

ΕΚΔΟΣΗ Β'

ΑΜΠΕΛ ΠΑΖ

ΝΤΟΥΡΡΟΥΤΙ

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ
1896 - 1936

A-B

ΤΙΤΛΟΣ: *Ντουρρούτι*
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: *Αμπέλ Παζ*
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: *Ζωζώ Πεσκετζή*
ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ: *Χ. Δάρλας – Θ. Θεοδωρόπουλος*
Τ. Νάγιας
ΕΚΔΟΣΕΙΣ: **ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ**
Βαλτετσίου 53
ΑΘΗΝΑ 106 81
τηλ. 38.02.040
ΧΡΟΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: *Δεκέμβριος 1999*

ΑΜΠΕΛ ΠΑΖ

ΝΤΟΥΡΡΟΥΤΙ

Α΄

**Ἡ Κοινωνική Ἐπανάσταση
στήν Ἰσπανία (1896 - 1933)**

Μετάφραση: ΖΩΖΩ ΠΕΣΚΕΤΖΗ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Μ Ε Ρ Ο Σ Α'

Ο ΑΝΤΑΡΤΗΣ (1896 - 1931)

	Σελίς
1) Συνδικαλιστική ταυτότητα Νο 12	7
2) Αύγουστος 1917	18
3) Από την Έξορία στον Άναρχισμό	25
4) «Λός Ζουστικιέρος»	32
5) Αντιμετωπίζοντας την Κυβερνητική Τρομοκρατία	38
6) Σαραγκόσσα 1922	47
7) «Λός Σολιντάριος»	54
8) Ο Ρεγκουέραλ και ο Αρχιεπίσκοπος Σολντεβίλο	63
9) Πρός τή Δικτορία του Πρίμο ντέ Ριβέρα	76
10) Έξοριστος από Παρίσι και Αντάρτης από Πυρηνάιο	88
11) Άντάρτης στη Νότια Αμερική	101
12) Η Άποτυχημένη όπότερο ένοντιον του Άλφόνσου ΧΙΙΙ και ή Συνθηκολόγηση του Πουονκαρέ	115
13) Κρυβόμενος στην Ευρώπη	125

Μ Ε Ρ Ο Σ Β'

Ο ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ (1931 - 1936)

	Σελίς
1) 14 Απριλ, 1931	141
2) Η Όμάδο «Νοζότρος» οντιμέτωπη με τη Δημοκροτιο και τήν CNT	156
3) «Μπουένος Αΐρες», μιά Πλωτή Φυλακή	164
4) «Ο Λός μας υποστηρίζει τή Δράση στην Πορτο»	179
5) Ο Έπονοσσοτικός Κύκλος	187
6) «Ληστείο, Όχι, Συλλογική όπολλοτριωση, Νοί!»	197
7) Η Εκλογική Άπεργιο του 1933	203
8) Η Εξεγερση του Δεκέμβρη 1933	209

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Ό Άντάρτης (1896 - 1931)

1. Συνδικαλιστική ταυτότητα Νο 12

Τὸ ἀπόγευμα τῆς 4 Ἰούνη, σ' ἓνα μέρας πού τὸ ἔλεγαν «Ἐλ Τερμινίλο» στὰ προάστια τῆς Σαραγκόσσας, δυὸ ἀγνωστοὶ ἄρχισαν νὰ πυροβολοῦν ἓνα αὐτοκίνητο, πού κατευθύνονταν πρὸς τὴν περιοχή τοῦ σχολείου Σαίν Πώλ. Ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐπιβάτες, ὁ Καρδινάλιος - Ἀρχιεπίσκοπος Δὸν Χουάν Σολντεβίλα Ρομέρο σκοτώθηκε ἐπὶ τόπου. Ὁ οἰκονόμος, ἀνεψιὸς τοῦ ἀρχιεπίσκοπου πληγώθηκε στὸ μπράτσο. Ὁ ὁδηγὸς ἐπίσης πληγώθηκε ἐλαφρά.

Ἡ ἀπόπειρα ἦταν ζαφνικὴ καὶ κανένας μάρτυρας δὲν μπορούσε νὰ προσφέρει τὸ παραμικρὸ στοιχεῖο γιὰ τοὺς ἄντρες πού τὴν ἔκαναν. Οἱ καλόγριες τῆς σχολῆς καὶ τὸ προσωπικό τους ἰσχυρίστηκαν ὅτι ἦταν δυὸ ἄντρες ἀπροσδιόριστης ἡλικίας πού εἶχαν ἐξαφανιστεῖ μέσα στοὺς ἀγρούς. Ἡ ἀστυνομία μπορούσε μόνο νὰ βεβαιώσει ὅτι ὑπῆρχαν δεκατέσσερις σφαῖρες στὸ σῶμα τοῦ αὐτοκινήτου, μία ἀπ' τὴς ὁποῖες θρισκόταν στὸ ντεπόζιτο τῆς βενζίνας. Ὁ τοπικὸς τύπος, ἐπειδὴ δὲν εἶχε ἄλλες πληροφορίες, μπορούσε μόνο νὰ ἀναφέρει τὸ γεγονός ὡς ἓνα μὴ «ἀουνήθιστη καὶ ἀποτρόπαια ἐπίθεση» καὶ δημοσίευσε μίαν φωτογραφία τοῦ θύματος.

Οἱ ἀρχές μπερδεύτηκαν. Περίπου στὶς ὀκτώ τὸ ἀπόγευμα ἔφτασαν δυὸ τηλεγραφήματα: τὰ συλλυπητήρια τοῦ Βασιλιᾶ Ἀλφόνσου XIII καὶ μίαν διαταγὴ ἀπὸ τὸν Ἰπουργὸ Ἐσωτερικῶν νὰ ἐρευνηθεῖ αὐτὴ ἡ ὑπόθεση ἀπὸ κάθε ἀποψη. Τὴν ἴδια στιγμή ἡ Ἐθνικὴ Συνομοσπονδία Ἐργασίας (CNT) ἐξέδωσε ἓνα μανιφέστο ἀπειλώντας νὰ ἐξαπολύσει μίαν γενικὴ ἀπεργία ἂν οἱ ἀρχές προσπαθοῦσαν νὰ ἐνοχοποιήσουν καὶ νὰ φυλακίσουν ἐργάτες πού ἦταν ἀθῶοι γι' αὐτὴν τὴν δολοφονία. Οἱ Συνδικαλιστὲς καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς Κυβέρνησης πέρασαν μίαν ἀγρυπνὴ νύχτα. Οἱ Κυβερνητικοὶ δὲν μπορούσαν νὰ ἀποφασίσουν τί κατασταλτικὰ μέτρα νὰ πάρουν καὶ οἱ Συνδικαλιστὲς φοβόντουσαν ὅτι θὰ ἦταν τὰ θύματα μιᾶς καταστολῆς.

Τὴν ἄλλη μέρα, στὶς 5 Ἰούνη, ὁ ἔθνικὸς τύπος ἀνάφερε τὸ γεγονός: Ἡ «Ἐλ Χεράλντο ντὲ Μαντρίτ» παρουσίαζε τοὺς ἀναρχικοὺς ὡς δραστές. Ἡ «Λά Ἀξιόν», ἡμερησίως τῆς ἄκρας δεξιᾶς, κατηγοροῦσε τὴν μυστηριώδη συμμορία τῶν τρομοκρατῶν, τῆς ὁποίας ἀρχηγὸς ἦταν ὁ ἐπικίνδυνος ἀναρχικὸς Ντουρρουτί. Μετὰ ἀπὸ μίαν φοβερὴ σκιαγράφηση τοῦ πορτραίτου αὐτοῦ τοῦ «τρομεροῦ» ἀνθρώπου, ἡ ἐ-

φημερίδα απαιτούσε από την Κυβέρνηση να κάνει τις απαραίτητες ενέργειες για να μπει ένα τέλος στις δραστηριότητες αυτής «της μάστιγας του Θεού».

‘Ο Μπουεναβεντούρα Ντουρρούτι¹, που γεννήθηκε στις 14 ‘Ιούλη 1896, ήταν ο δεύτερος γιός του Σαντιάγκο Ντουρρούτι Μαλγκόρ και της ‘Αναστάζια Ντομάνζ Σολέρ. Οι Ντουρρούτι ήταν Βάσκοι Γαλλικής καταγωγής και οι Ντομάνζ ήταν Καταλόνοι², αλλά και οι δύο οικογένειες ζούσαν στο Λεόν. Οι πόροι του Λεόν, όπως και των περισσότερων πόλεων της Καστίλλης, ήταν η γεωργία και η στοιχειώδης βιομηχανία του δέρματος και του μαλλιού. Στη πνευματική ζωή δέσποζε ο κληρός. ‘Η πολιτική εξουσία ήταν στα χέρια των κληρικών και του στρατού και αυτοί έλεγχαν και την ζωή των δήμων και την αντιπροσώπευση της πόλης στο Κοινοβούλιο.

Ήταν μία εποχή που η ‘Ισπανία περνούσε μια σοβαρή κρίση, που επηρέαζε την οικονομία, καθώς επίσης και τους πολιτικούς και πολιτιστικούς θεσμούς. Οι άποικίες που είχαν απομείνει είχαν ξεσηκωθεί έναντιον της μητρόπολης. Οι Κουβανέζοι, με άρχηγο τον Χοσέ Μαρτί, είχαν άρξει μια επανάσταση και ο πρωθυπουργός, ο Κάνοθας ντέλ Καστίλλο, έστειλε τον στρατηγό Ουέλερ για να την καταπνίξει. Οι Φιλιπίνες ήταν επίσης σε αναβρασμό και έξεγέρθηκαν έναντιον των Κυβερνητικών αντιπροσώπων και των Δομινικανών μοναχών, που διοικούσαν τα νησιά. ‘Η Κούβα έγινε ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης, ενώ οι Φιλιππίνες υπέκυψαν σε μια θύαιη καταστολή, στην όποια σκοτώθηκε ο διακεκριμένος τους ποιητής Χοσέ Ριζάλ³.

Στην ίδια την χερσόνησο η αναταραχή είχε γενικευτεί. Οι αγρότες, ιδιαίτερα στην ‘Ανδαλουσία, τσακισμένοι από την κυβερνητική διοίκηση και τους μεγαλοκτηματίες, ρίχτηκαν σε εξεγέρσεις που πήραν την μορφή ενός πραγματικού κοινωνικού πόλεμου⁴. Το ίδιο κλίμα θίας επικρατούσε και στις περιοχές των όρυχειών στην ‘Ανδαλουσία και στις ‘Αστουρίες. Οι εργατικές διαδηλώσεις και άπεργίες ακολουθούσαν ή μία την άλλη χωρίς σχεδόν καμία διακοπή στις βιομηχανικές περιοχές της χώρας των Βάσκων και της Καταλωνίας. ‘Η καταπίεση της Κυβέρνησης συνεχίζονταν χωρίς έλεος’ οι φυλακές ήταν γεμάτες από αγωνιστές και οι εκτελέσεις ήταν συχνές. Το άποκορύφωμα της εξέγερσης και της οικονομικής κρίσης ήρθε το 1898, τότε που χάθηκαν και οι τελευταίες άποικίες (η Κούβα,

οί Φιλιππίνες και τὸ Πουέρτο Ρίκο)⁵.

Στὰ 1900, ὁ Μπουεναβεντούρα Ντουρρούτι γράφτηκε σ' ἓνα σχολεῖο στὴν ὁδὸ Μιζερικόρντια στὸ Λεόν και ἔμεινε ἐκεῖ τέσσερα χρόνια. Ἐχουμε πολὺ λίγα ντοκουμέντα αὐτῆς τῆς περιόδου, ὅπως ἡ ἔκθεση τοῦ δασκάλου του: «ἀπείθαρχος μαθητῆς ἀλλὰ μὲ τρυφερὰ και γενναιοῦδωρα αἰσθήματα». Ἀργότερα, ὁ Ντουρρούτι θὰ ἔγραφε στὴν ἀδερφή του Ρόζα: «Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού ἤμουνα πολὺ νέος, τὸ πρῶτο πράγμα πού πρόσεξα γύρω μου ἦταν ἡ δυστυχία, ὄχι μόνο ἡ δυστυχία τῆς οικογενείας μου ἀλλὰ και τῶν γειτόνων μας. Ἀπὸ διαίσθησις ἤδη ἓνας ἐπαναστάτης. Νομίζω ὅτι τότε ἦταν πού ἀποφασίστηκε τὸ μέλλον μου»⁶. Αὐτὴ ἡ ἐξομολόγησις ἰσως νὰ ἀναφέρεται στὰ ἰδιαιτέρα γεγονότα πού τὸν ἀγγίζαν θαθεῖα: τὴ σύλληψη και φυλάκιση τοῦ πατέρα του γιὰ τὸν ἐνεργητικὸ ρόλο πού ἔπαιξε στὴν ἀπεργία τῶν ἐργατῶν κατεργασίας δέρματος στὰ 1903, ὅταν ὁ Ντουρρούτι ἦταν ἑπτὰ χρονῶν. Αὐτὴ ἡ ἀπεργία ἦταν ἡ πρώτη σημαντικὴ κοινωνικὴ σύγκρουση στὸ Λεόν και κράτησε ἐννιά μῆνες. Ἡ ἀποφασιστικότητι τῶν ἐργατῶν μπροστὰ στὴν ὀλοένα αὐξανόμενη πείνα τους και στὴν σκληρότητα τῆς καταπίεσις σφράγισαν τὸν πρῶτο θρίαμβο τῆς ἐργατικῆς τάξης και ἦταν ἡ ἀρχὴ γιὰ τὴν ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου σ' αὐτὴ τὴ περιοχὴ.

Οἱ ἐργάτες τοῦ Λεόν χρωστοῦσαν τὸ ζῦπνημά τους στὸν Ἰγνάθιο Ντουρρούτι, θεῖο τοῦ Μπουεναβεντούρα, πού ἰδρυσε τὴν πρώτη ἐργατικὴ ὀργάνωση⁷. Μέχρι τὰ 1900 τὸ πιὸ προοδευτικὸ περιβάλλον στὸ Λεόν εἶχε δημιουργηθεῖ ἀπὸ μιὰ ὀμάδα Δημοκρατῶν διανοούμενων, τῶν ὁποίων ἡ μετριοπαθῆς και συμβιβαστικὴ ἰδεολογία δὲν ἦταν σὲ θέση νὰ τρομάξει τίς τοπικὲς ἀρχές και τὸν κλῆρο. Ἀλλὰ τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ αἰῶνα ἡ κατάστασις ἄλλαξε. Ἐξαιτίας τῆς κατασκευῆς μιᾶς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μεταξὺ Βαλλαντολίντ και Λεόν, ἀρχισαν νὰ ἐμφανίζονται οἱ πρῶτες Σοσιαλιστικὲς και ἀναρχικὲς ἐκδόσεις σ' αὐτὴν τὴν περιοχὴ και στὴν περιοχὴ τῶν ὀρυχείων τῶν Ἀστούριων⁸. Οἱ ἐργάτες κατεργασίας τοῦ δέρματος, σύντροφοι τοῦ Ἰγνάθιο Ντουρρούτι, ἔμαθαν, διαβάζοντάς τες, ὅτι εἶχαν ξεοπάσει κοινωνικὲς ταραχές σ' ὅλη τὴν Ἰσπανία, και ἰδιαιτέρα στὸ Μπιλμπάο και στὴ Βαρκελώνη.

Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ, τὸ κυριώτερο αἴτημα ἦταν ἡ ἐργάσιμη μέρα τῶν ὀκτώ ὥρῶν πού τὸ εἶχαν κερδίσει οἱ ράφτες στὴ Μαδρίτη. Οἱ ἐργάτες δέρμα-

τος του Λεόν ζητούσαν αύξηση του ημερομισθίου και μείωση τών ώρων δουλειάς. Αυτό ήταν λογικό, άφου τ' άφεντικά είχαν βελτιώσει τις μεθόδους παραγωγής και είχαν επεκτείνει τις αγορές τους. Μέχρι τότε τα μεροκάματα για τις τρεις κατηγορίες τών έργατών άρχιζαν από 1,25 πεσέτες μέχρι 1,75 για δουλειά μιās μέρας, από την άνατολή μέχρι τη δύση του ήλιου. Τα μέλη τής επιτροπής παρουσίασαν τα αιτήματά τους στ' άφεντικά: 50 σεντίμια παραπάνω τη μέρα και εργάσιμη μέρα 10 ώρων. Οι αντιπρόσωποι ήταν ο 'Ιγνάθιο Ντουρρούτι, ο Σαντιάγο Ντουρρούτι (ο πατέρας του Μπουεναβεντούρα), ο 'Αντόνιο Κουιντίλ και ο Μέλχορ 'Αντόν. Οι άπαιτήσεις τους θεωρήθηκαν υπερβολικές και άπορρήφθηκαν. Οι εργάτες άπάντησαν κατεβαίνοντας σέ άπεργία. 'Η έπεξεργασία του δέρματος ήταν η μόνη τοπική βιομηχανία και τό σταμάτημα τής δουλειάς παρέλυσε σιγά - σιγά όλη την περιοχή.

Οι άρχες φυλάκισαν όλους όσους θεώρησαν ότι ήταν υπεύθυνοι για την έξεγερση. Οι άνθρωποι δέν μπορούσαν να υποφέρουν τη φυλάκιση και τη σύλληψη τίμιων εργατών σαν να ήταν παλιάνθρωποι και έδειξαν την άλληλεγγύη τους. Οι καταστηματάρχες έδιναν πίστωση στους άπεργούς. 'Ο Λορέντζο Ντουρρούτι, που ήταν ιδιοκτήτης ενός έστιατορίου, τό διέθεσε στους εργάτες που άπεργούσαν. 'Ο 'Ιγνάθιο Ντουρρούτι πούλησε τό κατάστημά του και έδωσε τα χρήματα στους άπεργούς. 'Η συμπαράστασή τους έντυπώσασε τις άρχες' «φαίνεται ότι ο έπίσκοπος (τόν όποίο η κοινή γνώμη θεωρούσε σαν ύποκινητή για την κατάπνιξη τής έξεγερσης) μεσολάβησε για να άπελευθερωθούν αυτοί που είχαν συλληφθεί. Αυτό όμως δέν έσθησε τις 15 μέρες που είχαν περάσει στη φυλακή». 'Αλλά καθώς η άπεργία συνεχίζονταν για έννια μήνες, η πείνα άρχισε να γίνεται όλο και πιο αισθητή μέσα στα σπίτια τών εργατών και με την πείνα τό πνεύμα τής επανάστασης καταπνίγηκε. Σιγά - σιγά οι άπεργοί ένδίδανε και, για μεγάλη ικανοποίηση τής άοτικής τάξης, η άπεργία τέλειωσε. 'Υπήρχαν όμως ακόμη εργάτες, όπως ο πατέρας του Ντουρρούτι, που προτίμησαν να αλλάξουν επάγγελμα παρά να συνθηκολογήσουν. 'Ο τελευταίος έγινε μαραγκός στα καταστήματα τής 'Εταιρείας τών Βόρειων Σιδηροδρόμων.

'Αργότερα, θυμίζοντας αυτά τα γεγονότα στην άδερφή του Ρόζα, ο Ντουρρούτι αναλογίστηκε τις συνέπειες που είχε αυτή η πάλη για την οικογένε-

νειά του. Μέχρι τότε, παρά τὸ μικρὸ εἰσόδημα τοῦ πατέρα του Σαντιάγκο, ἡ οἰκογένεια Ντουρρούτι ἀπολάμβανε ἕνα ψιλὸ βιοτικὸ ἐπίπεδο σὲ σύγκριση μὲ ἄλλους ἐργάτες, γιατί οἱ ἄντρες τῆς οἰκογένειας, ὁ Λορέντσο, ὁ Πέντρο καὶ ὁ Ἴγνάθιο, εἶχαν καταστήματα. Ἀπὸ τότε καὶ μετὰ, ἡ ζωὴ ἄλλαξε γιὰ ὄλους τους. Ὁ Λορέντζο ἀναγκάστηκε νὰ κλείσει τὸ ἐστιατόριό του· ὁ Ἴγνάθιο ἐξαφανίσθηκε χωρὶς νὰ ἐξηγήσει σὲ κανένα τὸν λόγο τῆς φυγῆς του· ὑπόθεσαν ὅτι μετανάστευσε στὴν Ἀμερική. Ὁ Πέντρο Ντομάζ, ὁ πεθερὸς τοῦ Σαντιάγκο, ἐβλεπε τὴν ὑφαντουργία του νὰ παίρνει σιγὰ - σιγὰ τὴν κάτω βόλτα ἐξαιτίας ἐνὸς ουστηματικοῦ μπουκοτάζ ἀπὸ μέλους τῶν τοπικῶν γαιοκτημόνων. Ἡ οἰκογένεια ἀναγκάστηκε νὰ ζεῖ μὲ τὰ μεροκάματα τοῦ Σαντιάγκο. Κέρδιζε μόνο δύο πεσεῆτες τὴν ἡμέρα σὰ μαραγκός.

Ἦταν ἀπαραίτητο νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ φιλόδοξα σχέδια πού εἶχαν κάνει γιὰ τὸ μέλλον τοῦ Μπουεναβεντούρα. Ὁ παππούς του, Πέντρο, ἤθελε νὰ τὸν στείλει στὸ κολλέγιο γιὰ νὰ κάνει σοβαρὲς σπουδές, ἔτσι ὥστε ν' ἀναλάβει ἀργότερα τὴ διεύθυνση τοῦ ὑφαντουργείου του. Ἀλλὰ αὐτὸ ἦταν πολὺ μεγάλο ἐξόδο. Ὁ Μπουεναβεντούρα πῆγε στὸ σχολεῖο τοῦ Ρικάρντο Φανζούλ, πού ταίριαζε καλύτερα στὰ φτωχὰ μέσα τῆς οἰκογένειας. Ἦταν μέτριος μαθητῆς, ἀλλὰ ὅταν τέλειωσε τὶς σπουδές του, ὁ Φανζούλ βρῆκε «ὅτι εἶχε κλίση στὴ φιλολογία»¹⁰.

Ὅταν ἦταν 14 χρονῶν, ὁ γέρο Πέντρο ἐπέμενε νὰ πληρώσει τὶς σπουδές του στὴν Βαλλαντολίντ, ἀλλὰ ἐκεῖνος ἀρνήθηκε. Ὁ Μπουεναβεντούρα ἤθελε νὰ γίνει ἐργάτης ὅπως ὁ πατέρας του κι ἀποφάσισε νὰ γίνει μηχανικός. Στὰ 1914 μπῆκε στὸ μαγαζί τοῦ Μέλκορ Μαρτίνεζ σὰ μαθητευόμενος. Ὁ Μαρτίνεζ εἶχε τὴν φήμη ἐνὸς ἀγρίου ἐπαναστάτη γιατί διάβαζε τὴν «Ἐλ Σοσιαλιστά» φανερὰ στὰ μπάρ. Στὴν πραγματικότητα, ὁ σοσιαλισμὸς τοῦ Μαρτίνεζ δὲν ἦταν πολὺ ξεκάθαρος καὶ ἡ συνέπειά του ἄφηνε πολλὰ ἐρωτηματικά. Ὑπῆρξε ἕνας ἀγωνιστὴς ἐργάτης στὸ Μπιλμπάο καὶ τώρα, γέρος πιά, γεμάτος ἀπὸ θαυμασμὸ γιὰ τὸν Πάμπλο Ἴγκλεσῆς¹¹, εἶχε ἀποσυρθεῖ στὸ Λεόν. Εἶχε ἀνοίξει ἕνα μηχανουργεῖο καὶ σιδεράδικο καὶ ἐκεῖ συνήθιζαν νὰ συγκεντρώνονται πολλοὶ ἐργάτες γιὰ νὰ μιλήσουν μὲ τὸ γέρο γιὰ τὴν ἐξέλιξη καὶ τὰ προγράμματα τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ τὸ Λεόν εἶχε δύο ἐργατικὰ συνδικάτα, πού ἀνῆκαν

στην «Γιουινιόν Τζενεράλ ντέ Τραμπαχαντόρες» (UGT): την «Γιουινιόν Φεροσιάρα» και την «Γιουινιόν Μεταλλοργκικα».

Ἡ νεολαία εἶχε ἀρχίσει νὰ ξεφεύγει ἀπὸ τὴν ἐπιρροή τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τότε ποῦ ἦταν 12 χρονῶν, ὁ Μπουεναθεντούρα εἶχε δεῖξει ὅτι δὲν ἠθελε νὰ παρακολουθεῖ τὰ μαθήματα τοῦ κατηχητικοῦ, ποῦ ἔκανε ὁ ἱερέας στὴν ἐνορία τῆς Ἁγίας Ἀννας κάθε Πέμπτη. Δὲν πήγαινε πιά στὴν ἐκκλησία καὶ τὸν ἐπόμενο χρόνο ἀρνήθηκε νὰ κοινωνήσει τὸ Πάσχα, πράγμα ποῦ προκάλεσε μεγάλο σκάνδαλο. Ἔτσι ἀπόκτησε τὴ φήμη τοῦ ἀντικονφορμίστα¹².

Ὁ Μέλκορ Μαρτίνεζ ἐπαινοῦσε τὸ παιδί καὶ τὸ ὑποστήριζε. Εἶπε στὸν Σαντιάγο: «Θὰ κάνω τὸν γιό σου ὄχι μόνο καλὸ μηχανικό, ἀλλὰ καὶ σοσιαλιστῆ». Ὄδηγώντας τὸ ἀγόρι στὸ καμίνι, πήρε τὴν πέσσα, ἄρπαξε τὸ πυρωμένο σίδερο καὶ ἀρχίζοντας νὰ τὸ χτυπάει στὸ ἀμόνι εἶπε: «Αὐτὴ εἶναι ἡ δουλειά σου, νὰ χτυπᾷς τὸ σίδερο ἐνῶ εἶναι πυρωμένο ἀπὸ τὴν ζέστη μέχρι νὰ τοῦ δώσεις τὴ μορφή ποῦ θέλεις». Ἀφοῦ παρακολούθησε τὸν Μπουεναθεντούρα μιὰ ὁλόκληρη μέρα συμπέρανε: «Θὰ γίνει καλὸς σιδεράς, γιατί ξέρεις πῶς νὰ χτυπᾷς σκληρά. Ἀλλὰ μὴν ξεχνᾷς αὐτό, ὅτι τὰ χτυπήματα πρέπει νὰ γίνονται μὲ ἀκρίβεια. Ἡ δύναμη δὲν εἶναι ἀρκετὴ, χρειάζεται ἡ ἐξυπνάδα γιὰ νὰ ξέρεις ποῦ νὰ δώσεις τὰ χτυπήματα». Ὁ Μέλκορ ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὴν πνευματικὴ ἀνάπτυξη τοῦ μαθητευομένου του καὶ τὸν συμβούλεψε νὰ παρακολουθήσει τὸ νυχτερινὸ σχολεῖο στὸ ἐκπαιδευτικὸ κέντρο ποῦ λεγόταν «Λὸς ἀμίγκος ντέλ Παίζ». Δυὸ χρόνια μετὰ εἶπε στὸν Μπουεναθεντούρα: «Δὲν μπορῶ νὰ σοῦ διδάξω τίποτα παραπάνω, οὔτε γιὰ τὴν τέχνη, οὔτε γιὰ τὸ σοσιαλισμό». Ὁ νεαρὸς πῆγε σ' ἕνα ἄλλο μαγαζί.

Μετὰ ἀπὸ ἕνα χρόνο στὸ μαγαζί τοῦ Ἀντόνιο Μιάγια προβιβάστηκε σὲ «βοηθὸς τερναδόρο» καὶ τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1912 μπῆκε στὸ «Συνδικάτο τῶν Μεταλλουργῶν» μὲ τὴν ταυτότητα Νούμερο 12¹³. Ἦταν ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς του σὰν ἀγωνιστῆ καὶ σὰ συνδικαλιστῆ. Πήγαινε στὶς συγκεντρώσεις τῶν Μεταλλουργῶν, ἀλλὰ μόνο σὰν παρατηρητῆς καὶ σπάνια ἐπαίρνε μέρος στὶς συζητήσεις. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ὁ Σοσιαλιστὴς θεωρητικὸς στὸ Λεὸν ἦταν ὁ Ἴγκλεσιὰς Μουνιζ, ὁ ὁποῖος τρία χρόνια ἀργότερα ἐξέδωσε τὸ πρῶτο Σοσιαλιστικὸ περιοδικὸ στὴν πόλη, τὸ «Ἐλ Σοσιαλιστά Λεόνες». Ἦταν ἀγωνιστῆς καὶ ἐκ-

παιδευτικός και όλοι οι εργάτες, όπως ο Μπουεναβεντούρα, τον άκουγαν σαν να ήταν προφήτης. Σε μια από τις συζητήσεις, ο Ίγκλεσία σχολίασε την πρόοδο του Σοσιαλισμού στην Ίσπανία και την έκλογική επιτυχία του Κόμματος, παρά την αντίθεση των έργατων της ΚΝΤ. Δεν έδωσε καμιά συγκεκριμένη εξήγηση γι' αυτόν τον ανταγωνισμό και ο Ντουρρούτι θέλησε να μάθει περισσότερα. Οι άπαντήσεις στις ερωτήσεις του ήταν διαφορετικές και δεν τον έπεισαν. Άρχισε γρήγορα να απελευθερώνεται απ' αυτήν την έπιρροή και να σκέφτεται από μόνος του τα προβλήματα.

Από τότε ο Ντουρρούτι άρχισε να παίρνει μέρος στις συζητήσεις και προκάλεσε σημαντικές αντιδράσεις ανάμεσα στα μέλη της ήγεσίας. Κατάκριναν την επαναστατική του άνυπομονησία και ύποστήριζαν την μετριοπάθεια. Αύτός άπάντησε «ό Σοσιαλισμός είναι ένεργητικός, άλλίως παύει να υπάρχει». Υποστήριξε ότι η χειραφέτηση της εργατικής τάξης δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς έναν έντονο άγώνα έναντίον της μπουρζουαζίας, χωρίς την επαναστατική δράση που δεν μπορούσε να σταματήσει παρά μόνον όταν καταστρεφόταν τελείως τó καπιταλιστικό σύστημα. Όταν οι άρχηγοί του έναντιώθηκαν και εξήγησαν τούς λόγους τους για την πολιτική σκοπιμότητα, αύτός συνέχισε να πιστεύει ότι οι δραστηριότητες της εργατικής τάξης δεν μπορεί να ύπόκεινται στην σκοπιμότητα της άστικής πολιτικής. Ή διαφωνία μεταξύ του Ντουρρούτι και των ήγετων συνεχίζονταν. Άλλα τά λόγια του θρήκαν άπήχηση ανάμεσα στα νεαρά μέλη του Σωματείου, που ήταν άνυπόμονα, όσο κι αύτός, να υιοθετήσουν μια επαναστατική δράση και εξεγέρθηκαν μαζί του έναντίον της «αίώνιας συμβουλής για μετριοπάθεια» εκείνων που έλεγαν ότι «τά πράγματα δεν είναι άκόμα ώριμα»¹⁴.

Αύτες οι συζητήσεις συνεχίστηκαν μέχρι τó 1914 όταν, με τó ξέσπασμα του Παγκόσμιου Πόλεμου, η οικονομική κατάσταση στην Ίσπανία άλλαξε. Οι έμποροι ήταν πρόθυμοι να πάρουν τά άπαραίτητα προϊόντα και έφοδια από την ουδέτερη Ίσπανία. Συγχρόνως η άστική τάξη ήταν σε θέση να πραγματοποιήσει ένα κερδοφόρο έμπόριο και με τούς Γερμανούς και με τούς Συμμάχους. Ή βιομηχανία, τó έμπόριο και οι θαλάσσιες μεταφορές άρχισαν ν' αναπτύσσονται μ' ένα γρηγορότερο ρυθμό. Ή μεταλλουργία και η εξώρυξη μετάλλων εύνοήθηκαν ιδιαίτερα. Οι παλιές έπιχειρήσεις

Ξαναζωντάνεψαν και τὰ ὄρυχεία δούλευαν ἀσταμάτητα. Αὐτὸς ὁ νέος ρυθμὸς παραγωγῆς αὐξήσε τὸν ἀριθμὸ τῶν ἐργατῶν και προκάλεσε τὴν ἐσωτερικὴ μετανάστευση τῶν ἀνθρώπων στὶς βιομηχανικὲς ζώνες. Ἡ ἐπιρροή τοῦ προλεταριάτου αὐξήθηκε. Στὴν Βαρκελώνη, ἡ ὁποία εἶχε ἀφομοιώσει μιὰ μαζικὴ μετακίνηση τοῦ πληθυσμοῦ, ὁ ἐργατικὸς συνδικαλισμὸς ἀναπτύχθηκε ραγδαίᾳ. Στὸ Λεὸν και στὸ λεκανοπέδιο τῶν ὄρυχείων, τὸ φαινόμενο τῆς ἀναγέννησης τῆς παραγωγῆς ἦταν τὸ ἴδιο ὅπως και στὴν ὑπόλοιπη χώρα. Τὰ ὄρυχεία λειτουργοῦσαν ἀπασχολώντας πλήρως τὸ ἐργατικὸ δυναμικὸ και τὰ οἰδηρουργεῖα τοῦ Ἄντονιο Μιάγια τριπλασίασαν τὴν παραγωγή τους.

Ἄλλὰ ἀκόμα και μ' αὐτὸ τὸν ρυθμὸ δὲν ἦταν δυνατόν νὰ ἐκτελεστοῦν ὅλες οἱ παραγγελίες. Γιὰ νὰ ἐλαφρῶσουν αὐτὴ τὴν κατάσταση, στάλθηκαν συνεργεῖα στὰ κέντρα τῶν ὄρυχείων τῆς Ματαλάνα, ντέλ Ρίο Πονφεράντα και Λά Ρόμπλα γιὰ νὰ ἐγκαταστήσουν μηχανολογικὸ ἐξοπλισμὸ. Ὁ Ντουρρουτί ἦταν ὑπεύθυνος ἐνὸς συνεργεῖου ποῦ στάλθηκε στὴν Ματαλάνα. Τότε ἦταν ποῦ αὐτὸς και οἱ σύντροφοί του συνάντησαν τοὺς τιμημένους ἐργάτες τῶν ὄρυχείων τῶν Ἀστουριῶν.

Οἱ πρώτες μέρες πέρασαν γρήγορα ἐξαιτίας τῆς δουλειᾶς ποῦ ὑπῆρχε. Ἄλλὰ γρήγορα οἱ ἐργάτες τῶν ὄρυχείων ἐξαπέλυσαν μιὰ ἀπεργία γιὰ νὰ διαμαρτυρηθοῦν γιὰ τὴν συμπεριφορὰ ἐνὸς μηχανικοῦ ἐναντίον τους. Ἀπαίτησαν τὴν ἀπόλυσή του και ἡ διεύθυνση ἀρνήθηκε. Οἱ ἐργάτες τῶν ἄλλων ὄρυχείων συμπαράσάθηκαν στοὺς ἀπεργοὺς και τὸ σταμάτημα τῆς δουλειᾶς γενικεύθηκε σ' ὅλο τὸ λεκανοπέδιο. Ὁ Μπουεναβεντούρα κατάλαβε ὅτι ἀν συνέχιζε τὴν ἐγκατάσταση τοῦ μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ ἡ ἀπεργία δὲν θὰ ἔκανε καμιὰ ζημιὰ στὴν ἐταιρεία τῶν ὄρυχείων. Θὰ ἦταν μᾶλλον πλεονεκτικὴ γι' αὐτὴν, ἀφοῦ θὰ ἔκανε οἰκονομία στοὺς μισθοὺς μέχρι νὰ ἔμπαινε σὲ τάξη ὁ ἐκουγχρονισμὸς. Ἔτσι ὁ Ντουρρουτί ἐξήγησε στὴν ομάδα του: «Ἄν σταματήσουμε τὴ δουλειά μας θὰ ἀναγκάσουμε τὴν Ἐταιρεία νὰ ἰκανοποιήσει τὰ αἰτήματα τῶν ἐργατῶν ἢ διαφορετικὰ νὰ ἀρνηθεῖ νὰ πάρει παραγγελίες τῶν πελατῶν».

Ἡ Διεύθυνση ἀπαίτησε ἀπὸ τοὺς τεχνίτες νὰ ἐκπληρῶσουν τὸ συμβόλαιό τους. Ὁ Μπουεναβεντούρα ἀπάντησε ὅτι οἱ τεχνίτες θὰ ἀρchiζαν νὰ δουλεύουν μαζί με τοὺς ἐργάτες τῶν ὄρυχείων. Ἡ Διεύθυνση χρησιμοποίησε διάφορες μεθόδους

πίσης, αλλά αντιμετωπίζοντας την ακλόνητη απόφαση τῶν τεχνιτῶν, σὸ τέλος ὑποχώρησε καὶ ὁ μηχανικὸς ἀπολύθηκε¹⁵. Ἡ στάση τῆς νεολαίας τοῦ Λεόν, ἰδιαίτερα ἡ στάση τοῦ «GRANDOTE», ὅπως ὀνόμασαν τὸ Ντουρρούτι, ἐντυπωσίασε τοὺς ἐργάτες τῶν ὀρυχείων. Ἐνα πνεῦμα ἐμπιστοσύνης ἄρχισε νὰ δημιουργεῖται ἀνάμεσα στὶς δυὸ ὁμάδες τῶν ἐργατῶν. Οἱ ἐργάτες τῶν ὀρυχείων ἄρχισαν κιόλας νὰ φωνάζουν τὸν Ντουρρούτι μὲ τὸ μικρὸ του ὄνομα. Ἔτσι ὁ Μπουενακάζα θὰ γράφει ὅτι «ὁ Ντουρρούτι ἔγινε τὸ λαϊκὸ σύμβολο τοῦ ἀγῶνα στὶς Ἀστούριες»¹⁶.

Ὅταν ἡ ἐγκατάσταση τῶν μηχανῶν τέλειωσε, ὁ Ντουρρούτι γύρισε στὸ Λεόν. Ἐκεῖ τὸν περιμένε μιά ἐκπλήξη. Ὁ Μιάγια τὸν φώναξε στὸ γραφεῖο του νὰ τοῦ μιλήσει γιὰ τὴ στάση του στὴν περιοχὴ τῶν ὀρυχείων. Προειδοποίησε τὸν Ντουρρούτι ὅτι ἡ Γκουάρντια Θιβίλ (Σ.τ.Μ. Πολιτοφυλακὴ) ἄρχισε νὰ ἐνδιαφέρεται γι' αὐτὸν καὶ τὸν συμβούλεψε νὰ συγκρατήσει τὸν ἐνθουσιασμό του γιατί «τὸ Λεόν δὲν εἶναι Βαρκελώνη». Τὴν ἴδια ἔλλειψη κατανόησης καὶ τίς ἴδιες προειδοποιήσεις δέχτηκε κι ἀπ' τὴ διοίκηση τοῦ Σωματείου τῶν Μεταλλουργῶν. Ἡ νεολαία, πού θαύμαζε τὴν συμμετοχὴ του στὴν ἀπεργία τῶν ἐργατῶν τοῦ ὀρυχείου, τοῦ ἐπιφύλαξε ἐνθουσιώδη ὑποδοχή. Ἀλλὰ κι ὁ παλιὸς του δάσκαλος, Μέλκορ Μαρτίνεζ, τοῦ οὔσπησε φρονιμάδα συμβουλευόντάς τον ἀκόμη καὶ νὰ ἐγκαταλείψει τὸ Λεόν, γιατί ὁ ἀρχηγὸς τῆς Γκουάρντια Θιβίλ, Χοσέ Γκονζάλες Ρεγκουέραλ, πού ἦταν ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἐπαρχίας καὶ ὁ ταγματάρχης Ἀρλέγκουι δὲν ἀνέχονταν τοὺς ἐξτρεμιστές.

Στὸ σπῆτι του, ὁ Μπουεναβεντούρα βρῆκε τὸν πατέρα του στὸ κρεβάτι, πολὺ ἀρρωστο ἀλλὰ καὶ πολὺ εὐχαριστημένο πού μπορούσε ν' ἀνακοινώσει στὸν γιό του ὅτι τοῦ εἶχε βρεῖ δουλειὰ μηχανικοῦ στὸ κινητὸ συνεργεῖο τῆς Ἐταιρείας τῶν Βόρειων Σιδηρῶν Ὄρων. Αὐτὸ τοῦ ἄλλαξε τὰ σχέδια, ἀλλὰ ἡ κατάσταση τῆς οἰκὸγένειας δὲν τοῦ ἄφηνε περιθώρια ἐκλογῆς καὶ δέχτηκε τὴν δουλειά. Ἔτσι, μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, πῆρε μέρος στὴν περίφημη ἀπεργία τοῦ Ἀύγουστου τοῦ 1917.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Τό όνομα ΝΤΟΥΡΡΟΥΤΙ προέρχεται από τούς Βά-
ακουσ, ΟΥΡΡΟΥΤΙ θά πει μακριά. Φαίνεται ότι έδιναν αυτό τό
όνομα σταύς Βάσκους πού Ζούσαν σέ άπομονωμένα σπήια. Πι-
θανον η ριζα τής λέξης νά προέρχεται από τήν Γαλλική έπαρ-
χια τών Βάσκων Λαμπουρ (Λαμπούρντι).

2 Τισ πληροφορίες σχετικά μέ τήν οίκαγένεια Ντουρρου-
τι αντλήσαμε από τισ άναμνήσεις τής Άναστάζια Ντομάνζ,
τής μητέρας του Ντουρρουτι από τά γράμματα πού μάς δάνεισε
εύχαριστως Γράφει ότι ό πεθερός της Λαρέντζα ήρθε νά Ζήσει
στό Λεόν και μιλούσε πολύ λίγα Ίσπανικά. Όσο για τόν πατέ-
ρα της, Πέντρο Ντομάνζ, ή Άναστάζια λέει ότι ύποχρεώθηκε
νά εγκαταλείψει τήν Καταλωνία για άγνωστους λόγους και ήρθε
νά Ζήσει στό Λεόν, όπου άνοιξε ένα υφαντουργείο και παντρεύ-
τηκε τήν Ρόζα Σολέρ. Ή Άναστάζια γεννήθηκε τό 1875 και
παντρεύτηκε τόν Ίγνάθιο Ντουρρουτί όταν ήταν 16 χρονών.

3 Ό Χοσέ Ριζάλ ήταν Φιλιππινέζος γιατρός, ποιητής και
συγγραφέας. Γεννήθηκε στή Μανίλα και σκατώθηκε στις 30
Δεκέμβρη του 1898 Άφρας δύο νουβέλες πού καταδικάζαν
τήν Ίσπανική αποικιοκρατία στις Φιλιππίνες: τήν Ν ό λ ι μ έ
Τ ά γ κ ε ρ ε (τό 1887) και τήν Φ ι λ ι μ π ο υ σ τ ι έ ρ ς
(τό 1891) Ό Τζώρτζ Φιοερ έγραψε μία τεκμηριωμένη μελέτη
για τόν Χοσέ Ριζάλ που εκδόθηκε τό 1970 από τισ Έκδοσεις
Μασπερό

4 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά μέ τό κοινω-
νικό κλίμα πού επικρατούσε, ανισταύμε στόν άναγνώστη τό θι-
βλία, Χουάν Ντιάζ ντέλ Μόραλ « Ι σ τ ο ρ ι α τ ῶ ν ό γ ρ ο -
τ ι κ ῶ ν έ ξ ε γ έ ρ σ ε ω ν σ τ ή ν Ά ν δ α λ ο υ σ ι α »,
Έκδοσεις Άλιαντζα, Μαδριτη 1967 και του Ρενέ Λαμπερέ «Έρ-
γατικά και Σοσιαλιστικά Κινηματα στήν
Ίσπανία» (1750-1938), Έκδοσεις Ούβριέρ, Παρίσι 1953.

5 Τουνόν ντέ Λάρα, « Η Ίσπανία ο τ α 19 ο
α ι ῶ ν ο », Έκδοσεις Λιμπρέρια Έσπανιόλα Παρίσι 1988.

6 Γράμμα που έστειλε ο Ντουρρουτί απο μια φυλακή στό
Παρίσι στις 10 Μόρτη, 1927

7. Πολύ λίγα Έξρουμε γι' αυτην την ένωση Είχε τό όρ-
χηγείο της στό Καλέ ντέλ Μοντιλλο, στήν περιοχή τής Άγιας
Άννας Η πολιτική της ήταν προαστολισιομένη στήν άλληλο-
βοήθεια Τά μέλη της συναντιόντασαν μό φορά τόν μήνα, για
τό συζητησουν τό επαγγελματικά τους προβλήματα. Αυτή τήν
πληροφορία μάς τήν έδωσε ό Φρανθίσκο Μονρόι, παιδικός φίλας
του Ντουρρουτί και αργότερα σύντροφος του στόν άγώνα

8 Οι εφημερίδες τής περιφέρειας τών όρυχείων στις Ά-
στούριες ήταν, σύμφωνα μέ τόν Μονρόι: ή Φ ρ α τ ε ρ ν ι ν -
τ ά τ και η Λ ά Ν τ ε φ έ ν σ ο ν τ έ λ Ό μ π ρ έ ρ ο,
όναρχικές εφημερίδες πού εκδιδονταν και αί δύο στήν Γκιχόν τό
1900 και ή Ε λ Κ ο α μ ο π ο λ ι τ α, επίσης Άναρχική,
πού εκδιδονταν στο Βαλλαντολίντ Οι Σοσιαλιστικές ήταν η
Έ λ Μ π ι έ ν ν τ έ λ Ό μ π ρ έ ρ ο, πού εκδιδονταν
στό Έλ Φερόλ και ή Σ ο λ ι ν τ α ρ ι ν τ ά τ, πού εκδιδον-
ταν στό Βίγκο (Γκαλιτσια).

10 Από τήν άλληλογραφία τής Άναστοζια

11 Ένας εργάτης τυπογραφείου, πού ήταν μέλος της πρώτης ομάδας που ανήκε στην Διεθνή στην Ίσπανία (1869) Την εποχή πού διοσπόστηκε η Διεθνής, ακολουθήσε την ρεφορμιστική τάση, άρχηγός της οποίας ήταν ο γαμπρός του Μάρξ, Πάωλ Λαφάργκ. Ίδρυσε τό Σοσιαλιστικό Κόμμα των Ίσπανών Έργατών τό 1888

12. Ο Φρανθίσκο Μονρόι, αέ γράμματα πού μός έστειλε, συνοψίζει τίς άναμνήσεις του απ' αυτήν την εποχή, τότε πού ήταν ήδη ενος συνεργάτης του Ντουρρούτι

13 Ένα ντοκουμεντο από ιδιωτικά αρχεία Υπάρχουν 20 γραμματα πού έγραψε ο Ντουρρούτι αέ διάφορες εποχές της ζωής του, άνέκδοτες φωτογραφίες, ιδιωτικά έγγραφα, έγγραφα αχετικά μέ την Ταξιορχία Ντουρρούτι και άλλο στοιχεία πού μός έπιτράπηκε νά χρησιμοποιήσουμε.

14 Φρανθίσκο Μονρόι Ο Βαλεντιν Ρουά (Όρομπόν Φερνάντεζ) αναφέρεται επίσης α' αυτά τά γεγονότα στό έργο του Ν τ ο υ ρ ρ ο ύ τ ι - Ά α κ ό ζ α - Χ ό β ε ρ , πού έκδόθηκε από την Άντόρκα, στό Μπουένος Άίρες τό 1927 (32 σελίδες).

15 Η Άνασταζία αναφέρεται α' ουτό στις άναμνήσεις της, αλλά τά γεγονότα της ίατορίας μός δόθηκαν από τον Μονρόι

16 Μονουέλ Μπουενακάζα, από άνέκδοτες σημειώσεις πού έστειλε στο συγγραφέα

2. Αύγουστος 1917

Τὸ προλεταριάτο εἶχε αὐξηθεῖ καὶ εἶχε γίνει δυνατό ἐξαιτίας τῆς βιομηχανικῆς ἐξάπλωσης στὴν Ἰσπανία καὶ τώρα ἔμπαινε σὲ μιὰ πραγματικὰ ἐπαναστατικὴ φάση. Ἐφτασε στὸ ἀποκορύφωμά του τὸ Μάη καὶ τὸν Ἰούνη ὅπου ἡ Ἰσπανία βρέθηκε στὰ πρόθυρα τῆς ἐπανάστασης.

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ αἰῶνα, ἡ βιομηχανικὴ μπουρζουαζία τῆς Καταλωνίας καὶ τῆς περιοχῆς τῶν Βάσκων εἶχε καταλάβει πολὺ καλὰ ὅτι τὸ κυριότερο ἐμπόδιο γιὰ τὴν ἐπέκτασή της προερχόταν ἀπὸ τὶς οικονομικὲς καὶ πολιτικὲς δομὲς τῆς χώρας. Ὅσο διάσπῃσι μονοπωλοῦσαν τὴν ἐξουσία τὸ συντηρητικὸ καὶ παραδοσιακὸ μπλόκ (ὁ κλῆρος, ἡ ἀριστοκρατία καὶ ὁ στρατός), ἡ Ἰσπανία δὲν θὰ μπορούσε νὰ θγει ἀπὸ τὸν θάλοτο μέσα στὸν ὅποιο ἦταν βυθισμένη.

Αὐτοὶ οἱ τομεῖς τῆς μπουρζουαζίας ἐξαπέλυσαν ἓναν ἀγῶνα μὲ σκοπὸ νὰ διώξουν ἀπὸ τὴν ἐξουσία τὰ κόμματα ποὺ τὴν κατεῖχαν διαδοχικὰ. Ἡ στρατηγικὴ τους εἶχε μιὰ στέρεη ψυχολογικὴ βάση. Βασιζόταν στὸ ἐντονο αἰσθημα γιὰ αὐτονομία τῶν Βάσκων καὶ τῶν Καταλάνων, ποὺ γρήγορα ἔγιναν ἐθνικιστὲς καὶ αὐτονομιστὲς. Αὐτὰ τὰ αἰσθήματα ποὺ τὰ κατεύθυνε ἐπιδέξια ὁ ἀρχηγὸς τῆς μπουρζουαζίας στὴν Καταλωνία, ὁ φρανθίσκο Κάμπο, ἔγιναν γρήγορα μιὰ πραγματικὴ πρόκληση γιὰ τὴν κεντρικὴ ἐξουσία στὴ Μαδρίτη.

Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πρώτου Παγκόσμιου Πόλεμου ἡ μπουρζουαζία συγκέντρωνε πλοῦτη χωρὶς νὰ νοιάζεται γιὰ τὸν συγχρονισμό τῶν βιομηχανιῶν της. Καὶ δὲν πῆρε κανένα μέτρο γιὰ νὰ ἀντιμετώπισει τὴν ἀναπόφευκτη κρίση ποὺ θὰ ἀκολουθοῦσε μόλις θὰ ἐκλείναν πάλι οἱ πύλες τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου. Τὴν ἴδια ἐποχὴ τὸ Κράτος εἶδε ὅτι ἡ κατάστασή του ἦταν ἀπελπιστικὴ. Δὲν ἀντιμετώπιζε μόνο ἓνα ἔλλειμα, ποὺ ξεπερνοῦσε τὸ ἓνα δισηκατομῦριο πεσέτες, ἀλλὰ ἀκόμη ὑπῆρχαν καὶ νέα ἔξοδα ποὺ ἔπρεπε νὰ καλύψει γιὰ νὰ μπορέσει νὰ συνεχίσει τὴν καταστροφικὴ του ἐκστρατεία ἐναντῖον τοῦ Μαρόκου¹. Παρ' ὅλ' αὐτὰ ὅμως, ἡ μονοπωλιακὴ μπουρζουαζία ὄλο καὶ πλοῦταινε.

Στὴν προσπάθειά του νὰ μαζέψει ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ κέρδη ποὺ ἀποκόμιζαν οἱ Βάσκοι καὶ Καταλάνοι βιομήχανοι, γιὰ τὸ ταμεῖο τοῦ Κράτους, ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, Σαντιάγκο Ἀλμπα, ἔ-

φτιαξε ένα πρόγραμμα φορολογικῶν μεταρρυθμίσεων, τὸ ὁποῖο πρόβλεπε ἕναν ἄμεσο φόρο πᾶν ὡς ὑπερβολικὰ κέρδη τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν ἀτόμων. Ὁ νόμος αὐτὸς ὅμως δὲν ἐπηρέαζε τοὺς γαιοκτῆμονες καὶ ἔτσι δείχτηκε γιὰ μιὰ ἀκόμα φορά ἡ ἐπιρροή πού ἀσκοῦσαν οἱ φεουδάρχες μεγαλοιδιοκτῆτες πᾶνω στὶς κρατικὲς ἀποφάσεις. Ὁ Φρανθίσκο Κάμπο, ἐκπρόσωπος τῆς βιομηχανικῆς μπουρζουαζίας, ἐκμεταλλευόμενος αὐτὸ τὸ γεγονός, ἐξαπόλυσε στὸ Κοινοβούλιο μιὰ τόσο ὀξεῖα ἐπίθεση σ' αὐτὸ τὸ πρόγραμμα, ὥστε ὄχι μόνο τὸ ματαίωσε ἀλλὰ καὶ προκάλεσε τὴν πτώση τοῦ Κόντε ντὲ Ρομανόνες.

Αὐτὴ ἡ ἴδια μπουρζουαζία, μὲ τὴ σειρά της, πέρασε μιὰ κρίση, ὅταν μειώθηκαν οἱ ἐξαγωγές στὸ τέλος τοῦ πόλεμου. Ἀποδείχτηκε ἀνίκανη νὰ βγάλει τὰ ἀπαραίτητα συμπεράσματα πού ἐπιβάλλονταν ἀπὸ τὴν διεθνή κατάσταση καὶ ἰδεολογικὰ βρέθηκε στὴν ἴδια θέση μὲ τοὺς συντηρητικούς.

Ἀντιμετωπίζοντας τὸ ψηλὸ κόστος ζωῆς ἀπ' τὸ 1916, ἡ ἐργατικὴ τάξη ὀργάνωσε μιὰ σημαντικὴ ἐθνικὴ διαμαρτυρία, καὶ γὰρ προετοιμασμένη ὥστε νὰ θάλει σὲ ἀνηπουχία τὴν ἀρχουσα τάξη. Ἡ CNT καὶ ἡ UGT ἦταν ἐνωμένες γιὰ πρώτη φορά μὲ μιὰ συμφωνία, πού μιλοῦσε σαφῶς γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση². Ἡ Καταλάνικη μπουρζουαζία ἰδιαίτερα, ἔδειξε τὸν ἀντιδραστικὸ καὶ ἀδιάλλακτο χαρακτήρα της ἀπέναντι στὰ αἰτήματα τῶν ἐργατῶν. Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα ἡ πάλι ἐμελλε νὰ πάρει τίς διαστάσεις ἑνὸς πραγματικὰ κοινωνικοῦ πόλεμου. Σ' αὐτὴ τὴν ἤδη μπερδεμένη κατάσταση, προστέθηκαν τώρα δυὸ πολὺ σημαντικὰ γεγονότα.

Τὸ πρῶτο ἦταν ἡ Ρώσικη Ἐπανάσταση, ὅπου ἡ ἐργατικὴ τάξη καὶ ἡ ἀγροτικὴ ἔδειξαν γιὰ πρώτη φορά ὅτι ἦταν σὲ θέση νὰ διαλέξουν μόνες τους τὴν μοῖρα τους. Στὴν Ἰσπανία, τὰ νέα εἶχαν τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐκρηξης καὶ ὁ ἐνθουσιασμός ἐξαπλώθηκε πέρα ἀπὸ τίς πόλεις φθάνοντας στὶς ἀγροτικὲς περιοχές, ὅπου ξέσπασαν σοπαραδικὲς ἐξεγέρσεις μὲ τὸ σύνθημα «Ζήτω τὰ Σοβιετ!». Οἱ ἀντικειμενικὲς συνθῆκες γιὰ μιὰ ἐπαναστατικὴ ἐκρηξη ἀρχισαν νὰ παίρνουν σχῆμα. Τὸ Μάη τοῦ 1917, φαίνονταν νὰ εἶναι πλούσιες καὶ ὄριμες.

Δεύτερο, εἶχε ἀκουστῆ ὅτι ἕνα μέρος τοῦ στρατοῦ, τὸ πεζικό, εἶχε στασιάσει γιὰ λόγους πού δὲν ἦταν καθαρὰ πολιτικοί. Ὑπῆρχε μιὰ ἀντίδραση ἐναντίον τῆς μοναρχίας πού ὑποστήριζε τὴν «Ἀφρικάνικη» στρατιωτικὴ κλίκα, πού ἤθελε νὰ συνεχί-

στεί ο πόλεμος του Μαρόκου μέχρι το τέλος. Η επαναστατική κατάσταση ανάγκασε τους άρχηγούς των κεντρικών συνδικάτων να σχεδιάσουν μια κοινή δράση, πιστοί στη συμφωνία για κοινή δράση που έγινε το 1916.

Η CNT έπρεπε να εκμεταλλευτεί γρήγορα τις διαφωνίες που είχαν εμφανιστεί μέσα στον πυρήνα των άστικων κομμάτων και να έπωφεληθεί από κάθε άποψη από τις διχόνοιες μεταξύ του Στρατού και του Κράτους, προκειμένου να καταστρέψει την μοναρχία και να ανακηρύξει μια Δημοκρατία που θα εύνοουσε την κοινωνική πρόοδο. Η UGT, που καθοδηγούνταν από το Σοσιαλιστικό Κόμμα, δεν έβλεπε τις πραγματικές κοινωνικές διαστάσεις αυτής της κατάστασης. Εκείνο που μέτραγε για την UGT ήταν να σχηματίσει ένα αντιπολιτευτικό μπλόκ, το οποίο θα μπορούσε να επιβάλλει μια φιλελεύθερη κυβέρνηση χωρίς να ρίξει την μοναρχία.

Αυτοί οι δυο διαφορετικοί τρόποι όπτικης της κατάστασης προκάλεσαν σύγχυση στις συζητήσεις μεταξύ των δυο οργανώσεων της εργατικής τάξης, και πολύ γρήγορα έβγαλαν τέλος στην περίοδο της συμφωνίας τους. Το Σοσιαλιστικό Κόμμα, μέσω της UGT, συγκράτησε τον λαϊκό ενθουσιασμό και ανέστειλε την στιγμή της μαζικής δράσης, υποστηρίζοντας μπροστά στους αντιπρόσωπους της CNT ότι η UGT δεν ήταν έτοιμη για μια γενική άπεργία και ότι ήταν πρόωρο να κατεβούν στους δρόμους.

Τότε συνέβηκαν δυο γεγονότα που αδυνάτισαν την θέση των υπέρμαχων της επανάστασης. Πρώτα, ο Έντουάρντο Ντάτο μπήκε στην κυβέρνηση και τον Ίούνη θιάσθηκε να ίκανοποιήσει τους στρατιωτικούς ηγέτες του πεζικού. Μ' αυτόν τον τρόπο, κατάφερε να επαναφέρει την πειθαρχία στο Στρατό. Μετά ήρθε και η πλήρης άποτυχία της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης. Συνεδρίαζε στη Βαρκελώνη για να εκλέξει μια προσωρινή κυβέρνηση και όταν έμαθε ότι οι εργάτες στην Βαρκελώνη είχαν στήσει όδοφράγματα και είχαν σηκώσει την κόκκινη σημαία, αυτά τα μέλη του Κοινοβουλίου φοβήθηκαν, διάλυσαν τη συνέλευσή τους και έγκαιλάτλειψαν τους διαδηλωτές στην καταστολή (19 Ίούλη, 1917).

Η Συνέλευση διαλύθηκε και, άφου καταστράφηκε το πολιτικό όνειρο του Σοσιαλιστικού Κόμματος, η UGT παρέμεινε χωρίς ντιρεκτίβες για να αντιμετώπισει την συνεχώς αύξανόμενη κοινωνική άναταραχή. Οι άρχηγοί της και το Σοσιαλιστικό Κόμ-

μα κατάληξαν στο συμπέρασμα: να αφογλιστεί η εργατική τάξη. Ο Πάμπλο Ίγκλεσίας τους συμβούλεψε ότι θα έπρεπε να ικανοποιηθούν με μία εθνική διαδήλωση ή με μία γενική απεργία για να καθουχάσουν τις μάζες. Από τότε και μετά, η UGT συμπεριφερόταν μ' αυτό τον τρόπο στην CNT, αξιοποιώντας για τον έαυτό της την αποκλειστική υπευθυνότητα της καθοδήγησης του κινήματος. Έξελξε μία εθνική απεργιακή επιτροπή, η οποία έπεσε στα χέρια της αστυνομίας λίγες ώρες μετά την κήρυξη της γενικής απεργίας.

Αυτό έκανε έναν μάρτυρα να σχολιάσει: «Το κίνημα άρχισε χωρίς να έχει αποφασιστεί μία άκριβης διάρκεια και κράτησε μόνο μία εβδομάδα. Οι εργάτες των Άστουριών, με άφθαστο ήρωισμό, το συνέχισαν για οκτώ μέρες περισσότερο. Στη Βισκάγια υπήρχαν πολλά θύματα. Το κίνημα ήταν τόσο έξαπλωμένο απ' άκρη σ' άκρη όλης της Ίσπανίας, που δεν είχε υπάρξει παρόμοιό του πριν από τον πόλεμο. Υπήρχαν εκατοντάδες θύματα ανάμεσα στους εργάτες ολόκληρης της χερσονήσου». Ένας άλλος μάρτυρας, ο Τζ. Μπρενάν, έγραψε: «Τα στρατεύματα είχαν έρθει και χρησιμοποιήσαν τα πυροβόλα τους εναντίον των απεργών που θεωρήθηκε ότι είχαν συμπεριφερθεί βάρβαρα. Ήταν απαραίτητο να καταδειχτεί ότι μόνο ο Στρατός μπορούσε να υπερασπιστεί το Κράτος, και έπρεπε να δημιουργηθεί μία καλή φήμη στο έθνικό πολιτικό πεδίο από τις πράξεις του. Από δω και πέρα, μαζί με τον Βασιλιά, ήταν η μόνη άληθινή έξουσία στη χώρα»⁴.

Αυτές ήταν οι γενικές γραμμές της πολιτικής και κοινωνικής κίνησης στην Ίσπανία τον Αύγουστο του 1917. Τί συνέβαινε στο Λεόν; Υπήρχε κι εκεί επίσης μία γενική απεργία όπως στην υπόλοιπη Ίσπανία και αυτό είχε έρεθίσει τους πιο προοδευτικούς νέους, μεταξύ αυτών και τον Μπουεναβεντούρα Ντουρρούτι. Αυτή η φούχτα των νέων ανθρώπων, αφού είχε παίξει ένα ενεργητικό ρόλο στο κίνημα, μετά το τέλος της απεργίας, πήρε μέρος στον αγώνα των εργατών των όρυχείων στις Άστουρίες και μπλοκάρισε την σιδηροδρομική συγκοινωνία σ' αυτή την περιφέρεια. Πολλοί εργάτες ακολουθώντας το παράδειγμά τους, συνεργάστηκαν μ' αυτούς σε πράξεις σαμποτάζ, θάζοντας φωτιά στις άτμομηχανές και στις εγκαταστάσεις και θάζοντας τα καρφιά από τις σιδηροδρομικές γραμμές.

Οι σοσιαλιστές ηγέτες, βλέποντας τόν χαρακτήρα τής απεργίας και έπειδή οι δραστηριότητες τών εργατών ξέφευγαν από τόν έλεγχο τους, διάσπικαν νά διατάξουν τήν έπιστροφή στους τόπους δουλειάς. Και κατηγορήσαν δημόσια τόν σαμποτάζ, έπειδή θεώρησαν ότι αυτές οι πράξεις δέν ταιριάζουν στην εργατική τάξη. Γι' αυτό τόν λόγο, οι άνθρωποι πού έκαναν αυτές τις θίαιες πράξεις αποκηρύχθηκαν και έμειναν απομονωμένοι όταν θρέθηκαν αντιμετώπι με τήν καταστολή τής αστυνομίας. Στη διάρκεια αυτής τής ενεργητικής περιόδου έγιναν πολλές συγκρούσεις με τήν Γκουάρντια θιβιά. Περισσότερο από μία φορά οι αστυνομικές δυνάμεις αντιμετώπισθηκαν με πέτρες από τούς πικετοφόρους απεργούς μπροστά στις πόρτες τών σιδηροδρομικών καταστημάτων, γιατί οι απεργοί δέν είχαν άλλα όπλα. Οι νέοι δέν ήταν οι μόνοι πού παρακινήθηκαν στη δράση. Πολλοί από τούς εργάτες δέν συμφώνησαν ούτε με τήν διαταγή τής έπιστροφής στους τόπους δουλειάς, αφού ήξεραν ότι οι απεργοί πυροβολούνταν στους δρόμους τών Άστουριών.

Άλλά σιγά - σιγά αυτές οι δραστηριότητες έχασαν τήν δυνάμη τους. Τα καταστήματα άρχισαν λειτουργούν αλλά τόν σαμποτάζ στις σιδηροδρομικές γραμμές συνεχιζόταν και τα πράγματα δέν ήρέμισαν μέχρι πού άκούστηκε ότι ή αντίσταση στις Άστουρίες είχε τελειώσει. Μετά άρχισε ή καταστολή. Η «Κομπανία Φεροβιάρια» ανακοίνωσε ότι άπολύει μαζικά όλους τούς εργάτες και ότι έπρεπε νά ζητήσει ό καθένας προσωπικά νά ξαναπροσληφτεί. Αυτό σήμαινε μία άπώλεια τών προηγούμενων κεκτημένων δικαιωμάτων. Επίσης μ' αυτό τόν τρόπο ή εταιρεία θά μπορούσε νά διαλέξει τόν προσωπικό της. Άπολύθηκαν οι πιό έπαναστατικοί εργάτες και ανάμεσα σ' αυτούς και ό Μπουεναβεντούρα Ντουρρούτι.

Τόν «Συνδικάτο τής Φεροβιάρια» ολοκλήρωσε τήν καταστολή με τόν νά διώξει από τήν όργάνωσή του τήν ομάδα τών νέων πού ήταν ή καρδιά τής αντίστασης. Τόν όνομα τού Ντουρρούτι ήταν πρώτο στον κατάλογο. Η ανακοίνωση τής άποβολής πού είχε διαταχθεί από τόν Διοικητικό Συμβούλιο έλεγε: «Αυτό ήταν μία ειρηνική απεργία στην όποια μία πειθαρχημένη εργατική τάξη έδειξε τήν δυνάμη της στην μπύουρζουαζία. Οι πράξεις πού έγιναν άπ' αυτή τήν ομάδα τών νέων είναι αντίθετες με τις τακτικές τού Συνδικάτου. Αυτοί οι νέοι διώχνονται ά-

πό τις γραμμές του Συνδικάτου για έλλειψη πειθαρχίας».

Η ομάδα των νέων που είχαν διωχτεί δεν μπορούσε να υπερασπίσει τον έαυτό της απέναντι σε τέτοια μέτρα. Το ίδιο το Συνδικάτο τους υπόδειχνε σαν τους δράστες όλων αυτών των βιαιοπραγιών και έτσι έκανε εύκολη την δουλειά της αστυνομίας. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες δεν είχαν άλλη έκλογη παρά να πέσουν στα χέρια των δυνάμεων της καταστολής ή να έγκαταλείψουν την πόλη και να περιμένουν τον έρχομό καλύτερων μερών⁴.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 Το Γενάρη του 1906 συγκροτήθηκε μία διεθνής συνδιάσκεψη από το Γερμανικό Ράιχ και συνεδρίασε στην Αλγεθίρα για να άποφασίσει για την τύχη της αυτοκρατορίας του Μορόκου. Η τελευταία σύσκεψη της συνδιάσκεψης, ενώ έγγυηθηκε την ακεραιότητα του Μορόκου και την εξουσία του Σουλτάνου, όνοθεσε στη Γαλλία και στην Ισπανία, τις δύο δυνάμεις που είχαν τα πιά όμεσα συμφέροντα εκεί, να διατηρούν την ταξη. Η Γερμανία, που δεν μπορούσε να χωνέψει αυτήν την διπλωματική ήττα, υποκίνησε μία εξέγερση. Το Μορόκο έγινε τό ελίκεντρο ενός πολέμου που είχε κηρυχτεί εναντίον της Γαλλίας και της Ισπανίας, με αρχηγό των επαναστατών τον Αμπντ έλ - Κριμ και των οποίων η πολεμική κραυγή ήταν «Το Ριφ στους Ριφιονούς».

Η ονομίξη της Ισπανίας σ' αυτόν τον πόλεμο ήταν ανεπιθύμητη και ο λαός εξέγέρθηκε στην Βαρκελώνη τα 1909, συμμοχώντας με τους εποναστατες στρατιώτες που είχαν άρνηθει να πόνε στο Μορόκο.

2 Η συνθήκη των CGT-UGT Στις 12 Μορτη έγινε στη Μοδριτη το 12ο συνέδριο της UGT. Η οντιπροσωπεία των εργατών της Αατουρίας άποφασισε να οργανώσει μία εθνική διαμαρτυρία εναντίον του υψηλού κόστους ζωής και προτεινε την υπογραφή μιάς συμφωνίας με την CNT για να γίνει η διαμαρτυρία περισσότερο άποτελεσματική. Το Συμβούλιο συμφωνησε και τον Ιούλη του 1916 μιά λεπτομερής συμφωνία υπογράφτηκε απο τις δύο εργατικές ενώσεις (ο Λάργκο Καμπολλάερο και ο Χουλιάν Μπιαστέίρο υπογράψαν για την UGT. Ο Αντζελ Πιατόνιο και ο Σολβαντορ Σεγκουι υπογράψαν για την CNT). Στις 18 Δεκέμβρη εξοπολυθηκε μιά εικοοιτετράωρη απεργία που πέτυχε απόλυτα. Αλλο παρ όλη αυτή τη μαζική διαμαρτυρία, η Κυβερνήση χρησιμοποίησε την πολιά πολιτική της όπως πρώτα και οι δύο εργατικές ενώσεις άποχρεωθηκαν να μείνουν πιστές στην συμφωνία που τις είχε ενώσει.

3 Οι άντρες του πεζικού, βλέποντας ότι ύποβιβάζονται από την Κυβερνήση, άποφασισον να οργανωθούν μυστικό σε χούντες Στρατιωτικής Άμυνας, που θα συντονίζονταν σε εθνικό επίπεδο απο μία Κεντρική Χούντα, προεδρος της όπισος ήταν ο Συντοματορχης Μορκεζ. Οι αποιτήσεις τους ήταν η μισολογική βελτιωση και μέτρο που θα είχαν σα σκοπο την μεταρρύθμιση

κοί την κάθαρα στην αργάνωση του Στρατού. Στα τέλη του Μαη του 1917, η Κυβέρνηση διέταξε την φυλάκιση και την δίκη των μελών της Κεντρικής Χούντας. Για να διαμαρτυρηθούν γι' αυτό το μέτρο οι Στροιωτικές Χούντες δημοσίευσαν ένα μονιφέστο την 1' Ιούνη, που ήταν ένα τελευταίγραφο, απαιτώντας την απελευθέρωση των φυλακισμένων και ικανοποίηση των αιτημάτων τους μέσα σε 24 ώρες. Η Κυβέρνηση παραιτήθηκε. Ο συντηρητικός Έντουαρντο Ντοτο ήταν εκείνος που αχημάτισε την νέα Κυβέρνηση.

4 Μανουέλ Μπουενκάζο - Ιστορία του Ισπανικού Έργατικού Κινήματος. Έκδόθηκε στο Παρίσι το 1966. Τζέραλντ Μπρενάν. Ο Ισπανικός Λαβύρινθος, Έκδόσεις Ρουέντο Ίμπέρικα, σελ 53

5 Μανουέλ Μπουενκάζο.

6 Γι' αυτές τις δραστηριότητες του Ντουρρούπι, ακολουθούμε την μαρτυρία των Μονρόι, Ορομπόν Φερνάντεζ και Μανουέλ Μπουενκάζο. ανέκδοτες σημειώσεις

3. 'Από την 'Εξορία στον 'Αναρχισμό

Στις αρχές του Σεπτέμβρη του 1917 ο Ντουρρούτι, μαζί με τον φίλο του «'Ελ Τότο», βρήκε καταφύγιο στη Γκιχόν. Φαίνεται ότι είχε ανανεώσει τις σχέσεις του με τους εργάτες των όρυχειών στις 'Αστουρίες, μετά τα γεγονότα στη Ματαλάνα. "Εμεινε μόνο λίγο σ' αυτήν την έπαρχια. Τό Δεκέμβρη ή οικογένειά του πήρε ένα γράμμα που είχε την σφραγίδα του ταχυδρομείου του Βάλ λε Μπαιν στο 'Αρντές της Γαλλίας, στο οποίο προσπαθούσε να τους διαβεβαιώσει ότι ήταν «καλά χάρη στη βοήθεια μιās 'Ισπανικής οικογένειας που όνομάζονταν Μαρτίνεζ»¹.

Ο «'Ελ Τότο» καταζητούνταν έξαιτίας του σαμποτάζ που είχε κάνει στη διάρκεια των άπεργιών. Και ο Ντουρρούτι ήταν λιποτάκτης, γιατί, λίγες μέρες πριν ξεσπάσει ή άπεργία, είχε κληθεί να υπηρετήσει στο πυροβολικό στην περιοχή του Σάν Σεμπάστιαν. "Επρεπε να είχε κατατάχθει στα τέλη του Αύγουστου. Σ' ένα γράμμα, που έγραψε αργότερα στην άδερφή του, της λέει: «'Η έπιθυμία μου να υπηρετήσω τη χώρα ήταν μικρή, αλλά άκόμη κι αυτή ή μικρή έπιθυμία έξαφανίστηκε έξαιτίας ένός λοχία που διέταζε τους νεοσύλεκτους σάν να ήταν κιόλας στα χαρακώματα. 'Εγκαταλείποντας τό στρατολογικό κέντρο, είπα στον έαυτό μου ότι ο 'Αλφόνσος ΧΙΙΙ έπρεπε να ύπολογίζει έναν στρατιώτη λιγότερο κι έναν έπαναστάτη περισσότερο»². Είναι πιθανόν πώς όταν οι εργάτες των όρυχειών στις 'Αστουρίες έμαθαν για την λιποταξία του, αποφάσισαν να τον κρύψουν και να τον διευκολύνουν να περάσει στη Γαλλία.

Ο Μπουενακάζα, ό όποιος είχε έξαφανιστεί κι αυτός έξαιτίας της καταστολής, θα πρέπει να είχε συναντήσει τον Ντουρρούτι αυτή την περίοδο. Τα σχόλιά του για την πρώτη τους έπαφή: «Δέν συμπηθήσαμε ό ένας τον άλλον. 'Εγώ ήμουν περισσότερο θεωρητικός, αυτός περισσότερο έπαναστάτης»³. Ο Μπουενακάζα δέν είχε νέα από τον Ντουρρούτι μέχρι την άνοιξη του 1920. "Όταν συναντήθηκαν ξανά στο Σάν Σεμπάστιαν, ό Μπουενακάζα έντυπωσιάστηκε από την πρόοδο του Ντουρρούτι «στο θεωρητικό επίπεδο». Λέει επίσης πώς όταν έπισκέφθηκαν τα Συνδικάτα της Συνομοσπονδίας στο Σάν Σεμπάστιαν, είδε τον Ντουρρούτι να παρου-

οιάζει μιὰ ταυτότητα τῆς CNT. Αὐτὴ ἡ ἰδιότητα καὶ ἡ «θεωρητικὴ τοῦ πρόοδος» ἦταν οἱ καρποὶ τῶν χρόνων τῆς ἐξορίας στὴ Γαλλία, ἀπὸ τὸ Δεκέμβριον τοῦ 1917 μέχρι τὸν Μάρτιον τοῦ 1919.

Ἡ ἀλληλογραφία ποῦ εἶχε μὲ τὴν οἰκογένειάν του δείχνει ὅτι ἄλλαζε συχνὰ τόπον διαμονῆς. Τὸν εἶχαν δεῖ στὴ Μασαλία, στὸ Μπεζιέ, στὴν Τουλούζη, στὸ Μπορντώ, στὸ Μπιαριτζ καὶ ἄλλου. Ὅταν ἐφθασε στὴ Γαλλία, ὑπῆρχε ἐκεῖ ἕνας σημαντικὸς πυρήνας ἀπὸ Καταλάνους, Ἄναρχικοὺς ἀγωνιστὰς ἐξόριστους στὸ Μιντί καὶ ἰδιαιτέρως στὴ Μασαλία. Εἶχαν ὀργανωθεῖ μὲ τὸν κλασσικὸ τρόπο, σὲ συγγενικὰς ομάδες. Στὴ Μασαλία ὑπῆρχε μιὰ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὶς Ἄναρχικὰς Ἐπαφάς. Αὐτὴ ἡ πόλις ἦταν ἀκόμη ἕνα πολὺ σπουδαῖο κέντρο γιὰ τὶς ἐπικοινωνίες μὲ τὴν Βαρκελώνη, καθὼς οἱ λιμενεργάτες ἦταν κατάφωρα ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τὸν ἐπαναστατικὸ συνδικαλισμὸ τῆς πρώτης OGT.

Μιὰ ἀπὸ τὶς κυριότερες δραστηριότητες αὐτῶν τῶν ἀγωνιστῶν ἦταν οἱ χρηματικοὶ ἔρανοι μεταξὺ τῶν Ἰσπανῶν ἐμιγκρέδων. Τὰ χρήματα χρησιμοποιοῦνταν γιὰ νὰ χρηματοδοτεῖται τὸ προπαγανδιστικὸ ὑλικὸ ποῦ ἐστελναν στὴν Ἰσπανία, ἢ οἱ ἐκδόσεις (ὅπως τὸ Π ρ ῖ σ μ α ποῦ ἐβγαίνει στὸ Μπεζιέ) ποῦ προορίζονταν νὰ καθοδηγοῦν ἰδεολογικὰ τὶς ομάδες τῶν Ἰσπανῶν ποῦ ἦταν σκορπισμέναι σ' ὅλοκληρὴν τὴν Γαλλία. Ἦταν ἐπίσης ἀπαραίτητο καὶ πολὺ πιὸ δύσκολο, νὰ βροῦν ὄπλα καὶ νὰ τὰ στείλουν στὴ Βαρκελώνη.

Ὅλ' αὐτὰ ἀπαιτοῦσαν συχνὰς μετακινήσεις. Στὴν ἀρχὴ ὁ Ντουρρούτι πῆγαινε πιθανὸν ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ μεταξὺ Μασαλίας καὶ Μπορντώ, ἕνα ἄλλο κατάλληλο λιμάνι ὅπου μποροῦσε νὰ δημιουργηθεῖ ἕνα συνωμοτικὸ κέντρο γιὰ τοὺς Βάσκους καὶ τοὺς κατοίκους τῶν Ἀστουριῶν. Ὅσοσο ὁ Ντουρρούτι μποροῦσε νὰ διατηρεῖ τὴν ἐπαφὴν του μὲ τοὺς φίλους του στὸ Λεόν. Ὁ «Ἐλ Τότο», ποῦ ζοῦσε στὴ περιοχὴ τῶν Ἀστουριῶν μέχρι τὸ 1919, ἐπαίρνε νέα ἀπ' αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ μέχρι τὸ τέλος τῆς ἐξορίας του⁴.

Ὅσο γιὰ τὴν ἰδεολογικὴ ἐξέλιξη τοῦ Ντουρρούτι, ποῦ ὁ Μπουενακάζα ὀνομάζει «θεωρητικὴ πρόοδος», ὁ Καμίνσκι λέει ὅτι «πυρπολοῦσε τὰ μέρη ἀπ' ὅπου περνοῦσε. Χρειάστηκε λιγότερο καιρὸ ἀπ' ὅ,τι ὁ Μπακούνιν γιὰ νὰ δηλωθεῖ σὰν ἀναρχικός»⁵. Ὁ Καμίνσκι τὸ ἐγράψε αὐτὸ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1936, γοητευμένος ἀπὸ τὴν προσωπικότητα τοῦ Ντουρρούτι. Στὴν πραγματικότητα, στὴν περίπτω-

ση του Ντουρρούτι, δεν υπάρχει καμιά μετάβαση από το Σοσιαλισμό στον αναρχισμό: ήταν πάντα ένας αναρχικός, έστω και χωρίς να το καταλαβαίνει.

Ο Μαρξισμός στην Ίσπανία, από την εποχή που έφτασε εκεί ο Πώλ Λαφάργκ στα 1872, ήταν καιροσκοπικός και γρήγορα έγινε ρεφορμιστικός. Έκτός από την πολύ όρθόδοξη ιδέα του κόμματος, όλα τα άλλα ζεχάστηκαν από το Σοσιαλιστικό Κόμμα. Άν κάποιος από τους ήγέτες μιλούσε, πολύ καθυστερημένα, για την κατάληψη της εξουσίας απ' την εργατική τάξη, αυτό γινόταν χωρίς πίστη ή πεποίθηση. Έκτός από την συμβολή της ομάδας του Άντρέ Νίν⁶, το παραδοσιακό ιδεολογικό επίπεδο των Μαρξιστών στην Ίσπανία ήταν το ίδιο με της Γερμανικής ή της Γαλλικής Σοσιαλδημοκρατίας της δεκαετίας του 1930. Αντίθετα, ο αναρχισμός αναπτύσσονταν σε φρέσκο και γόνιμο έδαφος. Σε μια χώρα όπου τα πάντα κινούνταν προς την αποκέντρωση, όπου η εργατική τάξη κοιτούσε με αποδοκίμασία τους κοινοβουλευτικούς ελιγμούς, η άρνηση του Κράτους κατανοήθηκε τέλεια⁷. Όταν ο Ντουρρούτι κατάλαβε τον αναρχισμό, πρώτα στην πράξη και μετά στη θεωρία, τον ταύτισε με τον επαναστατικό σοσιαλισμό, όπως τον είχε προσδιορίσει στο Λεόν. Συνεπώς, μπορεί κανείς να μιλήσει μάλλον για την «θεωρητική του πρόοδο», όπως έκανε ο Μπουενακάζα, παρά για «μετάβαση», όπως έγραψε ο Καμίνκι.

Τό Μάρτη του 1919, ο Ντουρρούτι ήταν στο στρατιωτικό νοσοκομείο του Μπούργκος. Έγραψε ένα γράμμα στην οικογένειά του: «Ήμουν έτοιμος να σάς επισκεφτώ, αλλά θρέθηκα καταταγμένος στο στρατό. Με πήγαν μπροστά στο Πολεμικό Συμβούλιο και με μετάθεσαν στο Μαρόκο. Άλλά επειδή ανακάλυψαν ότι είχα κήλη, στην διάρκεια των Ιατρικών εξετάσεων, θρίσκομαι στο νοσοκομείο, αλλά μόνο για λίγο. Δεν θέλω να φύγω για το Μαρόκο πριν να δω τους φίλους μου ακόμη μια φορά, τους φίλοι που ξέρετε. Πρέπει να έρθουν και να με δούν γρήγορα». Όπως συνήθως έκρυψε την αλήθεια. Η σύλληψή του σχετιζόνταν με μιá αποστολή που έκτελούσε στην Ίσπανία μαζί με τους φίλους του απ' το Μπορντώ⁸.

Την πρώτη του Γενάρη του 1919 πέρασε τα σύνορα για να πληροφορήσει την οργάνωση στη Γκιχόν για τα σχέδιά του για δράση στη Γαλλία. Όταν η αποστολή του τέλειωσε αποφάσισε να μείνει

για λίγο στην Ίσπανία, βλέποντας τις δυνατότητες για δράση που πρόσφερε η κατάσταση στις Άστουριες. Ο «Έλ Τότο» τον ενημέρωσε για την πρόοδο στο Λεόν. Η ομάδα των νέων, που είχε διωχτεί (ανάμεσά τους ήταν και ο Τεγιερίνα), είχε δημιουργήσει μιαν Άναρχική Ένωση και ένα συνδικάτο, από διάφορα επαγγέλματα, της CNT, που αποτελούνταν από έναν μεγάλο αριθμό συντρόφων. Στην υπόλοιπη Ίσπανία, η εξέλιξη της CNT συνεχίζονταν, ιδιαίτερα στη Βαρκελώνη, όπου ο συνδικαλισμός, που είχε αναζωογονηθεί από τον Σαλβαντόρ Σεγκουί και τον Άντζελ Πεστανία, τρομοκρατούσε την μπουρζουαζία. Ένας στους δύο έργατες ανήκε στη Συνομοσπονδία που είχε 370.000 μέλη.

Ο Ντουρρούτι έπιασε δουλειά σαν μηχανικός στο Μιέρες, κέντρο δραστηριότητας των μεταλλουργών όπου ο αναρχοσυνδικαλισμός ήταν πολύ ισχυρός. Εκεί απέκτησε την πρώτη του ταυτότητα της CNT. Η παραμονή του εκεί υπήρξε μικρή αν και πολύ σημαντική. Γύρισε γρήγορα στο λεκανοπέδιο των όρυχείων του Λεόν, γιατί είχε ξεσπάσει μία σκληρή σύγκρουση στην περιοχή της Λά Ρόμπλα. Ο «Έλ Τότο», που μέχρι τότε ήταν υπεύθυνος για τις επαφές με το Λεόν, έλειπε στη Βαλαντολίνα για τρεις μήνες. Έπειδή ήταν απαραίτητο να γίνει σαμποτάζ στα όρυχεία γρήγορα, σκέφτηκαν να στείλουν τον Ντουρρούτι γιατί ήταν άγνωστος ο' αυτή τη περιοχή. Του έδωσαν ο βοήθους δυο αγωνιστές αντιπρόσωπους απ' την Κορούνα. Όπως προβλέφτηκε, αφού έγινε το σαμποτάζ, η διεύθυνση των όρυχείων υπόγραψε μία συμφωνία με τους έργατες.

Ο Ντουρρούτι ήθελε να πάει μέχρι το Λεόν για να δει ξανά τους παλιούς του φίλους. Συμφώνησαν να συναντηθούν στα Σαντιάγκο ντε Κομποστέλλα. Άλλα στη διάρκεια του ταξιδιού συνελήφθηκε σαν ύποπτος από την Γκουάρντια θιβίλ και στάλθηκε στη Λά Κορούνα. Άφου άναγνωρίστηκε σαν λιποτάκτης, τον πήγαν στο Σάν Σεμπάστιαν, όπου αφού πέρασε από Στρατοδικείο, παραπονέθηκε για την κήλη του για να κερδίσει καιρό και για να μπορέσει να δραπετεύσει. Τά κατάφερε με τη βοήθεια των φίλων του από το Λεόν, που είχαν προειδοποιηθεί από ένα γράμμα που είχε στείλει στην άδερφή του Ρόζα. Κρύφτηκε για αρκετές μέρες στα βουνά και τον Ίούνη βρέθηκε ξανά εξόριστος στη Γαλλία.

Αυτή τη φορά πήγε μέχρι το Παρίσι, όπου για λίγο καιρό δούλεψε στα εργοστάσια της Ρενώ. Υπάρχουν πολύ λίγα γράμματα σχετικά μ' αυτήν την περίοδο. Μόνο μερικές κάρτες με σκόπιμα ουδέτερα και ακίνδυνα μηνύματα, στα όποια έλεγε ότι «ζεί μόνος του, αποκομμένος από όλους και δουλεύοντας σαν μηχανικός». Οι φωτογραφίες απ' αυτή την περίοδο διαψεύδουν αυτά τα λόγια, αφού φαίνεται περικυκλωμένος από φίλους. Δεν ξέρουμε ποιές ήταν οι δραστηριότητές του. Ξέρουμε μόνο ότι κρατούσε μιά τακτική επικοινωνία με τον Τεγιερίνα, τον γραμματέα της αναρχικής ομάδας στο Λεόν.

Ο Άλεξάντερ Γκίλαμπερτ, στην περιγραφή του για τη ζωή του Ντουρρούτι, γράφει ότι «οι σύντροφοι τον ενημέρωναν τακτικά για την πολιτική και κοινωνική κατάσταση στην Ίσπανία». Ο κυριότερος σκοπός αυτής της επικοινωνίας ήταν να κρατηθεί ένήμερος «για την πρόοδο που έκαναν οι αναρχικές ομάδες στη χώρα» καθώς και για τις «συμφωνίες που είχαν κάνει οι αναρχικές ομάδες σέ μιά Έθνική Συνέλευση, για να μπορέσουν να συνδεθούν με την Έθνική Συνομοσπονδία Έργασίας, χάρη στην ενεργητική αγωνιστικότητά τους»⁹. Προσθέτει ότι «αυτή η απόφαση τών ομάδων πάρθηκε για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τούς πιστολέρος, που είχαν οργανώσει η αστυνομία και η Κυβέρνηση για να δολοφονούν τούς αγωνιστές εργάτες».

Ο Γκίλαμπερτ συνεχίζει λέγοντας ότι ο Ντουρρούτι έμαθε ακόμη και «για τó μεγάλο Συνέδριο που έγινε στη Μαδρίτη από την CNT τó Δεκέμβριο τού 1919' ένα Συνέδριο στο όποίο πήραν μέρος αντιπρόσωποι σχεδόν 1.000.000 εργατών. Αυτό τó Συνέδριο αποφάσισε να προσχωρήσει η CNT στην Τρίτη Διεθνή και ó Αντζελ Πεστάνια όρίστηκε σαν αντιπρόσωπος για τó Δεύτερο Συνέδριο τής Κομμουνιστικής Διεθνούς που έγινε στη Μόσχα τó 1920». Ο Γκίλαμπερτ συμπέρανε ότι ó Ντουρρούτι ένθουσιάστηκε μ' αυτά τά νέα και αυτό επηρέασε την έπιστροφή του στην Ίσπανία την άνοιξη τού 1920.

Πολλοί νέοι, όπως ó Ντουρρούτι, γοητεύτηκαν από την Ρωσική Έπανάσταση σέ τέτοιο σημείο που ó τρόπος τους σημαδεύτηκε μ' ένα καθορισμένο Μπολσεβίκικο ύφος. Όμως κράτησαν μιά άποσταση από τics μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν εκεί, καταλαβαίνοντας ότι η Ίσπανική έπανάσταση έπρε-

πε να πραγματοποιηθεί με τόν δικό της πρωτότυπο τρόπο, εξαιτίας τῶν διαφορετικῶν ἱστορικῶν συνθηκῶν. Αυτό ἐπιβεβαιώθηκε ἀργότερα, ὅταν ξεσκεπάστηκε ὁ γραφειοκρατικός καί ἐξουσιαστικός χαρακτήρας τῆς Μπολσεβίκικης δικτατορίας. Ἄλλὰ τότε, οἱ ἰδέες καί τὰ συναισθήματα ἦταν ἀκόμη μπερδεμένα. Στὴν πραγματικότητα κανεῖς δὲν ἤξερε τί ἀκριβῶς γινότανε στὴ Ρωσία. Ἄλλὰ μπορούσε κανεῖς νὰ καταλάβει τίς συκοφαντίες γιὰ τοὺς ἐπαναστάτες μετὰ τίς ὁποῖες ἡ μπουρζουαζία γέμιζε ὅλο τὸν τύπο. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο τοὺς ὑπερασπίζονταν τ' ἀδελφία τους σὲ κάθε χώρα. Ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ βοηθηθεῖ ἡ Ρωσικὴ Ἐπανάσταση ἦταν νὰ ξεσπάσουν ἐπαναστάσεις καί σὲ ἄλλες χώρες. Αυτό τὸ συμπέρασμα ἐγίνε αἰτία τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Ντουρρούτι στὴν Ἰσπανία.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 Γράμμα τοῦ Ντουρρούτι, Δεκέμβρης 1917.

2 Γράμμα τῆς 25 Μάρτη, 1927

3 Μανουέλ Μπουενοκάζα, ἐκδότης ἀναρχικῶν ἐκδόσεων, μέλος τῆς Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς CNT στὸ 1918, μεθοδικὸς ὀργανωτής. Μέσα στὰ ἄλλα ἔργα πού ἐχει ὀφῆσει ἓνα σπουδαῖο εἶναι ἡ Ἱστορία τοῦ Ἐργατικοῦ Κινηματοῦς ὀπὸ τὸ 1888 μέχρι τὸ 1927. Πέθανε ἐξόριστος στὴν Γαλλία τὸ 1964. Συνεργάστηκε γιὰ νὰ γίνει αὐτὴ ἡ βιογραφία τοῦ Ντουρρούτι, προσφέροντάς μας κομμάτια ἀπ' τίς ἀναμνήσεις του καί ὅταν ἀναφερόμαστε σ' αὐτόν, ἀναφερόμαστε σ' αὐτὲς τίς ἀναμνήσεις.

4 Μαρτυρία τοῦ Τεγιερίνο (γιοῦ) Μᾶς μίλησε γιὰ τὴν ἀλληλογραφία πού εἶχε ὁ πατέρας του μετὰ τὸν Ντουρρούτι σὺν τὴν ἐποχὴ. Αὐτὴ ἡ πλούσια ἀλληλογραφία κρύφτηκε ἀπὸ τὸν Τεγιερίνο τὸ 1936, ὅταν οἱ Φασίστες κατέλαβαν τὸ Λεόν. Ὁ Τεγιερίνο (πατέρας) ἔμεινε κρυμμένος γιὰ ἀρκετὰ χρόνια στὴν Ἰσπανία. Πέθανε στὴν ἐξορία πού εἶχε ὁ ἴδιος του διαλέξει, κάπου σ' ἓνα προάστιο τοῦ Λεόν.

5 Κοριννακι, CEUX DE BARCELONE, σελ 58, Ντενοέλ, Παρισι 1938

6 Ἄντρέ Νιν, γεννήθηκε στὸ Βεντρέλ (Ταραγωνία) τὸ 1892, καί δολοφονήθηκε ὀπὸ τὴν GPU τὸν Ἰούνη τοῦ 1937. Ἔργαζοταν σὸν δημοσιογράφος στὴ Λά Πουμπλιτσιντὰτ στὴν Ἰσπανία. Στὸ 1917 ἀνῆκε στὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα Τὸν ἐπόμενο χρόνο ἐγίνε μέλος τῆς CNT, στὸ Συνδικάτο Ἐσπγγελματιῶν Ἐργατῶν στὴν Βαρκελώνη. Ἀντιπροσώπευσε αὐτὸ τὸ Συνδικάτο στὸ δεῦτερο Συνέδριο τῆς CNT τὸ 1919.

Τὸ 1921 ἔκανε ἓνο ταξίδι στὴν Ρωσία καί κατὰ τὴν διάρκεια τῆς παραμονῆς του ἐκεῖ ἀποδέχτηκε πλήρως τίς θέσεις τῶν Μπολσεβίκων. Ἀργότερα προσχώρησε στὴ Ρωσικὴ Ἐργατικὴ Ἀντιπολίτευση. Τελικὰ υιοθέτησε τὴ θέση τοῦ Τρακτοῦ Διωγμένος ἀπὸ τὴν Ρωσία, γύρισε πάλι στὴν Ἰσπανία τὸ

1931 Από κεί και πέρα στην Ίσπανία, μέσα από τις εκδόσεις της Τεταρτης Διεθνούς (Άριστερης Κομμουνιστικής και της Λά Μπατ ά γ ι α (έφημερίδας παύ τύπωνε ο Μασουρίν της ομάδας Ομπρέρο Καμπερόλ) άρχισε νά υποστηρίζει άνοιχτά τόν έπανάστατικό Μαρξισμό, αέ αντίθεση με τό Ίσπανικό Κομμουνιστικό Κόμμα και τό Ίσπανικό Σοσιαλιστικό - Εργατικό Κόμμα Ο Αντρέ Νιν και ώς πρός τό πιστεύω του και ώς πρός τίς πράξεις του μπαρεί νά θεωρηθεί σάν ό πιό διάσημος Ίσπανός Μαρξιστής.

7 Φράνς Μποργκενού Ε λ Ρ ε ν ι ν τ έ ρ ο Έ - α π α ν ι ό λ, Έκδόσεις Ραυέντα Ίμπέρικα, Παρίσι 1971.

8 Στίς άναμνήσεις της Άναστασίας, παύ ήδη έχουμε αναφέρει, διαβάζουμε: «Στάλθηκε από τήν CNT τό 1919 στίς Αστούριες και στό Λεόν (Λά Ρόμπλα)» Πρόσθετες πληροφορίες θρέθηκαν ά' ένα γράμμα πού είχε στείλει από τό στρατιωτικό νοσοκομείο του Μπούργκας, τό Μάρτη ταύ 1919.

9 Αναφέρεται στα Έθνικό Συνέδρια παύ έγινε τό Να- ευβρη του 1918. Μέχρι τότε πολλοί Αναρχικοί δέν άνήκαν στην CNT και δρούσαν σπακλειστικά σάν αυτόνομες ομάδες Μετά όπ' αυτό, ένώθηκαν με τήν CNT άλλά λειτουργούσαν γενικά σε έπίπεδα θάσης, χωρίς νά παίρνουν όντιπροσωπευτικές ύπευθυνότητες Στοιχεία γι' αυτό τό συνέδρια μπαρούν νά θρεθούν από έργο του Μ. Μπαουενάκζα πού ήδη άναφέραμε και στό έργο του Άλεξάντρο Γκίλαμπερτ Ν τ ο υ ρ ρ ο ύ τ ι, Βαρ- κελώνη 1937.

4. «Λὸς Ζουστικιέρος»

Ὅταν ὁ Ντουρρούτι ἔφτασε στὸ Σάν Σεμπάστιαν, ἡ CNT ἀρχίζει νὰ διεισδύει σὲ μιὰ περιοχὴ πού μέχρι τότε κυριαρχοῦνταν ἀπὸ τὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα καὶ τὸ συνδικάτο του, τὴν UGT. Μέχρι τὸ δεῦτερο Συνέδριο τῆς CNT, ὁ ἀναρχισμὸς εἶχε περιοριστεῖ στὴν προπαγάνδα μέσα ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις πού ἐβγαζαν μικρὲς ομάδες στὴν περιοχὴ τῶν Βάσκων. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀπεργία τοῦ Αὐγούστου 1917 καὶ τὴν ἔντονη ἀνάπτυξη τοῦ ἀναρχοσυνδικαλισμοῦ σ' ὀλόκληρη τὴν Ἰσπανία, οἱ ἀναρχικὲς ομάδες τοῦ Σάν Σεμπάστιαν καὶ τοῦ Μπιλμπάο ἀρχισαν νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν ἀμεση δράση καὶ νὰ ὀργανώνονται πιὸ σταθερά.

Στὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς περιόδου εἶχε ἀρχίσει ἡ κατασκευὴ ἐνὸς Καζίνου, τοῦ Γκράντ Κουρσάαλ, στὰ προάστια τῆς Οὐρουμέα καὶ γι' αὐτὸ τὸ ἔργο εἶχε ἔρθει πολὺ ἐργατικὸ προσωπικὸ ἀπὸ τὴν Ἀραγωνία καὶ τὸ Λογκρόνο. Οἱ ἀναρχικὲς ομάδες στὸ Σάν Σεμπάστιαν, παρακινούμενες ἀπὸ τὸν Μουαζέ Ρουίζ, ἀρχισαν νὰ ὀργανώνουν σὲ συνδικάτα αὐτὴν τὴν ομάδα τῶν ἐμικρέδων ἐργατῶν ἀλλὰ ὁ Μουαζέ Ρουίζ, ἓνας παλιὸς ἀναρχικὸς ἀγωνιστής, κατάλαβε πολὺ γρήγορα ὅτι ὀρισμένες τακτικὲς θὰ ἔρχονταν σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν λαὸ τῆς περιοχῆς, πού ἦταν συνηθισμένος σὲ ἥπιες σοσιαλιστικὲς μεθόδους. Ὁ Ρουίζ ζήτησε τὴ βοήθεια τοῦ φίλου Μπουενακάζα καὶ τοῦ ζήτησε νὰ ἔρθει ἀπὸ τὴν Βαρκελώνη, γιὰ νὰ πολεμήσουν ἐναντίον τοῦ σοσιαλισμοῦ στὸ ἰδεολογικὸ ἐπίπεδο. Οἱ ἱκανότητες τοῦ Μπουενακάζα ὡς ὀργανωτῆ καὶ θεωρητικοῦ ἔγιναν γρήγορα αἰσθητές, ὄχι μόνο ἀναφορικὰ μὲ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἐπίπεδου τῶν ἀγωνιστῶν ἀλλὰ ἀκόμη καὶ στὴν δημιουργία τοῦ πρώτου οἰκοδομικοῦ Συνδικάτου. Οἱ ἰδέες πού παρουσίασε στὰ συνέδρια καὶ τὰ ἐπιχειρήματα πού εἶχε ἐναντίον τῶν Σοσιαλιστῶν σὲ μιὰ σειρά ἀπὸ δημόσιες συζητήσεις, χρησίμεψαν σημαντικὰ ὡς προπαγάνδα.

Οἱ ἀγωνιστὲς τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος κατάλαβαν γρήγορα τὸν κίνδυνο καὶ κάλεσαν πιὸ ἐμπειροὺς συντρόφους τους ἀπὸ ἄλλες περιοχές. Καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἀρχισε μιὰ σκληρὴ σύγκρουση στὴν περιοχὴ τῶν Βάσκων μεταξὺ τῶν Σοσιαλιστῶν καὶ τῶν ἀναρχικῶν. Ἡ μπουρζουαζία τῶν Βάσκων εἶδε σ' αὐτὴ τὴ σύγκρουση μιὰ εὐκαιρία γιὰ νὰ σπάσει τὴ δύναμη τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ ἀρχισε νὰ

ένθαρρύνει τόν κοινοβουλευτικό σοσιαλισμό, ἐλπίζοντας στό διαίρει καί βασίλευε!.

«Μιά μέρα», γράφει ὁ Μπουενακάζα, «ἕνας μεγαλόσωμος, δυνατός νέος μ' ἕνα χαρούμενο παρυσιαστικό ἐμφανίστηκε στό Συνδικάτο. Μᾶς καιρέτπσε ἐγκάρδια σάν νά μᾶς ἤξερε ἀπό παλιά. Μᾶς εἶπε χωρίς προλόγους, δείχνοντάς μας τήν ταυτότητά του τῆς CNT, ὅτι εἶχε μόλις φτάσει στήν πόλη καί ὅτι ἔψαχνε γιά δουλειά. "Ὅπως σ' ὄλες αὐτες τίς περιπτώσεις, τόν φροντίσαμε καί τοῦ βρήκαμε δουλειά σ' ἕνα μηχανουργεῖο στήν Ρεντέρια. Ἀπό τότε, συνήθιζε νά ἐρχεται κάθε ἀπόγευμα μετά τήν δουλειά στό Συνδικάτο. Καθόταν σέ μιὰ γωνιά, ἔπαιρνε ἕνα περιοδικό ἀπό μιὰ στοίβα πάνω σ' ἕνα τραπέζι καί διάβαζε. Ἐπαιρνε πολὺ λίγες φορές μέρος στίς συζητήσεις καί ὅταν ἐρχόταν ἡ νύχτα πήγαινε στό σπίτι πού τοῦ εἶχαμε βρεῖ γιά νά μένει».

Αὐτός ὁ ἄντρας ἐντυπωσίασε τόν Μπουενακάζα. Μετά ἀπό λίγη σκέψη, θυμήθηκε τήν προηγούμενη συνάντησή τους. Ἦταν αὐτός ὁ πολὺ ἀγωνιστικός νεαρός, πού εἶχε γνωρίσει πρὶν ἀπό τρία χρόνια στήν Γκιχόν. «Τότε», συνεχίζει ὁ Μπουενακάζα, «ἤμουν περίεργος νά τόν γνωρίσω καλύτερα καί ἐπιδίωξα τήν φιλία του. Ἀπό τίς πρώτες συζητήσεις πού εἶχα μαζί του, τὸ μόνο πράγμα πού ἤξερα μὲ σιγουριά ἦταν ὅτι αὐτός ὁ ἄνθρωπος εἶχε ζήσει ἀρκετὰ χρόνια στή Γαλλία. Ἀλλὰ δὲν μοῦ εἶπε τοὺς λόγους γιά τήν παραμονή του πέρα ἀπό τὰ Πυρηναιῖα καί ἐπίσης δὲν ἀνέφερε τήν συνάντησή μας στήν Γκιχόν. Ἦμουν σίγουρος ὅτι μὲ εἶχε ἀναγνωρίσει καί μοῦ εἶχε κινήσει τὸ ἐνδιαφέρον ἢ σιωπῆ του γι' αὐτὴν τήν συνάντηση. Ἦταν μήπως ἐπειδὴ καί οἱ δύο εἶχαμε μιὰ δυσάρεστη ἀνάμνηση ἀπ' αὐτὴν; Γεγονός εἶναι ὅτι οὔτε ἐγὼ οὔτε αὐτός ἀναφερθῆκαμε ἄμεσα σ' αὐτὴν».

Ὁ Μπουενακάζα, πού θεωροῦσε πάντα τόν ἑαυτό του σάν «καλὸ κριτὴ τῶν ἀνθρώπων», ἡ ἀγαπημένη του ἔκφραση, συνεχίζει: «Τοῦ ἄρεσε νά συζητάει, ὄχι νά λογομαχεῖ. Στίς συζητήσεις ἀπόφευγε πάντα τίς παρεμβάσεις καί ἦταν πάντα μέσα στό θέμα. Δὲν ἦταν οὔτε πεισματάρης, οὔτε φανατικός, ἀλλὰ εἶχε πλατιῆς ἀντιλήψεις καί ἦταν πρόθυμος νά παραδεχτεῖ τήν πιθανότητα νά ἔχει κάνει λάθος. Εἶχε τὴν σπάνια ἱκανότητα νά ξέρει νά ἀκούει, παίρνοντάς ὑπόψη τίς ἀντιρρήσεις τοῦ ἀντιπάλου του καί τίς ἀποδεχόταν μέσα στὰ ὅρια τῆς λογικῆς. Ἡ δουλειά του στό συνδικάτο ἦταν ἀθόρυβη ἀλλὰ

σημαντική. Μαζί με τούς άλλους μεταλλουργούς έργατες γράφτηκε στο συνδικάτο μας «ντέ Όφισιους Βάριος» και επίσης στο «Συνδικάτο Μεταλλουργών» άρχισε ν' ακούγεται ή φωνή του, και περισσότερο από μία φορά ένας Σοσιαλιστής ήγέτης άρχιζε να άνηπυχεί όταν ό Ντουρρούτι ζητούσε τó λόγο. Τά σκόλιά του στο Σωματείο καθώς και άργότερα στις συγκεντρώσεις ήταν ολιγόλογα και τσουκτερά. Έξέφραζε τις σκέψεις του άπλά και όταν φώναζε ψωμί, ψωμί, τó έκανε με τέτοια δύναμη πού δέν ύπήρχε κανένας τρόπος για να τόν αντιμετώπισεις.

Τού πρότειναν υπεύθυνες θέσεις στην έπιτροπή τών μεταλλουργών. Άλλά ποτέ δέν θέλησε να τις άποδεχτεί. Στους συντρόφους του «άπαντούσε ότι ή θέση δέν είναι τó σπουδαιότερο, τó κυριότερο πράγμα ήταν ή επαγρύπνηση στη βάση πού θα έπέβαλε σ' αυτούς πού θρίσκονταν στην κορυφή να πραγματοποιήσουν τις ύποχρεώσεις τους και δέν θα επέτρεπε την γραφειοκρατικοποίηση».

«Πέρασαν μίνες. Είχαμε συνδεθεί με φίλα και μου ήλπισε για τή ζωή του. Άπό την πλευρά μου προσπάθησα να τόν φέρω σ' έπαφή με τούς καλύτερους άγωνιστές στο Σάν Σεμπάστιαν, άλλα κάνοντάς το με τέτοιο τρόπο, ώστε να μίν μπορέσει να ύποψιαστεί ότι έχω μεσολαθήσει έγώ. Πολύ γρήγορα τούς γοήτευσε όλος αυτός ό σιωπηλός νέος από τó Λεόν»². Αύτοι οί άγωνιστές ήταν ό Γκρεγκόριο Σουμπερβιέλα, έπιστάτης τών όρυχειών· ό Μαρθελίνο ντέλ Κάμπο, οικοδόμος και γιός δασκάλου· ό Ρουίζ, γιός ένός σταθμάρχη και ό Άλμπαντετρεκού, πού άνήκε σέ μια άστική οικογένεια από τó Μπιλμπάρ, με την οποία είχε μαλώσει γιατί συμπαθούσε τόν άναρχισμό. Έπιπλέον, έπειδή γοητεύτηκε ό ένας από τόν άλλον, δημιούργησαν μια άναρχική ομάδα πού ονομάστηκε «Λός Ζουστικιέρος», ή οποία δρούσε ταυτόχρονα στη Σαραγκόσα και στο Σάν Σεμπάστιαν.

Την ίδια έποχή πού σχηματίστηκε αυτή ή ομάδα, υπήρχε μια έντονη άναταραχή στα όρυχεία και στις μεταλλουργείες στο Βορρά. Οί άπεργίες άκολουθούσαν ή μία την άλλη σαν έπιδημία και οί άγωνιστές τής βάσης υπερείχαν τής ήγεσίας τους. Η Κυβέρνηση τής Μαδρίτης, αντιμετώπη με την αυξανόμενη άναταραχή, τοποθέτησε στρατιωτικούς στις περιφερειακές διοικήσεις και όνόμασε τόν αντίσυνταγματάρχη Χοσέ Ρεγκουέραλ Κυθερνήτη τής Βισκάγια. Ό τελευταίος δέ διέφερε καθόλου άπό τόν Στρατηγό Μαρτίνας, Άνίντο ή τόν αντίσυν-

ταγματάρχη 'Αρλέγκουι τής Γκουάρντια Θιβιλ. 'Η πρώτη του πράξη σέ μιὰ πρὲς κόνφερανς ἦταν νὰ δηλώσει ὅτι θὰ ἀνάγκαζε τὰ σωματεία νὰ ὑπακούουν. Καί γιὰ νὰ στηρίζει τὸν ἰσχυρισμὸ του μὲ τὴν τρομοκρατία, βασάνιζε ὁ ἴδιος τοὺς φυλακισμένους καί καθιέρωσε τὴν Ντετεναιὸν Κουμπερνατίβα»³.

Στὴ Βαρκελώνη ἡ κατάσταση ἦταν χειρότερη. 'Η ουστηματικὴ καταστολὴ τέλειωσε μὲ τὴ μετατροπὴ τοῦ συνδικαλιστικοῦ ἀγῶνα σὲ ταξικὸ ἀγῶνα. Οἱ ἀγωνιστὲς ἐργάτες καταδιώκονταν κυριολεκτικὰ στοὺς δρόμους ἀπὸ τίς συμμορίες τῶν «πιστολέρος» ποὺ ἦταν στὴν ὑπηρεσία τῆς μπουρζουαζίας. 'Η ἀστυνομία ἔκανε συχνὴ χρῆση τοῦ «λέι ντέ φούγκα»⁴. Οἱ καλύτερα ἐκπαιδευμένοι ἀγωνιστὲς τοῦ προλεταριάτου τῆς Καταλωνίας φυλακίστηκαν. Μόνο οἱ νέοι μπορούσαν ν' ἀντέξουν αὐτὸν τὸν σκληρὸ ἀγῶνα, γιὰτὶ δὲν ἦταν ἀκόμη γνωστοὶ στὴν ἀστυνομία καί στοὺς «πιστολέρος».

'Η Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς CNT, ποὺ δροῦσε τῶρα μυστικά, δὲν ἦταν σὲ θέση νὰ ἀντιμετωπίσει αὐτὴν τὴν κατάσταση καί ζήτησε νὰ ἔρθουν ἀγωνιστὲς ἀπ' ὅλη τὴν Ἰσπανία γιὰ νὰ βοηθήσουν μὲ κάθε τρόπο ἐναντίον τῆς ἐπίθεσης τῆς μπουρζουαζίας καί τῆς ἀστυνομίας στὴ Βαρκελώνη. Μιά αὐταρχικὴ καταπίεση, σκληρὴ καί ἀνελέπη, ἀκολούθησε τίς δολοφονίες ποὺ ἐκτελοῦσαν οἱ ἀστυνομικοὶ στοὺς δρόμους. «Οἱ καλύτεροὶ ἀγωνιστὲς», γράφει ὁ Μπουενακάζα, «ἔπρεπε νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸ δῆλημα: νὰ σκοτωθοῦν, νὰ δραπετεύσουν ἢ νὰ φυλακιστοῦν. Οἱ θλαιοὶ ἀγωνιστὲς ὑπερασπιζόμενοι τὸν ἑαυτὸ τους σκοτώνονταν' οἱ στωϊκοὶ σκοτώνονταν μαζὶ μὲ τοὺς γενναίους μὲ μιὰ σφαῖρα στὴν πλάτη' οἱ ἀνόητοι φυλακίζονταν»⁵.

Αὐτὴ ἡ ἐπίθεση τῆς Κυβέρνησης καί τῶν ἐργοδοτῶν ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἐξτρεμιστικὰ ὄπλα ποὺ χρησιμοποιήθηκαν ἀπὸ τὴν ἀρχουσα τάξη ἐναντίον τῆς ἀνάπτυξης τῆς δυνάμης τῶν συνδικάτων στὴ Βαρκελώνη καί τῆς ὠριμότητας ποὺ εἶχε ἀποκτήσει τὸ προλεταριάτο. 'Η μπουρζουαζία, ποὺ εἶχε κάνει λόκ ἄουτ σὲ 200.000 ἐργάτες στὰ τέλη τοῦ 1919 καί ποὺ σὺν ἀποτέλεσμα εἶχε χάσει τὴν δύναμή της, στὴν πραγματικότητα δὲν εἶχε καμιὰ ἄλλη διέξοδο ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀδιάντροπη στάση.

«Οἱ Λὸς Ζουστικιέρος» δὲν ἔμειναν ἀδιάφοροὶ στὶς ἐκκλήσεις ποὺ ἔφθαναν ἀπὸ τὴν Βαρκελώνη καί σκέφτηκαν ὅτι «ὁ καλύτερος τρόπος γιὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς συντρόφους τους ἦταν νὰ μετατρέψουν τὴν Ἰσπανία σὲ μιὰ μεγάλη Βαρκελώνη». 'Αλ-

λά «αυτό σήμαινε ότι έπρεπε να κάνουν ένα στρατηγικό σχέδιο, πού για τήν ώρα ήταν αδύνατο να εφαρμοστεί, γιατί σκέφτονταν συνέχεια ότι έπρεπε να πάνε στη Βαρκελώνη για να καταλάβουν τις θέσεις πού είχε αφήσει κενές ο αγώνας»⁶. Ο Μπουενακάζα μεσολάβησε περισσότερο από μία φορά «για να χαλιναγωγήσει τήν νεανική τους φλόγα χρησιμοποιώντας όλη τήν προσωπική του έπιρροή και συμβουλευόντάς τους να μείνουν στο Σαν Σεμπάστιαν όπου ο αγώνας ήταν τό ίδιο σημαντικόσ όπως και στη Βαρκελώνη, αν και λιγότερο θεαματικός»⁷.

Κάτι, πού συνέβηκε στην Βαλέντσια έκανε μεγάλη εντύπωση στους «Λός Ζουσικιέρος». Αυτό ήταν μία απόπειρα, πού έγινε στις 4 Αυγούστου του 1920, πού είχε οργανωθεί από μία ομάδα αναρχικών έναντιον του πρώην Κυβερνήτη, του Χοσέ Μαέστρε ντέ Λαμπόρντα, Κόμη του Σαλβατιέρα, ο οποίος, όταν ήταν Κυβερνήτης τής Βαρκελώνης, είχε επιτρέψει να χρησιμοποιηθεί έναντιον τριάντα τριών συνδικαλιστών τό «λεί ντέ φούγκα».

Για τους «Ζουσικιέρος» αυτή ή απόπειρα ήταν παραδειγματική. Σύντομα άρχισαν να σχεδιάζουν μιάν απόπειρα έναντιον του Κυβερνήτη του Μπιλμάο, Ρεγκουέραλ. Ένώ τήν προετοιμαζαν, έμαθαν ότι ο Άλφόνσος ΧΙΙΙ θα έπαιρνε μέρος στα έγκαίνια του Γκράντ Κουρσάαλ. «Σκέφτηκαν ότι μία απόπειρα για να σκοτώσουν τόν Βασιλιά θα σήμαινε περισσότερα για τόν σκοπό του προλεταριάτου»⁸. Ο πιο πρακτικός τρόπος για να τό πετύχουν θα ήταν να φτιάξουν ένα τούνελ πού θα προχωρούσε κάτω από τό κέντρο τής σάλας, στην οποία θα υποδέχονταν τους καλεσμένους. Με άρχηγό τόν Συμπερβιέλα, άρχισαν να σκάβουν τόν υπόγειο διάδρομο από ένα γειτονικό σπίτι. Η άποστολή του Ντουρρούτι ήταν να βρει τά έκρηκτικά και να τά κρύψει. Η δουλειά ήταν δύσκολη και κουραστική. Όταν έφτασαν στα θεμέλια του κτίριου, προχωρούσαν πολύ σιγά. Είχαν μετατρέψει τό χώρο κάτω από τόν οποίο έσκαβαν τό τούνελ σε μιá άποθήκη με κάρβουνα. Άλλά ή άστυνομία πρέπει κάτι να είχε υποψιαστεί, γιατί έβγαζαν πολλά σακιά με χύμα. Η δουλειά ανακαλύφτηκε ενώ προχωρούσε και ή ομάδα πού τήν είχε αναλάβει τράπηκε σε φυγή κάτω άπ' τις σφαίρες των άστυνομικών⁹.

Όταν έγινε αυτό ο Ντουρρούτι ήταν στην Γκιχόν, αλλά ώστόσο θεωρήθηκε υπεύθυνος για τήν απόπειρα μαζί με τόν Συμπερβιέλα και τόν Μαρ-

θελίνο ντέλ Κάμπο. «Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες», τούς είπε ό Μπουενακάζα, «δέν μπορείτε νά μείνετε στή Σάν Σεμπάστιαν. Τά έξω κανονίσει όλα γιά νά φύγετε γιά τήν Βαρκελώνη». Ή φυγή τους από τό Σάν Σεμπάστιαν δέν ήταν εύκολη. Ή άστυνομία είχε κινητοποιηθεί γιά νά βρεί και νά συλλάβει «τούς τρείς έπικίνδυνους άναρχικούς πού είχαν καταγγελλεί από τόν τοπικό τύπο». Μερικοί έργάτες τών αιδηροδρόμων, γνωστοί του Μπουενακάζα, βοήθησαν τούς τρείς άντρες νά δραπετεύσουν μέσω τής Σαραγκόσσα, μ' ένα έμπορικό τραίνο, κι έτσι ζέφυγαν από τήν άστυνομία¹⁰.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 Ο Κλέμεντ Μανγκάντο, μέλος τής ομάδας, μās έδωσε ένα άνέκδοτο στοιχεία μαζί μέ τις προσωπικές του σημειώσεις. Αυτό μās βοήθησε νά άνασχηματίσουμε αυτά τά γεγονότα. Ο Κ Μανγκάντο πέθανε από φυματίωση, έξόριστας στήν Γαλλία, τό 1966. Θά άναφερθούμε α' αυτά τά ντακαυμένα μέ τό άρχικό Τ Κ Μ.

2 Άνέκδοτες σημειώσεις του Μανουέλ Μπουενακάζα

3 «Ντετενσιόν Κομπερνατίβα» σημαίνει (άκόμα και σήμερα) τό άκόλουθα: ένας έπαρχιακός Κυβερνήτης (Διευθυντής τής Άστυνομίας) είχε τό δικαίωμα νά στέλνει στήν φυλακή γιά τρείς μήνες, κάθε πρόσωπα του όπαλου τις δραστηριότητες θεωρούσε σαν ύπατες. Αύτήν τήν εποχή, έξ αίτίας αύτης τής διαδικασίας, είχαν φυλακιστεί πολλοί άγωνιστές έργάτες γιά άρκετά χρόνια. Άργότερα στήν διάρκεια τής Φρανκικής καταστολής, αυτό τό μέτρο χρησιμαποιήθηκε ενάν. Για παράδειγμα, ά Άλεξάντρο Ζότερ, Πρέσβυς τής Αύστρίας στήν Μαδρίτη τό 1935, συνελήφθηκε τό 1939 από τά στρατεύματα του Φράγκα και κρατήθηκε στήν φυλακή έξ αίτίας αύτης τής νόμιμης διαδικασίας μέχρι τό 1950. Έλευθερώθηκε τότε χάρις στήν παρέμβαση του Άμερικανού Πρεσβευτή

4 «Λέι ντέ φύγκα» Αύτό σημαίνει ότι οι φυλακισμένοι δολοφονούνταν κατά τήν μεταφορά τους από τήν άστυνομία στήν φυλακή μέ τήν δικαιολογία ότι «είχαν προσπαθήσει νά δραπετεύσουν»

5 Μπουενακάζα, από ίδιο

6 Τ Κ Μ.

7 Μπουενακάζα, CAHIERS INEDITS

8 Τ Κ Μ

9 Ορομπόν Φερνάντεζ, από ίδιο

10 Μπουενακάζα, CAHIERS INEDITS

5. Ἀντιμετωπίζοντας τὴν Κυβερνητικὴ Τρομοκρατία

Ὁ Μαρθελίνο ντέλ Κάμπο καὶ ὁ Γκεγκόριο Σουμπερδιέλα ἦταν γνωστοὶ στὴ Σαραγκόσσα. Ἀλλὰ ὁ Μπουεναβεντούρα Ντουρρουτί ἐρχόταν στὴν περιοχὴ τῆς Ἀραγωνίας γιὰ πρώτη φορά. Τοὺς εἶχαν δώσει τὴν διεύθυνση τοῦ Ἴνσοέντιο Πίνα, ἐνὸς ἀπὸ τοὺς «Ζουστικιέρος» στὴν Σαραγκόσσα, ἀλλὰ ἦταν ἀκόμα νωρὸς καὶ ἔτσι πῆγαν κατ' εὐθείαν στὸ τοπικὸ Συνδικάτο, στὴν ὁδὸ Ἀγκουστίν.

Ἦταν πολὺ διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ μικρὸ γραφεῖο ποῦ ἤξερε ὁ Ντουρρουτί στὸ Σάν Σεμπάστιαν. Αὐτὸ τὸ Κέντρο Κοινωνικῶν Μελετῶν, παρόμοιο μ' αὐτὸ ποῦ διεύθυνε στὴν Γκιχὸν ὁ Κουίντανιλα¹ καὶ τὸ ὁποῖο ὁ Ντουρρουτί δὲν ἔτυχε ποτὲ νὰ τὸ ἐπισκεφτεῖ, ἦταν μεγάλο, μοντέρνο καὶ προσαρμοσμένο σὲ ὅλες τὶς δραστηριότητες τοῦ συνδικάτου, ὑλικές καὶ πνευματικές. Ἦπῆρχε ἓνα γραφεῖο γιὰ τὰ «Τρόφιμα», ἓνα τμήμα γιὰ τὴν «Μεταλλουργία», ἓνα ἄλλο γιὰ τὸν «Ἡλεκτρισμὸς» καὶ ἄλλα. Ἦπῆρχε ἀκόμη μιὰ καλὰ ἐξοπλισμένη βιβλιοθήκη² μιὰ ἐφημερίδα, ἡ Ἐλ Κομμουνίστα, φερέφωνο τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων τῆς περιφέρειας καὶ ὑπερασπιστὴς τοῦ Διεθνοῦς Προλεταριάτου³ καὶ ἡ ἐφημερίδα τῶν συνδικάτων τῆς ΟΝΤ τῆς περιοχῆς, ἡ Κουλτούρα Ἰ Αξιόνα.

Ὅταν ἔφτασαν στὸ Κέντρο οἱ τρεῖς ἄντρες ἦταν ἐκεῖ μόνο ὁ πρόεδρος Σανταλόρια, ὁ διεθυντὴς τῆς Ἐλ Κομμουνίστα, ὁ Ζένον Κανούντο καὶ ὁ θυρωρός². Ὁ Γκεγκόριο Σουμπερδιέλα ἤξερε τοὺς δύο πρώτους καὶ τοὺς αὐτοῖς στυλοῦς συντρόφους του. Μίλησαν γιὰ τὸν Ἀσκάζο, τὸν ὁποῖο ὁ Ντουρρουτί δὲν ἤξερε ἀκόμα. Ὁ νεαρὸς ἦταν κλεισμένος στὴ φυλακὴ τοῦ Πρεντικατόρες ἀπὸ τὸ 1920 καὶ περίμεναν ὅτι θὰ τὸν καταδικάζαν σὲ θάνατο. Εἶχε κατηγορηθεῖ γιὰ τὴν δολοφονία τοῦ ἀρχισυντάκτη τῆς Ἐλ Χεράλντο ντέ Ἀραγκόνα³. Μετὰ οἱ νεοφερμένοι ρώτησαν πῶς πᾶει ὁ ἀγώνας στὴ Σαραγκόσσα. Καθῶς τὰ συζητοῦσαν ὄλ' αὐτὰ, μπῆκε μέσα στὸ δωμάτιο ὁ Χοσέ Τσουέκ, ἀρχισυντάκτης τῆς Ἐλ Κομμουνίστα, γιὰ νὰ τοὺς πεῖ τὰ καταπληκτικὰ νέα. Μόλις εἶχε μάθει γιὰ τὴν ἀνακάλυψη μιᾶς ἀπόπειρας ἐναντίον τοῦ Ἀλφόνσου XIII, τῆς ὁποίας δράστες ἔλεγαν ὅτι ἦταν... καὶ ἔδωσε τὰ ὀνόματα τῶν τριῶν ἀντρῶν ποῦ ἦταν μπροστά του, πράγμα ποῦ προ-

κάλεσε γέλια στους άλλους.

Ὁ Σανταλόρια, πρὶν ἀφήσει τοὺς τρεῖς φίλους του, τοὺς συμβούλεψε «νὰ μὴν ἐπισκέπτονται τὸ τοπικὸ συνδικάτο, γιατί ἦταν ἢ μπορεῖ νὰ ἦταν κάτω ἀπὸ παρακολούθησι»⁴. Ὅταν θράδιασε, συνάντησαν τὸν Ἴνσοέντιο Πίνα στὸ σπῆτι του στὰ προάστια καὶ συζήτησαν λίγο μὲ τὸν Τόρες Ἐσκαρτίν⁵. Ἐμαθαν ὅτι ὁ Μανουέλ Σάντσο, ὁ Κλέμεντ Μανγκαντο καὶ ὁ Ἀλμπαντερεκοὺ βρέσκονταν στὴ φυλακὴ, μὲ τὴν κατηγορίαν ὅτι εἶχαν κάνει μιὰ ἀπόπειρα κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ Χιλάριο Μπερνάλ, διευθυντῆ τῆς Κουίμικα Α.Ε., ἡγέτη οὐσιαστικῶς τῆς μπουρζουαζίας στὴ Σαραγκόσσα⁶. Καὶ οἱ τέσσερις ἦταν μέλη τῆς ὁμάδας «Λὸς Ζουστικιέρος».

«Γιὰ νὰ ἀποφύγουμε τὴν καταδίκη τους σὲ θάνατο ἢ φυλάκιση», εἶπε ὁ Πίνα, «πρέπει νὰ κινητοποιήσουμε τὴν ἐργατικὴ τάξη καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὴν μπουρζουαζία καὶ τίς ἀρχές. Ἡ ὁμάδα μπορεῖ νὰ στηριχτεῖ μόνο σὲ δυὸ ἀπὸ μᾶς, τὸν Ἐσκαρτίν καὶ μένα, γιὰ νὰ τὸ κάνουμε. Εἴμαστε πολὺ λίγοι. Δὲν νομίζετε ὅτι θὰ ἦταν καλύτερα νὰ μένατε ἐδῶ ἀντὶ νὰ συνεχίσετε τὸ ταξίδι σας»; «Στὴν πραγματικότητα», γράφει ὁ Μανγκάντο, «ὁ Ντουρρούτι καὶ οἱ σύντροφοί του εἶχαν ἤδη ἀποφασίσει νὰ μείνουν, γιατί δὲν τόχανε συνήθεια νὰ ἐγκαταλείπουνε τοὺς φίλους. Ἀπὸ κείνη τὴ στιγμή, ὁ νεαρὸς ἀπὸ τίς Ἀστουρίες, ὅπως ὀνόμασαν τὸ Ντουρρούτι ὅταν εἶχε πρωτοέρθει στὴ Σαραγκόσσα, καὶ οἱ σύντροφοί του ἐγίναν ἓνα ἀναπόσπαστο μέρος τοῦ ἐπαναστατικῶς κινήματος στὴν πρωτεύουσα τῆς Ἀραγωνίας⁷.

Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἡ μπουρζουαζία ἔπαιρνε ἐκ δίκης μ' ἓνα συγκαλυμμένο λόκ δαυτ, γιὰ τίς παραχωρήσεις ποὺ ἀναγκάστηκε νὰ κάνει μετὰ τίς ἀπεργίες τῶν ἐργατῶν γκαζιού καὶ ἠλεκτρικοῦ καθὼς καὶ τῶν σερβιτόρων καὶ τῶν ἐργατῶν στὰ τρόλλευ ποὺ εἶχαν γίνει ἓνα χρόνο νωρίτερα⁸. Χρησιμοποιώντας ὡς δικαιολογία τὴν οἰκονομικὴ κρίση, ἐλάττωσε τίς προσλήψεις καὶ πραγματοποιήσε μιὰ ουστηματικὴ καταπίεση ποὺ εἶχε ὑποκινηθεῖ ἀπὸ τὸν Κόμη ντὲ Κοέλλο ἰ Πορτουγκάλ, Κυβερνήτη τῆς Ἐπαρχίας καὶ ἀπὸ τὸν Καρδινάλιο Σολντεβίλα. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο οἱ τρεῖς φυγάδες δὲν μπορούσαν νὰ βροῦν δουλειὰ εὐκόλα. Ὁ Ντουρρούτι ἔπιασε δουλειὰ ἀρκετὰ εὐκόλα στὸ μαγαζὶ τοῦ μηχανουργοῦ Ἐξκορίζα, χάρι στὴν ἐπαγγελματικὴ του ἱκανότητα. Ἄλλὰ οἱ ἄλλοι ἔπρεπε νὰ μείνουν ἱκανοποιημένοι μὲ τὸ νὰ βοηθοῦν τὸν Πίνα στὸ μι-

κροεμπόριο φρούτων και λαχανικών που έκανε.

Ή Σαραγκόσσα, παρ' όλ' αυτά, περνούσε μία περίοδο ευημερίας, ενώ και οι δυο πλευρές, ή μπουρζουαζία και οι έργατες, κέρδιζαν απ' αυτήν και δυνάμωσαν. Ή δύναμη των έργατων είχε αυξηθεί περισσότερο, παρ' όλη την καταστολή που είχαν ύποστεί στα 1920 και οι έργατες συνδικαλιζόνταν σε όλοένα και μεγαλύτερους αριθμούς. Οι έφημερίδες των έργατων, παρόλο που πιέζονταν και παραμορφώνονταν από τη λογοκρισία, ώστόσο κατάφερναν να έμφανίζονται. Ή ζωή, παρὰ την αυξανόμενη ανεργία, φαινόταν ήσυχη.

Αυτή ή φαινομενική και έπιφανειακή ήρεμία της Σαραγκόσσα έρχόταν σε αντίθεση με τους ανοικτούς αγώνες που διαδραματιζόνταν στη Βαρκελώνη, όπου ο Μαρτίνεζ Άνιτο, ο Τοπικός Κυβερνήτης, έξασκούσε μία συστηματική έπιχείρηση δολοφονιών. Τα συνδικάτα αναγκάστηκαν να δρούν κρυφά, οι αγωνιστές είχαν φυλακιστεί και μέσα σ' αυτούς ήταν και ο Άντζελ Πεσάνια, που είχε έπιστρέψει πρόσφατα από τη Ρωσία. Οι νέοι οργανώνονταν σε αναρχικές ομάδες για ν' αντιμετωπίσουν την άστυνομία. Αυτές οι έκκαθαρίσεις προκάλεσαν μία πρόωρη προώθηση όρισμένων αγωνιστών που δεν είχαν πείρα. Όταν ή άστυνομία συνέλαβε την Έθνική Έπιτροπή της CNT τὸ Μάρτη του 1921, ήταν άπαραίτητο να σχηματιστεί μία καινούργια από άπειρα μέλη και αγωνιστές που μόλις πρόσφατα είχαν γίνει μέλη, όπως ο Άντρέ Νίν, που είχε προσχωρήσει στην CNT μόλις πριν από δυο χρόνια⁹.

Ο Έβελιο Μπόαλ, γενικός γραμματέας της CNT συνελήφθηκε επίσης. Είχε μόλις πάρει ένα έγγραφο που του είχε στείλει ο Άντζελ Πεσάνια από την φυλακή. Ήταν ή αναφορά του Πεσάνια για τη δουλειά του στο Δεύτερο Συνέδριο της Κομμουνιστικής Διεθνούς στη Μόσχα, τὸν Αύγουστο του 1920. Σημείωνε ότι «για πολλούς λόγους και ιδιαίτερα για τις είκοσι μία προτάσεις που είχαν υιοθετηθεί, ήταν άπαραίτητο για την CNT να αναθεωρησει τη συμφωνία προσχώρησής της στην Τρίτη Διεθνή, μία συμφωνία που είχε γίνει με ένθουσιασμό τὸ 1919»¹⁰. Ο Μπόαλ δεν είχε καιρό να δώσει αυτό τὸ μήνυμα στα συνδικάτα. Ή καινούργια οργανωτική έπιτροπή, με πρόεδρο τὸν Νίν, έπρεπε να φροντίσει γι' αυτό τὸ έγγραφο. Ή έπιτροπή ανέλαβε τὴ διανομή του, περιορίζοντας τὴν κυριολεκτική του έρμηνεία στα νομοθετήματα της Συνομοσπονδίας. Αποφάσισαν ότι τὰ σωματεία δεν είχαν

τὸ κύρος γιὰ νὰ διορθώσουν τὶς ἀποφάσεις ἐνόως συνεδρίου καὶ μέχρι ποῦ νὰ γίνει ἕνα καινούργιο συνέδριο, ἢ συμφωνία τοῦ 1919 θὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ ἰσχύει. Ἡ νέα ἡγεσία καὶ οἱ φιλομπολεβίτικες ἐρμηνεῖες τῆς, καθὼς καὶ οἱ Ἰντριγκες ποῦ σχετιζόνταν μ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα καὶ οἱ δυσκολίες ποῦ ἔφερναν οἱ διώξεις, ὅλα αὐτὰ σιγὰ - σιγὰ ἐλάττωσαν τὴν πρόοδο τῆς CSNT.

Περίπου αὐτὴ τὴν ἐποχὴ, ἐγινε αἰσθητὴ στὴ Σαραγκόσσα ἡ ἀνάγκη νὰ θεμελιωθεῖ μιὰ Ἄναρχικὴ Ὀμοσπονδία, ποῦ θὰ δροῦσε σὲ ὁλόκληρη τὴν χερσόνησο. Γιὰ νὰ συζητήσουν αὐτὸ τὸ ζήτημα διάφορες ἀναρχικὲς ομάδες ἢ «Βία Λίμπρε», ἢ «Ἐλ Κομμουνίστα», ἢ «Λὸς Ζουστικιέρος», ἢ «Βολουντὰτ» καὶ ἢ «Ἴμπούλοο» ἔκαναν μιὰ συνέλευση. Συμφώνησαν νὰ στείλουν μιὰ ἀντιπροσωπεία στὸ βορρά, στὸ κέντρο καὶ στὰ ἀνατολικά τῆς χώρας γιὰ νὰ συγκρίνουν τὶς διάφορες γνώμες καὶ νὰ προτείνουν ἕνα σχέδιο. Ὁ Ντουρρούτι ὀρίστικε ὑπεύθυνος γι' αὐτὴν τὴν ἀποστολή. Ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποῦ ἀναλάμβανε μιὰ τέτοια ὑπευθυνότητα καὶ τὸν φλεβάρη τοῦ 1921 ἔφυγε ἀπὸ τὴ Σαραγκόσσα συνοδευόμενος ἀπὸ τὴν Τζουλιὰνα Λοπέζ.

Στὴν Ἀνδαλουσία, μπόρεσε νὰ πείσει τοὺς ἀγωνιστὲς νὰ δημιουργήσουν, δοκιμαστικά, συμφωνίες ἀλληλεγγύης μεταξὺ τῶν διαφόρων ομάδων κάθε τόπου. Μιὰ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὶς Ἄναρχικὲς Σχέσεις θὰ συντόνιζε ὅλες τὶς δραστηριότητες σὲ περιφερειακὸ ἐπίπεδο¹¹.

Ἐφτασαν στὴ Μαδρίτη στις 9 Μάρτη 1921, μιὰ μέρα μετὰ ἀπὸ μιὰ θεαματικὴ ἀπόπειρα. Κάποιοι ἀγνωστοὶ μὲ μιὰ μοτοσυκλέτα, στὴ μέση τοῦ Πασέο ντὲ λα Ἰντεπεντένθια, πυροβόλησαν ἐναντῖον ἐνὸς αὐτοκινήτου μέσα στὸ ὁποῖο θριασκῶταν ὁ Ἐντουάρντο Ντάτο καὶ τὸν σκότωσαν. Ἡ ἀστυνομία εἶχε ἀμέσως κηρύξει τὸν στρατιωτικὸ νόμο στὴν πρωτεύουσα, κάνοντας μπλόκο σ' ὁλόκληρες συνοικίες γιὰ νὰ ἐμποδίσαι τοὺς τρομοκράτες νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν πόλη¹². Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθῆκες ἦταν πολὺ ἐπικίνδυνον νὰ προσπαθῆσουν νὰ ἐρθουν σὲ ἐπαφὴ μὲ τοὺς ἀναρχικοὺς τῆς Μαδρίτης. Ἔτσι ὁ Ντουρρούτι καὶ ἡ Τζουλιὰνα Λοπέζ ἔφυγαν ἀμέσως ἀπὸ τὴν πόλη¹³.

Στὴ Βαρκελώνη, εἶχαν μιὰ μεγάλη συζήτηση μὲ τὸν Ντομίγκο Ἀσκάζο σ' ἕνα ἐστιατόριο ὅπου συνήριζε νὰ τρώει καὶ ἀργότερα σ' ἕνα σπίτι στὴν ἐργατικὴ συνοικία τοῦ Πουέμπλο Νουέβο. Συζητήσαν τὰ τελευταία γεγονότα διεξοδικά. Εἶχαν κυ-

κλοφορήσει κάτι φήμες ότι η Κυβέρνηση, τρομοκρατημένη από το θάνατο του Ντάτο, είχε στείλει έναν άπεσταλμένο για να ζητήσει από τον Μαρτίνεζ Άνιντο να σταματήσει τις διώξεις έναντι των συνδικαλιστών. Θα επέτρεπε στον εαυτό του να τρομοκρατηθεί από την κεντρική εξουσία; Ήταν μάλλον άπιθανο¹⁴.

Ο Ντομίγκο Άσκάζο ενημέρωσε τους δυο ταξιδιώτες για τα τελευταία επεισόδια των διώξεων: τη διάλυση των συνδικάτων, την φυλάκιση ηγετών αγωνιστών (του Σέγκουϊ, του Πεστανία, του Μπόαλ, του Πειρό) και δεκάδων άλλων λιγότερο γνωστών αγωνιστών. Οι «πιστολέρος» δούλευαν σαν βοηθητική αστυνομία, αναγνωρίζοντας ό ένας τον άλλον με μια μπλέ ταυτότητα. Στεκόταν μπροστά στις πύλες των εργοστασίων για να έκφοβισουν τους ηγέτες των συνδικάτων ή για να τους πυροβολήσουν, αν τ' άφεντικά τους τους τó διέταζαν. Οι χαφιέδες είχαν ένωθει με τους «πιστολέρος». Μερικοί άνθικαν στή Συνομοσπονδία, αλλά έπειδή ή αστυνομία τους είχε «στριμώξει», αντιμετώπιζοντας τó δίλημμα να προδώσουν ή να πεθάνουν, κατάληξαν να ένδώσουν. Άντιμέτωποι μ' αυτό τόν κίνδυνο, εκ τών έσω και εκ τών έξω, οι Άναρχικοί είχαν κλείσει τις γραμμές τους, διώχνοντας τους ύποπτους και πραγματοποιώντας θεαματικές πράξεις σαν τήν άπόπειρα έναντιόν του Ντάτο, του πραγματικού ύποκινήτη τών μεθόδων του Μαρτίνεζ Άνιντο και προετοιμάζοντας καινούργιες¹⁵.

Κάτω άπ' αυτές τις συνθήκες, ό Ντομίγκο Άσκάζο τόνισε στον Ντουρρούτι ότι για τήν ώρα τα σχέδιά του δέν ήταν έφαρμόσιμα και ότι ύπήρχαν οπουδαιότερα πράγματα να γίνουν. «Μπορείς να τα αναφέρεις όλ' αυτά στους συντρόφους στήν Σαραγκόσσα και να τους προειδοποιήσεις ότι μερικοί "πιστολέρος", πολύ γνωστοί στή Βαρκελώνη, θα μεταφέρουν τις δραστηριότητές τους εκεί»¹⁶.

Μόλις γύρισε στήν Σαραγκόσσα, ό Ντουρρούτι έκανε μια άναφορά για τó ταξίδι του. Σε μερικές περιοχές, ό ανταγωνισμός μεταξύ τών ατόμων έκανε τα πράγματα δύσκολα. Άλλά γενικά ό άνθρωποι ήταν πρόθυμοι να κάνουν στέρεες συμφωνίες, τó πρώτο βήμα για τήν ίδρυση μιας Άναρχικής Όμοσπονδίας στή χερσόνησο. Οι ομάδες τής Σαραγκόσσας άρχισαν να δουλεύουν άμέσως. Η ομάδα «Βία Λίμπρε» ανέλαθε τήν εύθύνη ν' άρχισει έναν διάλογο μέσω τής έφημερίδας της, που είχε τó ίδιο όνομα με τήν ομάδα, για να έξεταστεί ή ανάγκη για

μιά άναρχική όργάνωση σέ έθνικό επίπεδο. Άλλά οί «Λός Ζουσιτικιέρος» είχαν αναλάβει μιά έπιπλέον άποστολή, νά θρούν όπλα και χρήματα και νά τά στείλουν στή Βαρκελώνη, γιά νά βοηθήσουν τίς εκεί άναρχικές ομάδες. Αύτή ή δύσκολη δουλειά είχε άνατεθεί στόν Ντουρρούτι και στόν Σουμπερδιέλα, πού ήξεραν τούς Βάσκους άγωνιστές μάλλον καλά. Έφυγαν γιά τόν Βορά και στήν πρώτη τους έπαφή, οί σύντροφοι τούς είπαν: Άπό ή μέρα πού ήρθε ό Ρεγκουέραλ στό Μπιλμπάο, ή CNT δέν έπαψε νά δρώ μυστικά. Τά ταμεία τών συνδικάτων είναι άδεια, γιατί χρειάστηκαν λεφτά γιά νά βοηθήσουμε τίς οικογένειες τών φυλακισμένων ή γιά νά πληρώσουμε τά έξοδα γιά τίς δίκες. Γι' αυτό δέν είναι δυνατόν νά ύπολογίζετε σ' έμάς γιά οικονομική βοήθεια». Όσόσο έκαναν μερικές προσπάθειες γιά νά μαζέψουν χρήματα ή όπλα από τούς συντρόφους τους. Τό άποτέλεσμα ήταν μηδέν. Συγκέντρωσαν πολύ λίγα χρήματα και πολύ λίγα όπλα μικρού θεληνεκοϋς κι αυτό, χάρη στή θυσία όρισμένων συντρόφων του Μπιλμπάο «πού έδωσαν τά πιστόλια τους ή στιγμή πού ένα όπλο ήταν ή καλύτερη ταυτότητα».

Τότε ό Γκεγκόριο άποφάσισε όρμητικά ότι «οί μεγάλες φασαρίες χρειάζονται δραστικά φάρμακα». Θά προσπαθούσαν νά ληστέψουν μερικές τράπεζες, άφου τό Κράτος άδειαζε τά ταμεία τών έργατικών ένώσεων. Ό Τόρες Έσκαρτιν και ό Ντουρρούτι συμφώνησαν αλλά είπαν ότι δέν έχουν τήν κατάλληλη πείρα. Πραγματικά, είχαν πολεμήσει με τήν άστυνομία και με τούς «πιστολόρος», είχαν πετύχει στίς άπόπειρές τους με τούς δυναμίτες, αλλά δέν είχαν ποτέ χρησιμοποιήσει όπλα γιά νά έπιτεθούν σέ τράπεζα. Όσόσο, μοιράστηκαν τήν ευθύνη και άρχισαν νά κάνουν σχεδία γιά μιά έπίθεση στήν Τράπεζα του Μπιλμπάο. Αύτή ή άπόπειρα άπέτυχε.

Ό Ζαμπαράιν, ένας σύνδεσμός τους με τό Βορά, τους πρότεινε νά άρκεστούν σέ όποιαδήποτε κλοπή. Πρότεινε νά κλέψουν τόν ταμιά ένός από τά μεταλλουργικά κέντρα του Έιμπάρ, ό όποιος, κατά πάσα πιθανότητα, θά μετέφερε σημαντικά ποσά από τήν τράπεζα του Μπιλμπάο στό έργοστάσιο και συνοδεύονταν μόνο από έναν οδηγό. Τό άπόγευμα, ό Ντουρρούτι και οί σύντροφοι του σκηνοθέτησαν ένα δυστύχημα και μπλοκάρισαν τόν δρόμο πού οδηγούσε από τό Μπιλμπάο στό Έιμπάρ λίγο πριν περάσει τó αυτοκίνητο του ταμιά. Άφου

αφόπλισαν τούς δύο άντρες, τούς άφισαν φμωμμένους στο πάτωμα του αυτοκινήτου και έφυγαν με τά λεφτά.

Τήν άλλη μέρα, ό τοπικός τύπος ανάφερε τήν θρασύτατη κλοπή 300.000 πεσετών. Ή άστυνομία ύποψιάζονταν μιá συμμορία από Καταλάνους «άτρακατόρες» (Λιστές). Οι «Λός Ζουστικιέρος» κρύφτηκαν σ' ένα σπίτι στη συνοικία «Λός Σιέτε Κάλες». Τότε ό Ζαμπαραίν πήγε στο Έιμπάρ για νά βρεί όπλα και αγόρασε 100 πιστόλια τύπου Στάρ, ένας τύπος όπλου που αύτη τήν έποχή ονομάζονταν «τό πιστόλι τών συνδικαλιστών». Τά χρήματα που περίσεφαν χωρίστηκαν σε δυό μέρη, τό ένα ήταν για τό Μπιλμπάο και τό άλλο τό πηρε μαζί της στην Σαραγκόσσα ή Τζουλιána Λοπέζ. Άλιγες μέρες άργότερα, οι τρεις φίλοι έφυγαν για τό Λογκρόνιο, έπιστρέφοντας άργότερα στη Σαραγκόσσα¹⁷.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Ό Έλεουτέριο Κουίντονίλα, ήταν ένας από τούς ιδρυτές της CNT. Ύπήρξε δάσκαλος και ιδρυτής του Σοσιαλιστικού Κέντρου στη Γκικόν και συντάκτης της έβδομαδιαίας εφημερίδας Έ Α Ε Ι Θ Ν Σ ο σ ι ά λ. Στο Συνέδριο της CNT τό 1919, είχε ήδη άποκηρύξει τόν έξουσιαστικό χαρακτήρα της Ρωσικής Έπανόστασης. Προσχώρησε στην ομάδα που ήταν αντίθετη με τήν προσχώρηση της CNT στην Τρίτη Διεθνή. Πέθανε σε ηλικία 80 χρονών στο Μπอรντώ, τό 1985.

2. Η CNT σύμφωνα με τό καταστατικό της, δέν άπασχολούσε ύπαλλήλους ούτε έμμισθους εργάτες. Στα τοπικά γραφεία της ύπήρχε συνήθως ένας φροντιστής. Αύτοι οι κανονισμοί είχαν άσ σκοπό νά κατοπολημήσουν τήν γραφειοκρατία στα συνδικάτα

3. Αύτη ή άπόπειρα έγινε από τόν Ντομίγκο Άσκάζο. Ό αδερφος του, Φρανθίσκο, δέν είχε καμιά σχέση μ' αύτην. Ό κυρότερος λόγος για αύτην τήν δολοφονία ήταν οι σχέσεις του θύματος με τήν άστυνομία. Είχε άποκηρύξει τούς στρατιώτες που είχαν πάρει μέρος στην έξέγερση στο στρατώνά του ντέλ Κάρμεν, τή νύχτα της 8 προς 9 Γενάρη 1920 (δλένε Έ λ Κ ο μ ο υ ν Ι σ τ α, Φλεβάρης 1920)

4. Τό κείμενο που είναι μέσα στα εισογωγικά και τή συνέντευξη γενικά τήν χρωστάμε σ' ένα μάρτυρο τό Σ. Μπ., που τώρα μένει στην Ισπανία

5. Γεννήθηκε στην Χουέσκο, γιος μιός εύπορης οικογένειας, φοιτητής έμοθε για τόν Άνορχισμό από τόν Κοθηγητή Ραμόν Λοιν (που σκοτώθηκε από τούς Φασίστες τό 1938) Ύπήρξε ενεργητικός στο συνδικάτο τών εργοτών Τροφίμων, στο 1919 Σκοτώθηκε από τό στρατεύματο του Φράνκο τό 1939 στη Βαρκελώνη.

6. Ο Μανγκάντο γράφει σχετικά μ' αυτό: «Όποιοσδήποτε εργατής στην Σαραγκόσσα θα μπορούσε νά κάνει αύτην τήν

άποπειρο ένοντίον του Μπερνόλ, γιατί ένεργοῦσε οάν τύρονος μέσο στήν Κουίμικα Α.Ε. και άποκήρυξε τούς εργάτες που ανήκαν στήν CNT (...) δέν έχουμε καμιά σχέση μ' αυτήν την άποπειρα. Στήν πραγματικότητα προετοιμάζομε μιά άλλη εναντίον του Τοπικού Κυβερνήτη, του Κόντε ντέ Κοέλλο. Αύτός και ό Κερδινάλιος Σολντεβίλα είχαν φέρει τόν «πιστολερισμο» στήν Σαραγκόσσα καθώς και τίς μεθάδους που χρησιμοποίησε ο Μαρτίνεζ Άνίντο στή Βαρκελώνη».

7. Τ.Κ.Μ.

8 Τό Συνδικάτο τών Έργατών Ήλεκτρισμού είχε αναγκάσει την εταιρεία νά άνογνωρισει τή συνδικαλιστική του όργάνωση, νά δώσει μιά αύξηση 80ο)σ στή ήμερομίσθια και νά κάνει δώρο ένο παλτό σέ κάθε εργάτη στήν περιοδο τών βροχών. Στην Έταιρία τών Τράμ είχε δοθεί μιά αύξηση στο ήμερομίσθιο τών εργατών κάθε κατηγορίας. Έπίσης είχε άνογνωριθεί και τό συνδικάτο τους Βλέπε τήν «Έ λ Κ ο μ ο υ ν ι σ τ α» Νο. 14-20.

9 Βλ. σημείωση 8, Κεφάλαιο 3.

10 Ό Πεσάνιο δημοσίευσε δυό άρθρα οχετικά μ αυτό τό θέμα: «Πληροφορίες γιά τήν δραστηριότητα μου στο Δεύτερο Συνέδριο τής Κομμουνιστικής Διεθνούς και «Γνώμες γιά τήν Τρίτη Διεθνή». Αύτά τά άρθρα εκδόθηκαν στή Μαδρίτη από τόν οίκο Ν ο υ έ θ α Σ έ ν τ α Τό 1969 ό εκδοτικός οίκος ΖΥΧ τό έξέδωσε Εσνά (στήν Μαδρίτη)

11. Τ.Κ.Μ και Σ. Μπ

12 Αύτή ή άπόπειρα ήταν έργο μίος άναρχικής ομάδας τής Βαρκελώνης, τής «Μεταλλούργικα». Τρία από τά μέλη της πήγαν στή Μαδρίτη γιά νά τήν εκτελέσουν: ό Πέντρο Ματέου, ό Λουίς Νικολάου και ο Ραμόν Καζανέλλας Ό Ματέου συνελήφθη στήν Μαδρίτη αλλά οι άλλοι κατάφεραν νά ξεφύγουν. Άλλά ό Νικολάου παραδόθηκε στις Ίσπονικές αρχές οπο τούς Γερμονούς και ό Καζανέλλας κατέφυγε Εξόριτος στην Ρωσία, όπου προσχώρησε στόν Μπολσεβικισμό

Ό Ματέου και ο Νικολάου κατοδικόστηκαν σέ θάνατο, αλλά τούς δόθηκε χάρη και άπελευθερώθηκαν τό 1931 Αύτήν τήν εποχή, ό Καζανέλλας, πού είχε γυρίσει πρόσφοτο από τη Ρωσία, πέθονε σ' ένα ούτοκινητικό δυστυχημο Ό Πέντρο Ματέου είναι Εξόριτος στήν Γολλία.

13 Κατά τή διάρκεια τής μικρής παραμονής του στήν Μαδρίτη ό Ντουρρούτι θεωρήθηκε ύποπτος Άλλά μπορεσε νά πειασει τίς αρχές ότι «ήταν γόνος καλής οικογένειας, σι βρισκόταν στή Μαδρίτη με μιά φιλενάδα του και ότι θά καταστρεφόταν ή καλή φήμη τής οικογένειας αν μσθευόταν ούτό» - Ο έπιθεωρητής πειστήκε από τούς καλούς του τρόπους, από τήν κομμάτητά του, από τό Ξενικό παρουσιαστικό του και από τήν φυσική του γοητεία. Άφησε τόν πλούσιο γιά και τήν έρωμένη του νά φύγουν έλεύθεροι». Μπουενακάζα, CAHIERS INEDITS

14. Ό Άλλέντε Σολαζάρ άντικατέστησε τόν Έντουάρντο Ντάτο και διέταξε τόν Ύπουργό Έσωτερικών, τόν Μοπλακάλ, νά πάρει τά άπαραίτητο μέτρα γιά νά σταματήσει η τρομοκρατία στή Βαρκελώνη. Ό τελευταίος έστειλε έναν απεσταλμένο γιά νά πειασει τόν Μορτίνεζ Άνίντο τόν Κυβερνήτη τής Βαρκελώνης, ό όποιος του άπάντησε: «Έτσι όπως είναι τά πράγματα, είναι άδύνατο νά αλλάξω ούτό τό ρυθμό» Και πρόσ-

θεσε· «οφού ή Κυβέρνηση αντιμετωπίζει τό ίδιο πρόβλημα, ν' ονολάβει ο καθένος τίς ευθύνες του».

Πάνω σ' αυτό τό θέμα μπορεί κανείς νά συμβουλευτεί τό βιβλιο του Χοσέ Περάτς **Οι Άναρχικοί κι ή Ίσπανική Πολιτική Κρίση** και τό βιβλιο του Άλμπερτο Μπαρόέλ: **Ό Συνδικαλισμός στη Βαρκελώνη**

15 Ό Ντομινγκο Άσκάζο ύπονει μιά άπόπειρο πού έγινε στό στρατηγείο των «πιστολέρος» και πού είχε οργανωθεί από οκτώ αναρχικές ομάδες στην Βαρκελώνη

18. Αύτή τή συνέντευξη χρωστώμε στον Τ.Κ.Μ.

17. Μαρτυριο του Τ.Κ.Μ.

6. Σαραγκόσσα, 1922

Μιά καινούργια πολιτική κρίση είχε αρχίσει να δημιουργείται αυτή την εποχή στην Ίσπανία. Ο αντιδημοφιλής πόλεμος του Μαρόκου είχε εξελιχτεί σε μιὰ πραγματική συμφορά. Τὰ στρατεύματα του Στρατηγού Σιλβέστρε κατατροπώθηκαν από τόν στρατό του Άμπντ έλ - Κρίμ και στή μάχη του Ά-νουάλ σκοτώθηκαν 14.000 Ίσπανοί στρατιώτες.

Όταν ανακοινώθηκε ή τελευταία ήττα, στις 11 Αύγουστου 1921, οί Ίσπανοί ήταν πολύ αγανακτισμένοι και άπαιτησαν όχι μόνο νά μπει ένα τέλος σ' αυτόν τόν πόλεμο, αλλά άκόμη και νά δικαστούν αυτοί που ήταν υπεύθυνοι γι' αυτή τή σφαγή καθώς και οί πολιτικοί που είχαν εüνοήσει τics έπιχειρήσεις στην Άφρική. Σε μερικές περιοχές ή κοινωνική άναταραχή πήρε τήν μορφή εξέγερσης και ξεσπασαν μεγάλες άπεργίες σ' όλες τics βιομηχανικές περιοχές. Τά όπλα τής Γκουάρντια θιβιλ δέν μπορούσαν ν' άνακαιτίσουν τics διαδηλώσεις και ό Πρωθυπουργός, ό Άλλέντε Σαλαζάρ, αϊφνιδισμένος, πήγε στο Παλάτι γιά νά δώσει τήν παραίτησή του στο Βασιλιά. Ο Άλφόνσος ΧΙΙΙ, με τή συννησιόμενη του περιφρόνηση γιά «τόν όχλο», ήταν έτοιμος νά άναχωρήσει γιά νά περάσει τics θερινές του διακοπές στο παλάτι του στή Ντοβιλ.

Κάλεσε τόν Μάουρα, ζητώντας του νά σχηματίσει μιὰ ισχυρή κυβέρνηση που θα μπορούσε νά έπιθάλλει τή σιωπή σ' όλους εκείνους που άπαιτούσαν μιὰ εξήγηση γιά τήν έκστρατεία στο Μαρόκο. Και του ζήτησε νά όρίσει έναν Υπουργό Πολέμου άξιο νά κερδίσει τόν πόλεμο, όχι μόνο στο Μαρόκο έναντίον τών Μαροκινών αλλά και στην Ίσπανία έναντίον τών Ίσπανών εργατών. Ο Μάουρα, ένας έξυπνος και έμπειρος άντρας, κατάλαβε ότι ό Άλφόνσος ΧΙΙΙ του ζητούσε «νά κάνει τήν Ίσπανία νά ύποταχθεί!». Σχημάτισε μιὰ κυβέρνηση και όόρισε έναν πρώην Κυβερνήτη τής Σαραγκόσσα, τόν Κόμη ντέ Κοέλο ι Πορτογκάλ σαν Υπουργό Έσωτερικών. Τό πολιτικό του πρόγραμμα ήταν νά καταπιέσει τήν εργατική τάξη και νά κάνει τά πράγματα εύκολότερα γιά τήν μπουρζουαζία, ιδιαίτερα γιά τήν Καταλάνικη μπουρζουαζία, που έδειχνε μιὰ περιφρόνηση γιά τήν κεντρική έξουσία τής Μαδρίτης.

Ο Μάουρα πέτυχε τήν «ειρήνευση» του έθνους, αυξάνοντας τics δολοφονίες στο δρόμο, μεγαλώνον-

τας τις άτέλειωτες γραμμές τών φυλακισμένων, χύνοντας αίμα στους δρόμους τής Ίσπανίας² και γεμίζοντας τις φυλακές με εργάτες. Άλλά ή προσπάθεια νά κατακτήσει τήν Καταλάνικη μπουρζουαζία άπέτυχε όλοκληρωτικά. Ή τελευταία ήθελε νά κρατήσει γιά τόν έαυτό της τό Ύπουργείο Οικονομικών και έπειδή δέν τά κατάφερε προκάλεσε μία νέα κυβερνητική κρίση καθώς και τήν παραίτηση του Μάουρα τό Μάρτη του 1922.

Ό Άλφόνσος ΧΙΙΙ σκέφτηκε τό παράδειγμα πού έδωσαν ό Μουσολίνι και ό Βίκτωρ - Έμμανουήλ. Ό άνθρωπος γι' αύτή τή δουλειά έπρεπε νά είναι ένας στρατηγός με φασιστικές τάσεις πού θά έβαζε τή χώρα κάτω από τόν έλεγχο του και θά του έπείτρεπε νά κυβερνάει ειρηνικά. Κι έτοι έδωσε τις άπαραίτητες όδηγίες στον Σάντσεζ Γκουέρα. Άλλά αύτός κατάλαβε ότι θά έμενε γιά λίγο μόνο καιρό στην κυβέρνηση και γι' αυτό περιορίστηκε νά κάνει μία άνακωχή άνάμεσα στις τάξεις, έπαναφέροντας τις συνταγματικές έγγυήσεις στις 22 Άπρίλη, 1922.

Αύτή τήν έποχή ή Σαραγκόσσα ζούσε μέσα στη τραγωδία του «πιστολερισμο», πού είχαν φέρει από τή Βαρκελώνη ό Κόμης ντε Κοέλο και ό Άρχιεπίσκοπος Σολντεβίλα. "Όταν άκουσαν γιά τήν άποτυχία του Μάουρα και τήν άντικατάστασή του από τόν Σάντσεζ Γκουέρα, αυτές οι τοπικές άρχές αποφάσισαν νά έπιτεθούν πρώτες. Πρώτα - πρώτα πίεσαν τά δικαστήρια νά ξεκαθαρίσουν τις ύποθέσεις πού ήταν σέ άναβολή και νά καταδικάσουν αυτούς πού πίστευαν ότι ήταν ένοχοι γιά τήν άπόπειρα έναντίον του Μπερνάλ και αυτούς πού ήταν άνακατεμμένοι στην ύπόθεση του δημοσιογράφου Γκουτιέρρεζ, και νά τούς επιβάλλουν τις μεγαλύτερες ποινές, όσο γρηγορότερα μπορούσαν.

Άμέσως οι «Λός Ζουστικιέρος» άρχισαν ένα νομικό άγώνα με τήν ύποστήριξη δικηγόρων πού είχαν έρθει από τήν Βαρκελώνη και από τή Μαδρίτη. Ό Έντουάρντο Μπαρισμπέρο, κύριος συνήγορος και νομικός σύμβουλος τής CNT, έξέθεσε τήν άποψή του στην έπιτροπή βοήθειας τών φυλακισμένων: «Με τόν Σάντσεζ Γκουέρα στην κυβέρνηση τά πολιτικά πράγματα θ' αλλάξουν και, με τήν έπαναφορά τών συνταγματικών έγγυήσεων, ή CNT καθώς και ή υπόλοιπη άντιπολίτευση θ' έγκαταλείψουν τήν παρανομία. Άλλά άν ή δίκη γίνει πριν άπ' αύτή τήν φιλελευθεροποίηση και άν οι φυλακισμένοι καταδικαστούν, δέν θά μπορεί νά γίνει καμιά

ἀναθεώρηση τῆς δίκης, παρὰ τὴν πολιτικὴ «ἀνακωχή», καὶ αὐτοὶ ποὺ καταδικάστηκαν θὰ πᾶνε στὴ φυλακὴ γιὰ πολλὰ χρόνια. Γιὰ νὰ ἐπωφεληθοῦμε ἀπ' αὐτὴ τὴν κατάσταση καὶ γιὰ νὰ ἀπελευθερώσουμε τοὺς φυλακισμένους, ὁ μόνος δυνατὸς τρόπος ὑπεράσπισης εἶναι νὰ θγεῖ ὁ λαὸς στοὺς δρόμους τῆς Σαραγκόσσα καὶ νὰ διακηρύξει τὴν ἀθωότητά τους. Μόνο αὐτὴ ἡ λαϊκὴ πλεονεχία μπορεῖ νὰ κάνει τὰ πράγματα εὐνοικὰ γιὰ μᾶς».

Ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν ἀναρχικῶν ὁμάδων εἶπε κι αὐτὸς τὴ γνώμη του στὴν ἴδια ἐπιτροπὴ. Εἶπε ὅτι ἡ καλύτερη ὑπεράσπιση ἦταν μιὰ γενικὴ ἀπεργία καὶ βίαιες διαδηλώσεις στοὺς δρόμους. Ὁ ἀντιπρόσωπος ὅμως τῆς CNT εἶχε ἀντιρρήσεις: «Καθὼς τὰ συνδικάτα ἔχουν πάψει νὰ λειτουργοῦν, οἱ ἐργάτες δὲν θὰ ἀκολουθήσουν τὸ κάλεσμα γιὰ μιὰ γενικὴ ἀπεργία». Γιὰ νὰ τὸ ἀποφύγουν αὐτό, οἱ ἀναρχικὲς ὁμάδες ἀποφάσισαν ν' ἀναλάβουν οἱ ἴδιες τὴν εὐθύνη καθὼς καὶ τὶς συνέπειες, ἀφοῦ ἡ CNT κάλεσε ὅλους μαζί τοὺς ἀντιπρόσωπους τῶν συνδικάτων γιὰ νὰ μελετήσουν, σὲ μιὰ ὀλομελεῖ συνεδρίαση, τὴ στάση ποὺ θὰ κρατοῦσαν στὴν Σαραγκόσσα. Ἐν ὅτι ἐργάτες συμφωνοῦσαν γιὰ τὴν ἀπεργία αὐτὸ θὰ ἦταν ἕνας θρίαμβος γιὰ τὴν CNT καὶ γιὰ τοὺς φυλακισμένους. Ἐν ὅμως ἡ ἀπεργία δὲν θὰ ἦταν γενικὴ, ἡ CNT θὰ ἐξασθενίζε καὶ οἱ ἀρχὲς θὰ εἶχαν τὰ χέρια τους ἐλεύθερα γιὰ νὰ ἐνισχύσουν τὴν καταστολή.

Ὁ Ντουρρούτι πρότεινε τὸ κάλεσμα γιὰ τὴν ἀπεργία νὰ γίνει στοὺς ἐργάτες ἀπὸ τὶς ἀναρχικὲς ὁμάδες. Σὲ περίπτωσι ἀποτυχίας ἡ CNT θὰ ἦταν ὁ μόνος ὠφελημένος καὶ ἔτσι θὰ μεγάλωνε ἡ ἐπιρροή της στὶς μάζες. Ἡ πρότασι ἐγίνε δεκτὴ. Ἦταν ἀπαραίτητο νὰ δράσουν γρήγορα, γιατί ἡ δίκη, γι' αὐτοὺς ποὺ εἶχαν κατηγορηθεῖ ὅτι εἶχαν κάνει τὴν ἀπόπειρα ἐναντίον τοῦ Μπερνάλ, εἶχε ὀριστεῖ γιὰ τὶς 20 τοῦ μήνα.

Στις 19 Ἀπρίλη μοιράστηκαν φυλλάδια ποὺ περιγράφανε τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς τῆς δίκης καθὼς καὶ τὴν ἐξέλιξή της καὶ καλοῦσαν σὲ μιὰ γενικὴ ἀπεργία καὶ μαζικὲς διαδηλώσεις μπροστὰ στὶς πόρτες τῆς φυλακῆς καὶ τοῦ δικαστηρίου. Τὴν ἐπόμενη μέρα ἡ Γκουάρντια θιβιλ κατέλαβε τὰ πιὸ σημαντικὰ σημεῖα στὴν πόλη καθὼς καὶ τὰ γύρω ἀπ' τὴ φυλακὴ καὶ τὰ δικαστήρια καὶ προσπάθησε νὰ διαλύσει τὸ πλῆθος μὲ πυροβολισμούς καὶ δυνατὰς φωνές. Τὸ τουφεκίδι συνεχίστηκε γιὰ δυὸ ὥρες, μέχρι ποὺ ἤρθε ἡ ὥρα νὰ μεταφερθοῦν οἱ φυλακισμένοι στο

δικαστήριο. "Όταν βγήκαν έξω στο δρόμο, το μεγάλο πλήθος τους χαιρέτησε με κραυγές όπως: «Ζήτω οι άθωοι φυλακισμένοι, ζήτω η ΟΑΡΤ!». Το θάρρος των εργατών δέ συντριφτηκε από τους πυροβολισμούς της αστυνομίας και οι διαδηλωτές συνόδεψαν τους φυλακισμένους μέχρι την αίθουσα του δικαστηρίου που γέμισε άμέσως».

Μόλις ήρθαν οι δικαστές και άρχισε η εξέταση της υπόθεσης, το ακροατήριο σηκώθηκε και χειροκρότησε τους φυλακισμένους. Οι ίδιες φωνές άκούγονταν και από τον δρόμο, όπου η αστυνομία άκόμα πυροβολούσε στον άέρα προσπαθώντας να διαλύσει το πλήθος. Άμέσως όλοι κατάλαβαν, και ιδιαίτερα οι δικηγόροι υπεράσπισης, ότι ό σκοπός του δικαστηρίου ήταν να τελειώσουν όλα γρήγορα, ίσως έπειδή τους πίεζε ό Κυβερνήτης. Πρόβλεψαν τον θρίαμβο. Ό Έντουάρντο Μπαριομπέρο άρχισε την υπεράσπισή του μ' αυτές τις άπλές λέξεις: «Άποδείξεις για την άθωότητα των πελατών μου; Δέν είμαι έγω αυτός που θα σάς τις δώσω. Όταν όλόκληρος ό πληθυσμός την διαδηλώνει στους δρόμους, η άθωότητά τους έχει άποδειχτεί!». Οι φωνές του κόσμου συνόδευσαν αυτή τη δήλωση. Και άμέσως μετά, τό θύμα της επίθεσης, ό Μπερνάλ, όμολόγησε ότι δέν αναγνωρίζει κανέναν από τους κατηγορούμενους σαν δράστες αυτής της πράξης. Μιά ώρα άργότερα, τό δικαστήριο κήρυσσε τους κατηγορούμενους άθώους. Και όταν τους πήραν για να τους πάνε πίσω στη φυλακή, τό πλήθος διέλυσε τις άστυνομικές δυνάμεις. Φωνές θριάμβου άκούγονταν παντού³.

Στις 22 Άπρίλη 1922, ό Σάντσεζ Γκουέρα άποκατέστησε τις συνταγματικές έγγυήσεις. Ό λαός της Σαραγκόσσα, χωρίς να περιμένει την έπίσημη άδεια για τό άνοιγμα των τοπικών συνδικάτων, άρχισε άμέσως να ζαναζωντανεύει τις συνδικαλιστικές του δραστηριότητες. Η άποκατάσταση των έγγυήσεων, ιδιαίτερα στη Βαρκελώνη, δημιούργησε τό κλίμα μιάς πραγματικής ταξικής γιορτής. Τά γραφεία των συνδικάτων άνοιξαν και οι «ντετένιντος κουμπερνατίβος» (πολιτικοί κρατούμενοι) απέκτησαν την έλευθερία τους' ό λαός μπορούσε πάλι να έκφραστεί έλεύθερα και οι έφημερίδες των εργατών μπορούσαν ν' άρχίσουν να έκδίδονται ξανά.

Στη Βαρκελώνη κάθε συνδικάτο πραγματοποίησε μιά γενική συνέλευση στους κινηματογράφους ή στα θέατρα που είχαν νοικιαστεί γι' αυτό τό σκο-

πό. Μιά από τις πιο σημαντικές ήταν αυτή που έγινε από το Συνδικάτο των Ξυλεργατών στο θέατρο Βικτώρια, όπου διαβάστηκε ένας κατάλογος με τα όνομα 107 μελών της Συνομοσπονδίας που είχαν δολοφονηθεί απ' τους «πιστολέρος». Ο Λιμπέρτο Καλλέχα (Μάρκο Φλόρο) διάβασε τα όνομα του Έθελιο Μπόαλ, του Άντόνιο Φελιού, του Ραμόν Άρκ και άλλων⁴.

Στα άλλα Καταλάνικα συνδικάτα γίνονταν όλο και περισσότερες παρόμοιες συγκεντρώσεις. Έκλέχθηκαν υπεύθυνοι συνδικαλιστές και τερματίστηκαν οι αντιδημοκρατικές διαδικασίες που υπήρξαν αναπόφευκτες στην περίοδο της παρανομίας. Η ΟΝΤ βρήκε άμεσα τα παλιά της μέλη και ενίσχυσε περισσότερο τις γραμμές της. Άλλά έπρεπε να αντιμετωπίσει πολύ γρήγορα ένα δύσκολο πρόβλημα, τις σχέσεις της με την Τρίτη Διεθνή⁵. Για να ξεκαθαρίσουν τη σύγχυση, η καινούργια Έθνική Έπιτροπή και ο Χουάν Πείρό, ο νέος γραμματέας, αποφάσισαν να οργανώσουν ένα νέο συνέδριο. Άλλά πώς θα ήταν δυνατόν να καλέσουν ένα συνέδριο όταν, παρά την νομιμότητα της συνδικαλιστικής δουλειάς, η ΟΝΤ ήταν παράνομη έθνικη όργανωση; Για ν' αντιμετωπίσει αυτή τη δυσκολία, η νέα Έθνική Έπιτροπή χρησιμοποίησε ένα τέχνασμα. Ζήτησε από τον Κυβερνήτη της Σαραγκόσα να τους επιτρέψει να οργανώσουν ένα έθνικό συνέδριο στις 11 Ιούνη 1922, για να συζητήσουν τα κοινωνικά προβλήματα της Ισπανίας. Την έναρξη του συνεδρίου έκανε ο Βικτοριάνο Γκραθία στο όνομα των εργατών της Άραγωνίας. Μετά μίλησε ο Χουάν Πείρό, απευθύνοντας τον χαιρετισμό του στην Ισπανική εργατική τάξη. Ο αντιπρόσωπος της Κυβέρνησης κατάλαβε πολύ γρήγορα τη φύση του συνεδρίου και εκμεταλλευόμενος ένα γεγονός, προσπάθησε να τερματίσει τη συνεδρίαση. Ο Γκραθία του είπε τότε ότι «η εργατική τάξη της Σαραγκόσα δέν μπορούσε να άνεχτεί τέτοια πρόκληση» και τον απείλησε με μια γενική απεργία. Ο εκπρόσωπος της Κυβέρνησης αναγκάστηκε να υποχωρήσει και η συνεδρίαση συνεχίστηκε. Τέλειωσε με μια συγκέντρωση στην Πλάζα ντέ Τόρος.

Στη διάρκεια αυτής της συνεδρίασης μελετήθηκε έκτενώς το πρόβλημα της Τρίτης Διεθνοῦς. Ο Χιλάριο Άρλάντις⁶ επέμενε ότι οι αντιπρόσωποί του, που είχαν εκλεγεί απ' την Όλομέλεια της Λερίντα, ήταν οι αληθινοί αντιπρόσωποι. Ο Γκαστόν Λεβάλ και ο Πεστάνια έδωσαν πλήρεις αναφορές

για την παραμονή τους στη Μόσχα. Μετά «τὸ Συμβούλιο ἀποφάσισε ὅτι ἡ ἀντιπροσωπεία τῶν Νίν, Μαουρίο καὶ Ἄρλάντις εἶχε ἐκμεταλλεῦν τὴν ἐμπιστοσύνη τῆς CNT, ἐπωφελοῦμενη ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἡ CNT εἶχε ἀναγκαστεῖ νὰ θγεῖ στὴν παρανομία». Ἐπικύρωσε τὶς συμφωνίες τοῦ Συμβουλίου τοῦ Λογκρόνο καὶ ἐνέκρινε τὴν ἀναφορὰ τοῦ Ἄντζελ Πεστανία. Ὁ Ἄντρέ Νίν ἀνακλήθηκε ἀπὸ ἀντιπρόσωπος τῆς CNT στὴν Κόκκινη Διεθνή (ISR). Ἄφου μελέτησαν τὰ περίφημα «21 ἄρθρα», τὸ Συμβούλιο ἀποφάσισε ὅτι ἦταν ἀδύνατο νὰ συνεχίσουν νὰ συμμετέχουν σ' αὐτὴ τὴν Διεθνή. Ἀντίθετα προτάθηκε νὰ προσχωρήσουν στὴ Διεθνή Ἐνωση Ἐργαζόμενων (AIT), πού εἶχε ἀναδιοργανωθεῖ πρόσφατα στὸ Βερολίνο. Τὸ Συμβούλιο δὲν ἦταν σὲ θέση νὰ πάρει μιὰ ἀπόφαση πάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ εἰδοποίησε τὰ συνδικάτα νὰ ψηφίσουν γι' αὐτὸ, κάτι πού ἦταν ἀπαραίτητο πρὶν προσχωρήσουν στὴν Κομμουνιστικὴ Διεθνή⁷.

Οἱ συζητήσεις καὶ τὰ συμπεράσματα τῆς Συνδιάσκεψης ἔγιναν γνωστὰ σὲ μιὰ συγκέντρωση πού ἔγινε στὴν Πλάζα ντὲ Τόρος, στὴ Σαραγκόσσα. Ὁ Σαλθαντόρ Σεγκουί, πού εἶχε ἐκλεγεί γενικὸς γραμματέας, ἀποκήρυξε τὴν κυβερνητικὴ κατάσταση ὡς ἓνα πύρινο λόγο του. «Κατηγορῶ τὴν Κυβέρνηση ὡς ὑπεύθυνη γιὰ τὴν τρομοκρατία τῶν ἐτῶν 1920 μέχρι 1922». Μετὰ μίλησε ὁ Βικτοριάνο Γκραθιά, ἀπαιτώντας τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Φρανθίσκο Ἄσκάζο, θύματος τῶν δολοφονικῶν τοῦ Πέντρο Ἄπαρίθιο, ἀρχηγοῦ τῆς ἀστυνομίας. Ὁ Τύπος ἀνέφερε τὴν σημαντικὴ πολιτικὴ διάσταση αὐτῆς τῆς συγκέντρωσης. Ἡ Σολινταριντὰ τ' Ὀμπρέρα τῆς Βαρκελώνης ἔγραψε στὸ κύριο ἄρθρο της: «Αὐτοὶ πού σκοτώσατε εἶναι ζωντανοὶ καὶ παρόντες».

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 «Μέτερ α Εσπανια ἐν αιναούρα», μιὰ ἔκφραση πού χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ πολλοὺς ἱστορικούς, μεταξὺ τῶν οποίων καὶ ὁ Ἀλμπέρτο Μπαραέλ στὸ Ο C

2 Αὐτοὶ πού καταδικάζονταν σὲ φυλάκιση συναδεδυονταν ἀπὸ τὴν Γκουαρντία Θιβιλ δεμένοι μεταξὺ τους μὲ ἀλυσίδες στὰ πόδια καὶ ὅσα κεῖ προήλθε ὁ ὄρος «ὄλυσαιδα τῶν φυλακισμένων».

3 Σ' αὐτὸ το σημεῖο ἀκολουθοῦμε τὴν μαρτυρία τοῦ Κλέμεντ Μανγκάντο Σάν μέλος τῶν «Λὸς Ζουατικιέρως» πού ἦταν καὶ ὡς φυλακισμένος με τὴν κατηγορία τῆς ἀπόπειρας ἐναντίον τοῦ Χασέ Μπενράλ, ἡ συνεισφορά του εἶναι πολὺτιμη

4. Βαλεντίν Ραυά, Ο C.

5 'Εβέλιο Μπόαλ, Γενικός Γραμματέας τής CNT' συνελήφθη μαζί με άλλα μέλη τής 'Εθνικής 'Επιτροπής. 'Ο 'Αντρέ Νίν και ο Χοακίν Μασουρίν, και αι δύο ένθουσιώδεις υποστηρικτές τής Ρωαικής 'Επανάστασης μνήκαν στήν 'Εθνική 'Επιτροπή Λίγα καιρό άργότερα πήραν προακλήσεις γιά νά πάρουν μέρος στό Συμβούλιο τής Κόκκινης Διεθνούς 'Ενωσης, πού θά γινόταν ταν 'Ιούνη τοῦ 1921. Μιά ομάδα άγωνιστών συναντήθηκε τόν 'Απρίλη στήν Βαρκελώνη (η 'Ολομέλεια τής Λερίντα όπως λανθασμένα ονομάστηκε) και χωρίς νά πάρει υπόψη της τήν άναφορά τοῦ Πεατάνια, αχημάτισε μία αντιπροσωπεία άποτελούμενη από πέντε μέλη, μεταξύ τών όποιών ήταν και ό 'Αντρέ Νίν, ό Χοακίν Μασουρίν και ό Χιλάρια 'Αρλάντις. Οι 'Αναρχικές ομάδες πρόσθεσαν κι έναν παρατηρητή στήν αντιπροσωπεία, τόν Γκαστόν Λεβάλ, έναν νεαρό Γάλλο πού δρούσε στις 'Αναρχικές ομάδες τής Καταλωνίας.

'Ενα έθνικό συνέδριο τής CNT πού έγινε στό Λαγκρόνα, τόν Αύγουστο τοῦ 1921, άπόρριψε αὐτή τήν ολομέλεια σάν παράνομη. Οι άντιφατικές συμφωνίες, η μυστικότητα πού άποτελούσε τώρα μία άναγκαιότητα στήν 'Ισπανία, ό ένθουσιασμός τών φιλομπολαεθίκων και τό μεγάλο ένδιαφέρον πού έδειχναν ό Λένιν και ό Τρότσκι γιά νά κατακτήσουν τήν άργάνωση τής CNT, όλ' αὐτά δημιούργησαν μία πολύ μεγάλη σύγχυση μέσα στις γραμμές τής CNT

6. 'Ο 'Αντρέ Νίν και ό Χοακίν Μασουρίν έμειναν στή Ρωσία 'Ο πρώτος πήρε τήν θέση τοῦ Διεθνούς Γραμματέα τής ISR 'Ο Ρουίζ, ό Χιλάρια 'Αρλάντις και ό Γκαστόν Λεβάλ έπέστρεψαν.

7 Γιά τήν άναφορά τοῦ Γκαστόν Λεβάλ μπορεί κανείς νά προσφύγει στό Ο ὕ τ ε Θ ε ό ς Ο ὕ τ ε 'Α φ έ ν τ η ς, τοῦ Ν τ α ν ι έ λ Γ κ ε ρ έ ν, 'Εκδόσεις ντέ Ντέλφ, Παρίσι 1964, σελ. 57 Γιά τόν Πεατάνια μπορεί κανείς νά συμβουλευτεί τά άρθρα πού ήδη άναφέρθηκαν και γενικά τά έργα τοῦ Χοσέ Πείράτς και τοῦ Μανουέλ Μπουενοκάζα 'Ασχολήθηκαν μ' αὐτό τό πρόβλημα και με τό Συνέδριο τοῦ 1919 πολύ έκτεταμένα.

7. «Λὸς Σολιντάριος»

Ὁ Φρανθίσκο Ἀσκάζο βγήκε ἀπὸ τὴ φυλακὴ πολὺ γρήγορα, χάρις στὴν ἐργατικὴ κινητοποίηση. Ἀφοῦ ἀπελευθερώθηκε, μίλησε πολὺ σύντομα σὲ μιὰ συνκέντρωση γιὰ νὰ καταγγεῖλει τὶς ἀστυνομικὲς μηχανορραφίες τοῦ Ἀπαρίθιο καὶ τῆς κλίκας του. Ἡ μπουρζουαζία ἐκδικήθηκε μπούκοτάροντας τὸν Ἀσκάζο. Οἱ ἐργάτες τὸ ὀνόμασαν αὐτὸ «ἡ ἀνακωχὴ τῆς πείνας». Ὁ Ἀσκάζο μὲ τὴ συνθισμένη του ἐνεργητικότητα, ἐναντιώθηκε σ' αὐτὴ τὴν κήρυξη πολέμου. Στὴν 1η συνεδρίαση τῶν «Ζουστικιέρος», μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσή του, συνάντησε τὸν Ντουρρούτι καὶ τὸν Τόρες Ἐσκαρντίν. Τὰ προβλήματα ποῦ ἔπρεπε νὰ συζητηθοῦν ἦταν σημαντικά. Ἐνα ἀπ' αὐτὰ θὰ ἔβαζε σὲ δοκιμασία τὴν ἰδεολογικὴ ἐνότητα τῆς ομάδας. Ὁ Ντουρρούτι καὶ ὁ Ἴνσοέντιο Πίνα εἶχαν διαφορετικὲς ἀπόψεις πάνω στοῦ ζήτημα. Ὁ δεῦτερος πίστευε σὲ μιὰ Μπολσεβίκικη ἐπαναστατικὴ πρωτοπορία. Εἶχε ἀκόμη προτείνει στοὺς συντρόφους του νὰ ὀργανωθοῦν ὡς «ἐπαγγελματίες ἐπαναστάτες»¹. Ὁ Ντουρρούτι εἶχε τελείως διαφορετικὲς ἰδέες, ὄχι μόνο σχετικὰ μὲ τὸν ρόλο τῆς πρωτοπορίας ἀλλὰ ἀκόμη καὶ σχετικὰ μὲ τοὺς «ἐπαγγελματίες ἐπαναστάτες». Γι' αὐτόν, ὁ πραγματικὸς ἀρχηγὸς τῆς ἐπανάστασης ἦταν τὸ προλεταριάτο καὶ ἂν οἱ ἀναρχικὲς ομάδες εἶχαν κάποια ἐπιρροή, αὐτὸ συνέβαινε μόνον ἐξαιτίας τοῦ ριζοσπαστισμοῦ τους. «Οἱ μεγάλοι θεωρητικοί», εἶπε ὁ Ντουρρούτι, «ἔχουν πάρει τὶς ἰδέες τους ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ προλεταριάτου, γιὰ αὐτὸ ἐξεγείρεται ἀπὸ ἐνστικτο καὶ ἀπὸ ἀνάγκη. Ἡ κατάστασή του ὡς ἔκμεταλλεμένη τάξη, τοῦ ἐπιβάλλει τὴν ἀνάγκη νὰ ἀγωνιστεῖ γιὰ τὴν δική του χειραφέτηση».

Ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι βασισμένος σὲ μιὰ ὀργάνωση τῆς ὁποίας τὸ κύριο ἐλατήριο θὰ ἦταν ἡ ἀλληλεγγύη. Γιὰ τὸν Ντουρρούτι, ἡ κοινωνικὴ ἱστορία τῆς Ἰσπανίας ἔδειξε ὅτι, πρὶν οἱ θεωρητικοὶ παρουσιάσουν λύσεις ἢ ντιρεκτίβες στοῦ προλεταριάτου, αὐτὸ εἶχε ἤδη βρεῖ τὸ μέσο γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσή του μέσα ἀπὸ τὶς ὁμοσπονδίες τῶν ἐργατῶν καὶ ἀπὸ τὶς ομάδες τῶν ἐργοστασίων. Καὶ ἡ ἐπέμβαση τῶν «ἐπαγγελματιῶν ἐπαναστατῶν» μόνον ἕνα ἀποτέλεσμα θὰ μπορούσε νὰ φέρει, θὰ ἐπιβράδυνε τὴ διαδικασία τῆς πολιτικῆς ὠρίμανσης τοῦ προλεταριάτου. Συνεπῶς, ὁ σκοπὸς τοῦ ἀναρχικοῦ ἦταν νὰ μπορέσει νὰ καταλάβει αὐτὴ τὴν φυσικὴ διαδικασία. Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα, τὸ νὰ ξεχωρίζει κανεὶς τὸν ἑαυτό του ἀπὸ

τήν ἐργατική τάξη μὲ τὴν δικαιολογία ὅτι τὴν ὑπηρετεῖ καλύτερα, σήμαινε προδοσία καὶ τὸν πρόλογο τῆς γραφειοκρατικοποίησης, δηλαδὴ μιὰ νέα μορφή κυριαρχίας².

Ὁ Ἀσκάζο γοητεύτηκε ὀπὸ τὴ σκέψη καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ Ντουρρούτι. Εἶχε ἐκθέσει τὶς δικές του ἀπόψεις σ' ἓνα ἄρθρο πού εἶχε δημοσιεύσει ἡ Β ο λ ο υ ν τ ἄ τ, μὲ τίτλο «Κόμμα ἢ ἐργατική ὀργάνωση»³. Οἱ ἰδέες του συμπίπτανε μ' ἐκεῖνες τοῦ Ντουρρούτι. Καὶ οἱ δύο ἔβαζαν καλινάρι στὴν Μπολσεβικοποίηση καὶ σὲ ἄλλες διαστρεβλώσεις πού προέρχονταν ἀπὸ μιὰ λαθεμένη ἀντίληψη τῆς Ρωσικῆς Ἐπανάστασης.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς συγκέντρωσης, ἀπ' ὅπου γιὰ λόγους ἀσφάλειας ἔφυγαν δύο - δύο, ὁ Ντουρρούτι καὶ ὁ Ἀσκάζο ἔφυγαν μαζί. Αὐτὸ ἦταν ἡ ἀρχὴ μιᾶς δυνατῆς φιλίας, ἡ ὁποία ἀργότερα ἐμελλε νὰ ἐνισχυθεῖ ἀπὸ μιὰ σειρά περιστάσεων. Οἱ διαφορὲς στοὺς χαρακτῆρες τους φανέρωναν μόνο καλύτερα τὴν ὁμοιότητα ἀνάμεσα στοὺς δύο ἄντρες. Ὁ Ἀσκάζο, μικρὸσωμος, λεπτός, νευρικός, ὁ Ντουρρούτι, ἀθλητικός καὶ ἤρεμος. Ὁ Ἀσκάζο μὲ τὸ τεταμένο καὶ φιλόπομπο θλέμμα του, φαινόταν ἀντιπαθητικός μὲ τὴν πρώτη ματιὰ ὁ Ντουρρούτι, ἀντίθετα, ἀκτινοβολοῦσε συμπάθεια. Ψυχρὸς ὑπολογισμὸς, λογικὴ καὶ δυσπιστία στὸν ἕνα ἄπαθος καὶ ὀπτιμισμὸς πίσω ἀπὸ μιὰ φαινομενικὰ ἤρεμη ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση στὸν ἄλλο. Ἄν ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ὁ Ντουρρούτι δόθηκε ὀλοκληρωτικὰ στὴ φιλία μὲ τὸν Ἀσκάζο, αὐτὸς δείχτηκε πῶς συγκρατημένος, περιμένοντας νὰ γνωρίσει τὸν Ντουρρούτι καλύτερα. Ἄλλὰ μόλις δημιουργήθηκε ἓνα κλίμα ἀπόλυτης ἐμπιστοσύνης, ἀπὸ τὸν διάλογο μεταξὺ τῶν δύο ἐπαναστατῶν γεννήθηκαν μεγαλεπίβολα σχέδια.

Μιά μέρα πῆραν ἓνα γράμμα ἀπὸ τὸν ἀδερφὸ τοῦ φρανθίθκο Ἀσκάζο, τὸν Ντομίγκο, πού περιέγραφε τὴν κατάσταση στὴ Βαρκελώνη: «Ἡ ἡρεμία εἶναι ψεύτικη καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ διακρίνει τὰ σημάδια τῆς τραγωδίας. Ὁ πιστολερισμὸς τοῦ ἀφεντικού πῆρε τώρα μιὰ καινούργια μορφή, μὲ τὴ δημιουργία μιᾶς ἀντιένωσης, τῆς ὁποίας τὰ μέλη ἀπολαμβάνουν τὰ ἴδια προνόμια πού ἀπολάμβαναν νωρίτερα οἱ πιστολέρος πού συγκρότησε ὁ Μπράβο Πορτίλλο. Ἄν οἱ ἡγέτες τῆς CNT πιστεύουν σ' αὐτὴν τὴν ἡρεμία, οἱ ἀναρχικὲς ὀμάδες, κατὰ τὴ γνώμη μου, δὲν εἶναι ἀνόητες ἀφοῦ προετοιμάζονται γιὰ μιὰ νέα ἐπίθεση, πού θὰ ζεσπάσει ὅπου νῶναι ἐναντίον τοῦ ἐργατικοῦ συνδικαλισμοῦ. Αὐτὸς ὁ νέ-

ος αγώνας θα είναι αποφασιστικός και θα πέσουν πολλοί συντρόφοι μας, αλλά δεν μπορούμε να τὸ ἀποφύγουμε». Συμβούλεψε τὸν φρανθίτικο νὰ μείνει στὴ Σαραγκόσσα μέχρι νὰ ἐπέρθει μιὰ ὀλοκληρωτικὴ ἀλλαγὴ στὴ Βαρκελώνη⁴. Ἄλλὰ ἡ Βαρκελώνη τραβοῦσε τὸν Ντουρρούτι καὶ τὸν Ἀσκάζο σὰν μιὰ ἐρωμένη καὶ ἔτσι ἀνακοίνωσαν στὴν ὁμάδα τὴν ἀπόφασί τους νὰ πᾶνε ἐκεῖ. Ὁ Τόρες Ἐσκαρντίν, ὁ Γκεγκόριο Σουμπερτιέλα καὶ ὁ Μαρθελίνο ντὲ Κάμπο ἀποφάσισαν νὰ πᾶνε μαζί τους. Μ' ἓνα νέο ὄνομα, «Κρισόλ», οἱ πέντε φίλοι ἄρχισαν μιὰ καινούργια ζωὴ τὸν Αὐγουστο τοῦ 1922.

Ὅταν ἔφτασαν στὴ Βαρκελώνη ἔμαθαν ὅτι οἱ «πιστολέρος» εἶχαν ἐπιτεθεῖ στὸν φημισμένο ἀναρχικό, Ἄντζελ Πεσάνια, λίγες ὥρες νωρίτερα ἓνα γεγονός πού ἔκανε τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς Βαρκελώνης πιὸ ἀποπνικτικὴ σ' αὐτὲς τὶς καυτὲς μέρες τοῦ Αὐγουστοῦ 1922⁵. Σὰν ἀπάντηση, οἱ ἐργάτες τῆς Καταλωνίας ἀποφάσισαν νὰ κάνουν γενικὴ ἀπεργία. Μιὰ ὁμάδα ἀπὸ Καταλάνους διανοούμενους δημοσίευσε μιὰ ἐπίκριση ἐνάντια στοὺς ἡγέτες τῆς μπουρζουαζίας καὶ τὶς πράξεις τους. Στὸ Κοινοβούλιο, ὁ Σοσιαλιστὴς βουλευτὴς, Ἰνταλέθιο Πριέτο, τοὺς κατηγόρησε ἐπίσης, ἀπαιτώντας τὴν ἀπονομή τοῦ Μαρτίνεζ Ἀνίντο ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση. Ὁ Πρόεδρος, Σάντσεζ Γκουέρα, πιεζόμενος ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση καὶ ἀπὸ τὸ κύμα τῆς λαϊκῆς ἀγανάκτησης, ἀναγκάστηκε νὰ ἐπέμβει. Ἄπο τότε «τὸ ἀστρο τοῦ Μαρτίνεζ Ἀνίντο ἄρχισε νὰ χάνει τὴν λάμψη του»⁶. Ὅστόσο, ὁ «πιστολερισμός» συνέχιζε νὰ ὑπάρχει καὶ νὰ δρᾷ μέσω τῶν «ἐλευθέρων συνδικάτων», τῶν ὁργανώσεων πού εἶχαν δημιουργηθεῖ καὶ χειραγωγηθεῖ ἀπὸ τ' ἀφεντικὰ κι ἀκόμη ἦταν προστατευμένος τῆς Ἐκκλησίας, πού προσπαθοῦσε νὰ εἰσάγει τὸν Καθολικὸ συνδικαλισμό. Ὁ Ραμόν Σέιλις, πού ἦταν ὁ ὁργανωτὴς τους, ἤθελε νὰ τοὺς κάνει ἀνταγωνιστὲς τῆς CNT. Ὄντας παλιότερα ἀρχηγὸς τῶν «πιστολέρος», ἐπέβαλε σ' αὐτὰ τὰ σωματεῖα τὸν δικό του τρόπο συμπεριφορᾶς. Οἱ ἐργοδότες ἀπαιτοῦσαν ἀπὸ τοὺς ὑπαλλήλους τους νὰ γίνουν μέλη αὐτῶν τῶν νέων συνδικάτων καὶ νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὰ μέλη τῆς CNT. Οἱ «πιστολέρος» ὑποστήριζαν τὶς μεθόδους τους μὲ τὴν τρομοκρατία στοὺς δρόμους καὶ τὰ ἐργοστάσια. Ὅσο γιὰ τὸν Μαρτίνεζ Ἀνίντο, συνέχιζε νὰ καταδιώκει τὰ συνδικάτα τῆς Συνομοσπονδίας, παρὰ τὴν πολιτικὴ τῆς ἀνακωχῆς πού εἶχε υἱοθετήσῃ ἡ κεντρικὴ κυβέρνηση. Ὅλ' αὐτὰ δημιούργησαν μιὰ κατάσταση ἀμείλικτου πολέμου.

Ἡ πλειοψηφία τῆς Καταλάνικης Ἰντελιγκέντσιαι, με ἀρχηγὸ τὸν Φρανθίσκο Μασιά⁷, ἦταν ἀντίθετη μ' αὐτὴ τὴν κατάσταση πραγμάτων καὶ γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμη ὑποστήριξε τὴν «αὐτονομία». Αὐτὴ ἡ τοποθέτηση βοήθησε τὴν CNT, ποὺ ἦταν ἀναγκασμένη νὰ ἐπιζήσει μέσα ἀπὸ τὴ βία. Τὸ πιὸ δραστήριο κέντρο τῆς ἦταν τὸ Συνδικάτο τῶν Ξυλουργῶν στὴν ὁδὸ Σάν Πάμπλο, ὅπου συναντιόνταν οἱ πιὸ ριζοσπάστες ἀγωνιστές, οἱ ἀναρχοσυνδικαλιστές. Σ' αὐτὸ τὸ συνδικάτο ὁ Ντουρρούτι καὶ οἱ σύντροφοί του δημιούργησαν μιὰ φιλία με τοὺς Καταλάνους ἀγωνιστές. Ἀργότερα, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1922, σχημάτισαν μαζί τους τὴν περίφημη ὁμάδα τῶν «Σολιντάριος»⁸.

Αὐτοὶ οἱ ἀγωνιστές ἐνώθηκαν γιὰ τρεῖς λόγους: «γιὰ ν' ἀντιμετωπίσουν τὸν «πιστολερισμό», γιὰ νὰ διατηρήσουν τὴς συνδικαλιστικὲς μορφές τῆς CNT καὶ γιὰ νὰ θεμελιώσουν μιὰν ἀναρχικὴ ὁμοσπονδία ποὺ θὰ ἔκρινε ὅλες τὴς ὁμάδες, ποὺ εἶχαν μιὰ στενὴ ἰδεολογικὴ συγγένεια ἀλλὰ ποὺ ἦταν κορπισμένες σ' ὀλόκληρη τὴ χερσόνησο»⁹. Στὰ μάτια τους τὸ πρόβλημα τῆς ὀργάνωσης ἔρχονταν πρῶτο καὶ ἦταν μιὰ ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὸ θρίαμβο τῆς ἐπανάστασης. Ἀκόμη καὶ ὁ ἀγῶνας ἐναντίον τῆς μπουρζουαζίας καὶ τῆς τρομοκρατίας ἔρχονταν σὲ δευτέρη μοίρα. Ἐβγαλαν μιὰ ἐβδομαδιαία ἐφημερίδα, τὴν Κ ρ ι σ ὀ λ καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἀρχισαν νὰ γράφουν σ' αὐτὴν ὁ Μπάρθ, ἓνας Γάλλος ἐξόριστος, ὁ Φελίπε Ἀλαϊζ, ὁ Λιμπέρτο Καλλέχα, ὁ Τόρες Τρίμπο καὶ ὁ Φρανθίσκο Ἀσκάζο.

Ἡ ὁμάδα ἀποφάσισε νὰ ἐπιτεθεῖ στὸν Μαρτίνοβιτς Ἀνίντο καὶ στὸν Ἀρλέγκουι, ποὺ ἦταν ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν ἀντεργατικὴ πολιτικὴ. Εἶχαν ἤδη ἀρχίσει νὰ κάνουν σχέδια ὅταν ἔμαθαν ὅτι αὐτοὶ οἱ δύο στρατιωτικοὶ εἶχαν ὀργανώσει μιὰ ψεύτικη ἀποπειρὰ ἐναντίον τους, γιὰ νὰ προσπαθήσουν νὰ δικαιολογήσουν τὴν πολιτικὴ τῆς τρομοκρατίας τους στὰ μάτια τῆς Μαδρίτης. Ἐνας δημοσιογράφος τοῦ Καταλάνικου Τύπου εἶχε ματαιώσει τὴ συνωμοσίαν τους τηλεφωνῶντας στὸν Πρόεδρο τοῦ Συμβουλίου ὅτι «ὁ Μαρτίνοβιτς Ἀνίντο εἶχε προετοιμάσει μιὰ ψεύτικη ἐπίθεση ἐναντίον του γιὰ νὰ τὴν χρησιμοποιήσει σὰ δικαιολογία καὶ νὰ αἱματοκυλίσει τοὺς συνδικαλιστὰς ἀγωνιστὰς». Ὁ Σάντσεζ Γκουέρα ἀνσούχησε με τὴν τροπὴ ποὺ ἐπαιρναν τὰ πράγματα στὴ Βαρκελώνη καὶ τηλεφώνησε στὸν Μαρτίνοβιτς Ἀνίντο τὸ πρῶτὸ τῆς 24 Ὀκτώβριον γιὰ νὰ τοῦ πεῖ ὅτι «σὺμφωνὰ με μερικὰς ἀξιόπιστες πληροφορίες ποὺ ἔφα-

σαν στη Μαδρίτη, ο συνταγματάρχης 'Αρλέγκουι, μετά απ' αυτά που έγιναν, δεν μπορούσε να συνεχίσει να άσκει τα καθήκοντά του». Διέταξε τόν 'Ανίντο να μεταβιβάσει την διοίκηση της αστυνομίας στον διοικητή της Γκουάρντια θιβιλ. 'Ο Μαρτίνεζ, αφού απάντησε ότι «δέν μπορούσε να υπακούσει στις διαταγές της Μαδρίτης» άκουσε απ' τόν Πρόεδρο ότι απολύεται και έπρεπε να παραδώσει την κυβέρνηση της έπαρχίας στον 'Αρχιδικαστή¹⁰. Αυτή ή άλλαγή στα πρόσωπα που άσκούσαν τόν έλεγχο, άνάγκασε τόν Σάντσεζ Γκουέρα να κάνει ουσιαστικές τις συνταγματικές έγγυήσεις στην Καταλωνία και έτσι με αυτό τόν τρόπο, έφερνε την όμαλότητα στην πολιτική και συνδικαλιστική ζωή αυτής της περιοχής.

Οί «Λός Σολιντάριος» έκμεταλλεύτηκαν αυτή τη κατάσταση για να κάνουν ένα άναρχικό συνέδριο της περιοχής Καταλωνίας. 'Η συμμετοχή ήταν άνεργητική κι έγινε άπόλυτα φανερό ότι οι περιφερειακές ομάδες δέν ήταν άδιάφορες για τα οργανωτικά σχέδια που ύποστήριζαν οι «Σολιντάριος» στην Κ ρ ι σ ό λ. Σχηματίστηκε μιá περιφερειακή 'Επιτροπή για τις 'Αναρχικές Σχέσεις, τό έμβρο του που, λίγα χρόνια άργότερα, θά γινόταν ή 'Ιθερική 'Αναρχική 'Ομοσπονδία (Φεντεραθιόν 'Αναρκίστα 'Ιμπέρικα, FIAI). Οί ομάδες μελέτησαν την νέα πολιτική κατάσταση και κατάληξαν στο συμπέρασμα ότι παίρνοντας ύπ' όψη τα συμφέροντα που διακυβεύονταν στην πολιτική εξέλιξη που ύπάρχει τώρα στην 'Ισπανία, ιδιαίτερα στην Καταλωνία, αυτή ή περίοδος της ήρεμίας δέ μπορούσε να κρατήσει για πολύ. «'Η καταπίεση στην Καταλωνία δέν ήταν ένα καπρίτσιο του Μαρτίνεζ 'Ανίντο, αλλά ή φυσική συνέπεια του άνταγωνισμού τών τάξεων. 'Ο Μαρτίνεζ 'Ανίντο δέν ήταν παρά μόνο ένα όργανο της μπουρζουαζίας και τό γεγονός ότι αυτό τό πρόσωπο έχει εξαφανιστεί από τό πολιτικό προσκήνιο δέν σημαίνει ότι ή μπουρζουαζία είχε παραιτηθεί από τις καταπιεστικές της μεθόδους. θά άλλαζαν μόνο ως προς την μορφή, αλλά ή μπουρζουαζία, έπειδή είναι από τη φύση της άντιδραστική, θά συνέχιζε να μεταχειρίζεται τρομοκρατικές τακτικές»¹¹.

Οί ομάδες που συναντήθηκαν τότε, κατάλαθαν ότι οι δεξιές κλίκες είχαν δεχτεί άπρόθυμα την πολιτική της «ταξικής άνακωχής» του Σάντσεζ Γκουέρα. 'Ο Στρατός, ύποστηριζόμενος από τούς γαιοκτήμονες και από τόν κλήρο θά έκμεταλλευόταν

ένα εϋνοϊκό γεγονός για να αρπάξει την κρατική εξουσία και να επιβάλει μια στρατιωτική δικτατορία. Η μοναρχία δέν θα μπορούσε να συγκρατήσει αυτή την τάση, γιατί ή μοίρα της ήταν αναπόσπαστα δεμένη με τόν Στρατό, ό οποίος, από τό 1917, είχε δείξει την πρόθεσή του να προσφέρει τις υπηρεσίες του μέχρι να τοποθετηθεί έπικεφαλής του Έθνους.

Αντιμετωπίζοντας ένα άμεσο πραξικόπημα, οι ομάδες δέν θρήκαν καμιά άλλη λύση παρά να επιταχύνουν την επαναστατική διαδικασία με μια έκστρατεία άγκιτάσιαις στις βιομηχανικές και στις άγροτικές περιοχές. Η Έπιτροπή για τις Άναρχικές Σχέσεις θα συντόνιζε τις δραστηριότητες και τά σχέδια στή χερσόνησο. θα έπαιρναν μέρος και τά όργανα της άναρχικής προπαγάνδας στήν Καταλωνία, ή Κ ρ ι σ ό λ, ή Φ ρ ά γ κ ο υ α Σ ο σ ι α λ και ή Τ ι έ ρ α ι Λ ι μ π ε ρ τ ά τ.

Τό συμβούλιο άναθεώρησε την αντιμιλιταριστική τακτική πού είχε χρησιμοποιηθεί μέχρι τότε. Αυτή ή τακτική είχε σαν αποτέλεσμα να έλαττωθεί ό αριθμός τών άγωνιστών. Πολλοί είχαν υποχρεωθεί να αυτοεξοριστοϋν, γιατί είχαν άρνηθεί να υπηρετήσουν τή στρατιωτική τους θητεία. Άποφασίστηκε ότι θα ήταν περισσότερο ρεαλιστικό για τούς νέους να πάνε στή στρατό και να σχηματίσουν πυρήνες επαναστατικής δράσης στους στρατώνες: τις «άντιμιλιταριστικές» έπιτροπές πού θα ήταν σέ έπαφή με τις τοπικές άναρχικές ομάδες. Για να διαδοθούν οι επαναστατικές ιδέες μεταξύ τών στρατιωτών, είχε θγει ένα ειδικό φυλλάδιο, τό Χ ί χ ο ς ν τ έ λ Π ο υ έ μ π λ ο (Παιδιά τού Λαού).

Στήν Έπιτροπή για τις Άναρχικές Σχέσεις υπήρχαν τρεις «Σολιντάριος»: ό Φρανθίσκο Άσκάζο, ό Άουρέλιο Φερνάντεζ και ό Μπουεναβεντούρα Ντουρρούτι. Ό πρώτος ήταν γενικός γραμματέας, ό δεύτερος ήταν υπεύθυνος για τις αντιμιλιταριστικές έπιτροπές και ό τρίτος ήταν υπεύθυνος για τή συγκρότηση μιας άποθήκης όπλων και έκρηκτικών. Μαζί μ' έναν άλλο μεταλλουργό, ό Ντουρρούτι έφτιαξε ένα παράνομο μαγαζί όπου φτιάχνονταν χειροβομβίδες και άκόμη υπήρχε και ένα χυτήριο γι' αυτό τό σκοπό. Φτιάχτηκαν κι άλλα όπλοστάσια σέ άλλες περιοχές. Κατάφεραν να συγκεντρώσουν ένα άπόθεμα άπό έξι χιλιάδες χειροβομβίδες μέσα σέ πολύ λίγο καιρό. Ό Άουρέλιο Φερνάντεζ δούλευε με τόν τρόπο του στις γραμμές τού

στρατού, παίρνοντας με τὸ μέρος τοῦ ἐπαναστατικοῦ σκοποῦ ἀρκετοὺς δεκανεῖς, πού τοὺς ἀκολούθησαν πολλοὶ λοχίες καὶ ἀκόμα καὶ ἀξιωματικοί. Οἱ Ἀντιμιλιταριστικὲς Ἐπιτροπὲς ἄρχισαν νὰ πολλαπλασιάζονται στὶς περιφέρειες πού θρίσκονταν ἔξω ἀπὸ τὴν Καταλωνία. Ὁ φρανθικό Ἀσκάζο προέκτεινε τὶς ἐπαφές του μετὰ τὴν ὑπόλοιπη Ἰσπανία. Ἐνίσχυσε τὶς ἐπαφές μετὰ ἄλλες αὐτόνομες περιφερειακὲς ἐπιτροπὲς ἀναρχικῶν, πού εἶχαν ἀρχίσει νὰ σχηματίζονται ἀπὸ τὸν προηγούμενο χρόνο μετὰ τὸ ταξίδι τοῦ Ντουρρούτι.

Μετὰ ἀπὸ τὶς πρῶτες πρωτοβουλίες, τὰ ἀποτελέσματα ἐδείξαν ὅτι οἱ προϋποθέσεις ἦταν ὠριμες γιὰ νὰ ἐπιχειρήσουν τὴν πραγμάτωση πλατύτερων στόχων. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ κλίμα τῆς ἐντονῆς καὶ καρποφόρας δραστηριότητος, στὶς 10 τοῦ Μάρτη 1923, ἦρθε σὰν σίφουνας τὸ νέο ὅτι εἶχε δολοφονηθεῖ ὁ Σαλθαντόρ Σεγκουί, ἓνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους ἐγκέφαλους τοῦ Ἰσπανικοῦ Ἀναρχισμοῦ. Μισοφόροι πληρωμένοι ἀπὸ τὸν Φελιξ Γκραουπέρα, Πρόεδρος τῆς Ὀμοσπονδίας Ἐργοδοτῶν, εἶχαν πυροβολήσει ἐν ψυχρῷ αὐτὸν καὶ τὸν σύντροφό του, Παρόνας, στὴ ὁδὸ Καντένα, μέρα - μεσημέρι καὶ μπροστὰ στὰ μάτια ὅλης τῆς γειτονιάς, πού ἦταν κι αὐτὴ τρομοκρατημένη ἀπὸ τὰ ὄπλα τῶν «πιστολέρων».

Οἱ λαϊκὲς μάζες καταλήφθηκαν ἀπὸ ἀγρία ἀγανάκτηση. Ἡ ὑπόληψη τοῦ θύματος ἦταν πολὺ μεγάλη ἀνάμεσα στοὺς ἐργάτες καὶ διανοούμενους τῆς Βαρκελώνης. Ἡ CNT ἀμέσως κάλεσε σὲ συγκέντρωση τοὺς Καταλάνους ἀγωνιστές. Ἀποφασίστηκε νὰ ἐμποδίσουν μετὰ κάθε τρόπο τὴν ἀναθίωση τῆς παλιᾶς καταπίεσης καὶ νὰ θάλουν ἓνα τέλος μὴ γιὰ πάντα στὸν «πιστολερισμό» καὶ στοὺς ἡγέτες του. Ἦταν ἐπίσης ἀπαραίτητο νὰ βροῦν λεφτὰ γιὰ τὸν ἀνεφοδιασμό τῶν ταμείων τῶν συνδικάτων τὰ ὁποῖα ἀδειαζαν συνέχεια οἱ ἀρχεῖς¹².

Οἱ «Σολιντάριος» ἀποφάσισαν νὰ ἐξοντώσουν διάφορες ἀντεπαναστατικὲς προσωπικότητες: τὸν Μαρτίνεζ Ἀνίνο, τὸ Συνταγματάρχη Ἀρλέγκουϊ, τοὺς πρῶν ὑπουργοὺς Μπαγκαλλάλα καὶ Κόμη ντὲ Κοέλλο, τὸν Χοσέ Ρεγκουέραλ, Κυβερνήτη τοῦ Μπιλμπάο καὶ τὸν Καρδινάλιο Ἀρχιεπίσκοπο τῆς Σαραγκόσσα, Σολντεβίλα, πού ἦταν ἄμεσα ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν πολιτικὴ τῆς τρομοκρατίας.

Ἀπὸ τὴ μεριά τους, οἱ διάφορες ἀναρχικὲς ὁμάδες στὴ Βαρκελώνη ἐνώθηκαν γιὰ νὰ ἐπιτεθοῦν στὸν Κύκλο τῶν Κυνηγῶν, καταφύγιο τῷ «πιστολέρω» καὶ τόπο συνάντησης τῶν πιὸ ἀντιδραστικῶν

έργοδοτών. Αὐτὴ ἡ ἐπίθεσις εἶχε τὰ πιδ συντριπτικὰ ψυχολογικὰ ἀποτελέσματα: τέτοιο θράσος φαίνονταν ἀπίστευτο, νὰ ὀρμήσουσιν δέκα πέντε ἄντρες μέσα στὰ δωμάτια καὶ νὰ πυροβολοῦν ἐξ ἐπαφῆς. Οἱ καπιταλιστὲς ζήτησαν τὴν προστασία τῆς ἀστυνομίας στὰ σπίτια τους καὶ πολλοὶ «πιστολέρουσ» ἐγκατέλειψαν τὴν Βαρκελώνη.

Ἡ ἀναταραχὴ ποὺ δημιουργήθηκε ἀπ' αὐτὸ τὸ γεγονός ἦταν πολὺ μεγάλη. Εἶχε ἀρχίσει ἓνας ἀνελέπτος πόλεμος. Ὁ Ντουρρούτι καὶ οἱ φίλοι του περνοῦσαν τὶς πιδ δραματικὲς στιγμὲς τῆς ζωῆς τους αὐτὴ τὴν ἐποχὴ. Ἕνας μάρτυρας αὐτῆς τῆς περιόδου ἀναφέρει ὅτι «αὐτὸ δὲν εἶχε ἄλλο προηγούμενο παρά μόνο τὴν περίοδο, ἀπὸ τὸ 1906 μέχρι τὸ 1913, ποὺ ἐζήσαν οἱ Ρῶσοι ἐπαναστάτες. Αὐτοὶ οἱ νέοι ἀνθρώποι ποὺ, ἀγνοώντας τὴν συμβουλὴ τῶν μεγαλυτέρων, θεώρησαν τοὺς ἑαυτοὺς τους κριτὲς καὶ ἐκδικητὲς στὰ τέσσερα βασικὰ σημεῖα τῆς Ἰσπανίας, συχνὰ κυνηγημένοι ἀπὸ τὶς καταπιεστικὲς δυνάμεις τοῦ Κράτους, δὲν εἶχαν καμιά ἄλλη ἠθικὴ ὑποστήριξη παρά μόνο τὴ δικὴ τους πεποίθησι καὶ τὴν ἐπαναστατικὴ τους πίστι»¹³.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 Ἀποδείχτηκε ὅτι ὁ Πίνο δὲν ἦταν μιὰ εἰδικὴ περιπτωσι. Πολλοὶ ἀναρχικοὶ εἶχαν ὀρχισαί νὰ μιμοῦνται τὶς Μπολσεβικικὲς μεθόδους.

2 Στὰ γράμματά του, ὁ Μανγκόντο ἀναλύει αὐτὴ τὴν ἀζητησι - Ὁ Ντουρρούτι ὄχι μόνο ἐναντιώθηκε στὸν ἐπαγγελματικὴ ἐπανάστασι, ἀλλὰ ἀκόμα ἐπιτέθηκε καὶ ἐναντιὸν τῆς ιδέας τῶν μονίμων ἀνδικαλιστικῶν στελεχῶν, τῶν σπερμῶτων μιὰς νεας γραφειοκρατικοποιήσις. Ὁ Μανγκόντο προσθέτει «οἱ κι ὀργότερα, ὁ Ντουρρούτι ὑποστηριζε πάντα αὐτὴ τὴ θέσι».

3 «Ἡ καθημερινὴ πάλη δὲν εἶναι τιποτ' ἄλλα παρά ἡ ἐπαναστατικὴ προπαρασκευὴ τῆς ἐργατικῆς τῶξις καὶ μόνο μεσι ἀπ' αὐτὴν τὴν προπαρασκευὴ οἱ ἐργῶτες θὰ ἀποκτησοῦν τὴν πειρα που θὰ τοὺς κάνει ἱκανοὺς νὰ δεῖξουν ὅτι ἡ ὀικονομικὴ καὶ πολιτικὴ χειραφέτησι πρέπει νὰ εἶναι μόνο δικὴ τους ὑπόθεσι» Β ο λ ο υ ν τ ὀ τ. Νο 3 (1918-1919)

4 T.K.M.

5 Αὐτὸ ἐγινε στίς 25 τοῦ Αὐγούστου στήν Μανρεσο. Τὸ πιδ καταπληκτικὸ ἀτοχεῖο σὲ αὐτὴν τὴν ἐπίθεσι εἶναι ὅτι οἱ «πιστολέρουσ» τοῦ ἐλεύθερου Συνδικάτου τὸν ἐγκοτέλειψαν πληγωμένο καὶ δὲν μπόρεσαν ν' ἀποτελειώσοῦν τὸ ἐγκλήμιο τους γιὰτι ἐπεμβήκανε οἱ περαστικοὶ. Ἀλλὰ εἶχαν τὸ θράσος νὰ μποῦνε μέσα στὸ νοσοκομειο με σκοπὸ ν' ὀποτελειώσοῦν τὸν πληγωμένο ἄντρα. Τὸ προσωπικο τοῦ νοσοκομειου τους πετοξε ἐξω.

6 Χοσε Πεῖρότε. Οἱ Ἀναρχικοὶ κι ἡ Ἰσπανικὴ Πολιτικὴ Κρίσις. Ἐκδόσεις Ἄλφα, Μοντεβιδεο 1963, σελ 53.

7 Ὁ Φρανθίσκο Μασία γεννήθηκε στή Λερίντα τό 1858. Ἐφυγε ἀπό τό στρατό ὅταν ἦταν συνταγματάρχης τοῦ πεζικοῦ. Στά 1905 ἄρχισε τόν ἀγώνα του γιά τήν αὐτονομία τῆς Καταλωνίας. Ἀντιπροσέπειε τό ρομαντικό πνεῦμα τοῦ Καταλανισμοῦ. Σέ ηλικία 88 χρονῶν ὀργάνωσε μιὰ ἀντάρτικη ὁμάδα μέ σκοπό ν' ἀπελευθερώσει τήν Καταλωνία ἀπό τήν δικτατορία τοῦ Πρίμο ντε Ριβέρα (1926). Σχετικά μ' αὐτό μπορεῖ κανεῖς νά διαβάσει τό βιβλίο τοῦ Χένρυ Τόρες ACCUSES HORS SERIE. Ἐκδόσεις Γκαλιμόρ Παρίσι 1957, σελ 34. Πέθανε στή Βαρκελώνη τό 1932, ἐνῶ ἦταν Πρόεδρος τῆς «Κυβέρνησης τῆς Καταλωνίας».

8 Οἱ «Λός Σολιντόριος» προήλθαν ἀπό τήν συγχώνευση τῆς «Κρισολ» μέ τήν Καταλόνηκη ὁμάδα. Αὐτή ἡ ὁμάδα ἀποτελούνταν ἀπό τόν Φρανθίσκο Ἀσκάζο, σερβιτόρο ἀπό τόν Ντουρροῦτι, μηχανουργό ἀπό τόν Μανουέλ Τόρες Ἐσκαρντιν, Ζαχαροπλάστη ἀπό τόν Χουάν Γκαρθία Ὀλιβέρ, Ζαχαροπλάστη ἀπό τόν Ἀουρέλιο Φερνάντεζ, μηχανουργό ἀπό τόν Ρικάρντο Σόνζ, ὕφαντουργό ἀπό τόν Ἀλφόνσο Μιγκαυέλ, ἐπιπλασιό ἀπό τόν Γκρεγκόριο Σουμπερβιέλα, μηχανουργό ἀπό τόν Ἐαυσεμπίο Μπρόου, ἐργότη σέ χιτήρια ἀπό τό Μαρβελίνο Μανουέλ Κάμπο (Τόμας Ἀράτε), μαραγκό ἀπό τόν Μιγκαυέλ Βιβάνκας, ὁδηγοῦ καί ἀπό τόν Ἀντόνιο ντέλ Τότο, ἐργάτη.

9 Μαρτυρία τοῦ Ἀουρέλιο Φερνάντεζ.

10 Χοσέ Πειράτσ, βλέπε παραπάνω.

11 Μαρτυρία τοῦ Ἀουρέλιο Φερνάντεζ.

12 Στό ἴδιο.

13 Ρόμπερτ Λεφράνκ, ἄρθρο στήν **Λ ι μ π ε ρ τ ἔ ρ**, Νοέμβριος 1937.

8. 'Ο Ρεγκουέραλ και ό 'Αρχιεπίσκοπος Σολντεβίλα

Ό Ντουρρούτι είχε έναντιωθει στον φίλο του Πίνα, που πίστευε στην ανάγκη για «επαγγελματίες επαναστάτες». Και τώρα ό ρυθμός των γεγονότων ανάγκασε αυτόν και τους συντρόφους του να χαράξουν ένα τρόπο ζωής παρόμοιο μ' αυτόν που υποστήριζε ό Πίνα. Γιατί για τους «Σολιντάριος», αυτό απαιτούσε μιá ριζική αλλαγή στο τρόπο ζωής τους. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ό Ντουρρούτι και οι σύντροφοί του ποτέ δεν πληρώθηκαν για τις υπηρεσίες που πρόσφεραν στην επανάσταση, κάτι που τους ξεχώριζε από τους γραφειοκράτες και τους «μόνιμους υπάλληλους» των Σοσιαλιστικών, Κομμουνιστικών και Συνδικαλιστικών οργανώσεων.

Μιά από τις πρώτες δυσκολίες που έπρεπε να αντιμετωπίσουν ήταν τό οικονομικό πρόβλημα: όλα τά διαθέσιμα κεφάλαια είχαν χρησιμοποιηθεί για να αγοράστούν όπλα και έκρηκτικά. Έπρεπε λοιπόν τώρα να φροντίζουν οι ίδιοι για τις ανάγκες τους, προκειμένου να επιδοθούν στις νέες τους δραστηριότητες. Έτσι αποφάσισαν να κάνουν μιá επίθεση εναντίον τών εργοδοτών στο δημοτικό κτίριο τής Βαρκελώνης, τήν ώρα που γίνονταν οι μεταφορές χρημάτων. Διακινδυνεύοντας πάρα πολύ, έπιασαν αυτούς τους εργοδότες μαζί με τήν αστυνομική τους συνοδεία, που δεν ήταν προετοιμασμένη για τήν επίθεση, στο σταυροδρόμι τών οδών Φερνάντο και Ράμπλας, μόλις δύο θήματα μακριά από τήν Τράπεζα. Κατάφεραν να άφοπλίσουν τους αστυνομικούς και να πάρουν τά χρήματα, που ό τύπος τά υπολόγισε σε 100.000 πεσέτες¹.

Ό Ντουρρούτι έφυγε άμέσως μετά για τήν Μαδρίτη, όπου έπρόκειτο να πάρει μέρος τόν Άπρίλη του 1923, στο Άναρχικό Συνέδριο, που είχε συγκληθεί από τήν ομάδα «Βία Λίμπρε»². Τότε γινόταν ή δίκη του Πέντρο Ματέου και του Λουίς Νικολάου, που κατηγορούνταν και οι δύο για μιá επίθεση εναντίον του Έντουάρντο Ντάτο, Πρόεδρου του Ύπουργικού Συμβουλίου, και ό Ντουρρούτι έφερε οικονομική ενίσχυση για τά δικαστικά έξοδα.

Τήν ίδια εποχή στη Βαρκελώνη, τά γεγονότα διαδραματιζόνταν με γρηγορότερο ρυθμό. Οι «Λός Σολιντάριος» είχαν ανακαλύψει τό κρυσφήγετο ενός από τους πιό περίφημους «πιστολέρος», του

Λανγκουία, δεξι χέρι του Σείλς, του ηγέτη των ελεύθερων συνδικάτων. Ύποψιάζονταν ότι είχε βάλει το χέρι του στη δολοφονία του Σαλβαντόρ Σεγκουί. Ο Άσκάζο και ο Γκαρθία Όλιβερ βρήκαν το καταφύγιό του στην Μανρέζα. Ανακάλυψαν ότι ο Λανγκουία ποτέ δεν έβγαине χωρίς να συνοδεύεται από άλλους τρεις «πιστολέρος» και ότι τόν περισσότερο καιρό του τόν περνούσε παίζοντας μαζί τους καρτιά στο πίσω μέρος ενός μπάρ. Χωρίς να χάσουν καιρό, αποφάσισαν να τόν αιφνιδιάσουν και όρμώντας μέσα στο μπάρ άρχισαν να στέλνουν τις σφαίρες τους προς τó μέρος τών παικτών και έκμεταλλευόμενοι τή σύγχυση πού δημιουργήθηκε έφυγαν γρήγορα, και πήραν τó δρόμο για τή Βαρκελώνη. Ο άπογευματινός Τύπος έλεγε ήδη για μιá επίθεση πού στοίχισε τή ζωή στόν «έλ κουιντανάνο ντέ όρντεν, σενιόρ Λανγκουία (στόν «έντιμο πολίτη» Λανγκουία).

Ο θάνατος αυτού του πασίγνωστου «πιστολέρο» προκάλεσε áισθηση στόν ύπόκοσμο του «πιστολερίσμο» στη Βαρκελώνη. Ο Σείλς διέταξε τούς δολοφόνους του να σκοτώσουν όλους αυτούς πού ήταν ύποπτοι. Αναφέρθηκαν πάλι όπως πάντα, τά όνόματα του Γκαρθία, του Άσκάζο και του Ντουρρούτι, τήν επόμενη μέρα τής δολοφονίας. Έτσι, σχεδόν καταδικασμένοι και κυνηγημένοι, οι «Σολιντάριος» έπρεπε από τότε να κάνουν μιá παράνομη ζωή, βασιζόμενοι μόνο στην έκτη τους áισθηση για να ξεφεύγουν από τις παγίδες και τις έρευνες τών «πιστολέρος». Όμως ήταν άκόμη άποφασισμένοι να πραγματοποιήσουν τó σχέδιό τους για να έξοντώσουν τούς κυριώτερους αίτιους αυτής τής καταστολής.

Έτσι μόλις έμαθαν πού ακριβώς κρύβονταν ό Μαρτίνεζ Άνίντο και ό Χοσέ Ρεγκουέραλ, κινήθηκαν άμέσως. Ο Άσκάζο, ό Τορές Έσκαρντίν και ό Άουρέλιο Φερνάντεζ ξεκίνησαν για τó κρυπτόγητο του πρώτου, ενώ ό Γκρεγκόριο Σουμπερθιέλα και ό Άντόνιο «Έλ Τότο» πήγαν στο Λεόν, όπου είχε καταφύγει ό Ρεγκουέραλ. Ο Μαρτίνεζ Άνίντο ήταν στην Όνταρέτα, τήν άριστοκρατική συνοικία του Σάν Σεμπάστιαν και έμενε σ' ένα σαλέ μαζί με δύο άστυνομικούς, πού τόν συνόδευαν όπου κι άν πήγαινε. Άλλά κάθε μέρα περνούσε από ένα τουνελ πού χωρίζει τήν Μιρακούσα από τήν Όνταρέτα κι έκανε βόλτα στο δρόμο πού θρισκόταν κατά μήκος τής άκτής τής Κόντσα και τέλειωνε τή θραδιά

του στο στρατιωτικό καζίνο ή στο μεγάλο Κουρσάαλ.

Θέλοντας να επιβεβαιώσουν αυτή την πληροφορία, οι τρεις αναρχικοί πήγαν και κάθισαν σ' ένα ζαχαροπλαστείο απ' όπου μπορούσαν να βλέπουν όλη την κίνηση. Μετά από λίγο ξεχώρισαν μια σκιά στο τζάμι που προσπαθούσε απ' έξω να αναγνωρίσει τους πελάτες. Ό Τόρες Έσκαρντίν θυγέκε έξω και... θρέθηκε πρόσωπο με πρόσωπο με τον Στρατηγό Άνίντο. Όντας ανίσχυρος, άφησε τον Άνίντο να φύγει, άγανακτισμένος που είχε αφήσει το δπλο του στο ξενοδοχείο. Άμέσως πήγαν και οι τρεις να πάρουν τὰ πιστόλια τους, αποφασίζοντας να σκοτώσουν τον Άνίντο όπου κι άν τον έβρισκαν, αλλά έψαχναν μάταια. Τους είπανε ότι ο Στρατηγός έφυγε ζαφνικά από την πόλη για να πάει στη Λά Κορούνα, επειδή πιθανόν να πληροφορήθηκε για την παρουσία τους στο Σάν Σεμπάστιαν.

Άποφάσιαν να πάνε εκεί ξεχωριστά. Μόλις έφτασε εκεί, ο Άσκάζο πληροφορήθηκε για την φόρτωση τών όπλων από την Γκαλίτσια στη Βαρκελώνη. Έτσι, πήγε άμέσως στο λιμάνι με τον Άουρέλιο, ενώ ο Τόρες Έσκαρντίν προσπαθούσε να έρθει σέ έπαφή με την CNT. Έπρόκειτο να συναντηθούν τó μεσημέρι σ' ένα ζαχαροπλαστείο, στο κέντρο της πόλης. Τότε, ενώ περιπλανιόντουσαν στο λιμάνι ο Άσκάζο και ο Άουρέλιο, ή άστυνομία τους σταμάτησε και άρχισε να τους κάνει έρωτήσεις και τελικά τους πήγε στο άστυνομικό τμήμα του λιμανιού. Κατηγορήθηκαν ότι ήταν έμποροι ναρκωτικών. Στη διάρκεια μιας άυστηρης ανάκρισης μπόρεσαν να πείσουν την άστυνομία ότι ή παρουσία τους κοντά στις θάρκες όφείλονταν στην έπιθυμία τους να μεταναστεύσουν για την Άμερική. Τους άφησαν έλεύθερους και αυτοί διάστηκαν να έγκαταλείψουν την πόλη.

Ό Μαρτίνεζ Άνίντο ήταν εκείνος που είχε σκηνοθετήσει αυτή τη παγίδα με τὰ ναρκωτικά για να ένοχοποιήσει τους διώκτες του. Ήταν άπερίγραπτη ή μανία του όταν, φτάνοντας στο άστυνομικό τμήμα του λιμανιού για να ανακρίνει τους ύποπτους, έμαθε ότι τους είχαν αφήσει έλεύθερους άφού είχαν έπαληθευτεί οι ταυτότητές τους. Πληροφόρησε τον διοικητή ότι στην πραγματικότητα ήταν δύο έπικίνδυνοι αναρχικοί που τον άκολουθούσαν δήμα με θήμα για να τον σκοτώσουν. Και άκόμη του είπε ότι, έξαιτίας αυτής της άτυχης πρωτοβουλίας του, μπορούσε να θεωρεί την καριέρα του σαν ά-

οτυνομικού τελειωμένη³. Η άστυνομία προσπάθησε να τους ανακαλύψει ξανά, ψάχνοντας στα ξενοδοχεία και συλλαμβάνοντας ύποπτους. Άλλα αυτοί είχαν φύγει από την Λα Κορούνια έγκαταλείποντας τὰ σχέδιά τους.

Άπογοστευμένοι, έφτασαν στη Βαρκελώνη όπου έμαθαν ότι ο Ντουρρούτι είχε συλληφθεί στη Μαδρίτη. "Όπως ξέρουμε, έπρόκειτο να πάρει μέρος σ' ένα αναρχικό συνέδριο. Όταν έφτασε στη πρωτεύουσα, έμαθε ότι αυτό είχε αναβληθεί για όκτώ μέρες. Να περιμένει ύπομονετικά μέχρι τότε; Δεν μπορούσε ούτε να τὸ διανοηθεί. Πήγε να δει τὸν Μπουενακάζα για να τὸν βοηθήσει οικονομικά για τὴν δική τῶν δύο συντρόφων. Ὁ Μπουενακάζα δὲν τὸν ἀναγνώρισε: «Ήταν ντυμένος σὲ Ἑγγλέζικο στυλ καὶ εἶχε ἀλλάξει τὴν ἐμφάνισή του μ' ένα ζευγάρι χοντρά γυαλιά». Ἦθελε να ἐπισκεφτεῖ τὸς φυλακισμένους καὶ ὁ Μπουενακάζα προσπάθησε να τὸν πείσει μὲ κάθε δυνατό μέσο για τὴν τρέλλα αὐτῆς τῆς παράτολμης ἐπίσκεψης. Ὁ Ντουρρούτι ἐπέμενε ότι ἡ ἐπίσκεψή του θὰ ἀνέβαζε τὸ ἠθικὸ τῶν φυλακισμένων. Τελικά, ὁ Μπουενακάζα σκέφτηκε ότι ἔτσι ὅπως ἦταν μεταμφιεσμένος σὸν ξένος ὁ Ντουρρούτι, οἱ φρουροὶ θὰ μπορούσαν να τὸν περάσουν σὸν ένα ἐκκεντρικὸ τουρίστα⁴. Ἔτσι, ὁδήγησε τὸν φίλο του σὴν φυλακή. Ἐκεῖ, ὁ Ντουρρούτι μπόρεσε να δει σὸ δωμάτιο τῶν ἐπισκέψεων ἕναν μόνον ἀπὸ τὸς φυλακισμένους, τὸν δημοσιογράφου Μάουρο Μπαχιατιέρα⁵. Καὶ ὁ Ντουρρούτι δὲν μπόρεσε να συνεννοηθεῖ μαζί του γιατί ἦταν κουφός. Όταν ἔφυγε, ἀποφάσισε να κάνει μιὰ θόλτα μόνος του σὴν πόλη. Καθὼς προχωροῦσε σὴν ὁδὸ Ἀλκάλα, τὸν πλησίασε ἕνας ἀστυνομικός καὶ ξαφνικὰ περικυκλώθηκε ἀπὸ ἄλλους πού τὸν ἀφόπλισαν. Τὸν πῆγαν μ' ἕνα αὐτοκίνητο σὸ κεντρικὸ ἀστυνομικὸ τμήμα. Ἀφοῦ τὸν ἀναγνώρισαν, τοῦ ἀπάγγειλαν τρεῖς κατηγορίες, ἐνοπλη ληστεία ἐναντίον ἑνὸς ἐπιχειρηματία, τοῦ Μεντιζαμπάλ σὸ Σάν Σεμπάστιαν, ἀπόπειρα ἐναντίον τῆς ζωῆς τοῦ Ἀλφόνσου ΧΙΙΙ καὶ λιποταξία, ὅταν εἶχε ὀραπετεύσει ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸ νοσοκομεῖο σὸ Μπούργκος. Φυλακίστηκε σὸ Σάν Σεμπάστιαν ὅπου διέπραξε τὰ ἐγκλήματά του.

Αὐτὴ ἡ οὐλληψη ἀναφέρθηκε μὲ πολλὲς λεπτομέρειες ἀπὸ τὸν Τύπο τῆς Μαδρίτης καὶ τῆς Βαρκελώνης. Οἱ δημοσιογράφοι παρουσίασαν τὸν Ντουρρούτι σὸν ἕναν ἀπὸ τὸς κυριότερους τρομοκράτες τῆς Ἰσπανίας, μιὰ μοναδικὴ προσωπικό-

τητα, ένα τέλειο «λήσταρχο», ληστή τραίνων, γεννημένο συμμορίτη, διανοητικά ανισόρροπο, με λίγα λόγια, ένα τύπο όπως αυτός που είχε περιγράψει ο έγκληματολόγος Λομπρόζο στη θλακώδη μελέτη του για τους άναρχικούς⁶.

Η φυλάκιση του Ντουρρούτι κλόνισε το ηθικό των φίλων του, των «Σολιντάριος», ιδιαίτερα όταν έμαθαν ότι ο Άρλέγκουι ήταν στην Άσφάλεια της Μαδρίτης. Αισθάνθηκαν ότι ο σύντροφός τους είναι χαμένος, ή τακτική «λεί ντέ φούγκα» μπορούσε να εφαρμοστεί γι' αυτόν όπουδήποτε στην Ίσπανία. Άλλά ο Άσκάζο δέν επέτρεψε στον έαυτό του να οαστίσει. Μαζί με τον δικηγόρο Ρουζινιόλ, μελέτησε πολύ προσεκτικά τά νομικά προβλήματα που εμφάνιζαν οι κατηγορίες. Άπό τις τρείς κατηγορίες, ή χειρότερη ήταν αυτή της ένοπλης ληστείας. Στη πραγματικότητα δέν υπήρχε καμιά απόδειξη για τή απόπειρα έναντίον του Βασιλιά. Όσο για τήν λιποταξία, αυτή μπορούσε να χρησιμοποιηθεί υπέρ αυτού. Συνεπώς ήταν άπαραίτητο να πείσουν μόνο τον Μεντιζαμπάλ ότι θα έκανε ένα «βαρύ σφάλμα» αν άναγνώριζε τον Ντουρρούτι σαν έναν άπ' αυτούς που του επιτέθηκαν.

Ό φρανθίσκο Άσκάζο, ό Τόρες Έσκαρντίν και ό δικηγόρος πήγαν στό Σάν Σεμπάστιαν, παίρνοντας μαζί τους και τους λιγοστούς πόρους που είχε ή ομάδα. Ζήτησαν να έχουν μιά συνάντηση με τον έπιχειρηματία. Αυτός τους πληροφόρησε ότι δέν είχε κάνει καταγγελία έναντίον κανενός ανθρώπου με τό όνομα Ντουρρούτι και ότι ήταν έτοιμος να τό όρκιστεί στό δικαστήριο («Άφου ό Μεντιζαμπάλ είχε δηλώσει ότι ό Ντουρρούτι ήταν άθώος, ή συμμετοχή του στην απόπειρα έναντίον του Βασιλιά ήταν άμφίβολη και καταβάλλοντας ένα γερό ποσό χρημάτων ό δικηγόρος ζήτησε τήν άπελευθέρωση του πελάτη του. Τό δικαστήριο τή δέχτηκε. Άλλά υπήρχε και ή τρίτη κατηγορία»⁷.

Μετά τήν έπίσκεψη του δικηγόρου του, που είχε έρθει για να τον ένημερώσει για τίς ένέργειες που είχε κάνει, ό Ντουρρούτι έγραψε στην άδερφή του, Ρόζα: «Πέρασαν ήδη δυό μέρες από τότε που έπρεπε να είχα άφεθεί έλεύθερος, αλλά φαίνεται ότι κάποιος έχει γοπτειτεί από τον άνθρωπο που όνομάζεται Ντουρρούτι και με κρατάει κι εγώ δέν ξέρω για ποιό λόγο. Σου γράφω τή νύχτα με τό φώς ένός κεριού, γιατί με τό θόρυβο που κάνουν τά κύματα της θάλασσας καθώς σπάνε στους τοίχους της φυλακής δέν μπορώ να κοιμηθώ. Έχω έμπιστού-

νη στη λογική σου ότι δεν θ' αφήσεις τη μητέρα να κάνει άλλο ένα ταξίδι στο Σάν Σεμπάστιαν, κάτι που είναι πολύ κουραστικό γι' αυτήν και που θα είναι μια πολύ σκληρή δοκιμασία για μένα να την αντικρύσω πίσω από τα σίδηρα. Θα γύριζε πίσω τσακισμένη. Προσπάθησε να την πείσεις ότι είμαι καλά και ότι η απελευθέρωσή μου είναι ζήτημα ήμερών, ίσως και ωρών»⁸.

Ένώ ο Ντουρρούτι περίμενε να θγει από τη φυλακή, στον τόπο που γεννήθηκε, στο Λεόν, καθένας με τον τρόπο του γιόρταζε την φιέστα Μαγιόρ, ένα πανηγύρι του Πρσάττι "Αγίου. Οι πλούσιοι έκαναν μια ακόμα μεγαλύτερη επίδειξη του πλούτου τους απ' ό,τι συνήθως. Οι φτωχοί ζόδευαν τα λεφτά τους σε πλούσια γεύματα και διάφορες αγορές. Μιά φορά τó χρόνο, ήταν μια εύκαιρία γι' αυτούς να φάνε καλά. Αναθαν πυροτεχνήματα στις έργατικές συνοικίες. Οι πió πλούσιοι πήγαιναν στο κέντρο τής πόλης για τόν έπίσιο χορό του Καζίνου ή για να παρακολουθήσουν ένα οόου στο θέατρο. Αυτό τó χρόνο, είχε έρθει ένας δραματικός θιασός για να παιζει τó «Έλ Ρεί κέ ράμπιο» (Ό Βασιλιάς που λύσσαζε). Έη πρεμιέρα αυτού του έργου έγινε στις 17 Μάη 1923 και παρευρίσκονταν όλοι οι ευγενείς τής πόλης. Ό πρώην Κυβερνήτης Ρεγκουέραλ, συνοδευόμενος από αστυνομικούς, ήταν επίσης παρών.

Για έναν άγνωστο λόγο, ό τελευταίος θέλησε να φύγει από τó θέατρο πριν από τó τέλος του έργου. Αυτό έκανε εύκολη τή δουλειά του Γκρεγκόριο Σουμπερθιέλα και του «Έλ Τότο» που ήταν άθεάτοι σ' αυτόν, κρυμμένοι μέσα στο πλήθος τής πλατείας. Είδαν τόν Ρεγκουέραλ να εμφανίζεται στα σκαλοπάτια, να στέκεται για λίγο στην κορυφή τής σκάλας, προηγούμενος τών δύο αστυνομικών που τόν συνόδευαν. Κανείς από τήν πλατεία δεν παρατήρησε τήν παρουσία αυτής τής προσωπικότητας, εκτός από τούς δυό («Σολιντάριος»). Άρχισε να κατεβαίνει τις σκάλες όταν άκουσθηκαν δυό πυροβολισμοί, που άνακατεύτηκαν με τόν θόρυβο τών πυροτεχνημάτων. Ό Ρεγκουέραλ, θανάσιμα πληγωμένος, έπεσε κυλώντας από τις σκάλες. Οι σωματοφύλακές του έτρεξαν και, άνίκανοι να ανακαλύψουν από που ήρθαν αυτοί οι πυροβολισμοί, έσπεσαν έκπληκτοι μπροστά στο άψυχο σώμα του ανθρώπου, που ήταν τόσο άνελέπτος στο μίσος του έναντιόν τής έργατικής τάξης. Έκμεταλλούμενοι τόν πανικό που άκολούθησε, ό Σουμπερθιέλα και

ό «Έλ Τότο» έξαφανίστηκαν μέσα στή ζεστή και αστροφώτιση νύχτα.

Τήν επόμενη μέρα ό Τύπος ανέφερε τά γεγονότα μέ λεπτομέρειες, αλλά μ' ένα φανταστικό τρόπο, γιατί κανείς δέν ήξερε πραγματικά τί είχε συμβεί. Ένοχοποιούσαν μιιά ομάδα από αναρχικούς του Λεόν, τής οποίας ό βασικός ήγέτης, ό Ντουρρούτι, ήταν στή φυλακή. Άλλοι υποστήριζαν ότι οι δράστες του έγκλήματος βρίσκονταν ήδη στα χέρια τής αστυνομίας του Λεόν. Στην πραγματικότητα, ή αστυνομία, πού δέν ήταν σέ θέση νά ξεκαθαρίσει τήν κατάσταση, άρχισε νά χτυπάει στή τυφλά, συλλαμβάνοντας στήν τύχη ύπόπτους. Άνάμεσα σ' αυτούς πού συνέλαβαν ήταν και ό αδερφός του Ντουρρούτι, ό Σαντιάγκο. Ήθελαν ακόμη νά φυλακίσουν και τόν πατέρα αυτών των νεαρών. Ήταν άρρωστος στό κρεβάτι και ή γυναίκα του και οι γείτονες διαμαρτυρήθηκαν αποτελεσματικά. Όλοι οι φίλοι του Ντουρρούτι φυλακίστηκαν και ανάμεσά τους ό Βισέντε Τεχερίνα, γραμματέας τής τοπικής έπιτροπής τής CNT. Άλλά μετά από είκοσιτέσσερεις ώρες, έπειδή δέν είχαν θρεί καμιά απόδειξη σέ θάρος τους, τούς άφησαν όλους ελεύθερους. Και έτσι έκλεισε ή υπόθεση' τό έγκλημα έμεινε άτιμώρητο.

Οι δράστες του κρύφτηκαν σ' ένα σπίτι κοντά στόν καθεδρικό ναό. Μιά θδομάδα αργότερα, «σάν δυό καλοί αγρότες του Λεόν, έφυγαν ένα πρωί για τά λειβάδια για νά θρουν ένα καινούργιο κρυσφήγετο στή Βαλλαντολίντ»⁹. Αύτή ή υπόθεση παρακίνησε τις άρχές νά άσχοληθοούν περισσότερο μέ τήν περίπτωση του Ντουρρούτι και άνέβαλαν τήν άπελευθέρωσή του. Ό Έσκαρντιν και ό Άσκάζο, πού περίμεναν άκόμη στό Σάν Σεμπάστιαν νά θγει ό φίλος τους από τή φυλακή, αποφάσισαν ότι θά ήταν φρόνιμο νά μην παρατείνουν τή διαμονή τους σ' αύτή τή πόλη και άφου συμφώνησαν μέ τόν δικηγόρο, αποφάσισαν νά συναντηθοούν όλοι πάλι στήν Σαραγκόσοα.

Όμως κι αύτή δέν ήταν ένα καλύτερο κρυσφήγετο γι' αυτούς, έπειδή ό Τύπος είχε δημοσιεύσει τά όνόματά τους σάν «μπαντολέρος» (λποτές). Ένας Καταλάνος Άναρχικός, ό Νταλμάου, τούς πρόσφερε τό σπίτι του στή προάστια για νά κρυφθοούν. Έκεί θρήκαν μιιά παλιά προπαγανδίστρια, τήν Τερέζα Κλάραμουντ, πού ξεκουράζονταν μετά από μιιά κουραστική περιοδεία στήν Άνδαλουσία. Τους ήξερε μόνο μέ τά όνόματά τους και τούς ύποδέ-

χτηκε απρόθυμα γιατί κατάκρινε τις βιαιότητες που είχαν διαπραχθεί στη Σαραγκόσσα. Τους είπε όρθα - κοφτά ότι τους θεωρούσε υπεύθυνους για τον «πρόσφατο θάνατο ενός απεργοσπάστη και ενός φρουρού, που και οι δύο ήταν άνθρωποι με οικογένειες». Αυτές οι πράξεις, αιοθάνθηκε, έκαναν κακό μόνο στα ιδανικά της εργατικής τάξης, ή όποια τις καταδίκαζε. "Αν πρέπει να χρησιμοποιηθεί βία, έπρεπε να χρησιμοποιηθεί έναντιον εκείνων που έσκεμμένα την έξασκοῦσαν: έναντιον τών έξουσιαστών, τών ὑπουργών, τών αρχιεπισκόπων, αλλά όχι έναντιον άτυχων ανθρώπων όπως αυτός ο άπεργοσπάστης»¹⁰.

Οι δύο άντρες άκουγαν, αιοφνιδιασμένοι, καθώς εκείνη ξεστομίζε τις κατηγορίες της. Όταν ήρέμισε, την διαβεβαίωσαν ότι οι δικές τους ιδέες για τη χρησιμοποίηση της βίας συνταυτιζόνταν με τις δικές της, και σιγά - σιγά άρχισε να γίνεται ένας ανθρώπινος διάλογος ανάμεσά τους. Τη ρώτησαν για τὸ πώς είναι ή κατάσταση στη Σαραγκόσσα. Ήταν σχεδόν όμοια με την κατάσταση στη Βαρκελώνη. Οι «πιστολέρους», που είχαν φύγει από την Βαρκελώνη, είχαν βρει καταφύγιο εκεί και κάτω από τις διαταγές ενός από τους άρχηγούς τους, του Πάλλας, έπιδίδονταν σε βιαιες πράξεις, ληστείες, άκομη και δολοφονίες. Ο τοπικός αστικός Τύπος απέδιδε όλα αυτά τὰ εγκλήματα στους συνδικαλιστές, έπηρεάζοντας την κοινή γνώμη, άκομη και αυτούς που ήταν πληροφορημένοι όπως ή Τερέζα Κλάραμουντ. Ήταν φανερό, όμως, ότι μέσα σε μία τέτοια ήλεκτρισομένη άτμόσφαιρα οι συνδικαλιστές έκαναν επίσης μοιραία λάθη. Ήταν άπαραίτητο να επέμβουν πρώτου να χειροτερέψει περισσότερο ή κατάσταση.

Μαζί με τους άγωνιστές της Σαραγκόσσα συμφώνησαν ότι ὑπῆρχε μόνο μία δυνατή λύση. Μόνο μία ψυχολογική πράξη θα μπορούσε όχι μόνο να ταρακουνήσει την τοπική κατάσταση, αλλά άκομη και τὰ θεμέλια του Κράτους και θα μπορούσε να σταματήσει αυτό τὸ κύμα βίας που άπειλούσε να διαφθείρει άκόμη και τὰ πιο ὑγιή και ισορροπημένα μυαλά. Αυτή τὴ εποχή ὑπῆρχε στην πόλη ένα πρόσωπο που συμβόλιζε άκριβώς τὸν Μακιαβελισμό της όλης κατάστασης: ὁ Άρχιεπίσκοπος - Καρδινάλιος Σολντεβίλα. Αυτός ήταν που είχε φέρει τους «πιστολέρους» και που τους προσάτευε. Όλοι μιλοῦσαν για τὰ βδομαδιάτικα ὄργια του σ' ένα συγκεκριμένο μοναστήρι¹¹. Ή έκτέλεσή του θα ήταν

μιά υποδειγματικά εξαγνιστική, κοινωνική πράξη. Ό Άσκάζο και ό Έσκαρντίν αποφάσισαν νά τήν άναλάβουν.

Στις 4 Ίούνη του 1923 γύρω στις 3 μ.μ., ένα μαύρο αυτοκίνητο έφυγε από τό Άρχιεπισκοπικό Μέγαρο τής Σαραγκόσσα. Στο πίσω μέρος του αυτοκινήτου, πού ήταν χωρισμένο μ' ένα δικτυωτό, δυό κληρικοί, ό ένας οαράντα και ό άλλος ογδόντα χρονών, συζητούσαν για τήν ύγεία μιάς συγγενούς τους, τής μητέρας του πρώτου και άδερφής του δεύτερου. Ή τελευταία έδειχνε σημεία πνευματικής διαταραχής. Έχοντας περάσει από τό κέντρο τής πρωτεύουσας, τό αυτοκίνητο κατευθύνονταν στή προάστια τής περιοχής Λάς Ντελισίας, πρός τό «Έλ Τερμινίλλο, όπου βρίσκονταν ένα οίκημα «άσπρο, χαρούμενο, περιτριγυρισμένο από μιά πλούσια βλάστηση, τό Σχολείο - Άσυλο του Σάν Πάμπλο».

Τό αυτοκίνητο έκοψε ταχύτητα καθώς έφτασε στήν είσοδό του. Έκείνη τή στιγμή, τρία - τέσσερα μέτρα μακριά, δυό άντρες άρχισαν νά πυροβολούν μέ τά πιστόλια τους τούς επιβάτες του αυτοκινήτου. Φαίνεται ότι έρριξαν δεκατρείς σφαίρες. Μιά άπ' αυτές διαπέρασε τήν καρδιά του Άρχιεπίσκοπου, πού πέθανε άμέσως. Οί δράστες εξαφανίστηκαν ώς διά μαγείας και κανείς δέν μπορούσε νά δώσει τήν ακριβή περιγραφή τους ή λεπτομέρειες για τό γεγονός». Τά νέα διαδόθηκαν πολύ γρήγορα. Στις 5 τό άπόγεμα, ό Βασιλιάς, πού έκτιμούσε πολύ τόν Καρδινάλιο Σολντεβίλα, έστειλε ένα συλλυπητήριο τηλεγράφημα και έναν από τούς γραμματείς του στόν τόπο του τραγικού γεγονότος για νά ξεκαθαρίσει τήν υπόθεση όσο τό δυνατόν γρηγορότερα.

Όλες οι έφημερίδες κάλυψαν πλήρως τό γεγονός. Ή Έλ Χεράλντο ντέ Άραγκό ν έγραψε μέ μεγάλα γράμματα στήν πρώτη σελίδα: «Άσυνήθιστη και αιοχρή άπόπειρα τή χθεσινή μέρα. Ό Καρδινάλιος Άρχιεπίσκοπος τής Σαραγκόσσα, ό Δόν Χουάν Σολντεβίλα Ρομέρο δολοφονήθηκε», μέ μιά φωτογραφία του θύματος και πολλά σχόλια για τήν προσωπικότητά του. Άκολουθούσαν τρείς σελίδες μέ τά γεγονότα και μέ τίς έρευνες τής αστυνομίας: «Ό διευθυντής τής αστυνομίας άκολούθησε τήν πορεία, πού μάλλον άκολούθησαν φεύγοντας οι δράστες. Βρήκε ένα πιστόλι τύπου «Άλκάρ» μέ τήν έμπορική μάρκα «Άλκάρτο», ενός έργοστάσιου όπλων τής Γκουέρνικα. Διαμετρήματος τών 9. Καμιά σφαίρα δέν υπήρχε στό

μύλο του. Οι ντετέκτιβς ακολούθησαν μέσα στα λειθάδια τα ίχνη τους που οδηγούσαν στην εργατική συνοικία Λας Ντελίας. Στο δρόμο κανείς δεν μπόρεσε να δώσει την παραμικρή πληροφορία για την κατεύθυνση που πήραν οι δράστες». 'Η 'Αξιόνη της Μαδρίτης σχολίαζε: «Αυτό το έγκλημα αντικατοπτρίζει ξεκάθαρα την κατάσταση στην οποία βρίσκεται σήμερα η 'Ισπανία». Και η 'Ελ Χεράλντο ντέ Μαντρίτ έλεγε προθέτοντας περισσότερες πληροφορίες: «Το έγκλημα δεν ήταν έργο των συνδικαλιστών, αλλά των 'Αναρχικών»¹².

"Όλες οι έρευνες της αστυνομίας τη νύκτα της 4 προς 5 'Ιούνη ήταν μάταιες. "Όμως, επειδή πιέζονταν από τον 'Υπουργό «ντέ Γκοθερναθιόν» (των 'Εσωτερικών), τον Σενιόρ ντέ λα Θιέβρα, που ήταν επίσης αρχηγός του συντηρητικού κόμματος, ο Διοικητής της Σαραγκόσσα Σενιόρ Φερνάντεζ Κόμπος, διέταξε τον διοικητή της αστυνομίας, Σενιόρ Φερνάντεζ, να έντεινει τις έρευνες. 'Η αστυνομία κατεύθυνε τις έρευνές της έναντιόν του αναρχικού και Συνδικαλιστικού χώρου, αποφασισμένη να φυλακίσει τους ύποπτους και να τους άπαγγείλει κατηγορίες. 'Αλλά ο Βικτοριάνο Γκραθία, Γενικός Γραμματέας τότε της Ομοσπονδίας των συνδικάτων της CNT στη Σαραγκόσσα, προειδοποίησε τον Κυβερνήτη ότι «άν συλληφθεί έστω και ένας εργάτης που δεν είναι άπόλυτα υπεύθυνος για το έγκλημα, θα είναι υπεύθυνες οι άρχές και μόνο αυτές για το ό,τι θα μπορούσε να ουμβεί στη Σαραγκόσσα»¹³.

'Εξαιτίας της δημόσιας κατακραυγής από μέρους της CNT, ο Κυβερνήτης τρομοκρατήθηκε και έπνιξε τον θόρυβο γύρω από την υπόθεση. Και διέταξε να μη γίνει καμιά σύλληψη χωρίς άποδείξεις και να γίνει μόνον ένας κατάλογος ύπόπτων. 'Ο ένας μετά τον άλλον, οι φυλακισμένοι άφέθηκαν έλεύθεροι: πρώτα ο Σαντιάγο 'Αλόνοο Γκαρθία και ο Χοσέ Μαρτίνεζ Μαγκόρντα, δυο νέα παιδιά 18 και 17 χρονών, που είχαν συλληφθεί ένώ πήγαιναν στη Μαδρίτη, όπου θα έπιαναν δουλειά, και μετά από αυτούς ο Σιλβίνο 'Ακιτόρες και ο Ντανιέλ Μεντόζα.

Στις 14 'Ιούνη μια σύντομη άνάλυση στην Λά Βανγκουάρντια της Βαρκελώνης άνέφερε ότι ο τοπικός Κυβερνήτης της Σαραγκόσσα είχε πέι στον 'Υπουργό 'Εσωτερικών ότι προετοιμάζε την άπαγγελία κατηγορίας έναντιόν ενός άτόμου που

μᾶλλον εἶχε πάρει μέρος στή δολοφονία τοῦ Σολντεβίλα. Ἄλλὰ ἡ ἴδια ἐφημερίδα, στό φύλλο τῆς τῆς 23 Ἰούνη, δῆλωνε ὅτι τὸ δικαστήριο πού μελετοῦσε τὴν ὑπόθεση τῆς δολοφονίας τοῦ Καρδινάλιου Σολντεβίλα δὲν εἶχε θγάλει κανένα συμπέρασμα.

Ἀπὸ τῆς 28 Ἰούνη καὶ μετὰ ἦταν πού ἀποφάσισαν οἱ ἀρχές τῆς Μαδρίτης νὰ θροῦν ἓνα ἐξιλαστήριο θύμα, εἴτε εἶχε κάνει τὸ ἐγκλημα εἴτε ὄχι καὶ διέταζαν νὰ γίνουν συλλήψεις. Ὁ Πεσάνια καὶ ἄλλοι ἀναρχοσυνδικαλιστὲς ἠγέτες συνελήφθησαν μὲ τὴν ὑπόψια ὅτι ἦταν τρομοκράτες. Οἱ ὑπόλοιποι ἠγέτες κυκλοφόρησαν ἓνα παράνομο φυλλάδιο στούς στρατιῶνες τὸ ὁποῖο πληροφοροῦσε τοὺς στρατιῶτες γιὰ τῆς μηχανογραφίης πού ἔκαναν οἱ ἀρχηγοὶ τους προκειμένου νὰ ἐγκαθιδρύσουν ἓνα δικτατορικὸ καθεστῶς. Παρότρυνε τοὺς στρατιῶτες νὰ ἐνωθοῦν μὲ τὸν λαό.

Στὴ διάρκεια τῆς ἐπιδρομῆς τῆς 28 Ἰούνη, ἡ ἀστυνομία τῆς Σαραγκόσσα συνέλαθε τὸν φρανθίθο Ἀσκάζο. Ὁ τελευταῖος μπόρεσε νὰ ἀποδείξει ὅτι τὴ στιγμή πού εἶχε γίνει ἡ ἀπόπειρα ἐναντίον τοῦ Καρδινάλιου, ἦταν στίς φυλακὲς Πρεντικατόρες γιὰ νὰ ἐπισκεφετῆ κάτι πολιτικῶν κρατούμενων καὶ ἔφερε ἀκόμη καὶ μάρτυρες. Παρ' ὅλ' αὐτὰ, τὸν κατηγόρησαν γιὰ τὸ ἐγκλημα. Ὁ ἐθνικὸς τύπος ἀμέσως θιάστηκε νὰ δημοσιεύσει τὰ νέα. Ὁ δολοφόνος τοῦ Σολντεβίλα εἶχε συλληφθεῖ καὶ ἀνῆκε στὴν πασίγνωστη συμμορία τῶν τρομοκρατῶν, τῆς ὁποίας ἀρχηγὸς ἦταν ὁ περίφημος Ντουρρούτι.

Μαζὶ μ' αὐτὰ τὰ νέα μπόρουσε κανεὶς νὰ διαβάσει καὶ τῆς δηλώσεις τῶν συντηρητικῶν βουλευτῶν: «Στὴν Βαρκελώνη γίνονται καθημερινὰ δολοφονίης, «ἀτράκος», πού μένουν ἀτιμῶρητες καὶ οἱ ἐγκληματίης δὲν μπόρουν νὰ θρεθοῦν. Ὅπως ἡ ἐνοπλη ληστεία στὸ Γραφεῖο τῆς Ἐφορείας ἢ ἡ ἐπίθεση πού εἶχε γίνει στὸ Μπιλμπάο ἐναντίον ἐνὸς δικηγόρου. Ρωτᾶμε τὴν κυβέρνηση, σὰν ἀντιπρόσωποι τῆς χώρας μας, ἀν ἔχει τὰ μέσα νὰ θάλει ἓνα τέλος σ' αὐτὲς τῆς τρομοκρατικῆς πράξεις»¹⁴.

Ἡ πίεση τῆς Ἐκκλησίας στίς κυβερνητικῆς ἀρχὲς αὐξήθηκε ὅπως συνέβηκε καὶ στὴ Σαραγκόσσα καὶ ἀποφασίστηκε νὰ διογκώσουν τὸ φάκελλο τῆς ὑπόθεσης συλλαμβάνοντας δυὸ ἀγνωστους ἀναρχικούς, τὸν Ἐστεμπάν Σαλαμέρο Μπερνάρντ καὶ τὴ Τζουλιάνια Λοπέζ Μαιμάρ. Ὁ πρῶτος δὲν βρισκονταν στὸ σπῆτι του ὅταν ἤρθε ἡ ἀστυνομία γιὰ νὰ τὸν συλλάθει. Πῆραν μαζί τους τὴν γριά μάνα του, πού ἦταν ἐβδομήντα χρονῶν, σὰν ἄμμορο μέχρι

νά παραδοθεί ό γιός της. Τη δεύτερη, πού ύπόφε-
ρε από φυματίωση, τή σήκωσαν θάναυσα από τό
κρεβάτι πού ήταν ξαπλωμένη. Δώδεκα ώρες άργό-
τερα, ό Έστεμπάν Σαλαμέρο παραδόθηκε στην ά-
στυνομία τής Σαραγκόσσα άνακοινώνοντας ότι είχε
άπόλυτη έμπιστοσύνη στη δικαιοσύνη «άπό τήν ό-
ποία δέν είχε τίποτα νά φοθηθεί» και άπαίτησε νά
άπελευθερωθεί ή μητέρα του. Πρίν νά τήν άφήσουν
έλεύθερη όμως, τήν βασάνισαν και μετά τήν πήγαν
μπροστά στό γιό της. Αύτός, μη μπορώντας νά άν-
τέξει στό θέαμα, παραδέχτηκε τήν συνενοχή του
στην δολοφονία. Τήν ήμέρα τής δίκης, άνακοίνω-
σε δημόσια τόν τρόπο μέ τόν όποίο ή άστυνομία
τόν είχε άναγκάσει νά όμολογήσει. Άλλά ή δικαιο-
σύνη κράτησε τούς δράστες Άσκάζο και Έσοκρντίν
και τούς δυό συνενόχους, Σαλαμέρο και Τζουλιά-
να Λοπέζ¹⁵.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 Ρικαρντο Σάνζ, Ο Σ υ ν δ ι κ α λ ι σ μ ο ς κ ι
η Π ο λ ι τ ι κ η, Τουλαύζη 1967. Εκδόθηκε από τον συγ-
γραφέο.

2 Βλ τή συλλογή τής Κ ο υ λ τ ο ύ ρ α κ α ι Δ ρ α -
ο η Σ ο ρ ο γ κ ο σ σ α, 1922-1923.

3 Μαρτυρία τού Άαυρέλιο Φερνάντεζ

4 Σημειώσεις πού έστειλε ό Μανουέλ Μπουενακαζο στον
συγγραφέο

5 Συγγραφέας πολλών διηγημάτων και θεατρικών έρ-
γων ταξικού περιεχομένου, συνεργάτης των Αναρχικών εφημε-
ριδων και περιοδικών, πολεμικός ανταποκριτής στό Μέτωπο τής
Μαδρίτης (1936-1939) τής Σ ο λ ι ν τ α ρ ι ν τ ά τ Ο μ -
π ρ ε ρ ο και τής CNT Στά τέλος τού πολέμου (Απριλίου
1939) αντίστώθηκε στις αστυνομικές δυνάμεις πού είχαν έρξει
νά τον συλλάβουν στό σπίτι του και πέθανε στη διάρκεια αυτής
τής σύγκρουσης σέ ήλικία 84 χρονών.

8 Όταν ο Τυπος ανακοίνωσε ότι συνέλαβαν τόν Νταυρ-
ρουτι, κυκλοφόρησε στη Μαδρίτη τά παρακάτω ανέκδοτα Στά
προσοτία της Μαδρίτης ένας Κύριος και τό κοριτσάκι του που ε-
καναν βόλτα με τό ουτακίνητο, δεχτήκαν τήν επίθεση μιας -συμ-
μορίας- Συμφωνα μέ τόν Τυπο, ένα από τό μελη αυτής της
-συμμορίας- ήταν ό Νταυρρουτί Τό κοριτσάκι που ήταν τεσ-
αρων - πεντε χρονών άρχισε νά κλαίει. Ο Νταυρρουτί προ-
σπαθησε νά τα παρηγορήσει «Δέν θά σού κανουμε κανένα κα-
κο, μόνο που ο μπαμπας σου έχει πολλά λεφτα, ενώ εσεις δεν
εχουμε καθολου Καναυμε μόνο μίαν ανοδιανομη» Και με τρυ
φερατήτα προσπαθησε νά της σκουπίσει τά δακρυα»

Αυτό τό ανέκδοτα τα είπε στον συγγραφέα ο Γκαρθια Τελ
λα, ένας ζωγράφος που ζει εζόριος στο Παριαί

7 Ρικαρντο Σάνζ, όπως παραπάνω

8 Γράμμα απο προσωπικά αρχεία

9. Δέν δίναυμε τά δνομα αúταυ τού μάρτυρα, γιαι είναι άκόμα στήν Ίσπανία.

10 Αύτά τά γεγονάτο ανοφέρθηκαν στόν αυγγραφρα απο μιά όμάδα αγωνιστών τής CNT τής Σαραγκόσσας

11. Στά Τί έ μ π α ς Ν α υ έ θ ο ς. Παρίσι, 2 Απρίλη, 1925, Νο 10, μιά έκδοση τών έξαριστων αναρχικών, ύπάρχει μιά βιογραφία τού Καρδινολιου Σαλντεβιλα Αργάτερα στά 1971, ένος υπάλληλου τής Δηματικής Βιβλιοθήκης τής Σαραγκόσσα, πού την έπαχή τής δολοφονίας δούλευε στό «Υποθηκοφυλακεία», άποκάλυψε τά πορακάτω: «Μετά τά θάνατα τού Καρδινολιου και όταν διαβάστηκε η διοθηκη του, ανακαλυφτηκε ότι άφηνε μιά μεγάλη περιουσία (κτήματα) σέ μιά καλόγρια, η άποία άργότερα εγκοτέλειψε τά μοναστήρι Αυτο το γεγονός προσβαλε πολλούς άνθρώπους τού Καθολικού περιβαλλοντας τής Σαραγκόσσας

12 Χ ε ρ ά λ ν τ α ν τ έ ' Α ρ α γ κ ό ν, 1923 απο τίς 5 Ίούνη και μετά

13 Μοναέλ Μπουενακόζο, C A H I E R S C I T E S

14 Λ ά Β α ν γ κ ο υ ά ρ ν τ ι ο, Βαρκελώνη, ίδιο ημερομηνία

15 Τί ε μ π α ς Ν α υ έ θ ο ς. Παρίσι, 2 Απρίλη, 1925

9. Πρὸς τὴ Δικτατορία τοῦ Πρίμο ντὲ Ριβέρα

Στὴ Σαραγκόσσα χρησιμοποιήθηκαν κάθε εἶδους πιέσεις προκειμένου νὰ παραδοθοῦν στὰ χέρια τῆς μπουρζουαζίας οἱ πιθανοὶ δολοφόνου τοῦ Καρδινάλιου Σολντεβίλα. Στὸ μεταξύ, ὁ ἄντρας πού ὄλοι φλεγαν ὅτι ἦταν ὁ κύριος πρωταγωνιστὴς στὴν ὑπόθεση, «ὁ τρομερὸς συμμορίτης Ντουρρούτι», ἀπελευθερώθηκε ἀπὸ τὶς φυλακὲς τοῦ Σάν Σεμπάστιαν. Ἡ ἀντιφατικότητα τοῦ μηχανισμοῦ τῆς δικαιοσύνης δείχτηκε γιὰ μιὰ ἀκόμα φορὰ.

Ὁ Ντουρρούτι σχεδίαζε νὰ περάσει λίγες μέρες μὲ τὴν οικογένειά του στὸ Λεόν. Ἄλλὰ μαθαίνοντας γιὰ τὴ σύλληψη τοῦ Ἀσκάζο καὶ τῶν φίλων του, ἐγκατέλειψε τὰ σχέδιά του καὶ ξεκίνησε ἀμέσως γιὰ τὴν Βαρκελώνη. Ἡ κατάσταση ἐκεῖ ἦταν μεπερδεμένη τόσο στὸ κοινωνικὸ ὅσο καὶ στὸ πολιτικὸ πεδίο. Στὴν CNT ὑπῆρχαν τρεῖς τάσεις, πού ἀντιτίθονταν ἢ μιὰ στὴν ἄλλη. Ὑπῆρχαν ἀγωνιστὲς πού ἤθελαν τὴν ἐπαναστατικὴ θία, ἄλλοι, ὅπως ὁ Πεοτάνια καὶ ὁ Πειρό, ἀμφισβητοῦσαν δημόσια τὴν εὐθύνη τῆς CNT γι' αὐτὲς τὶς πράξεις καὶ τέλος ἐμπεύρι Μπολσεβίκοι (ὁ Νίν, ὁ Μαουρίν) εἶχαν σχηματίσει ἐπαναστατικὲς συνδικαλιστικὲς ἐπιτροπές, πού δούλευαν μέσα στὰ συνδικάτα τῆς CNT γιὰ νὰ τὰ διαιρέσουν.

Στὴν πολιτικὴ, ὑπῆρχε ἀκόμη μεγαλύτερη σύγχυση. Τὰ κόμματα περνοῦσαν μιὰ κατάφωρη κρίση ἐνῶ ἡ ἐπιρροὴ τοῦ Στρατοῦ, πού ὑποστηριζόταν τώρα ἀνοικτὰ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, μετὰ τὴ δολοφονία τοῦ Σολντεβίλα, ὄλο καὶ μεγάλωνε. Στὴν Κυβέρνηση, ὁ ἀδύνατος καὶ δειλὸς Γκαρθία Πριέτο κατεῖχε ἓνα ὀγκῶδη φάκελο σχετικὰ μὲ τὸν πόλεμο τοῦ Μαρόκου. Ἐδειχνε πολὺ καθαρά καὶ ὑπῆρχαν σημαντικὲς ἀποδείξεις πού τὸ στήριζαν, ὅτι ὀρισμένα σπουδαῖα πρόσωπα καὶ ὁ ἴδιος ὁ Βασιλιάς, ἦταν ὑπεύθυνα γιὰ τὸ μακελιὸ τοῦ Ἄνουάλ. Φοβισμένος ἀπὸ τὸ οὐκάνδαλο πού προημνύονταν, ὁ Γκαρθία Πριέτο ἐλπιζε σὲ κάποιο σπουδαῖο γεγονός πού θὰ τὸν ἀνάγκαζε νὰ παραιτηθεῖ, ἐπειδὴ ἡ δουλικότητά του τὸν ἐμπόδιζε νὰ ἐρθεῖ σὲ ἀνοικτὴ σύγκρουση μὲ τὸν Βασιλιά.

Στὴν πραγματικότητα, ὁ Ἄλφόνσος XIII συνμοτοῦσε γιὰ νὰ ρίξει τὴν Κυβέρνηση καὶ νὰ τὴν ἀντικαταστήσει μὲ μιὰ δικτατορία τύπου Μουσσολίνι. Εἶχε καλέσει τὸ Στρατηγὸ Πρίμο ντὲ Ριβέρα καὶ δούλευαν μαζὶ γιὰ νὰ ἐγκαθιδρῦσουν αὐτὴ

τήν μορφή καθεστώτος, Ισχυριζόμενοι ότι χρειάζονταν άμεσα μέτρα για τήν καταπολέμηση τής «έργατικής ληστείας».

Οι μηχανορραφίες διευκολύνθηκαν από σοβαρές διαφωνίες πού προκύψανε μέσα στο Ύπουργικό Συμβούλιο. Ο ύπουργός Ναυτικών, Σιλθέλα, προσπαθούσε νά δώσει ένα τέλος στον πόλεμο του Μαρόκου. Είχε στείλει τόν Στρατηγό Κάστρο Γκερόνα για νά διαπραγματευτεί μέ τόν Ντρίς Μπέν Σαϊντ, τόν αντιπρόσωπο του Άμπντ Έλ - Κρίμ. Από τήν άλλη μεριά, ό Ύπουργός Πολέμου, Άλκαλά Ζαμόρα, ύποστηριζόμενος από ομάδες πού είχαν όφελος από τή συνέχιση τής σύγκρουσης, δέν ήθελε τήν άνακωχή. Μιά θίαιη σύγκρουση έφερε σέ αντίθεση τούς δυό άντρες και όταν ό Ζαμόρα έμαθε τīs ένέργειες πού είχε κάνει ό Σιλθέλα κι ό στρατηγός Κάστρο Γκερόνα, άπαίτησε από τόν πρώτο νά παραιτηθεί. Ο διάδοχός του έστειλε τόν Στρατηγό Μαρτίνεζ Άνίντο στή Μελίνα, κι αυτός διέκοψε τούς «είρηνευτικούς» έλιγμούς του προκατόχου του μέ τή δολοφονία του Ντρίς Μπέν Σαϊντ. Ο δρόμος ήταν έλεύθερος για τόν Άλφόνσο ΧΙΙΙ και τόν Πρίμο ντέ Ριβέρα.

Όλ' αυτά τά προβλήματα συζητήθηκαν σέ μια συγκέντρωση πού είχαν όργανώσει οι «Λός Σολιντάριος», όταν ό Ντουρρούτι έφτασε στή Βαρκελώνη. Ήταν παρών και ό Λοχαγός Σάντσο, πού χρησίμευε σά σύνδεσμος μέ τούς στρατώνες τής Βαρκελώνης. Ο Σάντσο τούς πληροφόρησε ότι στις αίθουσες συγκέντρωσης τών άξιωματικών μιλούσαν άνοικτά για τόν πραξικόπημα πού προετοίμαζε ό Πρίμο ντέ Ριβέρα. Και δέν άναμενόταν μεγάλη αντίσταση από τόν στρατό, γιατί οι περισσότεροι στρατιώτες δέν είχαν πολιτική διαπαιδαγώγηση. Οι άντιμilitarιστικές έπιτροπές είχαν μόλις δημιουργηθεί μέσα στο στράτευμα και πολλές άπ' αυτές είχαν άνακαλυφτεί ήδη, εξαιτίας τής στενής παρακολούθησης πού υπήρχε στους στρατώνες. Υπήρχε όμως μια μικρή έλπίδα ότι θα μπορούσε νά υπάρξει κάποιο είδος διαμαρτυρίας από τή μάζα τών έργατών πού θα οδηγούσε σέ μια σύγκρουση μέ τόν στρατό στους δρόμους. Μπορούσαν νά ύπολογίζουν σέ μια συμπιλώση τών στρατιωτών μέ τόν λαό, όπως αυτή πού είχε γίνει όταν μερικοί λόχοι είχαν ένωθεί μέ τούς στασιαστές.

Έτσι δέν τούς έμενε τίποτ' άλλο νά κάνουν, παρά νά προετοιμάσουν ένα έπαναστατικό χτύπημα. Για νά πραγματοποιηθεί αυτό οι έργατικές όρ-

γανώσεις έπρεπε νά οικοδομήσουν ξανά μία συμφωνία ανάμεσα στις άναρχικές ομάδες και τις οργανώσεις τής CNT, έπειδή είχαν αποδιοργανωθεί έξαιτίας τών διαφόρων μορφών τρομοκρατίας πού είχαν έξαπολύσει ή μπουρζουαζία και ή Κυβέρνηση. Άλλά για μία άκόμη φορά τούς έλειπαν τά οικονομικά μέσα και τά όπλα, πού ήταν άπαραίτητα για νά μπορέσουν ν' αναλάβουν μία τέτοια δράση. "Όλες οι ομάδες είχαν έξαντλήσει τά άποθέματά τους". Έτσι αποφασίστηκε νό χτυπήσουν μία Τράπεζα στή Γκιχόν και έξουσιοδότησαν τόν Τόρες Έσκαρντίν και τόν Μπουεναθεντούρα Ντουρρούτι νά κάνουν τις προετοιμασίες γι' αυτή τήν ενέργεια.

Κάτω από ένα καυτό ήλιο, πού εύνοούσε τις πυρκαγιές στους κάμπους, ένα τραίνο διέσχιζε τήν πεδιάδα τής Άραγωνίας, μεταφέροντας τόν Ντουρρούτι και τόν Τόρες Έσκαρντίν στή Σαραγκόσα, όπου θά σταματούσαν πριν από τήν Γκιχόν. Μέσα από τό παράθυρο, ό Ντουρρούτι κοιτούσε τήν ξερη γή τής Άραγωνίας, πού ήταν άσπρη από τή σκόνη. Λίγα χρόνια άργότερα, σ' αυτή τήν ίδια γή, θά βάδιζε από χωριό σέ χωριό, έπικεφαλής ενός Ισχυρού έπαναστατικού στρατού, σάν κατακτητής τής μπουρζουαζίας και τής αντίδρασης.

Σκεφτόταν τόν Άσκάζο, πού ήταν άκόμη φυλακισμένος στή Σαραγκόσα. Άναπολούσε τούς άγώνες πού έκαναν μαζί. Ξαναθυμόταν τις πολλές αντιξοότητες, όπως εκείνη τή μέρα στή Βαρκελώνη, τότε πού ό θάνατος τούς περίμενε σέ κάθε γωνιά του δρόμου. Είχαν θγει από τό μικρό παράνομο τυπογραφείο όπου τυπωνόταν ή Κ ρ ι σ ό λ, στήν παλιά γειτονιά τής Σάντα Καταλίνα, όταν είδαν ότι τούς άκολουθούσαν μερικοί «πιστολέρος», ενώ οι ίδιοι ήταν άοπλοι. Κυριαρχώντας στό φόβο τους, προσπάθησαν νά αψινιδιάσουν τούς διώκτες τους με μία άπότομη μεταβολή πού έκαναν προς τά πίσω. Ό έλιγμός τους πέτυχε, οι «πιστολέρος» γλιότρησαν μέσα στα δωμάτια τών γειτονικών οπιτιών, ενώ αυτοί έκμεταλλευόμενοι τήν έκπληξή τους, έφυγαν τρέχοντας για νά σωθούν. Και ό Άσκάζο έλεγε τότε «για τό σόκ πού τούς προκαλέσαμε και τόν φόβο πού νοιώσαμε έμείς»².

Ό Ντουρρούτι και ό Έσκαρντίν έμειναν στή Σαραγκόσα τόσο όσο χρειαζόταν για νά βεβαιωθούν για τήν τύχη του Άσκάζο και τών συντρόφων του πού ήταν στήν φυλακή. Ό Γενικός Γραμματέας τής CNT ήταν αισιόδοξος και τούς είπε: «Οι άστοι

δὲν θὰ ἔχουν τὴν ἱκανοποίηση νὰ δοῦν τὸν Ἄσκάζο κρεμασμένο»³. Ἔτσι συνέχισαν τὸ ταξίδι τους γιὰ τὸ Βορά. Στὸ Μπιλμπάο ἀγόρασαν μακρὺκανα πιστόλια (τουφέκια). Μόλις ἔφτασαν στὴ Γκιχόν, ἄρχισαν νὰ μελετᾶνε μεθοδικὰ τὰ σχέδιά τους γιὰ τὴν ἐπίθεση στὸ ἐκεῖ ὑποκατάστημα τῆς Τράπεζας τῆς Ἰσπανίας, τελειῶς ἀνενόκλητοι μιὰ καὶ κανένας δὲν τοὺς ἤξερε.

Στὸ μεταξὺ τὰ σχέδια τοῦ Ἀλφόνσου ΧΙΙΙ γιὰ τὴν δικτατορία ἄρχισαν νὰ παίρνουν μορφή αἰφνιδιαστικά, ἐνῶ ἡ λεγόμενη πολιτικὴ ἀντιπολίτευση δὲ φαινόταν ν' ἀνπουκεῖ. Ἡ μόνη ὀργάνωση ποὺ κινούνταν ἦταν ἡ CNT. Ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ, στὸ ὄνομα τῶν ἀναρχικῶν ομάδων, εἶχε συζητήσει τὴν πιθανότητα νὰ ἐξαπολύσουν μιὰ γενικὴ ἀπεργία μαζί μὲ τὴν Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς CNT. Ἀλλὰ οἱ προοπτικὲς ἐπιτυχίας ἦταν προβληματικὲς. Οἱ ἀγωνιστικοὶ πυρῆνες τῆς CNT εἶχαν ἀποδεκατιστεῖ καὶ μερικὰ συνδικάτα ὑπῆρχαν μόνο συμβολικά. Ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια τῆς καταπίεσης εἶχαν σὰν ἀποτέλεσμα τὴν ἀποδιοργάνωση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ὁ Πεσάνια εἶπε στὸν Γκαρθία Ὀλιβέρ: «Ἡ Ἐπανάσταση εἶναι μιὰ δραστηριότητα ποὺ ἀπαιτεῖ ὀργάνωση. Συνεπάγεται ἓνα μικρὸ μόνο θαμνὸ ἀυθορμητισμοῦ. Γιὰ νὰ πετύχει ἡ Ἐπανάσταση τὰ ἐνεργήτα στὰ ἑκατὸ πρέπει νὰ εἶναι ἡ ὀργάνωση κι ἐμεῖς δὲν ἔχουμε οὔτε πενήντα». Συζήτησαν ἀκόμη καὶ γιὰ τὴ σύγχυση ποὺ εἶχε προκαλέσει ὁ Μπολσεβικισμὸς, ὁ ὁποῖος σὲ μερικὲς περιοχὲς, ὅπως στὴν Σαμπαντέλ, εἶχε καταφέρει νὰ ἀποπροσανατολίσει τελειῶς τοὺς ἀγωνιστές. Ἐνα μεγάλο ποσοστὸ ἐνεργητικότητας, ποὺ ἔπρεπε νὰ εἶχε ξοδευτεῖ στὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἐργατικῆς τάξης, εἶχε σπαταληθεῖ σὲ ἀνώφελες πολεμικὲς μεταξὺ τῶν οὐντρόφων.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἡ UGT φαινόταν ὅτι δὲν ἐνδιαφερόταν καθόλου νὰ δοκιμάσει τὴ δύναμη τοῦ προλεταριάτου, ποὺ θ' ἀντιμετώπιζε ἓνα στρατιωτικὸ πραξικόπημα. Ὁ Πεσάνια εἶχε ρωτήσει τὰ μέλη αὐτῆς τῆς ὀργάνωσης καὶ εἶχε ἀποδεχτεῖ τὸ γεγονός· ἡ CNT θὰ ἀντιμετώπιζε ἐντελῶς μόνη τὴ δικτατορία. «Ὡστόσο», κατέληξε ὁ Πεσάνια, «ἀφοῦ ἡ στρατιωτικὴ ἐπανάσταση στρέφεται ἐναντίον τῶν γνήσιων ἐπαναστατικῶν δυνάμεων τῆς χώρας καὶ ἀφοῦ αὐτὲς κρύβονται κάτω ἀπὸ τὰ ἄρχικα CNT, ὁ ἀναρχοσυνδικαλισμὸς θὰ τιμῆσει τὴν ἐπαναστατικὴ παράδοση, ὅπως συνέβηκε πάντα»⁴. Οἱ ἀναρχικὲς ομάδες καὶ ἰδιαίτερα οἱ «Λὸς Σολιντάριος», κα-

τάλαθαν ότι είχε φτάσει ή αποφασιστική στιγμή και διπλασίασαν τή δραστηριότητά τους τις τελευταίες μέρες του Αυγούστου 1923.

Από τήν Γκιχόν, ό Ντουρρούτι και ό Τόρες Έσκαρντιν ζήτησαν νά πάνε νά τούς βοηθήσουν όλοι οι διαθέσιμοι άντρες. Ήταν σημαντικό νά πετύχει ή επίθεση στην Τράπεζα. Μιά ομάδα από άναρχικούς είχε υπογράψει ένα συμβόλαιο μέ κάποιο κύριο Ζουλουέτα, πού είχε χρησιμέψει σά μεσάζων μεταξύ αυτών και τών Γκαράτε και Άνίτουα, κατασκευαστών όπλων στό Έιμπάρ. Υπήρχε μία σημαντική ποσότητα όπλα πού έπρεπε νά πληρωθούν.

Τό άπόγευμα τής 1ης Σεπτέμβρη, μερικοί άντρες όρμησαν μέσα στην τράπεζα, μέ τά πιστόλια στό χέρια, και διέταξαν όλους τούς υπάλληλους νά πέσουν στό πάτωμα. Ένώ πρόσεχαν τούς υπαλλήλους και τόν κόσμο, άνοιξαν τό χρηματοκιβώτιο και άφαίρεσαν τό περιεχόμενό του, περίπου 650.000 πεσέτες. Δυό άπ' αυτούς έτρεξαν γρήγορα σ' ένα αυτοκίνητο, παίρνοντας τά χρήματα μαζί τους. Οι άλλοι έμειναν γιά λίγο πίσω γιά νά καλύψουν τήν φυγή τους. Άλλά τή στιγμή πού σχεδίαζαν νά φύγουν, εισέβαλε μέσα ή Γκουάρντια θιβιλ, πού είχε ειδοποιηθεί άπό ένα γείτονα. Άντιμετώπισαν τήν Γκουάρντια προσπαθώντας νά προστατέψουν τήν φυγή αυτών πού είχαν πάρει τά λεφτά. Χωριστοκαν σέ δυό ομάδες και άντάλλαζαν πυροβολισμούς μέ τήν άστυνομία. Ξαφνικά κάποιος φώναξε, «τόν ψηλό, τόν ψηλό, είναι ό Ντουρρούτι». Αυτές οι κραυγές παρέλυσαν γιά μία στιγμή τούς μαχητές, μετά οι πυροβολισμοί ξανάρχισαν μέ μεγαλύτερη σφοδρότητα άπ' ό,τι προηγούμενα, ένώ ή Γκουάρντια θιβιλ συγκέντρωνε τά πυρά της στόν Ντουρρούτι. Αυτό έδωσε τήν εύκαιρία στους άλλους νά ξεφύγουν. Μερικοί βρήκαν καταφύγιο στις γωνιές τών δρόμων και άπό κεί πυροβολούσαν τήν άστυνομία προσπαθώντας νά διασώσουν τόν Ντουρρούτι άπό τήν άσχημη θέση πού θρισκόταν. Αυτός κατάφερε νά προχωρήσει πρός τό επάνω πάτωμα τού κτιρίου, ένώ ή Γκουάρντια θιβιλ άρχισε νά υποχωρεί κάτω άπό τά πυρά τών επιτιθέμενων. Τό πλήθος άρχισε νά φωνάζει ένώ ένας άντρας ξέφευγε άπό τή στέγη. Ό Ντουρρούτι έπωφελούμενος άπό τή σύγχυση, πήδηξε σ' ένα διπλανό σπίτι, έγκατέλειψε τήν πόλη και έξαφανίστηκε στό βουνά. Μετά άπό χίλιες δυό δυσκολίες, κατάφερε νά φτάσει στό Βαρκελώνη και βρήκε τόν Γκρεγκόριο Σουμπερβιέλα,

πού είχε επίσης καταφέρει να ξεφύγει. Ὁ Τόρες Ἐσκαρντίν και ὁ Ἐουσέμπιο Μπράου δὲν μπόρεσαν νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τοὺς διώκτες τους και ἀναγκάστηκαν νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσουν τὴν ἐπόμενη μέρα κοντὰ στὸ Ὀθιέντο⁵.

Ἡ Γκουάρντια θιβιλ εἶχε χάσει ἀρκετοὺς ἀνδρες στὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς σύγκρουσης. Καί παρακινούμενη ἀπὸ τὸ μεγάλο χρηματικὸ ποσὸ πού εἶχε κλαπεί, κινητοποίησε τὶς δυνάμεις σ' ὅλη τὴν περιοχή. Μόλις βρῆκαν τὰ ἴχνη τοῦ Ἐσκαρντίν και τοῦ Μπράου τοὺς περικύκλωσαν. Ἀντιστάθηκαν ἀρκετὲς ὥρες. Τελικά, ὅταν τοὺς τέλειωσαν οἱ σφαῖρες, προσπάθησαν νὰ πάρουν τὰ ὄπλα τῶν ἀστυνομικῶν πού εἶχαν σκοτωθεῖ κοντὰ τους. Ἀλλὰ ὁ Μπράου σκοτώθηκε και ὁ Τόρες Ἐσκαρντίν ἔπεσε κάτω χτυπημένος ἀπὸ τὰ κοντάκια τῶν ἀστυνομικῶν ὄπλων. Ἐμεινε στὰ χέρια τῆς Γκουάρντια θιβιλ γιὰ πολλὲς ὥρες, πράγμα πού ἦταν ἀρκετὸ γιὰ νὰ τὸν καταστρέψει σωματικά. Τὸν πῆγαν στὴ φυλακὴ τοῦ Ὀθιέντο σὲ ἄθλια κατάσταση, δίχως καμιά ἄλλη ἱατρικὴ βοήθεια παρά μόνο αὐτὴ πού τοῦ πρόσφεραν οἱ σύντροφοί του στὴ φυλακὴ.

Ὁ Τύπος κάλυψε αὐτὴ τὴν ἱστορία και ἐπειδὴ ἀναφέρθηκε πάλι τὸ ὄνομα τοῦ Ντουρρούτι, τὸν συνέδεσαν μὲ τὴ δολοφονία τοῦ Καρδινάλιου Σολντεβίλα. Ὁ Νόμος στὴν Σαραγκόσα ἔκανε κι αὐτὸς τὸ ἴδιο. Σὲ λίγες μέρες, προετοίμασε τὴν δίκη τοῦ Τόρες Ἐσκαρντίν, ἀποδίδοντας τὸ ἐγκλημα και τὴν ἐνοπλὴ ληστεία σ' αὐτόν. Εἶχε προετοιμαστεῖ ἡ μεταφορὰ τοῦ φυλακισμένου στὴν πόλη, ὅταν μερικοὶ ἀπὸ τοὺς φυλακισμένους τοῦ ζήτησαν νὰ ἐνωθεῖ μαζί τους σ' ἓνα σχέδιο ἀπόδρασης. Δὲν εἶχε συνέρθει ἀρκετὰ γιὰ μιὰ τέτοια περιπέτεια, ἀλλὰ ξέροντας ὅτι τὸν περιμένει σίγουρος θάνατος, σηκώθηκε κι ἀποφάσισε νὰ τὸ ριψοκινδυνέψει. Πηδώντας ἀπὸ ἓνα τοῖχο στραμπούλιξε τὸν ἀστράγαλό του και δὲν μπορούσε νὰ κινηθεῖ, γιὰτὶ δὲν εἶχε ἀκόμα συνέρθει ἀπὸ τὰ βασανιστήρια τῆς ἀστυνομίας. Ἐπεισε τοὺς συντρόφους του νὰ τὸν ἀφήσουν στὴν τύχη του. Προσπάθησε νὰ προχωρήσει, σπληνιζόμενος στοὺς τοίχους. Οἱ δυνάμεις του τὸν ἐγκατέλειψαν στὰ σκαλιὰ μιᾶς ἐκκλησίας, ὅπου και λιποθύμησε. Ἐνας παπᾶς πού ἔβγαινε βρῆκε τὸν ὑποπτο και εἰδοποίησε τὴν ἀστυνομία. Τὸν πῆραν πάλι πίσω στὴ φυλακὴ, ὅπου ἔμεινε ἐκεῖ, μετὰ τὴ σκανδαλώδη δίκη τοῦ Μάρτη 1925, μέχρι τὶς 14 Ἀπριλίου 1931, τὴν ἡμερομηνία πού μεταφέρθηκε σ' ἓνα τρελλοκομεῖο⁶.

Ὁ ἄστικὸς Τύπος ἐκμεταλλεύθηκε τὴν ἐπίθεσιν ἐναντίον τῆς Τράπεζας. Δημοσίεψε πολλές φλυαρίες γιὰ «τὴν περίφημη συμμορία τοῦ Ντουρρούτι». Οἱ ἐφημερίδες τοῦ Λεὼν δημοσίευσαν μιὰ φωτογραφία τοῦ Ντουρρούτι, πού ἀναφέρονταν οἰκεία μὲ τὸ ὄνομα Πέπε, μ' ἓνα μακρὸν κατάλογο τῶν ἐγκλημάτων του. Ἐφθασαν δὲ σὲ τέτοιο σημεῖο ὥστε νὰ ποῦν ὅτι εἶχε καταφέρει νὰ δραπετεύσει μεταμφιεσμένος σὲ παπὰ καὶ ὅτι γι' αὐτὸ τὸ λόγο εἶχε ἐπιτεθεῖ ἐναντίον ἐνὸς παπᾶ σὲ μιὰ ἐκκλησία, ὑποχρεώνοντάς τον νὰ τοῦ δώσει τὸ ράσο του, κάτω ἀπ' τὴν ἀπειλὴ τοῦ πιστολιοῦ του⁷.

Ἦταν τὸ βασικὸ θέμα συζήτησης στὴ γειτονιά τῆς Σάντα Ἄννα. Ἡ Ἀναστασία, ἡ γριὰ μητέρα τοῦ Ντουρρούτι, ἐγίνε ἡ πιὸ γνωστὴ γυναίκα στὸ Λεὼν. Πολλὲς φορὲς ἦταν ἀναγκασμένη νὰ μαλώνει γιὰ τίς κατηγορίες πού στρέφονταν ἐνάντια στὸ νιό της. Σ' αὐτοὺς πού τῆς ἔλεγαν ὅτι ὁ Πέπε της εἶχε κλέψει καὶ ὅτι ἦταν ἓνας ληστής, ἀπαντοῦσε: «Δὲν ξέρω ἀν' ὁ γιός μου ἔχει ἑκατομμύρια. Τὸ μόνο πράγμα γιὰ τὸ ὁποῖο εἶμαι σίγουρη εἶναι ὅτι κάθε φορὰ πού ἔρχεται στὸ Λεὼν, πρέπει νὰ τὸν ντύσω ἀπὸ πάνω μέχρι κάτω καὶ νὰ τοῦ πληρώσω τὸ εἰσιτήριο τοῦ γιὰ νὰ φύγει πάλι»⁸.

Ὅλη ἡ Ἰσπανία μιλοῦσε ἀδιάφορα γι' αὐτὰ τὰ γεγονότα, ἐνῶ θάδιζε γοργὰ σὲ μιὰ σύγκρουση μεταξὺ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν δημοφίλων του. Ὁ χρόνος δὲ δούλευε ὑπὲρ τῶν «Σολιντάριως», πού ἐλπίζαν νὰ πάρουν τὰ ὄπλα πού εἶχαν ἀγοράσει πρὶν ἀπὸ τὸ πραξικόπημα. Χάρη στὴν ἀναξιοσύνη τῶν πολιτικῶν, τὰ σχέδια τοῦ Ἀλφόνσου XIII ἀναπτύσσονταν χωρὶς κανένα ἐμπόδιο καὶ ἀκόμη μὲ τέτοια εὐκολία πού ὁ Βασιλιάς σκέφτηκε νὰ γίνει ὁ ἴδιος δικτάτορας. Ὁ Μάουρα τὸν μετάπεισε. Ἔτσι κανόνισε τίς τελευταῖες λεπτομέρειες τῶν σχεδίων γιὰ τὸ πραξικόπημα σὲ μιὰ συνάντηση πού εἶχε στὶς 7 Σεπτέμβριον 1923 μὲ τὸν Πρίμο ντὲ Ριβέρα. Ὅρισαν τίς 15 τοῦ Σεπτέμβριον ὡς τὴ μέρα πού θὰ γινόταν τὸ πραξικόπημα. Ἀλλὰ διάφοροι λόγοι τοὺς ἀνάγκασαν νὰ ἐπισπεύσουν τὸ κίνημα κατὰ μιὰ μέρα. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ὁ Στρατηγὸς Σανχοῦρκο, στρατιωτικὸς Κυβερνήτης τῆς Σαραγκόσσα, ζήτησε νὰ ἐπιταχυνθεῖ ἡ ἐκτέλεση τοῦ σχεδίου. Ἐξάλλου, ἡ ἐπιτροπὴ πού εἶχε ὀριστεῖ ἀπὸ τὸ Κοινοβούλιο γιὰ νὰ φτιάξει ἓνα φάκελλο γιὰ τοὺς ὑπεύθυνους τοῦ πολέμου στὸ Μαρόκο, ἐπρόκειτο νὰ δημοσιεύσει τὰ συμπεράσματά της στὶς 19 Σεπτέμβριον καὶ ἦταν

άπαραίτητο ν' αποφευχθεί ή καταστροφή τής υπόληψης του Βασιλιά.

Στις 13 Σεπτέμβρη, στις 2 το πρωί, ο Πρίμο ντε Ριβέρα εξέδωσε ένα «Μανιφέστο πρὸς τή Χώρα» ανακοινώνοντας ότι ένα στρατιωτικό διευθυντήριο έπαιρνε τήν κατάσταση στα χέρια του. Ήταν ένα κίνημα *ά ν τ ρ ῶ ν* (μάκος μάλες). Όποιοι δέν ήταν σίγουροι γιά τόν αντίρισμό του δέν θα έπαιρνε μέρος, έτσι ώστε νά μὴν ἀνακατευτεί στήν κανονική πορεία τῶν γεγονότων κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῶν νέων ἀρχηγῶν. Τὸ σχέδιο αὐτὸ ἦταν δικαιολογημένο γιά λόγους ἀσφάλειας· δέν ἦταν πιά δυνατόν νά παρακολουθοῦν με σταυρωμένα χέρια τίς δολοφονίες τῶν κληρικῶν, τῶν κυβερνητῶν, τῶν διοικητῶν τῆς ἀστυνομίας καί ἄλλων. Γιά μιὰ καλύτερη διακυβέρνηση τῆς χώρας, τὰ πολιτικά κόμματα δέν ἦταν ἀπαραίτητα. Τὸ συμπέρασμα ἦταν πῶς εἶχε ἔρθει πιά ὁ καιρὸς γιά τὴν μπουρζουαζία νά ἀντιδράσει καί νά ὀργανωθεῖ σὲ ἔθνοφρουρές, πού θὰ βοηθοῦσαν τὸ Στρατό.

Μαθαίνοντας γι' αὐτὴν τὴν διακήρυξη, ἡ ἐργατική τάξη ἀγανάκτησε, ἀλλὰ ἡ ἀγανάκτησή της δέν μετατράπηκε σὲ βίαιες πράξεις γιά τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ φασιστικοῦ κινήματος. Τὸ πραξικόπημα ἐγένε ἀποκλειστικά σὲ ἐπίπεδο παλατιοῦ, στοὺς δρόμους δέν φαινόταν τίποτε.

Πρὶν νά φύγει γιά τίς καλοκαιρινές διακοπές του στοὺς Σάν Σεμπάστιαν, ὁ Ἀλφόνσος ΧΙΙΙ εἶχε ἀφήσει διαταγές σ' ἕναν ἀπὸ τοὺς ἐμπιστοὺς του ὅτι μόλις ἀνακοινῶνταν τὸ πραξικόπημα, ἔπρεπε νά ἀντικατασταθεῖ τὸ Συμβούλιο τῶν Βουλευτῶν καί νά ἐξαφανιστεῖ ὁ φάκελος «τῶν ὑπεύθυνων». Στὴ Μαδρίτη, ἡ Κυβέρνηση εἶχε συγκαλέσει ἕνα Ὑπουργικὸ Συμβούλιο, ἐπιτρέποντας στοὺς στασιαστὲς στρατιγούς νά καταλάβουν τὰ νευραλγικά κέντρα, ἐνῶ συζητοῦσαν γιά τὸ πῶς θὰ παρέλυαν τὴν ἀντίδραση. Ἡ Κυβέρνηση συγκάλεσε ἕνα ἔκτακτο Συμβούλιο καί ἐξέδωσε μιὰ ἀνακοίνωση ὅτι θὰ ἐκπλήρωνε τὰ καθήκοντά της καί ὅτι θὰ παρέμενε στὴ θέση της. Θὰ ἐγκατέλειπε τὰ καθήκοντά της μόνο ἂν τὴν «ἀνάγκαζαν» βία καί ἂν οἱ στασιαστὲς ἀποφάσιζαν νά ἀναλάβουν ὅλες τίς συνέπειες τῶν πράξεών τους. Ἀνακοίνωσε ὅτι ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότητα ὁ Βασιλιάς ἐπρόκειτο νά ἐπιστρέφει στὴ Μαδρίτη τὴν ἴδια μέρα.

Καί πράγματι ὁ Βασιλιάς ἦρθε. Ἡ Κυβέρνηση, με ὅλα της τὰ μέλη, πῆγε στοὺς σταθμὸ γιά νά τὸν ὑποδεχτεῖ. Ὁ Πρωθυπουργὸς Γκαρθία Πριέτο, πρό-

τεινε στο Βασιλιά να απολύσει τον Πρίμο ντέ Ριβέρα. Ο Βασιλιάς του απάντησε ότι απέλυε τον ίδιο. Φτάνοντας στ' Ανάκτορα, ο Άλφόνσος XIII έστειλε ένα τηλεγράφημα στο μέλλοντα δικτάτορα, λέγοντάς του ότι, επιθυμώντας να αποφύγει την αιματοχυσία, παρέδιδε την έξουσία προσωπικά στον ίδιο.

Στις 14 Σεπτέμβρη, η CNT κάλεσε το λαό να κατέβει σέ γενική άπεργία και σπή συνέχεια εξέδωσε ένα μανιφέστο: «Αυτή τή στιγμή πού ή δειλία είναι ό κανόνας και πού ή πολιτική έξουσία έχει καταληφθεί από το στρατό χωρίς να προβληθεί καμιά αντίσταση, έναπόκειται στήν εργατική τάξη να κάνει τήν παρουσία της αισθητή. Και δέν πρέπει ν' αφήσει να τήν ποδοπατήσουν εκείνοι οί άντρες πού, παραβιάζοντας κάθε έννοια δικαίου, θέλουν να εκμηδενίσουν όλα τα δικαιώματα πού κέρδισε ή εργατική τάξη μετά από μακρόχρορους και δύσκολους αγώνες».

Άλλα ή έθνική έπιτροπή τής CNT δέν έτρεφε καμιά ψευδαίσθηση για τήν αποτελεσματικότητα αυτής τής αντιφασιστικής αντιενέργειας. Ήξερε ότι ή CNT ήταν πολύ άπομονωμένη και άποδιοργανωμένη για να προσφέρει ουσιαστική αντίσταση. Και αυτό πού θα έπρεπε ν' αποτελέι μιá όμόφωνη άνταπάντηση από μέρους τής εργατικής τάξης, περιορίστηκε σέ μερικές σποραδικές ενέργειες πού, αν και πραγματικά ήρωικές, δέν κατάφεραν να ξεσκώσουν τίς μάζες.

Ή UGT και το Σοσιαλιστικό Κόμμα, πού συμμετείχαν στήν τότε Κυβέρνηση, εξέδωσαν μιá άποθαρρυντική ανακοίνωση πού ύποστήριζε τήν Κυβέρνηση και ήταν ύπογραμμένη από τόν άρχηγό του κόμματος και τόν Πάμπλο Ίγκλεσίας, το γραμματέα. Άγνοώντας το μανιφέστο τής CNT, άνάφερε άπλώς να μην «ύποστηρίζουν τήν εξέγερση». Και τήν έπόμενη μέρα μιá άλλη ανακοίνωση έλεγε άπλά ότι άναγνώριζαν τήν δικτατορία και προειδοποιούσαν τόν λαό «να άποφύγει τίς άκαρπες ενέργειες πού θα μορούσαν να προκαλέσουν τήν καταπίεση». Άποκήρυττε «κάθε έπιτροπή πού θα έπαιρνε δικές της πρωτοβουλίες»?

Ή άπεργία απέτυχε. Ή CNT και οί άναρχικές ομάδες δέν είχαν άλλη έκλογή παρά να θγούνε στήν παρανομία. Οί «Λός Σολιντάριος» άρχισαν τή νέα τους δραστηριότητα κρύβοντας σ' ένα άσφαλές μέρος τα όπλα πού είχαν άγοράσει στο Έιμπάν και πού δέν τα είχαν χρησιμοποιήσει ακόμα. Στόν

Ντουρρούτι ανατέθηκε να οργανώσει μια Έπιτροπή Έπαναστατικού Συντονισμού στη Γαλλία.

Ενώ η CNT και οι αναρχικές ομάδες δημιούργουσαν την παράνομη οργάνωσή τους, η στρατιωτική ηγεσία σχημάτιζε την κυβέρνησή της. Ο Πρίμο ντε Ριβέρα περιορίστηκε στο να αλλάξει τα όνομα των υπουργείων και έβαλε δικούς του ανθρώπους σ' αυτές τις θέσεις. Ο Στρατηγός Μαρτινεζ Άνιτο έγινε Γραμματέας του Υπουργείου Έσωτερικών και προήγαγε τον Ταξίαρχο Άρλέγκουι σέ Στρατηγό και τον όνόμασε Γενικό Διευθυντή τής Ασφάλειας. Άλλά αυτές οι εικονικές αλλαγές δέν ικανοποίησαν τον Πρίμο ντε Ριβέρα. Ήθελε την υποστήριξη τής εργατικής τάξης. Άκολουθώντας το παράδειγμα του Μουσολίνι, δημιούργησε ένα κόμμα, την Πατριωτική Ένωση, πού το αποτελούσαν ομάδες ανθρώπων, οι «Σοματέν», πιστά αντίγραφα τών «Μελανοχιτώνων» (Έσκουάντρας Νέγκρας). Άλλά όλες οι προσπάθειες του δικτάτορα για να κερδίσει το λαό υπήρξαν μάταιες.

Ή δικτατορία έδινε την έντύπωση ενός κολοσού με πόδια από λάσπη. Άναστέλλοντας το φιλελεύθερο σύνταγμα, κλείνοντας το Κοινοβούλιο, κηρύσσοντας παράνομα τα πολιτικά κόμματα και τις εργατικές οργανώσεις, νόμιζε ότι θα μπορούσε να εξαφανίσει την επαναστατική παράδοση του Ίσπανικού προλεταριάτου.

Μετά από τις τελευταίες μισονόμιμες συναντήσεις στις 30 Δεκέμβρη 1923 και στις 4 Μάρη 1924, η CNT διαλύθηκε και βγήκε στην παρανομία¹⁰. Ή UGT συμφώνησε να υποταχθεί στις ταπεινωτικές συνθήκες τής δικτατορίας και στην πραγματικότητα συνεργάστηκε με τον δικτάτορα. Άλλά αυτή η πολιτική στάση υπήρξε μοιραία γι' αυτή. Τα πιο δραστήρια μέλη της πέρασαν στη παρανομία και προσχώρησαν στις αναρχικές ομάδες. Μαζί τους ενώθηκαν ακόμη ομάδες νέων τής Καταλωνίας. Ή δικτατορία είχε πετύχει να «υποδαυλίσει την ένταση και ακόμη κι εκείνο πού θα μπορούσε να ονομαστεί γειτονικός ανταγωνισμός ανάμεσα στον Καταλανισμό και στον συνδικαλισμό». Οι σκορπισμένες επαναστατικές ομάδες ενώθηκαν με βάση κοινούς στόχους για να σχηματίσουν ένα ενωμένο μέτωπο. Μια ατμόσφαιρα έμπιστοσύνης και συμπάραστασης δημιουργήθηκε ανάμεσα σ' αυτά τα στοιχεία. Για να συντονίσουν τον αγώνα, είχαν ιδρύσει μια Έπαναστατική Έπιτροπή όπου αντιπροσωπεύονταν όλες οι τάσεις. Οι «Λός Σολιντάριος» έ-

παιζαν ένα σημαντικό ρόλο στο σχηματισμό αυτής της έπιτροπής, εξηγώντας στον καθένα ότι ένα κλίμα άμοιβαίας εμπιστοσύνης είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επαναστατική οργάνωση. Δεν άρκέστηκαν στο να είναι τα δημιουργικά πνεύματα της έπιτροπής, αλλά της πρόσφεραν ακόμα και τον επαναστατικό μηχανισμό της ομάδας τους¹¹.

Οι «Λός Σολιντάριος», ακόμη, έκαναν ένα σχέδιο για να δραπετεύσουν ο Φρανθίσκο Άσκάζο και ο Τόρες Έσκαρντίν. Ο Γκαρθία Βιβάνκος προετοίμαζε την φυγή του Έσκαρντίν από την φυλακή του Όδιέντο, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη των στρατιωτών που φρουρούσαν τους φυλακισμένους. Είχε σημειώσει μεγάλη πρόοδο σ' αυτό και ήταν σίγουρος για την βοήθειά τους αναφορικά με το σχέδιο της απόδρασης, όταν οι στρατιώτες της φρουράς άλλαξαν. Προσπάθησε να χρησιμοποιήσει πάλι τον ψυχολογικό του πόλεμο και με τους νέους στρατιώτες αλλά τον υποψιάστηκαν και τον φυλάκισαν. Κατάφερε να αποδείξει ότι δούλευε σαν έμπορικός πράκτορας ενός σπουδαίου ύφαντουργείου της Καταλωνίας, αλλά αποφάσισε ότι δεν θα ήταν φρόνιμο να παρατείνει την παραμονή του στο Όδιέντο. Όταν γύρισε στην Βαρκελώνη, έκανε μια αναφορά για την άποτυχημένη του αποστολή, παρόλο που είχε αποδείξει ότι ήταν ένας οργανωτής με μεγάλο ταλέντο. Του είπαν ότι ο Φρανθίσκο Άσκάζο είχε καταφέρει να δραπετεύσει¹².

Στην Βαρκελώνη, η κατάσταση των «Σολιντάριος» είχε χειροτερέψει. Ο Μαρτίνεζ Άνινο είχε να ξεκαθαρίσει ένα προσωπικό λογαριασμό με την «συμμορία του Ντουρρούτι» και έστειλε μια ειδική αστυνομική ομάδα για να έπισημάνει τον Ντουρρούτι και τον Άσκάζο. Η ομάδα τού πληροφορήθηκε άμέσως και αποφάσισε να στείλει τους δυο άναρχικούς στο έξωτερικό, δίνοντάς τους οδηγίες για να οργανώσουν μια επαναστατική υποέπιτροπή στη Γαλλία, που θα βοηθούσε την ομάδα της Βαρκελώνης στις ανατρεπτικές της ενέργειες. Έπρεπε επίσης να δημιουργήσουν έναν εκδοτικό οίκο στη Γαλλία. Για να πραγματοποιήσουν αυτές τις δραστηριότητες τους έμπιστεύτηκαν ένα μεγάλο ποσό χρημάτων, ό,τι είχε απομείνει από τη ληστεία της Γκιχόν.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

- 1 Ρικάρντο Σάνζ Ο Συνδικαλισμός κι η Πολιτική
- 2 Άνεκδοτο πού άνοφέρει ά Ρουίντολφ Ράκερ, στό ίδιο.
- 3 Μπουενοκάζο- CAHIERS CITES
- 4 Άουρέλιο Φερνάντεζ, μαρτυρία πού ήδη αναφέρθηκε
- 5 Ρικάρντο Σάνζ, στό ίδιο Και άλλοι μάρτυρες πού ρωτήθηκαν από τόν συγγραφέο
- 6 Ότον τά στρατεύματα τού Στροτηγού Φράνκο κατελαβαν την Βορκελώνη, πήραν τόν Τορες Εσκαρντίν από τό άουλο πού ήτανε κλεισμένος και τόν σκότωσαν.
- 7 Ειπώθηκε άκόμη ότι είχε κρυφτεί και στό σπίτι τού Διοικητή τής Γκουάρντια Θιβιλ στό Λεόν, όπου τόν έκρυψε μιά από τίς θείες του πού δούλευε εκεί σά μαγείρισσα... Και στό Μπουργκος είχε αγοράσει τά ρούχο ενός τοχυδακτυλοουργού και τίς μαιμούδες του Μετομφισαμένος μ αυτό τόν τροπο, μπόρεσε νά ξεφύγει από τήν άουτονομία.
- 8 Άνεκδοτο πού το σφηγηθηκε ο Λιμπερτο Καλλεχο Μπορεί νά βρεθει άκόμη και σέ ένα άρθρο τής Σολινταριστίνα τ'Όμπρέρο στό Παρίσι, Νο 4, 1944
- 9 Μ Μπουενοκάζο, στό ίδιο (Βλ άκόμο και τό βιβλιο τού Τουγιόν ντέ Λάρα Η Ίοπανία στό ν 200 αιώνα)
- 10 Ο Μπουενοκάζο στο έργο που αναφέραμε δίνει εξαιρετικές πληροφορίες γι' αυτές τίς ολομέλειες τής CNT
- 11 Μαρτυρία τού Άουρέλιο Φερνάντεζ και τού Ρικάρντο Σάνζ, στό ίδιο.
- 12 Η φυγή τού Ασάζο οργανώθηκε από τον Μανουέλ Μπουενακάζο, πού ήταν τότε γραμματέος τής CNT στην Αραγωνία

10. 'Εξόριστος στο Παρίσι κι αντίρρηση στα Πυρηνάια

Τὸ Δεκέμβρη τοῦ 1923, τὸ ἀρχηγεῖο τοῦ Γαλλικοῦ ἀναρχισμοῦ θρῖσκονταν στὸ Παρίσι, στὸν ἀριθμὸ 14 τῆς ὁδοῦ Πετιὸν στὴ 19η Λεωφόρο (ὄχι μακριὰ ἀπὸ τὸ μετρὸ τοῦ Λωμιέρ καὶ τὴν ὁδὸ Κριμέ). Στὴ βιτρίνα ἐνὸς μικροῦ μαγαζιοῦ φιγουράριζαν διάφορες ἐκδόσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ *Λιμπέρταίρ*, τὸ ὄργανο τῆς Γαλλικῆς Ἀναρχικῆς Ὁμοσπονδίας. Τὸ ἐσωτερικὸ θύμιζε ἕνα ἀπλὸ βιβλιοπωλεῖο ὅπου, ὅμως, μαζεύονταν ἀρκετὰ πρόσωπα καὶ συζητοῦσαν μὲ ἐξαψή. Τὸ πῖσω μέρος τοῦ μαγαζιοῦ στέγαζε ὄχι μόνον τὴν διεύθυνση καὶ τὸ ἐκδοτικὸ προσωπικὸ τῆς βδομαδιατικῆς ἐφημερίδας, ἀλλὰ ἀποτελοῦσε κι ἕνα συντονιστικὸ κέντρο τῶν διάφορων ὁμάδων τῆς Ὁμοσπονδίας καὶ διασυνδέσεων μὲ τὶς Ὁμοσπονδίες ἄλλων χωρῶν

'Εκεῖ ἦταν ποὺ πῆγαν ὁ Ἀσκάζο καὶ ὁ Ντουρρούτι γιὰ νὰ κάνουν τὶς ἀπαραίτητες διασυνδέσεις μὲ τοὺς Γάλλους ἀγωνιστὲς καὶ γιὰ νὰ δημιουργήσουν μαζί μ' αὐτοὺς τὶς Διεθνεῖς Ἀναρχικὲς Ἐκδόσεις. Τοὺς δέχτηκαν μὲ ἐπιφύλαξη καὶ ἐναντιώθηκαν σὲ ὅλες τὶς προτάσεις τους γιατί δὲν εἶχαν λεφτά. Ὁ Ντουρρούτι τότε τοὺς εἶπε ὅτι οἱ Ἰσπανοὶ ἀναρχικοὶ ἦρθαν γιὰ νὰ συνεργαστοῦνε συνεισφέροντας μισὸ ἑκατομμύριο, τὸ ὁποῖο ἔβαλε ἐπάνω στὸ τραπέζι. Ἀμέσως ὅλοι συμφώνησαν νὰ ὀρίσουν μιὰ Διεθνή Ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν διοίκηση, γιὰ τὴν διαχείριση καὶ γιὰ τὶς ἐκδόσεις!

Μετὰ ὁ Ντουρρούτι καὶ ὁ Ἀσκάζο ἀρχισαν νὰ μελετᾶνε πῶς ἐμφανιζόταν ὁ ἀναρχισμὸς στὴν ἔξορία. Τὸ Ἰσπανικὸ στοιχεῖο κυριαρχοῦσε καὶ τὸ Ἰταλικὸ ἀκολουθοῦσε. Οἱ περισσότεροὶ Ἰσπανοὶ ἦταν σκορπισμένοι στὴ Νότια Γαλλία. Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶχαν ἀποσυρθεῖ καὶ περίμεναν ὑπομονετικὰ νὰ ἔρθουν καλύτερες μέρες. Ἄλλοι, ἀνυπόμονοι, ἤθελαν νὰ ριχτοῦν στὸν ἀγῶνα. Αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι ἔδιναν ζωὴ στὴν ἐβδομαδιαία ἐφημερίδα *Λιμπέρτιὸν* καὶ οἱ ἡγέτες τους ἦταν νέα παιδιὰ ὅπως ὁ Λιμπέρτο Καλλέχα, ποὺ ἦταν ἐπίσης ἐξόριστος. Ὁ Ντουρρούτι καὶ ὁ Ἀσκάζο ἦρθαν σὲ ἐπαφὴ μαζί τους γιὰ νὰ σχηματίσουν μιὰ Ἐπιτροπὴ Συντονισμοῦ. Οἱ σύντροφοί τους, ποὺ εἶχαν μείνει στὴν Βαρκελώνη, τοὺς ὑπενθύμισαν σ' ἕνα γράμμα ποὺ πῆραν μόλις ἔφτασαν στὸ Παρίσι, ὅτι ὑπῆρχε ἀμεση ἀνάγκη γι' αὐτὴν τὴν Ἐπιτροπὴ². Ἀλλὰ

προχωρούσαν άργά και τὰ κεφάλαια πού είχαν δια-
τεθεί γι' αυτόν τόν σκοπό έξαντλήθηκαν γρήγορα.
Έτσι ό Ντουρρούτι και ό Άσκάζο άρχισαν ν' ανα-
ζητούν τρόπο για νά κερδίζουν τὰ καθημερινά τους
έξοδα. Ό πρώτος έγινε μηχανικός στά έργοστά-
σια τής Ρενώ και ό δεύτερος έργάτης σ' ένα έργο-
στάσιο μόλυβδου. Έπιασαν ένα δωμάτιο στην όδo
Μπελλβίλ. Αύτὴ τὴν εποχή, τὸ Παρίσι ἦταν ένα κέν-
τρο άποδιοργανωμένης πολιτικῆς δραστηριότητας:
οι διάφορες τάσεις τοῦ εργατικoῦ κινήματος μπερ-
δεύονταν ἢ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη και ἢ κάθε μιὰ τους πά-
λευε μὲ μανία για νά μονοπωλήσει τὴν ἡγεσία τῆς
εργατικῆς τάξης, πού καθοδηγούνταν βασικά από
τὴ CGT.

Ἡ ἡγεσία τοῦ ρεφορμιστικoῦ Σοσιαλισμοῦ (Σο-
σιαλδημοκρατικoῦ), παρὰ τὸ κακὸ ὄνομα τοῦ Σο-
σιαλιστικoῦ Κόμματος και τῶν μελῶν του, άκούσε ά-
κόμη μεγάλη έπιρροή μέσα στὴ CGT. Ἀλλὰ γρήγορα
ένας θίαιος πόλεμος ζέσπασε ανάμεσα στην
ἡγεσία τοῦ νέου Κομμουνιστικoῦ Κόμματος, τοῦ
όποιοῦ τὰ ἡγετικά στελέχη (πρώην Σοσιαλιστές
και άναρχοσυνδικαλιστές) συμβούλεψαν τοὺς έρ-
γάτες νά πάσουν νά πληρώνουν τὴ συνδρομή τους
στὸ συνδικάτο για νά σταματήσουν τὸν έφοδιασμό
τοῦ Σοσιαλιστικoῦ - Συνδικαλιστικoῦ γραφειοκρατι-
κοῦ μηχανισμοῦ.

Ό μαχητικὸς άναρχισμὸς εἶχε ὑποταχτεῖ κάτω
ἀπ' τὰ πλήγματα πού εἶχε δεχτεῖ ἀπ' τὴ Ρωσική Ἐ-
πανάσταση. Εἶχε όπισθοχωρήσει, παραμένοντας
στην άμυνα, ενώ συγχρόνως άποκήρυτε τὸ γρα-
φειοκρατικὸ χαρακτήρα τῆς Μπολσεβίκικης δικτα-
τορίας. Ἡ θεωρητικὴ του άνάλυση, ἀν και περιλάμ-
βανε κατάφωρες ἀλήθειες, δέν κατάφερε νά εἰσ-
χωρήσει μέσα στὶς μάζες. Οὔτε μπορούσε νά άφο-
πλίσει τοὺς άναρχοσυνδικαλιστές, πού τοὺς εἶχε
κερδίσει ό Μπολσεβικισμὸς και εἶχαν κατακτηθεῖ
ἀπὸ τὸ γόητρο τῆς Ρωσικῆς Ἐπανάστασης και τὶς
λαμπρὲς προσωπικότητες τοῦ Λένιν και τοῦ Τρότ-
σκυ.

Για τὸν Ντουρρούτι και τὸν Άσκάζο ἡ Ρωσική
έμπειρία ἦταν πολὺ διδακτικὴ. Κατὰ τὴ γνώμη τους,
κάθε συνειδητὸς έπαναστάτης ὀφείλε νά αναλύ-
σει τὸ πρόβλημα τῆς έπανάστασης κάτω ἀπὸ τὸ φῶς
αὐτῆς τῆς έμπειρίας: τὴν οικονομικὴ τῆς ὀργά-
νωση, τὴν πολιτικὴ τῆς κατεύθυνση, τὶς Μπολσεβί-
κικες λύσεις πού εἶχαν υιοθετήσει πολλὲς περιο-
χές. Αὐτὴ ἡ κριτικὴ εξέταση πάντα κατέληγε σὲ
ἀδιέξοδο: μήπως ἡ μοίρα τῆς έπανάστασης ἦταν

νά πεθαίνει πάντα στα χέρια του Βοναπαρτισμού και της γραφειοκρατίας;

Μερικοί αναρχικοί κατέληξαν συμβουλευόντας ότι ή δραστηριότητά τους πρέπει να περιοριστεί στο έπιμορφωτικό έργο για μιά συνεχή κριτική αντίθεση. Ό Ντουρρουτί και ό Άσκάζο, άντρες περισσότερο της δράσης παρά της θεωρίας, γεμάτοι από ένθουσιασμό και ζέχειλοι από ένεργητικότητα, δέν συμμερίζονταν αυτή την άποψη. Δέν πίστευαν στον αναπόφευκτο θάνατο της επανάστασης. Και σκέφτηκαν ότι ή ιστορική άποτυχία της Ρώσικης Έπανάστασης όφείλονταν, όχι σε μιά έλλειψη επαναστατικής πρακτικής από μέρους των μαζών, αλλά στην μονοπωλιακή έξουσία που είχαν επιβάλλει οι Μπολσεβίκοι πάνω στο προλεταριάτο. Αυτή τη διαφθορά, πίστευαν, θα μπορούσε να την άποφύγει μιά επανάσταση που θα δραστηριοποιόταν σε όλα τα επίπεδα και που θα ζυγνούσε ένα αίσθημα ευθύνης στην έργατική τάξη.

Τό έργο του επαναστάτη για τον Ντουρρουτί ήταν όχι μόνο να θέσει σε κίνηση μιά βίαιη εξέγερση, με τό όπλο στο χέρι, αλλά και να γαλουχεί την επανάσταση συνέχεια. Χάρη στην πρακτική της άμεσης συμμετοχής, ή έργατική τάξη θα άνάπτουσε εκ των έσω τη δική της θεωρία για την επανάσταση. Και όταν θα 'ρχόταν ή στιγμή της συλλογικής δράσης, αυτή ή συνείδηση, άναπτυγμένη κι όλότελα άποδεδειμμένη, θα άρχιζε να άνοικοδομεί την κοινωνία, άπελευθερωμένη από προκατασκευασμένα σχήματα. Φανταζόταν αυτή την καινούργια κοινωνία σαν μιά κυψέλη, όπου κάθε άτομο θα ήταν ένα ένεργό κύτταρο και όπου ένας μεταδοτικός ένθουσιασμός θα οδηγούσε συνεχώς προς τα έμπρός³.

Στό μεταξύ, ενώ ή όργανωτική δουλειά στο Παρίσι προχωρούσε πολύ σιγά, στην Ίσπανία τα πράγματα πήγαιναν από τό κακό στο χειρότερο. Ό Μαρτίνεζ Άνίντο είχε όρκιστεί να διαλύσει την ομάδα «Σολιντάριος». Ένα δίκτυο κατασκόπων τον κρατούσε πολύ καλά ένημερωμένο για την πολιτικοκοινωνική κατάσταση στην Βαρκελώνη. Ή πρώτη του έπιτυχία ήταν ή άρπαγή των όπλων που άνήκαν στην ομάδα και που βρίσκονταν σε μιά κρύπτη στο προάστιο Πουέμπλο Σέκο στη Βαρκελώνη. Έπειδή ύποψιάστηκαν την ύπαρξη ενός κατάσκοπου μεταξύ των γειτόνων τους, οι «Σολιντάριος» θιάστηκαν να κινηθούν. Άλλά ό κλειός γύρω τους στένεψε ξανά και στις 24 Μάρτη 1924, ή άστυνομία περικύ-

κλωσε τὰ σπίτια τῶν Γκρεγκόριο Σουμπερβιέλα, Μαρθελίνο ντέλ Κάμπο, Άουρέλιο Φερνάντεζ, Γκρεγκόριο Χόβερ καὶ Ντομίγκο Άσκάζο. Ὁ πρῶτος προσπάθησε νὰ ξεφύγει καὶ κατάφερε νὰ φτάσει μέχρι τὸ δρόμο, ἀλλὰ ἐκεῖ ἔπεσε κάτω ἀπὸ τὴς σφαῖρες τῆς ἀστυνομίας, πὺ ἐνέδρευε σὲ κάθε γωνία. Στὸ σπίτι τοῦ Μαρθελίνο ντέλ Κάμπο, οἱ ἀστυνομικοὶ ἐμφανίστηκαν δῖθεν σὰ «σύντροφοι» πὺ τοὺς κυνηγοῦσαν. Ὑποκρίθηκε ὅτι τοὺς πιστεύει καὶ προσφέρθηκε νὰ τοὺς ὀδηγήσει σ' ἓνα «ἀσφαλὲς μέρος», ἐλπίζοντας ὅτι θὰ τοὺς ξεφορτωθεῖ στὸ δρόμο. Ἀλλὰ μόλις θηῖκε ἔξω τὸν περικύκλωσαν. Προσπάθησε νὰ τοὺς ξεφύγει, πληγῶνοντας θανάσιμα μερικοὺς ἀπ' τοὺς ἀστυνομικοὺς πὺ τὸν συνόδευσαν, ἀλλὰ αὐτοὶ ὑπερτεροῦσαν κι ἔτσι ὑπέκυψε καὶ σκοτώθηκε κι αὐτός. Στὸ σπίτι τοῦ Άουρέλιο Φερνάντεζ, ὁ αἰφνιδιασμός ἦταν τόσο πετυχημένος πὺ οὔτε αὐτός οὔτε ὁ ἀδερφός του Καφερίνο, οὔτε ὁ Άντόλφο Μπαλλάνο, θρῖκαν εὐκαιρία νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ ὄπλα τους· τοὺς ὀδήγησαν κατ' εὐθείαν στὴ φυλακή. Τὸ ἴδιο ἔκαναν καὶ στὸ σπίτι τοῦ Γκρεγκόριο Χόβερ, ἀλλὰ αὐτός, ἐκμεταλλευόμενος μιὰ στιγμή ἀπροσεξίας τῶν φρουρῶν, πήδηξε ἀπὸ ἓνα παράθυρο καὶ ἔξφυγε. Ὅσο γιὰ τὸν Ντομίγκο Άσκάζο, αὐτὸς ἄρχισε νὰ πυροβολεῖ ἐναντίον τῆς ἀστυνομίας, πὺ εἶχε ἐρθεῖ νὰ τὸν συλλάβει αἰφνιδιαστικά καὶ μετὰ μπόρεσε νὰ ξεφύγει γλιστρώντας μ' ἓνα σκοινὶ ἀπὸ τὸν τέταρτο ὄροφο τοῦ κτίριου πὺ ἔμενε.

Τὴν ἄλλη μέρα στὶς ἑφημερίδες, ἡ ἀστυνομία ἔδινε συγχαρητήρια στὸν ἑαυτὸ της, πὺ ἐπὶ τέλους, χάρη στὶς προσπάθειές της, εἶχε πιάσει τὴν τρομερὴ συμμορία τοῦ Ντουρρουτί «καὶ ἔτσι θὰ πειθόταν ὁ κόσμος ὅτι τὸ ἔγκλημα πάντα τιμωρεῖται καὶ ὅτι στὸ τέλος οἱ ἀρχές πάντα ἀποκαθιστοῦν τὴν τάξη».

Ὁ Μαρτίνεζ Άνίντο ἤξερε ὅμως ὅτι ἡ ἐπιτυχία του δὲν ἦταν ἀπόλυτη. Στὴν πραγματικότητα, ἓνας ἀριθμὸς ἀπὸ τοὺς «Σολιντάριος» εἶχε ξεφύγει ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴ καὶ χωρὶς νὰ πτοηθοῦν, ἄρχισαν νὰ ὀργανῶνουν ξανά τὴν Ἐπαναστατικὴ Ἐπιτροπὴ, μὲ τὸν Ρικάρντο Σάντζ καὶ τὸν Ἀλφόνσο Μιγκουέλ καὶ νὰ τοποθετοῦν ἀγωνιστὲς στὶς θέσεις πὺ εἶχαν μείνει ἄδειες.

Ὁ Ντομίγκο Άσκάζο εἶχε βρεῖ καταφύγιο σὲ κάτι φίλους, ἀλλὰ μὴ θέλοντας νὰ ἐκθέσει σὲ κίνδυνο κανένα, ἦταν ἀναγκασμένος νὰ ἀλλάζει κρυφῆγοτο συχνά. Τελικὰ θρῖκε καταφύγιο στὸ νε-

κροταφείο του Πουέμπλο Νουέβο, επειδή ήξερε τόν νυχτοφύλακα, έναν γέρο Άραγωνέζο. Μετά από μερικές μέρες κατόρθωσε να έρθει σε επαφή με τόν Γκαρθία Όλιβέρ. Άποφασίστηκε ότι θα ήταν καλύτερο γι' αυτόν να πάει στη Γαλλία για να βοηθήσει τόν Ντουρρούτι και τόν αδερφό του Φρανθίσκο, να δημιουργήσουν τήν επαναστατική οργάνωση.

Σχεδόν τήν ίδια εποχή, ο Καταλάνος πολιτικός, Φρανθίσκο Μασία, προσπαθούσε να οργανώσει μιá αντάρτικη επίχειρηση από τὰ Καταλάνικα Πυρηναία, πού απόβλεπε στο ζέσπασμα μιás επαναστατικής εξέγερσης στην Καταλωνία. Υποστηριζόταν στη Βαρκελώνη από μιá ομάδα πού είχε σχηματιστεί τó 1922 και ονομάζονταν «Έστὰτ Κατάλα» (Κράτος τής Καταλωνίας) και αποτελούνταν από νεαρά ένεργητικά στοιχεία, πού ήθελαν να έρθουν σε επαφή με τις αναρχικές ομάδες. Καθώς ή δικτατορία όλοένα και δυνάμωνε, οι δεσμοί ανάμεσα σ' αυτές τις δυó ομάδες έγιναν όλο και πιό στενοί, σε τέτοιο σημείο ώστε ή Καταλάνικη αυτόνομοιστική ομάδα μπήκε στην επαναστατική έπιτροπή πού είχαν κάνει οι αναρχικοί. Ήταν ή πρώτη φορά πού οι Καταλάνοι και οι αναρχικοί αποφάσισαν να δράσουν από κοινού.

Τό σχέδιο για μιá επαναστατική εξέγερση στην Καταλωνία συζητήθηκε από τις αναρχικές ομάδες και από τήν τοπική CNT. Άποφασίστηκε να στείλουν τόν Μπουενακάζα στη Γαλλία για να συζητήσει άμεσα με τó Συνταγματάρχη Φρανθίσκο Μασία τὰ σχέδια για μιá εξέγερση. Ή συνάντηση έγινε στο Φόντ - Ρομέ, χωρίς θετικά αποτελέσματα⁴. Έτσι ή CNT και οι αναρχικοί αποφάσισαν να κάνουν μόνοι τους τὰ δικά τους σχέδια για τήν οργάνωση του αντάρτικου με δυó κέντρα εισβολής, τó ένα στα όρια τών Πυρηναίων και τó άλλο στην περιοχή τών Βάσκων.

Φτάνοντας στη Γαλλία, ο Ντομίγκο Άσκάζο έφερε όδηγιες από τήν Βαρκελώνη για να συντονιστεί αυτή ή ένεργεια, χωρίς ή με τόν Μασία. Συζήτησε τὰ πάντα με τόν αδερφό του και με τόν Ντουρρούτι. Αυτό τó επαναστατικό σχέδιο ξαναζωντάνεψε τόν ένθουσιασμό τών δυó εξόριστων. Άρχισαν πάλι έντονες οργανωτικές δραστηριότητες ανάμεσα στις ομάδες τών Ίσπανών έμικρέδων.

Στη Βαρκελώνη τó επαναστατικό σχέδιο ορθήκε επίσης μιá ευνοϊκή ανταπόκριση. Γίνονταν ένεργειες για να πάρουν τὰ όπλα πού είχαν αγοραστεί

στο Έιμπάρ και πού ακόμα περίμεναν κάποιον να τὰ μεταφέρει. Ό Ζουλουέτα πήρε διαταγή να τὰ φορτώσει για να πάνε δῖθεν στο Μεξικό, πράγμα πού ἔκανε. Ἀλλά μόλις βγῖκαν στήν ἀνοικτὴ θάλασσα, ἓνα μικρὸ ἐμπορικὸ πλοίο πού εἶχε πληρωθεῖ ἀπὸ τὴν Ἐπαναστατικὴ Ἐπιτροπὴ, τὰ πήρε καὶ τὰ πήγε στὴ Βαρκελώνη, ὅπου ἔμειναν στὸ τελωνεῖο. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ὁ Μασία πῆγε κρυφὰ στὴ πόλη. Ἡ Ἐπιτροπὴ τὸν ρώτησε ποιὰ ἦταν τὰ σχέδιά του για τὴν ἐπανάσταση. Ἡ ἀπάντησή του ἦταν ἀκόμη ἀόριστη καὶ πρότεινε νὰ κρατηθοῦν τὰ δπλα στὸ λιμάνι μέχρι νὰ ὠριμάσει ἡ προετοιμασία. Ἀλλά στὸ μεταξύ ἐπειδὴ ὁ νόμιμος χρόνος για τὴν παραλαβὴ τῶν ἐμπορευμάτων εἶχε περάσει, τὸ φορτίο οτάλθηκε πίσω στὸν ἀποστολέα. Καὶ σ' αὐτὸ ὀφειλόταν καὶ τὸ ὅτι, ἡ ἐπανάσταση πού ξέσπασε λίγους μῆνες ἀργότερα, ἔχασε τὸ κυριότερο αὐτοῦ της.

Αὐτὴ τὴ ἐποχὴ ἡ δημόσια ζωὴ τῆς CNT τέλειωσε με τὸ Ἐθνικὸ Συνέδριο τῆς 4 Μάρ 1924. Ἡ Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ πήρε μέρος με ὅλα τὰ μέλη της 237 ἀντιπρόσωποι ἦρθαν κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὰ Καταλάνικα συνδικάτα καὶ πάρα πολλές ἀντιπροσωπεῖες ἀπὸ ἄλλες περιοχές. Τὸ πιὸ σημαντικὸ θέμα συζήτησης ἦταν ἀκόμη τὸ ζήτημα τῆς Τρίτης Διεθνούς. Ἀρκετοὶ ἀγωνιστὲς πού εἶχαν προσχωρήσει στὸ Μπολσεβικισμό —ὅπως ὁ Μασουρίν— ἐπέμεναν στὴν ἰδέα ν' ἀφεθεῖ τὸ ζήτημα ἀνοικτὸ, παρὰ τὸ συμπέρασμα τῶν συνδικάτων στὴ Σαραγκόσσα καὶ τὸ δημοψήφισμα στὸ ὁποῖο ἡ πλειοψηφία τὸ θεώρησε τετελεσμένο. Ἡ συζήτηση κατάληξε στὰ ἴδια συμπεράσματα ὅπως προηγουμένως, ὅτι δηλαδὴ ἡ CNT εἶχε σὰ στόχο τὴν ἐγκαθίδρυση τοῦ ἀντιεξουσιαστικοῦ κομμουνισμοῦ διαμέσου τῆς ἐνοπλῆς ἐξέγερσης. Ἡ συμφωνία ψηφίστηκε με 236 ψήφους ἐναντι μιᾶς. Αὐτὸς πού διαφώνησε ἦταν ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν συνδικάτων τῆς Σαμπαντέλ, ὁ Μουά, ὁ ὁποῖος ἤθελε ἓναν οὐδέτερο συνδικαλισμό. Τὸ Συνέδριο τέλειωσε με δραματικὸ τρόπο καθὼς ἡ ἀστυνομία περικύκλωσε τὸν τόπο συγκέντρωσης. Εὐτυχῶς οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς πού πῆραν μέρος κατάφεραν νὰ ξεφύγουν, ἀλλὰ συνελήφθηκε ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ, ὁ ὁποῖος καταδικάστηκε καὶ φυλακίστηκε στὸ Μποῦργκος, ὅπου καὶ ἔμεινε μέχρι τὴν ἀμνηστία τῆς 14 Ἀπρίλη 1931.

Ἀπὸ τότε, ἡ CNT βγῖκε στὴν παρανομία. Ἡ δικτατορικὴ κυβέρνηση, ἰσχυριζόμενη ὅτι αὐτὴ ἡ ὀργάνωση δὲν εἶχε ὑποταχεῖ στὴν νέα κοινωνι-

κή νομοθεσία, ο' αντίθεση με την UGT, συνέλαθε όλα τα μέλη των όμοσπονδών έπιτροπών και άπογόρεψε την κυκλοφορία του συνδικαλιστικού Τύπου. Καί έτοι ή CNT και τό άναρχικό κίνημα άναγκάστηκαν νά κάνουν μιά άλλαγή στις τακτικές τους κι αυτό συνεχίστηκε γιά έξι όλόκληρα χρόνια. Πρώτα συγκάλεσαν ένα μυστικό Συνέδριο πού ψήφισε ύπέρ τής έκτέλεσης ενός άνατρεπτικού σχεδίου. Οί άναρχικές ομάδες, σπληριζόμενες στις άντιμιλιταριστικές έπιτροπές, θά χτυπούσαν στους στρατώνες, ένώ ταυτόχρονα θά γινόταν μιά έπίθεση από δυό μακρινά σημεία του μετώπου των Πυρηνάλων. Τό Συμβούλιο άνάθεσε στον Γκρεγκόριο Χόδερ νά πάει στη Γαλλία και νά πληροφορήσει την Έπαναστατική Έπιτροπή τής Γαλλίας γιά τίς άποφάσεις τους έτοι ώστε όλες οι ένέργειες νά είναι καλά συντονισμένες.

Όταν έφτασε στο Παρίσι ο Γκρεγκόριο Χόδερ, στα τέλη του 'Ιούλη 1924, συνάντησε τους έξόριστους άγωνιστές σέ μιά μικρή συγκέντρωση. Τους είπτε γιά την κατάσταση στην 'Ισπανία και γιά τίς άποφάσεις του Συνέδριου τής Βαρκελώνης. Όλοι αυτοί πού συμμετείχαν συμφώνησαν όμόφωνα νά πάρουν μέρος στην ένοπλη εξέγερση. Ό Ντουρουτί και ο Άσκάζο άρχισαν νά προετοιμάζουν δραστήρια αυτό πού πίστευαν ότι θ' άποτελούσε την άρχή μιάς γενικής εξέγερσης. Όσον άφορά τά όπλα, όποιος θά γινόταν μέλος μιάς περιπόλου, συμφώνησε νά πληρώσει γιά τά δικά του όπλα και έφόδια. Γιά νά καλυφθούν τά άλλα έξοδα ή ομάδα «Γκέρμεν» (Τό Σπέρμα) πού εξέδιδε την 'Ι μ π ε ρ ι ό ν (έφημερίδα πού διαδέχθηκε τή Λι μ π ε ρ ι ό ν, την όποία είχε κλείσει ή Γαλλική άστυνομία έκανε μιά έκκληση βοήθειας και οι συνεσφορές βοήθησαν νά καλυφτούν άποτελεσματικά οι άνάγκες. Βρήκαν έναν έμπορο όπλων από τό Βέλγιο, πού τους πούλησε τουφέκια γιά τριάντα φράγκα τό κομμάτι και μιά ποσότητα από 100 φυσίγγια γιά τό κάθε όπλο⁷.

Πρός τά τέλη του Σεπτέμβρη, συμφωνήθηκε ένα γενικό σχέδιο έπίθεσης από τά δυο σημεία του μετώπου: τό σημαντικό σημείο ήταν στα Καταλάνικα Πυρηνάια και τό άλλο θά ήταν ένα άπλό σημείο άντιπεριορισμού του έχθρου στη Βέρα ντέ Μπιντασά, στα Πυρηνάια τής περιοχής των Βάσκων. Άλλά ο' αυτό τό διάστημα, τά πράγματα έγιναν περιπλοκα στη Βαρκελώνη. Οί στρατιώτες, πού είχαν συμφωνήσει νά πάρουν μέρος στην εξέγερση

ση, άρχισαν νά διστάζουν. Έπίσης δέν μόρεσαν νά πάρουν τά όπλα πού ήταν άποθηκευμένα στό λιμάνι τής Βαρκελώνης. Καί τελικά, δέν ήταν άπόλυτα σίγουροι γιά τήν μαζική ύποστήριξη τής εργατικής τάξης. Στην πραγματικότητα, οί άγωνιστές ύπολόγιζαν μόνο στόν δικό τους έπαναστατικό ένθουσιασμό. Πίστευαν ότι παρ' όλες τīs δυσκολίες, θά μπορούσαν νά πραγματοποιήσουν τό άρχικό σχέδιο. 'Ο Γκρεγκόριο Χόβερ πέρασε τά σύνορα γιά νά συμβουλέψει τīs εξόριστες ομάδες και νά ενεργήσει σά σύνδεσμος μεταξύ τών δύο χωρών. 'Η μέρα και ή ώρα τής επίθεσης θά ανακοινώνονταν από τήν Βαρκελώνη μέ δύο τηλεγραφήματα. Τό πρώτο θά ήταν γιά νά τούς ειδοποιήσει και τό δεύτερο γιά νά δηλώσει τήν έναρξη τών επιχειρήσεων.

Στό Παρίσι ή άτμόσφαιρα δέν ήταν πολύ θερμή. 'Ο Ντουρρούτι προσπάθησε νά έμψυχώσει τούς έπαναστάτες μ' ένα λόγο πού έσφυζε από έπαναστατική πίστη: «'Η έπανάσταση είναι μιá δραστηριότητα μέ συνεχή σκαμπανεβάσματα. Περιλαμβάνει άπρόβλεπτους παράγοντες, πού στην πραγματικότητα καθορίζουν τό πεπρωμένο τής και αυτά τά άπρόβλεπτα περιστατικά πρέπει νά παρθούν ύπόψη σ' ένα στρατηγικό σχέδιο. "Αν οί προϋποθέσεις πού απαιτούνται γιά μιá έπανάσταση είναι κρυμμένες, μιá τολμηρή πρόξη άρκει γιά νά άποδειμύσει τή συλλογική δράση. Πώς είναι δυνατόν νά προεξωφλήσουμε πότε ό άνθρωπος έχει φτάσει τά όρια τής ύπομονής του; Ποιός σοφός άνθρωπος είναι σέ θέση νά καθορίσει ποιá μέρα και ώρα είναι πιό ευνοϊκή γιά τήν έπανάσταση; Δέν ύπάρχει κανένας κανόνας πού νά μπορούμε νά ακολουθήσουμε. Πρέπει νά γίνει μιá σοβαρή μελέτη τής κατάστασης και ύστερα μιá καλή δόση ύποκειμενικότητας είναι άπαραίτητη γιά νά τήν εξηγήσει. Στην πραγματικότητα ή έναρξη τής έπανάστασης είναι σχεδόν πάντα ένας περιπετειώδης και τολμηρός τρόπος γιά νά δοκιμαστούν οί μάζες. 'Υπάρχει περίπτωση νά κάνουμε λάθος, ύπάρχει περίπτωση νά νικηθούμε σ' αυτόν τόν άγώνα. Αύτή ή ήττα όμως δέν θά είναι όριστική, θά είναι ένα άκόμη κεφάλαιο στην Ιστορία του προλεταριάτου. Σάν συνειδητοί έπαναστάτες, ή άποστολή μας είναι νά δράσουμε σάν φυτίλια, μιá, δύο, είκοσι φορές αν χρειαστεί, μέχρι πού ή μαζική εξέγερση, ή μόνη πού μπορεί νά κάνει τήν έπανάσταση μιá

συνεχῆ δραστηριότητα, νά παραταθεί, φθάνοντας στὸν μοναδικὸ ἀληθινὸ της σκοπὸ, σὲ μιὰ ὀλοκληρωτικὴ ἀλλαγὴ τοῦ τρόπου ζωῆς τῶν ἀνθρώπων». Ὁ λόγος ἦταν ἀποφασιστικὸς καὶ λίγο - πολὺ πρόθυμα ὁ καθένας κίνησε γιὰ τὶς στρατηγικὲς θέσεις⁸.

Λίγες μέρες ἀργότερα, τὸ ἠθικὸ αὐτῆς τῆς ὁμάδας ἀναπερῶθηκε ἀπὸ μιὰ ἐξέγερση ἀνάμεσα στοὺς διανοοῦμενους. Ὁ Μιγκουέλ ντὲ Οὐναμούνο καὶ ὁ Ροντρίγκο Σοριάνο ἔφτασαν στὸ Παρίσι μετὰ ἀπὸ μιὰ ἀπίστευτη δραπέτευση ἀπὸ τὸ νησι Φουεντεβεντούρα (στὶς Καναρίους Νήσους) ὅπου εἶχαν φυλακιστεῖ ἀπὸ τὴν δικτατορία. Ἡ ἀνεξάρτητη ἰντελιγκέντσια τῆς Γαλλίας δέχθηκε μὲ ἐνθουσιασμὸ αὐτὲς τὶς ἀποδράσεις καὶ ὁ συντάκτης τῆς ἐφημερίδας *Λ ἐ Κ β ο τ ι ν τ ι ἐ ν* τοὺς πρόσφερε τὶς στίλβες τῆς ἐφημερίδας του γιὰ νὰ γράψουν τὶς ἀπόψεις τους ἐναντίον τῆς δικτατορίας. Τοὺς ὑποστήριξε ἀκόμη καὶ ὁ Ἐντουάρντο Ὁρτέγκα ἰ Κασσέτ. Τελικὰ, ὁ διηγηματογράφος Μπλάσκο Ἴμπάνεζ βγήκε ἀπὸ τὴν ἀπομόνωσή του καὶ ἔγραψε μιὰ μπροσουρά, τὴν *Ἰ σ π α ν ἰ α, τὸ Ἄ π ο μ ο ν ὠ μ ἔ ν ο Ἐ θ ν ο ς*, πού προκάλεσε μεγάλη αἴσθηση ὄχι μόνον ἐξαιτίας τῆς προσωπικότητάς του συγγραφέα της, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ γεγονότα πού ἀποκάλυπτε. Οἱ Ἰσπανικὲς ἀρχὲς διάδοθηκαν νὰ στείλουν μιὰ διαμαρτυρία στὴ Γαλλικὴ κυβέρνηση, μὲ τὸν Πρεσβευτὴ Κουινόνες ντὲ Λεόν, «γιὰ τὴν ἀπὸ μέρους της ἀνοχή ἀπέναντι σὲ μιὰ προπαγάνδα πού θλάπτει τὸ καλὸ ὄνομα ἐνὸς φιλικοῦ ἔθνους»⁹. Ἐπειδὴ ἡ Ἰσπανία εἶχε ἔρθει ἔτσι στὸ προσκῆνιο τῆς διεθνούς πολιτικῆς, ἡ ἐναρξὴ τοῦ ἀνταρτοπόλεμου θὰ φαίνονταν μιὰ πιὸ ἀντρίκια ἀπάντηση στὴ δικτατορία τοῦ Πρίμο ντὲ Ριβέρα καὶ τοῦ Ἀλφόνσου XIII.

Ἐπιτέλους, τὸ τηλεγράφημα πού τόσο καιρὸ περίμεναν, ἔφτασε. Ἀλλὰ τὸ κείμενο δὲν ἦταν αὐτὸ πού εἶχε συμφωνηθεῖ. Στὴν πραγματικότητα δὲν ἦταν τὸ πρῶτο τηλεγράφημα πού θὰ ἦταν ἡ προειδοποίηση, ἀλλὰ τὸ δεῦτερο πού ἔδινε τὴ διαταγὴ γιὰ τὴν ἐπίθεση. Στὴν ἀρχὴ μερδεύτηκαν. Ἡ Ἐπαναστατικὴ Ἐπιτροπὴ στὸ Παρίσι τηλεγράφησε ἀμέσως στὶς διάφορες ὁμάδες νὰ καταλάβουν τὶς θέσεις τους. Οἱ Ἀσκάζο ἔφυγαν γιὰ τὸ Περπινιὰν καὶ ὁ Ντουρρούτι γιὰ τὴν Βέρα ντὲ Μπιντασόα. Μόλις ἔφτασαν ἔβαλαν σὲ πράξη τὶς ἀντάρτικες μεθόδους, πού εἶχαν συμφωνηθεῖ. Ἀλλὰ δὲν κατάλαβαν, ὅτι ὄχι μόνον εἶχε ἀποτύχει ἡ ἀπόπειρα στὴ Βαρ-

κελώνη, αλλά κι ότι η Κυβέρνηση είχε ειδοποιηθεί και είχε επιστρατεύσει τα στρατεύματά της για να φρουρήσουν τα σύνορα¹⁰. Έτσι μόλις οι ομάδες της Βέρα ντε Μπιντασά είχαν περάσει τα σύνορα, βρέθηκαν αντιμέτωπες με μία ισχυρή αντίσταση από μέρους της Γκουάρντια θιβιά. Οι αντάρτες κατάφεραν να σκοτώσουν δυο αστυνομικούς και να τρέψουν σε φυγή τους υπόλοιπους, πράγμα το οποίο τους έδωσε θάρρος να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους για να καταλάβουν ένα μέρος στο οποίο θα ήταν ευκολότερο να αντισταθούν. Όταν έφτασαν σ' αυτό το μέρος τους υποδέχθηκε μία άτελειωτη όμβροβροντία πυροβολισμών. Δυο αντάρτες έπεσαν νεκροί. Οι υπόλοιποι αφηνιδιασμένοι χωρίστηκαν σε δυο ομάδες. Αύτοι που ήταν μπροστά, προσπαθούσαν επιτιθέμενοι να σπάσουν τον κλειό που τους είχε παγιδέψει. Κατάφεραν να κάνουν ένα άνοιγμα και να ξεφύγουν προς τα βουνά, όπου μπορούσαν να άμυνθούν καλύτερα. Άλλα η δεύτερη ομάδα, που ήταν και μεγαλύτερη, δεν μπορούσε να προχωρήσει περισσότερο και ο κλειός γύρω τους εσφιγγε πιά πολύ, κόβοντάς τους τη φυγή προς τη Γαλλία. Ο Ντουρρούτι ήταν σ' αυτή την ομάδα. Βλέποντας ότι ήταν απαραίτητο να ριψοκινδυνέψει τα πάντα και έκανε μία προσπάθεια για να διασπάσει τις γραμμές του έχθρου. Ο έλιγμός πέτυχε και η δεύτερη ομάδα κατάφερε να ξεφύγει και άκομπ να περάσει και τα σύνορα. Άλλα οι αντάρτες της πρώτης ομάδας κυκλώθηκαν ξανά ενώ προσπαθούσαν να υποχωρήσουν και υπέκυψαν μετά από δυο μέρες αντίστασης, μπροστά στη συντριπτική άριθμητική υπεροχή του έχθρου. Όλοι τους σκοτώθηκαν ή πιάστηκαν αϊχμάλωτοι.

Τα πράγματα ήταν λιγότερο τραγικά για τους αδερφούς Άσκάζο και την ομάδα τους, αλλά η ήττα ήταν περισσότερο καταθλιπτική. Ένώ ήταν άκομπ σε Γαλλικό έδαφος, έπεσαν πάνω σε μία εξαιρετικά φιλόπονη ομάδα της τοπικής αστυνομίας που είχε ειδοποιηθεί. Πολλοί από τους αντάρτες συνελήφθηκαν και έχασαν το τραίνο για το Περπινιάν. Μόνο πενήντα περίπου απ' αυτούς, μαζί με τους Άσκάζο, μπόρεσαν να ξεφύγουν από την αστυνομία και να φτάσουν στο μέρος απ' όπου είχαν σχεδιάσει να μπουνε στην Ίσπανία. Άπογοητεύθηκαν όμως όλοι από τα νέα που τους έφερε ο όδηγός Μαρτί. Η άπόπειρα στη Βαρκελώνη είχε άποτύχει, το Καταλάνικο μέτωπο φυλάγονταν από

τόν Στρατό πού κατέλαθε όλα τὰ παραμεθόρια χωριά και σάν προληπτικό μέτρο είχαν συλληφθεῖ πολλοί ἐργάτες. Κάτω ἀπ' αὐτές τίς συνθήκες τὸ σχέδιο τῶν ἀνταρτῶν ἦταν καθαρὴ αὐτοκτονία. "Ένας ἀπ' αὐτοὺς πού είχαν πάρει μέρος ἐπρόκειτο νὰ σχολιάσει: «Κλαίγοντας ἀπὸ λύσσα και ἀδυναμία γιὰ τὸ ὅτι νικηθήκαμε χωρὶς νὰ ἔχουμε πολεμήσει, ὑποχρεωθήκαμε νὰ γυρίσουμε πίσω στὸ μέρος ἀπ' ὅπου εἶχαμε ξεκινήσει. Ὅμως μιὰ σκέψη μᾶς συγκρατοῦσε, εἶχαμε ἀπωθηθεῖ ἀλλὰ δὲν συντριβήκαμε. Ἴσως αὐτὴ νὰ μὴν ἦταν ἡ τελευταία μας ἔντα ἀλλὰ στὸ τέλος θὰ νικούσαμε»¹¹.

Ὅμως αὐτές οἱ φανερές ἥττες στὸ πολεμικὸ πεδίο είχαν σημαντικὸ πολιτικὸ ἀντίκτυπο, καθὼς ζυγνοῦσαν τὰ πάθη στὴ Μαδρίτη. Ἡ δικτατορία ἔκανε διαθήματα στὴ Γαλλικὴ κυβέρνησι γιὰ νὰ προκαλέσει τὴ συντριβὴ τῶν ἐξόριστων ομάδων στὴ Γαλλία. Ἐπιπλέον, μετὰ ἀπὸ εἰσήγησι τοῦ Μαρτίνεζ Ἄνινο, μιὰ ομάδα κατασκόπων στάλθηκε στὴ Γαλλία ἔχοντας ὁδηγίες νὰ δηλητηριάσει τὸ περιβάλλον τῶν ἐμιγκρέδων, διαδίδοντας φήμες και σπέρνοντας τὴν ἀμφιβολία γιὰ τὴν ἐπαναστατικὴ ἐντιμότητα τῶν πιὸ φημισμένων ἀγωνιστῶν. Ἄλλὰ αὐτὸς ὁ ἐλιγμός εἶχε λίγη ἐπιτυχία, γιὰτὶ οἱ κατασκόποι ξεσκεπάστηκαν γρήγορα.

Τὰ διαθήματα τοῦ Πρίμο ντὲ Ριβέρα στὴ Γαλλικὴ Κυβέρνησι ἦταν περισσότερο ἐπικίνδυνα, γιὰτὶ αὐτὴ τὴν ἐποχὴ οἱ Γάλλοι ἀντιμετώπιζαν ἓνα δῶλο πρόβλημα σχετικὰ μὲ τὸ Μαρόκο και τὴν Ἰσπανικὴ Κυβέρνησι. Τὰ σχέδια τοῦ Πρίμο ντὲ Ριβέρα και τοῦ Στρατάρχη Πεταίν, γιὰ τὴ ρύθμισι αὐτῆς τῆς σύγκρουσις, συμπίπτανε. Καὶ γιὰ νὰ ἀποδείξουν τὴν καλὴ τους θέλησι, οἱ Γάλλοι ἀνταποκρίθηκαν πρόθυμα στὶς Ἰσπανικὲς προτάσεις. Ὁ Ἰσπανὸς Πρεσβευτὴς Κουινόνες ντὲ Λεόν, πλήρωσε ἓνα μεγάλο ποσὸ χρημάτων γιὰ μιὰ ἐκστρατεία δυσφήμισις τῶν Ἰσπανῶν ἐμιγκρέδων και ἰδιαίτερα τοῦ Ἀσκάζο και τοῦ Ντουρρούτι, πού κατηγορήθηκαν και οἱ δύο γιὰ δολοφονία ἐνὸς κληρικοῦ στὴ Σαραγκόσσα. Ὁ ἀστικὸς και ὁ ἀντιδραστικὸς Τύπος ὑποστήριζαν αὐτὴ τὴν καμπάνια, υλοθετώντας τὰ ἐπιχειρήματα πού προμήθευε ὁ Πρεσβευτὴς. Ἡ ἀστυνομία ἄρχισε νὰ παίρνει αὐστηρὰ μέτρα και πολλοὶ ἐξόριστοι συνελήφθησαν και ἀπελάθηκαν. Ἡ πλειοψηφία τους ἔφυγε γιὰ τίς Βρυξέλες γιὰ νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὴν Διεθνή Ἐπιτροπὴ Ἀναρχικῆς Ἀλληλεγγύης, τῆς ὁποίας ἡγέτες ἦταν οἱ Βέλγοι Χέμ Νταίν και Λεὸ Καμπιόν. Αὐτὴ ἡ ὀργάνωσις ἦ

θά κανόνιζε νά μείνουνε στό Βέλγιο ἢ θά τοὺς ἔστανε στή Νότια Ἀμερική μέ τήν μεσολάβηση τῶν ἐργατῶν τοῦ λιμανιοῦ τῆς Ἀμβέρσας.

Γιὰ τὸν Ἀσκάζο καὶ τὸν Ντουρρούτι τὸ Βέλγιο δὲν πρόσφερε ἀρκετὲς ἐγγυήσεις κι οὔτε μποροῦσαν νά σκεφτοῦν νά μεταναστεύσουν στήν Ἀμερική, χωρὶς νά ζέρουν τὰ καινούργια σχέδια δράσης πού εἶχαν ἀποφασιστεῖ στή Βαρκελώνη. Περιμένοντας, ἔμεναν κρυμμένοι σ' ἓνα μικρὸ οπιτί στό Σαιν Ντενίς, ἓνα προάστιο τοῦ Παρισιοῦ, πού τοὺς τὸ εἶχαν διαθέσει Γάλλοι Ἀναρχικοί. Ἄφου περίμεναν ἓνα μῆνα, ἓνας ἀπεσταλμένος, ὁ Ρικάρντο Σάνζ, πού εἶχε ἀντικαταστήσει τὸν Γκρεγκόριο Σουμπερδιέλα, ἦρθε καὶ τοὺς ἔφερε νέα ἀπὸ τὴν Ἰσπανία. Τοὺς ἀνάφερε ὅτι ἡ καταπίεση συνεχίζονταν χειρότερα ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ καὶ οἱ φυλακὲς ἦταν γεμάτες ἀπὸ ἀγωνιστές, ἐνῶ τὰ χρήματα γίνονταν ὀλοένα καὶ πιὸ σπάνια. Ὅμως ὁ ἀγῶνας συνεχίζονταν καὶ καινούργιες ὁμάδες προσχωροῦσαν στό κίνημα, γοητευμένες ἀπὸ τὸν ἐπαναστατικὸ δυναμισμό τῶν Ἀναρχικῶν. Μιά ἀπ' αὐτὲς τὶς ὁμάδες προέρχονταν ἀπὸ τὸ κίνημα τῶν Καταλάνων καὶ οἱ νέοι πού τὴν ἀποτελοῦσαν ἀποφάσισαν νά ὀργανώσουν μιὰ ἀπόπειρα ἐναντίον τῆς ζωῆς τοῦ Ἀλφόνσου XIII. Ἡ ἐπαναστατικὴ ἐπιτροπὴ τοὺς εἶχε δώσει χρήματα, ὄπλα καὶ ἐκρηκτικά¹².

Ὁ Ρικάρντο Σάνζ τοὺς εἶπε ἀκόμη ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ στή Βαρκελώνη τοὺς πρότεινε νά πάρουν οἰκονομικὴ ἐνίσχυση. Θά μποροῦσαν ν' ἀρχίσουν μιὰ προπαγάνδα καὶ μιὰ ἀγκιτάτσια μεταξὺ τῶν Ἰσπανῶν πού ζοῦσαν στή Νότια Ἀμερική. Ἄρχισαν τότε νά ἐτοιμάζονται γιὰ τὴν Ἀ μ ε ρ ι κ ά ν ι κ η ἐ ξ ὀ ρ μ η σ η. Πρῶτα θά πήγαιναν στή Κούβα καὶ μετὰ στό Μεξικὸ ὅπου θά σχηματίζαν μιὰ ὁμάδα μετὰ τὸν νεώτερο ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς Ἀσκάζο, τὸν Ἀλεξάντρο καὶ τὸν Γκρεγκόριο Χόβερ, πού θά ἐρχόταν ἀπὸ τὴν Ἰσπανία. Ὁ Ντομίγκο Ἀσκάζο θά ἔμενε στήν Ἀμβέρσα γιὰ νά ἔχει ἐπαφὴ μαζί τους, χάρη σ' ἓνα δίκτυο ναυτικῶν, πού εἶχε ὀργανωθεί σ' αὐτὸ τὸ λιμάνι καὶ στό Μοντεβιδεο. Περὶπου στὰ τέλη τοῦ Δεκέμβρη 1924, ἐφοδιασμένοι μετὰ ψεύτικα διαβατήρια, ὁ Ντουρρούτι καὶ ὁ Ἀσκάζο μπάρκαραν στή Χάβρη σ' ἓνα Γερμανικὸ φορτηγὸ πλοῖο πού πήγαινε στὶς Ἀντίλλες¹³.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

- 1 LE REVEIL τής Γενεύης, 18 'Ιούνη 1924, ονοφέρει τήν ίδρυση αὐτῶν τῶν Διεθνῶν Ἀναρχικῶν Ἐκδόσεων
2. Μαρτυριο τοῦ Ἀλμπέρτο Καλλέχο.
3. Στό ἴδιο
4. Μανουέλ Μπουενακόζο, στό ἴδιο
5. Ρικάρντο Σάνζ, στό ἴδιο.
6. Ὅταν ἀνακηρύχθηκε ἡ Δεύτερη Δημοκρατία, ὁ Ντουρούτι κοί ὁ Ἀσκάζο ἐπέστρεψον στήν Ἰσπανία Ὁ τελευταῖος ἀποφάσισε νά ξαναπάρει οὐτά τά ὄπλα, ὅλλὰ στό μετοξύ, ὁ Μιγκουέλ Μάουρα τά εἶχε ἐπιστρέψει στήν «Ντελεγκκοσιόν ντέ Ὅρντεν Παύμπλικο» τῆς νέας αὐτόνομης κυβέρνησης τῆς Κατολωνίας Μ' οὐτά τά ὄπλα ο Ντενκίος, Σύμβουλος τῆς Δημόσιος Τάξης τῆς Καταλωνίας, ὄπλισε τά μέλη τῆς «Ἐστότ Κοτόλο» τόν Ὀκτώβρη τοῦ 1934 Ἀλλὰ ἡ ἐξέγερση ἀπέτυχε τά ὄπλα ἐγκαταλείφτηκαν στούς δρόμους κοί τά μάζεψον οἱ ἐργάτες τῆς CNT Στις 19 'Ιούλη 1936, χρησιμοποιήθηκαν γιά νά πολεμήσουν τους στρατιωτικούς σσασιαστές. Κοί ὁ Ἀουρέλιο Φερνόντεζ κατολήγει: «Ἐπί τέλους, μ' οὐτά τόν τρόπο, χρησιμοποιήθηκαν γιά τόν σκοπό γιά τόν ὄποιο ἀγοράστηκαν»
7. Πληροφοριο πού τήν ἔδωσε ὁ Γκορβιο Βιθόγκος.
- 8 Μαρτυριο τοῦ Λιμπέρτο Καλλέχο
- 9 Β. Ὁρομπόν Φερνόντεζ, στό ἴδιο.
- 10 Στό ἴδιο
11. Στό ἴδιο.
12. Ἡ ἐπιθεση ἐγινε στις 3 'Ιούνη, 1925 Ἡ αστυνομία ἀνακάλυψε μιὰ θάμβο πού ζύγιζε 176 λιμπρες, στή οἰδηροδρομική γραμμή τοῦ Κόστος ντέ Κάρο (Βαρκελώνη) Ἐπρόκειτο νά ἐκραγί τήν ὥρο πού ἐπέστρεφε ὁ Ἀλφόνσος XIII ἀπό τά ταξίδια του στή Βαρκελώνη Ἡ ἀπόπειρα ἀποδόθηκε στούς νεορούς Καταλανούς, Μιγκουέλ Μποντία κοί Τζαίμ Κόμπτε
- 13 Ρικάρντο Σάνζ κοί Ὁρομπόν Φερνόντεζ, στό ἴδιο

11. 'Αντάρτες στη Νότια 'Αμερική

Πηγαίνοντας για την 'Αργεντινή, ο Ντουρρούτι και ο 'Ασκάζο θά έκαναν μόνον ένα μικρό σταθμό στη Κούβα, όπου τὸ ἀναρχικὸ κίνημα ἀναπτύσσονταν παλεύοντας οκληρὰ ἐναντίον τοῦ Κεφάλαιου καὶ τοῦ Κράτους. 'Αλλὰ οἱ ἐργάτες πού τοὺς ὑποδέχθηκαν, τοὺς ἔδωσαν μιὰ τέτοια εἰκόνα τῆς κοινωνικῆς κατάστασης πού ἐπικρατοῦσε στὸ νησί, ὥστε ἀποφάσισαν νὰ μείνουν γιὰ λίγο. Ὁ Γκεράρντο Ματοάντο, πού ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἦταν δικτάτορας τοῦ νησιοῦ, εἶχε ἐφαρμόσει ἕνα φανταστικὸ πρόγραμμα κοινωνικῆς εἰρήνης, πού στηρίζονταν ἄμεσα στὴν κυριαρχία τῶν 'Αμερικάνικων ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν γαιοκτημόνων. Μιὰ ἐπιφανειακὴ καὶ παραπλανητικὴ ἀφθονία στὴν 'Αβάνα ἔκρυβε τὴν οκληρὴ πραγματικότητα τῆς φτώχειας καὶ τῆς διαφθορᾶς. Ἡ ἀστυνομία ἦταν ἀκαλίνωτη καὶ κατάνιγε μὲ τὴ θία τὰ συχνὰ ξεσπάσματα τῆς ἐκμεταλλεῦμενης ἐργατικῆς τάξης. Ἡ Λαϊκὴ ἐξέγερση ἔβραζε κρυφά.

Ὅσοι οἱ Κουβανοὶ ἀναρχικοὶ ἀκολουθοῦσαν μιὰ στρατηγικὴ ἐνὸς μακροῦ, ὑπομονετικοῦ καὶ ἀδιάκοπου ἔργου χωρὶς νὰ κάνουν σπασμωδικὲς κινήσεις, ὁ μόνος τρόπος, κατὰ τὴ γνώμη τους, πού ὀδηγοῦσε στὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση. Ἐπέκριναν τὸν 'Ασκάζο καὶ τὸν Ντουρρούτι γιὰ τὸν «ἀνυπόμονο ἀκτιβισμό τους» καὶ τοὺς εἶπαν: «Οἱ ἐνέργειές σας εἶναι καταδικασμένες σὲ ἀποτυχία. Οἱ Ἴσπανοὶ ἐργάτες ἀκόμη κι ἂν δὲν ἔχουν νὰ φᾶνε θὰ σᾶς δώσουν μερικὰ πέζος, ἀλλὰ οἱ ἐκμεταλλεῦτές θὰ σᾶς παραδώσουν στὴν ἀστυνομία».

Ὁ Ντουρρούτι καὶ ὁ 'Ασκάζο ἐπίασαν δουλειὰ σὰν φορτοεκφορτωτὲς στὸ λιμάνι. Στὰ διαλείματα τῆς δουλειᾶς δὲν σταματοῦσαν νὰ λένε στοὺς ἐργάτες τοῦ λιμανιοῦ γιὰ τὴν ἀνάγκη γιὰ ὀργάνωση, γιὰ ἔνωση, γιὰ ἀλληλεγγύη, προειδοποιώντας τους γιὰ τοὺς κινδύνους τῆς γραφειοκρατίας στὰ συνδικάτα. «Ποτὲ νὰ μὴν ἀφήνετε τὴν τύχη σας καὶ τὴ λύση τῶν προβλημάτων σας στὰ χέρια τῶν ἐπαγγελματιῶν πολιτικῶν καὶ μὴν ἐπιτρέψετε ποτὲ νὰ ἐμφανιστοῦν ἀρχηγοὶ ἀνάμεσά σας. Καὶ οἱ δύο θὰ σᾶς προδώσουν καὶ ποτὲ δὲν θὰ ξεφύγετε ἀπὸ τὴν κατὰσταση τοῦ σκλάβου. Θὰ ἀρχίσετε νὰ ἀπελευθερώνεστε μόνον ὅταν μπορέσετε νὰ κατευθύνετε ἐσεῖς οἱ ἴδιοι τὸν ἀγῶνα σας». Πολὺ γρήγορα οἱ ἐργάτες τοῦ λιμανιοῦ ὀργανώθηκαν σ' ἕνα ἰσχυρὸ

συνδικάτο και συνενώθηκαν όμοσπονδιακά μαζί με άλλα συνδικάτα που υπήρχαν στην 'Αθήνα: τὸ Συνδικάτο τῶν Σερβιτόρων και τῶν 'Εργατῶν καπνοῦ, πού και τὰ δύο τους ἔφεραν τὴ σφραγίδα τῆς ἐπιτροπῆς τῶν 'Αναρχικῶν'.

Αὐτὴ υπῆρξε μιὰ σημαντικὴ περίοδος γιὰ τὸν Ντουρρούτι γιατί ἀπόδειξε ὅτι ἦταν ἕνας σπουδαῖος ρήτορας στὶς καθημερινὲς ἀγορεύσεις του πρὸς τοὺς ἐργάτες. Οἱ ἀπλοὶ λόγοι του, γεμάτοι ἀπὸ ζεστασιά, ἔκαναν γρήγορα τὸ ὄνομά του γνωστὸ και ἀγαπητὸ. Ἡ φήμη του ἔφτασε ἐπίσης γρήγορα και στ' αὐτιά τῆς ἀστυνομίας, πού ἔστειλε νὰ τὸν βροῦν και νὰ τὸν συλλάβουν. Τότε αὐτὸς και ὁ 'Ασκάζο ἐγκατέλειψαν τὴν πρωτεύουσα και ἕνας νεαρὸς Κουβανὸς τοὺς ὁδήγησε σπὴ Σάντα Κλάρα. Ἐκεῖ βρῆκαν δουλειὰ στὰ ζαχαροκάλαμα, σὲ μιὰ χασιέντα πού βρίσκονταν ἀνάμεσα στὸ Κρούσες και σπὴν Παλμύρα. Λίγες μέρες μετὰ τὴν πρόσληψή τους, οἱ ἐργάτες τῶν ζαχαροκάλαμων προσπάθησαν νὰ κάνουν μιὰ ἀπεργία. Τὰ μεροκάματά τους εἶχαν μειωθεῖ με τὴ δικαιολογία ὅτι ἡ τιμὴ τῆς ζάχαρης εἶχε κατέβει κι αὐτοὶ ἀρνήθηκαν νὰ δουλέψουν. Οἱ ἐπιστάτες, ἀπειλώνοντας τοὺς ἐργάτες, τοὺς ἀνάγκασαν νὰ συγκεντρωθοῦν σὲ μιὰ πλατεία κοντὰ στὸ σπῆτι τοῦ ἀφεντικοῦ. Ἐκεῖ ἐμφανίστηκε τὸ ἀφεντικὸ και σφυροκόπησε τοὺς ἀντάρτες με θίαιες ἐπιπλήξεις και ἔδειξε σπὴν τύχη τρεῖς ἀνάμεσά τους, πού τοὺς κατηγόρησε ὅτι εἶχαν καθοδηγήσει τὴν ἐξέγερση. Οἱ ἐπιστάτες τοὺς ἄρπαξαν και με τὴ συνοδεία τῶν ὄπλων τοὺς πῆγαν στὸ κοντινότερο κέντρο τῆς τοπικῆς ἀστυνομίας. Μιὰ ὥρα ἀργότερα, μιὰ ὁμάδα φρουρῶν ἔφερε πίσω στὸν τόπο τῆς ἀπεργίας τὰ ἀκίνητα σῶματα τῶν τριῶν ἀντρῶν, πού, ἂν και ἦταν ἀκόμη ζωντανοί, εἶχαν ὑποστῆ τρομερὰ βασανιστήρια. Τοὺς πέταξαν στὸ χῶμα, ἐνῶ τὸ ἀφεντικὸ ἀνακοίνωσε: «Αὐτὸ θὰ συμβεῖ και σὲ σᾶς ἂν δὲν ἀρχίσετε νὰ δουλεύετε ἀμέσως. Ἐπιπλέον, θὰ πάρετε μικρότερο μεροκάματο ἐξαιτίας τῶν ὤρων πού χάσατε». Ἡ τρομοκράτηση ἦταν πετυχημένη και ἡ δουλειὰ ἀρχισε πάλι.

Ὁ Ντουρρούτι και ὁ 'Ασκάζο συζήτησαν αὐτὴ τὴν ὑπόθεση με τὸν Κουβανὸ φίλο τους. Ἀποφάσισαν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκτελέσουν τὸ ἀφεντικὸ. Ἡ ἀμεση ἀπόδοση δικαιοσύνης και ἡ γρήγορη ἐκδίκηση θὰ ἦταν μιὰ σοβαρὴ προειδοποίηση γιὰ τοὺς ἄλλους γαιοκτῆμονες και θὰ ἀνοίγε λίγο τὸν σκοτεινὸ ὀρίζοντα τῶν ἐργατῶν. Τὴν ἄλλη μέρα βρῆκαν τὸ πτώμα τοῦ ἀφεντικοῦ στὸ γραφεῖο του μ' αὐ-

τῆ τὴν προειδοποίηση· «Λὰ Ζουστίασια ντὲ λὸς Ἐρράντες». (Ἡ Δικαιοσύνη τῶν Περιπλανώμενων). Ἡ ἄστυνομία ἄρχισε ἀμέσως νὰ καταδιώκει τοὺς τρεῖς ἄντρες ἀλλὰ αὐτοὶ εἶχαν ἤδη φτάσει στὴν Ἐπαρχία τοῦ Καμάγκουεϊ. Τὰ νέα γι' αὐτὴ τὴν ἐκτέλεση ἐγίναν παντοῦ γνωστὰ ἀπ' τὴν Παλμύρα ὡς στὸ Κρούσες, μετὰ στὴ Σάντα Κλάρα καὶ ἀκόμη καὶ μέχρι τὴν Ἀθάνα. Ὁ θρύλος ἄρχισε νὰ διογκώνει τὴν ἱστορία: μιὰ συμμορία ἀπὸ Ἴσπανοὺς ἐγκληματίες, οἱ «Λὸς Ἐρράντες», εἶχε δολοφονήσει μιὰ σὴ ντουζίνα γαιοκτήμονες. Εἶχαν κινητοποιηθεῖ ὅλοι οἱ στρατιῶτες, ἡ τοπικὴ ἄστυνομία καὶ οἱ ἐπιστάτες γιὰ νὰ συλλάβουν τοὺς φυγάδες, τρομοκράτῳντας τοὺς ἀγρότες πὸ ὑποφιάζονταν ὅτι τοὺς ἐκρῦβαν καὶ βασανίζοντάς τους γιὰ νὰ μάθουν περισσότερα. Γιὰ νὰ δυσκολέψουν τὶς ἀναζητήσεις τους, ἀκούστηκε ὅτι ἓνας ἐπιστάτης στὴν περιοχὴ τοῦ Χολκὶν εἶχε ἐπίσης σκοτωθεῖ καὶ ἡ δολοφονία ἔφερε τὴν ὑπογραφή τῆς πρώτης. Ἡ συνεχὴς παρουσία αὐτῆς τῆς τρομερῆς συμμορίας μπερδεψε τὶς ἀρχές καὶ τρομοκράτησε τοὺς μεγαλογαιοκτήμονες, πὸ εἶχαν ὀχυρώσει τὰ σπίτια τους.

Ὁ Ντουρρούτι καὶ ὁ Ἀσκάζο εἶχαν φτάσει στὴν Ἀθάνα καὶ προσπαθοῦσαν νὰ πᾶνε στὸ Μεξικό. Νοκίασαν μιὰ βάρκα ἀναψυχῆς πὸ κατευθύνονταν πρὸς τὸν κόλπο καὶ στὴ μέση τοῦ ταξιδιοῦ τους ἀποβιβάστηκαν σὲ μιὰ ἀγκυροβολημένη ψαράδικη βάρκα. Μπήκαν μέσα καὶ ἀνάγκασαν τὸν θαρκάρη τῆς νὰ θάλει μπρὸς τὴ μηχανή. Τοὺς πῆγε μέχρι τὸ Γιουκατάν, εὐχαριστημένος πὸ ἔπαιρνε κι αὐτὸς μέρος στὴν ἐπικίνδυνη ἀποστολή τους. Ἀλλὰ ὅταν βγῆκαν στὴ στεριά, οἱ τελωνειακοὶ ἄρχισαν νὰ τοὺς ἀνακρίνουν, γιὰτὶ νόμισαν ὅτι εἶναι λαθρέμποροι καὶ ἤθελαν νὰ τοὺς πᾶνε στὸ λιμάνι τοῦ Προγκρέσο γιὰ νὰ τοὺς παραδώσουν στὶς ἀρχές. «Στὸ δρόμο, ὁ Ντουρρούτι τοὺς πρόσφερε χρήματα γιὰ νὰ τοὺς ἀφήσουν ἐλεύθερους. Οἱ τελωνειακοὶ τὰ δέχτηκαν καὶ τοὺς ἐδείξαν τὸ δρόμο γιὰ νὰ πᾶνε στὴ Μερίντα. Ἐμείναν ἐκεῖ μιὰ βδομάδα καὶ μετὰ πῆγαν στὸ λιμάνι τοῦ Προγκρέσο γιὰ νὰ μπαρκάρουν γιὰ τὴν Βέρα Κρούζ»².

Ὁ Ἀλεξάντρο Ἀσκάζο καὶ ὁ Γκρεγκόριο Χόβερ τοὺς περιμέναν ἐκεῖ ἐδῶ καὶ μιὰ βδομάδα. Τοὺς συνάντησαν στὰ γραφεῖα τῆς OGT, στὸν ἀριθμὸ 3 τῆς Πλάζα ντὲ λὰ Βιζκαίνα. Ἦταν ἡ Παλιὰ «Κάζα ντὲλ Ὀμπρέρο Μουντιάλ» (Διεθνὴς Οἶκος Ἐργατῶν) ἀλλὰ ὁ προηγούμενος δυναμισμὸς τῆς εἶχε ἀτονήσει. Ἡ Μεξικάνικη ἐπανάσταση εἶχε γί-

νει κάτι «έπίσημο» χωρίς καμιά σημαντική αλήθεια. Ό Φλόρες Μαγκόν, που είχε πεθάνει πριν λίγα χρόνια σε μια φυλακή των Γιάνκηδων, είχε πεί στον Μαντέρο: «Ο νόμος είναι χαλινάρι και μ' ένα χαλινάρι δεν μπορεί κανείς να είναι ελεύθερος. Ο νόμος ευνουχίζει και τους ευνουχισμένους δεν μπορεί κανείς να φιλοδοξεί να τους κάνει ανθρώπους. Η απαλλοτρίωση γίνεται καταπατώντας τὸ νόμο, όχι κουβαλώντας τον στην πλάτη». Τοῦ εἶχε ἀκόμα πεί: «Ο νόμος συντηρεῖ, ἡ ἐπανάσταση ἀνανεώνει. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἂν μπαίνει θέμα ἀνανέωσης, πρέπει κανείς ν' ἀρχίσει νὰ παραβιάζει τὸ νόμο. Ὁ ἀληθινὸς ἐπαναστάτης πρέπει νὰ ζεῖ βασικά ἐκτὸς νόμου»³. Οἱ ἀναρχικοί, που κληρονόμησαν αὐτὲς τὶς διδασκαλίες, κυνηγήθηκαν. Οἱ ἄλλοι ἄφησαν τοὺς ἑαυτοὺς τους νὰ ὀδηγηθοῦν στὸν κρατικὸ ρεφορμισμὸ.

Μόλις φτάσανε στὸ Μεξικὸ, ὁ Ντουρρούτι καὶ ὁ Ἀσκάζο ζήτησαν νὰ μάθουν γιὰ τὴν κατάσταση στὴν Ἰσπανία. Ἦταν ἀκόμα δυσάρεστοι. Ὅσοο τὰ ταξίδια που ἔκαναν εἶχαν δυναμώσει τὴν πίστη τους ὅτι ἡ ἐπανάσταση δὲν ἔχει πατρίδα. Ἔτσι, ἀποφάσισαν νὰ βοηθήσουν τὸ ἀπελευθερωτικὸ κίνημα στὴν Λατινικὴ Ἀμερικὴ ὅσο μπορούσαν. Ἔφτασαν ἀκριβῶς στὴ μέση μιᾶς ἐντονης συζήτησης, ἀνάμεσα σὲ ὑπεύθυνα μέλη τῆς CGT, σχετικὰ μὲ τὶς οικονομικὲς δυσκολίες τοῦ ἀναρχικοῦ κινήματος καὶ τῆς ἐκδοτικῆς του δραστηριότητας. Πρόσφεραν τὰ χρήματά τους ἀνταποκρινόμενοι σὲ μιὰ ἐκκλησιὰ γιὰ ἐνίσχυση. Λίγες βδομάδες ἀργότερα, ὁ Ντουρρούτι πῆγε στὰ γραφεῖα τοῦ περιοδικοῦ Ρ ε ζ ε ν ε ρ α θ ι ὀ ν. Ἐκεῖ ἔμαθε γιὰ τὴν γενικὴ πρόοδο τῆς Ὀμοσπονδίας καθὼς καὶ γιὰ τὶς ἐκδόσεις τους. Πουλοῦσαν αὐτὲς τὶς ἐκδόσεις στοὺς δρόμους ἀλλὰ μὲ δυσκολία, γιατί οἱ ἀναγνώστες δὲν ἦταν συνθιωμένοι νὰ πληρώνουν τὴν τιμὴ που τοὺς ζητοῦσαν. Ὁ Ντουρρούτι ξαφνιάστηκε. Ἔβαλε ἓνα δέμα μὲ χαρτονομίσματα στὸ τραπέζι λέγοντας: «Ἐδῶ ὑπάρχουν ἀρκετὰ χρήματα, που θὰ σὰς ἐπιτρέψουν νὰ ἀναπνεύσετε γιὰ λίγο ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπιμένετε νὰ πληρώνουν οἱ ἐργάτες γιὰ τὶς ἐργατικὲς ἐκδόσεις». Τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς κύταξαν τὰ λεφτὰ μὲ ὑποψία. Τοὺς καθουάχασε θγάζοντας ἀπὸ τὴν τσέπη του ἓνα γράμμα τοῦ Σεμπάστιαν Φῶρ. Ὁ Γάλλος ἀναρχικὸς τὸν εὐχαριστοῦσε γιὰ τὴν σημαντικὴ δωρεὰ του στὴν Ἐ ν τ ι τ ὀ ρ ι α λ Ἴ ν τ ε ρ ν α σ ι ο ν ἄ λ. Ὁ Ντουρρούτι ἐξήγησε ὅτι οἱ «Λὸς Ἐράντες» δούλευαν μυστι-

κά και ήταν έτοιμοι να δώσουν ακόμα και τη ζωή τους για τις ιδέες τους. «Έσείς δουλεύετε παλεύοντας ενάντια στο Κράτος νόμιμα, εμείς πολεμάμε παράνομα και τὸ ἀψηφοῦμε. Ἄλλὰ οἱ σκοποὶ μας εἶναι ἴδιοι». Στὴν πραγματικότητα, ἦταν φανερό ὅτι αὐτοὶ ἦταν οἱ δράστες διάφορων ἐπιθέσεων σὲ τράπεζες, πὺ εἶχαν γίνει τελευταῖα.

Οἱ «Λὸς Ἐράντες» εἶχαν διαλέξει νὰ ζοῦν και νὰ δουλεύουν παράνομα, ὄχι ἐπειδὴ τὸ ἤθελαν ἀλλὰ ἐπειδὴ εἶχαν μάθει ὅτι οἱ ἀναρχικὲς ὁμάδες και τῶν παλιῶν και τῶν νέων ἠπείρων χρειάζονταν λεφτά, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἓνα μεγάλο μέρος ἀπορροφοῦσαν οἱ ἐκδόσεις τους. Πάνω ἀπ' ὅλα ἦταν ἀπαράιτητο νὰ βοηθήσουν τὰ συνδικάτα, πὺ ἤθελαν νὰ δημιουργήσουν ὀρθολογιστικὰ σχολεῖα, σὰν αὐτὰ πὺ εἶχε ἰδρύσει ὁ φρανθίσκο φερέρ στὴν Ἰσπανία τὸ 1906. Τὸ Συνδικάτο Ἑργατῶν Πετρελαίου εἶχε ἤδη ἀνοίξει μιὰ τέτοια σχολή, πὺ εἶχε περισσότερους ἀπὸ διακόσιους σπουδαστές. Τὸ Συνδικάτο τῶν Σερβιτόρων ἤθελε ἐπίσης ν' ἀνοίξει μιὰ τέτοια σχολή. Ὁ πρόεδρος του εἶχε πάρει ἓνα γράμμα ἀπὸ τὸν Ντουρρῦτι, μὲ τὸ ὁποῖο τὸν προσκαλοῦσε νὰ φᾶνε. Ἀργότερα ἔλεγε ὅτι τοῦ εἶχε πει νὰ ντυθεῖ κομψά, «γιατὶ πρόκειται νὰ πάμε νὰ φάμε σ' ἓνα ἐστιάτοριο πὺ συχνάζουν "καλοσναθρεμένοι" ἄνθρωποι». Ἀρνήθηκα ὄχι ἀπὸ δισταγμό, ἀλλὰ γιατί δὲν μοῦ ἄρεσαν ὅλοι αὐτοὶ οἱ τύποι εὐγένειας, πὺ ἦταν ἀντίθετοι μὲ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς μου και μὲ τις ιδέες μου, σὰν ἀγωνιστῆ. Ὁ Ντουρρῦτι, σ' ἓνα γράμμα του, ἐπέμενε, λέγοντας ὅτι πρέπει νὰ πάω, ὅτι ἔπρεπε νὰ μοῦ μιλήσει και ὅτι δὲν μπορούσε νὰ μὲ προσκαλέσει σ' ἓνα ἀπλὸ ἐστιάτοριο, γιατί στὸ Ταμπέκο παρίστανε τὸν πλούσιο. Πῆγα, κατανικώντας τὴν ἀποστροφή μου, οκεπτόμενος ὅτι θὰ εἶχε νὰ μοῦ πει κάτι σημαντικό. Μοῦ εἶπε: «Τὶ γνώμη θὰ εἶχες γιὰ ν' ἀνοίξουν ἐκατὸ σχολεῖα ὅπως αὐτὸ πὺ ἀνοίξε τὸ Συνδικάτο τῶν Ἑργατῶν Πετρελαίου»; Ἐγὼ ἀπάντησα: «Εἶναι ἓνα πολὺ ὠραῖο ὄνειρο...». Ὁ Μιγκουέλ, τὸ ὄνομα πὺ χρησιμοποιοῦσε ὁ Ντουρρῦτι στὸ Μεξικό, ἀπάντησε: «Δὲν εἶναι ὄνειρο, ἀλλὰ μιὰ πραγματικότητα. Σὲ λίγο θὰ ἔχεις ἓνα ἑκατομμύριο πέζος γι' αὐτὴ τὴ δουλειά».

Και στὴ διάρκεια τῶν τεσσάρων μηνῶν πὺ ἔμεινε ὁ Ντουρρῦτι στὸ Μεξικό, οἱ ἐπιθέσεις στὶς τράπεζες αὐξήθηκαν. Καὶ ἡ ἀστυνομία ὀργάνωσε σκληρότερες ὁμαδικὲς συλλήψεις κάθε φορά. Ἄλλὰ οἱ ἀναζητήσεις γίνονταν συνήθως σὲ κακόφημες

(φτωχικές) συνοικίες, ενώ ο Ντουρρούτι και ο Άσκάζο έμεναν σ' ένα πολυτελέστατο ξενοδοχείο στο Μεξικό, μ τὸ ὄνομα Μεντόζα, προσποιούμενοι ὅτι εἶναι πλούσιοι ἰδιοκτῆτες ὀρυχείων ἀπὸ τὸ Περού. «Μία μέρα, χωρίς καμιά θαλίτσα καὶ ἔχοντας μόνο λίγα πέζος στις τσέπες τους, ἄφησαν τὸ ξενοδοχείο καὶ τὸ λογαριασμό πὸν θὰ πληρῶνε ὁ "κύριος Μεντόζα" καὶ ἐγκατέλειψαν τὴν πρωτεύουσα γιὰ νὰ πάνε στὰ Βόρεια τῆς ἠπειρωτικῆς χώρας»⁴. Τὸυς κυνηγοῦσαν ἀπὸ παντοῦ καὶ ὅλη ἡ Ἀμερικάνικη ἀστυνομία εἶχε εἰδοποιηθεῖ γιὰ τοὺς «Λὸς Ἐράντες» ἢ γιὰ τὴν «μπάντα μεξικάνα» (τὴν Μεξικάνικη συμμορία), ὅπως τοὺς ὀνόμαζαν. Ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιοῦσαν ὄλο τους τὸ κουράγιο καὶ τὸ μυαλό γιὰ νὰ ξεφύγουν.

Ἡ Ἀργεντινὴ ἦταν ἀπὸ παράδοση ἡ πιὸ φιλόξενη χώρα γιὰ τοὺς Ἴταλοὺς μετανάστες, ἰδιαίτερα τὴν ἐποχὴ πὸν κατέλαβε τὴν ἐξουσία ὁ Μουσσολίνι. Λίγες μέρες πρὶν νὰ φθάσουν οἱ «Λὸς Ἐράντες», ἕνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἐξόριστους, ὁ Σεβέρνο ντὶ Τζιοβάννι, ἕνας ἐνθουσιώδης καὶ ζωηρὸς νεαρὸς ἀντιφασίστας, δάσκαλος τῆς ἐπανάστασης, πὸν εἶχε υἱοθετήσῃ τις Ἀναρχικὲς ἰδέες, ἐγίνε διάσημος γιὰ ἕνα σπουδαῖο κατόρθωμα. Στὶς 6 Ἰούνη 1925, ὁ Ἴταλὸς Πρεσβευτῆς, Λουίτζι Ἀλντροβάντο Μαρσεότι, εἶχε ὀργανώσῃ μιὰ μεγαλοπρεπῆ γιορτὴ γιὰ νὰ τιμήσῃ τὴν εἰκοστὴ πέμπτῃ ἐπέτειο τῆς βασιλείας τοῦ Βικτωρα Ἐμμανουὴλ II. Εἶχε προσκαλέσει ὄλα τὰ μέλη τῆς Ἴταλικῆς παροικίας. Μέσα στὶς ἄλλες ἐκδηλώσεις ἦταν καὶ μιὰ κι ἕνα ἔργο πὸν θὰ παιζόταν στὸ θέατρο Καλόν, τὸ ὁποῖο θὰ τιμοῦσαν μὲ τὴν παρουσία τους ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τῆς Ἀργεντινῆς, Ντ. Μαρσεέλο Τ. ντὲ Ἀλβιάρ καὶ ἡ γυναίκα του, Ρεγκίνα Πασίσι. Τὴν τάξη κρατοῦσαν οἱ παραστρατιωτικὲς φασιστικὲς ὀμάδες τοῦ Πρεσβευτῆ, πὸν ἔλεγχαν ἀκόμη καὶ τὶς εισόδους. Τὸ κοινὸ πὸν θὰ παρακολουθοῦσε τὸ ἔργο, ἀποτελοῦσαν κυρίως γιλοῦσιοι Ἴταλοί, μεγιστάνες τῆς Ἀργεντινῆς καὶ διακεκριμένοι ἐκπρόσωποι τῆς ἀρχουσας τάξης τῆς χώρας. Ὅταν ἀκούσθηκε τὸ Ἴταλικὸ βασιλικὸ ἔμβατήριο μετὰ τὸν ἔθνικὸ ὕμνο, ὄλοι ξαφνιάσθηκαν ἀκούγοντας τὶς φωνές πὸν ἔρχονταν ἀπὸ ἕνα θεωρεῖο: «Δολοφόνοι! Κλέφτες! Ζήτω ὁ Ματτεότι!». Ἀμέσως οἱ Μελανοχίτωνες τοῦ Πρεσβευτῆ ἔκαναν τὸ Ντὶ Τζιοβάννι νὰ σιωπάσει. Ἀλλὰ αὐτὸς κατάφερε νὰ ἀπελευθερωθεῖ καὶ ἀρχισε νὰ ἐξαπολύει μῦδρους ἐναντίον τοῦ Ἴταλοῦ δικτάτορα. Δὲν μπόρεσε ὄμως νὰ πεί πολλά, γιὰτὶ

τόν περικύκλωσαν, αὐτόν καί τοὺς συντρόφους του, τοὺς ἄρπαξαν καί τοὺς κακοποίησαν βία. Ἡ ἀστυνομία τοὺς πῆγε σ' ἓνα ἀπὸ τ' αὐτοκίνητά της, ἀλλὰ πρὶν μπεῖ μέσα, ὁ Ντὶ Τζιοβάννι ἔφτυσε στὸ πρόσωπο ἓνα στρατιώτη καί φώναξε: «Ζήτω ἡ Ἄναρχία!»⁵.

Ὅταν ὁ Ντουρρούτι καί ὁ Ἀσκάζο ἔφτασαν στὴν Ἀργεντινὴ, λίγες μέρες ἀργότερα, ὁ Ντανάτο Ἀντόνιο Ρίτσο, διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ *Λὰ Ἀντόρξα*, δὲν παράλειψε νὰ τοὺς πεί γι' αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιο καί γιὰ τὴν προσωπικότητα τοῦ πρωταγωνιστῆ του. Αἰσθάνθηκαν μεγάλο θαυμασμό νὰ τοὺς αὐτὸν τὸν νέο ἄντρα. Ἦταν ὅμως πιθανὸ νὰ τὸν συναντοῦσαν ἐπειδὴ ἡ ἔφημεριδα τοῦ ντὶ Τζιοβάννι *Κοουλμίνε* ἐκδίδονταν στὸ ἴδιο κτίριο μὲ τὴν *Λὰ Ἀντόρξα*, ποὺ τὸ ἐπισκέπτονταν συχνά. Ἀλλὰ ἴσως νὰ μὴ μπορούσαν νὰ τὸν συναντοῦν τακτικά γιατί πάντα τοὺς παρακολουθοῦσαν καί δὲν μπορούσαν νὰ συνδεθοῦν στενά μὲ τὸν ἀναρχικὸ κῶρο. Θὰ μπορούσε νὰ πεί κανεὶς ἀναρχικὸ κῶρο ἐπειδὴ ὑπῆρχαν πολλές τάσεις ποὺ ἀσκοῦσαν πολεμικὴ ἢ μιὰ στὴν ἄλλη. Ὅμως μπόρεσαν νὰ ἔρθουν σὲ ἐπαφὴ μὲ μιὰ μικρὴ ομάδα Ἰσπανῶν ἐξόριστων ἀπὸ τὴν Βαρκελώνη καί προσέλκυσαν ἰδιαίτερα δύο ἀπ' αὐτούς: τὸν Πέντρο Μπιοάντο Ρίβας καί τὸν Τεοντόρο Πένια, ποὺ ἦταν ἀγωνιστὲς ἀπὸ τὸ 1923⁶. Ἀποφάσισαν ἀπὸ κοινοῦ, νὰ προσπαθήσουν νὰ ἐξαφανίσουν τὶς διαφορές, ποὺ διασποῦσαν τὸ ἀντιεξουσιαστικὸ κίνημα. Ὑπῆρχαν δύο βασικὲς ομάδες. Ἡ πρώτη συνήθιζε νὰ συγκεντρώνεται γύρω ἀπ' τὸ περιοδικὸ *Λὰ Πρωτέστα* καί τοὺς συντάκτες του, Ντιέγκο Ἀμπάντ ντὲ Σαντιγιάν καί Ἐμίλιο Λοπέζ Ἀράγκο, ποὺ ἦταν θερμοὶ ὀπαδοὶ μιᾶς ἐξελικτικῆς γραμμῆς δράσης. Ἡ ἄλλη ομάδα περιέβαλε τοὺς Ἀργεντινοὺς, Ροντόλφο Γκονζάλες Πακέτο καί Τεοντόρε Ἀντίγι, ποὺ ἐκδίδανε τὴν *Λὰ Ἀντόρξα*. Οἱ τελευταῖοι κριτικάριζαν αὐτὸ ποὺ ὀνόμαζαν ρεφορμιστικὴ πρακτικὴ τῆς ἄλλης ομάδας καί ὑποστήριζαν τὴν ἐνοπλὴ σύγκρουση καί τὴν ἐξέγερση.

Ἡ *Λὰ Πρωτέστα* ἐπηρέαζε τὴν *FORA* (Φεντεραθιὸν Ὀμπρέρα Ρετζιονάλ ντὲ Ἀρζεντινα) καί μέσω αὐτῆς ἓνα μεγάλο ἀριθμὸ ἀνθρώπων μέσα στὸ κίνημα. Ἐνῶ ἡ *Λὰ Ἀντόρξα* (καθὼς καί μιὰ ἄλλη ριζοσπαστικὴ ἐκδοση, ἡ *Ἐλ Λιμπεράριο*) ἐπηρέαζε περισσότερο ἓναν ἀριθμὸ ἀνεξάρτητων συνδικάτων μὲ ἀναρχοσυνδικαλιστικὲς τάσεις. Εἶχαν δημιουργήσει μιὰ κοινὴ

πολιτική εκπροσώπηση, τη Συνδικαλιστική Συμμαχία της 'Αργεντινής. Μερικές ασημαντες ομάδες που τις καθοδηγούσαν δυναμικές προσωπικότητες, με τις θίαιες πράξεις, προκαλούσαν συγκρούσεις ανάμεσα στις δύο βασικές ομάδες. 'Ο Ντι Τζιοβάννι αποτελούσε την ψυχή μιās τέτοιας ομάδας και ήταν ή αιτία μιās από τις πιό σοβαρές συγκρούσεις ανάμεσα στις δύο παρατάξεις, πριν καθεί τόσο τραγικά⁷.

'Ο Ντουρρούτι προσπάθησε να χρησιμοποιήσει όλη του την έπιρροή για να σταματήσει αυτές τις διαμάχες, αλλά τό μόνο που πέτυχε ήταν να προσελκύσει τό ενδιαφέρον τής αστυνομίας και ή παρακολούθηση και οι διώξεις έγιναν πιό έντονες.

'Ο Ντουρρούτι κι ό 'Ασκάζο αποφάσισαν να σταματήσουν προς τό παρόν κάθε παράνομη δραστηριότητά τους, παρόλες τις πιεστικές έκκλήσεις για χρηματική βοήθεια, που τούς έστειλε απ' τό 'Αντθερπ ό Ντομίνγκο 'Ασκάζο. 'Ο Ντουρρούτι βρήκε μιā δουλειά στό λιμάνι με τ' όνομα Ραμόν Καρθάνα Καμπαλλέρο κι ό 'Ασκάζο έγινε ό Τεοντόρο Ρικάρντο, ένας πολύ καλός σκαφιās, ενώ ό Γκρεγκόριο Χόθερ βρήκε μιā δουλειά ξυλουργού. 'Η αστυνομία διπλασίασε τις διώξεις της ενάντια στους εργάτες. Πολλοί συνελήφθηκαν, με τό ένα πρόσχημα ή τό άλλο, και φυλακίστηκαν στή φημισμένη φυλακή τής Λά Τερ ντέ Φέ, Ούσουαγιά⁸. Οι 'Αναρχικοί διαμαρτύρονταν μάταια ενάντια στήν αυθαίρετη και θίαιη συμπεριφορά τής 'Αργεντινής αστυνομίας, που άρχισε άκόμα και να προστατεύει φανερά τις 'Ιταλικές φασιστικές ομάδες. 'Ανάμεσα στις τελευταίες, ό «Πατριωτικός Σύνδεσμος», άνοιχτά και άτιμώρητα, άφοσιώθηκε στό να έπιβάλλει κάθε λογής άξιώσεις πάνω στους χωρικούς και τούς συνδικαλιστές⁹.

Οι εργάτες άπάντησαν σ' αυτές τις προκλήσεις με πράξεις έκδίκησης κι αυτοάμυνας, όπου οτάθηκε δυνατό. Είχε σχηματιστεί μιā «Επιτροπή για τούς φυλακισμένους και 'Απελαθέντες», για να βοηθάει τις οικογένειές τους, να πληρώσει τούς δικηγόρους και να χρηματοδοτήσει άποδράσεις. Χρειάζονταν χρήματα και ό άνθρωπος που ήταν υπεύθυνος γι' αυτήν την όργάνωση, ό Μιγκουέλ 'Αντζελ Ροσίνια, ύποχρεώθηκε να χρησιμοποιήσει «παράνομα μέσα, που οι καταστάσεις τά έκαναν άπαράιτητα»¹⁰.

'Η ζωή του Ντουρρούτι, του 'Ασκάζο και του Χόθερ παρουσιάζονταν σέ ένα διαφορετικό πλά-

νο, καθώς ο αγώνας τους ήταν ιδεολογικός. Έπει-
δή δεν ήταν υποχρεωμένοι να θγοούν στην παρα-
νομία, όπου είχαν οδηγηθεί πολλοί αγωνιστές έξαι-
τίας τής καταπίεσης, δεν είχαν τίποτα να φοβηθούν
απ' αυτήν. Άλλ' αυτό δεν κράτησε για πολύ. Μιά
μέρα στο προάστιο του Παλέρμο, οι υπάλληλοι του
σταθμού τών τράμ Λας Χέρας είδαν τρεις άντρες,
πού ο ένας φορούσε μάσκα, να όρμούν ανάμεσα
τους αναγκάζοντάς τους να τούς δώσουν όλες τις
εισπράξεις. Ή λεία ήταν ψιλοπράγματα. Αυτοί πού
ήταν μπροστά είπαν στην άστυνομία ότι οι κακο-
ποιοί πρέπει να ήταν Ίσπανοί, έξαιτίας τής προ-
φοράς τους και μερικών λέξεων πού είχαν ανταλ-
λάξει. Ένα μήνα αργότερα, στις 17 Νοέμβρη 1925,
τό ίδιο σενάριο επαναλήφθηκε στον υπόγειο στα-
θμό Πριμέρα Γιούντα στο Καμπαλιτο. Αυτή τή φο-
ρά, και για ένα σχεδόν γελοίο κέρδος, σκοτώθηκε
ένας άστυνομικός.

Ή άστυνομία σύνδεσε αυτά τά γεγονότα με
τις πληροφορίες πού είχε πάρει από τήν άστυνο-
μία του Μεξικού και τής Χιλής. Σύμφωνα μ' αυτά τά
στοιχεία «μιά συμμορία από "άτρακαντόρες" είχε
ζητήσει καταφύγιο στην Άργεντινή». Ήταν «Ίσπα-
νοί, Μεξικάνοι ή Κουβανοί, πού στις 16 Ίούλη του
ίδιου χρόνου είχαν κάνει μιά ληστεία 46.923 πέζος
στην Τράπεζα τής Χιλής, στο ύποκατάστημα Μα-
ταντέρος». Ή Χιλιανή άστυνομία είχε τις φωτογρα-
φίες τους και προχωρούσε σέ λεπτομέρειες. «Αυτή
ή συμμορία αποτελείται από πέντε άτομα, ένας ά-
πό τούς όποιους έχει μπαρκάρι από τό Βαλπαραΐ-
ζο για τή Γαλλία. Έχει άνακαλυφτεί ή πανσιόν στην
όποία έμεναν στο Σαντιάγο, στη Χιλή. Ή ξενοδό-
χος λέει ότι ήταν πέντε εύπαρουσίαστοι άντρες,
πού συζητούσαν συνέχεια για τούς κοινωνικούς ά-
γώνες και έλεγαν ότι ήταν Ίσπανοί επαναστάτες
πού έκαναν μιά περιοδεία στην Άμερική για να
μαζέψουν χρήματα, πού θα τά χρησιμοποιούσαν
για ν' ανατρέψουν τήν Ίσπανική Μοναρχία. Όνο-
μάζονταν: Ραμόν Καρθάνα Καμπαλλέρο, Μεξικάνο-
ς Χοσέ Μανουέλ Λαμπράντα, Κουβανός Μανου-
έλ Σεράνο Γκαρθία, από τήν Βαλέντιας και τέλος
Τεοντόρο Ρικάρντο Ράμος, επίσης Μεξικάνος»¹¹.

Και έτσι ή άστυνομία του Μπουένος Άιρες άρ-
χιση να αναζητάει τά ίχνη τους. Έδειξαν τις φω-
τογραφίες στους υπάλληλους του τράμ, πού νόμι-
σαν ότι αναγνώρισαν τούς άντρες πού τούς είχάν
έπιπεθεί. Έπειδή δεν μπορούσαν να τούς θροούν
πουθενά, κόλλησαν τις φωτογραφίες τους στους ύ-

πόγειους σταθμούς. Ἡ Λὰ Πρένσα, ἔφημερίδα τῆς Πρωτεύουσας ἔδινε λεπτομερεῖς περιγραφές: «Εἶναι ἄτομα μὲ καλὴ ἐμφάνιση, ντυμένα καλά καὶ τίποτε πάνω τους δὲν δείχνει ὅτι μπορεῖ νὰ εἶναι ὑποπτοι. Ἐπιπλέον, ἡ συμπεριφορά τους εἶναι γοητευτικὴ, σύμφωνα μὲ αὐτὰ πού λένε ἐκεῖνοι πού εἶδαν τοὺς γκάγκωτερες χθές». Τοὺς εἶχαν περιγράψει καὶ τοὺς εἶχαν ἐπισημάνει μὲ τέτοιο τρόπο, πού ἡ μικρὴ ομάδα τῶν Ἀναρχικῶν ἔπρεπε νὰ κρύβεται καὶ ἐξαφανίστηκε ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα. Κρύφτηκαν τόσο καλά πού χάθηκαν τελείως τὰ ἴχνη τους μέχρι τὶς 18 Γενάρη 1926. Αὐτὴ τὴ μέρα ἔγινε μιὰ ἐπίθεση στὴ Τράπεζα Σάν Μαρτίν, ὑποκατάστημα τῆς Τράπεζας Λὰ Προβινθία. «Ἐνῶ οἱ κάτοικοι τῆς ἡσυχῆς πόλης τοῦ Σάν Μαρτίν ἔτρωγαν στὰ σπίτια τους, προφυλαγμένοι ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ τὴ ζέση, μιὰ ομάδα ληστών, ὀπλισμένοι μὲ τουφέκια, μπῆκαν στὴν εἴσοδο τοῦ ὑποκαταστήματος τῆς Τράπεζας Λὰ Προβινθία, πού ἔβλεπε στὴ Πλατεία Πρινθιπάλ. Αὐτοὶ οἱ ἑπτὰ ἀγνωστοί, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ τέσσερις φοροῦσαν μάσκες, εἶχαν βγεῖ ἀπὸ ἓνα αὐτοκίνητο πού ἦταν στὴ γωνία τῶν δρόμων Μπουένος Ἀῖρες καὶ Μπελγκράνο, δυὸ τετράγωνα μακριὰ ἀπὸ τὸ ἀστυνομικὸ τμήμα. Τέσσερις ἀπ' αὐτοὺς μπῆκαν μέσα, ἀφήνοντας τοὺς ἄλλους γιὰ νὰ φρουροῦν τὸ δρόμο, ἀπειλώνοντας μὲ τὰ τουφέκια τους τοὺς πεζοὺς πού θὰ προσπαθοῦσαν νὰ κινηθοῦν. Στὸ μεταξύ οἱ ἄλλοι πῆραν τὸ ποσὸ τῶν 64.085 πέζος, φωνάζοντας μὲ διαπεραστικὴ φωνὴ πρὸς τοὺς ὑπάλληλους: «Ἄν κινηθεῖ κανεὶς, τέσσερις σφαῖρες θὰ τὸν σταματήσουν!». Ὑστερα οἱ κλέφτες μπῆκαν μαζὶ μὲ τὰ λεφτὰ στὸ αὐτοκίνητο. Βιάστηκαν νὰ τοὺς καταδιώξουν, ἀλλὰ ἐκεῖνοι κάλυψαν τὴν φυγὴ τους μὲ πυκνοὺς πυροβολισμούς, χωρὶς νὰ κάνουν οικονομία στὶς σφαῖρες». Ἡ ἀστυνομία δὲν εἶχε καμιὰ ἀμφιβολία ὅτι ὁ δρῶστης αὐτῆς τῆς ληστείας ἦταν ὁ Ντουρρούτι. Ἀλλὰ αὐτὴ τὴ φορὰ οἱ συνένοχοι ἦταν ἑπτὰ, χωρὶς νὰ ὑπολογίσουμε καὶ τὸν ὁδηγό. Συνέλαβαν πολλοὺς ὑποπτους, ἀλλὰ ἡ ἀνάκρισή τους δὲν ἔφερε κανένα ἀποτέλεσμα. Εἰδοποιήθηκε ἡ Ἰσπανικὴ ἀστυνομία, πού ἔστρεψε ὅλες τὶς ὑποψίες στὸν Ντουρρούτι, στὸν Ἀσκάζο καὶ στὸν Χόβερ ἀναφέροντας: «Αὐτὸ ἀφορᾷ μιὰ τρομερὴ συμμορία ἀναρχικῶν πού δροῦσε στὴ Βαρκελώνη γιὰ πολὺ καιρὸ καὶ ἔκανε πολυάριθμες ἐπιδρομὲς, ἐπιθέσεις, ληστείες, δολοφονίες». Καὶ κατονόμασαν τὸν Ἀσκάζο ὡς ὑπεύθυνο γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Καρδινάλιου Σολντεβίλα.

Ἡ ἀστυνομία τῆς Ἀργεντινῆς ἔδωσε τὴν ἱστορία αὐτῆς τῆς «συμμορίας» στὴν *Λά Πρένσο* ἢ ὅποια στὴ συνέχεια ἔγραψε: «Ἀπὸ τῆ Γκιχὸν πῆγαν στὸ Μεξικό, ὅπου λήστεψαν τὴν Τράπεζα τῆς Καρολίνας. Μετά, στὴ Κούβα ἔκαναν μιὰ πετυχημένη ἀπόπειρα σὲ μιὰ ἄλλη τράπεζα. Στὴν Ἀβάνα μπαρκάρισαν στὸ πλοῖο «Ὀριάνα», πού τοὺς πῆγε στὸ Βαλπαραΐζο, στὴ Χιλή, ὅπου ἔφτασαν στὶς 9 Ἰουλίου 1925. Δούλεψαν ἐκεῖ μέχρι τὶς 11 Ἰούλη καὶ τότε ἐπιτέθηκαν στὴν Τράπεζα τῆς Χιλῆς στὸ Σαντιάγο. Ἄρχισαν πάλι νὰ δουλεύουν ὡς ἐργάτες μέχρι τὶς ἀρχὲς τοῦ Αὐγούστου καὶ μετὰ πῆγαν μετὰ τρεῖς ἡμέρας στὸ Μπουένος Ἄιρες». Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα ἡ ἀστυνομία συγκέντρωσε τὶς ἐρευνές της στοὺς Ἀναργικούς κύκλους, ἀλλὰ χωρὶς κανένα ἀποτέλεσμα»¹².

Λίγους μῆνες ἀργότερα ἦρθαν νέα ἀπὸ τὴ Γαλλία γιὰ τὴν σύλληψη τοῦ Ντουρρούτι καὶ τοῦ Ἀσκάζο, τὴ στιγμή πού προετοίμαζαν μιὰ ἀπόπειρα ἐναντὶον τῆς ζωῆς τοῦ Ἀλφόνσου ΧΙΙΙ, τοῦ Βασιλιά τῆς Ἰσπανίας. Εἶχαν φτάσει στὴ Γαλλία στὶς 30 Ἀπριλί 1926, ἀφοῦ ἀποβιβάστηκαν στὸ Σερμπρού, ὁ Ντουρρούτι μὲ τὸ ὄνομα Ρομπέρτο Κοτέλο· ὁ Ἀσκάζο μὲ τὸ ὄνομα Σαλθαντόρ Ἀρεβάλο καὶ ὁ Χόβερ μὲ τὸ ὄνομα Λουὶ Βικτόριο Ρεχέτο. Αὐτὰ τὰ ὀνόματα ἦταν τριῶν πολὺ γνωστῶν ἀναρχικῶν ἀπὸ τὴν Ἀργεντινὴ καὶ ἡ ἀστυνομία ἄρχισε νὰ τοὺς ἀναζητᾷ παντοῦ. Μπόρεσε νὰ πιάσει μόνο τὸν πρῶτο, πού δῆλωσε ὅτι εἶχε χάσει τὸ Οὐραγουαίκο διαβατήριό του λίγες ὥρες ἀφοῦ τὸ ἔβγαλε. Ἐπέμεινε σ' αὐτὸ τὸ ἐξυπνο ἄλλοθί του παρὰ τὴν πῆση τῆς ἀστυνομίας καὶ τὸ δικαστήριό τὸν ἀφῆσε ἐλεύθερο. Ὅστόσο, ἡ Ἀργεντινὴ ζήτησε ἀπὸ τὴ Γαλλία νὰ ἐκδώσει τὴν ομάδα τῶν Ἰσπανῶν ἀναρχικῶν.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 Τὰ γεγονότα αὐτὰ ἀνέφερε ἕνας παλιὸς ἀναρχικὸς μαχητῆς, πού γνώρισε τὸν Ντουρρούτι στὴν Κούβα Προτιμάει νὰ μὴ πεί τὸ ὄνομά του. Τώρα εἶναι στὴν Κούβα (1970)

2 «Ὁ Ντουρρούτι στὴν Ἀμερικάνικη ἥπειρο», ἕνα ἄρθρο στὴν *Ἐλ ἀμίγκο ντέλ Πουέμπλο*, ὄργανο τῶν «Φίλων τοῦ Ντουρρούτι», Νο 11, 20 Νοέμβρι, 1937

3 Ἐνο ἄρθρο τῆς Ρεζενεραθιόν, ὄργανο τῆς Μεξικάνικης Ἀναρχικῆς Ὀμοσπονδίας, ἀπὸ τὸν Φλόρενς Μαγκόν, Ἀπρίλης 1970.

4 *Ἐλ ἀμίγκο ντέλ Πουέμπλο*, ἡ ἐφημερίδα πού ἤδη ἀναφέραμε Ροῦτα (Καράκας, Βενεζουέλα), Νο

38, ένα δρβρο του Βικτόρ Γκαρθίο που έλεγε για τό ταξίδι του Ντουρούτι στό Μεξικό

5 Οσβάλντο Μπόγιερ, Σε β ε ρ ι ν ο ν τ ι Τ ζ ι ο - β ά ν ν ι, Ό Ί δ ε α λ ι σ τ ή ς τ ή ς Β ί α ς Έκδόσεις Γκαλέρνα, Μπουένος Άϊρες, 1969.

6 Ο Πέντρο Μπαόντα, ό Τεοντόρο Πένια και ο Άγκαυστιν Γκαρθία Καμπντεβίλα ύποχρεώθηκαν νά καταφύγουν έξόρστοι στην Γαλλία Μετά την ήττα τής επίθεσης των αντορτών στην Μπιντασάα, έφυγαν για την Άμερική. Στην Ισπανία ύπήρξαν ιδιαίτερα ένεργητικοί, στή διάρκεια τής στρατιωτικής τους θητείας, στις αντιμικταριστικές έπιτραπές Τό στρατοδικείο τούς καταδίκασε, αλλά αυτοί δραπέτευσαν από τις φυλακές Πήραν μέρος σε πολλές δυναμικές ένεργεις. Όταν έφυγαν από την Ισπανία καταδικάστηκαν σέ θάνατα έρήμην.

7 Αύτή ή διαμάχη χειροτέρευσε μέ την άποτυχημενη παρεμβαση του ντι Τζιοσάννι Αύτός ό νέος ήταν ειρημιστής από την φύση του Αλλά η εξέλιξη τής δικης των Σάκκο και ΒανΖετι στην Άμερική τόν ύποχρέωσε νά αλλάξει την τακτική του Νόμισε ότι μιά άμεση επίθεση ένάντια στό οίκονομικό συμφέρον των Ενωμένων Πολιτειών θά έφερνε μιά ριζική μεταστροφή στην Άμερική υπέρ των δύο Ιταλών Άναρχικών που είχαν καταδικαστεί σέ θάνατα Ο Ντι Τζιοσάννι τοποθέτησε πολλές βόμβες στις Αμερικάνικες τράπεζες και έβαλε δυναμιτη στό Ιταλικό Προξενείο του Μπουένος Άϊρες Άλλά η βόμβα έξεράγη σέ λάθος ώρα, χωρις νά κάνει τίποτα σ' αυτοús για τούς όποιους είχε τοποθετηθεί, ενώ αντίθετα σκοτώσε πολλούς άθώους Η άστυνομια τής Άργεντινής έπωφεληθηκε από αυτό γιά νά χτυπήσει τό Άναρχικό κίνημα Συνέλαβε και φυλάκισε όμétrητους άγωνιστές Η Λ ά Π ρ ο τ έ α τ α κατακρινε δημόσια αύτή την τακτική και αποχώρησε απο την όμαδα του Ντι Τζιοσάννι, δείχοντας ότι αυτός ήταν ένός προς τό Άναρχικό κίνημα Η Λ ά Ά ν τ ό ρ χ α και η παοικια των Ιταλών εξοριστων υπερασπιστηκε τον Ντι Τζιοσάννι Χωρισμένοι σέ δυα στρατόπεδα και πολεμώντας μεταξύ τους, οι αναρχικοί έφτασαν στό σημείο νά κάνουν και προσωπικές συγκρούσεις Στο βιβλίο του Οσβάλντο Μπόγιερ δίνεται αυτη η περιόδος πολυ καθαρά

8 Η καταπίεση έφτασε στο αποκορύφωμα της τα 1909 Ένας αυταγματόρχης, ό Φάλκον, διακρίθηκε για τις σφαγές έκατοντόδων χωρικών, προκειμένου νά θάλει ένα τέλος στις έξεγέρσεις και στις άπεργίες τους Άπα κεί και πέρα, ή καταπίεση έγινε μεγαλύτερη, τελειώνοντας με την τραγική βδομάδα του Μπουένος Άϊρες (Γενάρης 1919) Όλα άρχισαν από μιά άπεργία των μεταλλουργών, την οποία η κυβέρνηση είχε προσαθήσει νά σπάσει, προστατεύοντας τούς απεργοσπάστες μέ τό στρατό και την άστυνομια.

Στην πρώτη επίθεση ύπήρξαν πολλοί νεκροι μεταξυ των εργατών. Άλλά τό πιό αιματηρά γεγονότα συνέβησαν όταν έγινε η κηδεία τους Υπήρχαν περίπου 1 500 σκοτωμένοι, περισσότεροι από 5.000 πληγωμένοι και έγιναν περίπου 50.000 συλλήψεις (Τό Π α ν ό ρ α μ α, στις 5 Γενάρη 1971, δίνει λεπτομερείς περιγραφές γι' αύτά τά γεγονότα) Η κυβέρνηση δέν πέτυχε νά καταπνίξει την εξέγερση των εργατών μ' αύτά τό μέσο Η σύγκρουση παρέμενε τό χαρακτηριστικό μέσο έπικαινωσίας μεταξύ εργατών και άφεντικών. Αύτός ο σγώνος συνεχιζονταν ό-

ταν ο Ντουρρουτι και οι φίλοι του έφτασαν στα Μπουένος Άιρες

9. «Πατριωτικός Σύνδεσμος» ήταν ο διαδοχος της «Γκουαρντια Θιβιλ», μια οργανωση που είχε δημιουργηθει απο τους σατούς με σκοπο να τη χρησιμοποιήσει για να σπασει τις οπεργίες. Με τον καιρο, ο «Πατριωτικός Σύνδεσμος» έγινε μιά φασιστική οργανωση, μέλη της οποίας γίνονταν τα παιδιά των πλουσιών οικογενειών της χώρας, καθώς και αξιωματικοί του Στρατού και του Ναυτικού. Ο Δοκτωρ Μανουέλ Καρλες ήταν ο ιδρυτής και αρχηγός της (βλ το «Οι Αργεντινοί Εθνικιστές» του Οσκαρ Τρανκαζο, Εκδόσεις Σάγκα, Μπουένος Άιρες, 1957)

10. Η απαλλοτρίωση και οι ενοπλες ληστείες ήταν απαντες στην Αργεντινή Δεν είναι απολυτα σιγουρο ότι αυτές ήταν εργα των αναρχικών. Ο πραγματικός πρωταγωνιστής τους φαίνεται ότι ήταν ο Γκέρμαν Μπόρις Βλαντιμίροβιτς που γεννήθηκε τα 1876. Ήταν ένας Ρώσος αριστοκράτης, που ξέκοψε απο τα περιβάλλον του όταν παντρεύτηκε μιά επαναστατρια, στο είκοσι χρόνια του. Απο τότε οφείρωσε τον εαυτα του στην πάλη των ταξέων στη Ρωσία, ξεδεύοντας γι αυτό αλη του την περιουσία. Για ένα διαστημα διδασκε βιολογία στην Ζυρίχη της Ελβετίας. Ήταν μέλος του Σοσιαλδημοκρατικού Κομματος και πήρε μέρος, σάν Ρώσος αντίπρασπος, στο Διεθνές Σοσιαλιστικό Συνέδριο στη Γενεύη τό 1904, όπου ήρθε αέ σύγκρουση με τό Λένιν. Από τότε άρχισε να δρο στίς γραμμές του αναρχισμού. Για λόγους υγείας, πηγε στο Μπουένος Άιρες τό 1918. Έζησε τά γεγονότα της «τραγικής βδομάδας» και τις μηχανογραφίες που έκανε ο «Πατριωτικός Σύνδεσμος» εναντίον της Ρώσικης παρτικίας. Οι παρτιζάνοι του Καρλες, αποντώντας στην Ρώσικη Επανάσταση, άφοσιώθηκαν στο κυνηγητο των Ρώσων που ζούσαν στην Αργεντινή.

Ο Γκέρμαν Μπόρις και οι φίλοι του σκεφτηκαν να εκδόσουν μιά εφημερίδα για να διαφωτίσουν τους Αργεντινούς αχετικά με τα νοημο της Ρωσικής Επανάστασης και να προσπαθήσουν συγχράνως να περιορίσουν τις άγριες επιθέσεις του «Πατριωτικού Σύνδεσμου». Για να θρούν λεφτά οποφάσισαν να επιθεθούν ο ένα κοσμηματοπωλείο (1920). Ήταν η πρώτη πράξη που έγκαινισσε την προκτική της «απαλλοτρίωσης» για επαναστατικούς σκοπους. Ο Αντζελ Ραζίνια, μέλος της «Καμπε Πρό-πρεζος», αναγκάστηκε επίσης να χρησιμοποιήσει αυτές τις μεθόδους για να εξασφαλίσει λεφτα γιό τους φυλακισμενους, που πλήθαιναν ολο και περισσότερο.

11. Τον τα ες Ιστορίο, περιόδοι του Μπουένος Άιρες Σ ένα άρθρο, «Λος αναρχιστες εΞηροπιαντορες», ο Οσβάλντο Μπόγιερ δινει ομφιβολες πληροφορίες γιό το ταξίδι του Ντουρρουτι στην Αργεντινή (No 33 και 34).

12. Η περιγραφή μας συμφωνεί με τις παρατηρήσεις που κανει ο Οσβάλντο Μπόγιερ. Όμως είναι σπαραιτητο να γινει σαφής. Κανένα απο τά μέλη της ομάδας «Λος Σολιντόριος», που θαήθησαν σ' αυτή τη βιογραφία, δέν έκρυψε τά γεγονότα για την Γκιχόν και τό Μεξικό. Άλλά άρνήθησαν επανειλημμένα ότι ήταν αυτοί οι δραστες των πράξεων που τους αποδώθηκαν στο Μπουένος Άιρες και στην Κουβα, έκτός άπ' αυτά που άνοφέραμε για την απεργία στην φυτεία με τό Ζαχοροκαλαμο. Η γνώμη μας είναι ότι η δραστηριότητα του Ντουρρουτι και

των συντρόφων του στην Αργεντινή περιορίστηκε στα «Ισπανικά Ζητήματα» Πηραν μέρος μονον οί «δραπέτευσεις φυλακισμένων» Είχαν οργανώσει μία μαζική δραπέτευση από τις φυλακές του Μοντεβιδεο μέσα από ένα τούνελ Σ αυτή την πόλη ήταν πού έμειναν κρυμμένοι όταν ή αστυνομία τους έψαχνε στην Αργεντινή Η μαρτυρία που έχουμε από τον Ρομπέρτο Κοτέλο, πού αναμιχθηκε σ αυτήν την υπόθεση, μπορεί να έγγυθει ανεπιφυλακτα γιά την γνησιότητα της (Ο Κοτέλο πέθανε στην Ουραγουάη τό 1971)

12. Ἡ ἀποτυχημένη ἀπόπειρα ἐναντίον τοῦ Ἀλφόνσου XIII καὶ ἡ Συνθηκολόγηση τοῦ Πουανκαρῆ

Μετὰ τὴν ἐπίθεση στὴν Τράπεζα τοῦ Σάν Μαρτίν, ἡ ἀστυνομία φύλαγε τὰ σύνορα καὶ ἰδιαίτερα τὸ λιμάνι τοῦ Μπουένος Ἄιρες. Ὅμως, οἱ «τρεῖς ἐπικίνδυνοι ἀναρχικοὶ» κατόρθωσαν νὰ μπαρκάρουν γιὰ τὸ Μοντεβιδεο. Κρύφτηκαν ἐκεῖ μέχρι ποῦ ἔφυγαν γιὰ τὴ Γαλλία. Ἐφυγαν μὲ ἓνα πλοῖο ποῦ δὲν θὰ σταματοῦσε σὲ Ἴσπανικὸ λιμάνι. Ὅμως, στὴ διάρκεια τοῦ ταξιδιοῦ, ἤρθε μιὰ διαταγὴ ἀπὸ τὴν ναυτιλιακὴ ἐταιρεία νὰ πλεύσουν γιὰ τὴς Καναρίους Νήσους (Σάντα Κρουζ ντὲ Τενερίφε). Αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ στὸ δρομολόγιο ἀνψύχησε τοὺς τρεῖς ἄντρες ποῦ νόμισαν ὅτι τοὺς εἶχαν ἀνακαλύψει καὶ θὰ τοὺς παρέδιδαν στὸν Ἴσπανὸ Κυβερνήτη. Ἀλλὰ ἔμαθαν ἀπὸ ἓνα μέλος τοῦ πληρώματος, ποῦ ἦταν ἀναρχικός, ὅτι ὁ σταθμὸς γίνονταν γιὰ τεχνικοὺς λόγους, γιὰ μιὰ ἐπείγουσα ἐπισκευὴ στὴς μηχανές. Καθουχασμένοι ἐγκατέλειψαν τὸ σχέδιο ποῦ προετοίμαζαν, νὰ καταλάβουν, δηλαδὴ, τὸ πλοῖο. Στὴ Σάντα Κρουζ οἱ ἐπιβάτες ἔμειναν σ' ἓνα ξενοδοχεῖο ὅπου περιμεναν τὸν ἔρχομὸ ἑνὸς ἄλλου πλοίου, ποῦ ἀνῆκε στὴν ἴδια ἐταιρεία, ποῦ θὰ τοὺς πῆγαινε στὴ Χάθρν. Ὅλες αὐτὲς οἱ ἀναποδιές τοὺς ἀνψύχησαν τόσο πολὺ ποῦ ἀποφάσισαν νὰ φύγουν μ' ἓνα ἐγγλέζικο πλοῖο, καὶ ἀπὸ τὴν Ἀγγλία πῆγαν στὸ Χερβοῦργο καὶ ἀπὸ κεῖ στὸ Παρίσι.

Ἐμειναν στὴν ὁδὸ Λεζέντρ, κοντὰ στὴ Λεωφόρο ντὲ Κλιού. Γρήγορα ὅμως ἀντιλήφθηκαν ὅτι ἡ κατάσταση εἶχε ἀλλάξει· οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἐξόριστους Ἴσπανοὺς ἀναρχικοὺς εἶχαν πάει στὴς Βρυξέλες, ὅπου εἶχαν ἐνωθεῖ μαζί τους Ρῶσοι καὶ Ἴταλοί. Ἐτοί σχεδίασαν νὰ πᾶνε κι ἐκεῖνοι ἐκεῖ. Ἀλλὰ τότε ἔμαθαν ὅτι ὁ Βασιλιάς τῆς Ἰσπανίας Ἀλφόνσος XIII καὶ ὁ Πρωθυπουργὸς του Πρίμο ντὲ Ριβέρα, προσκαλεσμένοι τῆς Γαλλίας, ἐπρόκειτο νὰ φτάσουν ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ γιὰ μιὰ ἐπίσημη ἐπίσκεψη. Ἦταν ἡ εὐκαιρία ποῦ ὄνειρευόνταν γιὰ μιὰ θεαματικὴ πράξη ποῦ θὰ κλόνηζε τὴ δικτατορία – νὰ δολοφονήσουν τὸν Ἀλφόνσο XIII καὶ τὸν Πρίμο ντὲ Ριβέρα.

Ἡ προετοιμασία τῆς ἀπόπειρας ἦταν δύσκολη, γιὰτὶ δὲν εἶχαν τὸ χρόνο, τὰ μέσα καὶ τοὺς συντρόφους, ἀφοῦ οἱ καλύτεροι ἀναρχικοὶ ἀγωνιστὲς ἦταν στὴς Βρυξέλες. Ὅσῳσο ἐτοίμασαν τὰ πάντα, ὅταν

ξαφνικά έμφανίστηκε ή αστυνομία συλλαμβάνοντας τόν Ντουρρούτι, Άσκάζο και άργότερα τόν Γκρεγκόριο Χόθερ. Ποτέ δέν έμαθαν πώς ή αστυνομία ύποπτεύθηκε τά σχέδιά τους. φυλακίστηκαν τó πρωί τής 25 'Ιούνη 1926, και μόνο στις 2 'Ιούλη έπιτράπηκε στις έφημερίδες νά δημοσιεύσουν τά νέα: «'Η Γαλλική αστυνομία θρискόταν στά ίχνη μιās συνωμοσίας για μιá άπόπειρα έναντίον τής ζωής του Άλφόνσου ΧΙΙΙ πού ήταν προσκαλεσμένος τής Γαλλικής Κυβέρνησης για τις γιορτές τής 14 'Ιούλη». Άνακοίνωσαν έπίσης ότι οί «έξόριστοι 'Ισπανοί είχαν συλληφθεί», χωρίς νά άνακοινώσουν τά όνόματά τους.

Στό μεταξύ οί διπλωματικές ύπηρεσίες είχαν άρχισει νά κινούνται. 'Η 'Ισπανία πιέζε τις Γαλλικές άρχές για νά έκδώσουν τούς φυλακισμένους, κατηγορώντας τους για ληστείες και δολοφονίες. 'Η Άργεντινή ζητούσε τήν έκδοσή τους, σπηρίζοντας τó αίτημά της στό γεγονός ότι οί ύποπτοι είχαν μαζί τους Άργεντινές έπιταγές και κατηγορώντας τους για τή ληστεία τής Τράπεζας του Σάν Μαρτίν.

'Η Γαλλική δικαιοσύνη δέν άκουγε κανέναν και άκολούθησε τις νόμιμες διαδικασίες πού σχετίζονταν με τά άδικήματα τής έξέγερσης, τών πλαστοών διαβατηρίων, τής κατοχής όπλων και τής παραβίασης του νόμου από άλλοδαπούς. Στις 17 'Οκτώβρη έμφανίστηκαν μπροστά στή συνεδρίαση του δικαστήριου. Ύπερασπίστηκαν με θάρρος τó δικαίωμα νά εργάζονται άκατάπαυστα για νά ανατρέψουν τήν 'Ισπανική δικτατορία και παραδέχτηκαν ότι ήθελαν νά σκοτώσουν τó Βασιλιά Άλφόνσο ΧΙΙΙ, και νά θάλουν ένα τέλος στή μοναρχία. 'Ο Χένρυ Τόρες, ό δικηγόρος τους, κατόρθωσε νά περιορίσει τά άδικήματά τους στή Γαλλία και τούς έκανε νά ύποσχεθούν ότι άποδέχονται τó Γαλλικό νόμο. "Έτσι, μ' αυτό τόν τρόπο ήταν σέ θέση νά τους προστατέψει από τις 'Ισπανικές και Άργεντινές άρχές".

'Ο Ντουρρούτι έγραψε τότε στήν οικογένειά του: «'Η έπιρροή τής 'Ισπανικής αστυνομίας δέν έχει κανένα αντίκτυπο στή Γαλλία, κι έτσι έλπίζω νά άποκτήσω γρήγορα τήν έλευθερία μου, άφού έπανορθωθούν οί άδικίες πού μου έγιναν»².

Καταδικάστηκαν σέ έξι μήνες φυλακή χωρίς έφεση. Όμως οί 'Ισπανοί και Άργεντινοί Πρεσβευτές συνέχισαν τις μηχανορραφίες τους για νά πάρουν τούς φυλακισμένους και ένωση τις δυνάμεις τους για νά είναι πιό άποτελεσματικοί. Οί αντιπρόσωποί τους, ό Κουινόνες ντέ Λεδόν και ό Άλβαρέζ

ντέ Τολέντο, ύποστηριζόμενοι από τόν Γαλλικό άστικό Τύπο, προσπάθησαν νά έπιστρατεύσουν τήν κοινή γνώμη, έτσι ώστε αυτοί οί επικίνδυνοι ληστές νά δικαστοῦν στις αντίστοιχες χῶρες τους.

Στό Μπουένος Άϊρες ή υπόθεση αὐτή έφερε μιὰ μεγάλη κοινωνική αντίδραση και ή άστυνομία τό εκμεταλλεύτηκε γιά νά σκηνοθετήσει μιὰ θεαματική δίκη τῶν άναρχικῶν τῆς χῶρας. Άμέσως ή FORA και ή Άντιεξουσιαστική Συνδικαλιστική Συμμαχία ένώθηκαν γιά νά διαμαρτυρηθοῦν ένάντια σ' αὐτή τήν καταπίεση, τασσόμενοι ὑπέρ τῶν Ντουρρούτι και Άσκάζο, τῶν όποίων διακήρυξαν τήν άθώοτητα.

Ή άστική διπλωματία, κάνοντας κοινό μέτωπο πέρα άπ' τά σύνορα, άρχισε μετά νά μελετάει τήν υπόθεση τῶν τριῶν άντρῶν, οί όποιοί γιά έξι μῆνες ἦταν σχετικά άσφαλείς στις Γαλλικές φυλακές. Έψαξαν γιά νομικά παραθυράκια έτσι ώστε νά πάρουν τούς φυλακισμένους προκαλώντας όσο τό δυνατόν μικρότερη ένόχληση στην κυβέρνηση τοῦ Πουανκαρέ. Ό Υπουργός Δικαιοσύνης, Λουί Μπαρτού, ζανάρχισε νά έξετάζει τό αίτημα τῆς Άργεντινῆς γιά τήν έκδοσή τους³.

Ό Χένρυ Τόρες έγραψε ότι: «Άπό τότε ή υπόθεση έγινε πολὺ σοβαρή, γιατί είχαν γίνει δυό αιτήσεις γιά τήν έκδοση τοῦ καθενός από τούς τρεις άντρες. Ή Γαλλική Κυβέρνηση άπόρριψε τό αίτημα τῆς Ίσπανίας αλλά μελετοῦσε αὐτό τῆς Άργεντινῆς. Γιατί σύμφωνα μ' ένα καινούργιο νόμο, οί Ίσπανοί πού είχαν καταδικαστεῖ έπρεπε νά περάσουν από μιὰ νέα δίκη. Αὐτή ή δεύτερη δίκη μπορούσε νά έχει καταφατικά άποτελέσματα»⁴.

Ή Άναρχική Όμοσπονδία, πού μέχρι τότε περιορίστηκε μόνο στό νά εξασφαλίσει τήν υπεράσπιση τῶν κατηγορουμένων, αναμίχθηκε όμοια στην υπόθεση, αναθέτοντας στόν Λουί Λεκουάν τό έργο τῆς κινητοποίησης τῆς Γαλλικῆς κοινῆς γνώμης⁵. Αὐτός όμως είχε πολὺ λίγο καιρό γιά νά μελετήσει τόν φάκελλο τῆς υπόθεσης πρὶν ν' άρχίσει ή δίκη. Ή εκείνη τῆ μέρα, τό κτίριο τῶν Δικαστηρίων και οί γύρω χῶροι φρουροῦνταν πάρα πολὺ καλά, αλλά αὐτή ή έπίδειξη δύναμης άφισε άσυγκίνητους τούς τρεις Ίσπανούς επαναστάτες. Ένας από τούς δικηγόρους, ό Μπαρτού⁶, πού υπεράσπιζε τούς «τρεῖς τρομεροῦς πιστολέρο», άπευθύνθηκε στό δικαστήριο μ' αὐτά τά λόγια: «Έχουμε τήν τιμή, έγώ και οί βοηθοί μου, νά αναλάβουμε τήν υπεράσπιση αὐτῶν τῶν ανθρώπων, πού αντιπροσωπεύουν τήν πιό

προχωρημένη θέση τῆς Ἰσπανικῆς ἀπελευθερωτικῆς ἀντίστασης».

Ἄλλα ὅλες οἱ προσπάθειες τῆς ὑπεράσπισης ἦταν ἄκαρπες καὶ τὸ δικαστήριο ἀποφάσισε τὴν ἐκδοσὴ τους στὴν Ἀργεντινὴ. Οἱ δικηγόροι ὅμως δὲν θεώρησαν ὅτι ἔχασαν τὴν δίκη καὶ κατέθεσαν μιὰν ἄλλη προσφυγὴ γιὰ νὰ κερδίσουν χρόνο. Ἄλλα οἱ ἐνδιαφερόμενες χώρες δέχτηκαν μ' ἐνθουσιασμό τὴν ἀπόφαση τοῦ δικαστηρίου. Στὴν Ἰσπανία ὁ Τύπος ἔγραφε, στὴν Ἑλ Ντιάριο ντὲ Λεόν: «Ὁ Ἀργεντινὸς Πρεσβευτὴς στὸ Παρίσι, Σενιὸρ Ἀλθαρὲζ ντὲ Τολέντο, συναντήθηκε μὲ τὸν Μ. Ἀριστίντ Μπριάντ καὶ δὲν ὑπάρχει καμιά ἀμφιβολία ὅτι αὐτὴ ἡ συνάντηση κανόνισε τὶς τελευταῖες λεπτομέρειες γιὰ τὴν ἐκδοση στὴν Ἀργεντινὴ τῶν τρομοκρατῶν Ντουρρούτι, Ἀσκάζο καὶ Χόβερ». Στὴν Ἀργεντινὴ οἱ ἀρχὲς πανηγύριζαν καὶ ἐστεῖλαν στὸ Παρίσι τρεῖς ἀπὸ τοὺς καλύτερους ἀστυνομικούς, πού ἦταν εἰδικοί στὴν καταδίωξη τῶν ἀναρχικῶν, γιὰ νὰ χρησιμεύσουν σὰ σύμβουλοι τοῦ Πρεσβευτῆ. Μόλις ἔφτασαν ἐκεῖ ζήτησαν ἀπὸ τὶς Ἀργεντινὲς ἀρχὲς νὰ τοὺς στείλουν ἓνα πολεμικὸ πλοῖο, τὸ «Μπαχία Μπλάνκα» γιὰ νὰ μεταφέρουν τοὺς τρεῖς ἀναρχικούς. Ἦταν ζήτημα ἡμερῶν πιά καὶ ὁ Ντουρρούτι ἦταν καταδικασμένος νὰ ἐκτελεστεῖ στὸ Μπουένος Ἄιρες.

Τὰ νέα αὐτὰ σάστισαν τοὺς Ἀργεντινοὺς Ἀναρχικούς. Χωρὶς νὰ τρομοκρατηθοῦν, ἀποφάσισαν γρήγορα νὰ ὀργανώσουν μιὰ τρομερὴ ἀναταραχὴ σ' ὅλοκληρὴ τὴ χώρα. Ἡ Κυβέρνηση τοῦ Τεοντόρο Ἀλθιάρ, πιεζόμενη ἀπὸ τὴν ἀστυνομία τοῦ Μπουένος Ἄιρες, ἀπαγόρευσε τὶς διαδηλώσεις καὶ ὅλες τὶς δημόσιες συγκεντρώσεις, πού ὀργανώνονταν γιὰ νὰ διακηρύξουν τὴν ἀθωότητα τῶν τριῶν Ἰσπανῶν. Αὐτὸ ὅμως δὲν πτόησε τὴν ἀποφασιστικὴτητα τῶν ἀναρχικῶν, πού συγκέντρωσαν τὶς δυνάμεις τους γύρω ἀπὸ τὴν Λά Ἀντόρξα καὶ τὴν Ἐπιτροπὴ Πρὸ - Πρέζος, τῶν ὁποίων οἱ ἐκδόσεις καὶ ἡ ὀργάνωση στηρίζονταν στὰ ἀνεξάρτητα συνδικάτα τῶν φουρνάρηδων, τῶν μογιατζήδων, τῶν ὄδηγῶν, τῶν μαραγκῶν κλπ.

Ὄργανώθηκαν μεγάλες συγκεντρώσεις. «Χρησιμοποιοῦν πραγματικὰ ἀσυνήθιστες μεθόδους. Λογυχάρη, ἀνακοινώνουν μιὰ διαδήλωση στὴν Τάδε Πλατεῖα. Εἰδοποιημένη ἡ ἀστυνομία περικυκλώνει τὴν Πλατεῖα καὶ σκορπίζει ἓνα σχεδὸν ἀσήμαντο πλῆθος. Τότε ἐμφανίζεται ἓνας ἀναρχικὸς πού σπριζεται σ' ἓνα κιγκλίδωμα, ἐνῶ δυὸ ἄλλοι τὸν δέ-

νουν γρήγορα σ' αυτό με άλυσίδες. 'Ο αναρχικός, ακινητοποιημένος αρχίζει να μιλάει δυνατά, με μία φωνή που είναι καλά εκπαιδευμένη σε άμετρτες δημόσιες συγκεντρώσεις, όπου δέν υπήρχαν ηλεκτρικά συστήματα ή ενισχυτές για ν' άκούσει ο λαός. «Έλατε έδω και άκούστε με. Είμαστε αναρχικοί που θρισκόμαστε έδω για να σάς πούμε την άλήθεια για τόν Ντουρρούτι, τόν 'Ασκάζο και τόν Χόβερ!».

'Η άστυνομία όρμάει θιαστικά πρός τó μέρος τους, για ν' άντικρύσει ένα άπίστευτο θέαμα, ένας δεμένος άντρας μιλάει σάν πολυβόλο. Στην άρχή προσπαθούν να τόν κάνουν να σπαάσει κτυπώντας τον. 'Αλλά τó πλήθος έξεγείρεται θλέποντας έναν άνυπεράσπιστο άνθρωπο να χτυπιέται. Και ó αναρχικός συνεχίζει να μιλάει, να μιλάει, προσελκύνοντας χιλιάδες άνθρώπους. Αυτό ή σκηνή κρατούσε πάντα περισσότερο από μία ώρα, άσπου έρχόταν ένας σιδεράς για να σπάσει τις άλυσίδες. "Όλη αυτή την ώρα, ó ρήτορας μιλούσε, όχι μόνο για την ύπόθεση τών 'Ισπανών, αλλά άκόμη και για την 'Αμερικάνικη δικαιοσύνη στην ύπόθεση Σάκκο και Βανζέτι, για την περίπτωση του Ραντοβίζκι κλπ., και για την καταπιεστική πολιτική τής κυβέρνησης 'Αλθιάρ»⁷.

Στή Γαλλία, ή δίκη και τó αποτέλεσμα της είχε άναστατώσει όλόκληρη τή φιλελεύθερη ίντελιγκέντσια, και αυτή μαζί με τόν άριστερό Τύπο θεώρησε την παράδοση του Ντουρρούτι και τών συντρόφων του στην Κυβέρνηση τής 'Αργεντινής σάν παράνομη και άπαίτησε να άπελευθερωθούν άμέσως. Μέσα σ' όλη αυτή την άναταραχή, ó άκούραστος Λουί Λεκουάν όργάνωνε διαμαρτυρίες με την ύποστήριξη του Σύνδεσμου για τά Δικαιώματα του 'Ανθρώπου. Αυτός ó Σύνδεσμος είχε στην άρχή τρομοκρατηθεί από τόν 'Υπουργό Δικαιοσύνης, ó όποιος είχε πληροφορήσει τόν πρόεδρό του, Βίκτωρ Μπάχ, ότι ήταν μάταιο να μεσολαθήσει σ' αυτή την ύπόθεση, «άφου οί τρεις 'Ισπανοί ήταν ένοχοι». 'Αλλά ó Λεκουάν μπόρεσε να κατανικήσει τούς διαταγμούς του, με τή βοήθεια τών Σεβερίν και Μεσνάρντ - Ντόριαν, που έπεισαν τόν Βίκτωρ Μπάχ ότι ó Ντουρρούτι και ó 'Ασκάζο ήταν αναρχικοί που δέν είχαν τίποτε κοινό μ' αυτούς που χρησιμοποιούσαν αυτή την ιδεολογία για «να ζήσουν τή ζωή τους». 'Η διαμαρτυρία έφτασε μέχρι τó Συμβούλιο τών Βουλευτών, όπου πολλοί Σοσιαλιστές Βουλευτές πρότειναν νομοσχέδια για μία μεταρρύθμιση

του νόμου περί έκδοσης. Ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ἄρχισε νὰ καταλαβαίνει ὅτι τὸ ἔδαφος εἶχε ἀρξίσει νὰ γλυστράει κάτω ἀπ' τὰ πόδια της καὶ ὅτι δὲν θὰ μπορούσε νὰ πραγματοποιήσει τὴν έκδοσιν χωρὶς νὰ ἐκπληρώσει ὀρισμένες νομικὰς προϋποθέσεις.

Γιὰ τὸν Λεκουὰν καὶ τοὺς ἄλλους ὑποστηρικτὰς αὐτὸ σήμαινε μιὰ κατάλληλη ἀναβολή, τὴν ὁποία χρησιμοποίησαν πολὺ καλά, κινητοποιώντας τὴν κοινὴ γνώμη καὶ τὴν ὑποστήριξιν τῶν ἐργατῶν, γιατί τώρα ἡ μάχη ἐπρεπε νὰ κερδηθεῖ στοὺς δρόμους. Οἱ ἀριστερὲς ἐφημερίδες ὀργάνωσαν μιὰ δυναμικὴ ἐκστρατεία πού κράτησε μέχρι τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1927. Ἡ Ἐπιτροπὴ Βοήθειας ὀργάνωσε διαδηλώσεις καὶ συγκεντρώσεις. Ἄλλὰ ἀκόμα τὰ πάντα ἦταν ἀβέβαια. Ἐνα γράμμα πού ἔγραψε ὁ Ντουρρούτι στὴ οικογένειά του αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἐκφράζει τὴν τρομερὴ ἀγωνία του. Μέσα σ' ὄλη αὐτὴ τὴν ἔξαψη, ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ἀποφάσισε τὸν Ἀπρίλη νὰ ἐπικυρώσει τὴν ἀπόφασί της νὰ παραδώσει τοὺς τρεῖς ἀναρχικοὺς στὴν Κυβέρνησις τῆς Ἀργεντινῆς⁸.

Ἦταν ἓνα ἀναπάντεχο χτύπημα γιὰ τὸν Λεκουὰν καὶ τοὺς φίλους του. Στὸ Μπιουένος Ἄιρες ἡ Λ ἄ Ἀ ν τ ὀ ρ χ α ἀπήχησε τὴν ἀπογοήτευσή τους: «Ἡ Γαλλία δίνει κρέας στὰ ἄγρια θηρία, ἡ Γαλλία, πού εἶναι σάπια, ἐμπορεύεται τίς ἀνθρώπινες ζωές». Καὶ ἀκόμα: «Μιὰ θάρβαρη, ἀπολίτιστη χώρα χωρὶς ἐγγυήσεις γιὰ τὸ ἄτομο ἢ τὸ σύνολο, διὰπλάτα ἀνοικτὴ ἔτσι ὥστε στὴν κάθε κατάχρησιν καὶ βία πού προέρχεται ἀπὸ πάνω νὰ μπορεῖ νὰ θρεῖ ἀμέσως στήριγμα. Αὐτὴ εἶναι ἡ Ἀργεντινὴ. Ἐδῶ κυβερνάει μόνο ἓνας ἐπαίσιχυντος φόβος καὶ ἀκόμα χειρότερα, ἓνας χυδαῖος φόβος ἕπακούει. Ἡ μόνη ἀσφάλεια εἶναι ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς δειλίας, ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ ψέματος καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς δρωμιάς».

Ὁ Ἰσπανὸς Πρεσβευτὴς στὸ Παρίσι, Κουινόνες ντέ Λεόν, πίεσε πάλι τὸν Πρεσβευτὴ τῆς Ἀργεντινῆς νὰ μεσολαθῆσιν στὴ Γαλλικὴ Κυβέρνησις γιὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ έκδοσις. Μιὰ παράγραφος ἐνὸς ἄρθρου στὸν ἄστικὸ Τύπο, ἀνακοίνωνε ὅτι ἓνα Ἀργεντινὸ πολεμικὸ πλοῖο ἐπρόκειτο νὰ φτάσει σύντομα στὴ Χάβρη, τὸ δεῦτερο πού ἔστειλε ἡ Ἀργεντινὴ γιὰ νὰ παραλάβει τὸ «πολύτιμο ἐμπόρευμα». Ὁ Γαλλικὸς καὶ Ἀργεντινὸς ἀναρχικὸς Τύπος ἀπάντησε μὲ μιὰ βίαιη ἐπίθεσιν ἐναντίον καὶ τῶν δύο Πρεσβευτῶν. Ἡ Λ ἄ Ἀ ν τ ὀ ρ χ α προ-

χώρησε τόσο πολύ, ώστε να καταγγείλει δημόσια «όρισμένες παρανομίες στην δημόσια διοίκηση» και έγραψε ότι ο Πρόεδρος 'Αλβιάρ είχε κερδίσει αυτό το ρουσφέτι απ' τη Γαλλία «γιατί θα πρόσφερε σαν αντάλλαγμα για τους τρεις αναρχικούς μια πόρνη από την 'Ανατολή». Τελικά, έφτασαν στο σημείο να απειλήσουν ότι θα εξαπέλυαν μια μαζική κινητοποίηση, συνδυάζοντας την υπερρόσηση του Ντουρρούτι μ' αυτήν των Σάκκο και Βανζέτι. Αυτή η απειλή έφερε το επιθυμητό αποτέλεσμα. Ο 'Αλβιάρ άρχισε να ταλαντεύεται ανάμεσα στην επιθυμία του να ευχαριστήσει την 'Ισπανική μοναρχία και στον φόβο του να δει να χειροτερεύει ή κατάσταση στην 'Αργεντινή⁹.

Ένώ ο 'Αργεντινός Πρόεδρος προσπαθούσε να ξεφύγει έξυπνα απ' το αδιέξοδο που βρισκόταν, η 'Ισπανική διπλωματία, αποφασισμένη όσο ποτέ, ένοχλούσε την Γαλλική Κυβέρνηση. Τώρα στη Γαλλία οι έκδηλώσεις διαμαρτυρίας είχαν αρχίσει να γενικεύονται. Ο Λεκουάν έφθασε στα άκρα, αν και χωρίς ελπίδα: «'Η Τυραννία θριάμβευε, περιφρονώντας την κοινή γνώμη, που απαιτούσε με θάρρος την απελευθέρωση των φυλακισμένων». 'Αναρωτιόταν όμως «αν αυτή η πρόσκληση θα στοίχιζε στην Γαλλική Κυβέρνηση». Μετά αποφάσισε να προκαλέσει ένα δημόσιο σκάνδαλο: «Νά χαστουκίσει τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Λουί Μπαρτού, ενώ θα βρισκόταν μεταξύ των συνεργατών του». Για να πραγματοποιήσει αυτή την πράξη μπήκε μέσα στο Παλάτι των 'Ιλισίων, γλυστρώντας ανάμεσα από τους δημοσιογράφους, τη στιγμή που συνεδρίαζε η Κυβέρνηση. Ένας αστυνομικός τον αναγνώρισε και ζήτησε τα χαρτιά του. Τοῦ έδειξε την ταυτότητά του σαν εκδότη τῆς Λ ι μ π ε ρ τ α ί ρ, αλλά ο αστυνομός αποφάνθηκε ότι «δέν ἦταν ἀληθινός δημοσιογράφος» και τὸν πέταξε ἔξω. «Αὐτὴ ἡ ἀναποδιά μὲ ἐρέθισε», ἔγραψε ὁ Λεκουάν, «ἀφοῦ δέν μπόρεσα νὰ χτυπήσω τὸν Μπαρτού σωματικά, θὰ τὸν κατὰστροφα πολιτικά». Καί ρίχτηκε σὲ μιὰ ἐκστρατεία ἀναταραχῆς, συγκεντρώσεων καὶ ἐξέγερσης¹⁰.

Σὲ μιὰ συγκέντρωση στὸ Μπουλιὲ ἔγινε ὁμόφωνα δεκτὴ μιὰ αἴτηση ποὺ ἀπευθύνονταν στοὺς πολίτες Πανλεβὲ καὶ 'Εριὸ ζητώντας τους «σὰ χειρονομία πραγματικοῦ δημοκρατισμοῦ, ν' ἀπαντήσουν μ' ἓνα σκέτο «ὄχι» στὴν 'Ισπανία διαμέσου τῆς 'Αργεντινῆς». Ὅπως τὸ περίμεναν, ὁ Πανλεβὲ δέν ἔκανε τίποτα, γιατί «ἦταν ἓνα οπασμένο καλάμι». Ἄντίθετα, ὁ 'Εριὸ ζήτησε τὸν φάκελλο γιὰ νὰ τὸν

παρουσιάσει στο επόμενο Υπουργικό Συμβούλιο. Ο Λεκουάν κατάλαβε τη σπουδαιότητα της πράξης του Έριό. Αν αυτός ανακάτευε το Κοινοβούλιο σ' αυτή την υπόθεση, θα έβαζε την Κυβέρνηση σε δύσκολη θέση. Θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα πραγματικό κοινοβουλευτικό ζήτημα: ο Πουανκαρέ άφησε την κοινή γνώμη και η κοινή γνώμη δέχτηκε την πρόκληση. Ένας άλλος βουλευτής, ο Ρενοντέλ, συμφώνησε να προσθέσει κι αυτός το όνομά του στην κοινοβουλευτική έπερώτηση και μαζί με τον Λεκουάν, έγραψε μιá ανακοίνωση πού την έδωσε στον Τύπο. Οι κυριότερες άριστερες έφημερίδες την δημοσίευσαν όλόκληρη. Έμειναν ακόμα έκπληκτοι βλέποντας ότι η Ο υ μ α ν ι τ έ, τó όργανο του Γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος (πού μέχρι τότε πολύ σπάνια ανέφερε την περίπτωση των τριών Ίσπανών) δημοσίευσε κι αυτή όλόκληρη την ανακοίνωση, με την ύπογραφή όχι του Ρενοντέλ, αλλά του Βαγιάν Κουτουριέ¹.

Ο Λεκουάν, για τον όποιον όλοι ήξεραν ότι κρύβονταν πίσω από την έπερώτηση, εγκατέστησε τα γραφεία του στην αίθουσα Πα Περντι, μέσα στο Κοινοβούλιο. Κέρδισε την έμπιστοσύνη των Ριζοσπαστών Σοσιαλιστών Ντουραφού και Ρενέ Ρισάρ, πού του υποσχέθηκαν να μιλήσουν σαν εκπρόσωποι του κόμματός τους. Ο ανεξάρτητος Σοσιαλιστής, Μορό - Γκιαφέρι, συμφώνησε να ένωθεί μαζί τους. Ο Λεκουάν κατάφερε να μαζέψει τις ύπογραφές 250 βουλευτών, αλλά αυτό δεν ήταν αρκετό, αφού ο σκοπός του δεν ήταν μόνο η άπελευθέρωση των φυλακισμένων αλλά και η πώση του Πουανκαρέ. Του έλειπαν μόνο πενήντα όνόματα και προσπαθούσε να τα βρει ακόμη και μέσα στο Κόμμα του Πρωθυπουργού.

Όσο για τους φυλακισμένους, είχαν άρχισει μιá άπεργία πείνας και κάθε μέρα ο Τύπος ανάφερε την φυσική τους κατάσταση σε μιá εξαγριωμένη κοινή γνώμη. Οι άρχές προσπάθησαν με κάθε δυνατό μέσο να κάνουν τους άπεργούς ν' αλλάξουν γνώμη, αλλά αυτοί συνέχιζαν άποφασισμένοι. Ο Διευθυντής των φυλακών έξουσιοδότησε τον Λεκουάν να έπιοκεφτεί τους φυλακισμένους στο νοσοκομείο των φυλακών Φρεσνές για να τους πείσει να φάνε. Του άπάντησαν ότι δεν θα σταματούσαν την άπεργία μέχρι να άφεθούν έλεύθεροι.

Όλ' αυτά είχαν ανεβάσει την υπερένταση στο μάξιμουμ, πριν ακόμη τεθεί η κοινοβουλευτική έπερώτηση, στις 3 Ίούλη τó 1927 στις 2 τó μεσημέρι.

Τὸ πρωὶ αὐτῆς τῆς μέρας, ὁ Πουανκαρέ συζήτησε τὴν ὑπόθεση τοῦ Λουὶ Λεκουὰν μὲ τὸν Ὑπουργὸ Δικαιοσύνης. Ἐποφάσισαν νὰ στείλουν ἕναν ἀγγελιοφόρο, τὸν Μαλθὺ, σ' αὐτόν. Ἦταν προσωπικὸς φίλος τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ Πρόεδρος τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου. «Τί ζητᾶς, Λεκουὰν; Τόσο πολὺ σ' ἐνδιαφέρει ἡ πώση τοῦ Πουανκαρέ;» – «Καθόλου. Θέλουμε μόνο ἕνα πράγμα καὶ μ' ὄλο μας τὸ εἶναι, τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Ἀσκάζο, τοῦ Ντουρρουτί καὶ τοῦ Χόβερ». Ὁ Μαλθὺ ὑποσχέθηκε στὸ Λεκουὰν νὰ μιλήσει στὸν Πρόεδρο τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ νὰ ὀρίσει μιὰ ὥρα γιὰ νὰ τὸν πληροφορήσει γιὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐκκλήσής του. Ἦταν ἡ ὥρα στὴν ὁποία θὰ γινόταν ἡ κοινοβουλευτικὴ ἐπερώτηση. Ἡ ἀπάντηση ἦρθε πρὶν ἀπ' αὐτήν: ὁ Πουανκαρέ καὶ ὁ Μπαρτουὺ συνθηκολόγησαν. Οἱ τρεῖς ἐκτὸς νόμου Ἴσπανοὶ θὰ ἀπελευθερώνονταν τὴν ἄλλη μέρα¹².

Στὶς ἀπογευματινὲς ἐφημερίδες τεράστιες ἐπικεφαλίδες ἀνακοίνωναν τὴν ἀπελευθέρωσή τους. Τὴν ἐπόμενη μέρα ὁ Τύπος σχολίαζε τὸ γεγονός. Ὁ Μωρίς Ντελεπὶν ἔγραψε στὴν *Λ ἐ Π ο π ο υ λ ἐ ρ*: «Τὸ ὅτι οἱ πόρτες τῆς φυλακῆς ἀνοίξαν γιὰ νὰ θγοῦν αὐτοὶ οἱ τρεῖς ἀθῶοι ἄνθρωποι, εἶναι ἕνας θρίαμβος τῆς ἐργατικῆς τάξης». Στὴν *Λ ἐ Κ θ ο τ ι ν τ ι ἔ ν*, ἡ Οὐγκέτ Γκοντὶν ἔγραψε μ' ἕναν πολὺ συναισθηματικὸ τρόπο γιὰ τὴν συνέντευξη ποὺ πῆρε ἀπὸ τοὺς ἀποφυλακισμένους: «Καὶ τώρα; Ὁ Ντουρρουτί μὲ κοίταξε χαμογελώντας: Τώρα; Ἦ ἀρχίσουμε τὸν ἀγῶνα ξανά... ἀλλὰ στὴν Ἴσπανία». Καὶ ἡ δημοσιογράφος κατέληγε: «Εἶναι ἀλήθεια ὅτι βγήκαν ἀπὸ τὴ φυλακὴ, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐγκαταλείψουν τὴ Γαλλία τὸ πολὺ μέσα σὲ δέκα πέντε μέρες, γιὰ νὰ ἀπελαθοῦν σὲ μιὰ ἄλλη χώρα, ὅπου ἴσως τοὺς καταδιώξουν μὲ τὸν ἴδιο τρόπο»¹³.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 Χένρυ Τόρες

2 Γράμμα του Ντουρρούτι, 17 Σεπτέμβρη 1926. Προσωπικά αρχεία.

3 "Η Ισπανική μοναρχία πρόσθεσε α' αυτή τη μηχανογραφία -την ανακάλυψη μιās πλατιάς αναρχικής συνωμοσίας με διεθνή χαρακτήρα- Αύτοι οι αναρχικοί είχαν προετοιμάσει απόπειρες εναντίον του Πρίμο ντέ Ριβέρα, του Πουανκαρέ και του Μουσσολίνι. Η επίθεση εναντίον του Πρίμο ντέ Ριβέρα θα γινόταν στην διάρκεια της κηδείας του Ανώτερου Δικαστικού, Σεντόρ Τόρνος Λά Βανγκουάρντια, 2 Δεκέμβρη 1926

Η Ισπανική Κυβέρνηση σκέφτηκε ότι μ' αυτό τό κόλπο θα μπορούσε να φοβίσει τόν Πουανκαρέ και νά τόν αναγκάσει νά τής παραδώσει τούς φυλακισμένους. Για νά ενισχύσουν τήν άληθοφάνεια αυτής -τής ανακάλυψης-, κατηγορήσαν τόν Γκαρθία Όλιβέρ ότι ήταν ό οργανωτής αυτής τής συνωμοσίας. Μεταφέρθηκε όπό τίσ φυλακές του Μπούργκας στην Παμπλόνα, όπου επρόκειτο νά δικάσεί

4 Χένρυ Τόρες

5 Λουί Λεκουάν, "Η πορεία μιās ζωής", Έκδόσεις Λιμπερτέ, Παρίσι 1966 "Ο Λεκουάν," πού πέθανε τό 1971 στό Παρίσι αέ ηλικία 83 χρονών, ήταν ένας γνωστός Γάλλος οναρχο - παταιφιστής, πού αφιέρωσε τήν ζωή του, μέσα κι έξω απ' τή φυλακή, στόν αγώνα για τήν ειρήνη.

6 Δεν έχει σχέση με τόν Υπουργό Δικαιοσύνης Μπαρταύ

7 Όσβάλντο Μπάγιερ, REV, Na. 34 Φλεβάρη 1970.

8 Λουί Λεκουάν, στό ίδιο.

9 Αναφέρεται από τόν Όσβάλντο Μπάγιερ

10 Λουί Λεκουάν: Οί εφημερίδες παύ άσχαλήθηκαν περισσότερο μ' αυτή τήν υπόθεση ήταν ή Λέ Ποπουλέρ, ή Λέ Κβοτιντιέν και ή Λ' Έβρ.

11 Λουί Λεκουάν.

12 Στο ίδιο.

13 Λέ Ποπουλέρ και Λέ Κβοτιντιέν, 15 Ιούλη, 1927.

13. Κρυβόμενος στην Ευρώπη

Ἡ «Ἐπιτροπὴ τῶν Προσφύγων» ἀντιμετώπιζε ἀξεπέραστες δυσκολίες, στὴν προσπάθειά της νὰ πάρει βίζες γιὰ τοὺς Ἴσπανοὺς ἀναρχικοὺς, τὸν Ντουρρουτί καὶ τὸν Ἀσκάζο. Καμιὰ χῶρα δὲν τοὺς ἤθελε. Ἦρθαν σὲ ἐπαφὴ ἀκόμα καὶ μὲ τὴν ΕΣΣΔ, ἀλλὰ ὁ Πρεσβευτὴς της στὸ Παρίσι ἔπρεπε νὰ συμβουλευτεῖ τὴ Μόσχα καὶ ἀπὸ τότε δὲν πῆραν κανένα νέο¹. Ὅμως, οἱ δυὸ ἄντρες δὲν ἀπογοητεύτηκαν καὶ ἔλπιζαν νὰ γυρίσουν στὴν Νότια Ἀμερική, ἢ καλύτερα στὴν Ἰσπανία. Ὁ ἀναρχισμὸς ἐκεῖ εἶχε ἀποκτήσει ἕνα νέο κύρος ἀπὸ τότε ποὺ ἰδρύθηκε ἡ Ἴθρηκὴ Ἀναρχικὴ Ὁμοσπονδία (FAI) τὸν Ἰούλιον τοῦ 1927².

Στὴ διάρκεια τῶν δεκαπέντε ἡμερῶν ποὺ ἔμειναν στὸ Παρίσι ὁ Ντουρρουτί καὶ ὁ Ἀσκάζο μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσή τους, συνέβηκαν δυὸ πράγματα ποὺ ἀποτελέσαν μιὰ καινούργια καμπὴ στὴ ζωὴ τους. Συνάντησαν δυὸ νεαρὲς Γαλλίδες στὴ Διεθνῆ Βιβλιοθήκη, ποὺ ἀνῆκαν στὸ Κίνημα τῆς Συνδικαλιστικῆς Νεολαίας, τὴν Ἐμιλιὲν Μορίν καὶ τὴν Μπέρθ Φαβέρ. Ἀναπτύχθηκε μεταξὺ τους μιὰ μεγάλη φιλία, ποὺ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ δημιουργηθοῦν δυὸ σταθεροὶ δεσμοί, τῆς Ἐμιλιὲν μὲ τὸν Ντουρρουτί καὶ τῆς Μπέρθ μὲ τὸν Ἀσκάζο.

Ἐπίσης στὸ ἴδιο διάστημα εἶχαν μιὰ συνάντησιν μὲ τὸν Οὐκρανὸ ἀντάρτη Νέστορα Μάχνο, ποὺ αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἦταν πολὺ ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὸν πόλεμον ποὺ τοῦ ἔκαναν οἱ ἐξόριστοι Ρῶσοι σύντροφοί του³. Συνήθως δὲ δεχόταν κανέναν, ἀλλὰ ξέροντας τὴν περιπετειώδη ζωὴ τῶν δυὸ Ἴσπανῶν, δέχτηκε νὰ τοὺς συναντήσῃ στὸ δωμάτιο τοῦ φτωχοῦ ξενοδοχείου ὅπου ἔμενε. «Ἐρχόμαστε νὰ χαιρετήσουμε, ἐοένα, τὸ σύμβολο ὄλων ἐκείνων τῶν ἐπαναστατῶν ποὺ ἀγωνίστηκαν γιὰ τὴν ὑλοποίηση τῶν Ἀναρχικῶν ἰδεῶν στὴ Ρωσία. Καὶ ἀκόμη ἐρχόμαστε νὰ ἐκφράσουμε τὸ σεβασμὸ μας γιὰ τὴν πλούσια ἐμπειρία τῆς Οὐκρανίας». Τὰ λόγια τοῦ Ντουρρουτί εἶχαν ἕνα φανερὸ ἀντίκτυπον πάνω στὸν ἀπογοητευμένον ἀγωνιστὴ. Ἀργότερα ὁ Ἀσκάζο ἀνάφερε: «Αὐτὸς ὁ μικρόσωμος, ἀδύνατος ἄντρας, φάνηκε νὰ ξαναγυρνᾷ στὴν ζωὴ. Τὸ βλέμμα στὰ λοξὰ του μάτια ἐγένεε διαπεραστικὸ καὶ ἔντονον, ἐκφράζοντας καθαρὰ τὴν ἀτέλειωτη ζωτικότητά ποὺ κρυβόταν στὸ ἀρρωστο σῶμα του».

Τοὺς ἀπάντησε: «Στὴν Ἰσπανία, οἱ συνθῆκες

για μία επανάσταση με ένα έντονο αναρχικό περιεχόμενο είναι καλύτερες απ' ό,τι στη Ρωσία. Υπάρχει ένα προλεταριάτο και μία αγροτιά με μία επαναστατική παράδοση, των οποίων η πολιτική ωριμότητα φαίνεται στις αντιδράσεις τους. Μακάρι η επανάστασή σας να γίνει έγκαιρα, για να έχω την Ικανοποίηση να δω τον αναρχισμό ζωντανό και προβληματισμένο από την Ρωσική έμπειρία. Στην Ίσπανία έχετε μια αντίληψη για την οργάνωση η οποία μάς έλειπε στη Ρωσία. Η οργάνωση είναι εκείνη που βασικά εξασφαλίζει την επιτυχία όλων των επαναστάσεων. Γι' αυτό, όχι μόνο θαυμάζω το αναρχικό κίνημα στην Χερσόνησο, αλλά και ακόμα πιστεύω ότι αυτή τη στιγμή, είναι το μόνο που μπορεί να πραγματοποιήσει μια επανάσταση τελειότερη απ' αυτήν των Μπολσεβίκων και μάλιστα χωρίς τον κίνδυνο της γραφειοκρατίας, που την απειλούσε από την αρχή της. Πολεμείστε για να διατηρήσετε αυτό το αίσθημα της οργάνωσης και να μην επιτρέψετε να καταστραφεί απ' αυτούς που νομίζουν ότι ο αναρχισμός είναι ένα δόγμα που δεν έχει καμιά σχέση με την πραγματική ζωή. Ο Αναρχισμός είναι το αντίθετο του σεχταρισμού και του δογματισμού. Τελειοποιείται με τη δράση. Δεν έχει ένα καθορισμένο δόγμα. Είναι ένα φυσιολογικό γεγονός που εμφανίζεται ιστορικά σε όλες τις συλλογικές ανθρώπινες καταστάσεις. Αντιπροσωπεύει ακόμα και την πρόοδο της Ιστορίας και είναι η δύναμη που σπρώχνει την Ιστορία μπροστά».

Ο Μάκνο έκανε μεγάλες προσπάθειες να εκφραστεί στα Γαλλικά και άπευθύνονταν συνέχεια στον φίλο του Ντοβίσκου για να του μεταφράζει ορισμένες εκφράσεις. Και ενώ ο μεταφραστής μιλούσε στους Ίσπανούς, ο Μάκνο παρακολουθούσε προσεκτικά για να δει τον αντίκτυπο που είχαν τα λόγια του σ' αυτούς τους νέους και πολλές φορές τον διέκοπτε άπτομα για να μιλήσει με πάθος ο ίδιος, φοβούμενος ότι οι σκέψεις του διαστρεβλώνονταν. Για πολλές ώρες, ο Άσκάζο και ο Ντουρρουτι άκουγαν έναν άπολογοισμό των γεγονότων στην επαναστατημένη Ουκρανία, για τη ζωή των αναρχοκομμουνιστικών ομάδων στο Γκουλάι - Πολέ και για την επανάσταση των Έλευθερων Σοβιέτ στη ζώνη που λειτουργούσαν.

«Η αγροτική μας κομμούνα ήταν από την αρχή το οικονομικό και πολιτικό ζωτικό κέντρο του κοινωνικού μας συστήματος. Αυτές οι κοινότητες δεν βασιζόνταν στον ατομικό έγωισμό αλλά σπρίζον-

ταν πάνω στις θεμελιώδεις ἀρχές τῆς κοινοτικῆς, τοπικῆς καί περιφερειακῆς ἀλληλεγγύης. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο πού τὰ μέλη τῶν ἐπιτροπῶν αισθάνονταν ἀλληλεγγύη μεταξύ τους, οἱ ἐπιτροπὲς ὁμοσπονδοποιούνταν ἢ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη. Ἡ πρακτικὴ μας στὴν Οὐκρανία ἔδειξε πολὺ καθαρά ὅτι τὸ ἀγροτικὸ πρόβλημα εἶχε τελείως διαφορετικὲς λύσεις ἀπ' αὐτὲς πού ἐπέβαλε ὁ Μπολσεβικισμός. Ἄν ἡ ἐμπειρία μας εἶχε ἐξαπλωθεῖ καί στὴν ὑπόλοιπη Ρωσία, δὲν θὰ εἶχε δημιουργηθεῖ αὐτὴ ἡ ὀλέθρια διαίρεση ἀνάμεσα στὴν ἐπαρχία καί στὴν πόλη. Θὰ εἶχαμε ἀποφύγει ὄλ' αὐτὰ τὰ χρόνια τῆς πείνας καί τῶν μάταιων ἀγῶνων ἀνάμεσα στοὺς ἀγρότες καί στοὺς ἐργάτες. Καί τὸ σπουδαιότερο, ἡ ἐπανάσταση θὰ εἶχε ἐξελιχτεῖ καί ἀναπτυχθεῖ σὲ τελείως διαφορετικὴ κατεύθυνση. Ἐχεῖ ὑποστηρικθεῖ ἐναντίον τοῦ συστήματός μας στὴν Οὐκρανία, ὅτι μπόρεσε νὰ κρατηθεῖ γιατί ἦταν βασισμένο μόνο σὲ ἀγροτικὰ θεμέλια. Δὲν εἶναι ἀλήθεια. Οἱ κομμουνὲς μας ἦταν ἀνακατεμμένες, ἀγροτικὲς - βιομηχανικὲς, καί ἀκόμα, μερικὲς ἀπ' αὐτὲς ἦταν μόνο βιομηχανικὲς. Εἴμασταν ὅλοι μας ἀγωνιστὲς καί ἐργάτες. Ἡ λαϊκὴ συνέλευση ἐπαιρνε τίς ἀποφάσεις. Στὴ στρατιωτικὴ ζωὴ ὑπῆρχε μιὰ Ἐπιτροπὴ Πολέμου, πού τὴ ἀποτελοῦσαν ἀντιπρόσωποι ὄλων τῶν ἀντάρτικων ομάδων, πού δροῦσαν. Γιὰ νὰ ὀλοκληρώσω, ὁ καθένας ἐπαιρνε μέρος στὴ συλλογικὴ ἐργασία γιὰ νὰ ἐμποδίσει τὴν γέννηση μιᾶς διευθύνουσας τάξης πού θὰ μονοπωλοῦσε τὴν ἐξουσία. Καί τὸ πετύχαμε. Ἐπειδὴ κατορθώσαμε καί διαφεύσαμε τίς Μπολσεβίκικες γραφειοκρατικὲς μεθόδους, ὁ Τρότσκι, προδίνοντας τὴ συνθήκη μεταξύ τῆς Οὐκρανίας καί τῶν Μπολσεβίκικων ἀρχῶν, ἔστειλε τὸν Κόκκινο Στρατὸ γιὰ νὰ μᾶς πολεμήσει. Ὁ Μπολσεβικισμὸς θριάμβευσε στρατιωτικὰ πάνω στὴν Οὐκρανία καί τὴν Κροστάνδη, ἀλλὰ μιὰ μέρα ἡ ἐπαναστατικὴ ἱστορία θὰ μᾶς παينέσει καί θὰ καταδικάσει τοὺς νικητὲς σὰν ἀντεπαναστάτες νεκροθάφτες τῆς Ρωσικῆς ἐπανάστασης».

Στὴ διάρκεια τῆς συζήτησης ὁ Μάκνο ἔδειχνε συχνὰ σημάδια ἀδυναμίας, ἰδιαίτερα ὅταν ξαναθυμόταν δυσάρεστες ἀναμνήσεις. Μιὰ φορὰ ἀναστέναζε, λέγοντας: «Ἐλπίζω πὼς ὅταν ἔρθει ἡ ὥρα, ἐσεῖς θὰ ἐνεργήσετε καλύτερα ἀπὸ μᾶς». Ὅταν ἔφευγαν, εἶπε στοὺς δυὸ Ἴσπανούς, μ' ἓνα αισιόδοξο χαμόγελο: «Ὁ Μάκνο ποτὲ δὲν ἀρνήθηκε νὰ πολεμήσει. Ἄν εἶμαι ἀκόμα ζωντανός, ὅταν ἀρχίσετε τὸν ἀγῶνα σας, θὰ εἶμαι μαζί σας»⁴.

Οι μέρες που η Γαλλία επέτρεψε στον Ντουρρούτι και τόν Άοκάζο να θρίοκονται στο έδαφος της ήταν περιορισμένες και οι δυο άντρες βρέθηκαν σέ μιá Εϋρώπη που τούς είχε κλείσει τίς πόρτες της. "Εξι μέρες μετά τήν άπελευθέρωσή τους, ό Ντουρρούτι έγραψε στήν οικογένειά του ότι θά έπρεπε πολύ γρήγορα ν' άρχίσουν νέα ταξίδια και άναγκαστικές περιπλανήσεις. Στίς 29 'Ιούλη 1927, ή Γαλλική άστυνομία τούς πήγε στά Βελγικά σύνορα. Κωμικοτραγικό έπισόδειο: ή Γαλλική άστυνομία τούς άπέλαυσε και οι Βέλγοι δέν τούς επέτρεπαν νά μπουν μέσα. "Ετσι, ή Γαλλική άστυνομία κατάρφερε νά τούς στείλει κρυφά στήν γειτονική της χώρα. Χάρη στή φιλοξενία του Βέλγου άναρχικού, Χέμ Ντέπ, μπόρεσαν νά μείνουν όλο τόν Αϋγουστο στίς Βρυξέλες. Άλλά έντελώς συμπτωματικά συνελήφθηκαν άπό τήν Βελγική άστυνομία, που τούς πήγε πάλι στά σύνορα και τούς έστειλε πίσω στή Γαλλία, μέ τό ίδιο τρόπο που είχε χρησιμοποιήσει ή Γαλλική άστυνομία.

Μόλις έφτασαν στό Παρίσι, ή άστυνομία άνακάλυψε γρήγορα τά ίχνη τους. "Όλα τά σπίτια που θά μπορούσαν πρόθυμα νά τούς φιλοξενήσουν παρακολουθούνταν. Προσπάθησαν νά βρουν καταφύγιο στό σπίτι ενός ειρηνιστή άγωνιστή. Άλλά κι εκεί μόλις που βρήκαν τόν καιρό νά ξεγλιστρήσουν, ένώ ό νοικοκύρης του σπιτιού προσπαθούσε νά πείσει έναν άστυνομικό, που είχε έρθει για νά κάνει έρευνα, ότι ούτε καν τούς ήξερε⁵. Οι πιό δραστήριοι άγωνιστές (και ιδιαίτερα ή 'Εμιλιέν και ή Μπέρθ) παρακολουθούνταν επίσης στενά. Αυτό έκανε άνυπόφορη τή ζωή των δυο φυγάδων.

Ή 'Επιτροπή 'Επαναστατικής Συμμαχίας⁶, που είχε πρόσφατα άνανεωθεί, είχε ένωθεί μέ τούς "Λός Σολιντάριος» για νά πάρει μέρος σ' ένα καινούργιο σχέδιο για τό ζέσπασμα τής επανάστασης στήν Εϋρώπη. Ή Συμμαχία τούς συμβούλεψε νά πάνε στή Λυών, μιá πιό ήσυχη πόλη, όπου θά ήταν εύκολότερο γι' αυτούς νά κρυφτούν και νά πάρουν μέρος στά επαναστατικά σχέδια που είχαν άρχισει νά διαμορφώνονται. "Ετσι προμηθεύτηκαν άμέσως πλαστά χαρτιά και βρήκαν γρήγορα δουλειά στή Λυών. Άλλά γρήγορα τούς άνακάλυψαν, τούς συνέλαβαν και τούς κατηγόρησαν ότι παραβίασαν τούς νόμους περι άλλοδαπών. Οι Γάλλοι άναρχικοί άρχισαν ξανά μιá έκστρατεία για νά προειδοποιήσουν τήν κοινή γνώμη για τίς πιθανές μηχανορραφίες τής Γαλλικής άστυνομίας. Για νά κάνουν τά πρά-

γματα λιγότερο περίπλοκα, τούς καταδίκασαν δια-
στικά σὲ ἕξι μῆνες φυλάκιση. Μετά, γιὰ μιὰ ἀκόμη
φορὰ, ἀναγκάστηκαν νὰ περάσουν κρυφὰ τὰ Βελ-
γικὰ σύνορα. Εἶχε περάσει ἕνας χρόνος ἀπὸ τὴν
τελευταία τους ὁδύσσεια, ἀλλὰ οἱ Πρεσβευτὲς συ-
νέχιζαν νὰ εἶναι ἀνένδοτοι. Κανεὶς δὲν θάδινε ἄ-
συλο σὲ ἀνθρώπους ποὺ μπορούσαν νὰ δολοφονή-
σουν κληρικούς καὶ νὰ ἐπιτεθοῦν σὲ τράπεζες.

Μετὰ ἀπὸ χίλιους δισταγμούς, ἡ Ε.Σ.Σ.Δ. δήλω-
σε ὅτι ἦταν ἔτοιμη νὰ δεχτεῖ τὸν Ντουρρουτί καὶ
τὸν Ἀσκάζο. Παρόλες τὶς προειδοποιήσεις ποὺ τοὺς
ἔκαναν οἱ Ρῶσοι ἀναρχικοί, ἀποφάσισαν νὰ τὸ ρι-
σκάρουν. Σ' ἕνα γράμμα πρὸς τοὺς φίλους του, ὁ
Ντουρρουτί ἔγραψε: «Ὅταν αὐτὸ τὸ γράμμα φτά-
σει σὲ σᾶς, ἡ ἀπόστασις ποὺ μᾶς χωρίζει θὰ εἶναι
τεράστια. Δὲν μπορείτε νὰ φανταστεῖτε μὲ πόση
λύπη φεύγω μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἰσπανία. Ἔχουμε πά-
ρει μιὰ εὐνοϊκὴ ἀπάντησις ἀπὸ τὴν Ρωσικὴ Κυβέρ-
νησις καὶ ἔχω ἔτοιμη τὴν βαλίτσα μου γιὰ τὴ μεγάλ-
η περιπέτεια»⁷. Ὁ Ντουρρουτί εἶχε ἀποφασίσει νὰ
κάνει αὐτὸ τὸ ταξίδι, ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ἀπόφασις δὲν κρά-
τησε πολὺ. Τὸ Σοβιετικὸ Προξενεῖο στὶς Βρυξέλες
τοὺς εἶπε ὅτι ἀφοῦ ἡ αἴτησί τους ἐγίνε στὴ Γαλ-
λία, ἔπρεπε καὶ τὰ διαβατήριά τους νὰ ἐκδοθοῦν
ἐκεῖ. Ὑποστήριζαν ὅτι εἶχε ἀπαγορευτεῖ νὰ
μείνουν στὴ Γαλλία, ἀλλὰ οἱ Σοβιετικοὶ ὑπάλληλοι
ἦταν ἀνένδοτοι. Ἔτσι οἱ δύο Ἰσπανοὶ ἀναγκάστη-
καν νὰ πᾶνε πάλι στὸ Παρίσι παράνομα.

Ἀπὸ τὸ Προξενεῖο στάλθηκαν στὴν Πρεσβεία.
Ἐκεῖ τοὺς ὑπόβαλαν σὲ μιὰ σκληρὴ ἀνάκρισις γιὰ
τὸ τί σκόπευαν νὰ νὰ κάνουν φτάνοντας στὴ Ρωσία.
Τοὺς ζήτησαν νὰ συμπληρώσουν κάτι αἰτήσεις, στὶς
ὁποῖες ἔπρεπε νὰ ὑποσχεθοῦν ὅτι θὰ ὑπεράσπιζαν
τὸ Κράτος τῶν Σοβιετ, ὅτι δὲν θὰ τοῦ ἔκαναν κα-
νένα κακό, ὅτι θὰ τὸ ἀναγνώριζαν ὡς τὴ γνήσια
ἐκφρασις τῆς λαϊκῆς θέλησις. Ἐκεῖνοι ὅμως θεώρη-
σαν αὐτὲς τὶς συνθήκες ἀνυπόφορες καὶ ἀποφάσι-
σαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ ταξίδι⁸.

Ὅπου κι ἂν στρέφονταν, στὴ Γαλλία, στὸ Βέλ-
γιο, στὴν Ἑλβετία, στὴ Γερμανία, στὸ Λουξεμβούρ-
γο, οἱ δύο ἄντρες ἐπαιρναν πάντα τὴν ἴδια ἀρνη-
τικὴ ἀπάντησις: παντοῦ ἦταν ἀνεπιθύμητοι. Αὐτοὶ
οἱ ἄντρες ποὺ ἀρνοῦνταν συστηματικὰ ὅλους τοὺς
νόμους καὶ τὰ πολιτικὰ στρατόπεδα μπορούσαν νὰ
ζήσουν κάπου μόνον παράνομα.

Ἀποφάσισαν νὰ πᾶνε στὴ Γερμανία καὶ τὸν Ὀ-
κτώβριον τοῦ 1928 ἔφτασαν στὸ Βερολίνο, ὅπου τοὺς
ὑποδέχτηκε ὁ Ἀγκουστὶν Σούκυ. Συμβουλευτήκαν

τόν Ρούντολφ Ρόκερ, ένα σπουδαίο Γερμανό αναρχικό, για τὸ πῶς νὰ λύσουν τὸ πρόβλημά τους. Ἀρχικά, ἀποφασίστηκε νὰ κρατήσουν μυστική τὴν παρουσία τῶν δυὸ Ἰσπανῶν στὴ Γερμανία. Ἐγκαταστάθηκαν σ' ἓνα ἥσυχον σπίτι σὲ μιὰ ἐργατικὴ γειτονιά τοῦ Βερολίνου. Μετὰ ὁ Ρόκερ ἤρθε σ' ἐπαφὴ μὲ τὸν ἀντιεξουσιαστὴ ποιητὴ, Ἔριχ Μύνσαμ καὶ πῆγαν μαζί νὰ ζητήσουν τὴ βοήθεια ἐνὸς παλιοῦ συναγωνιστῆ τους, πού ἐγίνε συνακόλουθα μέλος τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Κόμματος. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος πού ὀνομάζονταν Καμπφάγιερ, ἦταν ἓνας σπουδαῖος σύνδεσμος, γιατί κατείχε ἓνα πόστο στὴ διοίκηση. Εἶχε βοηθήσει ἄλλοτε, μεσολαβώντας γιὰ τὴν Ἔμμα Γκόλντμαν καὶ τὸν Νέστορα Μάχνο. Ἀποφάσισε νὰ μεσολαθῆσει γιὰ τὸν Ντουρρούτι καὶ τὸν Ἀσκάζο.

Ἐπρεπε νὰ περιμένουν δέκα πέντε μέρες γιὰ τ' ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς μεσολάβησης. Αὐτοὶ πού ἤξεραν τὸν κίνδυνον στὸν ὅποιο εἶχαν ἐκτεθεῖ οἱ δυὸ Ἰσπανοί, κατέχονταν ἀπὸ φοβερὴ ἀνησυχία στὸ διάστημα αὐτῆς τῆς περιόδου. Ὅμως ὁ Ντουρρούτι καὶ ὁ Ἀσκάζο παρέμεναν συγκινητικὰ ἤρεμοι. Μελετοῦσαν τὰ Γερμανικά καὶ προσπαθοῦσαν νὰ μιλήσουν μὲ τὰ παιδιὰ τῆς γειτονιάς πού ἔμεναν. Τὰ ἀπογεύματα δέχονταν τὶς ἐπισκέψεις τοῦ Ρόκερ ἢ τοῦ Σούκυ, ἐνῶ ὁ Μύνσαμ σπάνια τοὺς ἄφηνε. Ἀναπολοῦσαν τὶς προσωπικὲς τοὺς ἐμπειρίες. Οἱ Γερμανοὶ μιλοῦσαν γιὰ τὴν ἐπανάσταση καὶ τὰ ἐργατικὰ συμβούλια τῆς Βαυαρίας, ἐνῶ οἱ Ἰσπανοὶ τοὺς πληροφοροῦσαν γιὰ τὸ διεθνὲς ἀναρχικὸ κίνημα. Καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο δημιουργοῦσαν δυνατοὺς καὶ διαρκεῖς δεσμοὺς φιλίας.

Τελικὰ ὁ Καμπφάγιερ εἶπε στὸν Ρόκερ ὅτι δὲν μπορούσε νὰ κάνει τίποτε περισσότερο γιὰ τοὺς 2 Ἰσπανοὺς. Ἄν εἶχαν δολοφονῆσει τὸν Βασιλιά τῆς Ἰσπανίας, ἡ ὑπόθεσή τους θὰ μπορούσε νὰ κανονιστεῖ. Ἀλλὰ εἶχαν σκοτώσει ἓναν ἀπὸ τοὺς κληρικοὺς τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ ἦταν κάτι πού τὸ Καθολικὸ κόμμα δὲν μπορούσε νὰ συγχωρέσει καὶ μ' αὐτὸ τὸ κόμμα ἦταν πού εἶχαν κάνει ἓναν συνασπισμὸ οἱ Σοσιαλδημοκράτες. Ἡ κατάσταση ἦταν σοβαρὴ. Ἄν οἱ Ἰσπανοὶ συλλαμβάνονταν, ἀσφαλῶς θὰ τοὺς παρέδιδαν στὴν Ἰσπανικὴ ἀστυνομία. Τὸ Σοσιαλδημοκρατικὸ κόμμα, ἐξαιτίας τῆς πολιτικῆς του συμμαχίας, δὲν θὰ μπορούσε νὰ κάνει τίποτε γιὰ νὰ ἐμποδίσῃ αὐτό. Οἱ λύσεις πού τοὺς εἶχαν ἀπομείνει ἦταν τὸ ἴδιο ἐπικίνδυνες: νὰ ζήσουν παράνομα σὲ μιὰ ὁποιαδήποτε χώρα, νὰ

πάνε στην Ίσπανία ή να γυρίσουν στην Νότια Αμερική.

Αποφάσισαν να περάσουν τον ωκεανό. Άλλα αυτή τη φορά είχαν ένα σοβαρό οικονομικό πρόβλημα. Ο Ρόκερ, όντας γραμματέας των Γερμανικών Άναρχικών συνδικάτων (FSA) δεν μπορούσε να χρησιμοποιήσει τα κεφάλαιά τους χωρίς να δώσει λογαριασμό στους άλλους συντρόφους. Έξωλου ήταν απαραίτητο να αποφύγουν τις άπρεπεις. Ο Μύνσαμ αποφάσισε να μαζέψει τα απαραίτητα χρήματα από φίλους, μεταξύ των οποίων ήταν και ο άλτρουϊστής και γενναιόδωρος Γερμανός ήθοποιός του κινηματογράφου Άλεξάντερ Γκρανάχ. Αυτός, μόλις έμαθε ποιό ήταν το πρόβλημα, τους έδωσε άμέσως όλα τα λεφτά που είχε, περίπου 400 μάρκα. Το ποσό συμπληρώθηκε και από άλλους και έτσι ο Ντουρρούτι και ο Άσκάζο μπορούσαν τώρα να φύγουν για την Άμβέρσα, απ' όπου σχεδίαζαν να μπάρκαρουν για το Μεξικό¹⁰.

Στις αρχές του 1929 το Βέλγιο είχε αλλάξει ευτυχώς την τακτική της πολιτικής αδιαλλαξίας απέναντι στους άλλοδαπούς. Ο Χέμ Ντέν προσπάθησε ακόμη μια φορά να βοηθήσει τους Ίσπανούς και ή άστυνομία τους επέτρεψε να μείνουν στο Βέλγιο, με τον όρο ότι θα έπαιρναν καινούργιες ταυτότητες. Αυτό ήταν μια μεγάλη έκπληξη γι' αυτούς τους άντρες, που ήταν βασικά αντίθετοι με κάθε νόμο. Έδώ ή νομιμότητα έπαιζε με την παρανομία. Και ο Άσκάζο είπε: «Αυτό είναι το πιό περίεργο πράγμα που έχει συμβεί ποτέ στη ζωή μου»¹¹.

Τότε έγραψαν άμέσως στο Ρόκερ για να τον ενημερώσουν για την αλλαγή των σχεδίων τους και για να του στείλουν πίσω τα λεφτά που είχαν μαζευτεί γι' αυτούς, κρατώντας μόνο τόσα όσα χρειάζονταν για να πάνε ένα ταξίδι στην Ίσπανία. Και για μια φορά ακόμη προσπάθησαν να σταθεροποιηθούν τη ζωή τους όσο μπορούσαν. Ο Ντουρρούτι έπιασε δουλειά σαν μηχανουργός σ' ένα έργοστάσιο. Ο Άσκάζο άλλαξε αρκετές φορές δουλειά σανμπογιατζής. Έξαιτίας του νευρικού χαρακτήρα του, δεν μπορούσε ν' άνεχτεί την καταπίεση. Η Έμιλιέν και ή Μπέρθ ήρθαν πολύ γρήγορα να μείνουν μαζί τους. Έπειδή είχαν την έμπειρία από τις προηγούμενες έξορίες τους και οι τέσσερις έμεναν όσο μπορούσαν πιό μακριά από συντροφίες που τις άποτελούσαν μόνο έξόριστοι, όπου οι έχθρες και οι προσωπικές φιλοδοξίες, τροφοδοτούμενες από τις ψευδαισθήσεις και τα όνειρά τους, χειροτέρευ-

αν. Ο Άσκάζο άρχισε νά μελετάει διάφορα πράγματα και ό Ντουρρούτι χρησιμοποιούσε τόν έλεύθερο χρόνο του γιά νά δουλεύει μέ τήν Διεθνή Άναρχική Έπιτροπή, ή όποία μαζί μέ τις Διεθνείς Έκδόσεις τού Παρισιού, εξέδιδε μία μεγάλη ποικιλία προπαγανδιστικού ύλικού.

Στό μεταξύ στήν Ίσπανία, τό Άναρχικό έπαναστατικό κίνημα έμπαινε σέ μία περίοδο καρποφόρας δραστηριότητας και οι συνδικαλιστικοί πυρήνες τής CNT άπόκτησαν καινούργια ζωή. Η Έθνική Έπιτροπή έστειλε άρκετά τηλεγραφήματα στις ομάδες πού θρίσκονταν στήν έξορία. Άνάφερε ότι τό 1929 θά ήταν μία ζωτική χρονιά γιά τό έργατικό κίνημα. Διαβάζοντας αυτές τις άναφορές άπό τήν Ίσπανία, ό Ντουρρούτι και ό Άσκάζο κατάλαβαν ότι τά θεμέλια τής μοναρχίας έτρεμαν. Ο Βασιλιάς Άλφόνσος ΧΙΙΙ, δέν δίσταζε νά τό παραδεχτεί αυτό στους κύκλους του. Οι πολιτικοί τραβιόνταν μακριά άπό τήν μοναρχία, πού είχε άρχσει νά άμφισβητείται, και στους στρατώνες, γιά μία άκόμα φορά, γίνονταν συνωμοσίες. Ο Νικέτο Άλκαλά Ζαμόρα και ό Μιγκουέλ Μάουρα είχαν διακόψει άκόμα και τις σχέσεις τους μέ τόν Βασιλιά¹³ και ύπήρχε ένα πλοσίασμα άνάμεσα στους διανοούμενους και στήν έργατική τάξη. Πιθανόν τό 1930 νά ήταν ή χρονιά πού θά γύριζαν οι έξόριστοι. Έγγυόταν γι' αυτό ή Έθνική Έπιτροπή.

Τό Γενάρη τού 1930 ό Βασιλιάς έδιωξε τόν παλιό δικτάτορα Πρίμο ντέ Ριβέρα και τόν αντικατέστησε μέ τόν Στρατηγό Νταμάζο Μπερεγκουέρ, ό όποιός άποκατάστησε τις συνταγματικές έγγυήσεις στις 20 Γενάρη 1930. Η άμνηστία πού δόθηκε στις 16 Φλεβάρη δέν άφορούσε τους έργάτες άλλά τους επαγγελματίες πολιτικούς, πού είχαν συνωμοτήσει ένάντια στό Βασιλιά (όπως ό Σάντσεζ Γκουέρα, πού ήταν ό έγκέφαλος τής στρατιωτικής συνωμοσίας τού Ίούνη 1929 στήν Βαλέντσια). Όστόσο, πολλοί έξόριστοι φέρθηκαν σαν νά άφορούσε κι αυτούς ή άμνηστία και γύρισαν στήν Ίσπανία. Η Έθνική Έπιτροπή τής CNT πιστεύοντας ότι «οτή θράση κολάει τό σίδερο», θγήκε άπό τήν παρανομία και άπαίτησε άπό τους Περιφερειακούς Διοικητές νά νομιμοποιήσουν τά συνδικάτα. Στις μεγάλες πόλεις όπως ή Βαρκελώνη, οι έργάτες δέν περίμεναν καν τήν άδεια γιά ν' άνοιξουν τά τοπικά τους γραφεία. Η CNT τής Καταλωνίας όργάνωσε άμέσως ένα δημόσιο συνέδριο και εξέλεξε μία Περιφερειακή Έπιτροπή. Άνάμεσα σ' αυτούς πού εκλέχτηκαν

Ήταν οί Μάγιο Φεράν (τοῦ συνδικάτου μεταλλουργῶν), Μανουέλ Χερνάντεζ (τῶν ξυλουργῶν), Λούζ-μπελ Ρουί (τῆς υγιείας), Χουάν Γκουιλόν (τῶν τροφίμων), Χουάν Χίβα (τῶν ὑφαντουργῶν), Ἐμίλιο Μπάσους (τῶν ὑαλουργῶν). Αὐτό τὸ Συνέδριο ἔληξε μὲ μιὰ μεγάλη συγκέντρωση στὸ θέατρο Νουέβο ντέλ Παραλέλο, στὴ Βαρκελώνη. Τὸ πλῆθος γέμισε ὄχι μόνο τὸ θέατρο ἀλλὰ καὶ τοὺς δρόμους γύρω ἀπ' αὐτό. Οἱ ὁμιλητές, Ἄντζελ Πεστανία, Χουάν Πειρό καὶ Σεμπάστιαν Κλάρα, καταδίκασαν τὴν μοναρχία δημόσια, προκαλώντας τὴν διαμαρτυρία τοῦ ἐκπρόσωπου τῆς κυβέρνησης. Ἄλλὰ κανεὶς δὲν ἀκουγε τίς διαμαρτυρίες του κι αὐτὸς φοβισμένος, δὲν τόλμησε νὰ ἐμποδίσῃ τὴ συγκέντρωση.

Μέχρι τὸν Αὐγούστο τὰ κυριότερα συνδικάτα λειτουργοῦσαν νόμιμα. Οἱ περιφερειακὲς ἐπιτροπὲς καὶ οἱ τοπικὲς ὁμοσπονδίες ἐργάζονταν ἤδη σ' ὀλόκληρη τὴν Καταλωνία. Ἐνα ἄλλο περιφερειακὸ Συνέδριο ἀποφάσισε νὰ ζαναρχίσει ἡ ἔκδοσις τῆς Σολινταριντάτ Ὀμπρέρα. Τὸ πρῶτο φύλλο ἐμφανίστηκε στὶς 31 Αὐγούστου. Ὁ ἐκδότης του ἦταν ὁ Χουάν Πειρό καὶ συντάκτες ὁ Ἐουσέμπιο Κάρμπο, ὁ Σεμπάστιαν Κλάρα, ὁ Πέντρο Φόιξ, ὁ Ραμόν Μέγκρε καὶ ἄλλοι. Σιγά - σιγά ἡ Ὀμοσπονδία ἔδινε ἀποδείξεις τῆς ζωντανίας της. Ὁργανώθηκε ἕνα Συνέδριο ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Πρό-Πρέζος στὸ Κτίριο τῶν Καλῶν Τεχνῶν στὴ Βαρκελώνη. Οἱ ὁμιλητές, Ἄντζελ Σαμπλανκάτ, Λουίς Κομπάνις, Ροβίρα Βιργκίλι καὶ Χοσέ Ἀλμπερόλα ἀπαίτησαν τὴ χορήγηση γενικῆς ἀμνηστίας. Ἐνα ἄλλο συνέδριο ἐγίνε στὸ Ρεούς, ὅπου μίλησε ὁ Κουβανὸς ἀναρχικὸς Ντομίγκο Ζερμινάλ, πού εἶχε δραπετεύσει πρόσφατα ἀπὸ τίς φυλακὲς τοῦ δικτάτορα Μαγκάντο¹⁴. Ἡ μιὰ ταραχὴ ἀκολουθοῦσε τὴν ἄλλη μέχρι τὴν ἐκρηξὴ τοῦ Δεκέμβρη. Ἡ Ἐπαναστατικὴ Ἐπιτροπὴ, πού εἶχε σχηματιστεῖ μετὰ τὴ συμφωνία τοῦ Σάν Σεμπάστιαν¹⁵, εἶχε ὀργανώσει ἕνα γενικὸ ξεσηκωμὸ γιὰ τίς 13 Δεκέμβρη. Τὴν τελευταία στιγμὴ δόθηκε μιὰ ἀντίθετη διαταγή. Ἄλλὰ δυὸ λοχαγοί, ὁ Φερμίν Γκαλάν καὶ ὁ Γκαρθία Χερνάντεζ, ἐξεγέρθηκαν μὲ τὰ συντάγματά τους καὶ ἀνακήρυξαν τὴ Δεύτερη Δημοκρατία. Αὐτὸ τὸ κίνημα καταπνίγηκε γρήγορα, ἀφοῦ δὲν ὑπῆρχε καμιά ὑποστήριξη γι' αὐτὸ σ' ὀλόκληρη τὴ Χερσόνησο. Ἐνα στρατοδικεῖο καταδίκασε σὲ θάνατο τοὺς στασιαστές. Ἐκτελέστηκαν τὴν ἐπόμενη μέρα, στὶς 14 Δεκέμβρη, τὴν ἡμέρα πού σφράγισε τὴν πρώτη

άνανδρην πράξην τῶν μελλοντικῶν Δημοκρατικῶν κυβερνητῶν¹⁶.

Ἡ CNT εἶχε μείνει πιστὴ στὴ συμφωνία γιὰ τὸν ξεσοικωμὸ. Ἄλλὰ ἡ Περιφερειακὴ Ἐπιτροπὴ πιάσθηκε ἀκριβῶς τὴν ὥρα ποὺ προσπαθοῦσε νὰ καταλάβει τὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Πράτ ντὲ Λομπρεγκάτ στὴ Βαρκελώνη καὶ ἡ γενικὴ ἐξέγερση δὲν πραγματοποιήθηκε. Οἱ φυλακὲς γέμισαν πάλι ἀπὸ ἐπαναστάτες ἐργάτες, ἀλλὰ ἦταν ἡ τελευταία φορὰ ποὺ θὰ μπορούσε ἡ μοναρχία νὰ προσφύγει σ' αὐτὰ τὰ καταπιεστικὰ μέτρα. Ἐγκαταλειμμένος ὁ Ἀλφόνσος XIII διάταξε τὸ Ναύαρχο Ἀζνάρ νὰ σχηματίσει κυβέρνησι καὶ νὰ προετοιμάσει γενικὲς ἐκλογὲς γιὰ τὴς 12 Ἀπρίλη 1931. Ἡ ψηφοφορία ἔρριξε τὴ μοναρχία. Ἡ Δημοκρατία ἀνακηρύχθηκε στὴς 13 Ἀπρίλη 1931 στὸ Ἐϊμπάρ (Ἐπαρχία τῆς Γκουίπουζκόα). Τὴν ἐπόμενη μέρα ἡ ἀνακήρυξις ἐπισημοποιήθηκε σ' ὅλη τὴν Ἰσπανία. Ὁ Βασιλεὺς ἐγκατάλειψε τὴν Ἰσπανία ἀπὸ τὴν Καρθαγένη καὶ εἶχε τὸ θράσος νὰ δηλώσει ὅτι ἔφευγε γιὰ ν' ἀποφευχθεῖ ἡ αἰματοχυσία. Στὴ Μασσαλία εἶχε τὴν ὑποδοχὴ ποὺ τοῦ ἀξίζει. Ἐνας ἀπὸ τοὺς «ὑπηκόους» του, ὁ λιμενεργάτης Ἐσκουντέρο, τὸν χαστούκισε δημόσια, ἐκφράζοντας τὴν περιφρόνησι ὄλων. Ὅλοι οἱ ὄπαδοὶ τοῦ Βασιλεῖς ἔφυγαν γιὰ τὴ Γαλλία, γιὰτὶ φοβήθηκαν τὴ λαϊκὴ ἀγανάκτησι ποὺ εἶχε ἐκδηλωθεῖ. Φεύγοντας, συναντοῦσαν στὸ δρόμο τὰ τραῖνα ποὺ ἔρχονταν φέρνοντας πίσω στὴν Ἰσπανία αὐτοὺς ποὺ περίμεναν αὐτὴ τὴν στιγμὴ τόσο πολὺ. Ἀνάμεσα στοὺς ἐνθουσιασμένους ἐξόριστους ποὺ γύριζαν ἦταν καὶ ὁ Ντουρρουτί μετὸν Ἀσκάζο.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 Βλ. ἀκόμα τὸ γράμμα τοῦ Ντουρρουτί στὴν οικογενεὶα του

2 Ἡ Ἐλ Προντουκτιόρ, εβδομοδιασιᾶ Ἀναρχικὴ ἐφημερίδα ποὺ τυπωνόνταν στὸ Μπλεὶν στὰ 1926, ἀρχισε τὴν δημοσίευσιν ἀρθρῶν μετὸ θέμα «Ἀναρχικὴ ὀργάνωσι.» Τὴν ἴδια χρονιά οἱ Ἀναρχικὲς οἰκότητες στὴ Γαλλία, ἔκαναν ἓνα Συνέδριον, ὅπου ἀποφάσισαν νὰ ἐνώσουν ὅλους τοὺς Ἀναρχικοὺς πυρῆνες ποὺ ἦταν ἀκορπισμένοι στὴ Γαλλία, σὲ μιά Ἀναρχικὴ Ὀμοσπονδία τῶν Ἰσπανῶν Ἐξόριστων.

Αὐτὴ ἡ Ὀμοσπονδία ἦταν ὁ πρόδρομος τοῦ Ἐθνικοῦ Συνεδρίου τῶν Ἀναρχικῶν ὁμάδων ποὺ ἐγένε στὴν Βαλέντια (Ἐλ Κομπανιάλ) τὸν Ἰούλιον τοῦ 1927 ἠρῶσαν ἀντιπρόσωποι ἀπὸ ὁλοκληρὴν σχεδὸν τὴν Ἰσπανία, ἓνας ἀντιπρόσωπος ἀπὸ τὴς ἔξο-

ριστες ομάδες και δυο αντιπρόσωποι των Πορτογάλων αναρχικών

Αποφάσισαν να ενσωματώσουν τον Ιαπωνικό αναρχισμό σε μία Όμοσπονδία Για την δομή της υιοθέτησαν την πρώιμη φόρμα της *α υ γ γ ε ν ι κ ή ς ά μ ά δ α ς*, και την τοπική Όμοσπονδία των Αναρχικών Όμοδων Οι διάφορες τοπικές όμοσπονδίες θα σχημάτιζαν την περιφερειακή όμοσπονδία, που θα συντονίζονταν από μία Έπιτροπή της Χερσονήσου

Τά πρακτικά αυτής της συγκέντρωσης καταστράφηκαν από ένα μέλος της Επιτροπής λίγο πριν συλληφθεί στην Σεβίλλη. Τά πρώτα έγγραφα που εκδόθηκαν από την FAI ήταν τό μανιφέστα που αναφέρει ο Χοσέ Πειράτς, στάν πρώτο τόμο του έργου του που έχουμε ήδη αναφέρει τό έγγραφο έχει ήμερομηνία 19 Δεκέμβρη 1929

Σύμφωνα μέ τον Χοσέ Πειράτς, ή FAI έπρεπε «να εμπνέει την επανάσταση, να προστατεύει τό άληθινά πνεύμα του Ισπανικού Αντιεξουσιαστικού Κινήματος και να άσφεύγει τόν κίνδυνο της πορέκκλισης Αύτάς ά κίνδυνος είχε ήδη παρατηρηθεί σε άρισμένους ήγέτες της CNT στά τελευταία αυτά χρόνια της δικτατορίας»

3 Αύτή ήταν μία πολεμική που σφαραύσε τό οργανωτικό ζήτημα. Η Αναρχική ομάδα μέσα στην οποία δρούσαν ο Μάχνο και ά Άραίνωφ, δημοσίευσε ένα αναρχικό σχέδιο άργάνωσης που άνόμασαν Όργανωτικό Πρόγραμμα (1927). Ένωσαν ότι τό διεθνές αναρχικό κίνημα, και ιδιαίτερα τό Ρωσικά, θα έπρεπε να πάρουν παραδείγματα από τό διδάγματα της Ρωσικής επανάστασης Η ομάδα στην οποία δρούσε ά Βολίν, ήταν αντίθετη μ' αυτό τό οργανωτικό σχέδιο και τό πολέμησε δημόσια Η πολεμική αυτή ξεσπάσε την θεωρία και έφτασε μέχρι και τις προσωπικές επικρίσεις

4 Γι αύτην την συνέντευξη, σπληριχτήκαμε·
α Στην Σολινταριντότ Ομπρέρα της 31 Ιούλη 1934, α ένα άνυπόγραφο όρθρα, που γράφτηκε όμως από τόν Φρανθίσκο Άσκάζα και άναφέρονταν στην θάνατο του Νέστορα Μάχνο.

β Στην Σολινταριντότ Ομπρέρα της 22 Νοέμβρη, 1936, που ακιογραφούσε την βιογραφία του Ντουρραύτι

γ Στις άναφορές που μας έγιναν από τόν Άουρέλιο Φερνάντεζ και τόν Λμπέρτο Καλλέχα.

δ Σχετικά μέ τό κίνημα του Μάχνο μπορεί κανείς να συμβουλευτεί τό άκάλαυθα βιβλία:

Η Άγνωστη Έπανάσταση, που εκδόθηκε από τόν Μπελφόντ στό Παρίσι τό 1970

Η Ρωσική Έπανάσταση στην Ουκρανία (1918 - 1921), άναμνήσεις του Νέστορα Μάχνο, που εκδόθηκε από τόν Μπελφόντ στό Παρίσι τό 1970

Η Ιστορία του Μαχναβίτικου Κινήματος, του Π Άραίνωφ, εκδόσεις Μπελμπάστ, Παρίσι 1970.

ε Στό Ρούντολφ Ρόκερ, που γράφει ότι «οι Ισπανοί είχαν κάνει ένα σχέδιο για έναν επαναστατικό ξεσηκωμό και ά Μαχνο είχε συμφωνήσει να πάρει μέρος α αύτή την εξέγερση»

5 Στή μαρτυρία του Έμιλ Μπουγκέ, Γάλλου εισηγιστή, που τους φιλοξένησε Όπως αντιλαμβάνεται ο άνογνώστης, υπο τότε που ο Ντουρρούτι βγήκε από την φυλακή, δέν αναφερόμαστε πιά στήν Γκερεγκόριο Χόβερ Αύτός, άφου προμηθεύτηκε ψεύτικα χαρτιά, κατάφερε νά έγκατασταθεί στό Μπεζιέ, στή Γαλλία και δέν έζησε μαζί με τόν Ντουρρούτι και τόν Άσκόζο αυτή τήν περίοδο

6 Αυτή ή Έπιτροπή Έπαναστατικής Συμμαχίας ήταν μιá συνέχεια τής παλιός Έπαναστατικής Έπιτροπής που είχε σχηματιστεί τό 1924, και ή άποια είχε προσπαθήσει νά άργανώσει τό αντίρτικo στήν Βέρο ντέ Μπιντασάα και στό Περινιάν.

Ό Καίσαρ Μ. Λορέντζο, στό βιβλίο του Οί Ίλιπασαί Άναρχικοί και ή Έξουσία, στή σελίδα 58, μιλώντας γι αυτήν τήν Έπιτροπή Έπαναστατικής Συμμαχίας, έγραψε ότι «τά μέλη τής Συμμαχίας ήταν οι πρώτοι άντιεξουσιαστές που ύποστήριξαν τή συμμεταχή στήν κυβέρνηση». Στήν πραγματικότητα, ό Λορέντζο μπερδύει αυτήν τήν Έπιτροπή με τήν ρεβιζιονιστική φρόξια που είχε ήδη έμφανιστεί στήν Ίσπανία με τό άνομα «Ποσομπελιστές Συνδικαλιστές». Οι «Λός Σαλιντάριος» δέν είχαν τίποτα κοινό μαζί τους και στήν πραγματικότητα τούς θεωρούσαν σάν τούς κυριότερους έχθρούς τους

Ό Λορέντζο άναφέρει άκόμα γιά μιá μυστική συγκέντρωση στό Παρίσι περί τά τέλη ταύ 1926, όπου ύπήρχε μόνο ένας σμιλητής, ό Γκαρθία Όλιβέρ, που άνάπτυξε τήν θεωρία ενός Μπoλασεδικού Άναρχισμού και ύποστήριξε τήν «κατάληψη τής έξουσίας» Ό Λορέντζο δέν άναφέρει τίς πηγές του Σύμφωνα με τίς δικές μας πληροφορίες, ό Γκαρθία Όλιβέρ, βρισκόταν στις φυλακές του Μπουργκας από τά 1924. Στά 1926, ενώ ήταν άκόμη στή φυλακή, ένοχοποιήθηκε γιά μιá άπάπειρα εναντίον τής Ζωής του Άλφόνσου ΧΙΙΙ Γί' αυτά, μεταφέρθηκε στό Φρούριο του Σάν Κριστόφ, στήν Παμπλόνα, γιά νά δικαστεί Ό Γκαρθία Όλιβέρ άπελευθερώθηκε μετά τήν άνακήρυξη τής Δεύτερης Δημοκρατίας, στις 14 Άπρίλη του 1931. Άρα, ό Γκαρθία Όλιβέρ δέν μπορεί νά ήταν στό Παρίσι τό 1926. Αυτήν τήν έποχή, άκόμη και ό Ντουρρούτι και ό Άσκόζο ήταν στήν φυλακή, τά άλλα μέλη τής άμάδας ήταν στήν Βαρκελώνη και μόνο ό Γκαρθία Βιδόνκας ζούσε μυστικά στό Παρίσι

7 Γράμμα από τόν Ντουρρούτι, με ήμερομηνία Βρυξέλλες, Όκτωβρης 1928

8 Τήν πληροφορία μας την έδωσε ό Λιμπέρτο Καλλέχο Ό Μαρτιν Γκούντελ, στά Κ ά μ π ο, στις 20 Νοέμβρη 1937, δημοσίευσε ένα άρθρο «Ό Ντουρρούτι στήν Ρωσία», στό άποιο δίνει τά ίδια γεγονότα

9 Εριχ Μυνσαμ (1878 - 1934), έπαναστάτης ποιητής και Γερμανός άναρχικός, συγγραφέας του M A R S E L L A I - S E D E S C O N S E I L S O U V R I E R S, πήςρε μέρος στο Βουορικό «συμβουλευτικό» κίνημα (7 Άπρίλη, 1919) μαζί με τόν άναρχικό Γκούσταφ Λοντασερ (1870 - 1919), συγγραφέα πολλών έργων υετοξυ τών άποισν τό INCITACION AL SOCIALISMO.

Ό Λοντασερ δολοφονήθηκε άγρια από τό στρατεύματα του Νoσκε Ό Μυνσαμ πέρασε από στρατοδικείο και καταδικάστηκε σέ 15 χρόνια φυλάκιση Άμνηστεύθηκε τά 1924 Στις 28 Φλεβαρη 1933, τόν συνελθον οι Ναζί και δολοφονήθηκε από

τά Ές Ές την νυχτα τής 9 πρὸς τics 10 Ἰούλιη 1934. (Ράλαντ Λιούιν, Εριχ Μυνασμ, συμπληρωμα στήν Λέ Μόντ Λιμπερταρ, Ιουνης 1988).

10 Γιά την Γερμανία, ἀκολουθοῦμε τὸ κειμενο πού αναφέρεται ἀπο τὸν Ρούντολφ Ρόκερ

11 Ἐνα ἀνέκδοτο που τὸ εἶπε ὁ Λιμπερτο Καλλέχα, πού αὐτο τὸν καιρὸ βρισκόταν κι αὐτὸς ἐξόριστος στις Βρυξέλες.

12 Γιά την περιοδο στις Βρυξέλες, τὰ γεγονότα δόθηκαν ἀπὸ τους Ἴντα Μέτ, Ἐμιλιέν Μορίν, Μπερθ Φαβέρ, Χουάν Μανουέλ Μολινα (Χουανελ), Νταλόρες Ιτουρμπε και ἀπο μιά μπροσσυρα τοῦ Λεέ Καμπιάν. Α α κ ὶ Ζ ο — Ν τ ο υ ρ ρ ο ὕ τ ι, Ἐκδόσεις Ἐμναϊπατερ, Βρυξέλες 1930.

13 Βλ ASI CAVO ALFONSO XIII, Μιγκουέλ Μάουρα, Ἐκδόσεις Αριέλ, Βορκελώνη, 1968.

14 Ο Μπερναρτο Που και ὁ ΤΖ Ρ Μαγκρίνα και οι δυὰ μέλη αὐτην τήν ἐπαχὴ τής Περιφερειακῆς Επιτροπῆς τής CNT στήν Καταλωνία, ἔγραψαν γιά τις δραστηριοτήτες τους ἕνα βιβλιο με τίτλο Ἐ ν α σ χ ρ ὶ ν α σ α υ ν ω μ α σ ι α σ, που τυπώθηκε στήν Βορκελώνη τὰ 1931 Ἀκολουθοῦμε αὐτὰ τὸ κειμενο περιγράφοντας την ἀναδιοργάνωση τής CNT στήν διαρκεια αὐτῆς τής περιόδου

15 «Η Συνθηκη τοῦ Σάν Σεμπάστιαν», εἶναι τὸ ὄνομα που δαθηκε στις ἀποφάσεις που πήραν οι ἀρχηγοὶ διαφόρων πολιτικῶν οργανώσεων, πού συναντηθηκαν στὸ Σάν Σεμπάστιαν τὸ καλοκαιρι τοῦ 1930. Τὰ κάμματα και οι ἄντρες πού πήραν μέρος α αὐτές τις συγκεντρώσεις ἀποφασισαν νὰ δουλέψουν γιά τη θεμελίωση μιὰς Δημοκρατίας, με μιὰ στρατιωτικη συνωμοσία και μιὰ λαϊκὴ ἐξέγερση Γιά νὰ οργανώσουν αὐτές τις δραστηριότητες, σχηματίστηκε μιὰ Επαναστατικὴ Ἐπιτροπὴ πού εἶχε τὸ ἀρχηγεια της στήν Μαδριτη Τὰ μέλη της ἦταν: Ἄλκαλά Ζαμόρα, Μιγκουέλ Μάουρα, Ἴνταλέθιο Πριέτο, Μανουέλ Ἄζάνια, Μαρθελινο Ντομιγκο, Ἄλδάρο ντέ Ἄλμπορνόζ και Φερνάντα ντέ Λὰς Ριας

16 Φερμίν Γκαλάν Ροντριγκουεζ (4 Οκτώβρη 1899—14 Δεκέμβρη 1930) Ἦταν συγγραφέας ἐνὸς βιβλίου γιά τὸν Ἄναρχισμὸ τοῦ Ν α υ ἔ θ α Κ ρ ε α θ ι ὶ ν, που γράφτηκε τήν εποχη που ἦταν φυλακισμένος στὸ Μάνχουϊκ (Βορκελώνη) Ἐκδόσεις Θερθόντες, 1930 Μιά δευτέρη ἐκδοση ἔγινε ἀπὸ τις Ἐκδόσεις Νουέβα Ἐρα τὰ 1937 Ὁ Χοσέ Ἀρντέριους ἔγραψε μιὰ βιογραφία του, Η Ζ ω ἦ τ ο ὕ Φ ε ρ μ ῖ ν Γ κ α λ ὶ ν, πού ἐκδοθηκε στήν Βορκελωνη τὰ 1931 Ἐνα μερος τής ἀλληλογραφίας του ἀναφέρεται α ἕνα ἄρθρο, «LO QUE SE INGNO-RABA DE FERMIN GALAN», πού γράφτηκε ἀπὸ τον Αντωνιο Λεάλ και τον Χουάν Αντονιο Ροντριγκες, Βορκελωνη 1931

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ό Άγωνιστής (1931 - 1936)

1. 14 'Απρίλη, 1931

Στά 1931 ήταν φανερό ότι η χώρα προχωρούσε στην άνατροπή του μοναρχικού πολιτεύματος. Μετά την άποτυχημένη εξέγερση της Γιάκα (πού την άκολουθησε η έκτέλεση των λοχαγών Φερμίν Γκαλάν και Γκαρθία Χερνάντεζ) και τη γενική άπεργία που ξέσπασε δυό μέρες άργότερα, η προσωρινή κυβέρνηση έγινε στην πραγματικότητα μία δεύτερη δύναμη, άγνωστη από τον Βασιλιά και την Έκκλησία.

Ό Σάντσεζ Γκουέρα, ο Γκεργκόριο Μαρανόν και ο Κόντε ντέ Ρομανόνες, καλώντας τον Νικέτο Άλκαλά Ζαμόρα ν' αναλάβει την πρωθυπουργία στο όνομα του βασιλιά, προετοιμαζαν τον δρόμο για τη Δημοκρατία. Ένώ η Έκκλησία επέδωκε να βεβαιωθεί για τη στάση της νέας κυβέρνησης άπέναντι στη θρησκεία, έστειλε τον ίδιο τον αντιπρόσωπο του Πάπα, τον Μονσινιόρ Τεντεσκίни, για να επισκεφτεί τον μελλοντικό Πρόεδρο της προσωρινής κυβέρνησης, που ήταν στη φυλακή. Οι διαβεβαιώσεις που έδωσαν ο Άλκαλά Ζαμόρα και ο Μιγκουέλ Μάουρα στους άγγελιαφόρους του βασιλιά και του κλήρου, διευκόλυναν την μεταβίβαση της εξουσίας και ο Βασιλιάς, άποδεχόμενος τα άποτελέσματα του έθνικού δημοψηφίσματος, παραιτήθηκε και έγκατέλειψε τη χώρα.

Τά άποτελέσματα των εκλογών στις 12 Άπριλη ήταν έκπληκτικά. Μέσα σε είκοσιτέσσερις ώρες άλλαξε η πορεία της Ιστορίας. Άλλα η συνθήκη της Ένωσης του Σάν Σεμπάστιαν έγινε άποδεκτή, αν και ήταν μόνο ένα πολιτικό καταπραύντικό και όχι μια πραγματική γαστρεία για τίς πληγές της χώρας. Άνακηρύχτηκε η Δημοκρατία και χαιρετίστηκε με ένθουσιώδεις έκδηλώσεις στους δρόμους. Η άλλαγή έγινε χωρίς να προβληθεί αντίσταση κι έτσι ο κόσμος νόμισε ότι θα ήταν δυνατόν να επιβάλλει μία νέα Ιστορική τάξη, χωρίς να χρειαστεί να καταφύγει στη βία, μια στάση που έμπασε ένα σπόρο δικόνοιας μέσα στην επαναστατική παράδοση της εργατικής τάξης.

Με την ανακήρυξη της νέας Δημοκρατίας, άρχισε ένα νέο κεφάλαιο της ζωής του Ντουρρουτί, ένα σπουδαίο και άποφασιστικό κεφάλαιο. Η επαναστατική του δραστηριότητα, που μέχρι τότε είχε περιοριστεί στα οαμποτάζ, άρχισε από τότε να επεκτείνεται στις μαζικές έκδηλώσεις. Συγχρόνως ή-

ταν απαραίτητο να αντιμετωπιστούν τα δύσκολα προβλήματα, που είχαν δημιουργηθεί από μια προεπαναστατική κατάσταση, ή οποία οιαδήποτε - οιαδήποτε αποκτούσε μεγάλη οξύτητα, καθώς μεγάλωνε ή μαχτικότητα της εργατικής τάξης.

Όταν έφτασε ο Ντουρρούτι στη Βαρκελώνη στις 15 Απριλίου 1931, ο ένθουσιασμός της προηγούμενης μέρας ήταν ακόμα ισχυρός. Οι λαϊκές μάζες άφοισωμένες με πάθος στο καινούργιο καθεστώς, έδειχναν μιά εμπιστοσύνη που ήταν αντίθετη με τη συμπεριφορά της εργατικής τάξης στη διάρκεια της προηγούμενης χρονιάς, μιά χρονιά που είχε ουγκλονιστεί απ' τις άμετρητες άπεργίες, μερικές ή γενικές και από την άκαρπη έξέγερση της Γιάκα.

Στην πραγματικότητα, ή Δημοκρατία, σαν λύση στα πολιτικά προβλήματα της Ίσπανίας, είχε γεννηθεί μέσα ο' ένα άδιέξοδο. Τό Ίσπανικό πρόβλημα δέν ήταν βασιλικό, ήταν κοινωνικό, και άπαιτούσε μιά ριζοσπαστική λύση. Όστόσο, διαλέχτηκε ένας δρόμος που στηρίχτηκε σε μιά εύθραυστη πολιτική συνθήκη, σε μιά ένωση ανάμεσα σε έτερογενείς και άνταγωνιστικές δυνάμεις που δέν αντιπροσώπευε την εργατική τάξη και δέν έμπνεόταν από ένα οχέδιο για μιά Ιστορική μεταρρύθμιση. Η λύση δέν θα βρισκόταν με τό να δώσουν στη χώρα νομικές και συνταγματικές βάσεις. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες ήταν αναπόφευκτο ότι μάλις κατασίγαζε ο ένθουσιασμός του κόσμου, ή Δημοκρατία θα βρισκόταν άντιμέτωπη με τα ίδια κοινωνικά προβλήματα, που είχε ν' άντιμετωπίσει και τό προηγούμενο καθεστώς.

Η άγροτική τάξη, που άποτελούνταν από έκατομμύρια εργατών και άγροτών της μέσης και της κατώτερης τάξης, ή οποία ήταν οικονομικά καθώς επίσης και πολιτικά ύποδουλωμένα, άποτελούσε τό θεμέλιο του έθνους. Όμως, παρόλο που οι φεουδαρχικές δομές συνθέτανε τό βασικό πλούτο της Ίσπανίας, μολοντούτο έμπόδιζαν την οικονομική και βιομηχανική άνάπτυξη της χώρας. Χρειαζόταν μιά άμεση μεταρρύθμιση έτσι άπελπιστική που ήταν ή κατάσταση. Οι άγρότες που δέν είχαν γή στην ούσια πέθαιναν από την πείνα, δουλεύοντας 4 μήνες τό χρόνο, παίρνοντας μεροκάματα που άρχιζαν από μιάμιση και έφθαναν τις τρείς πεσέτες κι άυτό για δουλειά 12 μέχρι 14 ώρες τη μέρα (άπό «τό χάραμα μέχρι τό ήλιοβασίλεμα»). Όσο για τους άλλους, τους Ιδιοκτήτες των άγρονων μικρών κομ-

ματιών γης, κι αυτοί επίσης ζούσαν μέσα στή μιζέρια.

Οι Ίσπανοί άριστοκράτες, που είχαν στην κατοχή τους περισσότερο από τὸ 53% τῆς εὐφορῆς γῆς, είχαν τεράστιες περιουσίες. Ἀνάμεσά τους ὑπῆρχαν δέκα ἰδιοκτῆτες ἀγροκτημάτων, τῶν ὁποίων ἡ ἔκταση κυμαίνονταν ἀπὸ 37.000 ἑκτάρια (ὅπως ἐκεῖνα τοῦ Κόντε ντὲ Ρομανόνες) μέχρι 195.000 ἑκτάρια (ὅπως ἐκεῖνα τοῦ Δούκα ντὲ Μεντιναθέλι). Ἡ κοινωνικὴ κυριαρχία τῶν μεγάλων ἰδιοκτητῶν ἦταν τέτοια ὥστε, σὰν τὸ δίκτυ τῆς ἀράχνης, περικύκλωνε ὁλόκληρη τὴν ἀγροτικὴ ζωὴ. Ἦταν οἱ μοναδικοὶ ρυθμιστὲς αὐτῆς τῆς ζωῆς. Οἱ κοινωνικὲς σχέσεις ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς καὶ στὶς στερημένες ἀγροτικὲς μάζες ἀπεικόνιζαν πολὺ καθαρὰ τὴν πιὸ οχηματικὴ καὶ πιὸ σκανδαλώδη διαλεκτικὴ ἀνάμεσα στὸν ἀφέντη καὶ στὸν δούλο. Αὐτὴ ἡ ἀρχουσα τάξη, πού βρῆκε ἓνα ἰδανικὸ στήριγμα στὴ μοναρχία, ἀπολάμβανε τὴν οικονομικὴ καὶ πολιτικὴ ἐξουσία. Ἡ πρόοδος καὶ ἡ ὀπισθοδρομικότητα τῆς χώρας στηρίζονταν σ' αὐτὴν. Στὴν πραγματικότητα, ἡ ἔθνικὴ πολιτικὴ δὲν ἐξυπηρετοῦσε κανένα ἄλλο συμφέρον, παρὰ μόνον ἐκεῖνο τῆς ἀριστοκρατικῆς ἐπαρχιακῆς τάξης. Ὅλες οἱ προσπάθειες γιὰ ἀλλαγὴ, βρῖσκονταν αὐτόματα ἀντιμέτωπες μ' αὐτὴ τὴν οικονομικοπολιτικὴ ὁμάδα. Γιὰ νὰ πετύχει τὸ σχέδιο γιὰ τὴν ἐθνικοποίηση τῆς γῆς, ἔπρεπε πρῶτα νὰ συντριβεῖ ὁ φεουδαρχισμὸς. Κάθε ἄλλη λύση σ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα ἔφτανε σὲ ἀδιέξοδο καὶ δὲν βοηθοῦσε τὴν χώρα. Αὐτὴ ἡ οικονομικὴ στασιμότητα δημιούργησε μιὰ ἐκρηκτικὴ κοινωνικὴ κατάσταση, πού γεννήθηκε ἀπὸ τὶς δυσχέρειες τῶν ἰδιοκτητῶν μικρῶν ἀγροτεμάχιων, πού συχνὰ ἦταν μικρότερα ἀπὸ 25 ἑκτάρια, καὶ τῶν ἀγροτῶν πού δὲν εἶχαν καθόλου γῆ. Οἱ τελευταῖοι, πού ἦταν περίπου τρεῖς ἑκατομμύρια, δούλευαν στὴν καλύτερη περίπτωση 180 μέρες τὸ χρόνο καὶ λιγότερο σὲ περιόδους κρίσης, πού ἦταν πολὺ συχνὲς στὴ γεωργία. Σὲ τέτοιες περιπτώσεις, στὶς πλατεῖες τῶν χωριῶν, ἰδιαίτερα στὴν Ἀνδαλουσία, ἔβλεπε κανεὶς πλήθη ἀνθρώπων νὰ ψάχνουν γιὰ δουλειά.

Ἡ κατάσταση τῶν ἐργατῶν ἦταν λιγότερο δραματικὴ. Ἀλλὰ ὁ Ἰσπανικὸς καπιταλισμὸς, πού γεννήθηκε ἀργὰ καὶ ἀναπτύσσονταν πολὺ οἰγὰ, συνέχιζε νὰ σημαδεύεται ἀπὸ τὴν συμμαχία του μὲ τὶς πιὸ ἀντιδραστικὲς δυνάμεις, τοὺς ἰδιοκτῆτες τῶν λατιφούντιων, τὸν κλῆρο καὶ τὸ στρατό. Αὐτὸ μεγάλωσε τὸν ἀνταγωνισμὸ ἀνάμεσα στὶς κοινωνικὲς

τάξεις και τὸ παραμικρὸ γεγονός ἦταν ἀρκετὸ γιὰ νὰ γεννήσει τὴ βία μέσα στὸν ἐργαζόμενο κόσμο.

Ἡ ἄνιση βιομηχανικὴ ἀνάπτυξη δημιούργησε τὸ ἴδιο εἶδος συγκέντρωσης τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, ἰδιαίτερα στὶς θόρειες περιοχὲς τῆς Ἰσπανίας (τὴ Βισκάγια καὶ τὶς Ἀστούριες) καὶ στὴν Καταλωνία, τὴν περιοχὴ ποῦ ὄλο καὶ περισσότερο γινόταν τὸ κέντρο ἐκτεταμένων κοινωνικῶν ἀγώνων. Στὰ 1930, τὸ Ἰσπανικὸ προλεταριάτο ἀριθμοῦσε δύο ἑκατομμύρια ἐργάτες, ποῦ ἦταν κατανεμημένοι ἀκόλουθα: 35.000 στὴν μεταλλουργία, 222.000 στὴν ὑφαντουργία, 119.000 στὴ βιομηχανία τῶν ρούχων, 24.300 στὴ μεταλλοβιομηχανία, 373.351 στὴν οἰκοδομικὴ βιομηχανία, 378.000 σὲ ἄλλες δουλειὲς καὶ τελευταία, ἡ βιομηχανία καὶ τὰ μεταφορικὰ μέσα ἀπασχολοῦσαν μισὸ ἑκατομμύριο ἐργάτες.

Ἀναμενόταν ὅτι ἡ Δημοκρατία θὰ ὀρθολογικοποιοῦσε τὴν ἐκμετάλλευση καὶ θὰ τὴν ἔκανε ἀνταγωνιστικὴ, ὅτι θὰ ἀξιοποιοῦσε τὴν κυκλοφορία τῶν προϊόντων μέσα στὴ χώρα ἀλλὰ καὶ τὶς ἐξαγωγές. Ἡ κοινωνικὴ ἀνακωχὴ ποῦ εἶχαν ζητήσει ἀπὸ τὴ χώρα οἱ Ρεπουμπλικάνοι καὶ οἱ Σοσιαλιστὲς ἐξαρτιόταν ἀπ' τὶς λύσεις ποῦ θὰ υἴσθετοῦνταν. Ἡ ἐργατικὴ καὶ ἀγροτικὴ τάξη ζητοῦσαν πρακτικὲς καὶ ἄμεσες λύσεις ἀπὸ τὴν Δημοκρατία. Σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν ἀργὴ ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας, ἡ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ μὀρφωση τοῦ Ἰσπανικοῦ προλεταριάτου ὑπῆρξε τόσο γρήγορη, ὥστε στὰ 1930 αὐτὴ ἡ ἐργατικὴ τάξη, ἐξαιτίας τῆς ταξικῆς τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ὀργάνωσός της, ἐμφανιζόταν σὰ μιὰ ἀπ' τὶς πιὸ προχωρημένες σ' ὁλόκληρη τὴν Εὐρώπη.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἡ ἀριστοκρατία εἶχε τὴν ὑποστήριξη δύο ὀπισθοδρομικῶν δυνάμεων, τοῦ Στρατοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ οἱ τρεῖς μαζί ἀποτελοῦσαν τὸ κυριότερο στήριγμα τῆς Μοναρχίας. Σ' ἀντάλλαγμα, ἡ Μοναρχία εἶχε ἐξασφαλίσει στὴν Ἐκκλησία πολλὰ προνόμια. Τὸ βασιλικὸ οὐνταγμα διακήρυσσε ὅτι τὸ Κράτος εἶναι Καθολικὸ. Ὁ κλῆρος καὶ τὰ διάφορα τάγματα μοναχῶν ἦταν ἀπαλλαγμένα ἀπὸ κάθε ἔλεγχο. Μονοπωλοῦσαν τὴ μὀρφωση, τὴν ἐνημέρωση καὶ ἀσκοῦσαν μιὰ ἀποπνεκτικὴ ἰδεολογικὴ ἐξουσία, ποῦ ἦταν συνδυασμένη μὲ τὴν οἰκονομικὴ διαχείριση μεγάλων περιουσιῶν. Ὁ Στρατὸς καὶ ὁ Κλῆρος ἦταν ἓνα. Ὁ Στρατὸς, ποῦ εἶχε τὴν τάση νὰ ἐπεμβαίνει περισσότερο στὶς πολιτικὲς παρὰ στὶς δικές του ὑποθέσεις, ἐμφανιζόταν σὰν πολιτικὴ ομάδα, ἡ ὁποία ὄχι μόνο ἀπορροφοῦσε τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδή-

ματος, αλλά άκόμη επέβαλε τή θέλησή του με τήν άπειλή του «προνουντοιαμέντο» (πραξικόπημα).

Ή Δημοκρατία, πού βρισκόταν πάντα στο έλεος τών δύο αυτών δυνάμεων, έπρεπε να άπαλλαγει άπ' αυτές. Ήδη άπό τόν προηγούμενο αιώνα οι νεαροί διανοούμενοι, πού διψούσαν για νέες άξίες, είχαν έξεγερθεί ένάντια στο μονοπάλιο πού άκούσε ή Έκκλησία στο πεδίο τής εκπαίδευσης. Μετά τό 1914, είχαν έμφανιστεί μεταξύ τών διανοούμενων άνθρωποι πού είχαν σοσιαλιστικές ιδέες, οι όποιες άν και άτολμες ήταν ώστόσο προοδευτικές. Ξεχώριζαν οι Όρτέγκα ι Κασέτ, Άμερικο Κάστρο, Φερνάντο ντε λός Ρίος, Μάνουαλ Άζάνια και πολλοί άλλοι. Δραστήριοι μέσα στο Σύνδεσμο τής Ίσπανικής Πολιτικής Μόρφωσης, προσπάθησαν να βοηθήσουν στον σχηματισμό μιάς μειονότητας, πού θα μπορούσε να αναλάβει τήν πολιτική μόρφωση τών μαζών. Όστόσο αυτοί οι διανοούμενοι, πού θα γίνονταν, μετά τό 1931, οι πολιτικοί άρχηγοί τής χώρας, επανέλαβαν τό ίδιο λάθος πού έκανε και ή «γενιά του 98» άπότυχαν να προσαρμόσουν τίς προτάσεις τους στην κοινωνική εξέλιξη του έργατικού κινήματος, πού ήταν πολύ πιό προχωρημένο θεωρητικά άπό τήν φιλοσοφία και τήν έπιστήμη τής άστικής τάξης.

Ξέρουμε ότι ή έργατική τάξη, πού έμελλε να παίξει τόν σπουδαιότερο ρόλο σ' αυτή τήν περίοδο, ήταν χωρισμένη σε δύο παρατάξεις, ή μιά πού είχε Σοσιαλδημοκρατική τάση περιλάβαινε τό Σοσιαλιστικό Κόμμα και τή Γενική Ένωση Έργατών (UGT) και ή άλλη, πού είχε μιά Άναρχική τοποθέτηση περιλάβαινε τήν Ίθερική Άναρχική Όμοσπονδία (FAI) και τήν Έθνική Συνομοσπονδία Έργασίας (CNT).

Τό 1931, ή πρώτη παράταξη ήταν χωρισμένη σε δύο φράξιες: ό Χουλιάν Μπεστέρο, ό Άντρές Σαμπορίτ και ό Τριφόν Γκομέζ άποτελούσαν τήν αντιπολίτευση και ήταν αντίθετοι με τήν συνεργασία με τήν προσωρινή κυβέρνηση, πού είχε άστικό χαρακτήρα και άρχηγός της ήταν ό Άλκαλά Ζαμόρα. Ή άλλη φράξια, πού άποτελούσε και τήν πλειοψηφία, είχε άρχηγό τόν Λάργκο Καμπαλλέρο. Ό Ίνταλέθιο Πριέτο και ό Φερνάντο ντε λός Ρίος εύνοούσαν τήν συμμετοχή και πήραν μέρος στην προσωρινή κυβέρνηση.

Ή Έθνική Συνομοσπονδία Έργασίας (CNT) ήταν κι αυτή χωρισμένη σε δύο τάσεις, αλλά ή δυσάρεστη θέση της ήταν χειρότερη άπ' αυτήν του

Σοσιαλιστικού Κόμματος. Το Σοσιαλιστικό Κόμμα και η UGT δέν είχαν ζήσει στην παρανομία ή ύπερστί την καταπίεση πού αντιμετώπισε ή CNT στή διάρκεια τής έπτάχρονης δικτατορίας του Πρίμο ντέ Ριβέρα.

Μόνο ένα Έθνικό Συνέδριο θά μπορούσε νά ξεπεράσει τήν κρίση πού περνούσε ή CNT. Αυτό τήν έμπόδισε νά παίξει τόν ρόλο πού έπρεπε νά είχε παίξει σάν ή πιό σημαντική παράταξη τής εργατικής τάξης. Όστόσο ή CNT σ' ένα μανιφέστο, καθόρισε τή θέση της άπέναντι στην Δημοκρατία: «Δέν είμαστε ένθουσιασμένοι μέ μιá άστική Δημοκρατία, αλλά δέν θά άνεχτούμε μιá νέα δικτατορία. "Αν ή Δημοκρατία έχει σκοπό νά ίσχυροποιηθεί, πρέπει νά ύπολογίζει στην όργάνωση τής Συνομοσπονδίας. "Αν όχι, τότε δέν θά μπορέσει νά έπιζήσει!»¹.

Υπήρχαν κι άλλες ομάδες μέ μικρότερη σπουδαιότητα, πού συνεργάζονταν μέ τήν Κομμουνιστική Διεθνή, και ήταν έμπνευσμένες άπό τους Μπολσεβίκους. Μιά άπ' αυτές ήταν τó Κομμουνιστικό Κόμμα, πού ίδρύθηκε τόν Άπρίλη του 1921. Άπό τότε είχε κάνει μιá μικρή πρόοδο, όντας θύμα μιáς σοβαρής κρίσης, πού άντανακλούσε τήν κρίση πού περνούσε ή Ρωσία κάτω άπό τó Σταλινισμό. Στά 1931 είχε μόλις χίλια μέλη, πού ήταν σκληροπύρνα σ' όλόκληρη τήν Ίσπανία. Ή τοποθεσία της άπέναντι στή Δημοκρατική Κυβέρνηση ήταν ξεκάθαρη: «Δέν θά ύποστηρίξουμε ούτε θά ύπεραποσύουμε τή Δημοκρατική Κυβέρνηση οέ καμιά περίπτωση»².

Μιά άλλη ομάδα, πού στην άρχή ήταν έμπνευσμένη άπό τους Μπολσεβίκους, είχε γιά άρχηγό της τόν Χοακίν Μαουρίν και τó κέντρο δραστηριότητάς της ήταν στή Λερίντα (στήν Καταλωνία). Αυτή ήταν ó Έργατοαγροτικός Συνασπισμός πού άργότερα άποτέλεσε τó ΡΟΥΜ.

Τελικά, σχετικά μέ τις πολιτικές δυνάμεις πού ήταν μέσα στην προσωρινή κυβέρνηση, πρέπει κανείς νά ξαναγυρίσει στή Συνθήκη του Σάν Σεμπάστιαν (Άπρίλης 1930), ένα άληθινό πολιτικό μωσαϊκό, στην όποία αυτοί πού τήν ύπόγραψαν δέν είχαν άλλο σκοπό παρά νά κρατήσουν τις μάζες μακριά άπό τó πολιτικό παιχνίδι. Γι' αυτούς, στην πραγματικότητα, αυτό πού μετρούσε ήταν νά περνάνε άπό τή μιá κατάσταση στην άλλη χωρίς νά διαταράσσουν τήν δημόσια τάξη ή νά αλλάξουν τήν κοινωνική δομή. Τó οχεδίό τους ήταν πετυχημένο, έξαιτίας του ένθουσιασμού του λαού γιά τήν ιδέα μιáς Δημοκρατίας μέ όμοσπονδιακά χαρακτηριστι-

κά. Και πράγματι οι δημοτικές εκλογές στις 12 'Απρίλη του 1931 είχαν μεγάλη ανταπόκριση.

'Αλλά από τον Αύγουστο του 1930 μέχρι τις εκλογές του 'Απρίλη του 1931, η 'Επαναστατική 'Επιτροπή, που έμελλε να γίνει η προσωρινή Κυβέρνηση, πέτυχε μόνο σ' ένα πράγμα: σ τ ή ν έ ν ω σ η ν. 'Αλλά ήταν μια έτερογενής ένωση χωρίς ένα πολιτικό πρόγραμμα, στην όποια οι Σοσιαλιστές χρειάζονταν τους Ρεπουμπλικάνους, οι όποιοι με τη σειρά τους, σπηρίζονταν στο Σύνταγμα³. Και οι δύο ήθελαν μια οχετική ήρεμία για να έκμεταλλευτούν την έκλογική νίκη και να οικοδομήσουν τα πολιτικά τους κόμματα, που ήταν μέχρι τότε άνυπαρκτα. 'Ακόμα, η Συνθήκη του Σάν Σεμπάστιαν είχε μόνο ένα στόχο· να προστατέψει την δημοσία ταξη και να έγγυθηεί στη μοναρχία και στις τάξεις που την υποστήριζαν, ότι δεν θα γινόταν καμιά έπανασταση. 'Η άλλαγή του καθεστώτος ήταν έργο ψυχρών γραφειοκρατών πολιτικών, που δεν είχαν καμιά λαϊκή βάση και καμιά Ιστορική οπουδαιότητα παρά μόνο την Ικανότητά τους να έπιβραδύνουν την πτώση⁴ της μοναρχίας.

Τα θεμέλια για το Ριζοσπαστικό Σοσιαλιστικό Κόμμα του Μαρθελίνο Ντομίγκο και για το φιλελεύθερο Δημοκρατικό Κόμμα (που αντιπροσώπευε την αντίδραση) του 'Αλκαλά Ζαμόρα και του Μιγκουέλ Μάουρα, είχαν έπίσης μπει στο Σάν Σεμπάστιαν. 'Υπήρχαν ακόμα οι Ριζοσπαστικοί του Λερού και η Δημοκρατική Δράση των 'Αζάνια και Μαρτίνεζ Μπάριο, η 'Οργανιζασιόν Ρετζιονάλ Καλέγκα 'Αουτονόμα και η 'Εσκουέρα Καταλάνα. Όλες αυτές οι διαφορετικές ομάδες και κόμματα οχημάτισαν μαζί με το Σοσιαλιστικό Κόμμα την Προσωρινή Κυβέρνηση, στις 14 'Απρίλη 1931.

Οι έξόριστοι και οι φυλακισμένοι, που άπελευθερώθηκαν από την αιφνιδιαστική κατάληψη των φυλακών από τον λαό, που δεν έμπιστεύονταν τη Δημοκρατία, βρέθηκαν άντιμέτωποι με μια άντιφατική κατάσταση: από τη μιά, ένα Δημοκρατικό ρεύμα, που είχε γεννηθεί από τον ένθουσιασμό για τις εκλογές και από την άλλη οι θέσεις της CNT που συγκρούονταν με την γενική εύφορία. 'Από τις 15 'Απρίλη του 1931, η Σ ο λ ι ν τ α ρ ι ν τ ά τ Ό μ π ρ έ ρ α είχε άπαιτήσει να άπελευθερωθούν οι φυλακισμένοι και είχε ζητήσει από την Προσωρινή Κυβέρνηση ν' άσχοληθεί άμέσως με το άγροτικό πρόβλημα: «Δεν ζέρούμε τις προθέσεις της Προσωρινής Κυβέρνησης οχετικά μ' αυτό το όδυ-

νηρό πρόβλημα, αλλά είμαστε σίγουροι ότι αν η Δημοκρατία σχεδιάζει να χρησιμοποιήσει τις μεθόδους της μοναρχίας, το πρόβλημα θα μείνει άλυτο και αυτό δεν θα το άνεχθούν οι αγρότες σύντροφοί μας»⁵. Σιγά - σιγά οι αδιάκοπες εκκλήσεις της Σοβινταριντάτ Όμπρέρα ξεσήκωσαν την κοινή γνώμη, που βρισκόταν σε κατάσταση ούγκυσης, ενώ στη Βαρκελώνη πολλοί εργάτες στα τοπικά συνδικάτα προέβλεπαν την άπαιτη της νέας κυβέρνησης.

Η CNT και οι σπουδαιότεροι αγωνιστές της συγκέντρωσαν την προσοχή τους στους Σοσιαλιστές που είχαν μπει στη κυβέρνηση και που η ύπουρη πολιτική τους δεν ήταν πια προανατολισμένη στην πολεμική έναντι των αναρχοσυνδικαλιστικών δυνάμεων, αλλά στο να βρουν μια λύση στα έσωτερικά προβλήματα της χώρας. Στη Βαρκελώνη, οι συγκεντρώσεις των αγωνιστών ακολουθούσαν ή μία την άλλη, οργανώνονταν επιτροπές και στέλλονταν απ' άκρη σ' άκρη της Καταλωνίας για να οργανώσουν ξανά τα συνδικάτα. Άλλά και στην υπόλοιπη Ισπανία διάζονταν να προσδώσουν μεγαλύτερη συνοχή στη δύναμη της ένωσης και να καθορίσουν ξεκάθαρα τις πολιτικές θέσεις της εργατικής τάξης.

Την Κυριακή, στις 18 Άπριλη, η περιφερειακή επιτροπή της CNT συγκέντρωσε τους γνωστότερους αγωνιστές για να οργανώσει την προπαγάνδα στη Βαρκελώνη και στις έπαρχίες. Ταυτόχρονα άνακοινώνονταν πολλές συγκεντρώσεις που θα γίνονταν την έπόμενη μέρα. Τα θέματα ήταν πάντοτε τα ίδια: η άπελευθέρωση των φυλακισμένων (που περίμεναν μια άμνηστία που άναθάλονταν άτέλειωτα)· οι άνάγκες της εργατικής και αγροτικής τάξης· η διάλυση της Γκουάρντια θιβιλ και η κάθαρση του στρατού και της Δημόσιας Διοίκησης· το πρόβλημα της μόρφωσης και ο χωρισμός της Έκκλησίας από το Κράτος - αυτά ήταν τα πιό σπουδαία θέματα. Στις 19 Άπριλη, από τις έννιά το πρωί όλοι οι τόποι συγκεντρώσεων ήταν γεμάτοι. Ό λαός από τις εργατικές συνοικίες του Σάν συγκεντρώθηκε στο «Τεάτρο ντέ Προγεζιόνες», οι εργάτες από την Γκράτσια πήγαν στο Ρωμαϊκό θέατρο και οι εργάτες της ύφαντουργίας πήγαν στον Κινηματογράφο «Μεριντίνα», στη συνοικία Κλότ και στο θέατρο «Τριούμφο» του Πουέμπλο Νουέβο.

Η διαπεραστική φωνή του Ντουρρούτι άκούστηκε για πρώτη φορά στη Βαρκελώνη. «Άν είμασταν

Δημοκράτες, θά υποστηρίζαμε ὅτι ἡ προσωρινή κυβέρνηση εἶναι ἀνίκανη νά μεταβάλλει σέ ἐπιτυχία τή νίκη πού τῆς ἔδωσε ὁ λαός. Ἄλλὰ εἴμαστε γνήσιοι ἐργάτες καί ἀντιπροσωπεύοντάς τους λέμε ὅτι, ἀκολουθώντας αὐτό τὸ μονοπάτι, δὲν θά ζαφνιαστοῦμε ἀν ἡ χώρα βρεθεῖ αὐριο στὰ πρόθυρα ἐνὸς ἐμφύλιου πόλεμου. Δὲν ἐνδιαφερόμαστε καθόλου γιὰ τὴ Δημοκρατία, ἀλλὰ τὴ δεχόμαστε σὺν μιᾷ ἀφετηρία γιὰ νά προχωρήσουμε στὸν κοινωνικὸ ἐκδημοκρατισμὸ. Ἄλλὰ μόνο μὲ τὴν προϋπόθεση ὅτι αὐτὴ ἡ Δημοκρατία ἐγγυᾶται πῶς ἡ ἐλευθερία καί ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη δὲν εἶναι λέξεις χωρὶς νόημα. Ἄν ἡ Δημοκρατία ἀποτύχει νά πάρει στὰ σοβαρὰ τῆς ἐπιθυμίες τῆς ἐργατικῆς τάξης, τότε ἀκόμα κι αὐτὸ τὸ μικρὸ ἐνδιαφέρον πού ἔχουν γι' αὐτὴν οἱ ἐργάτες θά μειωθεῖ στὸ ἐλάχιστο, γιὰτὶ αὐτὸς ὁ θεσμὸς δὲν θά ἀνταποκρίνεται στὶς ἐλπίδες πού στήριξε πάνω τῆς ἡ τάξη μας στὶς 14 Ἀπρίλη»⁶.

Τὸ ἴδιο πράγμα ἐγίνε καί στὶς ἄλλες συγκεντρώσεις. Παντοῦ οἱ συζητήσεις ἐδειχναν ὅτι ἀν ἡ κυβέρνηση νόμιζε ὅτι θά μπορούσε νά ἐξασθενήσει τὴ λαϊκὴ θέληση μὲ ἀναβολές, ἦταν γελασμένη. Ἡ ἐργατικὴ τάξη, πού εἶχε κουραστεῖ νά περιμένει, ἦταν ἔτοιμη νά θρεῖ ἡ ἴδια μιὰ λύση στὰ προβλήματά τῆς. «Σὺν ἀναρχικοὶ δηλώνουμε ὅτι οἱ ἐνέργειές μας δὲν μπῆκαν καί οὔτε ποτὲ θά μποῦν στὴν ὑπηρεσία ὁποιοῦδήποτε πολιτικοῦ κόμματος ἢ Κράτους. Οἱ ἀναρχικοὶ καί οἱ συνδικαλιστὲς τῆς CNT, ἐνωμένοι μὲ ὅλους τοὺς ἐπαναστάτες καί ὑποστηριζόμενοι ἀπὸ τὴν λαϊκὴ πίεση τοῦ πεζοδρομίου, ἔχουν σὺν στόχο τους νά ἀναγκάσουν τοὺς ἀνθρώπους τῆς κυβέρνησης νά πραγματοποιήσουν τὴν ἀποστολή τους»⁷.

Ἡ ἐπαφὴ μὲ τὸ λαὸ ὑπῆρξε πολὺτιμη γιὰ τοὺς «Σολιντάριους». Ὁ Ἀσκάζο ἐδειξε ὅτι εἶναι σίγουρος γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καί ἕνας καλὸς ὁμιλητής. Ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ, ἕνας θαυμάσιος ὁμιλητής, φαινόταν ὅτι θά γινόταν ἕνας ρήτορας πρώτης τάξεως. Ὅσο γιὰ τὸν Ντουρρούτι, νά πῶς τὸν παρουσιάζει ἕνας μάρτυρας: «Μιλοῦσε μὲ κοφτερὰ προτάσεις πού ἤκουσαν σὰ χτυπήματα. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ δημιουργοῦσε μιὰ ἐπαφὴ ἀνάμεσα σ' αὐτὸν καί στὸ λαό, πού κρατοῦσε μέχρι τὸ τέλος τοῦ λόγου του. Ὁ ὁμιλητής καί οἱ ἀκροατὲς ἀποτελοῦσαν ἕνα σῶμα. Ἡ ἐνεργητικὴ του φωνὴ καί ἡ ἐπιβλητικὴ παρουσία του βοηθοῦσαν σὸ νά δοθεῖ στὴν κριτικὴ του ἕνας δυνατὸς, καυστικὸς καί καθαρὸς χαρακτήρας. Σ' αὐτὲς τὶς ιδιότητες προστίθονταν καί ἡ

απλότητα τῆς προσωπικότητάς του. Ἄνέβαινε στοῦ βάθρου τοῦ ὀμιλητῆ ὅταν ἐπρόκειτο νὰ μιλήσει καί μετὰ κατέβαινε ἀμέσως γιὰ νὰ ἀναμιχθεῖ μὲ τὸν κόσμο, ὅπου ἐξακολουθοῦσε νὰ συζητᾶται μὲ τοὺς ἐργάτες ὡς νὰ τοὺς ἤξερε ἀπὸ παλιά»⁸.

Αὐτὴ τῆ ὀδομάδα ἀγκιτάτιας, ἀκολούθησε μιὰ ἄλλη, ὀχι μικρότερης σπουδαιότητος, σπὴν ὁποία θὰ ὀργανώνονταν ἡ διαδήλωση γιὰ τὴν Πρωτομαγιά στὴ Βαρκελώνη. Ἡ CNT ἔλπιζε ὀτι θὰ εἶχε ἓνα ἰδιαίτερο νόημα. Σ' αὐτὲς τῖς δεκαπέντε μέρες συνέβηκαν τρία σημαντικὰ γεγονότα. Πρῶτ' ὀπ' ὀλα, ὀ Φρανθῖσκο Μασία, χωρὶς νὰ περιμένει τὴν ἀπόφαση τῆς κεντρικῆς κυβέρνησης, εἶχε ἀνακηρύξει τὸ Κράτος τῆς Καταλωνίας. Δεύτερο, ὀ Ἄζάνια, τότε Ἰπουργὸς Πολέμου, πρότεινε νὰ γίνουιν μεταρρυθμίσεις στὸ στρατὸ καί νὰ ἐκσυγχρονηθεῖ, ἐνῶ ἀπαίτησε ἀπὸ διοικητὲς καί ἀξιωματικοὺς νὰ δώσουν ἓναν ὀρκο νομιμοφροσύνης στὴ Δημοκρατία. Κάθε ἀξιωματικὸς ποὺ θὰ ἀρνιόταν νὰ δώσει αὐτὸν τὸν ὀρκο θὰ ἐφευγε ἀπὸ τὸ στρατεύμα, ἀλλὰ θὰ ἔπαιρνε κανονικὰ τὸ μισθὸ του ἀνάλογα μὲ τὸ βαθμὸ του. Καί τρίτο, περισσότεροι ἀπὸ 10.000 ἀξιωματικοί καί ἀνώτεροι ἀξιωματοῦχοι, πασιγνωστοί ἀντι-Δημοκράτες, ἀρνήθηκαν νὰ ὀπογραψοῦν καί σχημάτισαν τὴν πολιτικὴ ὀμάδα «Ἀξιὸν Ναθιονάλ», ἓνα καταφύγιο γιὰ τὴ χειρότερη ἀντίδραση τῆς Ἰσπανίας. Εἶχε ἀρχηγὸ τὸν Ἄντζελ Χερέρα, διευθυντὴ τῆς καθημερινῆς ἐφημερίδας Ἐ λ Ν τ ε μ π ἄ τ ε. Κεφαλαιοῦχοι, μεγαλοκτηματῖες, ἀριστοκράτες, ἀπόστρατοί ἀξιωματικοί βρῆκαν ἓνα νόμιμο κάλυμα γιὰ τῖς ἐνέργειές τους σ' αὐτὴν τὴν ὀμάδα. Μιὰ ἐκστρατεία ἀπὸ συκοφαντίες, φυγάδευση κεφαλαίων καί ἐγκατάλειψη καλλιεργημένων ἐκτάσεων, ἀποτέλεσε χαρακτηριστικὸ δεῖγμα τῶν μεθόδων τους. Ἡ «Ἀξιὸν Ναθιονάλ», ποὺ νομιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸν Ἰπουργὸ Ἐσωτερικῶν, Μιγκουέλ Μάουρα, ἐνθαρρύνθηκε νὰ ὀργανώσει μιὰ ἀντιδημοκρατικὴ ἐκδήλωση στὴ Μαδρίτη, μὲ τὸ σύνθημα «Ζήτω ὀ Βασιλιάς Χριστός», ποὺ προκάλεσε συγκρούσεις μὲ τὸν ἐργαστικὸ πληθυσμὸ. Ἡ κατάσταση δὲν ἦταν λιγότερο ἀνσυχητικὴ στῖς ἐπαρχίες ὅπου ἡ Γκουάρντια θιβίλ, ποὺ εἶχε ἀπόλυτα μοναρχικὸ χαρακτήρα, πυροβόλησε τὸν κόσμο καί προκάλεσε τὰ πρῶτα θῦματα.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἐκρηκτικὴ ἀτμόσφαιρα, ἐγινε ἡ γιορτὴ τοῦ προλεταριάτου, ἡ Πρωτομαγιά. Στὴ Βαρκελώνη, ὅπου τὰ πάθη σιγὸβραζαν, οἱ ἀναρχικὲς ὀμάδες συγκεντρώθηκαν διαστικὰ καί ἔ-

παιρναν μέτρα για να προοτατέψουν τις διαδηλώσεις τους. Οι «Σολιντάριος» και ιδιαίτερα ο Ντουρρούτι και ο Άσκάζο, που ήταν ήδη απασχολημένοι με την αναδιοργάνωση της ένωσης, είχαν ν' αντιμετωπίσουν ένα καινούργιο καθήκον. Ή περιφερειακή επιτροπή της CNT τους είχε αναθέσει την υποδοχή των αντιπροσώπων του διεθνούς αναρχικού κινήματος, που θα έρχονταν στη Βαρκελώνη για να πάρουν μέρος στις εκδηλώσεις για την Πρωτομαγιά και για να μελετήσουν τις πολιτικές προθέσεις του νέου καθεστώτος. Ή Γερμανική Ή αναρχική Όμοσπονδία έστειλε τον Άγκουστίν Σούκυ' οι Ρώσοι αναρχικοί τον Βολίν και την Ήντα Μέτ' οι Ήταλοι τον Καμίλο Μπερνέρι, οι Σουηδοί αναρχοσυνδικαλιστές τον Ρούντιγκερ και ή Γαλλική Ή αναρχική Ένωση τον Λουίς Λεκουάν και τον Όντεόν. Στη διάρκεια αυτής της εβδομάδας, ο Άσκάζο και ο Ντουρρούτι αφιέρωσαν τον περισσότερο χρόνο τους στους αντιπρόσωπους και ιδιαίτερα στη Γαλλική αντιπροσωπεία, για την όποια αισθάνονταν μιά ιδιαίτερη εκτίμηση.

Την Παρασκευή, 1 του Μάη 1931, στις έννια τὸ πρωί, τὸ Κτίριο τῶν Καλῶν Τεχνῶν ἦταν γεμάτο. Σὲ μιά πλατεία μεταξύ τοῦ Πάρκου τῆς Ἀκρόπολης καὶ τοῦ Μνημείου τῆς Νίκης, ἓνα πυκνὸ πλῆθος προκίρρουμε πρὸς τὴν Ἀψίδα τοῦ Θριάμβου καὶ σκορπίζονταν σὲ ὄλους τοὺς γειτονικοὺς δρόμους. Πάνω σὲς τοιχοκολλημένες ἀφίσσες διάβαζες: «Κάτω ἡ Γκουάρντια Θιβίλ», «Τὰ ἐργοστάσια στοὺς ἐργάτες», «Ἡ γῆ στοὺς ἀγρότες», «Ζήτω ἡ CNT», «Ἀναρχικὴ Όμοσπονδία Ἱσθηρικῆς».

Σὲ ὄλους τοὺς βραχύχρονους λόγους ποὺ ἐπέκριναν δημόσια τὴ Δημοκρατία, σὲ λαὸ προσφερόταν μόνο μιά λύση σὲς προβλήματά του, «νά καταλάβει τὰ ἐργοστάσια, νά τὰ διευθύνει ὁ ἴσιος καὶ νά πάρει τὴ γῆ. Ἡ ἐργατικὴ τάξη μπορεῖ νά τὸ κάνει αὐτὸ' τὸ μόνο ποὺ λείπει εἶναι ἡ ἐπαναστατικὴ τόλμη». Μετὰ ἀπὸ ἀρκετοὺς λόγους, ἡ περιφερειακὴ Ἐπιτροπὴ τῆς CNT, ἀναγνωρίζοντας δημόσια τὸ πρόβλημα τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, καθόρισε τὴ θέση τῆς ὀργάνωσης: «Τὸ ἔργο μας δὲν σταματᾶει ἐδῶ, πρέπει νά προχωρήσουμε, νά προχωρήσουμε θριαμβευτικὰ γιὰ τὴν κατάκτηση τοῦ μέλλοντος, τοῦ ὀποιοῦ τὸ μοναδικὸ νόημα γιὰ τὴν ἐργατικὴ τάξη δὲν μπορεῖ νά εἶναι παρὰ μόνο ἡ ὀλοκληρωτικὴ συντριβὴ τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ τοῦ Κράτους. Μόνο μετὰ ἀπ' αὐτὸ μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ μιά

«άταξική κοινωνία»⁹.

Άλλα βασικά ό χαρακτηριστά της διαδήλωσης ήταν ειρηνικός. Μετά από μία πορεία μέσα στην πρωτεύουσα, τέλειωσε μπροστά στο Άνάκτορο της Τζενεραλιτάτ, όπου μία αντιπροσωπεία θά έδινε στις άρχές τó αίτημα πού είχε ψηφίσει ó λαός. Τρία φορτηγά ήταν στην άρχή της πομπής. Πίσω από αυτά προχωρούσε ή Έπιτροπή, ή όποία, στο όνομα τών συνδικάτων, ήταν έπικεφαλής της διαδήλωσης και την άποτελοΰσαν ό Σαντιάγκο Μπιλμπάο, ό Φρανθίθκο Άσκάζο, ό Μπουεναβεντούρα Ντουρρούτι και ό Χουάν Όλιβέρ. Άμέσως μετά άπ' αυτούς, χωρίς καμιά ιδιαίτερη τάξη, προχωρούσε ένα πλῆθος, τó όποίο ό άστικός Τύπος ύπολόγισε ότι άνερχόταν σε περισσότερους άπό έκατό χιλιάδες ανθρώπους.

Οι διαδηλωτές προχώρησαν μέσα άπό τις κυριότερες λεωφόρους της πρωτεύουσας, έφτασαν στην Πλάζα ντέ Καταλούνια και πγαίνοντας άπό τó δρόμο της Ράμπλας, έφτασαν στην άρχή του δρόμου φεβαλέρ όπου μπήκε μόνο ένα αυτοκίνητο, μπροστά άπό τó όποίο ήταν τά μέλη της Έπιτροπής. Ήταν μία τó μεσημέρι όταν ή έμπροσθοφυλακή της πορείας ήρθε πρόσωπο με πρόσωπο με την άστυνομία, πού τούς άπαγόρευε την είσοδό τους στη Πλατεία. Ένας άξιωματικός της Γκουάρντια θιβιλ προχώρησε μπροστά και, κρατώντας ένα πιστόλι στο χέρι, πλησίασε τά μέλη της Έπιτροπής και τά διέταξε νά φύγουν. Οί ύπόλοιποι άντρες της Γκουάρντια θιβιλ στέκονταν πίσω άπό τόν άξιωματικό τους, έχοντας στραμμένα τά όπλα τους στους διαδηλωτές.

Ό Φρανθίθκο Άσκάζο πῆγε πρós τó μέρος τους γιά νά συζητήσει με τόν άξιωματικό, άλλ' αυτός δέν άκουγε τίποτα και άπαίτησε άπό τούς διαδηλωτές νά διαλυθοΰν άμέσως. Ό Άσκάζο μ' ένα χτύπημα τόν άφόβλισε. Ό άξιωματικός βλέποντας ότι είναι δολπός, όπισθοχώρησε και μαζί του και οί στρατιώτες. Μετά ό Ντουρρούτι, άνεμίζοντας μία κόκκινη και μαύρη σημαία, φώναζε με μία διαπεραστική φωνή: «Κάντε τόπο νά περάσει ή ΦΑΙ». Άμέσως, άπό τούς γύρω δρόμους τó πλῆθος άρχισε νά προχωράει και σ' ένα λεπτό είχαν καταλάβει την Πλατεία Συντάγματος.

Τά μέλη της Έπιτροπής άρχισαν νά προχωράνε άργά πρós τó Κτίριο γιά νά παραδώσουν τά αίτήματα πού ψηφίστηκαν στη συγκέντρωση. Άλλά δέν είχαν καν προλάβει νά περάσουν την είσοδο

δταν οί πόρτες έκλεισαν θίαια. Ένας πυροβολισμός ήρθε μέσα από τὸ κτίριο, ἀκολούθησε ἀκόμη ένας καί πολύ γρήγορα μιὰ βροχή από σφαίρες κατευθύνθηκε πρὸς τοὺς διαδηλωτές. Οί περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς έπεσαν στὸ χῶμα, ἐνῶ πολλές γυναίκες προσπάθησαν νὰ ξεφύγουν ἀρχίζοντας νὰ στριγγιλίζουν. Ἡ σύγχυση μεγάλωνε μὲ τοὺς πυροβολισμοὺς καί ὑπῆρχαν ἤδη μερικά θύματα.

Ὅμως ὑπῆρχαν ὁμάδες ὀπλισμένων ἐργατῶν μέσα στὸ πλῆθος καί ἀν ἀπαντοῦσαν στὶς κυβερνητικὲς δυνάμεις χρησιμοποιώντας τὰ πιστόλια τους, ὑπῆρχε φόβος νὰ γίνει μακελειό. Τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς κατάλαβαν ἀμέσως ὅτι αὐτὴ ἢ σύγκρουση, πὸν μόνο κακὸ μποροῦσε νὰ κάνει στοὺς ἐργάτες, έπρεπε ν' ἀποφευχθεῖ. Ἡ γρήγορη ἀντίδραση τοῦ Ντουρρουτί ἀπότρεψε τὴν καταστροφή. Σκαρφαλώνοντας πάνω σὲ μιὰ κολῶνα, παρὰ τὶς σφαίρες πὸν έπεφταν, μίλησε πρὸς τὶς ὀπλισμένες ὁμάδες καί σύστησε ἡρεμία καί αὐτοσυγκράτηση. Τὸ θέαμα αὐτὸ ἦταν συγκλονιστικὸ μέσα σ' αὐτὴν τὴν δραματικὴ ἀτμόσφαιρα. Μιὰ σφαῖρα τὸν εἶχε πληγώσει ἐλαφρὰ στὸ στῆθος καί τὸ πουκάμισό του εἶχε γίνει κόκκινο, ἀλλὰ συνέχιζε νὰ μιλάει ἀσταμάτητα. Γιά μιὰ στιγμή, φάνηκε ὅτι ἡ φασαρία τέλειωνε, οί πυροβολισμοί σταμάτησαν καί ἡ πλατεία ἄρχισε ν' ἀδειάζει.

Τώρα ὁ Ντουρρουτί, πὸν ἦταν ἀκόμη σκαρφαλωμένος στὴ κολῶνα, ἀπεύθυνε τὶς παρατηρήσεις τους στὶς ἀρχές, τὶς ὁποῖες καί κατηγόρησε γιά ὅλη αὐτὴ τὴν κατάσταση. Κοντὰ του ἦταν καί ὁ Ἄσκάζο, ὁ ὁποῖος ἦταν πληγμένος στὸ χέρι καί ὅταν ἡ Ἴντα Μὲτ προσφέρθηκε νὰ τὸν φροντίσει ἐκεῖνος ἀρνήθηκε. Στὸ μεταξύ εἶχε δημιουργηθεῖ ένας ἀνοιχτός χῶρος γύρω ἀπὸ τὸν Ἄσκάζο, τὸν Ντουρρουτί, τὸν Ὀλιθέρ καί τὸν Σαντιάγο Μπιλμπάο καί ἔγιναν ἕναν οἴγουρος στόχος, καθὼς οί πυροβολισμοί ξανάρχιζαν. Μετὰ ἀπ' αὐτὸ οί ἐνοπλεις ὁμάδες δὲν συγκρατήθηκαν καί ἀπάντησαν στὴν ἐπίθεση τῶν κυβερνητικῶν δυνάμεων.

Οί Καραμπινιέροι, πὸν εἶχαν τὸ στρατῶνα τους στὸ δρόμο Ρεγκομίρ, θγῆκαν ἔξω καί σύντομα ἐμφανίστηκε ένας λόχος πεζικοῦ στὸ δρόμο Φιβαλέρ, μὲ τὸ Λοχαγὸ Μιράντα ἐπικεφαλῆς, πὸν πῆρε τὸ μέρος τῶν διαδηλωτῶν. Ὁ Ντουρρουτί ξανανέθηκε στὴ κολῶνα καί ἄρχισε νὰ φωνάζει πρὸς τὰ στρατεύματα, παρόλο πὸν ἡ Γκουάρντια Θιβιλ καί οί Καραμπινιέροι συνέχιζαν νὰ πυροβολοῦν. Βλέποντας τὸν Ντουρρουτί σκαρφαλωμένο πάνω στὴ κολῶνα,

οί στρατιῶτες δίστασαν, ἀλλὰ ὁ λοχαγὸς Μιράντα τοὺς διέταξε νὰ πυροβολήσουν ἐναντίον τῆς Γκουάρντια Θιβιλ καὶ τῶν Καραμπινιέρων. Ἐνα φοβερὸ «Οὐράαα» ἀντήχησε στὴν πλατεία καὶ μῆσα σ' ἕνα λεπτὸ ἡ Γκουάρντια Θιβιλ καὶ οἱ Καραμπινιέροι ἐξαφανίστηκαν, ἀφήνοντας τοὺς στρατιῶτες καὶ τοὺς διαδηλωτὲς κύριους τῆς κατάστασης. Ἀλλὰ ὁ ἀπολογισμὸς αὐτῆς τῆς διαδήλωσης ἦταν πολὺ βαρὺς: δέκα πέντε πληγωμένοι κι ἕνας σκοτωμένος ἀπὸ τὴ μεριά τῶν διαδηλωτῶν, δύο νεκροὶ καὶ ἄρκετοὶ πληγωμένοι ἀπὸ τὴ μεριά τῆς Γκουάρντια Θιβιλ¹⁰.

Ὅταν νύχτωσε, οἱ ἀναρχικὲς ὁμάδες κυκλοφόρησαν ἕνα ἀνακοινωθὲν γι' αὐτὸ τὸ περιστατικό: «Ἀκριθῶς ὅταν ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ἐργατῶν ἦταν ἔτοιμη νὰ παραδώσει τὰ ψηφίσματα τῆς συγκέντρωσης, τρεῖς λεγεωνάριοι ἄρχισαν νὰ φωνάζουν: "Ζήτω ὁ Κληῖρος", πυροβολώντας μὲ τὰ πιστόλια τους πρὸς τὸ μέρος τῶν ἀντιπροσώπων. Καὶ σὰν νὰ πρόκειτο γιὰ ἕνα μέρος μιᾶς προσχεδιασμένης ἐνέργειας, ἄρχισαν νὰ πυροβολοῦν καὶ οἱ Καραμπινιέροι ἀπὸ τὴν ὁδὸ Ρεγκομίρ. Ἦταν αὐτὸ μιὰ προβοκάτσια ἀπὸ μέρους τῶν Καραμπινιέρων πού, ὅπως ὅλοι ξέρουν, δὲν θέλουν νὰ δηλώσουν πίστη στὴ Δημοκρατία, ἢ ἦταν προβοκάτσια τῆς Γκουάρντια Θιβιλ; Μιὰ τέτοια στάση ἀπαιτεῖ μιὰ ἐξήγηση ἀπὸ μέρους τῶν ἀρχῶν, πού εἶναι ὑπεύθυνες γιὰ τὴ διατήρηση τῆς δημόσιας τάξης.

«(. . .) Ὅταν ἡ ἀστική τάξη δὲν μπορεῖ νὰ θάλει τάξη στὴν ἀταξία της, τότε αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ κάνουν οἱ ἐπαναστάτες».

«(. . .) Στὸ ὄνομα τοῦ λαοῦ, ἀπαιτοῦμε νὰ διαλυθοῦν οἱ συμμορίες τῶν δολοφόνων, πού συνωμοτοῦν ἐνάντια στὴν εἰρήνη καὶ τὴν ἐλευθερία»¹¹.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 Σολινταριντάτ Όμπρέρα, 15 και 18 Ἀπριλί, 1931.

2. Χοσέ Μπουέχος. Η Ἰαπωνία καὶ ἡ Δεύτερη Δημοκρατία, σελ 53

3 Γιά τήν Συνθηκὴ τοῦ Σάν Σεμπάστιαν μπορεῖτε νά συμβουλευτεῖτε τὸ βιβλίο τοῦ Σεζάρ Φαλκόν, Κριτικὴ τῆς Ἰαπωνικῆς Ἐπανάστασης

4. Αὐτὴ ἡ λέξι, που ἦταν ἀπόλυτα ἀωστή, χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸν Μιγκουέλ Μασουρα, σταν μίλησε γιὰ τὸν ρόλο που ἐπαιξε ἡ προσωρινὴ κυβέρνησις.

5. Σολιντοριντάτ Όμπρέρο, 21 Ἀ-

6. Στὸ ἴδιο.

7. Στὸ ἴδιο

8. Ἀλεξάντρο Γκιλαμπέρτ. Ντουρρουτι. Τὸ ἴδιο θέμα συζητήθηκε καὶ ἀπὸ τὸν Γκονζάλες Ἰνσατόλ, σ' ἓνα ἀρθρο ποῦ δημοσιεύθηκε στὸ περιοδικὸ Οὐμπράλ, στίς 19 Νοέμβρη 1938 καὶ ἀνάφερε διάφορα ἀνέκδοτα ἀπὸ τὴν ζωὴ τοῦ ὁμιλητῆ, τοῦ Ντουρρουτι.

9. Σολινταριντάτ Όμπρέρα, 2 Μάη 1931

10 Οἱ ὀργανιστὲς Τόμας Περέζ καὶ Χουάν Μολινα, ποῦ ἦταν αὐτόπτες μόντιρες, μὲς εἶπαν γι' αὐτὴν τὴν ἐκδηλωσι.

Ἡ Ντολόρες Ἰτουρμπε, ἀναφερόμενη στὴν ἐντύπωσι ποῦ τῆς ἔκανε τὸ θέμα τοῦ Ντουρρουτι ἀκαρφαλωμένου πάνω σὲ μὴ κολωνα, ἔγραψε.

«Ἐκείνη τὴ στιγμῃ, ἡ προξι του μᾶς ἐντυπωσιασε ὅλους Μεγαλόωμος μὲ ἀχτένιστα μαλλιό, ὀψηφώντος τις σφαῖρες, οὐστῆνε στὸ πλῆθος νά ηρεμησει». Καὶ σ' ἓνα γράμμα ποῦ μᾶς ἔστειλε ἡ Ἰντα Μέτ μᾶς λέει γιὰ τὸν Ἀσκόζο: «Ἐχουν περάσει περισσότερα ἀπὸ τριάντα χρόνια, κι ὁμως εἶναι ὅσν νά τον βλέπω μπροστὰ στὰ μάτια μου Τὸ λυγερὸ καὶ εὐκίνητο ὄμμα του, τὰ μάτια του γεμάτο ἔχθρα καὶ ἐξυπνάδα, τὸ χαμογελὸ του λίγο εἰρωνικὸ καὶ πονηρὸ, ἔτοιμος νά ριχτεῖ στὸν ἀγῶνα, γιὰ τὸ θάρρος του τὸν ἀνάγκοζε νά μην τὸ βαλεὶ κάτω»

11 Ἀντίγραφο ἐνος ἀνακοινωθέντος στη Λιμπρτορι, 18 Μάη, 1931, Πορία

2. Ἡ Ὁμάδα «Νοζότρος» ἀντιμέτωπη μὲ τὴ Δημοκρατία καὶ τὴν CNT

Μετὰ τὴ διαδήλωση τῆς Πρωτομαγιάς, οἱ τάσεις πού συνυπῆρχαν μέσα στὴν CNT ἄρχισαν ν' ἀντιμετωπίζουν ἢ μιὰ τὴν ἄλλη μὲ μεγαλύτερη οἰζύτητα. Οἱ Ρεφορμιστὲς ἐνοιῶσαν τὴν ἀνάγκη νὰ προαρμοστοῦν στὴ νέα κατάσταση πού εἶχε δημιουργηθεῖ καὶ νὰ φτιάξουν πάλι μὲ νέες δυνάμεις τὰ συνδικάτα τῆς CNT, χωρὶς νὰ καταφύγουν στὴ βία.

Γιὰ τὴ φράζια πού θὰ μπορούσαμε νὰ τὴν ὀνομάσουμε ἐξτρεμιστική, τὴν FAI, μιὰ τέτοια συμβιβαστικὴ στάση σήμαινε ἐγκατάλειψη τοῦ ἀγῶνα καὶ ἀκόμη περισσότερο τῆς ἰδέας τοῦ ἀναρχοσυνδικαλισμοῦ. Στὴν πραγματικότητα γιὰ νὰ ὑποταχτοῦν στὴ Δημοκρατικὴ νομιμότητα, ἦταν ἀπαραίτητο νὰ ἀποδεχτοῦν τὸν νόμο τῆς 8 Ἀπριλίου πού θέσπισε ὁ Ὑπουργὸς Ἐργασίας. Τὸ ἀποτέλεσμα γιὰ τὴν CNT θὰ ἦταν ὅτι ὅλες οἱ προετοιμασίες τῆς θὰ κατέληγαν στὸ μηδέν. Αὐτὸς ὁ νόμος ὀριζε τὴ δημιουργία ἐπιτροπῶν διαίτησας μὲ πρόεδρο τὸν Ὑπουργὸ Ἐργασίας (συμφωνίες μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν), προειδοποίηση γιὰ τὴν κήρυξη μιᾶς ἀπεργίας (νομιμοποίηση τῆς ἀπεργίας), καὶ συλλογικὲς συμβάσεις (ρύθμιση τῶν διαφορῶν μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν). Μὲ λίγα λόγια ἐπίδωκε τὴν ἐνωμάτωση τοῦ συνδικαλισμοῦ μέσα στὸ Κράτος, ὅ,τι ἀκριβῶς εἶχε κάνει ἤδη ἡ Σοσιαλδημοκρατία στὴ Γερμανία καὶ στὴ Γαλλία.

Ἦταν ἀπαραίτητο νὰ δράσουν γρήγορα, ἔτσι ὥστε ἡ CNT νὰ μπορέσει νὰ θρεῖ πάλι τὸν δυναμισμό καὶ τὴν ἐσωτερικὴ συνοχὴ τῆς. Ἡ ὁμάδα «Νοζότρος» πίστευε ὅτι αὐτὴ ἡ προετοιμασία γιὰ τὸ Τρίτο Συνέδριο, πού θὰ συγκαλοῦσε ἡ CNT τὸν Ἰούνιο τοῦ 1931, ἦταν ἡ περίοδος γιὰ νὰ γίνῃ αὐτὴ ἡ ἀνανέωση. Στὶς ἐργατικὲς συγκεντρώσεις ἦταν ἀπαραίτητο νὰ κριτικάρουν τὴ γραμμὴ πού εἶχαν προτείνει οἱ μετριοπαθεῖς, γιατί ἡ ἀποδοχὴ τῆς θὰ σήμαινε τὸν θάνατο τοῦ ἐργατικοῦ συνδικαλισμοῦ.

Σὲ μιὰ ἐποχὴ πού ἡ συνδικαλιστικὴ ζωὴ στὴ Βαρκελώνη ἦταν στὸ φόρτε τῆς, ὅταν οἱ συγκεντρώσεις καὶ οἱ συνελῦσεις ἀκολουθοῦσαν καθημερινὰ ἢ μιὰ τὴν ἄλλη, ἐφθασε ὁ Ροῦντολφ Ρόκερ, πού ἦταν καλεσμένος ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς CNT γιὰ νὰ ἀντιπροσωπεύσει τὴν AIT στὸ Συνέδριο. Στὶς Ἀναμνήσεις του ἀναφέρει μιὰ συζήτηση, πού εἶχε στὴ διάρκεια τῆς παραμονῆς

του, με τόν Ντουρρούτι και τόν Άσκάζο: «Μιλήσαμε για τις προοπτικές του αναρχικού κινήματος στην Ίσπανία. Και οι δύο τους φαίνονταν ότι είχαν μεγάλες ελπίδες ενώ ήξεραν πολύ καλά τις δυσκολίες που έπρεπε να ξεπεραστούν πριν από το θρίαμβο ενός νέου κοινωνικού κινήματος. Αυτή η στάση γινόταν περισσότερο κατανοητή, αν έπαιρνε κανείς υπόψη του τη καώδη κατάσταση στην οποία είχε αφήσει η μοναρχία τη χώρα. Ο Ντουρρούτι πίστευε ότι η κατάσταση θα μπορούσε να ελεγχθεί με δημιουργική και επίμονη δουλειά και με την δημιουργία στέρεων νέων βάσεων για την κοινωνική δομή. Όσο για τόν Άσκάζο, ήταν σίγουρος ότι αυτή η βασανιστική κατάσταση που είχε προηγηθεί της γέννησης της Δημοκρατίας, ήταν χειρότερη κι απ' αυτή την ίδια τη γέννηση. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες οι αποφασιστικές αλλαγές στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα, η λύση του αγροτικού προβλήματος, λογουχάρη, δεν μπορούσαν να γίνουν πριν από μία μακρόχρονη περίοδο επαναστατικής προετοιμασίας και αυτό το έργο δεν μπορούσε να ανατεθεί σε καμιά κυβέρνηση. Ο Άσκάζο νόμιζε ότι οι εκλογές του Ίούνη θα ξεκαθάριζαν την κατάσταση και θα επέτρεπαν στην CNIT να παίξει ένα σημαντικό ρόλο.

«Μετά απ' αυτή τη συζήτηση», γράφει ο Ρόκερ, «χωρίσαμε και κανονίσαμε να συναντηθούμε το πρωί της Κυριακής στην συγκέντρωση που είχε οργανώσει η Περιφερειακή Έπιτροπή σ' ένα από τα Κτίρια της Έκθεσης, για να υποδεχτεί τις ξένες αντιπροσωπείες»². Αυτή η συνεδρίαση ήταν μία έκπληξη για τόν Ρόκερ, γιατί στη Γερμανία δεν ήταν συνηθισμένος σε τόσο τεράστιες μαζικές εκδηλώσεις. Σύμφωνα με τόν άστικό Τύπο, περισσότεροι από 15.000 άνθρωποι, στριμωγμένοι μέσα στο θέατρο και στους γύρω χώρους, είχαν έρθει για ν' ακούσουν τούς όμιλητές. Όταν ο Ντουρρούτι τέλειωσε τόν λόγο του, πῆγε να καθήσει κοντά στον Ρόκερ για να συζητήσει για λίγο μαζί του πριν φύγει. «Ένα από τά πράγματα που μου έκαναν τήν μεγαλύτερη εντύπωση», παρατηρεί ο Ρόκερ, «ήταν η προσοχή με τήν οποία οι άνθρωποι άκουγαν τούς όμιλητές, σάν να ταυτίζονταν μαζί τους. Άλλά σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε σε άλλες χώρες, δεν χειροκροτούσαν για να δείξουν τόν ένθουσιασμό τους. Ο Ίδιος ο Ντουρρούτι, που μιλούσε απότομα, λέγοντας τά πράγματα με τό όνομά τους χωρίς κανένα εύφημισμό, δε δέχθηκε κανένα χειροκρό-

τημα, αλλά ήταν φανερό ότι έκανε έντύπωση στο πλήθος. Μετά είχα την ευκαιρία ν' ανταλλάξω μερικές λέξεις με τον Ντουρρούτι και τον ρώτησα γιατί το πλήθος δεν τον χειροκρότησε. "Άρχισε να γελάει και μου είπε: «Μά, φίλε μου Ρούντολφ, ξέρεις πολύ καλά ότι εμείς οι αναρχικοί δεν αποδίνουμε τιμές σ' ένα άτομο. Τα χειροκροτήματα και οι έπευφημίες που ακολουθούν έναν όμιλητή, είναι η φθηνότερη μουσική που ζητνάει το σκυλάκι της ματαιοδοξίας και τελικά δημιουργεί τον άρχηγό. Είναι σωστό να αναγνωρίζουμε την ικανότητα ενός συντρόφου, αλλά το να τον θεωρούμε άνωτερο είναι σαν να εφαρμόζουμε τη λατρεία του άρχηγού, και αυτό δεν είναι κάτι που συνθηζείται μεταξύ των αναρχικών»³.

Το Τρίτο Συνέδριο άρχισε τις συνεδριάσεις του την Τρίτη το απόγευμα, στη μεγάλη αίθουσα της Δραματικής Σχολής της Μαδρίτης. Ήσαν μέρος 700 εκπρόσωποι, που αντιπροσώπευαν 800.000 Ισπανούς εργάτες. Μιά από τις οημαντικές αριθμητικά αντιπροσωπείες ήταν εκείνη της Άνδαλουσίας, που ήρθε στο Συνέδριο με τα ρούχα της δουλειάς, γιατί οι εργάτες δεν είχαν άλλα. Η οικονομική κατάσταση της εργατικής τάξης σ' αυτή την περιοχή ήταν τόσο άθλια, που η Έθνική Επιτροπή συμφώνησε να απαλλάξει αυτά τα μέλη από την πληρωμή συνδρομής. Το Συνέδριο έγινε μέσα σ' ένα κλίμα κρίσης, που μάλιστα τότε τόσο τη γεωργία όσο και τη βιομηχανία.

Πολύ γρήγορα οι αντίθετες τάσεις ήρθαν σε σύγκρουση. Η παράταξη Πεσotάνια - Πειρό, που ήθελε την CNT να προσαρμοστεί στη δημοκρατική νομιμότητα, θρέθηκε αντιμετώπι μ' αυτούς που ακολουθούσαν τη «σκληρή γραμμή». Η πάλη ανάμεσα σ' αυτές τις δυο αντίθετες θέσεις ήταν το επίκεντρο όλων των συζητήσεων. Έξετάστηκε το πρόβλημα της μετατροπής της δομής των συνδικάτων σε βιομηχανικές Όμοσπονδίες. Μερικοί υποστήριζαν τη βιομηχανική Όμοσπονδία, Ισχυριζόμενοι ότι θα υπήρχε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και συνοχή στον αγώνα. Αντίθετα οι άλλοι έβλεπαν σ' αυτή έναν κίνδυνο γραφειοκρατικοποίησης των συνδικάτων και μιά διάσπαση της εργατικής αλληλεγγύης. Στην πραγματικότητα αυτοί οι τελευταίοι πίστευαν ότι τα συνδικάτα έπρεπε να ξεπεράσουν την ιδέα της τοπικής «σωματειακής» δράσης για να γενικεύσουν τον αγώνα ενάντια στον καπιταλισμό, που θα τον εξαπέλυε ένα συντονισμένο μέτωπο απ'

όλους τούς επαναστάτες εργάτες. Ή πιό αδιάλακτη αντιπροσωπεία πάνω σ' αυτό τὸ θέμα ἦταν τὸ Συνδικάτο τῶν Ξυλουργῶν τῆς Βαρκελώνης, πού τὸ αντιπροσώπευε, μαζί με ἄλλους, ὁ Γκαρθία Όλιβέρ, πού ἐκεῖνο τὸν καιρὸ δούλευε σὰν λουστραδόρος.

Ἐνα ἄλλο θέμα πού ἔπρεπε νὰ συζητηθεῖ ἦταν ἡ στάση πού ἔπρεπε νὰ κρατήσει ἡ CNT καὶ τὰ αἰτήματα πού ἔπρεπε νὰ παρουσιάσει σχετικά μετὴ τῆ Συντακτικῆ Συνέλευση. Ἡ πλειοψηφία τῆς Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς θεώρησε αὐτὴ τὴ συζήτηση σὰν μιὰ κατάχρηση, ἀφοῦ ὁ σκοπὸς τῆς CNT ἦταν ἡ ἐγκαθίδρυση τοῦ ἀντιεξουσιαστικοῦ κομμουνισμοῦ διαμέσου τῆς ἐνοπλης πάλης. Σύμφωνα μετὴ τῆ γνώμη ὀρισμένων μελῶν τοῦ Συνέδριου, ὁ ρόλος τοῦ ἀναρχοσυνδικαλισμοῦ δὲν ἦταν νὰ βοηθήσει τὸ ρεφορμιστικὸ συνδικαλισμὸ, πού ξεγελοῦσε τούς εργάτες καὶ τούς ἔκανε νὰ πιστεύουν ὅτι ὁ μόνος στόχος τους ἦταν νὰ καλύτερέψουν τὸ βιοτικὸ τους ἐπίπεδο. Τὸ νὰ ὑποβιάσουν τὸν ἀγῶνα τους μόνο σ' αὐτὸν τὸν προανατολισμὸ, δὲ σήμαινε μόνο ὅτι προέκτειναν τὴ ζωὴ τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀλλὰ ἀκόμα καὶ ὅτι τὸν δυνάμωναν καὶ ἔσκαβαν τὸν τάφο τῆς ἐργατικῆς τάξης. Γιὰ τὴ CNT μόνον ἡ ἐπανάσταση μπορούσε νὰ καταστρέψει τὸν καπιταλισμὸ.

Στὸ τέλος τοῦ Συνέδριου δὲν εἶχε ἀποφασιστεῖ τίποτα καὶ ὁ καθένας εἶχε πειστεῖ ὅτι ἀργὰ ἢ γρήγορα αὐτὲς οἱ ἀντιτιθέμενες τάσεις θὰ ἔφεραν μιὰ ἐσωτερικὴ κρίση, μιὰ κρίση πού θὰ χειροτέρευε ἀπὸ τὴν συστηματικὴ καταστολὴ πού προθοῦσε ὁ Μιγκουέλ Μάουρα.

Τὰ μέλη τοῦ Συνέδριου δὲν εἶχαν κἀν προφτάσει νὰ γυρίσουν στὰ σπιτία τους ὅταν ξέσπασε ἡ ἀπεργία τῶν ὑπαλλήλων τῶν τηλεπικοινωνιῶν. Τὰ αἰτήματα τοῦ συνδικάτου τῶν τηλεπικοινωνιῶν ἀφοροῦσαν τὶς συνθῆκες ἐργασίας. Ἀπαιτοῦσαν ἀκόμα νὰ προσληφθοῦν οἱ εργάτες πού εἶχαν ἀπολυθεῖ σπὴ δικτατορία, τὸ δικαίωμα νὰ παντρεύονται οἱ γυναῖκες καὶ νὰ παίρνουν ἐπίδομα μερικῆς βδομάδες πρὶν νὰ γεννήσουν, τὴν ἀναπροσαρμογὴ τῶν μισθῶν τους καὶ τὴν ἀναγνώριση τοῦ συνδικάτου τους. Ὁ Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν δῆλωσε ὅτι ἡ ἀπεργία εἶναι παράνομη καὶ ἔστειλε τὴ Γκούαρντια θιβιά ἐναντίον τῶν ἐργατῶν. Ἡ καταστολὴ ὑπῆρξε ἰδιαίτερα σκληρὴ καὶ φυλακίστηκαν περισσότεροι ἀπὸ 2.000 ἀπεργοί. Σὲ συμπάρσταση γιὰ τὴν ἀπερ-

για τῶν ἐργατῶν τηλεπικοινωνιῶν, ζέσπασαν ἀμέσως κι ἄλλες ἀπεργίες, πού τίς ἀκολούθησαν σαμπουτάζ. Ὑπῆρχαν ἀρκετές ἐστίες ἀναθρασμοῦ: στήν Ἰσπανία, μεταξύ τῶν ψαράδων τοῦ Πασαζέ (Σάν Σεμπάστιαν) καί τῶν μεταλλουργῶν τῆς Μιέρεσ (στῆς Ἀστουρίες) καί ἄλλες.

Ἡ γενική ἀπεργία πού ἄρχισε τόν Ἰούλη στή Σεβίλλη, ὑπῆρξε τὸ ἀποκορύφωμα δολοκλήρου τοῦ κινήματος. Ὁ Μιγκουέλ Μάουρα, πού δὲν εἶχε πρόθεση νά ὑποχωρήσει, διάταξε νά σταματήσουν αὐτοὺς τοὺς ταραξίες μὲ κάθε δυνατὸ μέσο. Ἡ Γκουάρντια Θιβιλ κατέλαβε μὲ τὴ βία τὸ κτίριο τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς CNT στή Σεβίλλη, πού ὀνομάζονταν «Κάζα ντέ Κορνέλιο». Στὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς κατάληψης σκοτώθηκαν εἴκοσι ἐργάτες. Ὅταν ἐγίνε ἡ συνεδρίαση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, οἱ Σοσιαλιστὲς πλειοψηφούσαν μὲ 116 βουλευτὲς καί ὁ Μιγκουέλ Μάουρα ἔκανε τὴν ἀκόλουθη δήλωση μὲ τὴν ἐγκριση τοῦ PSOE. «Εἶναι καθῆκον μου νά πῶ στὴν CNT καί στὴν FAI, ἐπειδὴ βλέπω ὅτι δὲν δέχονται τοὺς νόμους πού ρυθμίζουν τὴν ἐργασία, ὅτι ἀγνοοῦν τίς συσκέψεις, τίς ἐπιτροπὲς διαιτησίας καί ἰδιαίτερα τὴν ἐξουσία τῆς κυβέρνησης, ὅτι γι' αὐτὲς δὲν ὑπάρχει κανένας νόμος πού νά ἐπιτρέπει τίς συγκεντρώσεις τους, οὔτε καμιὰ συνταγματικὴ ἐγγύηση πού νά τίς προστατεύει. Ἄς ὑποταχτοῦν στὴν κοινωνικὴ νομοθεσία καί ἄς σεβαστοῦν τοὺς νόμους πού ρυθμίζουν τίς σχέσεις ἀνάμεσα στοὺς ἐργάτες, στοὺς ἐργοδότες καί στὴν κυβέρνηση, καί θά ἔχουν τὸ δικαίωμα νά ζήσουν κανονικά σὲ σχέση μὲ τὴν κυβέρνηση»⁵.

Μιά γενικὴ ἀπεργία στὴ Σαραγκόσσα, στὴ Γρανάδα καί στὸ Σανταντέρ ἦταν ἡ ἀπάντηση σ' αὐτὴ τὴν πολιτικὴ τῆς καταπίεσης. Στὴ Βαρκελώνη, 20.000 μεταλλουργοὶ ἔκαναν ἀπεργία, σὲ ἀλληλεγγύη μὲ τοὺς πολιτικοὺς κρατούμενους, πού γέμισαν πάλι τίς φυλακές. Ὁ κυβερνήτης τῆς Βαρκελώνης, Ἀγκουέρα ντέ Σόχο, διάταξε τοὺς ἔθνοφρουροὺς νά κηρύξουν τὸν στρατιωτικὸ νόμο καί νά ἐπιτεθοῦν στὰ ἀρχηγεία τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων μὲ τὴ δικαιολογία ὅτι γινόταν ἐκεῖ μιὰ μυστικὴ συνεδρίαση τῆς FAI. Ἡ περικύκλωση κράτησε ἀρκετὲς ὥρες καί ἀνταλλάχθηκαν πυροβολισμοί. Τελικὰ ἐπενέβηκαν τὰ στρατεύματα τοῦ λοχαγοῦ Μεντράνο, πού συμπαθοῦσε τοὺς ἐργάτες. Οἱ ἐργάτες παραδόθηκαν στοὺς στρατιῶτες, ἀλλ' αὐτοὶ τοὺς παρέδωσαν στὴν ἀστυνομία καί πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς δολοφονήθηκαν μπροστὰ στὴν πόρτα τοῦ Ἀρχηγείου τῆς Ἀ-

στυνομίας. Οί άλλοι φυλακισμένοι, αφού βασανίστηκαν άγρια μέσα στα κελλιά τους, μεταφέρθηκαν, έπειδή δεν υπήρχε άρκετός χώρος στις φυλακές Μόντελ, σ' ένα πλοίο που δεν χρησιμοποιούνταν πιά και που όνομαζόταν «Μανουέλ Λοπέζ». Ανάμεσά τους ήταν ένας νεαρός 21 χρονών, που έγκαινίαζε την ανάμιξή του στις αναρχοσυνδικαλιστικές δραστηριότητες, ό Μαριάνα Ροντρίγκεζ Βασκέζ, που γρήγορα θά γινόταν πολύ γνωστός με τό ψευδώνυμο «Μαριανέτ».

Στό μεταξύ, στην Άνδαλουσία και στή Λά Μάνκα και ιδιαίτερα στην Κόρντοβα και στό Τολέδο, ή κατάσταση των άγροτών γινόταν άφόρητη. Οί γαιοκτήμονες περιφρονοῦσαν τόν νόμο μέ την συγκατάθεση του Μιγκουέλ Μάουρα, αφήνοντας τούς άγρους άκαλλιέργητους. Οί άγρότες άπαντοῦσαν άρπάζοντας τή γή και μεταξύ Αύγουστου και Σεπτέμβρη αυτές οι πράξεις μαζικής άπαλλοτρίωσης γενικεύθηκαν. Ό Στρατηγός Σανκούρκο, ένας δπλωμένος φιλομοναρχικός και άρχηγός τής Γκουάρντια Θιβίλ, διάταξε την Πολιτικοφυλακή νά διώξει τούς άγρότες από τά χωράφια.

Ή CNT και οι άναρχικοί υποστήριζαν τις άπεργίες και την κατάληψη τής γής, ενώ οι Σοσιαλιστές που έλεγχαν την UGT, είχαν γίνει τά όργανα τής κυβερνητικής πολιτικής. Οί αντίθέσεις αυτές αντανακλούνται, μέο' στη CNT, όπου οι συντηρητικοί, σ' ένα μανιφέστο τους, τό όνομαζόμενο «Τρίαντα»⁶, κατηγορήσαν την «διδαστορία» τής FAI σάν υπεύθυνη για τό «ριζοσπαστισμό» τής CNT. Αυτό τό μανιφέστο δικαίωνε την πολιτική τής συνεργασίας τών τάξεων που υποστήριζε ό Ύπουργός Έργασίας, ό Σοσιαλιστής Λάργκο Καμπαλλέρο, και ή καταστολή στράφηκε έναντίον τών «ανεξέλεγκτων στοιχείων». Ό άστικός Τύπος, ιδιαίτερα στην Καταλωνία, δημοσίευσε όλόκληρο τό μανιφέστο, τονίζοντας τόν έποικοδομητικό του χαρακτήρα και θρήκε την εύκαιρία νά μεταχειριστεί τόν Γκαρθία Όλιβέρ, τό Ντουρρούτι και τόν Άσκάζο σάν κλέφτες και παλιανθρώπους.

Μ' ένα τομηρό άρθρο, ή Φεντερικά Μοντσένι καταδίκασε αυτή την πολιτική έκοστρατεία και έξήγησε την αντιεξουσιαστική τοποθέτηση τής CNT, όχι σάν έργο τής FAI αλλά σάν την Ιστορική έκφραση τών άναρχικών άρχών της⁷. Ή FAI έγινε ξαφνικά ένα θέμα που άπασχολούσε όχι μόνο τούς πολιτικούς αλλά και τούς έργάτες και ακόμα και τις νοικοκυρές. Σιγά - σιγά δημιουργήθηκε ένας θρύ-

λος γύρω απ' αυτήν την όργάνωση. Στο μεταξύ, όρισμένοι άνθρωποι, που κανονικά ήταν σύμμαχοι με την FAI, άρχισαν τώρα να την δυσφημοούν, όπως οι Καταλάνοι πολιτικοί Μασία, Κομπάνις και Μιγκουέλ Μπατία. Ό τελευταίος, που στα 1925 ήταν άκόμα ένας έφηβος και είχε προσφερθεί να κάνει μια άποπειρα έναντίον της ζωής του Άλφόνσου ΧΙΙΙ τώρα, στα 1932, ξεστόμισε μια φράση που έγινε πασίγνωστη: «Αύτοι οι άνθρωποι είναι ληστές με μια ταυτότητα της CNT».

Ένώ αυτή η έκστρατεία της δημόσιας έπικρισης επέκτεινόταν όλοένα και περισσότερο, έπικέφθηκε τον Ντουρρουτί η άδερφή του, Ρόζα. Να τί αναφέρει για κείνη τη συνάντηση: «Οί συνθηκές κάτω από τις όποιες ζούσε ο άδερφός μου, με γέμισαν τρόμο. Άπό τότε που έγκαταστάθηκε στην όδο ντέ Φρεζέρ, στη συνοικία Κλότ, τό σπίτι του ήταν τελειώς άδειο. Ένα, δυό έπιπλα, ένα κρεβάτι χωρίς στρώμα με μια κουθέρτα πάνω στα όιδερα, αυτές ήταν οι μόνες άνέσεις που είχε ο άδερφός μου και η κουνιάδα μου Μιμί, που ήταν τώρα έγκυος στην Κολέτ. Τόν μάλωσα που δεν μας είχε ζητήσει λεφτά. Σήκωσε τους ώμους του και βγήκε άπό τή δύσκολη θέση λέγοντάς μου ένα άστείο: «Λοιπόν, η Έμιλιέν τρώει πάρα πολύ. Να δείς τί όμορφο παιδί θ' άποκτήσω». Είχε μια άθεράπευτη αϊσιοδοξία»⁸.

Άνταποκρινόμενοι στην έσωτερική κρίση και την καταπίεση που κάθε μέρα γινόταν όλο και σκληρότερη για την CNT, ιδιαίτερα στην Καταλωνία, τό συνδικάτα αποφάσισαν να κάνουν ένα περιφερειακό συνέδριο. Τό άποτέλεσμα ήταν μια καταδίκη της μειοψηφίας, που είχε διασπάσει τή συμφωνία άλληλεγγύης σε σημείο που να στραφεί στον αστικό τύπο για να έπιτεθεί στην όργάνωση μέσα στα πλαίσια της όποιας δρούσε. Τό Συνέδριο ζήτησε απ' αυτούς που είχαν ύπογράψει τό μανιφέστο να άνακαλέσουν δημόσια. Και ο Χουάν Πειρό αντικαταστάθηκε άπό τον Φελίπε Άλαιζ, σαν άρχισυντάκτης της Σ ο λ ι ν τ α ρ ι ν τ ά τ Ό μ π ρ ε ρ ο⁹. Για δεύτερη φορά, αύτοί που ήταν η μειοψηφία και στους όποιους είχε γίνει αύτη η έπίθεση, έσπασαν τό σύμφωνα άλληλεγγύης και έμπλακήκανε δημόσια σ' έναν άγώνα έναντίον αυτών που όνόμαζαν «Όπαδοί της FAI».

Η Έσκούερα Καταλάνα (οί άριστεροι Καταλάνοι) που παρακολουθούσε προσεκτικά τις έξελίξεις αυτής της διαμάχης, δημιούργησε βιαστικά

μιά εργατική οργάνωση, την Όμοσπονδία τών Καταλώνων Έργατών (FOC), γιά νά προσελκύσει σ' αὐτὴ τοὺς διαφωνοῦντες τῆς CNT. Ἀλλὰ αὐτοὶ ἀδιαφόρησαν γιά τὴν FOC καὶ ὀργανώθηκαν μόνοι τους σάν ἓνα αὐτόνομο ἀντιπολιτευτικὸ συνδικάτο. Αὐτὸ ἦταν ἓνα σκίσμα, ποὺ ἡ CNT τὸ πολεμοῦσε ἀπὸ τότε καὶ ζόδεψε σ' αὐτὸ ἓνα μεγάλο μέρος τῆς ἐνεργητικότητάς της¹⁰.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 Στὴν πρώτη συγκέντρωση τών ἀναρχικῶν ὁμάδων τῆς Βαρκελώνης, οἱ «Σολιντάριος» θρέθηκαν ἀντιμέτωποι μὲ μιὰ ἄλλη ὁμάδα ποὺ αὐτὴν διάρκεια τῆς δικταταρίας εἶχε πάρει τὸ ἴδιο ὄνομα. Γιά ν' ἀποφύγουν τὴν σύγχυση, αἱ παλιοὶ «Σολιντάριος» πήραν τὸ ὄνομα «Νοζότρος».

2 Ρουίνταλφ Ρόκερ. Τόμος 2ος, σελ 182

3 Στὸ ἴδιο

4 Κόννοβος Θερβάντες, APUNTES HISTORICOS.

Βλ ἄκόμη καὶ τὸ 2ο Τόμο τοῦ ἔργου τοῦ Πειράτς ποὺ ἡδη ἔχουμε αναφέρει

5 Μιγκουέλ Μάουρα, σελ 289

6 Ολόκληρο τὸ κείμενο αὐτοῦ τοῦ μανιφέστου μπορεῖτε νὰ τὰ βρεῖτε στὸν 1ο Τόμο τοῦ ἔργου τοῦ Πειράτς, ποὺ ἡδη ἀναφέραμε.

7 Ἐ λ Λ ο υ κ α ν τ ὀ ρ, 16 Σεπτέμβριος, 1931.

8 Γράμμα τῆς Ρόζας Ντουρρούτι στὸν συγγραφέα

9 Ο Φελίπε Ἀλοϊζ εγραψε ενα ἄρθρο γιά τὸν Φρανθίσκο Ἀσκαζο ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ Q ú m p r ὀ λ - Ὁ Φρονθίθοκο μαζί μὲ τὸν Γκαρθιο Ολιβέρ ἦρθαν καὶ μοῦ εἶπαν: -Ἐσὺ πρέπει νὰ γίνεις ἀρχισυντάκτης τῆς Σ ο λ ι ν τ ἄ ρ ι ν τ ὀ τ Ο μ π ρ ἔ ρ α, οφοῦ ἔχεις πάρει περισσότερες ψηφους ἀπὸ τὸν Μασία Ἡ Κατολονικὴ Συνομοσπονδία τῆς CNT σὲ ψηφίαι μὲ 400 000 ψηφους-.

NB — Αὐτὸ ὀνοφέρεται σ' ἓνα δημοψηφισμο ποὺ εἶχε γίνεϊ στὴν Καταλωνία, ὅπου τὸ Σύνταγμα ψηφίστηκε ἀπὸ 300. 000 ψηφοφορους

10 Τὰ ὀντιπολιτευτικὰ συνδικάτα θρῆκον ὑποστήριξη μόνον σὲ μιὰ περιοχὴ τῆς Κατολωνίας, τῆ Σαμπαντέλ. Ἦδη πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια αὕτη ἡ περιοχὴ, ὅπου ἦταν ὁ ἀγωνιστὴς Μουά, εἶχε θελήσει νὰ δημιουργήσει ἓνα οὐδέτερο συνδικάτο Ἡ φιλοπολοεβικικὴ ἐκστρατεία ποὺ εἶχε γίνεϊ ἀπὸ χρόνιο 1922—24 εἶχε στηριχτεῖ πάνω σ' αὐτὸν Αὐτὰ τὰ Συνδικάτα εἶχον ἐπίσης λίγη δύναμη στὴν Βαλεντοῖο κοί στὴν Χουέλθα (στὴν Ἀνδαλουσία) Οἱ πιά σημαντικὲς προσωπικότητες αὐτῶν ἦταν ὁ Χουάν Λοπεζ, ὁ Χουάν Πειρό, ὁ Ἄντζελ Πεσάνια, ὁ Ρικάρντο Φορνέλς καὶ ἄλλοι Ἀλλὰ ὁ Ἄντζελ Πεστονία μαζί μὲ τὸν Φορνέλς καὶ ἄλλοις δημιούργησαν γρηγορὰ τὸ Συνδικαλιστικὸ Κόμμα καὶ ὁ Πεσάνιο ἐκλεγηκε βουλευτὴς στὶς ἐκλογὲς τῆς 16 Φλεβῶριος

3. «Μπουένος Άϊρες», μιὰ Πλωτή Φυλακή

Στὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς περιόδου ὁ Ντουρρουτί, ὅπως καὶ ὄλοι του οἱ σύντροφοι, ἦταν φοβερά ἀπασχολημένος' διασκέψεις, συγκεντρώσεις καὶ συνέδρια ἀκολουθοῦσαν τὸ ἓνα τὸ ἄλλο σχεδὸν καθημερινά. Ἦταν μιὰ ἐποχὴ ξεκαθαρίματος τῆς θέσης τῆς CNT καὶ τοῦ ἀναρχισμοῦ, καὶ δημόσιας ἐπίκρισης τῶν ἐνεργειῶν τῆς κυβέρνησης ἐναντίον τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ὁ Ντουρρουτί ἦταν στὴν πρώτη γραμμὴ αὐτοῦ τοῦ ἀγῶνα καὶ οἱ πολιτικοὶ καὶ οἱ ἄστοι, ἀπὸ τὴ μεριά τους, τὸν θεωροῦσαν, μαζί με τὸν φρανθίσκο Ἀσκάζο, τὸν ὑπ' ἀριθμὸ 1 ἐχθρὸ τῆς χώρας. Κατάφευγαν σὲ κάθε εἶδους συκοφαντίες ἐναντίον τους. Οἱ ἄστοι τοὺς παρουσίαζαν ὡς ἀνθρώπους ποὺ χρησιμοποιοῦν τὴ βία, ἐπειδὴ ἀπολαμβάνουν τὴν ἀταξία. Γιὰ τοὺς Δημοκρατικοὺς καὶ Σοσιαλιστὲς ποὺ ἦταν στὴν ἐξουσία, εἶχαν πουληθεῖ στὴν ἀντίδραση καὶ ἦταν οἱ νεκροθάφτες τῆς Δημοκρατικῆς τάξης. Οἱ νέοι Καταλάνοι πολιτικοί, πρώην σύμμαχοι στὸν ἀγῶνα ἐνάντια στὴ δικτατορία, τώρα ἔκαναν ἐκκλίση στὰ ἐθνικιστικὰ αἰσθήματα τοῦ πληθυσμοῦ παρουσιάζοντας τὸν Ντουρρουτί καὶ τὸν Ἀσκάζο ὡς «Μουρκιανούς» καὶ «Καστιλλιάνους» καὶ συνεπῶς ἐχθροὺς τῆς νέας Καταλωνίας. Ὅλοι προσπαθοῦσαν νὰ ξεσηκώσουν τὴν ἐργατικὴ τάξη ἐναντίον αὐτῶν τῶν ἀντρῶν, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς πολιτικῆς δὲ φαινόταν νὰ εἶναι ἀποτελεσματικό. Ὁταν ἡ Σολινταριντὰτ Ὁμπρέρα καταδίκασε τὴν ἀδικαιολόγητη κράτηση τοῦ Ἀσκάζο καὶ τὴν βίαιη μεταχείριση ποὺ ὑπέστη στὰ κελλιὰ τοῦ Κεντρικοῦ Ἀστυνομικοῦ Τμήματος, ἡ ἀντίδραση τοῦ πληθυσμοῦ ἦταν ἀπερίγραπτη. Γιὰ νὰ τὸν σώσουν τὴν συμπάρασαί τους πρὸς τὸν Ἀσκάζο, οἱ σύντροφοί του στὴ δουλειά του, κατεβῆκαν σὲ ἀπεργία καὶ ἀπαίτησαν νὰ ἀπελευθερωθεῖ ἀμέσως. Γιὰ νὰ ὑποστηρίξει αὐτὴ τὴν κίνηση διαμαρτυρίας, ἡ Περιφερειακὴ Ἐπιτροπὴ τῆς CNT ξεκίνησε μιὰ ἐνημερωτικὴ ἐκστρατεία καὶ ὀργάνωσε συγκεντρώσεις σ' ὅλοκληρη τὴν Καταλωνία.

Ὁ Ντουρρουτί πῆρε μέρος σὲ πολλὲς ἀπ' αὐτὲς τίς δημόσιες ἐκδηλώσεις, καταδικάζοντας κάθε φορὰ τὴν καταπιεστικὴ πολιτικὴ τῆς κυβέρνησης: «Οἱ πολιτικοὶ ποὺ βρίσκονται στὴν ἐξουσία δεῖξανε γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ τὴν ἀδυναμία τους. Ὑποσχέθηκαν στὸ λαὸ οὐσιαστικὲς κοινωνικὲς μεταρρυθμί-

σεις και γι' αυτό ο κόσμος τους ψήφισε τον Ίουνη. Έπειδή δεν κράτησαν τον λόγο τους, πρόδωσαν την εντολή που τους έδωσε ο λαός. Ζούμε όπως και τότε, στην εποχή της μοναρχίας! Τίποτε δεν άλλαξε. Τα αντιδραστικά στοιχεία εξακολουθούν να κατέχουν τα γραφειοκρατικά πόστα και να συνωμοτούν άνοιχτά εναντίον του λαού. Έπικεφαλής του στρατού και της αστυνομίας βρίσκουμε τους ίδιους στρατηγούς που ήταν πρώτα και με τα ίδια αποτελέσματα: τη σφαγή των πεινασμένων αγροτών και των άπεργων εργατών από την Γκουάρντια θιβιλ και την Έθνοφρουρά. Πρέπει να γίνει κάτι γι' αυτή την κατάσταση. Ο λαός πρέπει ν' αναζητήσει τη σωτηρία του έξω από τα πολιτικά κόμματα, έξω από το αστικό Κοινοβούλιο και να αναπτύξει τη δράση του στους δρόμους. Για την εργατική τάξη δεν υπάρχει καμιά άλλη αποτελεσματική πολιτική παρά μόνο ο επαναστατικός αγώνας»¹.

Μετά από μία απ' αυτές τις συγκεντρώσεις η κυβέρνηση διάταξε τη σύλληψη του Ντουρρούτι, με την δικαιολογία ότι είχε «προσβάλει τις αρχές». Η κράτησή του ήταν σύντομη, αλλά αυτό δεν εμπόδιζε τον Τύπο να μιλήσει για τη φυλάκιση του ταραξία Ντουρρούτι. Σ' ένα γράμμα στην οικογένειά του, ο Ντουρρούτι αναφέρει: «Πιστεύω ότι μάθατε από την Λά Τιέρα της Μαδρίτης για τη σύλληψή μου, που πρέπει να ανησυχούσε τη μητέρα πολύ. Δεν ξέρω ποιος έγραψε γι' αυτό, αλλά γεγονός είναι ότι κανείς δεν μ' ενόχλησε. Η ζωή μου συνεχίζεται όπως συνήθως. Δεν έχω λείψει ούτε μία μέρα από τη δουλειά μου και πηγαίνω στο συνδικάτο καθημερινά. Αυτός που βρίσκεται στη φυλακή είναι ο Άσκάζο, αλλά θα θγει αυτές τις μέρες. Η Σολιντάριντ άτ Όμπρέρα κάνει μία μεγάλη έκστρατεία για την απελευθέρωσή του»².

Λίγες μέρες αργότερα, ο Ντουρρούτι έγραφε: «Σήμερα δεν πήγα στη δουλειά, γιατί βγήκαν από την φυλακή όλοι οι σύντροφοι και ανάμεσά τους και ο Άσκάζο. Ήμουν πολύ απασχολημένος αυτόν τον καιρό προσπαθώντας να πετύχω την απελευθέρωσή τους. Δημιουργήθηκε ένα μεγάλο σκάνδαλο σ' ολόκληρη τη Βαρκελώνη. Νομίζω ότι δεν θα μπορέσω να τ' άποφύγω να περάσω λίγες μέρες στη φυλακή»³.

Οι φόβοι του επιβεβαιώθηκαν στη διάρκεια μίας συγκέντρωσης, που είχε οργανωθεί στη Γκερόνα από τα τοπικά συνδικάτα. Έπρόκειτο να μιλήσει και ο Ντουρρούτι, αλλά μόλις κατέβηκε από το τραίνο

ή αστυνομία τόν συνέλαβε και τόν πήγε στο άστυνομικό τμήμα, κατηγορώντας τον ότι είχε οργανώσει μια συνωμοσία έναντιόν του Άλφόνσου ΧΙΙΙ στο Παρίσι. Οί εργάτες οργανώσαν άμέσως μια διαδήλωση και κατευθύνθησαν προς τό Δημαρχείο για να ζητήσουν να άπελευθερωθεί ό Ντουρρούτι άμέσως. Ό Δήμαρχος κατάλαβε ότι ό κόσμος δέν εή δεχόταν τή γελοία δικαιολογία για τή συνωμοσία έναντιόν του Βασιλιά, πού είχε έκθρονιστεί πολλούς μήνες νωρίτερα, και διέταξε να άπελευθερωθεί ό κρατούμενος.

Έπιστρέφοντας στη Βαρκελώνη, ό Ντουρρούτι έγγραψε στην άδερφή του Ρόζα: «Βλέπεις, Ροζίτα, τό ένστικτό μου δέν με γέλασε. Οί Δημοκρατικές άρχές ήθελαν να με συλλάβουν για συνωμοσία έναντιόν τής μοναρχίας. Μεγαλύτερη ήλιθιότητα δέν θα μπορούσα να φανταστώ. Άλλά άς προχωρήσουμε σε σοβαρότερα θέματα. Για να με άποζημιώσουν για τήν άυθαίρετη άπόλυση πού μου έγινε στη διάρκεια τής άπεργίας τών σιδηροδρομικών του 1917, μου έδωσαν 2.600 πεσέτες πού ήταν μεγάλη βοήθεια για μās. Ή Μιμή θυγήκε χθές έξω με κάτι φίλους, για πρώτη φορά από τότε πού γεννήθηκε ή Κολέτ, και αγόρασε πράγματα πού μās έλειπαν άπό τό σπίτι και μερικά άλλα άπαραίτητα για τό μικρό». Και λίγες μέρες άργότερα: «Ή Κολέτ είναι πολύ χαριτωμένη και άρχισε κιόλας να χαμογελάει. Είναι ή χαρά όλων τών φίλων μας και όταν μου λένε ότι είναι όμορφη εγώ τους άπαντάω με τό χαμόγελο ενός τρυφερού πατέρα. Ή μητέρα της ε΄χει πολύ γάλα και τρώει με πολύ όρεξη κι έτσι και τό μικρό είναι πολύ καλά στην ύγεία του. Έχουμε αγοράσει πολλά πράγματα: ντουλάπα, στρώμα, κουβέρτες, κούνια για τό μωρό, παπούτσια... Έλα, Ροζίτα, αποφάσισε πριν να με κλείσουν στη φυλακή. Άν έρθεις, θα σου ετοιμάσουμε ένα κρεβάτι, τώρα πού αγοράσαμε τό στρώμα»⁴.

Σ' αυτά τά γράμματα φαίνεται ολοκάθαρα ή προσωπικότητα του Ντουρρούτι: μπορεί να δεί κανείς τή μεγάλη του ευαισθησία, ένα χαρακτηριστικό πού τό ήξεραν πολύ λίγοι άκόμα και από τους συντρόφους του στον άγώνα. Τά λίγα γράμματα πού έχουμε άπ' αυτή τήν περίοδο δίνουν μια πιστή εικόνα τών καθημερινών προβλημάτων πού αντιμετώπιζαν οι επαναστάτες αυτή τήν εποχή.

Τόν ίδιο μήνα, τό Δεκέμβρη του 1931 — και για πρώτη φορά από τό 1921 — ό Ντουρρούτι πήγε στο Λεόν και μπόρεσε να άγκαλιάσει ξανά τή μητέρα

του. Στην πραγματικότητα, έκανε αυτό το ταξίδι εξαιτίας τής επιδείνωσης τής υγείας του πατέρα του, που πέθανε, όμως, πριν να φτάσει. Ή κηδεία έγινε αιτία για μιὰ διαδήλωση, καθώς τὸ προλεταριάτο τής πόλης ἤθελε νὰ πάρει μέρος στὴν κηδεία ἐνὸς καλοῦ ἀνθρώπου, καθώς ἐπίσης καὶ γιὰ νὰ δείξει τὴ συμπάραση καὶ τὴ συμπάθειά του γιὰ τὸν γιό του, πού εἶχε συκοφαντηθεῖ ἀπὸ τοὺς ἀστούς.

Ὅταν ἡ τελετὴ τέλειωσε, τὰ τοπικὰ σωματεῖα τῆς CNT ζήτησαν ἀπὸ τὸν Ντουρρούτι νὰ παρατείνει τὴ διαμονή του γιὰ μερικές μέρες γιὰ νὰ μπορέσει νὰ πάρει μέρος, τὴν ἐπόμενη Κυριακή, σὲ μιὰ συγκέντρωση πού θὰ γινόταν στὴν Πλάζα ντὲ Τόρος, στὸ Λεόν. Ἡ συγκέντρωση ἀνακοινώθηκε ὄχι μόνο στὸ Λεόν, ἀλλὰ καὶ σ' ὅληκληρὴ τὴν περιοχὴ τῶν ὄρυχειῶν. Οἱ ἀστοὶ καὶ ἡ Ἐκκλησία πίεσαν τὸν διοικητὴ τῆς Γκουάρντια θιβιλ νὰ ἀπαγορέψει τὴ συγκέντρωση. Ἡ δικαιολογία βρέθηκε γρηγορα: συνέλαβαν τὸν Ντουρρούτι γιὰ τὴ συμμετοχὴ του στὴν ἐπίθεση ἐναντίον τῆς τράπεζας στὴ Γκιχόν. Στὸ γραφεῖο τοῦ διοικητῆ τῆς Γκουάρντια θιβιλ, ὅταν αὐτὸς τοῦ πρότεινε νὰ πάρει τὴν ἴδια νύκτα τὸ τραῖνο γιὰ τὴν Βαρκελώνη, ὁ Ντουρρούτι ἀρχισε νὰ γελάει. Καὶ ἀφοῦ εἶπε στὸν ἀξιωματικὸ πῶς χρησιμοποιήθηκαν τὰ χρήματα πού εἶχαν κλαπεί ἀπὸ τὴν Γκιχόν, τὸν ρώτησε: «Κύριε, δὲν νομίζετε ὅτι θὰ ἦταν καλύτερα νὰ μιλήσω αὔριο στὴ συγκέντρωση; Ἐκτὸς ἀν προτιμᾶτε μιὰ γενικὴ ἀπεργία στὸ Λεόν».

Τὴν ἐπόμενη μέρα ἡ Πλάζα ντὲ Τόρος ἦταν γεμάτη ἀπὸ κόσμο. Στὴ διάρκεια τῆς συγκέντρωσης, πού προέδρευε ὁ Τεχερίνα, ὁ τοπικὸς γραμματέας τῆς CNT, ὁ Ντουρρούτι μίλησε πάρα πολύ. Μὲ ἀπλοῦς ὄρους, τονίζοντας κάθε ἰσχυρισμὸ του μὲ μιὰ ἐνδεικτικὴ χειρονομία, ἐξήγησε τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ἡ Δημοκρατία δὲν μπορούσε νὰ λύσει τὰ κοινωνικὰ καὶ πολιτικὰ προβλήματα τῆς Ἰσπανίας. Κατέληξε ἔτσι: «Ἐπιμένω ὅτι ζοῦμε σὲ μιὰ προεπαναστατικὴ περίοδο, ὅτι ἡ ἐπανάσταση ἐγκυμονεῖται μέσ' στὰ σπλάχνα τοῦ κόσμου τῆς δουλειᾶς. Τὴ μέρα πού θὰ γεννηθεῖ, δὲν θὰ ὑπάρχουν διαμάχες ἢ πολιτικὲς συγκεντρώσεις, ἀλλὰ μιὰ γνήσια κοινωνικὴ ἐπανάσταση, πού θὰ θάψει τὸν ἀστικὸ κόσμο κάτω ἀπὸ τὰ χαλάσματα του. Καὶ θὰ δημιουργήσει ἕναν ἄλλο κόσμο, ὅπου οἱ ἐργάτες θὰ ἀποδείξουν τὶς ἰκανότητές τους, ἀναπτύσσοντας τὴ βιομηχανία καὶ τὴ γεωργία ἔτσι ὥστε νὰ

υπάρχει ψωμί για τόν καθένα, ἐλευθερία για όλους χωρίς προνόμια, χωρίς παράσιτα. Ἄλλά για νά μπορέσει αὐτὴ ἡ ἐπανάσταση νά γίνει πραγματικότητα, εἶναι ἀπαραίτητο γιά όλους, γιά όλους τοὺς ἐργάτες πού εἶναι συνειδητοί, νά δουλέψουν μαζί, καί νά προσανατολισοῦν ὅλες τίς ἐνέργειές τους σ' ἓνα σκοπό, τὸ μοναδικό σκοπὸ πού πρέπει νά 'χει ἓνας ἐργάτης: νά σπάσει τὰ δεσμά του καί νά κερδίσει πάλι τὴν ἀξιοπρέπειά του. Ἐμπρός, λοιπόν, γιά τὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση»⁵.

Ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ Ντουρρουτί στο Λεόν δὲν ἦταν κάτι καινούργιο, ἀλλὰ ὑπῆρχε πάντοτε στὴν ἐπαναστατικὴ του στάση. Ὅταν ἀπευθυνόταν στοὺς ἐργάτες, δὲν ἦταν ἓνας δημαγωγὸς ἀλλὰ ἓνας εἰλικρινὴς ἀγωνιστής. Ὅσο ἡ πίστη του στὴν ἐπανάσταση δὲν τὸν τύφλωνε κι ἔβλεπε τίς ἀντιφάσεις πού ὑπῆρχαν στὴν ἐργατικὴ τάξη. Αὐτὸ φαίνεται καθαρά στὴ μαρτυρία τοῦ Πάμπλο Πόρτας, πού ἀναφέρει μιὰ συζήτηση πού εἶχε μὲ τὸν Ντουρρουτί, σὲ μιὰ ἰδιαίτερα ἀποφασιστικὴ στιγμή γιά τὴν CNT. Ὁ Ντουρρουτί εἶπε ὅτι ἦταν ἀπαραίτητο νά ἰδωθεῖ ἡ ἐπανάσταση ὡς μιὰ ἐπεκτεινόμενη δυναμικὴ διαδικασία, μὲ τὰ σκαμπανεβάσματα τῆς καί ὅτι ὁ ἀγωνιστής δὲν πρέπει ν' ἀφήνει τὸν ἑαυτό του νά παρασύρεται σ' αὐτὲς τίς στιγμὲς τῆς γενικῆς ἀπογοήτευσης. Ἀντίθετα, ἦταν ἀπαραίτητο νά ξεπεράσει αὐτὲς τίς ἔκτακτες περιστάσεις καί νά συλλάβει τὴν οὐσία τῆς κατάστασης. Αὐτὸ προσπαθοῦσε νά κάνει καί ὁ Ντουρρουτί ἐκείνη τὴ στιγμή, σύμφωνα μὲ τὸν Πόρτας, πού τὸ ἀναρχικὸ κίνημα περνοῦσε «ἀπὸ τὴν χειρότερη φάση τῆς καταστολῆς».

«Οἱ ἐργάτες, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ζόδευαν τὸν καιρὸ τους στὰ σπῆρ καί στίς διασκεδάσεις, ξεχνώντας τελείως ὅτι οἱ ἀναρχικοὶ καί οἱ ἀναρχοσυνδικαλιστὲς συλλαμβάνονται ὡς ἄγρια θηρία». Ἀντιμέτωπος μ' αὐτὴ τὴν ἀπογοητευτικὴ συμπεριφορὰ, ὁ Ντουρρουτί ἐπέμενε νά ἐπαναλαμβάνει: «Θὰ δεῖτε, σιγά - σιγά, καθὼς ἡ κατάσταση θὰ χειροτερεύει, ἡ ἐργατικὴ τάξη θὰ μάθει πῶς νά ἀντιδρᾷ ἀνάλογα. Στὸ μεταξύ, εἶναι ἀπαραίτητο νά κρατήσουμε τὸ ὄχυρό. Δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἀμφιβολία ὅτι αὐτὴ ἡ περίοδος θὰ εἶναι ἡ πιὸ δραστήρια καί ἡ πιὸ σκληρὴ πού θὰ μπορούσε νά γίνει. Ἄλλὰ αὐτὸς ὁ ἀγῶνας δὲν θὰ εἶναι ἄκαρπος, θὰ εἶναι μιὰ ἐπένδυση γιά τὴ συγκομιδὴ τοῦ μέλλοντος. Δὲν ὑπάρχουν προεπαναστατικὲς περίοδοι χωρίς θύματα, ἀλλὰ στὸ τέλος ὁ θριαμβὸς εἶναι βέβαιος»⁶.

Οι εργάτες τῶν ὀρυχείων τῆς Καρντόνα (σπῆ Βαρκελώνη) ὀργάνωσαν μιὰ συνεδρίαση μὲ ὀμιλητὲς τὸν Βιτοέντε Περέζ Κομπίνα, τὸν Ἄρτουρο Παρέρα καὶ τὸν Μπουεναβεντούρα Ντουρρούτι, πού προσέλκυσε ἑκατοντάδες ἐργάτες ἀπὸ τὰ ὀρυχεία τῆς Φιγκόλς, τῆς Σουρίας, τοῦ Σαλέντ. Στὴν ὀμιλία του, ὁ Ντουρρούτι ἐδειξε τὴν ἀνάγκη γιὰ μιὰ ἐπανόσταση, ἀφοῦ ἡ ἀστική δημοκρατία εἶχε ἤδη ἐξεγείρει τὸν κόσμο καὶ οἱ ἐργάτες δὲν εἶχαν πιά νὰ ἐλπίζουν τίποτε ἀπὸ τίς μεταρρυθμίσεις τῆς ἀστικῆς τάξης, ἢ ἀπὸ τὴ Σοσιαλδημοκρατία, στὴν ὁποία δυσπιστοῦσαν κάθε μέρα καὶ περισσότερο⁷.

Λίγες μέρες μετὰ ἀπ' αὐτὴ τὴ συγκέντρωση, ἡ περιοχὴ ἐγίνε τὸ κέντρο μιᾶς τολμηρῆς ἐπαναστατικῆς δράσης. Στὶς 19 Γενάρη 1932, μιὰ ἐνοπλὴ ἐξέγερση ὀδήγησε στὴν ἀνακήρυξη τοῦ ἀντιεξουσιαστικοῦ κομμουνισμοῦ, στὴν κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καὶ τοῦ χρήματος⁸. Ἡ ἀντίδραση τῆς Κυβέρνησης δὲν ὄργησε νὰ ἐκδηλωθεῖ. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἰπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ἰπουργὸς Πολέμου, Μανουέλ Ἀζάνια διέταξε ἐπίσημα τὸν διοικητὴ τῆς περιοχῆς τῆς Καταλωνίας νὰ καταπνίξει τὴν ἐξέγερση «μέσα σὲ δεκαπέντε λεπτά». Τὰ «δεκαπέντε λεπτά» τοῦ Ἀζάνια μετατράπηκαν σὲ πέντε μέρες οκληροῦ ἀγῶνα. Ἐγίναν ἑκατοντάδες συλλήψεις καὶ οἱ ἀρχηγοὶ φυλακίστηκαν σ' ἓνα πλοῖο, τὸ «Μπουένος Ἄιρες», πού ἦταν ἀγκυροβολημένο στὸ λιμάνι τῆς Βαρκελώνης. Ὅμως οἱ συλλήψεις δὲν περιορίστηκαν μόνο στὴν περιοχὴ πού ἐγίνε ἡ ἐξέγερση, ἀλλὰ ἐπεκτάθηκαν σ' ὅλοκληρη τὴ χερσόνησο καὶ ἰδιαιτέρα σπῆ Βαρκελώνη, σπῆ Βαλέντσια καὶ σπῆν Ἀνδαλουσία, πού ἦταν οἱ πιὸ ἀνήσυχες περιοχές.

Οἱ ὀμαδικὲς συλλήψεις ἄρχισαν στὶς 20 Γενάρη. Στὴ Βαρκελώνη, τὰ χαράματα, ἡ ἀστυνομία πῆγε στὰ σπίτια τῶν ἡγετικῶν στελεχῶν τῆς CNT. Ἐνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους πού συνέλαβε ἦταν ὁ Καθηγητῆς Τόμας Κάνο Ρουίζ. Διηγείται: «Ὅταν μὲ συνέλαβαν καὶ μὲ κλείδωσαν σ' ἓνα κελλι στὸ Ἀρχηγεῖο τῆς Ἀστυνομίας, κατάλαβα γρήγορα ὅτι αὐτὴ ἦταν μιὰ ἀπὸ κείνες τίς ἐπιδρομὲς πού ἦταν τόσο χαρακτηριστικὲς τὸν καιρὸ τοῦ Μαρτίνεζ Ἀνίντο. Τὰ κελλιὰ τῆς ἀστυνομίας ἦταν γεμᾶτα ἀπὸ διάφορους «ὑποπτους» καὶ ἀναρχικοὺς, μέλη συνδικάτων καὶ ἐπιτροπῶν, ἀντιπροσώπους μαγαζιῶν καὶ ἐργοστασίων, κοντολογίς, ἐργάτες πού δούλευαν γιὰ τὸν σκοπὸ πού πίστευαν».

Στὶς 21 τοῦ μήνα, τὸ πρῶτὴ ἡ ἀστυνομία συνέ-

λαβε τούς αδερφούς Άσκάζο και τόν Ντουρρούτι. Στις 22 τὸ ἀπόγευμα ὅλοι οἱ φυλακισμένοι μεταφέρθηκαν σὸ πλοῖο «Μπουένος Άίρες», τὸ ὁποῖο ἢ Ὑπερατλαντικὴ Ἐταιρεία εἶχε παραχωρήσει στὴν κυβέρνηση. Τὸ πολεμικὸ πλοῖο «Κάνοβας» εἶχε στρέψει τὰ κανόνια του πρὸς τὸ περίεργο αὐτὸ ἐμπόρευμα. Οἱ ναῦτες, μὲ τὸ δάχτυλο στὴ σκανδάλη, παρακολουθοῦσαν τοὺς φυλακισμένους πού ὄδην γούνταν σὸ ἀμπάρι τοῦ πλοίου. Ἐμειναν ἐκεῖ χωρὶς στρώματα ἢ κουβέρτες, ὑποχρεωμένοι νὰ κοιμηθοῦν σὸ πάτωμα καὶ τοὺς ἐπέτρεψαν μόνο νὰ παίρνουν λίγο ἀέρα ἀπὸ τὰ φιλιστρίνια. Ὑπῆρχε πολὺ λίγο νερὸ καὶ σχεδὸν καθόλου τροφή. Ἦταν ἕνα φορτίο πού θύμιζε δουλεμπόριο καὶ ἡ Δημοκρατία εἶχε γίνει ἕνας ἔμπορος δούλων. Ἐπιπλέον, οἱ φυλακισμένοι δὲν εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ δέχονται ἐπισκέψεις, οὔτε νὰ παίρνουν γράμματα ἢ δέματα. Ζοῦσαν κάτω ἀπ' αὐτὲς τίς συνθῆκες μέχρι τίς 9 φλεβάρη, ὅταν τὸ «Μπουένος Άίρες» ἀναχώρησε μὲ ἀγνωστο προορισμό, χωρὶς καμιὰ πολιτικὴ ἢ στρατιωτικὴ ἀρχὴ νὰ ἔχει κἀν ἀνακρίνει τοὺς φυλακισμένους¹⁰.

Στὸ λιμάνι εἴκοσι περίπου γυναῖκες περίμεναν ὑπομονετικὰ νὰ σαλπάρει τὸ πλοῖο. Ἀνάμεσά τους ἡ μητέρα τῶν Άσκάζο, πού γεμάτη ἀγανάκτηση, φώναζε στοὺς γιούς της γιὰ νὰ τοὺς ἐνθαρρύνει. Στις 10 φλεβάρη 1932, ἡ γυναίκα τοῦ Ντουρρούτι, μ' ἕνα γράμμα της στὴν Ἀναρχικὴ Ἐνωση, ἀνάφερε τὴ βίαιη ἐκτόπιση. «Στὸ σπῆτι εἴμαστε ἀπελιτισμένοι, γιὰτὶ σήμερα τὸ πρωί, στίς 4 ἡ ὥρα, τὸ «Μπουένος Άίρες» ἔφυγε ἀπὸ τὸ λιμάνι μὲ κατεύθυνση τὴν Ἰσπανικὴ Γουϊνέα, πιθανὸν γιὰ τὴ Μπάτα. Ὑπάρχουν 110 κρατούμενοι σ' αὐτὸ τὸ πλοῖο καὶ τὸ τελευταῖο πρόκειται νὰ σταματήσει στὴ Βαλέντσια καὶ σὸ Καλιζ γιὰ νὰ πάρει κι ἄλλους. Δὲν μᾶς ἐπέτρεψαν νὰ πᾶμε σὸ πλοῖο καὶ νὰ τοὺς ἀποχαιρετήσουμε. Μόνο τὰ παιδιά, πού τὰ πῆγαν μέχρι τὸ πλοῖο οἱ ναῦτες, μπόρεσαν νὰ χαιρετήσουν τοὺς πατέρες τους. Πήγαμε καὶ τὴ μικρὴ μας Κολέτ, πού εἶναι θυμίαση μνηῶν καὶ ὁ Ντουρρούτι εἶχε τουλάχιστον τὴν ἱκανοποίηση νὰ τὴν ἀγκαλιάσει. Ἀπὸ τότε πού τὸν συνέλαβαν, ἐδῶ καὶ τρεῖς βδομάδες περίπου, δὲν μπορέσαμε οὔτε νὰ τὸν δοῦμε οὔτε νὰ τοῦ μιλήσουμε παρὰ μόνο μέσα ἀπὸ τὰ φιλιστρίνια τοῦ πλοίου.

Ἐνῶ τὸ καράβι ἦταν ἀκόμα ἀγκυροβολημένο σὸ λιμάνι, ἔγινε μιὰ ἀπεργία πείνας, μὲ ἀρχηγούς τὸν Ντουρρούτι καὶ τὸν Άσκάζο. Μετὰ ἀπ' αὐτό, ὁ

Ντουρρούτι, ό Άσκάζο, ό Μαζάνα και ό Περέζ Φελιού ξεχωρίστηκαν από τούς ύπόλοιπους συντρόφους τους πού έπρόκειτο νά έκτοπιστούν.

«Οί έφημερίδες τής χώρας, με εξαίρεση τήν Λά Τιερά, έπιδοκίμασαν με δουλοπρέπει τή συμπεριφορά του Ύπουργού Έσωτερικών, αποδεχόμενες τά πιό παράλογα ψέματα, τίς πιό πρόστυχες συκοφαντίες, γιά νά δικαιολογήσουν αυτήν τήν άποτρόπαιη έκτόπιση. Ή Σολιντάριντ άτ Όμπρέρα έκλεισε. Έδω βρίσκεται πράγματι τó παράδοξο τής Ίσπανίας: ένω 110 κρατούμενοι του Μπουένος Άιρες έκτοπίστηκαν χωρίς δίκη (οί περισσότεροι άπ' αυτούς δέν είχαν πάρει μέρος στην πρόσφατη εξέγερση τής Καταλωνίας), οί μοναρχικοί συνωμότες κυκλοφορούν έλεύθερα, οί γαιοκτήμονες παρατάνε τά κτήματά τους και οί άγρότες πεθαίνουν από τήν πείνα. Ό κερίφημος «νόμος γιά τήν υπέρσπιση τής Δημοκρατίας» δέν χρησιμοποιείται έναντίον αυτών πού κάνουν τ' άδικήματα, άλλα έναντίον τών έργατών, πού τó μοναδικό τους άδίκημα είναι ότι μένουν πιστοί στα Ίσπανικά τους.

«Άλλά άφού οί Σοσιαλιστές συνεργάστηκαν με τόν Πρίμο ντέ Ριθέρα, πώς μπορούμε νά περιμένουμε άπ' αυτούς νά ένδιαφερθούν γιά τά δικαιώματα ένός έξαθλιωμένου λαού; Όφθαλμός άντί όφθαλμού και όδόντας άντί όδόντος, αυτός πρέπει νά είναι ό νόμος μας. Παρά τήν έκτόπιση τών άντρών μας και χωρίς νά ξέρουμε άν θά τούς δούμε ζανά, δηλώνουμε ότι δέν ύποταχθήκαμε, ότι δέν θά σκούψουμε τó κεφάλι»¹¹.

Τό πλοίο σαλπάρησε γιά τó Καλιζ γιά νά πάρε κι άλλο έμπόρευμα, άλλα έμεινε μακριά από τó λιμάνι γιατί φοδήθηκαν μήπως τούς έπιτεθεί ό πληθυσμός τής πόλης. Ό επόμενος σταθμός: Οί Κανάριοι Νήσοι. Πίσω τους, στην Ίσπανία, ξεσπούσαν κύματα από άπεργίες σέ άπάντηση γιά τήν πράξη τής κυβέρνησης.

Στίς 14 Φλεβάρη 1932, οί άναρχικές ομάδες τής Ταράζα, μιás βιομηχανικής πόλης κοντά στή Βαρκελώνη, έκαναν μιá συγκέντρωση, στην όποια άποφάσισαν νά κηρύξουν μιάν έπαναστατική γενική άπεργία γιά νά διαμαρτυρηθούν γιά τίς έκτοπίσεις. Τή νύχτα στίς 15 πρós 16, αυτές οί ομάδες, όπλισμένες με πιστόλια και τουφέκια, κατέλαβαν τά κυριότερα στρατηγικά σημεία τής πόλης. Ή πρώτη τους πράξη ήταν νά πολιορκήσουν τούς στρατώνες τής Γκουάρντια Θιβίλ, όπου ήταν συγκεντρω-

μένοι 160 Πολιτοφύλακες κάτω από τις διαταγές ενός λοχαγού. Μία άλλη ομάδα κατέλαβε το Δημαρχείο και ύψωσε την κόκκινη και μαύρη σημαία. Στις 16, από τις όκτώ το πρωί άρχισαν να φτάνουν αστυνομικές ενισχύσεις από την Σαμπαντέλ. Πολύ γρήγορα η μάχη γενικεύτηκε και οι επαναστάτες υποχώρησαν μετά την εξάντληση των δυνάμεών τους. Παρόμοιες ενέργειες έγιναν στην Άνδαλουσία, στη Σαραγκόσσα και στο Λεβάντε.

Η κυβέρνηση, που θρέθηκε σε αδιέξοδο, εξαπόλυσε μία προπαγανδιστική έκστρατεία σε μεγάλη κλίμακα, για να δικαιολογήσει στο Κοινοβούλιο τα μέτρα που πήρε για να άποκαταστήσει την τάξη» μέτρα καταστολής που τ ά επιδοκίμασαν και τ ό Κοινοβούλιο και η πλειοψηφία τών σοσιαλιστών. Άλλα όλες αυτές οι πολιτικές στάσεις, όλα αυτά τ ά καταπιεστικά μέτρα, δέν ήταν άρκετ ά μπροστ ά στη τεράστια λαϊκή έξέγερση. Παρά τήν ήττα τους, οι δυό έξεγέρσεις είχαν πετύχει τ ό σκοπό τους: να συγκεντρώσουν τήν προσοχή στην ιδέα τού αντιεξουσιαστικού κομμουνισμού, τ ό σκοπό τού προλεταριάτου. Η Ίσπανική «Ιντελιγκέντσια» άρχισε να πολεμεί αυτ ή τήν ιδέα και ό Σαλθαντόρ ντέ Μανταριάγκα τόνισε τήν άνικανότητα τών διανοούμενων να καταλάβουν τ τις πραγματικές φιλοδοξίες τής έργατικής τάξης: «Τί σημαίνει αυτ ή η ιδέα τού "άντιεξουσιαστικού κομμουνισμού"; Αυτ ό συνοδεύεται τ τις περισσότερες φορές άπό τ ό συνθιωμένο ρεφραίν περι τής άγραμματοσύνης τών Ίσπανών και τής έλλειψης μόρφωσης που κυριαρχεί στις έργατικές τάξεις, άπ' αυτούς που άκριβώς διακρίνονται άπό τήν Ι δ ι α τ ο υ ς τήν άγνοια σχετικ ά με τήν Ίσπανική έργατική τάξη. Άλλα αυτ οι οι φιλελεύθεροι Δόν Κιχώτες, που παλεύουν για τήν κοινωνική χειραφέτηση, που προσπαθουν όπως ό ίππότης τής Λά Μάνκα να κάνουν τ' δνειρό τους πραγματικότητα, δέν είναι καθόλου άγράμματοι. Είναι έξισου ίκανοί να διαβάσουν βιβλία όσο κι αυτ οι που τούς κατηγορούν για άμάθεια, αλλά με τ ή διαφορά ότι έχουν πολύ πιό δημιουργικές ίκανότητες άπό τούς έχθρούς τους. Προτιμουν να δημιουργούν τ τις δικές τους αξίες και να ζουν τήν δική τους ζωή μένοντας πιστ οι στόν δικό τους τρόπο σκέψης, τόν όποίο θ ά ζήλευαν πολλοί δάσκαλοι που είναι κλεισμένοι μέσα στο άνετο καταφύγιο τής βιβλιοθήκης τους»¹².

Ένω η κατάσταση γίνοταν όλοένα και πιό έκρηκτική στη χερσόνησο, τ ό «Μπουένος Άίρες»

άφησε τις Καναρίους και κατευθύνθηκε στον Κόλπο της Γουινέας. Στο Ντακόρ πήρε ένα φορτίο με μπιανάνες, την μόνη τροφή που έδιναν στους φυλακισμένους, που ήταν στοιβαγμένοι στο βάθος του άμπαριού. Άλλά εξαιτίας της λιγοστής τροφής και της έλλειψης του άερα, παρουσιάσθηκαν πολλά κρούσματα σφαιμίας. Έτσι το πλοίο μπήκε στο λιμάνι της Σάντα Ίζαμπέλ ντέ Φερνάντο Πό, όπου όλοι αύτοι που είχαν άμεση ανάγκη βοήθειας μπήκαν στο νοσοκομείο. Κάτω άπ' αυτές τις συνθήκες, ο πλοίαρχος, ξάδερφος του Στρατηγού Φράνκο, τηλεγράφησε στη Μαδρίτη όπου ο Ύπουργός Ναυτιλίας, ο Γκιράλ, τον διέταξε νά πάει το φορτίο στη Μπάτα. Οι άρρωστοι μεταφέρθηκαν διαστικά πάλι στο πλοίο και το «Μπουένος Άιρες», που το συνόδευε άκόμα το θωρηκτό «Κάνοθας», έβαλε πλώρη για το Ρίο Μούνι, όπου βρίσκεται ή Μπάτα¹³.

Άλλά ξέσπασε μία έξέγερση εξαιτίας των αντιφατικών διαταγών, των άσχημων συνθηκών του ταξιδιού και της γενικής έξάντσης. Το στοιχείο του αίφνιδιασμού ήταν πλεονέκτημα για τους έκτοπισμένους και οι τελευταίοι κατέλαβαν τη γέφυρα του πλοίου. Άντιμετωπίζοντας μία τέτοια κατάσταση και για νά άποκαταστήσει ξανά την τάξη, ο πλοίαρχος συμφώνησε νά καλυτερέψει τις συνθήκες ζωής των κρατουμένων. Άπό τότε ή μεταχείρισή τους πάνω στο πλοίο ήταν πιο ανθρώπινη και το φαγητό καλύτερο. Τους έδωσαν ψάθες για νά κοιμούνται και τους επέτρεψαν νά πηγαίνουν στο κατάστρωμα.

Άφου τελικά έφυγαν άπό το Φερνάντο Πό, ή άποστολή έφτασε στο Λας Πάλμας όπου άποβίβασε τους άρρωστους. Οι ύπόλοιποι συνέχισαν για το Ρίο ντέ Όρο. Άλλά ο κυβερνήτης αύτης της περιφέρειας, κάποιος Ρεγκουέραλ, γιός του πρώην κυβερνήτη του Μπιλμπάο που σκοτώθηκε στο Λεδόν το 1923, άρνήθηκε νά δεχτεί τον Ντουρρούτι στην περιφέρεια που διοικούσε. Ο Ντουρρούτι άπομονώθηκε μαζί με έπτά άλλους συντρόφους του και μεταφέρθηκαν στο Πουέρτο Κάμπρας ντέ Φουερτεβεντούρα. Οι ύπόλοιποι, ξεκίνησαν πάλι για την Άφρικανική ήπειρο. Μετά άπό δυό μήνες περιπλανήσεων στον Άτλαντικό ώκεανό έφτασαν τελικά στη Βίλα Κιονέρος, που ήταν ο προορισμός τους.

Η κυβέρνηση είχε διατάξει έναν έγκριτο δημοσιογράφο νά κάνει μία περιγραφή αύτης της περιεργής άποστολής, για νά δείξει στη χώρα ότι δέν υπήρχε λόγος νά άνπουοούν για τη ζωή των έκτοπισμένων. Άλλά αύτός, που λεγόταν Ραμόν

Φράνκο, σ' αντίθεση με την επίσημη αποστολή του, πήγε να επισκεφτεί τους έκτοπισμένους και να τους προτείνει ένα σχέδιο απόδρασης με δάρκα¹⁴. Αὐτοὶ δὲν δέχθηκαν τὴν ἰδέα του ἀλλὰ ὅταν γύρισε στὴν Ἰσπανία, ὁ Ραμόν Φράνκο ἔγραψε μιὰ σειρά ἀπὸ ἀρθρα γιὰ τὴ ζωὴ τῶν ἐκτοπισμένων, στὰ ὁποῖα καταδίκασε τὴν πολιτικὴ τῆς κυβέρνησης.

Ὁ Ντουρρούτι μᾶς ἄφησε μιὰ ζωντανὴ περιγραφή αὐτῆς τῆς θλιθερῆς ἐμπειρίας: «Οἱ περιπλανήσεις μου σ' αὐτὲς τὶς θάλασσες ἔχουν τελειώσει καὶ τώρα, ἐγκαταστημένος σ' αὐτὸ τὸ μακρινὸ νησί, μπορῶ ἐπιτέλους νὰ σᾶς πῶ τὰ νέα μου. Χθὲς πῆρα τὰ πρῶτα γράμματα ἀπὸ τότε ποὺ ἔφυγα ἀπὸ τὴ Βαρκελώνη, ἓνα ἀπὸ τὴν Μιμί, ἓνα ἀπὸ τὸν Περικό (ἓναν ἀδερφὸ) καὶ ἀπὸ ἄλλους φίλους. Ἔτσι μέχρι χθὲς ζοῦσα μὲ ἀγωνία, μὴ ξέροντας τί κάνει ἡ Μιμί, ἡ Κολέτ καὶ οἱ ἄλλοι συγγενεῖς. Ἡ Δημοκρατικὴ Κυβέρνηση, ποὺ δὲν ἱκανοποιήθηκε μὲ τὴν ἐκτόπισή μας κάτω ἀπὸ ἐγκληματικὲς συνθήκες, συνεχίζει νὰ ἀσχολεῖται μὲ μᾶς, ὑποβάλλοντας μας στὴν πιὸ αὐστηρὴ ἀπομόνωση. Αὐτοὶ οἱ κύριοι εἶναι τόσο θάρβαροι ποὺ νομίζουν ὅτι ἐπειδὴ εἴμαστε ἐπαναστάτες, δὲν ἔχουμε καθόλου αἰσθήματα καὶ ὅτι οἱ οἰκογένειές μας ἀδιαφοροῦν γιὰ τὶς κακοτυχίες μας.

«Μάθατε ἀπὸ τὸν Τύπο γιὰ ἓνα μέρος τῆς ὁδυσσεϊᾶς μας. Θὰ χρειάζομουν πολὺ χαρτί καὶ μεγάλη ἡρεμία γιὰ νὰ μπορέσω νὰ γράψω γιὰ τὴν τραγωδία τῆς ἐκτόπισής μας. Ὑποφέραμε πολὺ, περάσαμε τραγικὲς στιγμές, ὅταν κοντέψαμε νὰ σκοτωθῶμε ἀπ' τοὺς μεθυσμένους ἀξιωματικοὺς τοῦ Δημοκρατικοῦ Ναυτικοῦ. Οἱ ἀνίδεοι στρατιῶτες ἦταν ἔτοιμοι νὰ μᾶς πυροβολήσουν, ἀντιμετωπίζοντας τὶς διαταγὲς καὶ τὶς ἀπειλὲς τῶν ἀξιωματικῶν.

«Εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ μιλήσω μ' ἓνα φουκαρά ναῦτη. Ντρεπόταν ποὺ ἦταν πάνω στὸ «Μπουένος Ἄιρες»: «Ἄν ἀναγκαστήκαμε νὰ στρέψουμε τὰ ὄπλα μας ἐναντίον σας, εἶναι γιὰτί οἱ ἀξιωματικοὶ μᾶς εἶχαν διαβεβαιώσει ὅτι θέλατε νὰ μᾶς σκοτώσετε. Βρέθηκα πάνω στὸ θωρηκτὸ καὶ μοῦ εἶπανε ὅτι οἱ ἐκτοπισμένοι θέλανε νὰ σκοτώσουνε τ' ἀδέρφια μου, τοὺς ναῦτες καὶ ὅτι ἐμεῖς δὲν θάπρεπε νὰ δειλιάσουμε. Γιὰ νὰ κατανικήσουν τὴν ἀντίστασή μας μᾶς πότισαν μπόλικο ἀλκοόλ. Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθήκες οἱ σύντροφοί μου κι ἐγὼ στρέψαμε τὰ ὄπλα μας ἐναντίον σας, ἔτοιμοι νὰ πυροβολήσουμε».

Μετὰ ὁ Ντουρρούτι μιλάει γιὰ τὸ φουερτεβεν-

τούρα: «Τὸ νησί εἶναι ἀθλιό καὶ τελείως ἐγκαταλειμμένο. Ζοῦμε σ' ἓνα στρατόνα καὶ μᾶς δίνουν 1,75 πεσέτες τὴ μέρα γιὰ τὸ φαγητό μας. Αὐτοὶ οἱ κύριοι πρέπει νὰ νομίζουν ὅτι ἔχουμε ἰδιωτικά μέσα, ὅπως ὁ Οὐναμοῦνο, ὁ Σοριάνο καὶ ἄλλοι ἐκτοπισμένοι. Ἄλλὰ δὲν ἔχουμε καμιὰ ἄλλη πηγή πλοῦτου ἐκτός ἀπὸ τὰ χέρια μας γιὰ νὰ δουλεύουμε. Ἐχουμε κάνει ἓνα κατάλογο μὲ παράπονα καὶ περιμένουμε μιὰ ἀπάντηση ἀπὸ τὴ Μαδρίτη. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ζοῦνε στὰ γειτονικά νησιά μᾶς φοβοῦνται γιὰτὶ πρὶν ἔρθουμε τοὺς εἶπαν ὅτι «τρῶμε τὰ μικρὰ παιδιὰ ζωντανά». Εὐτυχῶς μπόρεσαν νὰ καταλάβουν ὅτι αὐτὸ εἶναι ψέμα ἀμέσως μόλις ἦρθαν σ' ἔπαφὴ μαζί μας. Τώρα ὑπάρχει ἓνας ἀληθινὸς δεσμὸς συμπάθειας μεταξὺ μας καὶ τὰ παιδιὰ ἔρχονται νὰ παίξουν μαζί μας: μέχρι τώρα δὲ φάγαμε κανένα ἀπ' αὐτά!

«Δὲν ξέρω πόσο καιρὸ ἀκόμα θὰ μᾶς κρατήσουν ἔτσι, ἀφοῦ δὲν μᾶς ἔχουν πεῖ τίποτα, οὔτε τίς προθέσεις τους, οὔτε τὸ πόσο θὰ κρατήσει αὐτὸς ὁ χωρισμὸς. Στὴ Βαρκελώνη μοῦ εἶπαν πῶς μὲ συνέλαβαν ἐξαιτίας δῆθεν τῆς ὀμιλίας ποὺ ἔκανα σ' ἓνα διεθνὲς συνέδριο στὸ ὁποῖο εἶχα πάρει μέρος λίγες μέρες πρὶν... καὶ θρῖσκομαι ἐδῶ χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ ἐξηγήσω τὴν πράξη μου, καὶ χωρὶς νὰ μοῦ ζητήσουν καν ἐξηγήσεις γι' αὐτήν.

«Ὅταν γυρίσουμε πίσω στὴ χερσόνησο, αὐτοὶ οἱ κύριοι σοσιαλιστὲς —ποὺ ἔχουν ξεχάσει τὸ νόημα τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἂν τὸ ἤξεραν ποτέ— θὰ πρέπει νὰ δώσουν μιὰ ἀπάντηση στὴν ἐργατικὴ τάξη γιὰ τὴν ψῆφο τους ὑπὲρ τῆς ἐκτόπισής μας. Καὶ θὰ πρέπει νὰ δώσουν μιὰ ἀπάντηση καὶ σὲ μένα γιὰ τὴ δῆθεν συνεργασία μου μὲ τοὺς μοναρχικοὺς καὶ γι' αὐτὴν τὴν ἱστορία σχετικὰ μὲ τὰ ἑκατομμύρια ποὺ, σύμφωνα μ' αὐτὰ ποὺ λένε, ἔχω πάρει¹⁵.

«Ἄν σκέφτονται νὰ σώσουν μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὴ Δημοκρατία χωρὶς τοὺς Δημοκράτες, ξεγελάνε τὸν ἑαυτό τους, γιὰτὶ, μιὰ μέρα, ἐμεῖς, οἱ ταραξίες, ποὺ σηκωνόμαστε κάθε πρωὶ γιὰ νὰ πᾶμε στὴ δουλειά μας καὶ μπαίνουμε στὸ ἐργοστάσιο σὰν σκλάβοι, θὰ μποῦμε μέσα σὰν ἀφεντικά, γιὰτὶ ὁ μοναδικὸς ἰδιοκτῆτης ὅλου τοῦ κοινωνικοῦ πλοῦτου εἶναι ἡ ἐργατικὴ τάξη»¹⁶.

Στὴ χερσόνησο, ἡ ἐργατικὴ ἀναταραχὴ συνεχίζονταν στὶς ἀγροτικὲς καθὼς καὶ στὶς βιομηχανικὲς περιφέρειες καὶ δὲν περνοῦσε οὔτε μιὰ μέρα χωρὶς νὰ ξεσπάσει μιὰ ἀπεργία. Οἱ συγκεντρώσεις ἀκολουθοῦσαν ἢ μιὰ τὴν ἄλλη καὶ οἱ ὀμιλητὲς τό-

νιζαν στη κυβέρνηση την απειλή του κίνδυνου τελμάτωσης της χώρας. Η κυβέρνηση, κωφεύοντας στις εκκλήσεις ν' απελευθερώσει τους φυλακισμένους και νά κάνει κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, θρισκόταν σε καώδη κατάσταση.

Κάτω άπ' αυτές τις συνθήκες ήταν πού έγινε ή πρώτη άπόπειρα νά εγκαθιδρυθεί ό Φασισμός στην Ίσπανία. Ό Στρατηγός Σανχουόρχο, άρχηγός της συνωμοσίας, έξαπέλυσε τό κίνημα. Αυτό άπότυχε στη Μαδρίτη αλλά κέρδισε έδαφος στη Σεβίλλη. Για ν' αντιμετώπισουν αυτή την κατάσταση οι άναρχικές ομάδες της Σεβίλλης κινητοποίησαν την εργατική τάξη σχηματίζοντας μία Έπαναστατική Έπιτροπή. Κάλεσαν τόν λαό νά πολεμήσει και κατατρόπωσαν πολύ γρήγορα τούς στασιαστές. Και έτσι ή CNT έσωσε τή Δημοκρατία, αυτή τή Δημοκρατία πού λίγες μέρες νωρίτερα είχε συντρίψει τούς εργάτες στο Πάρκο Μαρία - Λουίζα, στο Άρνέντο, στο Καστιμπλάνκο, και σε τόσα άλλα μέρη. Όστόσο στη Βαρκελώνη ή CNT έπρεπε νά δρώ παράνομα. Οι εκδόσεις της άπαγορεύτηκαν, οι πολιτικές της λέσχες έκλεισαν και έκατοντάδες άπό τά μέλη της φυλακίστηκαν.

Η πολιτική του Ύπουργού Έσωτερικών, Καζάρες Κιρόγκα ήταν Ίδια μ' αυτήν του Μάουρα και ή πολιτική του Άζάνια και του Άλκαλά Ζαμόρα υπήρξαν παρόμοιες. Έτσι ή κυβέρνηση συμπεριφέρθηκε με έπιείκεια στους στρατιωτικούς στασιαστές. Η έκτόπισή τους περιορίστηκε σε μία μικρή κρουαζιέρα στη Βίλλα Κινσέρος, πράγμα πού σήμαινε τή μεταφορά τών έκτοπισμένων άναρχικών στη φουερτεβεντούρα (στις Καναρίους).

Πολύ σύντομα μετά άπ' αυτό, τό Σεπτέμβρη, άρχισαν νά απελευθερώνονται οι φυλακισμένοι. Οι πρώτοι πού απελευθερώθηκαν ήταν οι «τρομεροί» εργάτες τών όρυχείων του Λομπρεγκάτ, πού ήταν άρκετά θαρραλέοι για νά εγκαθιδρύσουν τόν αντίεξουσιαστικό κομμουνισμό για πρώτη φορά στην Ίσπανία. Άπό τό Πάλμας μέχρι τή Βαρκελώνη, σ' όλα τά λιμάνια, μία μεγάλη διαδήλωση του προλεταριάτου χαιρέτησε τήν έπιστροφή τών φυλακισμένων με ζητωκραυγές. Ό Άσκάζο, ό Ντουρρούτι και ό Κάνο Ρουίζ ήταν οι τελευταίοι πού έφυγαν άπό τό Πουέρτο - Κάμπρα. Άλλά επειδή είχαν παραδειγματιστεί άπό τήν ύποδοχή πού είχε γίνει στους άλλους έκτοπισμένους, οι άρχές ήθελαν ν' άποφύγουν περισσότερες έκδηλώσεις. Και γι' αυτό τό πλοίο πού τούς πήρε άπό τό Λας Πάλμας, ή «Βίλλα

Μαντρίτ», έφτασε στη Βαρκελώνη χωρίς να σταματήσει πουθενά. Άλλα στη Βαρκελώνη δεν ήταν δυνατόν να έμποδίσουν αυτό που είχαν αποφύγει στο Καντίτζ και στη Βαλέντσια και οι έξοριστοι χαιρετίστηκαν από μια έντυπωσιακή διαδήλωση. Μέσα σ' ένα χρόνο η CNT είχε αύξησει τα μέλη της από 800.000 σε 1.200.000.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Αλεξάντρο Γκιλομπέρτ.
2. Γράμμα από τον Ντουρρούτι, 31 Οκτωβρη, 1931
- 3 Γράμμα από τον Ντουρρούτι, 14 Δεκέμβρη, 1931.
- 4 Γράμμα από τον Ντουρρούτι, 14 Δεκέμβρη, 1931
- 5 Σ ο λ ι ν τ α ρ ι ν τ ά τ ' Ο μ π ρ έ ρ α, 23 Δεκέμ-
βρη 1931 Ένας γείτονας του Ντουρρούτι από Λεον, που ανή-
κε στη CNT έκείνη την εποχή και που τώρα ζει στην Μαδριτη,
μός έδωσε αυτη την πληροφορια.
6. Σ ε μ π ρ α ν τ ό ρ, μιá αντιεξουσιαστικη έβδομα-
διαιο εφημεριδα, που εκδιδονταν στην Πουίγκθέντα, 22 Νοέμ-
βρη 1936 Άρθρο του Παμπλο Παρτας
- 7 -Συμβούλεψε τους έργατες των όρυχειων από Φιγκολ
νά προετοιμαστούν για την τελικη μάχη και τους έμοθε πώς να
φτιοχνουν χειροβομβιδες από κονοερβοκουτια» Άλεξάντρο
Γκιλομπέρτ, σελ 11
- 8 Η καταστροφη του Κράτους και η κατάργηση των τα-
ξεων υλοποιούνται από την ίδια πραξη: την κατάργηση του χρη-
ματος και της ιδιοκτηοιος
- 9 Τόμας Κάνο Ρουιζ, ένας άπα τους ιδρυτές της FAI
στά 1927 Μαρτυρία που δοθηκε στον συγγραφέα
- 10 Στο ίδιο
- 11 Γράμμα που δημοσιεύτηκε στη Λ ι μ π ε ρ τ έ ρ, 14
Φλεβόρη 1932
- 12 Σαλθοντορ ντε Μανταριαγκα, 'Ι σ π α ν ι α, σελ.
497
- 13 'Η Μπατα βριακεται στην Ισπανικη Γουινεα, στην ερ-
ριοχη του Ριο Μουνι Έκείνη την εποχή ο πληθυσμος ήταν γύ-
ρω στους έκατο άνθρωπους Υπήρχε ένα κτίριο στα οποία ατε-
γαζοταν ο στρατιωτικός Διοικητης, και ακόμα ένας στρατώνας,
ένα κατάστημα, ένα νοσοκομείο και τό κέντρο της Καθολικης
Ιεραποσταλης
14. Μαρτυρια του Τόμας Κάνο Ρουιζ 'Ο Ραμόν Φράνκο ή-
ταν αδερφός του Ισπανού δικτατορα. Την εποχη αυτη ο Ραμον
δρούσε ενεργητικά μεσα στην αριστερα, ύπηρετώντας σαν αερο-
πόρος τη Δημοκρατια Πεθανε ο ένα αεροπορικά δυστύχημα τό
1936, αφού είχε ενωθεί με τους ατασιαστές και ήταν έτοιμος να
δαμναρδισει την Βαρκελώνη. Είχε κυκλοφορήσει μιá φήμη ότι ο
αδερφός του, Φρονθίθκα Φρανκο, ήξερε για μιá συνωμοσία που
αποσκοπούσε στην έξουδετέρωση του Ραμόν. 'Η ίδια φήμη κυκλα-
φορησε και για τό δυστύχημα που στοιχισε τή ζωη του στρα-
τηγού Μόλα
- 15 Για νό δικαιολογησουν την ψήφο τους ύπερ της εκτόπι-
σης, οι σοοιολιατές έπινόησαν διάφορες ουκοφαντιες μιá άπ'
αυτές ήταν ότι ο Ντουρρουτι είχε πουληθεί στους μοναρχικούς
- 16 Γραμμα από τον Ντουρρούτι, Πουέρτο ντε Κάμπρα, 18
Απριλη, 1932

4. «Ο Λαός μας ύποστηρίζει τη Δράση στην Πορεία...»

Όταν έφτασαν οι εξόριστοι στη Βαρκελώνη, κατάλαβαν πόσο πολύ είχε χειροτερέψει το κοινωνικό κλίμα. Η Δημοκρατική Σοσιαλιστική Κυβέρνηση δεν φαινόταν να το καταλαβαίνει αυτό. Ο νέος Υπουργός Έσωτερικών, Καζάρες Κιρόγκα, συνέχιζε το έργο του Μιγκουέλ Μάουρα, ο οποίος είχε παραιτηθεί. Αυτή η παραίτηση όμως (καθώς και αυτή του Άλκαλά Ζαμόρα) δεν είχε σαν αποτέλεσμα την αλλαγή στην πολιτική της κυβέρνησης, αν και είχε άπελευθερώσει το Δημοκρατικό συνασπισμό από τα Μοναρχικά στοιχεία. Αντίθετη με τους εργάτες καθώς επίσης και με τους αντιδραστικούς, η κυβέρνηση ήταν μια θάρκα που πάλευε μέσα στα κύματα, και που βυθίστηκε στις 10 Δεκέμβρη 1931. Αυτή τη μέρα η σοσιαλιστική πλειοψηφία του Κοινοβουλίου, με 362 ψήφους, εξέλεξε σαν Πρόεδρο της Δημοκρατίας τον Νικέτο Άλκαλά Ζαμόρα, τον αληθινό αντιπρόσωπο των αντιδραστικών. Για τους Δημοκράτες και τους Σοσιαλιστές αυτή η παραχώρηση θα επέτρεπε τη συνέχιση της Δημοκρατίας, ενώ η μόνη οίγουρη πορεία θα ήταν να πολεμήσουν την δεξιά και να σπρηχτούν στο λαό.

Για να γιορτάσει την άνοδο του Άλκαλά Ζαμόρα στην προεδρία, η Κυβέρνηση όργάνωσε μια τελετή με μια στρατιωτική παρέλαση. Την ίδια στιγμή, οι εργάτες άρχισαν μια γενική άπεργία στη Σαραγόσσα και στις Άστουρίες (όπου οι μεταλλουργοί είχαν καταλάβει τα εργοστάσια στη Μιέρς). Και ενώ οι ζητωκραυγές για τον Πρόεδρο άντηχούσαν στη Μαδρίτη, το κανονιοφόρο «Έντουάρντο Ντάτο» χτυπούσε το λιμάνι της Γκικόν, προσπαθώντας να θγάλει τους μεταλλουργούς έξω από τα εργοστάσια. Αυτός ο βομβαρδισμός, που προκάλεσε θύματα ανάμεσα στον πληθυσμό, έκανε το χάσμα ανάμεσα στο λαό και στην κυβέρνηση ακόμη βαθύτερο.

Οι εξόριστοι γρήγορα συναισθάνθηκαν τον καινούργιο χαρακτήρα της κοινωνικής πάλης. Άλλα οι διαφωνίες μέσα στο άναρχικό κίνημα έμπόδιζαν όλες τις πρωτοβουλίες. Υπήρχαν τρεις τάσεις μέσα στην CNT και σε μερικές ομάδες της FAI. Η πρώτη, που αποτελούνταν από μερικούς «παλιούς» άγωνιστές, που πλησίαζαν μάλλον τη θεωρία αυτών που είχαν έγκαταλείψει την όργάνωση, έκριναν ότι η κατάσταση δεν παρουσίαζε έπαναστατι-

κές έγγυήσεις. Γι' αυτούς τὸ σπουδαιότερο πρᾶγμα ἦταν νὰ σταθεροποιήσουν τὶς βάσεις τῆς ένωσης καὶ γι' αὐτὸ ἦταν έτοιμοὶ νὰ ὑπογράψουν ἕνα εἶδος λευκῆς έξουσιοδότησης γιὰ εἰρήνη μὲ τὴν κυβέρνηση, συμφωνώντας νὰ ὑποταχτοῦν στοὺς κανονισμοὺς τῆς.

Ἡ δευτέρα τάση, ποὺ ἦταν πιὸ σημαντικὴ έξαιτίας τοῦ δυναμισμοῦ καὶ τῆς νεολαίας τῆς, ἀποτελοῦνταν ἀπὸ τὴ γενιά ποὺ εἶχε γαλουχηθεῖ κάτω ἀπὸ τὴ δικτατορία. Οἱ παρτιζάνοι τῆς κρατοῦσαν μιὰ θέση ἐκ διαμέτρου αντίθετη ἀπ' αὐτὴ ποὺ κρατοῦσε ἡ πρώτη τάση καὶ ἤθελαν νὰ προωθήσουν τὸν ἀγώνα ὡς τὶς τελικὲς του συνέπειες: νὰ πολεμήσουν μέχρι θανάτου τὴ Δημοκρατικὴ Κυβέρνηση.

Τέλος, ἡ τρίτη τάση ἀποτελοῦνταν ἀπὸ θεωρητικούς. Παρὰ τὶς σπουδαῖες πολιτικὲς ἀναλύσεις τῆς, ἡ ομάδα καταδίκασε τὸν ἑαυτὸ τῆς σὲ ἀποτυχία έξαιτίας τῆς δογματικῆς τῆς ἀκαμψίας.

Ἡ ομάδα «Νοζότρος» (τῆς ὁποίας ἡ τοποθέτηση ταξινομήθηκε λανθασμένα σὰν ἀναρχομπολσεβίκικη) ἦταν ἡ πιὸ ριζοσπαστικὴ πτέρυγα τῆς δευτέρας τάσης. Αὐτὴ ἡ τάση πέτυχε νὰ ἐπιβληθεῖ καὶ μετὰ ἄρχισε αὐτὸ ποὺ ὀνομάστηκε ἐπαναστατικὸς κύκλος τοῦ ἀναρχισμοῦ. Μέσα στὴν ὁμάδα «Νοζότρος» ξεχώριζαν τρεῖς προσωπικότητες, ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ, ὁ Φρανθίσκο Ἀσκάζο καὶ ὁ Μπουεναβεντούρα Ντουρρούτι. Παρόλο ποὺ εἶχαν ἀντίθετες ἰδιοσυγκρασίες, οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἄντρες ἔδιναν συνοχὴ καὶ ἰσορροπία στὴν ὁμάδα. Καὶ οἱ τρεῖς τους εἶχαν δανειστεῖ ἀπὸ τὸν Μιχαήλ Μπακούνιν δύο ἀπ' τὶς βασικὲς τους ἀντιλήψεις: τὴν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὴ δημιουργικὴ ἱκανότητα τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ τὴν ἀναγκαιότητα μιᾶς ἐπαναστατικῆς ὀργάνωσης.

Ὁ Φρανθίσκο Ἀσκάζο παρουσίασε τὶς θεωρητικὲς του θέσεις σ' ἕνα ἄρθρο, ποὺ ἀπευθύνονταν ἰδιαίτερα στοὺς ἀποκαλούμενους «θεωρητικούς»: «Συχνὰ κατακρίνουν τὸ κίνημά μας ὅτι τοῦ λείπει τὸ ἰδεολογικὸ περιεχόμενο καὶ αὐτὴ ἡ ἐπίκριση ἴσως νὰ μὴν εἶναι τελειῶς ἀβάσιμη. Ὅσο ἔμαστε θύματα μιᾶς ἔλλειψης κατανόησης καὶ μιᾶς ἁδικῆς ἐρμηνείας τῶν πραγμάτων.

«Ἄν συγκρίνουμε τὸ κίνημά μας μὲ τὰ κινήματα σὲ ἄλλες χῶρες, πιστεύω εἰλικρινὰ ὅτι οἱ «θεωρῆρες» του δὲν εἶναι έξαιρετικὲς. Ἄλλὰ μολονότι τὸ Ἴσπανικὸ προλεταριάτο δὲν ἔχει μορφωθεῖ σ' ἕνα Εὐρωπαϊκὸ ἐπίπεδο, διαθέτει ὅμως, σὰν ἀντιστάθμισμα, μιὰ πλοῦσια ἀντίληψη καὶ μιὰ κοι-

ωνική διαίσθηση πολύ ανώτερη. Ποτέ δὲν σκέφτηκα, οὔτε δέχτηκα ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς πνευματικῆς ἀνάπτυξης μπορεῖ νὰ λυθεῖ μὲ τὸ νὰ συσσωρευθοῦμε στὸ μυαλό μας μιὰ μεγάλη ποσότητα ἀπὸ θεωρητικὲς φόρμουλες ἢ φιλοσοφικὲς ἔννοιες, πού δὲν θὰ μπορέσουν νὰ ἐφαρμοστοῦν ποτέ. Οἱ πιὸ ὁμορφες θεωρίες ἔχουν ἀξία μόνο ἀν ριζώνουν στὶς πρακτικὲς ἐμπειρίες τῆς ζωῆς καὶ ἐπηρεάζουν αὐτὲς τὶς ἐμπειρίες μ' ἓναν ἀνανεωτικὸ τρόπο. Ἔτσι δουλεύουμε καὶ αὐτὸ εἶναι πού μᾶς ἐπιτρέπει νὰ περιμένουμε πολλὰ ἀπὸ τὸ κίνημά μας.

»Δὲν θεωρῶ, πέρ' ἀπ' αὐτό, ὅτι ἡ πνευματικὴ μετριότητα εἶναι ἓνα πλεονέκτημα. Ἄντίθετα, θάθελα κάθε προλετάριος, κάθε σύντροφος νὰ μπορέσει νὰ ἐξαντλήσει κάθε πηγὴ μάθησης. Ἐπειδὴ ὅμως αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατό, πρέπει νὰ δράσουμε παίρνοντας ὑπόψη μας τὶς πραγματικὲς δυνατότητες κάθε ἄτομου.

»Ὁ Ἄναρχισμὸς ἔχει περάσει ἀπὸ διάφορες φάσεις στὴ διάρκεια τῆς ἱστορίας του. Στὴν ἐμβρυϊκὴ του περίοδο, ἦταν τὸ ἰδανικὸ μιᾶς ἑλίτ, προσιτὸς μόνο σὲ μερικοὺς μορφωμένους ἀνθρώπους, πού τὸν χρησιμοποιοῦσαν γιὰ νὰ ἐπικρίνουν ἔντονα τὸ καθεστῶς κάτω ἀπὸ τὸ ὄποιο ζοῦσαν. Οἱ προκάτοχοί μας ὅμως δὲν τὰ κατάφεραν ἄσχημα, ἀφοῦ ἐξαιτίας τους εἴμαστε σήμερα αὐτὸ πού εἴμαστε. Ἄλλὰ σύντροφοι, ὁ καιρὸς τῆς ἐπικρίσης ἀνήκει πιά στὸ παρελθόν. Βρισκόμαστε στὴν ἐποχὴ τοῦ χτιομάτους, καὶ γιὰ νὰ χτίσουμε ἡ μιικὴ δύναμη εἶναι ἐπίσης ἀπαραίτητη, ἴσως περισσότερο ἀπὸ τὴ διανοητικὴ εὐστροφία πού χρειάζεται γιὰ νὰ ἐξασκήσουμε τὴν κρίση μας. Συμφωνῶ ὅτι δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ χτίσει χωρὶς νὰ ξέρει ἀπὸ πρὶν τὸ τί θέλει νὰ κάνει. Ἄλλὰ νομίζω ὅτι τὸ Ἰσπανικὸ προλεταριάτο ἔχει μάθει περισσότερα μέσα ἀπὸ τὶς πρακτικὲς ἐμπειρίες πού τὸ ἔκαναν νὰ περάσει οἱ ἀναρχικοί, παρὰ ἀπὸ τὶς ἀναρχικὲς ἐκδόσεις πού ἔχουν ἐκδόσει οἱ τελευταῖοι, ἀλλὰ πού δὲν ἔχει διαβάσει τὸ πρῶτο.

»Πρέπει κανεὶς νὰ προσπαθῆσει νὰ αὐξήσει ὅσο μπορεῖ περισσότερο τὸ θεωρητικὸ περιεχόμενον ὅλων τῶν πράξεών μας, ἀλλὰ χωρὶς τὸν «ξερὸ καὶ γερασμένο δογματισμό», πού θὰ μπορούσε νὰ καταστρέψει τὴ μεγάλη δημιουργικὴ ἐνεργητικότητα, πού φέρνουν μαζί τους οἱ σύντροφοί μας στὴν ἀδιάλακτη πάλι μεταξὺ πλούσιων καὶ τῶν φτωχῶν. Ὁ Λαὸς μας ὑποστηρίζει τὴ δράση στὴν πορεία. Προχωρώντας μπροστὰ θὰ μπορέσει νὰ κατακτήσει

τὸ μέλλον. Μὴν τὸν συγκρατεῖτε, ἀκόμα κι ἂν πρόκειται νὰ τοῦ διδάξετε τὶς «πιδ ὁμορφες θεωρίες»².

Ἄφου ἡ ὁμάδα «Νοζότρος» πήρε αὐτὴ τὴ θέση, ἡ ἔθνικὴ ἐπιτροπὴ τῆς ΟΝΤ συγκάλωσε μιὰ Ἐθνικὴ Ὁλομέλεια γιὰ νὰ καθορίσει τὴ στάση ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ υιοθετήσουν ἀπέναντι στὴν κυβερνητικὴ καταστολή. Οἱ περιφερειακοὶ ἀντιπρόσωποι συμφώνησαν ὁμόφωνα: ἦταν ἀπαραίτητο νὰ ἀπαντήσουν σ' αὐτὴ τὴ βία μὲ τὴν ἐπαναστατικὴ βία. Γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ, ἀποφασίστηκε νὰ ἰδρῦσουν μιὰ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν Ἄμυνα, τῆς ὁποίας τὸ ἔργο θὰ ἦταν νὰ συντονίσει σὲ ἔθνικὸ ἐπίπεδο, τὶς ἐνέργειες ὄλων τῶν τοπικῶν Ἀμυντικῶν ὁμάδων. Γραμματέας τῆς ἐπιτροπῆς ὀρίστηκε ὁ Ἀντόνιο Ὀρτίζ, μέλος τῆς ὁμάδας «Νοζότρος». Ἡ δημιουργία μιᾶς τέτοιας ὀργάνωσης σήμαινε καθαρὰ ὅτι εἶχαν περάσει ἀπὸ τὴ θεωρία στὴν πράξη, καὶ ὅτι υιοθετοῦσαν τὶς ἀρχές τῆς ὁμάδας «Νοζότρος». Ἄλλὰ ἐξαιτίας τῶν διαφορῶν, γιὰ τὶς ὁποῖες μιλήσαμε προηγουμένως, ὀρισμένοι ἀγωνιστὲς ἐξαπέλυσαν ἓνα πόλεμο μὲ σκοπὸ νὰ δυσφημήσουν τὴν Ἐπιτροπὴ Ἄμυνας, ἰσχυριζόμενοι ὅτι, ἐξαιτίας τοῦ ἰδιαίτερου χαρακτήρα της, ἀνοίγε τὴν πόρτα στὸν κίνδυνο τοῦ αὐταρχισμοῦ. Κατέληξαν ἀκόμα νὰ θεωροῦν αὐτὴ τὴν Ἐπιτροπὴ ὡς τὸ στρατιωτικὸ δυναμικὸ ἐνὸς ξεχωριστοῦ στρατοῦ.

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ὁ Ντουρροῦτι θέλησε νὰ διαλύσει τὶς λεγόμενες παρεξηγήσεις, δηλώνοντας καθαρὰ ὅτι ἡ Ἀμυντικὴ Ἐπιτροπὴ δὲν εἶχε ἄλλο ρόλο παρὰ νὰ συντονίσει τὶς δραστηριότητες ποὺ ἀνταποκρίνονταν στὰ καθήκοντά της. Ἐπιπλέον, συμφωνοῦσε μὲ τὶς θεμελιώδεις ἀρχές τοῦ ἀναρχικοῦ κινήματος: ὁμοσπονδία ἀπὸ κάτω πρὸς τὰ πάνω, πρωτοβουλία γιὰ τὸν καθένα, τόποι γιὰ συγκέντρωση, συνελύσεις σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα (τοπικὲς, κλαδικές, περιφερειακὲς ἢ ἔθνικές). Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἡ ἐξουσία τῆς λήψης ἀποφάσεων δὲν ἀνῆκε στὸ σῶμα αὐτό, ἀλλὰ στὸ σύνολο τῶν ὁμοσπονδῶν ὁμάδων.

Παρόλες αὐτὲς τὶς ἐσωτερικὲς διαμάχες, ὁ ἔθνικὸς συντονισμὸς τῶν ὁμάδων ἦταν μιὰ ἀπαραίτητη στοιχειώδης ἀνάγκη. Καὶ παίρνοντας ὑπόψη τὶς κοινωνικὲς συνθῆκες τῆς ἐποχῆς, τὸ πέρασμα ἀπὸ τὴ θεωρία στὴν πράξη ἔπρεπε ἀναγκαστικὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ μὲ ἐπαναστατικὲς ἐνέργειες σὲ ἔθνικὸ ἐπίπεδο.

Μέχρι τότε, ἡ κριτικὴ τῆς ἐξουσίας εἶχε ἐκφραστεῖ μὲ φυλλάδια, μὲ τὸν τύπο καὶ μὲ συγκεντρώ-

ρεις. Ἄλλὰ ἡ πείρα εἶχε δείξει ὅτι οἱ πράξεις ἦταν περισσότερο ἀποτελεσματικές. Ἔτσι ἡ πράξη τῶν ἐργατῶν στὰ ὄρυχεία νὰ ἐγκαθιδρύσουν τὸν ἀντιεξουσιαστικὸ κομμουνισμὸ στὸ Φιγκόλς, εἶχε ταρακουνήσει τὴν ἐργατικὴ τάξη πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ἡ προπαγάνδα τῶν τελευταίων ἐξῆντα χρόνων. Γιὰ τὴν ὁμάδα «Νοζότρος», ἡ ἀποστολὴ τῶν ἀναρχικῶν ἀπὸ δῶ καὶ πέρα ἦταν νὰ κάνουν μιὰ γρήγορη πρόοδο μὲ τὸ νὰ ἐπιτεθοῦν στοὺς μύθους ποὺ περνοῦσαν σὰν οἱ «ἱερὲς ἀρχές» τῆς ἀστικῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ καταπιεστικοῦ τῆς κώδικα³.

Ἡ ἀγωνιστικὴ δραστηριότητα, ποὺ πραγματοποιήθηκε στὴ διάρκεια ὀλόκληρου τοῦ μήνα Νοέμβρη, ἐπέτρεψε στὶς ἀναρχικὲς ὁμάδες νὰ βγοῦν ἀπὸ τὴν ἀπομόνωσή τους. Εἶχε ὀργανωθεῖ μιὰ ἐνημερωτικὴ ἐκστρατεία γιὰ νὰ πληροφρήσουν τὸ λαὸ γιὰ τὶς θέσεις τῆς FAI καὶ νὰ καταγγείλουν τὴν κυβερνητικὴ καταστολὴ. Ἡ συγκέντρωση ποὺ θὰ ἐγκαινιάζε αὐτὴ τὴν ἐκστρατεία θὰ γινόταν στὴς 1 Δεκέμβρη 1932, στὴ Βαρκελώνη, στὸ Κτίριο Διακοσμητικῶν Τεχνῶν καὶ οἱ ὁμιλητὲς θὰ ἦταν ὁ Ντουρρουτί, ὁ Ἀσκάζο καὶ ὁ Τόμας Κάνο Ρουίζ.

Τὴν εἰσοδο τῆς Ἐκθεσῆς καὶ τὴν εἰσοδο πρὸς τὴν Πλάτσα ντὲ Ἐσπάνια τὴν εἶχε καταλάβει ἡ ἀστυνομία. Ὁ σχηματισμὸς τῶν δυνάμεων ἦταν ἐντυπωσιακός: ἡ Γκουάρντια θιβίλ περιπολοῦσε ἐφιππῆ γύρω ἀπὸ τὸ Πάρκο καὶ τὴ Λεωφόρο, οἱ Παραλέρο, οἱ Ἐθνοφρουροί, σὲ ὁμάδες ἀπὸ τέσσερα ἄτομα ἢ κάθε μιὰ, ἦταν σκορπισμένοι σ' ὀλόκληρη τὴν πλατεία, ἀφήνοντας προπεράσματα στοὺς γύρω δρόμους. Μπροστὰ στὴν πλατεία ὑπῆρχαν πολυθόλα Χότσκινς ποὺ ἦταν στραμμένα πρὸς τὸ Κτίριο. Βγαίνοντας ἀπὸ τὸν ὑπόγειο σταθμὸ, οἱ ἐργάτες σπῆν ἀρχὴ δίστασαν νὰ διασχίσουν ὅλη αὐτὴ τὴν ἀπόσταση, γιὰτὶ φοβήθηκαν ὅτι θὰ τοὺς περικυκλώσουν. Ἄλλὰ γρήγορα κατάλαβάν ὅτι μιὰ τέτοια ἐπίδειξη δυνάμεις ἦταν μόνο ἕνας ἐλιγμὸς γιὰ νὰ τοὺς τρομοκρατήσουν. Ἔτσι οἱ ἐργάτες, σὲ πυκνὲς ὁμάδες, προχώρησαν μέσα ἀπὸ τὶς γραμμὲς τῆς Γκουάρντια θιβίλ, μπαίνοντας στοὺς κήπους τοῦ Κτιρίου, τοῦ ὁποῖου οἱ ἀλλεῖες ἐπίσης φυλάγονταν.

Ἀπὸ τὶς ἔννια τὸ πρῶν, εἶχαν γεμίσει τὰ πάντα καὶ πολλὲς ὁμάδες ἀναγκάστηκαν νὰ μείνουν ἔξω. Ἡ συγκέντρωση ἀρχισε μὲ τὸ τραγούδι «Λὰς Μπαρικάντας», καὶ ἀφοῦ ὁ Ἀλεξάντρο Γκιλαμπέρτ παρουσίασε τοὺς ὁμιλητὲς στ' ὄνομα τῆς FAI, μίλησε ὁ Κάνο Ρουίζ καὶ εἶπε μὲ λεπτομέρειες γιὰ τὸ ταξίδι του στὸν Ἄτλαντικὸ.

Μετά ήταν ή σειρά του Ντουρρούτι: «Η παρουσία σ' αυτή τή συγκέντρωση και ή δική μου παρουσία σ' αυτό τὸ θάβρο δείχνουν καθαρά στήν αστική τάξη και στήν κυβέρνηση ὅτι ή CNT και ή FAI είναι δυνάμεις πού αὐξάνονται με τίς καταπιέσεις και γίνονται μεγαλύτερες με τίς αντιξοότητες. Παρόλα τὰ χτυπήματα πού δέχτηκαν, δέν ἐγκατέλειψαν τὰ ἐπαναστατικά τους ἰδιαιτερότητες. Αὐτή ή ἐκδήλωση είναι μιὰ προειδοποίηση στήν αστική τάξη, στήν κυβέρνηση και στοὺς σοσιαλιστές συντρόφους. Μποροῦν νὰ κρίνουν ὅτι οἱ ἀναρχικοὶ δέν θγαίνουν ἀπὸ τίς φυλακὲς και τὴν ἐξορία ὑποταγμένοι, ἀλλὰ πιὸ θαρραλέοι, πιὸ ὀργισμένοι και πιὸ δυνατοί.

«Η Δημοκρατικοσοσιαλιστικὴ Κυβέρνηση νόμισε ὅτι με τὸ νὰ ἐκτοπίσει καμιά ἑκατοστὴ ἐργάτες, θὰ ἀνάγκαζε τὴ CNT νὰ ὑποταχθεῖ. Κάνοντάς τὸ ὅμως αὐτό, ἔδειξε γιὰ μιὰ ἀκόμα φορὰ τὴν ἀγνοία τῆς γιὰ τὴν κοινωνικὴ πραγματικότητα και γιὰ τὸ λόγο πού ὑπάρχει ὁ ἀναρχισμός. Ὁ ἀστικός Τύπος χειροκρότησε τὴν ἐνέργεια πού ἔκανε ή κυβέρνηση, τὴν ἐκτόπιση, νομίζοντας ὅτι μόλις ἐξοριζόνταν οἱ ἀρχηγοὶ τὰ πρόβητα θὰ γύριζαν πίσω στὴ στάνη τους. Μὲ ἄλλα λόγια, «σκοτώστε τὰ σκυλιὰ και ή λύσσα θὰ ἐξαφανιστεῖ». Οἱ ἄστοι μουτζουροχάρτες ἔκαναν λάθος, ὅπως και ή ἴδια ή κυβέρνηση. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ κύριοι δέν ἔχουν καταλάβει ἀκόμα πὼς ή Ἰσπανικὴ ἐργατικὴ τάξη δέν εἶναι ἓνα κοπάδι πρόβητα πού προσφέρουν τὸν λαὸμό τους γιὰ νὰ τοποθετηθεῖ ἓνας ζυγὸς πάνω του, ἀλλὰ ὅτι ἀποτελεῖται ἀπὸ γενναίους ἄντρες και ὅτι αὐτοὶ θὰ προτιμοῦσαν μᾶλλον νὰ πεθάνουν παρά νὰ ἐπιτρέψουν στὸν ἑαυτὸ τους τὴν ὑποταγή.

» Εἶπαν φοβερὰ πράγματα ἐναντίον μου, καθώς και ἐναντίον τῶν συντρόφων μου στήν ἐξορία, πιστεύοντας ὅτι θὰ μπορούσαν νὰ με δυσφημίσουν, ἀλλὰ ἔφεραν τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Ἐνας παλιάνθρωπος Ντουρρούτι εἶναι κάτι πού ή ἐργατικὴ τάξη δέν μπορεῖ νὰ τὸ διανοηθεῖ. Ξέρουν ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ τους ὅτι παλιάνθρωποι δέν εἶναι οἱ ἄνθρωποι πού σηκώνονται στίς ἔξι τὸ πρωὶ γιὰ νὰ κερδίσουν τὸ ψωμὶ τους με τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου τους. Γιὰ νὰ μᾶς πολεμήσουν χρησιμοποίησαν τὰ χειρότερα ὄπλα. Ἡ θεωρία τῶν «ἀρχηγῶν» τῆς CNT εἶναι ἴδια με τὴ θεωρία τῶν «παλιανθρώπων» τῆς FAI.

» Αὐτοὶ, πού ή αστικὴ τάξη ὀνομάζει «ἀρχηγούς», εἶναι ἐργάτες πού τοὺς ξέρει ὅλος ὁ κόσμος

και πού ή ζωή τους είναι παρόμοια με τή ζωή του κάθε δυστυχισμένου εργάτη. Ή μόνη τους διαφορά είναι ότι έχουν τò θάρρος νά διαλέξουν τή χειρότερη θέση στον άγώνα, νά είναι δηλαδή στην πρώτη γραμμή για νά σταματήσουν μιá σφαίρα ή για νά γεμίσουν τις φυλακές. Οί πραγματικοί ληστές, οί πραγματικοί παλιάνθρωποι, είναι οί πολιτικοί, πού ξεγελάνε τούς εργάτες και τούς άποκοιμίζουν ενώ τούς υπόσχονται ένα μήνα γεμάτο από Κυριακές για νά άποσπάσουν τήν φήφο τους, πού θα τούς φέρει στο Κοινοβούλιο και θα τούς επιτρέψει νά ζούν σαν παράσιτα από τόν ιδρώτα τών εργατών.

» Όταν οί σύντροφοί μας οί Σοσιαλιστές βουλευτές, ένωσαν κι αυτοί τις φωνές τους μ' αυτή τή συμμορία τών ευνούχων, έδειξαν τò άληθινό τους πρόσωπο. Γιατί έχουν περάσει μερικά χρόνια από τότε πού έπαψαν νά είναι εργάτες και συνακόλουθα Σοσιαλιστές. Ζούν μόνο από τις δραστηριότητές τους σά βουλευτές.

» (...) "Όσο για τήν κυβέρνηση, ήταν ένα πολιτικό λάθος τò νά μās έξορίσει, γιατί πλήρωσε τò ταξίδι μας στις Καναρίους Νήσους έτσι ώστε νά μπορέσουμε νά κάνουμε άναρχική προπαγάνδα εκεί. Για πρώτη φορά τά χρήματα πού έκλεψε τò Κράτος από τούς εργάτες ύπηρετήσαν τò σκοπό τής επανάστασης.

» Μιά άλλη κατηγορία πού χρησιμοποιείται εναντίον μας είναι ότι μās πληρώνουν οί Μοναρχικοί, ότι παίζουμε τò παιχνίδι τής αντίδρασης με τò νά πολεμάμε τή Δημοκρατία. Ή συμπεριφορά τής CNT στη Σεβίλλη δείχνει ότι κι αυτή ή κατηγορία χωλαίνει. Είναι ή δεύτερη φορά πού ή CNT έχει σώσει τή ζωή τής Δημοκρατίας. Άλλά οί Δημοκρατικοί δέν πρέπει νά αúταπατώνται. Ό Σανχοϋρχο είπε ότι «οί άναρχικοί δέν θα πετύχουν» και οί άναρχικοί πέτυχαν και έτσι ό Σανχοϋρχο άναγκάστηκε νά «φάει χώμα». "Άς προσέξουν οί Δημοκρατικοί: ή CNT είπε όχι στον Σανχοϋρχο, άλλα λέει επίσης όχι και στη Δημοκρατία.

» Ή Δημοκρατικοσοσιαλιστές έπρεπε νά ζέρουν ότι είτε θα έλυναν τò κοινωνικό πρόβλημα ή διαφορετικά θα τò έκανε αυτό ό ίδιος ό λαός. Νομίζουμε ότι ή Δημοκρατία δέν μπορεί νά τò λύσει. Και άκόμη τò λέμε καθαρά στην εργατική τάξη ότι τώρα ύπάρχει μόνο ένα δίλημμα: ή νά πεθάνουν όπως οί σύγχρονοι σκλάβοι, ή νά ζήσουν σαν άξιο-

θαύμαστοι άντρες στο ίδιο μονοπάτι τής κοινωνικής επανάστασης.

» Έσείς λοιπόν, εργάτες που μ' άκούτε, ζέρετε τώρα τί να περιμένετε. Ή άλλαγή στην πορεία τής ζωής σας εξαρτάται μόνο από σας»⁴.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 Ή άντιστοιχία 178 ψήφων έναντι 59, νιά τήν ψήφισή του άρθρου 28 του Σύνταγματος στις 13 Οκτώβρη 1931, δημιούργησε τήν πρώτη κυβερνητική κρίση και άνοφεροτον στάν περιορισμό τής Έκκλησιαστικής εξουσίας

Ο Μιγκουέλ Μόουρο ποραιτήθηκε λέγοντος ότι αυτό ήταν μία συνωμοσία έναντιον τής Ιαπωνικής Καθολικής πορόδοσης Τά άρθρο 26 έκανε έναν καθαρό διαχωρισμό ανάμεσα στην Έκκλησία και στό Κράτος. Καταργηθηκαν οι έπιχορηγήσεις για τήν Έκκλησία και τούς Κληρικούς Ή έκπαιδευση αποσπάστηκε από τά χέρια τής Έκκλησίας και κατοργηθηκε τό τάγμα τών Ίησουϊτών. Ή κρίση τερμοτίστηκε με τήν ονάθεση στάν Άζάνιο τής Προεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου και τήν πι τχώρηση σ' αυτόν του Υπουργείου Άμύνης Ό Καζόρες Κιρόγκο ανέλαβε τό Υπουργείο Έσωτερικών.

2. Φ ρ α ν θ ι β κ ο Ά σ κ ά ζ ο, ένα φυλλοδιο που εκδόθηκε από τήν Έπιτροπή τής Χερσονήσου τής FAI, τό 1937 Τά άρθρο είχε τίτλο «Ό Αναρχισμός μας»

3 Ένος άπόηχος αυτής τής πολεμικής μπορεί νά θρεθεί στις έφημερίδες εκείνης τής εποχής: Σ ο λ ι ν τ ο ρ ι ν τ ά τ Ό μ π ρ ε ρ ο, Τ ι έ ρ ο ι Λ ι μ π ε ρ τ ά τ και στό περιοδικό Τ ι έ μ π ο ς Ν ο υ έ β ο ς και Ρ ι β ι ο τ ο Μ π λ ά ν κ ο Για τόν Ντουρρούτι θοαιζόμαστε στην μαρτυρία του Λιμπέρτο Κολλέχα και Άλεξοντρο Γκιλομπέρτ

4 Σ ο λ ι ν τ ο ρ ι ν τ ά ν τ Ό μ π ρ ε ρ ο, 3 Δεκέμβρη 1932 Α Γκιλομπέρτ

5. 'Ο 'Επαναστατικός Κύκλος

Αυτή ή έμπειρία έδειξε οτι CNT και τὸ αναρχικό κίνημα ὅτι παρόλο πὸύ ἦταν θύματα μιᾶς συστηματικῆς καταστολῆς, ἀντὶ αὐτὸ νὰ ὀδηγήσει τὴν ἐργατικὴ τάξη μακριὰ ἀπὸ τὸν ἀγῶνα, ἀντίθετα τὸ θάρρος τῆς μεγάλωσε, παρὰ τὶς περιόδους τῆς σχετικῆς ἡρεμίας.

Ἡ κατάσταση πὸύ δημιουργήθηκε ἀπὸ τὴν κυβερνητικὴ καταπίεση γινόταν ὅλο και περισσότερο ἀνυπόφορη: κλείσιμο συνδικάτων, αὐθαίρετες φυλακίσεις, συνεχῆ πρόοτιμα στὶς ἐφημερίδες τῆς Συνομοσπονδίας. Καὶ ἡ ἀνεργία μεγάλωνε ἐξαιτίας τῆς οικονομικῆς κρίσης, ἀλλὰ και ἐξαιτίας τῆς σκόπιμης ἐνέργειας τῆς ἀστικῆς τάξης, πὸύ ἤθελε νὰ φέρει σὲ ἀπόγνωση τοὺς ἐργάτες.

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ἡ Περιφερειακὴ Συνομοσπονδία 'Εργασίας στὴν Καταλωνία' ἀναγκάστηκε νὰ μελετήσει τὴν κατάσταση και νὰ ψάξει νὰ θρεῖ τὴν καλύτερη λύση. Στὴν ἀρχὴ αὐτὴ ἡ μελέτη ἐγινε σὲ μυστικὲς συγκεντρώσεις τῶν συνδικάτων και μέσα στὶς συνομοσπονδιακὲς ὁμάδες, και μετὰ οὐ μιὰ περιφερειακὴ συνεδρίαση ὁλομέλειας, πὸύ ἐγινε τὸ Δεκέμβρη τοῦ 1932. "Ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι πὸύ πῆραν μέρος κατάλαβαν ὅτι ἡ κατάσταση στὴν ὁποία βρισκόταν ἡ CNT ἦταν ἀνησυχητικὴ, ἀκόμα περισσότερο τώρα πὸύ ἡ κυβέρνηση προπαθοῦσε νὰ τὴν ἐκμηδενίσει, ὅπως εἶχε ἀνακοινώσει ὁ Μιγκουέλ Μάουρα στὸ Κοινοβούλιο.

Δύο λύσεις ἦταν δυνατές. 'Απὸ τὴ μιὰ μεριὰ οκέφτηκαν ὅτι θὰ ἦταν προτιμότερο νὰ συνεχίσουν νὰ χτίζουν τὴν ὀργάνωση ἀπὸ τὴ θάση τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἐλπίζοντας οὐ μιὰ λαϊκὴ ἀντίδραση πὸύ θὰ ἔβαζε ἕνα τέλος σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση πραγμάτων. 'Απὸ τὴν ἄλλη μεριὰ, μ' ἕνα πιὸ ριζοσπαστικὸ και ἴσως ἀνυπόμονο τρόπο, ὑπῆρχαν αὐτοὶ πὸύ εὐνοοῦσαν τὴν ἐνοπλι ἐξέγερση μὲ ὅλες τῆς τὶς συνέπειες. Τονίστηκε ὁ κίνδυνος τῆς πιθανότητας ἐνὸς φασιστικοῦ πραξικοπήματος τόσο καταπιεστικοῦ, πὸύ θὰ κατάστρεφε κάθε δυνατότητα γιὰ ἐπανάσταση. Τὸ νὰ προλάβουν αὐτὸ τὸ πραξικόπημα, τὸ νὰ μεταφέρουν τὸ πρόβλημα τῆς ἐπανάστασης στὸ λαό, τὸ νὰ μορφώσουν τὶς ἐργατικὲς μάζες πὸύ ἀκόμα ἀκολουθοῦσαν τὴ σοσιαλιστικὴ παράταξη και νὰ ἀναγκάσουν τοὺς ἡγέτες τῆς νὰ ἐγκαταλείψουν τὸν ρεφορμιστικὸ καιροσκοπισμὸ

— αυτοί ήταν οι πολλοί λόγοι που συνηγορούσαν υπέρ του να γίνει μια εξέγερση².

Εκλέχτηκε μια Έπαναστατική Έπιτροπή και ο Ντουρρούτι, ο Γκαρθία Όλιβερ και ο Φρανθίσκο Άσκάζο περιλαμβάνονταν στα μέλη της. Δεν όριστηκε καμιά ήμερομηνία — η εξέγερση θα ξεσπούσε όταν θα παρουσιάζονταν εύνοικες συνθήκες. Παράλληλα, η FAI και οι Συνομοσπονδιακές ομάδες έκαναν διάφορες συγκεντρώσεις για να συντονίσουν καλύτερα τις δραστηριότητές τους. Από τις αποφάσεις αυτών των ομάδων και των συνδικάτων αναπτύχθηκε ένα σχέδιο δράσης, που το δέχτηκαν οι περιφερειακές οργανώσεις του Λεβάντε και της Άνδαλουσίας.

Από την Έπαναστατική Έπιτροπή, ο Ντουρρούτι, που αντιπροσώπευε επίσης και την Έθνική Έπιτροπή της CNT, πήγε στην Άνδαλουσία στις αρχές του Γενάρη για να πάρει μέρος σ' ένα συνέδριο, που θα γινόταν στο Χερές ντε λά Φροντέρα (στο Καντίζ). Η παρακολούθηση στην Άνδαλουσία ήταν πολύ μεγάλη και η αστυνομία είχε πάρει διαταγές να συλλάβει όλους τους αντιπρόσωπους που θα έπαιρναν μέρος σ' αυτό το περιφερειακό συνέδριο. Άλλά οι αντιπρόσωποι κατάφεραν να ξεφύγουν από την παρακολούθηση της αστυνομίας. Αντιπροσωπείες όπως αυτές από το Βεχέρ, τη Μεντίνα και την Κάζας Βιέχας, μπήκαν στο Καντίζ με τα πόδια πηγαίνοντας γύρω - γύρω από την πόλη.

Ο Βισσέντε Μπάλεστερ, ο Ραφαέλ Πένια και οι αδερφοί Άρκας από τη Σεβίλλη, έκθρεσαν τις γενικές γραμμές ενός επαναστατικού σχεδίου πάνω στις γραμμές που είχε προτείνει η Όλομέλεια. Μόλις οι έξεγερμένοι στη Βαρκελώνη καταλάμβαναν το ραδιοφωνικό σταθμό και ανακοίνωναν ότι είχαν αρχίσει οι οδομαχίες, θ' αποπλίζονταν οι αντιδραστικές δυνάμεις στα περίχωρα της Άνδαλουσίας και θα οργανώνονταν γρήγορα μια πορεία στη Χερές ντε λά Φροντέρα. Μόλις θα έπαιρναν τον έλεγχο αυτού του κέντρου της αντίδρασης, θα γινόταν μια πορεία από το Καντίζ, όπου ο καλύτερος τρόπος για να καταλαμβάνανε την πόλη θα ήταν να κόβανε το ηλεκτρικό, το νερό και την τροφοδοσία³.

Όλα τα επαναστατικά σχέδια βασίζονταν πάνω στα αποτελέσματα που θα είχε η εξέγερση στη Βαρκελώνη. Άν η μάχη γενικεύονταν εκεί, η Άνδαλουσία άμέσως θα δραστηριοποιούνταν και θα την ακολουθούσε η Άραγωνία και ο Βοράς. Άλλά αν

ἀποτύχαινε στή Βαρκελώνη, δὲν θὰ γινοταν ἐθνική κινητοποίηση⁴. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ τὰ περὶχωρα γύρω ἀπὸ τὴν Βαρκελώνη θὰ περιμέναν τ' ἀποτελέσματα τῶν γεγονότων στὴν πόλη. Ἡ ἴδια ἡ Βαρκελώνη ἦταν χωρισμένη σὲ τρία τμήματα: ἡ ὁμάδα πού ζοῦσε στὸ πρῶτο τμήμα θὰ καταλάμβανε τὸ Ταοάσα - Χοσπιταλέτ, τὸ Σάνς, τὸ Ντισρίτο Κίνο καὶ τοὺς στρατώνες τοῦ πυροβολικοῦ στὴν Ἀταραζάνα, ὅπου ὑπῆρχαν μερικοὶ στρατιῶτες καὶ λοχιές πού ἦταν μὲ τὸ μέρος τῆς ἐπανάστασης. Ὁ ὑπεύθυνος γι' αὐτὸ τὸ τμήμα ἦταν ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ.

Ἡ δευτέρη ὁμάδα θὰ παρακολουθοῦσε τὰ προάτια τοῦ Σάν Ἀντρέ, τοῦ Πουέμπλο Νουέβο, τὸ κάτω μέρος τοῦ Σάν Μαρτίν καὶ θὰ καταλάμβανε τοὺς στρατιωτικούς στρατώνες τοῦ Σάν Ἀντρέ, τὸ Πάρκο τῆς Σιπαντέλα καὶ τὸ Πάρκο τοῦ Πουέμπλο Νουέβο. Συντονιστὴς ὄλων αὐτῶν τῶν δυνάμεων θὰ ἦταν ὁ Φρανθίσκο Ἀσκάζο.

Ὁ στόχος τῆς τρίτης ὁμάδας ἦταν τὸ Χόρτα - Καρμέλο, τὸ Γκραθία καὶ τὸ πάνω μέρος τοῦ Σάν Μαρτίν, καὶ ἀκόμη ἔπρεπε νὰ καταλάβουν τοὺς στρατώνες τῆς Γκουάρντια θιβιλ στὴν Τραβεσεέρα ντὲ Γκραθία καὶ στὸ Κλότ, καθὼς καὶ τοὺς στρατώνες τοῦ Ἴππικοῦ στὸ Λεπάντο. Τὴν εὐθύνη γι' αὐτὸ τὸ τμήμα τὴν εἶχε ἀναλάβει ὁ Ντουρρουτί.

Στὸ κέντρο τῆς πόλης ἀντάρτικες ὁμάδες εἶχαν πάρει ὁδηγίες νὰ καταλάβουν τὰ κεντρικὰ κτίρια: τῆς Τηλεφωνικῆς Ἐταιρείας, τοῦ ταχυδρομείου καὶ τῆς ραδιοφωνίας καὶ νὰ παραλύσουν ὅλες τὶς κινήσεις στὸ ἀστυνομικὸ τμήμα καὶ στὸ Κεντρικὸ Ἀρχηγεῖο τῆς Ἀστυνομίας. Ὅλα εἶχαν ὀργανωθεῖ μὲ ἀκρίβεια γιὰ νὰ μὴν ἀφήσουν τίποτα στὴν τύχη. Ἀλλὰ συνέβηκε ἓνα γεγονός, πού ἀνάγκασε τοὺς ἐπαναστάτες νὰ ριχτοῦν στοὺς δρόμους πρὶν ἀπὸ τὴν καθορισμένη ὥρα. Στὸ προάστιο Κλότ, ὅπου ἦταν ὑπεύθυνοι οἱ ἀγωνιστὲς Χιλάριο Ἐστεμπάν καὶ Μέλερ, ἐγίνε μιὰ ἐκρηξη σ' ἓνα ἐργαστήριο πού ἐφτιαχναν χειροβομβίδες, πού τρομοκράτησε τὴ γειτονιά καὶ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὴν ἀνακάλυψη τῆς ἀποθήκης ἀπὸ τὴν ἀστυνομία. Αὐτὴ ἡ ἀνακάλυψη κίνησε τὶς ὑποψίες τοῦ διευθυντῆ τῆς ἀστυνομίας πού διάταξε νὰ γίνε μιὰ ἐρευνα στὶς ὑποπτες περιοχὲς καὶ νὰ συλληφθοῦν οἱ πιὸ γνωστοὶ ἀγωνιστὲς.

Τί νὰ κάνουν; Τὸ νὰ περιμένουν σήμαινε ὅτι θὰ διέτρεχαν τὸν κίνδυνο νὰ δοῦν ὅλες τὶς ἀποθήκες τῶν ὄπλων νὰ πέφτουν ἢ μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη

στά χέρια τῆς αστυνομίας. Νὰ ἐξαπολύουσαν μιὰ ἐπίθεση ἀμέσως σήμαινε ὅτι θὰ ριψοκινδύνευαν πολλὰ χωρὶς μεγάλες πιθανότητες ἐπιτυχίας. Τελικὰ ἀποφασίστηκε νὰ ἐκμεταλλευτοῦν τὸ ἀποτέλεσμα ἑνὸς αἰφνιδιασμοῦ καὶ ἔτσι ὄρισαν σὰν ἡμερομηνία τῆς ἐξέγερσης τὸ πρωὶ τῆς 8 Γενάρη. Ἡ μέρα στὶς 7 τοῦ μήνα καθὼς καὶ ἡ νύκτα χρησιμοποιήθηκαν γιὰ νὰ μελετήσουν γρήγορα τὸ σχέδιο καὶ γιὰ νὰ μεταφέρουν ὄπλα καὶ βόμβες σὲ ἄλλα μέρη.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς χρησιμοποίησαν τὶς τελευταῖες ὥρες γιὰ νὰ δώσουν τὶς τελικὲς ὁδηγίες καὶ ἀνάμεσά τους ἦταν καὶ ὁ Ἄσκάζο. Ξαφνικὰ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς πού θὰ ἔπαιρναν μέρος τὸν διέκοψε: «Τὸ σχέδιο εἶναι θαυμάσιο, ἀλλὰ τί γίνεται ἂν ἀποτύχει;». Ὁ Ἄσκάζο ἀπάντησε: «Ἄν ἀποτύχει—πράγμα πού δὲν τὸ εὐχόμαστε— τότε θὰ πεθάνουμε σὰν ἄντρες». Καὶ θεώρησε ὅτι τὸ ζήτημα εἶχε τελειώσει. Ἄλλὰ αὐτὸς πού εἶχε ρωτήσει συνέχισε ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν ἀρχηγό: «Προτιμῶ νὰ ζήσω σὰν σκυλὶ παρά νὰ πεθάνω σὰν ἥρωας». Ὁ Ἄσκάζο τὸν πλησίασε: «Μὲ κάλεσαν γιὰ ἓνα συνέδριο ἐπαναστατῶν καὶ μὲ βεβαίωσαν ὅτι εἶναι μιὰ ὑπόθεση ἀνθρώπων πού ἔχουν πεισθεῖ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ πραγματοποιήσουν αὐτὴ τὴν πράξη μέχρι τὸ τέλος της. Γι' αὐτὸ εἶμαι ἐδῶ. Ἡ ἀποστολή μου δὲν εἶναι νὰ πείσω κανέναν γιὰ τὴν ἀνάγκη νὰ διακινδυνέψει τὴ ζωὴ του, ἀλλὰ νὰ ἐξηγήσω τὸ σχέδιο γιὰ τὴν ἐξέγερση. Εἶναι λογικὸ ὅτι θὰ γίνουν διορθώσεις γιὰ τὴ βελτίωση αὐτοῦ τοῦ σχεδίου, ἐνῶ θὰ προστατευθοῦν τὰ σημεῖα στὰ ὁποῖα συμφωνήσαμε μὲ τοὺς ἄλλους συντρόφους. Ἄλλὰ τὸ νὰ συζητᾶμε ἂν θὰ μπορούσε ἢ δὲν θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ πραγματοποιήσει αὐτὸ πού ἔχει ἀποφασισθεῖ, αὐτὸ εἶναι κάτι παράλογο καὶ τρελλό, αὐτὴ τὴ στιγμή πού δὲν ἔχουμε καθόλου χρόνο. Ἄν ἡ ἐπανάσταση ἦταν σὰν ἓνα τραγούδι, ἢ ἓνας τρόπος ζωῆς, ἢ σὰν νὰ πίνουμε ἓνα ποτήρι μύρα, θὰ τὴν εἶχαν κάνει πολὺ νωρίτερα ἄλλοι ἀγωνιστὲς χωρὶς νὰ περιμένουν. Ἄλλὰ ἡ ἐπανάσταση, φίλε μου, δὲν εἶναι αὐτό. Εἶναι μιὰ μακριὰ καὶ δύσκολη πορεία, μιὰ πορεία πρὸς τὸ ἀγνωστο, στὴν ὁποία συνήθως ὁ καλύτερος πέφτει πρὶν νὰ φτάσει στὸ σκοπὸ. Μόνο μ' αὐτὸ τὸ τίμημα εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπανάσταση. Ἄν αὐτὸ τὸ τίμημα φαίνεται πολὺ βαρὺ σὲ κάποιον, ἀφήστε τον νὰ συνεχίσει νὰ γλείφει τὰ πόδια αὐτῶν πού τὸν τσαλαπατᾶνε, ἀλλὰ μὴν τὸν ἀφήνετε νὰ διακόψει τὴν πρόοδό μας». Καὶ πηγαίνοντας πίσω πρὸς τὸν πί-

νακα συνέχισε να έζηγει τὸ σχέδιο πὺ ἐπρεπε νὰ ἀκολουθήσουν⁵.

Λίγες ὥρες ἀργότερα, σ' ἓνα ἄλλο τομέα τῆς Βαρκελώνης, κοντὰ στὰ τείχη τῆς Πλάζα ντέ Τόρος ντέ Σὰν Μαρτίν, θρίσκουμε τὸν Ντουρρούτι, πὺ εἶναι πολὺ ἀπασχολημένος μοιράζοντας πιστόλια καὶ χειροβομβίδες στοὺς ἀντιπρόσωπους τῶν ὁμάδων τοῦ τομέα. Ἕνας νεαρός, συνεσταλμένος καὶ ὠχρός, μὲ μακριὰ μαλλιά, μ' ἓνα μαῦρο κασκὸλ γύρω ἀπὸ τὸ λαιμὸ του, τὸν πλησίασε: «θέλω κι ἐγὼ ἓνα ὄπλο». Ἦταν ἓνας νεαρός δάσκαλος, ἀπὸ ἓνα ὀρθολογικὸ σχολεῖο πὺ εἶχαν ἰδρύσει οἱ ἀναρχικὲς ὁμάδες στὸ προάστιο ντέ Γκραθία, πὺ ἦταν γιὸς μιᾶς οἰκογένειας ἀντιεξουσιαστῶν πολὺ γνωστῆς τοῦ Ντουρρούτι.

Ἡ CNT δὲν εἶχε πολλοὺς δασκάλους καὶ ὁ ἀγώνας αὐτῆ τῆ μέρα μπορεῖ νὰ μὴν ἦταν ἀποφασιστικὸς. Ἐπιπλέον τὸ ἀγὸρι δὲν εἶχε χαρακτῆρα βίαιο κι ἂν εἶχε ἔρθει τὸ ἔκανε γιὰτὶ εἶχε παρακινηθεῖ ἀπὸ μιὰ ἀνάγκη νὰ πεθάνει σ' ἓνα ἐπιβλητικὸ τόλμημα. Ὁ Ντουρρούτι τοῦ εἶπε: «Δὲν εἶναι αὐτῆ ὥρα γιὰ νὰ πεθάνεις, ἀλλὰ γιὰ νὰ ζήσεις. Ὁ ἀγώνας μας δὲν προωθείται μόνο μὲ πυροβολισμοὺς. Ἡ ὀπισθοφυλακὴ εἶναι τόσο πολὺτιμη ὅσο καὶ ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ πὺ πολεμάει. Ἡ θέση σου δὲν εἶναι ἐδῶ, ἀλλὰ στὸ σχολεῖο»⁶.

Στὶς 5 τὸ πρῶι, στὶς 8 Γενάρη 1933, ἔγινε μιὰ ἔκρηξη κοντὰ στὴν πόρτα τοῦ Ἀρχηγείου τῆς Ἀστυνομίας στὴ λεωφόρο Λαιετάνα. Τὰ τζάμια καὶ τὸ πεζοδρόμιο κομματιάστηκαν. Ἐγινε μιὰ πολὺ μεγάλη τρύπα, ἐνῶ τὰ σῶματα τῶν φρουρῶν ἦταν καρφωμένα στοὺς τοίχους. Ἡ ἐξέγερση εἶχε μόλις ἀρχίσει. Ἀκούγονταν ἐκρήξεις σὲ πολλὰ μέρη τῆς Βαρκελώνης. Ἀλλὰ αὐτὸ πὺ εἶχαν προβλέψει σὰν ἐπιχείρηση αἰφνιδισμοῦ, ἀπότυχε. Ἀπὸ παντοῦ, ἡ Γκουάρντια θιβίλ, μὲ τὰ πόδια καὶ μὲ ἄλλα, βοηθούμενη καὶ ἀπὸ τοὺς Ἐθνοφρουροὺς, ἔκλεινε τὸ δρόμο τῶν ἐπαναστατικῶν ὁμάδων, ἐμποδίζοντας τες νὰ φτάσουν στοὺς στρατῶνες, ὅπου, φοβούμενοι τὴν ἦττα, οἱ στρατιῶτες παρέμεναν παθητικοί.

Στὰ προάστια τοῦ Πουέμπλο Νουέβο, τοῦ Σὰν Μαρτίν καὶ τῆς Πλατείας Κλότ, οἱ συγκρούσεις μὲ τοὺς ἀστυνομικοὺς, ἦταν αἱματηρὲς καὶ ἡ μάχη πολὺ σκληρῆ. Στὶς 8 τὸ πρῶι οἱ πυροβολισμοὶ ἦταν ἐντονοὶ στὸ πάνω μέρος τῆς πρωτεύουσας, ἀπὸ τὴν Τραβεσέρα ντέ Γκραθία μέχρι τὸ Λέ Γκουινάρντο καὶ τὸ Χόρτα. Στὴ περιοχὴ τοῦ Σάνς, τῆς

Λα Γοράσα καί τῆς Σάντα Έουλάλια, τὰ πράγματα πῆγαιναν καλύτερα γιά τοὺς ἐπαναστάτες πού εἶχαν καταλάβει τὸ Δημαρχεῖο, πάνω στὸ ὁποῖο κυμάτιζε ἡ κόκκινη καὶ μαύρη σημαία. Στὸ κέντρο ἀκούγονταν πυροβολισμοί, ἀλλὰ καμιά ἀπὸ τὶς ὁμάδες δὲν εἶχε πραγματοποιήσει τοὺς στόχους τῆς. Οἱ ἀξιωματικοὶ στὸ κέντρο, ὀχυρωμένοι καλά, ἀπέκρουαν τὴν ὄρμη τῶν ἐπαναστατῶν. Ὅσο γιά τὸν ραδιοφωνικὸ σταθμὸ, ἀποσπάσματα τῆς Γκουάρντια θιβίλ ἐμπόδιζαν κάθε προώθηση πρὸς τὰ κεί.

Πρὸς τὸ ἀπόγευμα, ἡ ἐξέγερση εἶχε συντριβεῖ. Δὲν εἶχε ἀπομείνει τίποτα στοὺς ἐπαναστάτες παρὰ νὰ κρυφτοῦν ἢ νὰ δραπετεύσουν. Τὰ κελλιά τοῦ Ἀρχηγείου τῆς Ἀστυνομίας ἦταν ἤδη γεμάτα ἀπὸ φυλακισμένους, πού ἔμαθαν ὅτι ἕνας ἀπὸ τοὺς λογους τῆς ἥττας τοὺς ἦταν ἡ σύλληψη τοῦ Χουάν Γκαρθία Ὀλιβέρ, πού, τὰ μεσάνυχτα, πῆγαινε στὸ προάστιο τοῦ Σάνς μ' ἕνα ταξί γεμάτο χειροβομβίδες.

Παρὰ τὴν ἥττα τῆς ἐξέγερσης στὴ Βαρκελώνη, εἴτε ἀπὸ ἔλλειψη διασύνδεσης ἢ ἐξαιτίας τῆς ἀνυπομονησίας τῶν ἀγωνιστῶν, στὴ Λερίντα ἐπικρατοῦσε μιὰ γενικὴ ἀναταραχὴ. Ἐκεῖ οἱ ἐπαναστάτες πολιόρκησαν τοὺς στρατῶνες τῆς «Λά Πανέρα», ὅπου πέθαναν οἱ ἐπαναστάτες Μπουρίλο, Κού, Ἐνθίνα καὶ Γκέσιο. Στὶς ἐπαρχίες τῆς Βαρκελώνης οἱ ἐπαναστάτες θριάμβευσαν καὶ ἀνακήρυσαν τὸν ἀντιεξουσιαστικὸ κομμουνισμό στὴν Ταράσα, στὴ Σαρτανόλα καὶ στὸ Ριπολέτ. Στὸ Λεβάντε, ἡ ἐξέγερση ἔφτασε μέχρι τὶς ἀγροτικὲς περιοχὲς τῆς Μπέτερα, Μπουγκάρα, Ριζάρο καὶ ἄλλες. Ἄλλὰ στὶς περιοχὲς τῆς Ἀνδαλουσίας ἦταν περισσότερο ἐντονη· στὸ Ἄκρος ντέ λα Φροντέρα, τὴν Οὐτρέρα, τὴ Μάλαγκα, τὴν Λά Ρινθονάντα, στὸ Σανλούκαρ ντέ Μπαραμέντα, στὸ Καντίζ, στὸ Ἀλκάλα ντέ λὰς Γκάζουλες, στὴν Μεντινασιντόνια καὶ στὶς περιοχὲς τῆς Κάζας Βιέχας. Καὶ κεῖ ὅμως κατεστάλη ἄγρια. Σ' ὁλόκληρη τὴν Ἰσπανία ὑπῆρχαν ἀνθρωποὶ στὴ φυλακὴ πού βασανίζονταν.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς καταστολῆς ἦταν ἰδιαίτερα τραγικὰ στὴ Μπετέρα (στὸ Λεβάντε) καὶ στὸ Κάζας Βιέχας (στὸ Καντίζ), ὅπου ράντισαν μερικοὺς ἐπαναστάτες μὲ βενζίνη καὶ τοὺς ἔκαψαν ζωντανούς. Αὐτὲς οἱ δολοφονίες προκάλεσαν ἕνα κύμα λαϊκῆς ἀγανάκτησης καὶ οἱ διαμαρτυρίες ἔφτασαν μέχρι τὸ Κοινοβούλιο. Ἐκεῖ, μελετώντας τὴν ὑπόθεση τοῦ Κάζας Βιέχας, μπόρεσαν νὰ ἀποδει-

ζουν ότι ο Πρόεδρος του Υπουργικού Συμβουλίου, Μανουέλ Αζάνια είχε ζητήσει από τον Λοχαγό Ρόγια να έρημώσει την περιοχή⁷.

Στη Βαρκελώνη η καταστολή ακολούθησε την ίδια πορεία. Τα συνδικάτα της CNT κλείστηκαν και οι φυλακές γέμισαν από εργάτες και αγωνιστές συνδικαλιστές. Όσοσο μερικοί μπόρεσαν να ξεφύγουν από την καταστολή και ανάμεσα σ' αυτούς ήταν και ο Ντουρρούτι και ο Άσκάζο. Και ακόμη μία φορά τους επικήρυξαν. Από το καταφύγιο που είχαν βρει σε μία βίλλα στο προάστιο Χόρτα, συνεργάζονταν αποτελεσματικά για την αναδιοργάνωση των αναρχικών ομάδων και των συνδικάτων που είχαν περάσει πάλι στην παρανομία. Πήραν μέρος σε μυστικές συγκεντρώσεις που είχαν οργανωθεί για να λύσουν τα επείγοντα προβλήματα: τη βοήθεια στους φυλακισμένους, τη βοήθεια για τις οικογένειές τους, την παράνομη προπαγάνδα, που αυτόν τον καιρό περιοριζονταν σε μία μόνο έκδοση, τη φωνή της Όμοσπονδίας⁸.

Το μόνο ίσως άρθρο που γράφτηκε από τον Ντουρρούτι, προέρχεται απ' αυτή την περίοδο και εμφανίστηκε σ' αυτό το παράνομο όργανο της CNT. Ο Ντουρρούτι αναλύει σ' αυτό την εξέγερση του Γενάρη. Χαρακτηριστικά γράφει: «Είναι βέβαιο ότι οι συνθήκες δεν ήταν ώριμες. Αν ήταν, τώρα δεν θαμασταν στη φυλακή. Άλλα είναι επίσης βέβαιο ότι ζούμε σε μία προεπαναστατική περίοδο και δεν μπορούμε να επιτρέψουμε στην αστική τάξη να την εξουσιάζει δυναμώνοντας τη δύναμη του Κράτους. Με τον ίδιο τρόπο πρέπει να εμποδίσουμε το Κράτος να ενισχυθεί με το να υποτάξει τον συνδικαλισμό, πράγμα που αποτελεί την πολιτική φιλοδοξία των σοσιαλιστών και μερικών από τους πρώην συντρόφους μας.

Παίρνοντας σά βάση αυτή την προοπτική, είναι που πρέπει να εξηγήσουμε την επαναστατική απόπειρα στις 8 Γενάρη. Ποτέ δεν πιστέψαμε ότι η επανάσταση συνίσταται στην κατάληψη της εξουσίας από μία μειοψηφία, ή οποία θα επέβαλε μία δικτατορία πάνω στο λαό. Η επαναστατική μας συνείδηση αντιτίθεται σ' αυτή την τακτική. Θέλουμε μία επανάσταση από και για το λαό. Χωρίς αυτή την ιδέα καμία επανάσταση δεν είναι δυνατή. Θα ήταν ένα πραξικόπημα, τίποτα παραπάνω. Κι εμείς, από τα έργοσάσια, από τα όρυχεία και από τα χωράφια, προσπαθούμε ν' αναπτύξουμε μία αποτελεσματική κοινωνική επανάσταση. Δεν υπάρχει κανένα

στοιχείο Μπλανκισμού ή Τροτσκισμού σ' αυτό, παρά μόνο ή καθαρή και ακριβής ιδέα ότι ή επανάσταση είναι κάτι για τὸ ὅποιο πρέπει νὰ δουλεύει κανείς καθημερινά. Μ' αὐτὴ τὴν ἀγνωστὴ ποσότητα, δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ εἶναι ποτὲ οἴγουρος γιὰ τὸ πότε θὰ ξεσπάσει».

Ὁ Ντουρρουτί, σ' αὐτὸ τὸ ἄρθρο, ἀναφέρθηκε ἐπίσης καὶ στὴν φρικτὴ κατάσταση τῶν ἀγροτῶν καὶ στὸ φαινόμενο τῆς κατάληψης τῆς γῆς, καὶ εἶδε περισσότερη ἀπελπισία παρά πίστη στὶς ἐνέργειές τους. Ἄλλὰ σύμφωνα μ' αὐτόν, τέτοιες πράξεις θὰ ἔδιναν στὸν ἀγρότη τὴν συνείδηση τοῦ τί ἔπρεπε νὰ καταστρέψει. «Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο», εἶπε, «μπορεῖ κανεὶς νὰ χτυπήσει στὴν ἴδια του τὴν καρδιά τὸ καπιταλιστικὸ καὶ τὸ κρατιστικὸ σύστημα, πού πληγώθηκε θανάσιμα μετὰ ἀπὸ τὴν ἐξέγερση τῶν ἐργατῶν τῶν ὀρυχείων Σαλέντ».

Ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ εἶχε ἐκφράσει τὶς ἴδιες ιδέες σὲ μιὰ συγκέντρωση στὶς φυλακὲς Μοντέλο στὴ Βαρκελώνη καὶ ή θέση πού πήραν αὐτοὶ οἱ δύο ἄντρες πρέπει νὰ εἶχε πολὺ μεγάλη ἀπήχηση μέσα στὰ συνδικάτα. Τὰ συνδικάτα, ὄχι μόνον δὲν κατάκριναν τὴν ἐξέγερση τοῦ Γενάρη, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑποστήριζαν γιὰ ν' ἀντιμετωπίσουν τὶς ἐπιθέσεις πού προέρχονταν ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ὀστικὴ τάξη, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν μετριοπαθὴ τάση τῆς CNT, πού προσπαθοῦσε νὰ δημιουργήσει μιὰ ρήξη ἀνάμεσα στὴ CNT καὶ στὴ FAI.

Ὁ Ἄσκάζο, σ' ἓνα ἄρθρο μὲ τίτλο «Ἀνεξαρτησία τῶν Συνδικάτων», ὑποστήριξε ἀνάμεσα σὲ ἄλλα ὅτι, μὲ τὴ δικαιολογία τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν συνδικάτων, γινόταν μιὰ προσπάθεια ν' ἀφαιρεθεῖ ἀπ' τὴ CNT ὅλο τὸ κομμουνιστικὸ ἀντιεξουσιαστικὸ της περιεχόμενο, προκειμένου νὰ μεταβληθεῖ σ' ἓνα οὐδέτερο καὶ ἄμορφο σῶμα. Ἐχοντας αὐτὸ στὸ μυαλό, εἶχαν πλάσει τὸ μῦθο γιὰ τὴν δικτατορία τῆς FAI μέσα στὴ CNT. Ἄλλὰ ὁ Ἄσκάζο ἔγραψε: «Δὲν ὑπάρχει οὔτε ἓνας ἀγωνιστὴς πού μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ μέλους τῆς FAI νὰ παρεμβαίνει σὲ συνδικαλιστικὰ θέματα. Δουλεῦω σημαίνει ὅτι εἶμαι ἓνα ἐκμεταλλεῦόμενο ἄτομο. Πληρῶνῶ τὴ συνδρομὴ μου στὸ ἐργατικὸ συνδικάτο καὶ ὅταν ἐπεμβαίνω στὶς συνδικαλιστικὲς συγκεντρώσεις, τὸ κάνω σὰν κάποιος πού τὸν ἐκμεταλλεύονται καὶ μὲ τὸ δικαίωμα πού μοῦ δίνει ή ταυτότητα πού ἔχω, ὅπως τὸ κάνει καὶ κάθε ἄλλος ἀγωνιστὴς, εἶτε ἀνήκει στὴ FAI εἶτε ὄχι»¹⁰.

Τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1933, ἐνῶ οἱ ἀντιδικτὲς συ-

νεχίζονταν, οι δυο άντρες που κρύβονταν στη Χόρτα, αψινιδιάστηκαν από την αστυνομία μια νύχτα που πήγαιναν σε μια συγκέντρωση. Η σύλληψή τους προκάλεσε μια απέραντη ευχαρίστηση στους Καταλανούς πολιτικούς που ανακοίνωσαν ότι «τα 2 τρομερά μέλη της FAI, οι οργανωτές της εξέγερσης του Γενάρη» είχαν πέσει στα χέρια της αστυνομίας.

Ο Αρχηγός της Αστυνομίας, Μιγκουέλ Μπαντία και ο Σύμβουλος Δημόσιας Τάξης, Δόκτωρ Ντένθας, ανακοίνωσαν ότι η FAI είχε θυπιστεί «σε μια κατάσταση απόλυτου χάους». Ο Μπαντία ήθελε να είναι ο πρώτος που θα τους ανακρίνει για να έχει την ευχαρίστηση να τους έχει στο έλεός του. Τους ήξερε και τους δυο από τις μέρες της δικτατορίας. Ήξερε για την περιπετειώδη ζωή τους στην Ευρώπη και στην Αμερική, αλλά όταν τους αντιμετώπιζε, αν και αντιπροσώπευε τη δύναμη, βρέθηκε άοπλος. Έχοντας θάψει το επαναστατικό πάθος της νιότης του, με αντάλλαγμα μια κοινωνική θέση, ήξερε πολύ καλά την περιφρόνηση που ένοιωθαν γι' αυτόν οι δυο αναρχικοί. Η συζήτηση έκλεισε γρήγορα με μια κήρυξη πολέμου και από τα δύο μέρη. Ύστερα, ο Ντουρρούτι και ο Άσκάζο μεταφέρθηκαν στα κελιά τους, στα υπόγεια του Κεντρικού Αρχηγείου της Αστυνομίας. Έμειναν εκεί 24 ώρες και μετά μεταφέρθηκαν με μια μεγάλη συνοδεία στις φυλακές Μοντέλο στη Βαρκελώνη. Ήταν η πρώτη φορά που ο Άσκάζο έβγαине από το Κεντρικό Αρχηγείο της Αστυνομίας χωρίς να έχει δεχτεί ούτε ένα χτύπημα. Γι' αυτόν, που υπήρξε πάντα αντικείμενο βάρβαρης μεταχείρισης, ήταν μια εύχαιστη έκπληξη.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 Σε κάθε περιοχή η CNT επαιρνε το ονομα της Περιφερειακής Ομοσπονδίας του ...Χ, υποστηρικτού της CNT

2 Πηραμε αυτήν την αναφορά από έναν αντιπρόσωπο, τον Φρονθίθκο Ιγκλεας, που πήρε μέρος σ αυτήν την ολομέλεια

3 Φεντερίκο Μονταενου, Μ α ρ ι ο Σ ί λ β α, Λ ά Λ ι μ π ε ρ τ ά ρ ι α, μπροσούρο, Έκδόσεις CNT, Τουλούζη, 1947

4 Η Μονταενου οναφέρει στη μπροσούρα της ότι «μόνο τα αφοσιωμένο σώματα θα ριχνονταν στην μάχη ον πετύχαινε η εξέγερση στην Βορκελωνη ή αν οι εποναστατες καταλάμβαναν τα νευραλγικά κεντρο και τη ραδιοφωνιο Όμως τα χωριά επαναστατησαν όταν αυτες οι συνθήκες δεν υπήρχαν Αυτο

έγινε γιατί δὲν ὑπῆρχε ἠλεκτρικό ἢ μεσά ἐπικοινωνίας. Κοί δὲν εἶχαν τὴν ὑπόνοιᾴ νὰ περιμένουν τὴν ἀφιξη τῶν ἀντιπροσώπων γιὰ νὰ τοὺς ποῦν γιὰ τὴν ἐπιτυχία ἢ τὴν ἀποτυχία στὴν Βαρκελώνη. Αὐτὰ οὐνέθηκε στὴν Καζας Βιέχας·

5 Ὁ ἀγωνιστὴς τῆς CNT, Τόμας Περέζ πού ἦταν ἀ' αὐτὸ τὸ συνέδριο, μὲς ἐστειλε μιὰ ἀναφορὰ δίνοντας λεπτομέρειες γι' αὐτὴν τὴν ἐξέγερση τῆς ὁμοσπονδίας.

6 Ὁ Μπενζαμίν Κάνο Ρουίζ περιγράφει αὐτὸ τὸ περιστατικό ἀ' ἓνα ἄρθρο πού δημοσίευσε στὴν Τί ε ρ α ι Λ ι μ π ε ρ τ ᾶ τ, ἀπὸ Μεϊκό, τὸ Νοέμβρη τοῦ 1966.

7 Ὑπάρχει μιὰ μαρτυρία ἐνός δημοσιογράφου πού ἦταν αὐτόπτης μάρτυρας, τοῦ Ἐντουάρντο ντέ Γκουζμάν, γιὰ τὴν Καζας Βιέχας, πού δημοσιεύτηκε στὴν Τί ε ρ α τὸ Γενάρη τοῦ 1933. Ὁ Πειράτς περιλαμβάνει αὐτὸ τὸ ἄρθρο ἀπὸν Πρῶτο Τόμο τοῦ ἔργου του.

Ὁ Λοχαγὸς Ρόγιας, πού διέταξε τίς δυνάμεις του νὰ καταστρέψουν αὐτὴ τὴν περιοχή, κλήθηκε ἀπὸ καινοβούλια γιὰ νὰ δώσει ἐξηγήσεις. Εἶπε ὅτι εἶχε ὑπακούσει στὶς διαταγές τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Γενικῆς Ἀσφάλειας. Αὐτὸς στὴ συνέχεια εἶπε ὅτι εἶχε πάρει διαταγές ἀπὸ τὸν Ὑπουργὸ Ἐσωτερικῶν, τὸν Καζάρες Κιρόγκα. Ὁ τελευταῖος ἐπέμνε ὅτι οἱ διαταγές εἶχαν ἐρθεῖ κατευθεῖον ἀπὸ τὸν πρωθυπουργό, τὸν Μανουέλ Ἀζάνια. Οἱ διατογές ἦταν, «Οὔτε πληγωμένοι, οὔτε φυλακισμένοι» ἀκατῶ-στε τους ἀλους»· Σχολιάζοντας τὴ συμπεριφορὰ τοῦ Λοχαγοῦ Ρόγιας, ὁ Ἀσκόζο δημοσίευσε ἓνα ἄρθρο στὴν Σ ο λ ι ν τ α ρ ι ν τ ᾶ τ, Ὁ μ π ρ ἔ ρ α μὲ τίτλο «Ἀκόμη κι ἂν σὸς διστάζουν λοχαγέ».

8 Ἐκτός ἀπ' αὐτὸ τὸ παράνομο περιοδικό, ἐκδόθηκε κι ἄλλο ἓνα μὲ τίτλο F A I Η Φ ω ν ῆ τ ῆ ς Ὁ μ ο σ π ο ν δ ῖ α ς, κατάφερε νὰ ἔχει μιὰ κυκλοφορία 50 000 φύλλων.

9 Αὐτὸ τὸ ἄρθρο δημοσιεύθηκε ἀνώνομο καὶ σύμφωνο μὲ τὸν Λιμπέρτο Καλλέχα, χρησιμοποίηθηκε ὡς κύριο ἄρθρο γιὰ τὸν ὑπόλοιπο ἐπαναστατικό κυκλό, βλέπε τὴν ἀναφορὰ τῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου τῆς Σαραγκόσσα, τὸ 1936. Τὸ Συνέδριο εἶχε δεχτεῖ αὐτὴν τὴν ἀναφορὰ καὶ ὁ Γκαρθία Ολιβέρ ἐκανε αὐτὴ τὴν κριτικὴ ὄχι μόνο στὴ φυλακὴ ἀλλὰ ἐπίσης καὶ ἀργότερα σὲ ἄλλες συγκεντρώσεις μὲ τοὺς ἀγωνιστὰς. Ἄ κ τ α ς Κ ο γ κ ρ ε ο ς α ο ν τ ἔ λ ᾶ C N T Μ ᾶ γ ι ο 1 9 3 6, Ἐκδόσεις CNT, Τουλούζη 1956.

10 Φρανθίσκο Ἀσκόζο στὴν Σ ο λ ι ν τ α ρ ι ν τ ᾶ τ Ὁ μ π ρ ἔ ρ α, 19 Μόρτη 1933. Μετὰ τὰ γεγονότα τοῦ Γενάρη 1932, ἀπὸ περιοδικό Ἐ α τ ο ὕ ν τ ι ο ς στὴ Βαλέντσια, ἄρχισαν νὰ πορουσιάζονται διαφορὰ ἄρθρα καὶ μελέτες γιὰ τὴ θεωρία τοῦ ὀντιεξουσιαστικοῦ κομμουνισμοῦ, μὲ στόχο τὴ διατύπωση ἐνός προγράμματος. Μέσα ο ὅλες τίς μελέτες σημεῖω-νουμε οὐτέες πού ἐγίνον ἀπὸ τοὺς μηχανικούς· Χιγκίνιο Νόχα Ρουίζ, ἀπὸ τοὺς γιαστροὺς Ἰσοάκ Πουέντε, Ἄλκρουντο καὶ Ρε-μαρτίντεζ, καὶ ἐπίσης οὐτέες πού ἐγίναν ἀπὸ τοὺς οἰκονομολόγους Γκαστὸν Λεβόλ, Ντιέγκο Ἀμπάντ ντέ Σαντιγιάν καὶ διάφορα ἄλλα θεωρητικά ἔργα τοῦ Ὁρομπόν Φερνόντεζ. Ἀργότερα ἐμφανί-στηκε ἓνα φυλλάδιο ἀπὸ τὸν Ἰσαάκ Πουέντε, μὲ τίτλο «Ἀντιε-ξουσιαστικός Κομμουνισμός», πού χρησιμοποιήθηκε ὡς βόση γιὰ τὴ αὐζήτηση τοῦ θέματος, ἀπὸ Συνέδριο τῆς CNT στὴν Σαραγκόσσα, τὸ Μάη τοῦ 1936.

6. Αηστεία, Όχι, Συλλογική Άπαλλοτριώση, Ναί!

Όταν ο Ντουρρούτι και ο Άσκάζο μεταφέρθηκαν στις φυλακές Μοντέλο τής Βαρκελώνης, ήξεραν ότι ή καταπίεση θα ήταν πολύ σκληρή. Άλλά εκεί κατάλαβαν ότι ήταν πολύ πιό σκληρή απ' όσο είχαν φανταστεί. Υπήρχαν εκεί εκατοντάδες έργατες οάν «πρέζος γκουμπερνατίθος» (κρατούμενοι τής κυβέρνησης), πού τó μόνο έγκλημα πού είχαν κάνει ήταν ότι είχαν μιá ταυτότητα τής CNT. Γι' αυτούς πού βρίσκονταν στήν έξουσία, μιá καταπίεση τόσο άκραία όσο αυτή ύποτίθεται ότι θα άποθάρρυνε τούς χλιαρούς και θα τούς άπομάκρυνε από τήν CNT. Άλλά έκαναν λάθος. Οί έργατες πού έμπαιναν στή φυλακή άγνοώντας συχνά άκόμα και τίς θεμελιώδεις άρχές τού άναρχισμού, έφευγαν έχοντας άποκτήσει μιá γερή θεωρητική μόρφωση. Οί φυλακές έγιναν σχολεία για τούς επαναστάτες και ο Ντουρρούτι και ο Άσκάζο έπαιζαν ένα σπουδαίο ρόλο στις συζητήσεις πού γίνονταν μέσα σ' αυτές. Η συνύπαρξη μέσα στις φυλακές άνάπτυξε τήν ταξική άλληλεγγύη και στά κελλά έίχε δημιουργηθεί ένα κολλεκτιβιστικό καθεστώς: χρήματα, φαγητό, τά πάντα μοιράζονταν έξίσου.

Τόν Ιούλη του 1933, ο Ντουρρούτι και ο Άσκάζο μεταφέρθηκαν στο φρούριο Σάντα Μαρία (στο Καντίζ) οάν «πρέζος γκουμπερνατίθος». Πολύ γρήγορα μετά τήν άφιξή τους, ζέσπασε μιá έξέγερση τών φυλακισμένων έξαιτίας τών άσχημων συνθηκών διαβίωσης. Ό Ντουρρούτι έξηγει αυτή τήν έξέγερση σ' ένα γράμμα στή γυναίκα του: «Υπάσχει ένα όριο στήν ανθρώπινη άντοχή και οι φυλακισμένοι τής Σάντα Μαρία έδειξαν όλοκάθαρα ότι είχαν φτάσει σ' αυτό τó όριο άντοχής λίγο πριν έξεγερθούν.

» Ζώντας μέσα στο κελλά, μόνος και χωρίς στοιχειώδη περιποίηση, ο νεαρός Λούνα πέθαινε. Η έξέγερση τών φυλακισμένων ήταν δικαιολογημένη και έτσι έγιναν κύριοι τής φυλακής. Φοβισμένος ο διευθυντής ζήτησε βοήθεια από τήν κυβέρνηση. Του έστειλαν ένα λόχο Έθνοφυλακών, πού εισέβαλαν μέσα στο έσωτερικό τής φυλακής πυροβολώντας. Οί φυλακισμένοι είχαν μόνο αυτοσχέδια όπλα για νά υπερασπίσουν τούς έαυτούς τους.

Οί φρουροί είχαν πιστόλια. Έγινε μιὰ άγρια πάλη σώμα με σώμα.

» Στο τέλος, ή ώμη βία έπιβλήθηκε στη λογική. Οί φυλακισμένοι συντρίφθηκαν. Τους άπομόνωσαν, τους βασάνισαν, οι προσβολές και τὰ χτυπήματα αύξήθηκαν. Οί φυλακισμένοι άπάντησαν σ' αυτά τὰ μέτρα με μιὰ δεκαπενθήμερη άπεργία πείνας. Τελικά οι Διευθυντές τής φυλακής ένδώσανε, αλλά ό θρίαμβος είχε και πολλά θύματα». Και ό Ντουρρούτι κατάληξε: «Όσο καιρό χρησιμοποιείται μιὰ τέτοια συμπεριφορά στις ανθρώπινες σχέσεις, ή κοινωνία δέν μπορεί νά ονομάζεται πολιτισμένη. Αυτό τó σύστημα πρέπει νά καταστραφεί και νά αντικατασταθεί από μιὰ κοινωνία όπου ό άνθρωπος δέν θά είναι σκλάβος του ανθρώπου, αλλά θά είναι όλοι ίσοι και όπου ό καθένας θά μπορεί νά αναπτύξει όλες τες ικανότητες πού διαθέτει. Δέν θά ύπάρξει ειρήνη στη γη όσο ύπάρχει αυτό τó είδος τής καταπίεσης. Οί έπαναστάτες δέν πρέπει νά τó ξεχνάνε αυτό γιατί αυτοί ακριβώς είναι πού θά τó καταστρέψουν»¹. Παρόλο πού ή μεταχείριση τών φυλακισμένων είχε γίνει πιό ανθρώπινη, ή άστική δικαιοσύνη άκολουθούσε τή δική της πορεία. Μιά μέρα του Σεπτέμβρη ό Ντουρρούτι έμαθε ότι θά δικαζόταν για «άλητεια», μιὰ κατηγορία πού έπινόησε ή Δημοκρατία για νά δικαιολογήσει τήν φυλάκιση ενός πολίτη, τόν όποϊον δέν μπορούσε νά κατηγορήσει για ένα συγκεκριμένο έγκλημα. Αυτός ό νόμος είχε γίνει για κείνους πού δέν είχαν ούτε μιὰ μόνη διεύθυνση ούτε γνωστά μέσα έπιβίωσης. Τό νά κατηγορήσουν έναν έργατη για άλητεια ήταν ή χειρότερη προσβολή. Για τόν Ντουρρούτι ήταν ένα χαστούκι στο πρόσωπο. «Έφαρμόζουν τόν νόμο για τήν άλητεια σέ μένα πού έχω έξαντληθεί από τή δουλειά! Μπορούν νά με κατηγορήσουν έπειδή πυροβόλησα άστυνομικούς, έπειδή προσπάθησα ν' αλλάξω, με κάθε δυνατό μέσο, αύτ ή κοινωνία πού δέν δέχομαι και πού μισώ. Άλλά για άλητεια! Κανένα δικαστήριο δέν έχει τó δικαίωμα νά δικάσει τόν έργατη Ντουρρούτι σάν άλητη! Αυτό νά πείτε στους άνώτερους σας». Λίγες μέρες άργότερα, ή Κυβέρνηση, άντιμέτωπη με άπεργίες και διαδηλώσεις σ' όλόκληρη τή χώρα, πού άπαιτούσαν τήν άπελευθέρωση τών κρατούμενων, άφησε τόν Ντουρρούτι έλεύθερο.

Η κυβέρνηση νικήθηκε και σιγά - σιγά άπελευθέρωσε όλους τους φυλακισμένους. Στις άρχές του Όκτώβρη άπελευθερώθηκε και ό Φραν-

θίθο 'Ασκάζο. Περνώντας από τη Μαδρίτη κατέκρινε με οξύτητα τη σκληρή συμπεριφορά των Δημοκρατικών αρχών απέναντι στους φυλακισμένους στο φρούριο της Σάντα Μαρία².

Η κατάσταση δεν ήταν ευνοϊκή για τον Ντουρρούτι και τον 'Ασκάζο, που έψαχναν τώρα για δουλειά. Ύπῆρχε ανεργία και ένα συστηματικό μπουκοτάζ από τους εργοδότες απέναντι στους «δημόσιους κινδύνους». Η Έμιλιέν Μορίν, η γυναίκα του Ντουρρούτι, αντιμετώπιζε κι αυτή τις ίδιες δυσκολίες. Τελικά βρήκε δουλειά σαν ταμίας σ' ένα κινηματογράφο.

Μαθαίνοντας ότι ένα μεταλλουργείο ζητούσε τρεις εργάτες σά ρυθμιστές, ο Ντουρρούτι, που αγαπούσε πάρα πολύ τη δουλειά του, παρουσιάστηκε στο γραφείο μαζί με άλλους δυο συντρόφους. Όπως συνήθως δεν τον προσλάβανε. Οί δυο σύντροφοι τότε επέμεναν ότι έπρεπε να τὸ πληροφορηθεί αυτό ο εκεί αντιπρόσωπος του συνδικάτου. 'Αλλά ο Ντουρρούτι τους εξήγησε ότι αυτό μπορεί να προκαλούσε απεργία τῶν εργατῶν τοῦ μεταλλουργείου. «Τὸ συνδικάτο δὲν πρέπει νὰ μάθει τίποτα γι' αὐτό. Αὔριο θὰ πᾶτε νὰ δουλέψετε. Εἶναι ἀνώφελο νὰ χτυπᾶμε τὸ σίδερο τώρα: εἶναι κρύο. Οἱ ἀπεργίες γίνονται ὅταν τὶς θέλουν οἱ ἐργάτες. Ἄν ξέσπαγε σήμερα μιὰ ἀπεργία στὴ μεταλλουργικὴ βιομηχανία, τότε θὰ παίζαμε τὸ παιχνίδι τῆς ἀστικῆς τάξης. Ποτὲ δὲν ἐπαίξα τὸ παιχνίδι τῆς ἀντίδρασης καὶ σήμερα, ζέχωρα ἀπὸ συναισθηματισμοῦ, δὲν θὰ ἐπιτρέψω νὰ γίνει μιὰ ἀπεργία μὲ τὴν ὁποία δὲν θὰ κερδίσουμε τίποτα, ἀλλὰ, ἀντίθετα, θὰ χάσουμε πολλά»³.

Ἡ χρονιά τοῦ 1933 σφραγίστηκε μὲ μιὰ οικονομικὴ κρίση. Ἦταν ἡ ἀντανάκλαση μιᾶς διεθνούς κρίσης καὶ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴ δημιουργία μιᾶς ἐκρηκτικῆς κατάστασης, ἰδιαίτερα στὴ Βαρκελώνη, ὅπου ὑπῆρχε μιὰ μεγάλη συγκέντρωση εργατῶν. Γίνονταν μαζικὲς ἀπολύσεις σὲ ὅλες σχεδὸν τὶς βιομηχανικὲς μονάδες καὶ ἡ ἀνεργία εἶχε οὐσιαστικὰ ἀγγίξει ὅλες τὶς οἰκογένειες τῶν εργατῶν. Γιὰ ν' ἀντιμετωπίσουν αὐτὴ τὴ κατάσταση, βλέποντας ὅτι τὸ Κράτος δὲν ἀποζημίωνε τοὺς ἀνεργούς, καὶ ἡ CNT δὲν εἶχε κεφάλαια μὲ τὰ ὁποία θὰ μπορούσε νὰ βοηθήσει, ὁργανώθηκε ἕνα εἶδος σωματείου γιὰ τοὺς ἀνεργούς. Αὐτὸ τὸ σωματεῖο ἀνάγκασε ὅλους τοὺς ἐργοδότες, ποὺ χρειάζονταν ὑπερριακὴ ἐργασία, νὰ προσλάβουν υερικοὺς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους του. Ὅργανώθηκαν ἀκόμη ὁμάδες ἀ-

νέργων που πήγαιναν κι έτρωγαν μαζικά στα έστιατόρια τής πόλης. Όμάδες γυναικῶν αγοράζαν με πίστωση από τὰ μαγαζιά που ψώνιζαν. Έκτος απ' όλες αυτές τες πράξεις, έγινε και μιὰ γενική απεργία για τὸ ἐνοίκιο, και για νὰ γίνει μιὰ ἀποτελεσματική ὀργανώθηκαν ἐπιτροπές σὲ κάθε σπίτι, δρόμο και προάστιο για νὰ κάνουν ἕνα κοινὸ μέτωπο ἐνάντια στὴν ἀστυνομία, σὲ περίπτωση που θὰ τοὺς ἔκαναν ἔξωση.

Ἄκόμη υπῆρχε ἡ μακρόχρονη απεργία τῶν ἐργατῶν τῶν Τηλεπικοινωνιῶν και τῶν Τράμ στὴ Βαρκελώνη, που ἀνάγκασε τοὺς ἀπεργούς, ἐξαιτίας τῆς σκληρότητας τοῦ ἀγῶνα τους, νὰ κάνουν πράξεις σαμποτάζ ὅπως μιὰ βομβιστική ἐπίθεση στὸ τηλεπικοινωνιακὸ δίκτυο ἢ πυρπόληση τῶν τράμ.

Κι ἔτσι δὲν ἔκανε σὲ κανέναν ἐκπληξη πού, σὲ μιὰ τέτοια ἀτμόσφαιρα κοινωνικῆς ἐντασης, οἱ ἀνθρώποι που ὀδηγήθηκαν στὴν ἀπελπισία, προσπαθοῦσαν νὰ βροῦν μιὰ λύση, προσφεύγοντας ἀκόμα και στὶς ἐνοπλες ληστείες. Ὅρισμένοι ἀναρχικοὶ ἀγωνιστὲς παγιδεύτηκαν σ' αὐτὸ τὸ δίκτυο, ἀλλὰ ἡ FAI ἔκανε ὅ,τι μπορούσε για νὰ σταματήσει αυτές τες μεμονωμένες πράξεις και νὰ δώσει προτεραιότητα στὶς μαζικὲς πράξεις. Ἔγιναν πολλές συγκεντρώσεις για νὰ συζητήσουν αὐτὰ τὰ προβλήματα. Σὲ μιὰ απ' αυτές τες συνεδριάσεις ἦταν που ὁ Ντουρρούτι ἔπρεπε νὰ ἐπιβεβαιώσει τὴ θέση του, ὅταν κάποιος τὸν κατηγορήσει ὅτι εἶχε πάρει κι αὐτὸς μέρος σὲ τέτοιες πράξεις: «Εἶναι ἀλήθεια ὅτι λήστεψα τράπεζες, ὄχι μόνο στὴν Ἰσπανία ἀλλὰ σ' ὀλόκληρο τὸν κόσμο, ἀλλὰ... πάντα για ἕνα γενικὸ σκοπὸ. Τὰ ἑκατομμύρια που πήραμε πῆγαν κατευθεῖαν στὸ ταμεῖο τῆς ὀργανωσης. Κανείς δὲν ἔβαλε στὴν τσέπη του οὔτε μιὰ δεκάρα. Πολὺ συχνά, λίγες ὥρες μετὰ τὴν ἀπαλλοτρίωση, ὁ ἀγωνιστὴς που τὴν ἔκανε δὲν εἶχε οὔτε νὰ φάει. Αὐτὴ ἡ μέθοδος χρησιμοποιήθηκε τότε γιατί οἱ περιστάσεις ἦταν διαφορετικὲς απ' ὅ,τι εἶναι σήμερα.

«Ἐνα ἑκατομμύριο συνδικαλιστὲς, ἕνας λαὸς που περιμένει τὴν εὐνοικὴ στιγμή για νὰ πραγματοποιήσει τὴν ἐπανάσταση, ἀπαιτεῖ ἄλλες τακτικὲς, μαζικὲς πράξεις, ἀπαλλοτριώσεις τῶν ἐργοστασίων, τῆς γῆς, τῶν ὀρυχείων. Ὅταν ἕνα ἐργοστάσιο κλείνει, πρέπει νὰ τὸ καταλάβουν οἱ ἐργάτες και ἔμεις, οἱ ἀγωνιστὲς, πρέπει νὰ εἴμαστε οἱ πρῶτοι που θὰ δώσουμε τὸ παράδειγμα γι' αὐτὴν τὴν ἐπαναστατικὴ ἀπαλλοτρίωση, προαναγγέλον-

τας τὸν δρόμο γιὰ τὴ γενικὴ ἀπαλλοτρίωση. Ληστεία, ὄχι, μαζικὴ ἀπαλλοτρίωση, ναί! Ἡ πορεία τῆς Ἱστορίας ἔχει προχωρήσει πέρα ἀπὸ τὸ χτέος. Καὶ αὐτὸς πού θέλει νὰ τὸ ξαναζήσει κρυβόμενος πίσω ἀπὸ τὸ, «δικαίωμα τῆς ζωῆς», εἶναι ἐλεύθερος νὰ τὸ κάνει. Ἀλλὰ πρέπει νὰ τὸ κάνει ἔξω ἀπὸ τὶς γραμμές μας, ἀποκηρύσσοντας τὸν τίτλο τοῦ ἀγωνιστῆ κι ἀναλαμβάνοντας τὴν εὐθύνη τῆς πράξης τοῦ μόνου γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, χωρὶς νὰ ἐκθέσει τὴ ζωὴ τοῦ κινήματος οὔτε τὴν ὑπόληψή του μπροστὰ στὴν ἐργατικὴ τάξη»⁴.

Ἡ ἀπόφαση ἦταν ὀριστικὴ: δὲν θὰ γίνονταν πιά «ληστείες» στὶς γραμμές τῶν ἀναρχικῶν. Καὶ ἔτσι ἡ FAI θὰ μπορούσε ἀνενόχλητα νὰ ἀντιμετωπίσει τὴν ἐκοτράτεια τοῦ ἀστικοῦ Τύπου, βέβαιη ὅτι κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀγωνιστὲς δὲν θὰ ἦταν ἐκτεθειμένος σὲ τέτοιες πράξεις.

Ἡ Λὰ Βανγκουάρντια τῆς Βαρκελώνης, μιὰ πολὺ γνωστὴ ἐφημερίδα τῆς δεξιᾶς, εἶχε διακριθεῖ ἰδιαίτερα σ' αὐτὴ τὴν ἐκοτράτεια δυσφήμισης τοῦ ἀναρχισμοῦ καὶ παρουσιάσῃς του σὰν ληστρικοῦ. Ὁ Ἀσκάζο καὶ ὁ Ντουρρούτι ἀποφάσισαν νὰ θάλουν ἓνα τέλος σ' αὐτὸ ἐπισκεπτόμενοι τὸν ἀρχιουντάκτη αὐτῆς τῆς ἐφημερίδας. Μόλις παρουσιάστηκαν μπροστὰ του, τοῦ ἀποκάλυψαν ποιοὶ εἶναι: «Εἴμαστε ἀντιπρόσωποι τῆς FAI καὶ διαλέξαμε τὴν ἐφημερίδα σας γιὰ νὰ δημοσιεύσουμε μιὰ δῆλωση. Αὐτὸ εἶναι τὸ κείμενο: «Ἡ FAI προτείνει νὰ ὀργανωθοῦν μαζικὲς ἀπαλλοτριώσεις στὴν Ἰσπανία διεμέσου μιᾶς κοινωνικῆς ἐπανάστασης καὶ μὲ τὴν ἐγκαθίδρυση τοῦ Ἀντιεξουσιαστικοῦ Κομμουνισμοῦ. Οἱ μέθοδοι πού θὰ χρησιμοποιηθοῦν θὰ εἶναι ἡ μαζικὴ δράση καὶ ἐπαναστατικὲς γενικὲς ἀπεργίες. Κάθε ἄλλη μέθοδος, ὅπως ἡ ἀτομικὴ κλοπὴ, δηλαδὴ ἡ ληστεία, εἶναι ἀντίθετη μὲ τὶς ἐπαναστατικὲς τακτικὲς τοῦ ἀναρχισμοῦ καὶ συνεπῶς ὁ ἀναρχισμὸς ἀποκηρύσσει αὐτὴ τὴ μέθοδο σὰ βλαβερή». Αὐτὸ εἶναι πού ζητᾶμε ἀπὸ σας. Σὰν ἀρχιουντάκτης αὐτῆς τῆς ἐφημερίδας, ὅταν ἀκούτε, μέσα στὰ ἄλλα, γιὰ ἐνοπλές ληστείες, περιοριστεῖτε στὴ δημοσίευση τῆς ἀπλῆς ἀλήθειας, χωρὶς νὰ ἀναφέρετε τὰ ὀνόματα τῆς CNT ἢ τῆς FAI, ἀφοῦ αὐτὲς οἱ ὀργανώσεις δὲν ἔχουν καμιὰ σχέση μ' αὐτὴ τὴ δραστηριότητα. Ἐλπίζουμε ὅτι θὰ ἀφιερῶσετε ἰδιαιτέρη προσοχὴ σ' αὐτὸ τὸ θέμα καὶ ὅτι θὰ λογοκρίνετε τὶς Ἱστορίες τῶν δημοσιογράφων σας, πού εἶναι τόσο ἐπιπόλαιοι. Μὴ μᾶς ὑποχρεώσετε νὰ ξαναφέρουμε τὴν τακτικὴ τῆς «κόκκινης λογοκρισί-

ας», που το Συνδικάτο Γραφικών Τεχνών είναι έτοιμο να χρησιμοποιήσει»⁵.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 Γράμμα του Ντουρρούτι στην γυναίκα του Έλενα τελευταία παράγραφος περιγράφει την φωτογραφία των πεντε αγωνιστών (του Άσκάζα, του Ντουρρούτι, του Περέζ Καμπίνα, του Πασουλίνο Ντίαζ και του Λόρντα), φυλακισμένων στην Σαντα Μαρία, που ήταν κι αυτή μέσα στο γράμμα και που χρησιμοποιήθηκε για την προπαγάνδα στην διάρκεια της εκαταρατείας απελευθέρωσης τους, που γινονταν εκείνη την εποχή (Τό γραμμα και η φωτογραφία είναι από προσωπικό αρχείο)

2. CNT, 3 Νοέμβρη, 1933

3 Ένα Άρθρο στο περιοδικό Ο ύ μ π ρ ά λ, τόν Νοέμβρη του 1938, που αναφέρεται στην ζωή του Ντουρρούτι

4. Ο Χουάν Μανουέλ Μολίν (Χουανέλ), που την εποχή αυτή ήταν άρχισυντάκτης της αναρχικής εβδομαδιαίας εφημερίδας, Τ ι έ ρ α ι Λ ι μ π ε ρ τ ά τ, θριακόταν ο αυτό το συνέδριο και έγραψε γι' αυτά τα γεγονότα

5 Η «Θενθούρα ρόχα», ήταν η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε από τους τυπογράφους στην διάρκεια της γενικής απεργίας στην Βαρκελώνη, τó Δεκέμβρη του 1919 Λογόκριναν όλες τις αναφορές, στα περιοδικά, των κυβερνητικών δραστηριοτήτων, που θα μπορούσαν νά είναι θλαβερές γιό τó όπεργιακό κίνημα Τό Συνδικάτο Γραφικών Τεχνών τής Βαρκελώνης επέβαλε άκόμα και πρόστιμα στους άρχισυντάκτες των εφημερίδων που δέν ύπατόσσονταν στην «κοκκινή λογοκρισία» Άνέκδοτο που αναφέρεται από τον Λιμπέρτο Καλλέχα

7. Ἡ Ἐκλογικὴ Ἀπεργία τοῦ 1933

Ἡ θητεία τοῦ Λερού ὡς Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τερματίστηκε στις 4 Νοέμβρη 1933. Ὁ Ἀλκαλά Ζαμόρα πρότεινε στὸν Μαρτίνεζ Μπάριο νὰ σχηματίσει μιὰ κυβέρνηση ποὺ θὰ διέλυε τὸ Κοινοβούλιο καὶ θὰ προετοίμαζε νέες ἐκλογές. Ἡ Σοσιαλδημοκρατικὴ κυβέρνηση εἶχε περατώσει τὴ θητεία της.

Ἡ προεκλογικὴ ἐκστρατεία ἄρχισε καὶ ἡ δεξιὰ σχημάτισε ἕνα συνασπισμὸ παρουσιάζοντας ἕναν ὑποψήφιο. Τὸ προεκλογικὸ της σύνθημα ἦταν ἡ ἀμνηστία γιὰ τοὺς φυλακισμένους τῆς «σανχουρ-χάντα», δηλαδὴ αὐτῶν ποὺ εἶχαν ἀνακατευθεῖ στὸ ἀντιδημοκρατικὸ πραξικόπημα στις 10 Αὐγούστου 1932, ποὺ εἶχε ὀργανωθεῖ ἀπὸ τὸ μοναρχικὸ Στρατιγὸ Σανχουῆρχο, Προστέθηκαν ἀκόμα καὶ δυὸ ἄλλα συνθήματα: ὁ ἀντιμαρξισμὸς καὶ ἡ ὑπεράσπιση τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἀριστερά, χωρισμένη σὲ Δημοκρατικούς καὶ Σοσιαλιστές, στήριξε τὴν προπαγάνδα της στὴν ὑγεία τῆς Δημοκρατίας, κάτι ποὺ ἦταν ἀπαραίτητο γιὰ τὴν κάθαρση τῆς διαφθορᾶς τῶν Ριζοσπαστῶν (τοῦ Λερού) καὶ τὴν ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ κλήρου (Χιλ Ρόμπλες). Τὰ βασικὰ προβλήματα, δηλαδὴ, ἡ γενικὴ ἀμνηστία γιὰ τοὺς «πολιτικούς» κρατούμενους, ἡ ἀνεργία, ἡ ἀναγκαιότητα τῆς ἀγροτικῆς μεταρρύθμισης, ἡ ἐθνικοποίηση τῶν ὀρυχείων καὶ τὸ μονοπώλιο τοῦ ξένου κεφάλαιου, ἀγνοήθηκαν τελείως.

Τὸ νὰ σωθεῖ ἡ Δημοκρατία δὲν σήμαινε τίποτε γιὰ τὴν ἐργατικὴ τάξη. Γιατί θάπρεπε νὰ τὴν ὠσόουν;

Ἡ CNT συγκάλεσε μιὰ ἐθνικὴ ὀλομέλεια περιφερειακῶν ἐπιτροπῶν. Ἡ θέση ποὺ υιοθέτησαν δημοσιεύτηκε: «Κάνεις νὰ μὴ ψηφίσει... Ἡ πολιτικὴ δὲ χρησιμεύει παρὰ μόνο γιὰ νὰ ἐξαπατᾷ τὴν ἐργατικὴ τάξη σχετικά μὲ τις προσδοκίες της γιὰ πλήρη χειραφέτηση. Ἀλλὰ συνιστοῦμε στὸν καθένα νὰ προετοιμάζεται ἐντατικὰ ἔτσι ὥστε νὰ εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὸν καπιταλισμὸ καὶ τὸ Κράτος, μὲ κάποιες πιθανότητες ἐπιτυχίας». Ἀποφασίστηκε ἀκόμα ὅτι σὲ περίπτωση ἐπιτυχίας τῆς δεξιάς, θὰ ἄρχιζε μιὰ γενικὴ ἐπαναστατικὴ ἀπεργία, ποὺ θὰ ἔφτανε καὶ μέχρι τὴν ἐνοπλι ἐπανάσταση, καὶ θὰ παρέσυρε μὲ τὸ μέρος της τοὺς ἐργάτες ποὺ ἔλεγχε ἡ UGT.

Τὸ κύριο ἄρθρο τῆς CNT, τοῦ ἐθνικοῦ τους

φερέφωνου, ήταν σαφές: «Η κυριώτερη βάση του αντιεξουσιαστικού κομμουνισμού είναι η Κομμούνα. Ο κρατικός συγκεντρωτισμός δεν κατάφερε να καταστρέψει αυτή τη λαϊκή εκδήλωση στην Ίσπανία. Η Ιστορική φιλοδοξία του λαού μας έχει ριζώσει μέσα σε αυτήν και η τελευταία προσφέρει το απαραίτητο θεμέλιο για μια κοινωνική και αντιεξουσιαστική οργάνωση. Το να καταλάβουμε την Δημοτική Κυβέρνηση και να ανακηρύξουμε την ελεύθερη Κομμούνα είναι το πρώτο βήμα για την αντιεξουσιαστική επανάσταση. Όταν γίνει Κομμούνα ή Δημοτική Κυβέρνηση, τότε όλες οι λειτουργίες της κολλεκτιβοποιούνται στα χέρια του λαού. Ο λαός ενεργεί σαν διαχειριστής για τη διατήρηση της ιδιότητας των καθηκόντων και των δικαιωμάτων, και η Λαϊκή Συνέλευση γίνεται η εκτελεστική εξουσία, ανώτερη και ασύγκριτη»¹.

Η προεκλογική έκστρατεία άρχισε σημαδεμένη από τη βία. Η Άξιον Κατόλικά οργάνωσε μια πραγματική αγορά για ψήφους, βάζοντας σε κίνηση τον μηχανισμό της, που είχε αρχικά οργανωθεί για τη συλλογή εισφορών, και προστατευόμενη από τους άφεντες κάθε χωριού. Ο Χιλ Ρόμπλες ήταν ο μελλοντικός αρχηγός αυτού του αντιδραστικού και θρησκευτικού συνασπισμού της CEDA, που την αποτελούσαν κεφαλαιοῦχοι, γαιοκτήμονες, οι μεγαλοαστοί και ο στρατός, που για πολλούς αιώνες εμπόδιζαν την πρόοδο της χώρας.

Για ν' αντιμετωπίσουν την CEDA, οι φτωχοί δεν είχαν κανένα άλλο μέσο παρά μόνο την ένοπλη εξέγερση, αφού οι δήθεν εκπρόσωποί τους, οι Σοσιαλιστές και οι Δημοκρατικοί, που ήταν στην εξουσία για δυο χρόνια, τους είχαν γεμίσει με άπδια για την πολιτική. Ανάμεσα στην φασιστική δεξιά και στην άριστερά, που την αντιπροσώπευε η φιλελεύθερη αριτική τάξη, η CNT είχε μόνο ένα τρόπο ενέργειας: να ενισχύσει ένα επαναστατικό κλίμα, προσανατολίζοντας την εργατική τάξη προς τον εύλογο σκοπό στον οποίο οδηγούσε αναπόφευκτα η Ιστορική κατάσταση.

Στη διάρκεια μιας τοπικής ολομέλειας στη Καταλωνία ξέσπασε για πρώτη φορά μια διαφωνία μέσα στους κόλπους της ομάδας «Νοζότρος». Με εξαίρεση τον Ντουρρούτι και τον Άσκάζο, όλοι σκέφτηκαν ότι μια ένοπλη εξέγερση, εξαιτίας των συνθηκών που επικρατούσαν, θα έφερνε την ήττα. Δεν είχαν καιρό για να οργανώσουν αυτό το κίνημα. Έπιπρόσθετα, σύμφωνα με τον Γκαρθία Όλιβέρ,

θά ήταν απαραίτητη και μιὰ παραστρατιωτική ὀργάνωση. Καί τέλος, δὲν θάπρεπε νὰ ξεχνάει κανεὶς τὴν κατάσταση ἐξαθλίωσης στὴν ὁποία βρίσκονταν ἡ **CNT**.

Ἄλλὰ γιὰ τὸν Ντουρρούτι, μιὰ ἴττα ἦταν προτιμότερη ἀπὸ τὴν ἀπραξία ἢ ἀπὸ τὴν προπαγανδιστικὴ ἐκστρατεία ὑπὲρ τῆς ἀριστερᾶς. Σκέφτηκε ἀκόμη ὅτι οἱ συνθήκες πού ἐπικρατοῦσαν τώρα ἦταν πολὺ καλύτερες ἀπ' αὐτὲς πού ὑπῆρχαν στὶς 8 Γενάρη, γιατί τότε τὸ κίνημα ἐμπνεόταν μόνο ἀπ' τὸν ἀναρχοσυνδικαλισμό, ἐνῶ τὸ κίνημα πού εἶχε ὀργανωθεί τώρα ἦταν πιὸ δημοφιλές. Ὑπῆρχε πιθανότητα νὰ πάρουν μὲ τὸ μέρος τους καὶ τὶς μάζες τῶν ἐργατῶν πού ἀκόμη ἀκολουθοῦσαν τοὺς Σοσιαλιστὲς καὶ τοὺς Δημοκρατικούς. Γιὰ αὐτοὺς οἱ τελευταῖοι ἀναμφίβολα θά νικιόνταν στὶς 19 Νοέμβρη 1933. Ἄν συνέβαινε τὸ χειρότερο «τότε αὐτὸ τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα θά χρῆσιμευε σὰν μιὰ προειδοποίηση στὴν κυβέρνηση. Στὴν Ἰσπανία δὲν ἦταν δυνατόν νὰ υπάρξει κυβέρνηση πού νὰ ἀντιτίθεται στὴν **CNT**». Μὲ ἄλλα λόγια, ὁ Ντουρρούτι ἐννοοῦσε ὅτι ἦταν ἀπαραίτητο νὰ δείξουν σ' αὐτοὺς πού ἦταν στὴν ἐξουσία, ὅτι ὁ λαὸς εἶναι ἕτοιμος γιὰ τὰ πάντα. «Ὑπάρχουν περιπτώσεις», κατέληξε, «γιὰ τὶς ὁποῖες δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ ἀμφιβάλλουμε».

Ἐπειδὴ ἡ κατάσταση δὲν πρόσφερε ἄλλη λύση ἐκτὸς ἀπὸ μιὰ ἐπαναστατικὴ πορεία, υοθέτησαν τὴ γνώμη του. Ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ ἀπερίσκεπτες ἀποφάσεις πού πῆρε ποτὲ ἡ **CNT**. Πραγματικά, οἱ καλύτεροι ἀπὸ τοὺς ἀγωνιστὲς τῆς βρίσκονταν στὴ φυλακὴ. Ἡ Ἀνδαλουσία μόλις πού εἶχε συνέλθει μετὰ ἀπὸ μιὰ αἱματηρὴ καταστολή. Στὴν Καταλωνία, πού δὲν εἶχε περάσει οὔτε μιὰ στιγμή εἰρήνης, ὁ λαὸς προχωροῦσε ἀπὸ τὴν παρανομία στὴν νομιμότητα, μὲ τέτοια ταχύτητα πού δὲν ὑπῆρχε καμιὰ διαφορὰ ἀνάμεσα στὶς δυὸ αὐτὲς καταστάσεις.

Τὸ μόνο ἰσχυρὸ προπύργιο τῆς ὁμοσπονδίας ἦταν στὴν Ἀραγωνία, μπορούσαν ὅμως ἴσως νὰ βασίζονται καὶ στὶς Ἀστουρίες καὶ στὴν Γκαλιθία. Συνεπῶς, ἡ Ἀραγωνία θά γινόταν ἡ κεντρικὴ ἐστία τῆς ἐξέγερσης. Ἡ ἐξέγερση θά ὑποστηριζότανε ἀπὸ γενικὲς ἀπεργίες σὲ ὅλες τὶς περιφερειακὲς πρωτεύουσες καὶ στὰ χωριά. Ἐκλέχτηκε μιὰ Ἐθνικὴ Ἐπαναστατικὴ Ἐπιτροπὴ πού τὴν ἀποτελοῦσαν ὁ Ντουρρούτι, ὁ Ἰσαὰκ Πουέντε καὶ ὁ Κιπριάνο Μέρα. Θά τοὺς βοηθοῦσαν καὶ οἱ ἀγωνιστὲς τῆς Σα-

ραγκόσοα, τῆς πόλης πού εἶχαν ἐκλέξει οὖν ἔδρα τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἐπειδὴ δὲν εἶχαν πολλοὺς ἀγωνιστές, ὁ Ντουρρουτί ἐπρεπε νὰ ἀναλάβει καὶ μιὰ δευτέρη δουλειά: ἦταν ἓνας ἀπὸ τὴν ομάδα τῶν ὀμιλητῶν πού θὰ ἔπαιρναν μέρος σὲ μιὰ προπαγανδιστικὴ ἐκατρατεία καὶ μίλησε σὲ ἀρκετὲς συγκεντρώσεις. Μιὰ ἀπὸ τίς πιὸ σπουδαῖες ἦταν αὐτὴ πού ἐγίνε στὴν Πλάζα ντὲ Τόρος στὴ Βαρκελώνη, πού τὴν παρακολούθησαν περισσότεροὶ ἀπὸ ἑκατὸ χιλιάδες ἀνθρώποι. Ὁ δικηγόρος Μπενίτο Παμπὸν ἀπὸ τὴν Γρανάδα, ὁ συγγραφέας Βικτοριάνο Ὅρομπὸν Φερνάντεζ, ὁ ἐργάτης Φρανθίσκο Ἰαγκλέας καὶ ὁ μεταλλουργὸς Μπουεναβεντούρα Ντουρρουτί διαδέχτηκαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον στὸ βᾶθρο τῶν ὀμιλητῶν. Ὁ τελευταῖος ὀμιλητῆς εἶπε: «Ἄντιμέτωπη μὲ τὴν ἴπτα τῆς δημοκρατίας καὶ τὴν ἀπειλὴ τοῦ φασισμού, ἡ CNT δηλώνει ἐπίσημα τὸ δικαίωμά της νὰ κάνει τὴν ἐπανάσταση. Οἱ Σοσιαλιστὲς καὶ οἱ Κομμουνιστὲς λένε ὅτι μιὰ ἀποχὴ ἀπὸ τίς ἐκλογές θὰ βοηθοῦσε τὸ φασισμό. Ἄλλὰ ὅπως ἔχουμε πάντα πεῖ, ὅτι τὸ Κράτος εἶναι ἓνα ὄργανο καταπίεσης στὴν ὑπηρεσία μιᾶς τάξης, μένουμε πιστοὶ στὸν ἑαυτὸ μας. Καὶ ἐπειδὴ νομίζουμε ὅτι ἓνα ἀπελευθερωτικὸ κίνημα πρέπει πάντα νὰ εἶναι ἀντιθετὸ μὲ τὸ Κράτος, γι' αὐτὸ ὑποστηρίζουμε μιὰ ἐνεργητικὴ ἀποχὴ ἀπὸ τίς ἐκλογές. Αὐτὸ πάει νὰ πεῖ, ὅτι ἐνῶ θὰ μείνουμε μακριὰ ἀπὸ τὴν ἠλιθιότητα τῶν ἐκλογῶν, ὡστόσο πρέπει νὰ δράσουμε ἐνεργὰ μέσα στὰ ἐργοστάσια καὶ στοὺς δρόμους.

» Σκεφτεῖτε τὸ παράδειγμα τῆς Γερμανίας, δὲ που ὁ θρίαμβος τοῦ φασισμού ἀκολούθησε κάθε μορφή βίας ἐναντῖα στὸ προλεταριάτο. Ἐκεῖ συμβούλεψαν τοὺς ἀνθρώπους νὰ ψηφίσουν τὴ στιγμή ἀκριβῶς πού ὁ φασισμὸς καταλάμβανε τὴν ἐξουσία. Οἱ Σοσιαλιστὲς καὶ οἱ Κομμουνιστὲς ἤξεραν τίς προθέσεις τοῦ Χίτλερ, πράγμα πού δὲν τοὺς ἐμπόδισε νὰ εὐνοήσουν τὸ φασισμό, μὲ τὸ νὰ ψηφίσουν. Δὲν ἦταν ὥρα γιὰ νὰ ψηφίσουν ἀλλὰ γιὰ νὰ πάρουν τὰ ὄπλα. Τὸ δῖλημμα ἦταν φανερό: «ἐπανάσταση ἢ φασισμός». Δὲν ὑπῆρχε ἄλλη διέξοδος.

» Σήμερα ζοῦμε τὴν ἴδια κατάσταση. Ὁ φασισμὸς λέει ὅτι θὰ χρησιμοποιήσει «τὴ διαλεκτικὴ τῆς γροθιδῆς καὶ τῶν ὄπλων». Ἐργάτες, θυμηθεῖτε αὐτὲς τίς λέξεις! Πρέπει νὰ σηκωθοῦν τὰ ροζιασμένα χέρια καὶ τὰ ὄπλα τῶν φασιστῶν νὰ ἀντιμετωπιστοῦν μὲ τὰ ὄπλα τοῦ προλεταριάτου. Ἡ Ἰσπανία ἀντιπροσωπεύει μιὰ μεγάλη ἐλπίδα γιὰ ὅλο τὸν κόσμο.

Ἐάν σπκώσουμε παντιέρα ἐνάντια στοὺς Φασισμοὺς, ὑπάρχει περίπτωση νὰ δώσουμε μιὰ νέα στροφή στὴν Εὐρωπαϊκὴ καὶ στὴν παγκόσμια ἱστορία. Ἡ Ἱστορία δὲν θὰ καταγράψει τίς ἀσήμαντες πράξεις ἢ τίς ἐσωτερικὲς διαμάχες, θὰ συντηρήσει μόνον τὸ ἐντυπωσιακὸ ἔργο ποὺ μποροῦμε νὰ δημιουργήσουμε»².

Στὶς 16 Νοέμβριον 1933, ἡ προεκλογικὴ ἐκστρατεία τέλειωσε μὲ μιὰ μεγάλη συγκέντρωση ποὺ ὀργανώθηκε ἀπὸ τὴν FAI στὸ Κτίριο Καλῶν Τεχνῶν, στὴν ὁποία πῆραν μέρος ὁ Βιτσέντε Περέζ Κομπίνα, ὁ Φρανθίσκο Ἀσκάζο, ὁ Μπουεναβεντούρα Ντουρρούτι καὶ ὁ Γάλλος ἀγωνιστὴς Σεμπάστιαν Φώρ. Ὁ Φρανθίσκο Ἀσκάζο συνόφισε τὴν ὁμιλία του μέσα σὲ λίγες προτάσεις: «Ἡ ἐπανάσταση δὲν εἶναι μιὰ θάρραρη πράξη, ἀλλὰ μιὰ ἱστορικὴ ἀναγκαιότητα γιὰ τοὺς καταπιεσμένους, ἀν οἱ τελευταῖοι θέλουν νὰ ξανακερδίσουν τὴν ἀξιοπρέπιά τους. Μὲ τὴν ὑποταγὴ καὶ τὴν μεταρρύθμιση, ἡ καταπίεση καὶ ἡ σκληριὰ διατηροῦνται ζωντανές. Μόνον μὲ τὸν σκληρὸ καὶ ἐπίμονο ἀγῶνα, οἱ σκλάβοι μποροῦν νὰ σπάσουν τίς ἀλυσίδες τους καὶ νὰ δημιουργήσουν ἕναν νέο κόσμο. Ἀπὸ οἷς, ἐργάτες, ἐξαρτᾶται νὰ διαλέξετε! Αὐτὸ τὸ ἔργο ἀνάγει σὲ οἷς καὶ τὰ ἀποτελέσματά του εἶναι μόνον δικὰ σας».

Ὁ Ντουρρούτι μίλησε τελευταῖος: «Ἐργάτες, ἡ θύελλα πλησιάζει. Γιὰ ν' ἀντιμετωπίσει ὅλες τίς ἐκτακτὲς ἀνάγκες, ἡ FAI συμβουλεύει τοὺς ἐργάτες τῆς CNT, ἐπειδὴ αὐτοὶ εἶναι ποὺ ἐλέγχουν τὰ ἐργοστάσια καὶ τὰ παραγωγικὰ κέντρα, νὰ μὴν τὰ ἐγκαταλείψουν. Πρέπει νὰ μείνουν κοντὰ στὶς ἐγκαταστάσεις. Πρέπει νὰ μείνουν κοντὰ στὶς ἐγκαταστάσεις. Ἐξαρτᾶται νὰ διαλέξετε! Αὐτὸ τὸ ἔργο ἀνάγει σὲ οἷς καὶ τὰ ἀποτελέσματά του εἶναι μόνον δικὰ σας».

Ἐργάτες, ἡ θύελλα πλησιάζει. Γιὰ ν' ἀντιμετωπίσει ὅλες τίς ἐκτακτὲς ἀνάγκες, ἡ FAI συμβουλεύει τοὺς ἐργάτες τῆς CNT, ἐπειδὴ αὐτοὶ εἶναι ποὺ ἐλέγχουν τὰ ἐργοστάσια καὶ τὰ παραγωγικὰ κέντρα, νὰ μὴν τὰ ἐγκαταλείψουν. Πρέπει νὰ μείνουν κοντὰ στὶς ἐγκαταστάσεις. Πρέπει νὰ μείνουν κοντὰ στὶς ἐγκαταστάσεις. Ἐξαρτᾶται νὰ διαλέξετε! Αὐτὸ τὸ ἔργο ἀνάγει σὲ οἷς καὶ τὰ ἀποτελέσματά του εἶναι μόνον δικὰ σας».

Ἐργάτες, ἡ θύελλα πλησιάζει. Γιὰ ν' ἀντιμετωπίσει ὅλες τίς ἐκτακτὲς ἀνάγκες, ἡ FAI συμβουλεύει τοὺς ἐργάτες τῆς CNT, ἐπειδὴ αὐτοὶ εἶναι ποὺ ἐλέγχουν τὰ ἐργοστάσια καὶ τὰ παραγωγικὰ κέντρα, νὰ μὴν τὰ ἐγκαταλείψουν. Πρέπει νὰ μείνουν κοντὰ στὶς ἐγκαταστάσεις. Πρέπει νὰ μείνουν κοντὰ στὶς ἐγκαταστάσεις. Ἐξαρτᾶται νὰ διαλέξετε! Αὐτὸ τὸ ἔργο ἀνάγει σὲ οἷς καὶ τὰ ἀποτελέσματά του εἶναι μόνον δικὰ σας».

Ἐργάτες, ἡ θύελλα πλησιάζει. Γιὰ ν' ἀντιμετωπίσει ὅλες τίς ἐκτακτὲς ἀνάγκες, ἡ FAI συμβουλεύει τοὺς ἐργάτες τῆς CNT, ἐπειδὴ αὐτοὶ εἶναι ποὺ ἐλέγχουν τὰ ἐργοστάσια καὶ τὰ παραγωγικὰ κέντρα, νὰ μὴν τὰ ἐγκαταλείψουν. Πρέπει νὰ μείνουν κοντὰ στὶς ἐγκαταστάσεις. Πρέπει νὰ μείνουν κοντὰ στὶς ἐγκαταστάσεις. Ἐξαρτᾶται νὰ διαλέξετε! Αὐτὸ τὸ ἔργο ἀνάγει σὲ οἷς καὶ τὰ ἀποτελέσματά του εἶναι μόνον δικὰ σας».

ποτα, παρά μόνον τις άλυσίδες τους. Ζήτω ή Κοινωνική Έπανάσταση»³.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 CNT, Μαδρίτη, 3 Νοέμβρη 1933

2 Σ ο λ ι ν τ α ρ ι ν τ ά τ ' Ο μ η ρ ε ρ α, 7 Νοεμβρη 1933

3 Σ α λ ι ν τ α ρ ι ν τ ά τ ' Ο μ η ρ έ ρ α, 17 Νοέμβρη 1933.

8. Η Ξέγερση του Δεκέμβρη 1933

Κανένας δὲν ἔνοιωσε ἔκπληξη ἀπ' τ' ἀποτελέσματα τῶν γενικῶν ἐκλογῶν τῆς 19 Νοέμβρη 1933. Ὁ θρίαμβος τῆς δεξιᾶς ἦταν βέβαιος, γιατί ἡ ἀριστερά ἦταν διχασμένη, ἀνάμεσα σὲ μιὰ ἐργατικὴ τάξη ποὺ ἦταν ἀπογοητευμένη ἀπὸ τὴν πολιτικὴ τῆς κυβέρνησης τῶν Δημοκρατικῶν καὶ τῶν Σοσιαλιστῶν, καὶ τὴν CNT ποὺ ὑποστήριζε μιὰ «ἐκλογικὴ ἀπεργία»¹.

Οἱ ἀποφάσεις τῆς ὁμοσπονδίας ἐκτελέστηκαν πιστά, ἀφοῦ σημειώθηκε μιὰ ἀποχὴ 32% ποὺ ἔφτασε στὸ ἀποκορύφωμά της στὴν Καταλωνία μὲ ποσοστὸ 40%. Οἱ Σοσιαλιστὲς καὶ οἱ Δημοκρατικοὶ ἦταν οἱ μεγάλοι ἠττημένοι σ' αὐτὲς τὶς ἐκλογές, ποὺ παρουσίασαν τὴν εἰκόνα μιᾶς ἀληθινῆς καταστροφῆς γι' αὐτούς. Ὁ μεγάλος θρίαμβευτὴς ἦταν ὁ Χοσὲ Μαρία Χιλ Ρόμπλες, ἀρχηγὸς τῆς «Κομφεντεραθὸν Ἰσπανιόλα ντέ λὰς Ντερέκας Ὄτονόμας» (CEDA, Ἰσπανικὴ Συνομοσπονδία τῆς Ἀυτόνομης Δεξιᾶς). Αὐτὸς ὁ θρίαμβος τῆς δεξιᾶς σήμαινε τὴν πιθανότητα μιᾶς ἀποτελεσματικῆς ἐκδίκσης ἀπὸ μέρους τῶν δυνάμεων τῆς ἀντίδρασης: νὰ αὐξηθεῖ δηλαδὴ ἡ καταπίεση καὶ οἱ ἐπιθέσεις ἐναντία στὶς στοιχειώδεις κοινωνικὲς μεταρρυθμίσεις ποὺ εἶχαν καθιερωθεῖ στὴν διάρκεια τῆς προηγούμενης περιόδου.

Σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς προεκλογικῆς ἐκστρατείας ἡ CNT δὲν σταμάτησε νὰ ἀποκηρύσσει τὶς ἐκλογές, προβάλλοντας τὴν ἔνοπλη ἐξέγερση ὡς τὴ μόνη ἐπαναστατικὴ διέξοδο γιὰ τὴν ἐργατικὴ τάξη. Οἱ Σοσιαλιστὲς ἠγέτες δὲν ἀκούγαν τὶς ἐκκλήσεις τῆς CNT. Ἀλλὰ μὴ βρισκόμενοι πιά στὴν ἐξουσία καὶ ἔχοντας πάρει ἓνα μάθημα ἀπὸ τὴν τύχη τῶν Γερμανῶν συντρόφων τους, δὲν θὰ ἐνώνονταν μὲ τοὺς ἀναρχοσυνδικαλιστὲς γιὰ νὰ ἐξαπολύσουν μιὰ ἐπανάσταση; Αὐτὸ τὸ ἐρώτημα ἀπασχολοῦσε τὴ CNT τὴ στιγμὴ ποὺ ἔκανε τὶς ἀπαραίτητες προετοιμασίες γιὰ τὴν ἐξέγερση.

Ἀπὸ τὶς 23 Νοέμβρη, ἡ Ἐθνικὴ Ἐπαναστατικὴ Ἐπιτροπὴ εἶχε ἐγκατασταθεῖ στὴ Σαραγκόσσα, στὸ δεῦτερο πάτωμα ἑνὸς κτιρίου στὸ Κονθερτίντος. Ἐκεῖ, οἱ τρεῖς ἀγωνιστὲς ποὺ ἐπιλέχθηκαν ἀπ' τὸ συνέδριο τῆς CNT, ὁ Ντουρρούτι, ὁ Ἰσαὰκ Πουέντε καὶ ὁ Κιπριάνο Μέρα, μαζί μὲ τὸν Χοακὴν Ἀσκάζο καὶ ἀντιπροσώπους τῆς FAI καὶ τῆς FJL (Ἰσπανικὴ Ὁμοσπονδία Ἀντιεξουσιαστικῆς Νεολαίας) ἐπε-

ζεργάζονταν ένα σχέδιο για την εξέγερση.

Ο χάρτης της Ισπανίας είχε χωριστεί σε ζώνες με ξεχωριστό χρώμα, που ή κάθε μία καθόριζε τον ιδιαίτερο χαρακτήρα που θα έπαιρνε ο αυτές τις περιοχές ή εξέγερση. "Ετσι, στην «κόκκινη ζώνη» (στην Άραγωνία, στην Ριόχα και στη Ναβάρρα), ή εξέγερση θα ήταν θίαη. Στη «μπλέ ζώνη» (στην Καταλωνία) αντίθετα, μία γενική άπεργία ήταν τὸ προτιμότερο ὄπλο. Τέλος ή «πράσινη ζώνη», (τὸ Κέντρο και ὁ Βορὰς), ὅπου κυριαρχούσε ή Σοσιαλιστική επίδραση, ἀντιπροσώπευε τις περιοχές ὅπου οί ἀναρχοσυνδικαλιστές ἐλπίζανε ὅτι, κάτω ἀπὸ τὴν κάλυψη μιᾶς γενικῆς ἀπεργίας, θα ἔπαιρναν μὲ τὸ μέρος τους τὸς ἐργάτες τῆς UGT. Δύο ιδιαίτερα εὐνοϊκοί τομείς εἶχαν χρωματιστεῖ μὲ κόκκινο και μπλέ: ή Ἀνδαλουσία και τὸ Λεβάντε.

Ἡ Ἐπαναστατική Ἐπιτροπή δὲν ἀγνόησε ἐπίσης και τὸ προπαγανδιστικὸ ὕλικὸ που ἔπρεπε νὰ μοιραστεῖ στις περιοχές που θα γινόταν ή εξέγερση. Διάφορα φυλλάδια καλοῦσαν τὸς ἐργάτες νὰ καταλάβουν τὰ ἐργοστάσια, τὰ μαγαζιά και τὰ ὄρυχεία και νὰ πάρουν τὴν παραγωγή στὰ χέρια τους.

Ἐλεγαν στοὺς ἐργάτες νὰ σχηματίσουν συμβούλια, ὁμοσπονδοποιημένα σὲ τοπικὸ ἐπίπεδο, ἐνῶ τὰ χωρία, διαμορφωμένα σὲ κομμουνες, θα ήταν ὑπεύθυνα για τὴν ὀργάνωση τῆς διανομῆς. Οί ἐνοπλες λαϊκὲς πολιτοφυλακὲς, που θα δημιουργοῦνταν σὲ κάθε κομμούνα, θα ἐξασφάλιζαν τὴν ὑπεράσπιση τῆς Ἐπανάστασης κλπ. κλπ.² Αὐτὰ τὰ φυλλάδια εἶχαν σταλεῖ σὲ ὄλες τις Ἀμυντικὲς Ἐπιτροπὲς τῆς CNT και τις ἀναρχικὲς ὀμάδες που ήταν ὑπεύθυνες για τὸν συντονισμό τοῦ κινήματος.

Τὰ πάντα φαίνονταν ὅτι εἶναι ἔτοιμα και τίποτα δὲν εἶχε ἀφεθεῖ στην τύχη. Τὸ μόνο που περίμεναν ήταν ή στιγμή για νὰ δράσουν. Ἀλλὰ τὴν τελευταία στιγμή οί Ἀραγωνέζοι εἶχαν ἀμφιβολίες: δὲν θάταν καλύτερα νὰ ἐξαπολύσουν τὴν εξέγερση οί Καταλάνοι, που ήταν καλύτερα ὀργανωμένοι ἀπ' αὐτοὺς για νὰ παίξουν ἕναν ἡγετικὸ ρόλο; Ὁ Ἰσαάκ Πουέντε και ὁ Χοακὴν Ἀσκάζο εἶχαν ἀποτύχει στην προσπάθειά τους νὰ πείσουν τὸς Ἀραγωνέζους ν' ἀκολουθήσουν τὸ ἀρχικὸ σχέδιο και στὴ συνέχεια και ὁ Ντουρρούτι προσπάθησε νὰ τὸς πείσει ὅτι ἔτσι ἔπρεπε νὰ γίνει. Παρουσιάστηκε στὴ συγκέντρωση που εἶχαν ἀποφασίσει νὰ ὀργανώσουν οί ὁμοσπονδίες στὴ Σαραγκόσσα, για νὰ δοῦν τελικὰ ἀν ή Ἀραγωνία θα ἔπαιρνε μέρος ή

έχι στο έπαναστατικό κίνημα. Ήταν ή τρίτη φορά πού συζητούσαν αυτό τó θέμα. Στη διάρκεια τών δύο προηγούμενων συνεδριάσεων, ούτε ó Πουέντε ούτε ó Χοακίν Άσκάζο μπόρεσαν νά έπηρεάσουν τούς Άραγωνέζους. Αυτόι επέμεναν ότι έπρεπε νά ξεκινήσουν τήν έπανάσταση άλλες τοπικές όμοιοπονδίες πού ήταν περισσότερο ισχυρές. Έμεναν πιστοί στις ύποχρεώσεις τους, αλλά δέν ήθελαν νά θεωρούνται σαν ή κεντρική έστία τής εξέγερσης.

Ό Ντουρρούτι εξήγησε σ' αυτούς τούς ανθρώπους, τών όποίων τó θάρρος και τήν άξία γνώριζε πάρα πολύ καιρό, ότι υπήρχαν εκεί όλες οι συνθήκες πού έκαναν τήν Άραγωνία κατάλληλη για νά γίνει τó κέντρο τής προλεταριακής έπανάστασης. Έξήγησε μέ λεπτομέρειες τήν κατάσταση στη Βαρκελώνη, όπου οι άγωνιστές ύπόφεραν άκόμα από τις συνέπειες τής εξέγερσης τις 8 Γενάρη. Καί ή Άνδαλουσία δέν βρισκόταν σέ καλύτερη κατάσταση. Όσο για τó Κέντρο και τή Μαδρίτη, οι άγωνιστές τους θά πρόσφεραν όπως πάντα μία σημαντική βοήθεια, αλλά δέν θά μπορούσαν νά κάνουν μία άποφασιστική γενική άπεργία, επειδή έπρεπε ν' άντιμετωπίσουν τήν UGT.

Κι έτσι μόνο μέ τήν Άραγωνία και τήν Σαραγκόσα μπορούσε ή CNT νά κρατήσει τήν ύπόσχεσή της στην έργατική τάξη. Άν οι Άραγωνέζοι επέμεναν στην άπόφασή τους, πάλι ή CNT θά εξαπέλυε τήν εξέγερση αλλά δέν θά ήταν τίποτα παραπάνω από μία άπλή έπαναστατική γενική άπεργία. Άντίθετα, άν οι Άραγωνέζοι συμφωνούσαν ν' αλλάξουν τήν άπόφασή τους και νά πάρουν μέρος στην εξέγερση, τότε ή έπανάσταση θά εξαπλώνονταν σ' όλες τις άγροτικές περιοχές. Ό Ντουρρούτι ήξερε ότι είχε μεγάλη σημασία για τόν άγώνα νά έπιτευχθεί αυτή ή άλληλεγγύη τών έργατών και τών άγροτών, γιατί χωρίς αυτή τήν ένωση ή έπανάσταση δέν θά μπορούσε ποτέ νά πετύχει.

Ό Ντουρρούτι παρουσίασε τήν ανάλυσή του μέ πολύ ψυχρό τρόπο, αναγκάζοντας τόν έαυτό του νά καλιναγωγήσει τó ένθουσιασμό τού φλογερού του χαρακτήρα. Πρόσθεσε ότι (...) τó γεγονός ότι χάσαμε μία μάχη δέν θάπρεπε νά μετατρέψει τόν λόγο πού μπορεί νάχει κάποιος για νά πολεμήσει για ένα σκοπό, γιατί τó όπλο τού έπαναστάτη είναι ακριβώς αυτή ή πίστη πού έχει στο σκοπό». Καί μετά ζαναγυρνώντας στο θέμα τής δ ρ ά σ η ς, αυτής τής δράσης πού θεωρούσε ότι είναι ή κινητήρια δύναμη όλης τής κοινωνικής προ-

όδου, ο Ντουρρούτι χρησιμοποίησε σ' αυτό το σημείο το ύφος που χρησιμοποιούσε πάντα. "Ένας μάρτυρας αυτού του συνέδριου αναφέρει ότι «μετέδιδε το επαναστατικό του πάθος σ' όλους τους αγωνιστές του Συνδικάτου Μεταλλουργών της Σαραγκόσσα, που ήταν παρόντες σ' αυτό το άξεραστο συνέδριο που επρόκειτο να καθορίσει τὸ ἔνδοξο επαναστατικό κίνημα τῆς 8 Δεκεμβρη στὴν Ἀραγωνία»³. Καὶ ἔπεισε τοὺς Ἀραγωνέζους ὅτι ἔπρεπε νὰ πάρουν μέρος σ' αὐτὴ τὴ δρᾶση.

Στις 10 τὸ πρωί, στὶς 8 Δεκεμβρη 1933, ἡ κυβέρνηση εἰδοποιήθηκε ἀπὸ τοὺς περιφερειακοὺς διοικητές, οἱ ὁποῖοι κήρυξαν «Κατάσταση Πολιορκίας». Ὁ ἀγώνας εἶχε ἤδη ἀρχίσει στὴ μισὴ χερσόνησο. Ἡ ἀπεργία ἦταν γενικὴ στὴ Σαραγκόσσα, στὴ Βαρκελώνη, στὴ Χουέσκα, στὴ Βαλέντσια, στὴ Σεβίλλη, στὴν Κόρντοβα, στὴ Γρανάδα, στὸ Καντίζ, στὴ Μπανταγιόζ καὶ στὴ Γκιχόν. Μερικὴ ἦταν μόνον στὶς ζώνες πού ἔλεγχαν οἱ Σοσιαλιστές, δηλαδὴ στὶς Ἀστουρίες καὶ στὸ Μπιλμπάο. Στις ἄλλες περιφερειακὲς πρωτεύουσες καὶ στὴ Μαδρίτη ἐπικρατοῦσε μεγάλη σύγχυση.

Σ' ὅλοκληρη τὴ χώρα, οἱ συγκρούσεις εἶχαν γενικευτεῖ μὲ τὴ μορφή γενικῆς ἀπεργίας πού τὸνίζονταν ἀπὸ τὶς συμπλοκές μὲ τὴν ἀστυνομία. Οἱ ἐπαναστάτες κατέστρεψαν ἀρκετὲς γέφυρες καὶ ἀνατίναξαν πολλὰ κυβερνητικὰ κτίρια. Στὰ μέρη πού ἔλεγχαν οἱ ἐπαναστάτες, οἱ λαϊκὲς συνελεύσεις ψήφισαν γιὰ τὴν κατάργηση τῆς ἰδιωτικῆς περιουσίας καὶ γιὰ τὸν ἀφοπλισμὸ τῆς ἀστυνομίας καὶ τοῦ στρατοῦ. Ἔτσι μπῆκε ἓνα τέλος στὴν ταξικὴ κυριαρχία καὶ ἡ ὑπεράσπιση τῆς ἐπανάστασης πέρασε στὰ χέρια τῶν ἑνοπλίων πολιτοφυλακῶν, πού εἶχαν τοποθετηθεῖ σὲ στρατηγικὰ σημεῖα.

Ἄλλὰ αὐτὸ τὸ ὁμορφο ὄνειρο κράτησε μόνο λίγες μέρες, γιατί τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ κέντρα δράσης παρέμειναν ἀπομονωμένα. Ἡ ἐπαναστατικὴ μετάδοση, γιὰ τὴν ὁποία εἶχε ἐλπίζει τόσο πολὺ ὁ Ντουρρούτι, δὲν πραγματοποιήθηκε. Ἔτσι δὲν ἦταν δύσκολο, ἀπὸ δῶ καὶ πέρα, γιὰ τὶς δυνάμεις τῆς τάξης νὰ καταλάβουν τὶς ἐπαναστατικὲς ζώνες. Μερικὲς φορές, ὅπως ἐγινε στὸ Ἄλφαρ (ἐπαρχία τῆς Βαλέντσια), ὁ στρατὸς ἔπρεπε νὰ καταστρέψει τὶς ἔδρες τῶν συνδικάτων μὲ κανόνια, θάβοντας τοὺς ὑπερασπιστὲς τους κάτω ἀπὸ τὰ ἐρείπια. Πολλοὶ ἀνθρώποι φυλακίστηκαν, ὅπως στὸ Μπεσέιτ, ἓνα μικρὸ χωριὸ τῆς Ἀραγωνίας, ὅπου συνελήφθησαν 122 ἄτομα. Στις δημόσιες πλατεῖες ὀρισμένων χω-

ριών ο στρατός προχώρησε τόσο πολύ στην αγριότητα του που έκαψε τις βιβλιοθήκες των εργατών⁴.

Στις 15 Δεκέμβρη ο αγώνας τέλειωσε αν και σε μερικές πόλεις η γενική άπεργία συνεχίζονταν. Στις περιοχές που έγινε η εξέγερση κηρύχθηκε «Κατάσταση Πολιορκίας» και η Σαραγκόσσα έδινε την εικόνα μιάς πολιορκημένης πόλης.

Η καταστολή προβλεπόταν ότι θα είναι πολύ σκληρή και έπειδή η φυγή ήταν αδύνατη, η Έθνική Έπαναστατική Έπιτροπή προετοιμάζονταν για τη στιγμή που θα πεφτε στα χέρια της αστυνομίας. Τα μέλη της κατάντρεψαν μερικά ντοκουμέντα και έκρυψαν το πιο σημαντικό μέρος του αρχείου τους σε ασφαλές μέρος. Η αστυνομία συνέλαβε εύκολα τα μέλη της Έπιτροπής, που είχαν αποφασίσει να αναλάβουν όλη την ευθύνη. Οι δίκες ήταν δημόσιες και οι κατηγορούμενοι ήξεραν πώς να σφυροκοπήσουν το καπιταλιστικό σύστημα και να απαιτήσουν το δικαίωμα της επανάστασης υπέρ της εργατικής τάξης.

Στις πρώτες ώρες της φυλάκισής τους κανείς δεν ενδιαφέρθηκε να ανακρίνει τους φυλακισμένους και οι φίλοι τους φοβήθηκαν το χειρότερο, λογουχάρη, την χρησιμοποίηση της περιήγησης μεθόδου «Λέι ντέ φούγκα» (το Νόμο της Δραπέτευσης). Ο Μαρτίνεζ Μπάριο είχε τηλεφωνήσει από την Μαδρίτη στον Πολιτικό Κυβερνήτη της Έπαρχίας της Σαραγκόσσα, τον Όρντιαλες, και τον διέταξε να είναι πολύ προσεκτικός αναφορικά με τις ζωές των φυλακισμένων. Και καθώς ο Κυβερνήτης διαμαρτυρήθηκε, ο Υπουργός τον απείλησε ότι θα τον θεωρούσε προσωπικά υπεύθυνο για τη ζωή των κυριότερων ήγετων της εξέγερσης. Η αστυνομία μη μπορώντας να τους δολοφονήσει, υπέβαλε τους φυλακισμένους σε σκληρή ανάκριση. Ο Ισαάκ Πουέντε και ο Κιπριάνο Μέρα έπρεπε να καταβρεχτούν αρκετές φορές με κρύο νερό για να ξαναβρούνε τις αισθήσεις τους⁵.

Η Κυβέρνηση όρισε ένα Ειδικό Δικαστήριο που θα συνεδρίαζε στα γραφεία του Έμπορικού Δικαστηρίου στη Σαραγκόσσα. Είχαν συγκεντρωθεί εκεί όλα τα στοιχεία για να αρχίσει μια προκαταρκτική εξέταση. Ο Ντουρρούτι, που είχε συλληφτεί στη Βαρκελώνη τη στιγμή που έδινε τις τελευταίες οδηγίες στην Άμυντική Έπιτροπή της Καταλωνίας, μεταφέρθηκε στη Σαραγκόσσα για να δικαστεί εκεί μαζί με τα άλλα μέλη της Έθνικής Έπιτροπής. Έκατοντάδες εργάτες είχαν επίσης φυλακιστεί και

κατηγορηθεί, έπειδή τὸ μόνο τους παράπτωμα ἦταν ὅτι ἀνῆκαν στὴ ΟΝΤ. Συχνὰ τοὺς εἶχαν ἀποπάσει τὶς ὁμολογίες τους κάτω ἀπὸ βασανιστήρια.

Ὁ Μέρα, ὁ Πουέντε καὶ ὁ Ντουρρούτι συζητοῦσαν γιὰ τὴν κατάσταση ἐνῶ περπατοῦσαν στὴν αὐλὴ τῶν φυλακῶν Πρεντικαντόρες, ὅταν ὁ Ντουρρούτι πρότεινε ἓνα σχέδιο, νὰ καταστρέψουν τὰ ἔγγραφα γιὰ τὴν προκαταρκτικὴ ἐξέταση. Ἄν τὸ σχέδιο πετύχαινε, τότε θὰ ἦταν ἀπαραίτητο νὰ ξαναφτιαχτοῦν, πράγμα ποὺ θὰ ἐπέτρεπε στοὺς κατηγορούμενους νὰ δώσουν μιὰ νέα ἑρμηνεῖα στὰ γεγονότα, πιὸ σύμφωνη μὲ τὰ συμφέροντά τους. Οἱ τρεῖς σύντροφοι ἀποφάσισαν νὰ πραγματοποιήσουν αὐτὸ τὸ σχέδιο καὶ νὰ κατευθύνουν τὴν ἐπίβραση ἐναντία στὸ Δικαστήριο μέσα ἀπὸ τὴ φυλακὴ.

Μιὰ βδομάδα ἀργότερα, οἱ ἐφημερίδες ἀνάφεραν τὸ γεγονὸς μ' αὐτὲς τὶς λέξεις: «(...) μιὰ αἰφνιδιαστικὴ ἐπίθεση εἶχε ὀργανωθεῖ μὲ ἀπίστευτο θράσος ἐναντίον τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαστηρίου τῆς Σαραγκόσσα, ὅπου εἶχε ἐγκατασταθεῖ ἓνα Εἰδικὸ Δικαστήριο καὶ προετοίμαζε τοὺς φακέλλους γιὰ τὰ πρόσφατα ἐπαναστατικὰ γεγονότα. Μιὰ ὁμάδα, ποὺ τὴν ἀποτελοῦσαν ἑπτὰ ἄτομα, ὀπλισμένα μὲ πιστόλια, μπῆκε στὸ δωμάτιο ποὺ δούλευαν οἱ δικαστές. Κάτω ἀπὸ τὴν ἀπειλὴ τῶν ὄπλων, οἱ τελευταῖοι ἀναγκάστηκαν νὰ μείνουν ἀκίνητοι, ἐνῶ ἡ ὁμάδα μάζεψε ὅλα τὰ ἔγγραφα, ἀφαιρώντας μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὰ στοιχεῖα τῆς προκαταρκτικῆς ἐξέτασης σχετικὰ μὲ τὸ Κίνημα τοῦ Δεκέμβρη»⁶.

Στὴ διάρκεια τῶν νέων ἐξετάσεων, μόνο αὐτοὶ ποὺ ἦταν κυρίως ὑπεύθυνοι καὶ ἰδιαίτερα τὰ μέλη τῆς Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς, παραδέχτηκαν ὅτι εἶχαν πάρει μέρος στὴν ἐπανάσταση. Χάρη σ' αὐτὸ τὸ τέχνασμα, ἑκατοντάδες ἐργατῶν μπόρεσαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὶς φυλακές. Γιὰ νὰ ἐπιταχύνουν τὴν ἀπελευθέρωσή τους, τὰ συνδικάτα τῆς Σαραγκόσσα ἐξαπόλυσαν μιὰ γενικὴ ἀπεργία ποὺ κράτησε τέσσερις μῆνες. Τέλειωσε μόνο ὅταν ἀπελευθερώθηκαν καὶ οἱ τελευταῖοι φυλακισμένοι. Ἄντιμέτωπη μ' αὐτὴ τὴν νέα ἀπόδειξη δύναμης, ἡ Κυβέρνηση, στὰ τέλη τοῦ φλεβάρη 1934, μετέφερε τὴν ὁμάδα τῶν ἀρχηγῶν ποὺ εἶχαν κατηγορηθεῖ, στὶς φυλακὲς τοῦ Μποῦργκος.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 Η ήττα τής αριστεράς στις εκλογές και ο θριαμβος τής δεξιάς, προκάλεσαν διαφορες έρευνες γιά να βρεθούν οι λόγοι αυτής τής ήττας. Παραθέτουμε δυό γνώμες, πού μάς φαίνονται σημαντικές:

Πειρατός: «Ο λαός θέλησε να κατηγορήσει τις γυνοίκες γιά την ήττα τής άριστεράς, αλλά οσφολώς αυτές ψηφισαν και τά δυο κομματα. Από τήν άλλη μεριά πρέπει να υπολογίσουμε και την επίδραση πού είχε ή αποχή. Η έκλογική άπεργία πού είχε κηρυξει η CNT έπηράσε πάρο πολυ τίς ιδεες του προλετοριότου» (Η CNT και η Ίσπανική Έπανάσταση, Τόμος 1, σελ 64)

Τζεραλντ Μπρενόν: «Ο κυριώτερος λόγος τής ήττας τών Άριστερών κομμάτων ήταν ή άρνηση τών Σοσιαλιστών να συνεργαστούν με τούς Άριστερους Δημοκράτες στις έκλογές. Η δύναμη τους είχε άρχισει να μειώνεται από τό σκανδαλο τής υποθέσεως τής Κάζας Βιέχας. Η άποτυχία τους να προχωρήσουν σε κάποιο σοβαρό μέτρο άναφορικά με τήν άγροτική μεταρρύθμιση καθώς και η επίγνωση τους ότι συνεχίζοντας να συμμετέχουν στην Κυβέρνηση γίνονται αντιδημοφιλείς άνάμεσα στους οπαδους τους, είχε άδηγησει σε μιá δυσορέσκεια, πού ολοένα και μεγάλωνε, άνάμεσα στους άρχηγούς του κόμματος» (Ο Ίσπανικός Λασβύρινθος, Έκδόσεις Καίμπριτζ Γιουνιβέρσιτυ Πρές, 1943, σελ 265—6)

Γιά τόν Μσοουριν και γιά τόν ίδιο τόν Τρότσκι, ή ήττα τής οριστεράς και ιδιαιτερα τών Σοσιαλιστών έξηγείται από τό γεγονός ότι η CNT, πού ήταν τό μόνο άληθινά έπαναστατικό κίνημο είχε οσοφασισει την αποχή. Όσο γιά την άνοδο τής δεξιάς στην εξουσία, αυτο έξηγείται εύκολο από τόν φόβο μιás έπανάστασης πού κυριορχούσε στην μέση και τήν αστική τάξη. Αυτός ήταν ό λόγος τής μεταστροφής προς τό αντιδραστικό στρατοπέδο του φιλοφροσιστα Χιλ Ράμπλες

2 Φυλλάδιο που τυπώθηκε στις 8 Δεκέμβρη, 1933 από τήν Επιτροπή τής Χερσονησου τής FAI, Σεβίλλη 1935

3 Ο Μανουέλ Σάλος παρακολούθησε αυτό τό συνέδριο και στο φυλλάδιο, 20 Νοέμβρη, πού έκδόθηκε από τήν CNT τό 1936, άναφέρεται σ αυτό. Έχουμε πάρι κι άλλες πληροφορίες οφοϋ συμβουλευτηκαμε κι άλλους άγωνιστές άπ' τη Σαραγκόσσα και οκομο ένον μάρτυρα, το Κιπριάνο Μέρα, μέλος τής Έθνικής Έπανοστατικής Έπιτροπής. Χάρη σ' όλες αυτές τίς μαρτυρίες υπορέσαμε και άνοπορασσησαμε τά γεγονότα

4 87 σκοτώθηκαν και άμέτρητοι τραυματιστηκαν 700 καταδικάστηκαν και περίπου 6 000 φυλακίστηκαν

5 Μαρτυρία του Κιπριάνο Μέρα

6 Η Φωνή τής Αργωνίας, 25 Γενάρη, 1934

ΑΜΠΕΛ ΠΑΖ

ΝΤΟΥΡΡΟΥΤΙ

Β΄

Ἡ Κοινωνική Ἐπανάσταση
στήν Ἰαπωνία (1933 - 1936)

Μετάφραση: ΖΩΖΩ ΠΕΣΚΕΤΖΗ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

UN NAVIRE DE GUERRE CONDUIRAIT A LA MORT

AVEC LA COMPLICITE DE NOS GOUVERNANTS

ASCASO, DURUTTI, JOVER

Tente, Peuple Parisien,
un suprême effort et accours

LUNDI prochain à 20 h. 30
Salle des Savantes

Pierre Berthelot Maney

Mary Torres Henri Ryner

Corcos R. Madeline Férandel

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελ
9. «Συμμαχία τῶν Εργατῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῆ βάση»	7
10. Ἡ 8ῃ Ὀκτώβρη στὴν Καταλωνία καὶ ἡ Κομμαύνα τῶν Ἀστουριῶν	15
11. Πρὸς τὸ Λαϊκὸ Μέτωπο	26
12. 30.000 Πολιτικοὶ Κρατούμενοι	39
13. 16 Φλεβάρη 1936	51
14. Τὸ Δ' Συνέδριο τῆς CNT (Μῆς 1936)	59
15. «Σύντροφοι Σοσιαλιστές, τί περιμένετε;	66
16. Μιὰ Βδομάδα Ἀγωνίας (13-19 Ἰούλη, 1936)	73

Μ Ε Ρ Ο Σ Γ'

Ο ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΣ (1936)

1. Ἡ Βαρκελώνη στὶς Φλόγες	85
2. Ὁ Θάνατος τοῦ Φρανθίσκο Ἀσκάζα	90
3. 20 Ἰούλη	102
4. Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Πολιτοφυλακῶν	112
5. Πρὸς τὴ Σαραγόσσα	120
6. Ἡ Φάλαγγα Ντουρρούτι	134
7. Ἡ Ὑπόγεια Ἐπανάσταση	145
8. Ὁ Κολταῶφ Ἐπισκέπτεται τὴν Φάλαγγα Ντουρρούτι	156
9. Ἡ Ἐπανάσταση οὐ Ἀδιέξοδο	167
10. Ἡ Ἀντιεξουσιαστικὴ Ἀραγωγία	180
11. Ἀνόμοσα στὴν Μόσχα καὶ τὴν Βαρκελώνη	167
12. Ἡ Σκιά τοῦ Στάλιν πάνω ἀπὸ τὴν Ἰσπανία	198
13. «Ζήτω ἡ Μαδρίτη χωρὶς Κυβέρνηση»	213
14. Ἡ Πανεπιστημιούπολη	224
15. «Ὁ Ντουρρούτι εἶναι Νεκρὸς»	240
16. Ἡ Κηδεία ἑνὸς Αἰρετικοῦ	248

9. «Συμμαχία τῶν ἐργατῶν, ἀλλὰ ἀπὸ τῆ βίαση»

Ποτέ δέν εἶχαν σταλεῖ πολιτικοὶ κρατούμενοι στίς ἐπαρχιακές φυλακές τοῦ Μπούργκος ἀπὸ τότε πού χτίστηκαν. Ἔτσι, ἡ ἀφιξη τῆς μικρῆς ὀμάδας τῶν ἀγωνιστῶν καὶ ἡγετῶν τῆς FAI προκάλεσε μιὰ ζωηρὴ περιέργεια στὴν πόλη. Οἱ ἴδιοι οἱ παπάδες ἀφιέρωσαν τό συνηθισμένο κυριακάτικο κήρυγμά τους σ' αὐτὸ τὸ γεγονός, σχολιάζοντας ἐντρομοὶ τίς «ῶμόπτες», πού εἶχαν γίνεϊ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς αἰρετικοὺς στὴ διάρκεια τῆς ἐνοπλῆς ἐξέγερσης.

Τὸ ἥρεμο κλίμα γύρω ἀπὸ τοὺς φυλακισμένους ἐρχόταν σὲ περιεργὴ ἀντίθεση μέ τὴν ἀναταραχὴ πού εἶχαν γνωρίσει στὴ φυλακὴ τῆς Σαραγκόσσα. Ἡ ἐπικοινωνία μέ τὸν ἐξω κόσμον ἦταν ἀραιή καὶ δύσκολη, ἀλλὰ οἱ ἐφημερίδες ἐπέτρεπαν στοὺς φυλακισμένους νά μαθαίνουν γιὰ τὰ πολιτικὰ γεγονότα καὶ τὴν ἐξέλιξη τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Αὐτὴ ἡ ἀπομόνωση, ὅμως, τοὺς ὠφέλιζε ὅλους, γιὰτὶ ἐπέτρεψε σ' αὐτοὺς τοὺς ἀντρες, τώρα πού δέν μπορούσαν νά πάρουν μέρος ἐνεργά στὴν ἀγωνιστικὴ ζωὴ, νά σκεφοῦν ἥρεμα γιὰ πάρα πολλὰ προβλήματα. Καὶ ἔτσι μελέτησαν μέ λεπτομέρειες τίς πολιτικὲς ἐπιπτώσεις τῆς ἐπανάστασης τῆς 8 Δεκεμβρη, καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἐπανάστασης.

Στὴν πραγματικότητα, ἡ ἀναρχικὴ ἀγκιπάτσια εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού εἶχε ἀνακηρυχτεῖ ἡ Δημοκρατία, καὶ τὰ γεγονότα τοῦ Δεκεμβρη '33 δέν μπορούσαν νά γίνουν κατανοητά, ἀν δέν ἐπαιρνε κανεῖς ὑπόψη του τὸ προ-επαναστατικὸ πλαίσιο πού εἶχε διατηρήσει ἀπὸ τότε ἡ CNT καὶ ἡ FAI. Ἄν ἡ ἐξέγερση τοῦ Δεκεμβρη ἐπαιρνε ἕναν πιὸ ριζοσπαστικὸ χαρακτῆρα ἀπὸ τὴν ἐξέγερση τοῦ Γενάρη, αὐτὸ τὸ κίνημα δὲ θὰ μπορούσε, ὠστόσο, νά εἶχε συμβεῖ χωρὶς τὰ γεγονότα πού εἶχαν προηγηθεῖ καὶ πού ἐδείκνυαν ὅτι νέοι ἀγωνι-

στές είχαν πυκνώσει τις γραμμές της επανάστασης. Ή προπαγάνδα της άμεσης δράσης, πού είχαν χρησιμοποιήσει οι άναρχοσυνδικαλιστές, ήταν θετική. Οι εργάτες είχαν καταλάβει ότι ή πολιτική ζωή της χώρας τους ήταν στενά δεμένη με την κοινωνική άναταραχή.

Ή τακτική της άποχής από τις εκλογές, πού είχε προτείνει ή CNT είχε επιτρέψει στή δεξιά νά κερδίσει. Έτσι, άνεβαίνοντας ή δεξιά στήν έξουσία, είχε χάσει τώρα τή φαινομενική της συνοχή και ή πολιτική γραμμή πού άκολουθοῦσε δυνάμωνε τήν πάλη τών τάξεων και προετοίμαζε νέους μαχητές γιά τήν επανάσταση.

Ή δεξιά είχε πετύχει νά επιβάλλει μιά άπάνθρωπη θρηιώδια, από τήν όποία δέν ζέφυγαν ούτε οι Σοσιαλιστές ούτε οι Δημοκράτες. Νά πώς σχολιάζει ένας Σοσιαλιστής τήν κατάσταση πού είχε δημιουργηθεί από τό θρίαμβο της Δεξιάς: «(...) Άπό τήν πρώτη μέρα, ή κυβέρνηση του Λερού κινήθηκε πρὸς τήν άντεπανάσταση, πού άπαιτούσαν τά κόμματα της δεξιάς. Οι συνταγματικές έγγυήσεις άναστέλλονταν επανειλημένα. Ή άντεπανάσταση δείχτηκε περισσότερο επιθετική από κάθε άλλη φορά. Ή κυβέρνηση άμνήστεψε τους εχθρούς της Δημοκρατίας, οι φιλομοναρχικοί στρατηγοί ξαναγύρισαν στίς θέσεις τους και οι παπάδες ξανάρχισαν νάχουν προνόμια. Οι σχέσεις με τό Βατικανό άποκαταστάθηκαν και γιά μιά άκόμη φορά ή εκπαίδευση πέρασε ξανά στά χέρια της εκκλησίας. Όλοι οι κοινωνικοί νόμοι της Δημοκρατίας άκυρώθηκαν και τά σοσιαλιστικά και δημοκρατικά συμβούλια στίς πόλεις διαλύθηκαν και οι δημοτικές άρχές παραδόθηκαν στα χέρια τών εχθρών του καθεστώτος. Οι εργατικές όργανώσεις καταδιώχθηκαν άγρια' οι έφημερίδες τους άπαγορεύτηκαν και τά τοπικά συνδικάτα τους έκλεισαν, ενώ φασιστικές ομάδες όργανώνονταν και όπλιζονταν κάτω από τά καλοπροαίρετα μάτια τών άρχών (...)!».

Οι άναρχικοί άναλύουν τήν κατάσταση λεπτομερειακά:

«(...) Ή κυβέρνηση του Άζάνια, χρησιμοποιώντας μοναρχικούς νόμους, συμπεριφέρθηκε πο-

λύ σκληρά στους εργάτες, κατηγορώντας τους ότι είχαν προδώσει τη Δημοκρατία. Όταν εφαρμόστηκε το νέο Σύνταγμα, οι φιλελεύθεροι έπεσαν κάτω από τα κτυπήματα του "Νόμου για την υπεράσπιση της Δημοκρατίας" και του Νόμου «Βάγκος Ι Μαλεάντες». Αυτοί οι νόμοι επέτρεπαν την καταδίωξη των εργατών, το στραγγαλισμό των εφημερίδων τους και το κλείσιμο των συνδικάτων τους. Όταν αυτοί οι ίδιοι νόμοι έπεσαν στα χέρια της κυβέρνησης Ριζοσπαστών – CEDA, οι Σοσιαλιστές, με τη σειρά τους, κατάλαβαν την αμείλικτη σκληρότητα των νόμων που οι ίδιοι είχαν βοηθήσει να περάσουν. Ο περίφημος νόμος της «Δημόσιας Τάξης» που δικαιολογούσε τα ειδικά δικαστήρια και επέτρεπε σε όρισμένους προσωρινούς νόμους να γίνονται μόνιμοι, χρησιμοποιούνταν τώρα έναντι των Σοσιαλιστών, που είχαν εκδιωχτεί από την εξουσία από τα καπρίτσια των πολιτικών».2

Ιελικά, ο θρίαμβος της δεξιάς ξεδιάλυσε την κατάσταση. Μια συμμαχία ανάμεσα στη CNT και στην UGT, τις δυο σπουδαιότερες εργατικές οργανώσεις φαινότανε ολοένα και πιο απαραίτητη, αλλά η UGT παρέμενε πολύ πιστή στις αποφάσεις του Σοσιαλιστικού Κόμματος. Τώρα όμως που και οι ίδιοι οι σοσιαλιστές καταδιώκονταν, άρχιζαν να σκέφτονται για μια επαναστατική συμμαχία με τους άναρχοσυνδικαλιστές της CNT. Οι πιο αισιόδοξοι ανάμεσα στους φυλακισμένους του Μπούργκος, όπως ο Όρομπόν Φερνάντεζ, σκέφτηκαν ότι οι σοσιαλιστές δεν είχαν άλλη διέξοδο παρά, μετά από μια μακρόχρονη απουσία, να πάνε με το μέρος «(...) των εργατικών οργανώσεων, που ήταν πάντα ή εμπροσθοφυλακή του επαναστατικού αγώνα (...)» Και ο άναρχικός αγωνιστής πρόσθετε: «(...) Αυτή η συμμαχία θα οικοδομηθεί πάνω στις επαναστατικές βάσεις, που υπήρξαν πάντα εκείνες της CNT, μια έκλογη που θα κάνουν οι σοσιαλιστές σήμερα μετά από τη συντριπτική άποτυχία της συνεργασίας τους με την άστική δημοκρατία».3

Ο Ντουρρούτι απάντησε στην ανάλυση του Όρομπόν Φερνάντεζ, λέγοντας ότι η έκλογική άποψη που είχε υποστηρίξει η CNT, στην πραγματικότητα είχε επιτρέψει να ξεκαθαριστούν οι θέσεις

της δεξιάς και της αριστεράς, οδηγώντας έξω από την εξουσία τους σοσιαλιστές και τους δημοκράτες. 'Αλλά πίστευε ότι αυτό τό ξεκαθάρισμα ήταν ωφέλιμο μόνο για την εργατική τάξη, γιατί οι σοσιαλιστές ηγέτες δέν είχαν εγκαταλείψει την εξουσία έπειδή κατάλαβαν τή ματαιότητα της συμμαχίας τους μέ τους άστούς δημοκράτες, αλλά έπειδή τους είχε ώθήσει ο λαός νά τό κάνουν. Σήμερα παραπονούνται ότι έχουν χάσει την εξουσία. Και ο Ντουρρούτι ρώτησε αυτούς πού νόμιζαν ότι είχε ήδη πραγματοποιηθεί ή μεγάλη συμμαχία, άν πίστευαν ειλικρινά, ότι τά βίαια λόγια των σοσιαλιστών θά μπορούσαν νά έξελιχτούν σ' ένα γνήσια επαναστατικό αγωνιστικό πνεύμα. 'Ο Ντουρρούτι είχε μία πολύ καθαρή ιδέα για τό τί θά ήταν αυτή ή συμμαχία και την εξήγησε σ' ένα γράμμα του στον Λιμπέρτο Καλλέχα:

«(...) 'Η συμμαχία, για νά είναι επαναστατική, πρέπει νά ναι γνήσια εργατική. Πρέπει νά είναι τό αποτέλεσμα μις συμφωνίας ανάμεσα στις εργατικές οργανώσεις, και μόνο αυτές. Κανένα κόμμα, όσο σοσιαλιστικό κι άν είναι, δέν μπορεί νά άνήκει στην εργατική συμμαχία, πού θά πρέπει νά χτιστεί από τή βάση μέσα στις επιχειρήσεις στις οποίες αγωνίζονται οι εργάτες. Τά αντιπροσωπευτικά τους σώματα πρέπει νά είναι οι εργατικές έπιτροπές, πού θά εκλεγούν στα εργοστάσια, στα μαγαζιά, στα όρυχεία και στα χωριά. Πρέπει νά άπορρίψουμε κάθε συμφωνία σ' έθνικό επίπεδο, άνάμεσα στις Έθνικές Έπιτροπές, αλλά νά ευνοήσουμε μάλλον μία συμμαχία πού θά γίνει στή βάση από τους ίδιους τους εργάτες. Τότε και μόνο τότε, μπορεί ή επαναστατική όρμη νά ζωντανέψει, νά αναπτυχτεί και νά ριζώσει».⁴

'Η CNT δέν μόρεσε νά συγκαλέσει την έθνική της δλομέλεια πριν άπ' τό φλεβάρη του 1934, όπου έμελλε νά καθορίσει τή θέση της για την εργατική συμμαχία. Στο μεταξύ, ο Λάργκο Καμπαλέρο, πού είχε άποδειχτεί ξαφνικά ένας βλαβερός συνομιλητής, ύποστήριζε τή θέση του για μία εργατική συμμαχία μέ τή βοήθεια του Κομμουνιστικού Κόμματος, πού ήταν άκόμη νόμιμο στή διάρκεια της κυβέρνησης του Λερού. 'Η φασιστική ά-

πειλή έπαιρνε σχήμα και ή νεολαία τής Καθολικής Δράσης είχε διαλέξει τόν Χιλ Ρόμπλες σάν ανώτατο άρχηγό της.

Μόλις ή Όλομέλεια τής CNT καταπιάστηκε μέ τό πρόβλημα τής συμμαχίας, φανερώθηκαν διάφορα ρεύματα. Ή Καταλάνικη αντιπροσωπεία συγκρούστηκε άμέσως μέ τούς αντιπρόσωπους από τή Μαδρίτη και τics Άστουρίες, πού εύνοούσαν τή συμμαχία. Οί Καταλάνοι έργάτες δέν ήταν αντίθετοι, αλλά ήθελαν μιá έργατική συμφωνία σέ επίπεδο θάσης και άπόρριψαν κατηγορηματικά κάθε συμβιβασμό πού θα βασιζόταν σέ μιá συνθήκη μέ τό Σοσιαλιστικό Κόμμα, πού στρέφονταν άμεσα ή διαμέσου τής «Έσκούερα Ρεπουμπλικάνα ντε Καταλούνα» (τούς Άριστερους Δημοκράτες τής Καταλωνίας) ένάντια στή CNT τής Καταλωνίας.

Μετά από μακρές συζητήσεις, ή Όλομέλεια υιοθέτησε όμόφωνα τό παρακάτω ψήφισμα: «Ή Έθνική Συνομοσπονδία Έργασίας άπαιτεί από τήν UGT νά εκφράζει τούς έπαναστατικούς στόχους της καθαρά και δημόσια. Διπλώνουμε ότι για μας ή επανάσταση δέν μπορεί νά είναι μιá απλή άλλαγή τής κυβέρνησης σάν αύτή πού έγινε στις 4 Άπρίλη, 1931'. Θέλουμε τήν ολοκληρωτική κατάργηση του καπιταλισμού και του Κράτους».5 Ή UGT δέν απάντησε στή διακήρυξη τής CNT. Ήδη τά μέλη τής CNT πού ήταν ύπέρ τής συμμαχίας μέ κάθε θυσία, κατηγορούσαν τήν Όλομέλεια ότι είχε εμποδίσει τics διαπραγματεύσεις μεταξύ τών έργατων, μέ τό νά άπατήσει από τήν UGT νά αποκηρύξει τελείως τics κρατιστικές της ίδέες.

Άλλά στήν πραγματικότητα ή UGT χειραγωγούνταν ολοκληρωτικά από τics τακτικές του Σοσιαλιστικού Κομματος. Τό Γενάρη του 1934, τό Κόμμα είχε σχεδιάσει ένα πρόγραμμα επαναστατικής δράσης, πού είχε σάν στόχο του νά άπομακρυνθούν οι ριζοσπάστες και νά καταληφτεί ή έξουσία από τούς σοσιαλιστές. Αυτό τό σχέδιο, πού δέ φανερώθηκε παρά μετά από πολύ καιρό, δέν ήταν μέ κανένα τρόπο επαναστατικό. Άντίθετα, ήταν ρεφορμιστικό άπ' τήν αρχή μέχρι τό τέλος του. Ή ένόπτητα τής έργατικής τάξης πού είχε διακηρυχτεί από τόν Λάργκο Καμπαλλέρο ήταν μόνο

ένα δόλωμα. Τό Σοσιαλιστικό πρόγραμμα ανέφερε, λογουχάρη: «(...) Άφου πάρουμε τήν έξουσία, αν θριαμβεύσει ή επανάσταση, τό Σοσιαλιστικό Κόμμα καί ή Γενική Ένωση Έργατών θά επιτρέψουν σ' αυτά τά στοιχεία πού εργάστηκαν άμεσα γιά τήν επανάσταση νά πάρουν μέρος στή νέα κυβέρνηση». Διηλαδή, ή τό Σοσιαλιστικό Κόμμα είχε πειστεί ότι δέν χρειάζόταν κανένα γιά νά κάνει τήν επανάσταση πού θά τό έφερνε στήν έξουσία, ή διαφορετικά, μη θέλοντας αυτή τήν επανάσταση σκέφτηκε ότι ό καλύτερος τρόπος γιά νά τήν αποφύγει θά ήταν νά διαλύσει κάθε άληθινή εργατική συμμαχία. Οί άπλοι άγωνιστές τής CNT, πού άγνοουσαν τήν τακτική τών Σοσιαλιστών, άγωνίζονταν γιά νά δημιουργήσουν μιά πραγματική εργατική συμμαχία. Άπόφευγαν μέ προσοχή κάθε έπαφή μέ τις τοπικές οργανώσεις πού είχαν ίδρυθεί άπ' τό Σοσιαλιστικό Κόμμα. Αυτές ήταν πάνω άπ' όλα έπιτροπές επαγρύπνησης, πού είχαν δημιουργηθεί γιά νά κατασκοπεύουν τούς εργάτες τής UGT έτσι ώστε νά μη μπορούν νά επηρεαστούν άπό τήν επαναστατική προπαγάνδα τής CNT.

Ιόν Μάη, κάτω άπό τήν πίεση τών εργατικών μαζών, ή κυβέρνηση άναγκάστηκε νά δώσει τή διαταγή γιά νά άπελευθερωθούν καί οι τελευταίοι άπό τούς πολιτικούς κρατούμενους πού είχαν πιστεί στό γεγονός του Δεκέμβρη. Ό Ντουρρουτι καί οι σύντροφοί του βγήκαν άπό τις περιφερειακές φυλακές του Μπουργκος. Ό Ντουρρουτι έφτασε στή Βαρκελώνη. Έγινε άμέσως μιά συζήτηση γιά τό θέμα τής συμμαχίας. Ό Ντουρρουτι πήρε μέρος σέ αυτό τό Συνέδριο, αντιπροσωπεύοντας τήν τοπική Όμοσπονδία τών Συνδικάτων τής Βαρκελώνης. Η συζήτηση πού έγινε έφερε άμέσως στό φώς τις δυσκολίες πού είχε μιά συμμαχία μέ τήν UGT. Άλλά αυτή τή φορά τά πάθη ήταν λιγότερο έντονα άπ' ότι τό φλεβάρη, γιατί τώρα οι άγωνιστές είχαν καταλάβει τήν τακτική του Σοσιαλιστικού Κόμματος, πού οι επαναστατικές του διακηρύξεις δέν ήταν τίποτ' άλλο παρά ένα φτωχό κάλυμμα τής πραγματικής επιθυμίας του νά κερδίσει στις εκλογές. Καί ή σιωπή τής UGT δέν βοήθησε νά γίνει μιά συμφιλίωση, κάτι γιά τό όποίο

έλπιζαν πολλοί. Ή γενική συνέλευση επιβεβαίωσε ξανά την πρώτη της θέση: την ανάγκη για μία συμμαχία με την UGT σε επίπεδο βάσης.

Μετά από τις συζητήσεις εκλέχτηκαν ο Έουζέμπιο Θ. Κάρμπο και ο Ντουρρούτι ως αντιπρόσωποι για την Έθνική Όλομέλεια της CNT. Αυτό το σημαντικό συνέδριο έγινε στη Μαδρίτη στις 23 Ίουνιου 1934. Μόλις ή Όλομέλεια διαβεβαίωσε ότι ή UGT είχε μείνει σιωπηλή και έπρόκειτο ν' άρχισει ή συζήτηση, ή αντιπροσωπεία από τις Άστουρίες άναγκάωσε ότι είχε ήδη υπογράψει μία συμφωνία συμμαχίας με την UGT και με τη Σοσιαλιστική Όμοσπονδία των Άστουριών στις 28 Μάρτη 1934.⁷

Έπειδή ή περιφερειακή όμοσπονδία των Άστουριών είχε κάνει ένα τέτοιο βήμα, ή CNT βρέθηκε αντιμετώπιη μ' ένα τετελεσμένο γεγονός. Ή Όλομέλεια κατηγορήσε στους Άστουριανούς που είχαν υπογράψει την έκκληση στην UGT τό φλεθάρη, ότι είχαν διασπάσει τό σύμφωνο άλληλεγγύης και την κομματική πειθαρχία στό όνομα του έπαναστατικού ρεαλισμού. Ή αντιπροσωπεία των Άστουριών έκανε ό,τι μπορούσε για νά δικαιολογήσει την πράξη της, επιμένοντας για τόν έπαναστατικό χαρακτήρα του σοσιαλισμού στις Άστουριες και δείχνοντας ότι ή συμμαχία είχε πραγματοποιηθεί χωρίς την επέμβαση της ηγεσίας του Σοσιαλιστικού Κόμματος, και μόνο κάτω από την πίεση της βάσης.

Άν και οι δηλώσεις της αντιπροσωπείας των Άστουριών ήταν λογικές, ώστόσο ήταν φανερό ότι στην υπόλοιπη Ίσπανία τό Σοσιαλιστικό Κόμμα ήταν ουσιαστικά ρεφορμιστικό και ένας έχθρός της επανάστασης. Μήπως δέν τό είχε δηλώσει στό Κοινοβούλιο ό Χιλ Ρόμπλες, άπευθυνόμενος στόν Ίνταλέθιο Πριέτο: «Ποτέ δέ θά κάνετε την επανάσταση, γιατί φοβάσαστε όσο κι έμεις».⁸

Παρά τή στάση της Όλομέλειας, ή αντιπροσωπεία των Άστουριών, πιστή στή συμφωνία της, άνέλαβε την ευθύνη για τή συνθήκη που είχε υπογράψει με την UGT. Έτσι, μ' αυτό τόν τρόπο τερματίστηκε ή πρώτη προσπάθεια που έγινε για μία έργατική συμμαχία μεταξύ της CNT και της UGT.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Ροντόλφο Λόπες, 'Οκτοθμπρε 34, Μαδρίτη, 1935, σελ. 33.
2. Χοσέ Πειράτς, έργ. αναφ., Τόμος 1, σελ. 89.
3. Άρθρο του Όρομπόν Φερνάντεζ που δημοσιεύτηκε στη Λά Τι έρ ο στις 4 Φλεβάρη 1934. Βλέπε ολόκληρο τὸ κείμενο στὸν πρῶτο τόμο τοῦ ἔργου τοῦ Χοσέ Πειράτς.
4. Σχόλια πού έγιναν στὸν συγγραφέα' μαρτυρία τοῦ Λαμπέρτο Καλλέχο.
5. Ψήφισμα πού πέρασε στὴν Όλομέλεια τὸν Φλεβάρη τοῦ 1934.
6. Αυτό τὸ πρόγραμμα δημοσιεύτηκε στὴν Έ λ Α ι μ π ε ρ ά λ, στις 11 Γενάρη τοῦ 1938. Όλόκληρο τὸ κείμενο ὑπάρχει στὸ ἔργο τοῦ Πειράτς.
7. Βλέπε τὸ κείμενο τῆς συμφωνίας στὸ ἔργο τοῦ Πειράτς.
8. Χ. Μούνις, JALONES DE DERROTA: PROMESA DE VICTORIA (Ίσπανία 1930 - 1939), Έργατικὴ Πάλη, Μεξικό, 1948.

10. Ἡ 6 Ὀκτώβρη στήν Καταλωνία καί ἡ Κομμούνια τῶν Ἀστουριῶν

Ὁ Χοσέ Μαρία Χιλ Ρόμπλες εἶχε ἀποφασίσει ὅτι ἔπρεπε νά μεσολαθῆσουν τρία στάδια πρὶν νά μπορέσει νά ἔρθει στήν ἐξουσία: πρῶτο, ἡ κυβέρνησις τοῦ Λερού· μετὰ μιά μεταβατικὴ κυβέρνησις βασιαιμένη σ' ἓνα συνασπισμὸ τοῦ Ριζοσπαστικοῦ Κόμματος καὶ τῆς CEDA· καὶ τελευταίον, ἡ ἐμφάνισις μιᾶς ἰδιαίτερα ἀντιδραστικῆς κυβέρνησις, τῆς ὁποίας ἡ πολιτικὴ γραμμὴ θά ἦταν· ὅλη ἡ ἐξουσία στὸν ἀρχηγό. Τὸ πρῶτο στάδιο κράτησε μέχρι τῆς 4 Ὀκτώβρη 1934, τὴν ἡμέρα πού τρεῖς ὑπουργοὶ τῆς CEDA μπῆκαν στήν κυβέρνησις τοῦ Λερού. Ἡ ἀρχὴ τοῦ δευτέρου σταδίου στό σχέδιον τοῦ Ρόμπλες ἦταν νά προκαλέσει τὴν ἐξέγερσιν τῆς 6 Ὀκτώβρη.

Ἀπὸ τῆς 2 Ὀκτώβρη καὶ μετὰ οἱ ἀλλαγές συνέβηκαν πιὸ γρήγορα. Αὐτὴ τῆς μέρας ὁ Χιλ Ρόμπλες ἔκανε μιὰ ἐπίθεσιν στήν κυβέρνησις, τῆς ὁποίας πρόεδρος ἦταν ὁ ριζοσπάστης Σάμπερ, πού ἀμέσως παραιτήθηκε. Ἀλλὰ κανέναν δὲν ζεγγέλασαν οἱ ἐλιγμοὶ τοῦ Χιλ Ρόμπλες· ὅλοι κατάλαβαν ὅτι στήν πραγματικότητά σκοπὸς τοῦ ἦταν ἡ εἰσόδος τῆς CEDA μέσα στήν κυβέρνησις. Ἡ CEDA δὲν ἦταν ἓνα δημοκρατικὸ κόμμα· ἡ ἴδια εἶχε δηλώσει ὅτι ἦταν Μοναρχικὸ Κόμμα. Τὰ δημοκρατικὰ κόμματα διαμαρτυρήθηκαν ἔντονα καὶ τὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα διαβεβαίωσε, ὅτι ἂν ἐμπαινε ἡ CEDA μέσα στήν κυβέρνησις, θά διάλεγε τὴν ἐξέγερσιν, γιὰ νά τὴν ἐμποδίσῃ νά πάρῃ τὴν ἐξουσία. Τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα, πού εἶχε συμμαχήσῃ με τοὺς σοσιαλιστὰς ἀπὸ τὸ Σεπτέμβρη, δῆλωσε:

«Οἱ σοσιαλιστὰς πίστεψαν ὅτι ἡ ἀπειλὴ τους θά ὀδηγοῦσε τὸν Ἀλκαλά Ζαμόρα νά ξανασκεφτεῖ τὰ πράγματα καὶ νά ἀρνηθεῖ νά πάρῃ μέρος στήν ἴδια κυβέρνησις μετὰ τὴν CEDA. Στὴν πραγματικότητά, οἱ σοσιαλιστὰς ἡγέτες ἔδωσαν τὴν εὐκαιρία στοὺς ἀντιδραστικοὺς ν' ἀποφασίσουν μετὰ τὴν ἀνεσθί τους τὴν ἡμερομηνία τῆς μελλοντικῆς ἐξέγερσις (...). Τὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα (...) νόμισε ὅτι τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα ἐξαρτᾶται μόνον ἀπ' αὐτό, καὶ

έβαλε σάν κύριο στόχο του κινήματος τήν κατάληψη τής εξουσίας. Αὐτοί ἦταν οἱ λόγοι πού αὐτό τό κόμμα δέν προσπάθησε ποτέ νά ένωθεί μέ τή CNT οὔτε νά συντονίσει τίς ἐνέργειές του μέ τήν Ἴζεραλιπάτ τής Καταλωνίας, οὔτε νά κινητοποιήσει τούς ἀγρότες (...) παρόλο πού εἶχαν ἀποκτήσει μερικά ὄπλα, οἱ σοσιαλιστές ἡγέτες, ἀγνόησαν τελείως τήν τεχνική προπαρασκευή καί τήν ὀργάνωση τής ἐξέγερσης».¹

Στίς 4 Ὀκτώβρη σχηματίστηκε μιά κυβέρνησις. Ἀνάμεσα στά μέλη τής περιλαμβάνονταν καί τρεῖς ὑπουργοί τής CEDA. Μὲ διαταγή του Σοσιαλιστικῦ Κόμματος, ἐξαπολύθηκε μιά γενική ἀπεργία στίς 5 Ὀκτώβρη. Ἐγίναν ἐνοπλες συγκρούσεις στή Μαδρίτη, τήν Καταλωνία καί στή πρόσθια τής Βισκάγια, στό Λεόν καί στήν Παλένθια. Ἡ ἐπαναστατική ἐξέγερση θριάμβευσε στίς Ἀστουρίες.

Στή Μαδρίτη, ἀμέσως μετά τό χάραμα, οἱ σοσιαλιστικές καί κομμουνιστικές ὁμάδες ἔκαναν μιά προσπάθεια γιά νά καταλάβουν αἰφνιδιαστικά τούς στρατώνες του βου συντάγματος, ἀλλά ἀπέτυχαν. Ἡ ἀπεργία συνεχίστηκε μέχρι τίς 13 Ὀκτώβρη στήν πρωτεύουσα. Ἀλλά καθώς τό κίνημα δέν κατόρθωσε νά πιετύχει τούς κύριους στόχους του, ἡ ἐπαναστατική ὀρμητικότητα ἔπεσε. Στίς ἄλλες πόλεις ἡ μάχη περιορίστηκε σέ μερικές συγκρούσεις πού συχνά ἦταν αἱματηρές, ἀνάμεσα σ'οὺς ἀπεργούς καί τήν ἀστυνομία. Ἐγίνε φανερό ὅτι τό κίνημα δέν εἶχε μιά ξεκάθαρη καθοδήγηση καί του ἔλειπε ἡ ὀργάνωση. Οἱ διαφωνίες ἀνάμεσα στή CNT καί τήν UGT χειροτέρευαν περισσότερο οὐτά τά μειονεκτήματα. Ἡ συνομοσπονδιακή ὀργάνωση, ἐνῶ ὑποστήριζε τήν ἀπεργία, ἀρνιόταν νά στείλει τούς ἀγωνιστές τής σ'οὺς δρόμους, ὅσο οἱ σοσιαλιστές καί οἱ κομμουνιστές δέ δῆλωναν ὅτι ἦταν ἔτοιμοι ν' ἀφοσιωθοῦν σ'τόν ἐπαναστατικό δρόμο.

Ἡ ἐξέγερση ἀναπτύχτηκε κυρίως σέ τρεῖς περιοχές: στήν περιοχή τῶν Βάσκων, στήν Καταλωνία καί στίς Ἀστουρίες. Στό Ἐουσκάντι, τό «Ἐθνικιστικό Κόμμα τῶν Βάσκων» (PNB) δῆλωσε ἀποχή, καί τό κεντρικό συνδικάτο του «Σολινταριντάτ ντέ Λός Τραμπαχαντόρες Βάσκος» (STV) υἱοθέ-

πσε μιά παθητική στάση. Και έτσι, η πρωτοβουλία έμεινε στά χέρια του Σοσιαλιστικού Κόμματος και της UGT, που μονοπώλησαν την αρχηγία του εργατικού κινήματος. Ή άπεργία ήταν γενική. Δέ συνέβη κανένα σπουδαίο γεγονός στο κέντρο του Μπιλμπάο· αντίθετα, έγιναν άγριες συμπλοκές άνάμεσα στους ένοπλους εργάτες και τίς δυνάμεις της άστυνομίας στά προάστια της πρωτεύουσας της Βισκάγια. Στο Πορτουγκαλέτ, τό Χερνάνι, τό Έιμπάρ... οι έπιτροπές της συμμαχίας κατάφεραν, γιά λίγο, νά παίξουν τό ρόλο που τούς είχε άνατεθεί, αλλά δέν ύπήρχε μετάδοση της έπαναστατικότητας γιά νά τούς ύποστηρίξει ή γιά νά τούς κάνει νά κρατηθούν περισσότερο. Στο Σάν Σεμπάστιαν και στά περίχωρά του, οι άγωνιστές της CNT προσπάθησαν νά έρθουν σ' έπαφή με την UGT, αλλά οι τοπικοί άρχηγοί τών σοσιαλιστικών συνδικάτων επέμεναν στην άρχική τους θέση, που ήταν νά έμποδίσουν, με κάθε τρόπο, την επέμβαση της CNT στο κίνημα.

Στήν Καταλωνία, άνακοινώθηκε άπό την Έργατική Συμμαχία μιά γενική άπεργία στις 5 Όκτώβρη. Την προηγούμενη νύχτα ή άστυνομία είχε συλλάβει μερικούς άγωνιστές, άνάμεσά τους και τόν Ντουρρούτι. Ή Σολινταριντάτ Όμπρέρα κυκλοφόρησε στις 6 Όκτώβρη, άρκετές ώρες άργότερα άπό τό κανονικό, εξαιτίας τών περικοπών που έπρεπε νά γίνουν άπό τή λογοκρισία. Άντιμέτωπη μ' αυτή την κατάσταση, ή Περιφερειακή Έπιτροπή της CNT άποφάσισε νά χρησιμοποιήσει παράνομα έντυπα γιά ν' άνακοινώνει τίς οδηγίες της και γιά νά κρατάει ένήμερους τούς εργάτες της Καταλωνίας.² Άλλά δέν ήταν εύκολο πράγμα νά επιβάλλουν αυτή την άπόφαση γιατί ό Χοσέ Ντενκάς, ό σύμβουλος γιά τή δημόσια τάξη της Τζενεραλιτάτ της Καταλωνίας, που ήταν ένας άπό τούς ύπεύθυνους γιά την Καταλάνικη έξέγερση, είχε δώσει ρητή διαταγή: «Προσέχετε τή FAI».³ Γιά τούς άπλους Καταλάνους εργάτες, που ή πλειοψηφία τους έλεγχόταν άπό τή CNT, όλα ήταν ξεκάθαρα: οι έπαναστάτες, προσποιούμενοι ότι ακολουθούν την πολιτική της κεντρικής κυβέρνησης, στην ουσία προσπαθούσαν νά καταστρέψουν την CNT.

Μετά απ' αυτό, πώς θά μπορούσαν νά συνεργαστούν μ' αυτό τὸ ἀντιδραστικὸ κίνημα, πού στρεφόταν ἐνάντια στὴν ἐργατικὴ τάξη; Ἐδῶ βρισκεται τὸ παράδοξο τῆς Καταλάνικης ἐξέγερσης τῆς 6 Ὀκτώβρη 1934.

Στὶς 5 Ὀκτώβρη τὸ ἀπόγευμα, ὁ πρόεδρος τῆς Τζενεραλιτάτ, ὁ Λουί Κομπάνυς, ἀνακήρυξε «Τὸ Κράτος τῆς Καταλωνίας μέσα στὴν Ὁμοσπονδιακὴ Δημοκρατία τῆς Ἰσπανίας». Ὁμάδες ἀγροτῶν, ὅπλισμένοι μὲ τουφέκια τύπου Γουίντσεστερ, ἔθνοφρουροί καὶ ἓνα μεγάλο πλῆθος συγκεντρώθηκαν μπροστὰ ἀπὸ τὸ κτίριο τῆς Τζενεραλιτάτ καὶ ζητωκραύγαζαν μ' ἐνθουσιασμό αὐτὴ τὴ διακήρυξη τοῦ Κομπάνυς.

Μιά ὥρα ἀργότερα, ὁ στρατιωτικὸς διοικητὴς τῆς περιοχῆς, στρατηγὸς Μπατέτ, ἀπάντισε στὴν πρόκληση τοῦ Κομπάνυς μὲ τὴν κήρυξη στρατιωτικοῦ νόμου. Ὁ στρατὸς ἄρχισε νά περιπολεῖ σ' ὅλους τοὺς δρόμους, ἐνῶ στὰ προάστια ἄρχισαν ν' ἀκούγονται οἱ πρῶτοι πυροβολισμοὶ ἀνάμεσα στὰ στρατεύματα καὶ τὶς ἔνοπλες ὁμάδες τοῦ «Προλεταριακοῦ Καταλάνικου Κράτους», μιᾶς ἐθνικιστικῆς ἐξτρεμιστικῆς φράξιᾶς πού εἶχε ἀρχηγὸ τὸ νεαρὸ Τζαίμ Κόμππε, πού σκοτώθηκε ὑπερασπιζόντας τὸ στρατηγεῖο τοῦ κόμματός του. Τὸ κτίριο τῆς Τζενεραλιτάτ βομβαρδίστηκε ἀπὸ τὸ πυροβολικό. Τὸ ἠθικὸ τῶν ἐπαναστατῶν, πού οἱ γραμμῆς τους ἄρχισαν νά ἀραιώνουν, ἦταν πολὺ χαμηλό. Οἱ περισσότεροὶ απ' αὐτοὺς ἔφευγαν χωρὶς κἀν νά πολεμήσουν, παρατώντας στοὺς δρόμους ὄπλα καὶ στολές. Τὰ ξημερώματα, ὁ Κομπάνυς, πού τὸν εἶχαν ἐγκαταλείψει ὅλοι, ἀπεύθυνε παθητικὴ ἐκκλήση «πρὸς ὅλους τοὺς πολίτες χωρὶς ἰδεολογικὴ διάκριση». Ἦταν φανερό ὅτι ἀπευθύνονταν καὶ στοὺς ἀγωνιστὲς τῆς CNT, τοὺς ὁποίους ὁ λοχαγὸς του, ὁ Χοσέ Ντενκάς, κρατοῦσε φυλακισμένους στὰ κελλιὰ τοῦ Ἀρχηγείου τῆς Ἀστυνομίας.

Ὁμάδες ἀγροτῶν, πού προσπάθησαν νά μποῦν στὰ προάστια τῆς Βαρκελώνης, ἀφοπλίστηκαν ἀπὸ τους στρατιώτες πού ἔλεγχαν τὶς εἰσόδους τῆς Καταλάνικης πρωτεύουσας. Μὲ τὶς πρῶτες κανονιές, ὁ Κομπάνυς καὶ ἡ κυβέρνησή του παραδόθηκαν, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ σύμβουλο γιὰ τὴ δημόσια τάξη, τὸν

Νπενκάς, πού κατόρθωσε νά δραπετεύσει μέσα από τούς ύπονόμους.⁴

Ή ίδια άνασάτωση έπικράτησε και σ' όλες τις πόλεις και στά μεγάλα κέντρα τής περιοχής. Ή ζυμπαχία δεν υπήρχε πιά, αλλά τά δπλα πού ήταν παρατημένα στους δρόμους, μαζεύτηκαν από τούς έργάτες τής CNT, πού τά έκρυφαν προσεκτικά σέ ασφαλές μέρος. Σέ μερικές μικρές πόλεις τής Καταλωνίας, όπως στην Γκρανόλερς, ή CNT ανέλαβε τήν ήγεσία του κινήματος, δίνοντάς του έναν καθαρά έπαναστατικό χαρακτήρα. Οι κυβερνητικές άρχές έπωφελήθηκαν απ' όλες αυτές τις ενέργειες και όργάνωσαν μιá συστηματική καταστολή έναντίον τής CNT και τής FAI. Τά συνδικάτα έκλεισαν και ή Σολινταριντάτ Όμπρέρα σταμάτησε νά κυκλοφορεί γιά πέντε μήνες.⁵

Στις 6 Όκτώβρη ή «τάξη» του Λερου κυριαρχούσε πάλι στη Βαρκελώνη, ενώ στό δυτικό μέρος τής χερσονήσου οι άνθρακωρύχοι τών Άστουριών άρχιζαν τόν ήρωικό τους άγώνα. Στή διάρκεια τής νύχτας από τις 5 πρós 6 Όκτώβρη, στην περιφέρεια τών όρυχείων τών Άστουριών, είκοσι τρεις στρατώνες τής Γκουάρντια θιβίλ έπεσαν στά χέρια τών εργατών. Όρα μέ τήν ώρα οι έργάτες πετύχαιναν νέους θριάμβους: Στις Μιέρες, στη Ρομπελάντα, στη Σανταλάνα, στη Σάμα... Έργατικές πολιτοφυλακές όργανώνονταν παντού. Οι έπιτροπές πού σχηματίζονταν ήταν οι ίκανοί πρόδρομοι ενός νέου κοινωνικού συστήματος.

Ή CNT ήταν έδραιωμένη καλά στην Γκιχόν και οι έργάτες άρχισαν άμέσως νά φτιάχνουν όδοφράγματα. Ό άγώνας προβλέπονταν ιδιαίτερα σκληρός σ' αυτή τήν περιοχή. Έξαιτίας τής στρατηγικής της θέσης, τήν είχε διαλέξει ό έπιτελής του ύπουργείου Πολέμου, ό στρατηγός φράνκο, σάν τό μέρος πού θά αποβίβαζε τά Μαροκινά στρατεύματα, πού είχαν ως έργο τους νά συντρίψουν τήν έπανάσταση.

Στην Άβίλες, οι έργάτες κατέλαβαν τό έργο-οτάσιο φωταέριου και τόν κεντρικό σταθμό ήλεκτροδότησης. Στή Λά φελγκουέρα, τά μηχανουργεία έπεσαν στά χέρια τής CNT, πού όργάνωσε άμέσως τήν παραγωγή δπλων. Μιά Σοσιαλιστική

Δημοκρατία είχε εγκαθιδρυθεί σ' ολόκληρη την κοιλάδα της Τουρόν και ο ραδιοσταθμός του κεντρικού σταθμού ηλεκτροδότησης των άνθρακωρυχείων της Τουρόν μετάδιδε τις πρώτες επαναστατικές διακηρύξεις.

Στό Όθιέντο οι εργάτες πολεμούσαν στους δρόμους. Και οι εργάτες των ορυχείων της περιοχής ήρθαν για ενίσχυση των επαναστατών και κατέλαβαν τις θέσεις - κλειδιά της πόλης. Οι κυβερνητικές δυνάμεις όπισθοχώρησαν στους στρατώνες του Πελάγιο και βρήκαν καταφύγιο στον καθεδρικό ναό. Τό έργοστάσιο δπλων έπεσε στά χέρια των εργατών, πού συγκέντρωσαν 21.000 τουφέκια, 300 όπλοπολυβόλα Μπρέν και πολλά πολυβόλα. Τά μεταλλουργικά κέντρα δούλευαν μέρα νύχτα για νά φτιάχνουν όπλα. Ή παραγωγή της Λά φελγκουέρα έφτανε μέχρι τά 30.000 φυσίγγια τή μέρα. Άκόμη, όμως, κι αυτή ή μεγάλη προσπάθεια δέν ήταν αρκετή για νά έφοδιάζει τόν προλεταριακό στρατό των 40.000 άντρών πού είχαν αναλάβει την υπεράσπιση της Κομμούνας των Άστουριών, πού είχε ήδη αρχίσει νά περικυκλώνεται από τά στρατεύματα του Μαρόκου.

Στή διάρκεια των αγώνων ή ζωή όρνανώνονταν ακριβώς τό ίδιο. Οι εργάτες πού είχαν έκλεγει από τις Έπιτροπές, έδιναν τις μάχες πού τις συντόνιζε ή Περιφερειακή Έπαναστατική Έπιτροπή πού ήταν εγκαταστημένη στό Όθιέντο. Άντρες και γυναίκες είχαν γραφτεί στους καταλόγους και μετά από μία σύντομη εκπαίδευση έμπαιναν στις λαϊκές πολιτοφυλακές. Σχεδόν παντού οι γιατροί ύποστήριζαν την επανάσταση, αλλά οι Ιατρικές προμήθειες δέν μπορούσαν νά καλύψουν τις ανάγκες των πολλών πληγωμένων.

Στό Ύπουργείο Πολέμου, ό στρατηγός Φράνκο κατεύθυνε τή μάχη έναντίον της εργατικής επανάστασης. Στις 5 Όκτώβρη διέταξε τό στρατηγό Μπός νά βαδίσει έναντίον των Άστουριών, σαν αρχηγός του 56ου Συντάγματος Πεζικού. Στή Βέγκα ντέλ Ρίο ένα τάγμα κι ένας λόχος από πολυβολιτές πού έρχονταν από την Παλένθια, ένώθηκε μέ την πρώτη στρατιωτική δύναμη. Όμως ό στρατηγός Μπός ακινητοποιήθηκε στη Βέγκα ντέλ Ρίο

από τις επαναστατικές ταξιαρχίες.

Στήν Γκαλίθια ο Λοπέζ Όχοα πήρε κι αυτός τή διαταγή νά καταλάβει τις Άστουρίες μέ εφοδο. Άλλά οι επαναστάτες έκλεισαν τό δρόμο στήν όρεινή διάβαση του Πεναφλόρ. Τότε ο Στρατηγός Φράνκο διέταξε τό Ναυτικό νά επιτεθεί στή Γκιχόν, πού ήταν τό ευάλωθο σημείο τής άμυνας τών Άστουριών: «(...) Στή Γκιχόν ή κατάσταση ήταν άπελπιστική. Η μάχη συνεχιζόταν σ' όλόκληρη τήν πόλη. Οι εργάτες πού υπεράσπιζαν τά προάστια θρίσκονταν φάτσα στή θάλασσα. Τά όπλα ήταν λιγοστά και οι σοσιαλιστές δέν είχαν κρατήσει τήν ύπόσχεσή τους νά φέρουν εφόδια στους επαναστάτες. Η Έπαναστατική Έπιτροπή τής Λά φελγκουέρα έφτασε διασπικά για νά βοηθήσει τους κατοίκους τής Γκιχόν, φέρνοντας άντρες, τρόφιμα και πολεμοφόδια».6 Η κυβέρνηση τής Μαδρίτης είπε στους δημοσιογράφους: «(...) Στις Άστουρίες οι ένωμένες δυνάμεις στρατού ζηρδας και ναυτικού κοντεύουν νά πετύχουν τόν άντικειμενικό τους στόχο (...) ή πλήρης ύποταγή τών επαναστατών είναι μόνο ζήτημα ώρών».

Στις 7 Όκτώβρη τό καταδρομικό «Λιμπερτάτ» άρχισε νά βομβαρδίζει τή Γκιχόν και πέτυχε νά αποβιβάσει ένα τάγμα πεζοναυτών, πού όμως άκινητοποιήθηκε στό Σερίν. Τό θράδυ οι πυροβολισμοί άρχισαν ξανά και ο λαός συνέχισε τήν άντίσταση. Στις 10, άρχισαν νά πετάνε άεροπλάνα πάνω από τό Όδιέντο και έριχναν προκηρύξεις μέ τις όποιες καλούσαν τους επαναστάτες νά παραδοθούν. Δύο θωρηκτά, τό «Τζαίμ Ι» και τό «Μιγκουέλ Θερβάντες» ένώθηκαν μέ τό «Λιμπερτάτ». Καλυμμένοι από τά πυκνά πυρά του πυροβολικού, μία «μπαντέρα ντέ Τέρτσιο» (Λεγεώνα τών Ξένων) και τό 8ο Τάγμα τών Άφρικανικών στρατευμάτων κατάφεραν ν' αποβιθαστούν. Είχαν διαταγές για πλήρη έλευθερία κινήσεων και άρχισε μία σκληρή μάχη. Οι επαναστάτες είχαν έλλειψη πολεμοφοδίων και άφησαν δεκάδες νεκρούς στή πεδίο τής μάχης. Άλλά ή άεροπορία συνέχιζε νά ρίχνει προκηρύξεις πού έγραφαν: «Οι Άστουρίες έχουν εγκαταλειφτεί άπ' όλους. Ο θάνασμος κλειός στενεύει».

Στις 12, ο Γιάγκουε, αρχηγός των Μαροκινών στρατευμάτων, επέθηκε στο Όθιέντο με μία «μπαντέρα» της Λεγεώνας των Ξένων, ένα «Ταμπόρ ντε Ρεκκουλάρες», ένα Άφρικανικό Τάγμα και μία μονάδα πυροβολικού. Ή επίθεση ήταν προετοιμασμένη και είχε αεροπορική κάλυψη. Στις 5 τό απόγευμα, μετά από μία σκληρή μάχη, οι Μαροκινοί και οι λεγεωνάριοι κατάφεραν να καταλάβουν τό έργαστάσιο δπλων. Οι επαναστάτες όπισθοχώρησαν αλλά ή μάχη συνεχίστηκε, από δρόμο σέ δρόμο, από σπίτι σέ σπίτι και κράτησε μέχρι τις 17 Όκτώβρη. Όλος ό πληθυσμός, άκόμη και γυναίκες και παιδιά, άντιστέκονταν στο πλευρό των επαναστατών.

Στις 18 ή κατάσταση ήταν άπελπιστική' κάθε άντισταση ήταν πιά άνώφελη. Στη διάρκεια της νύχτας οι Έπαναστατικές Έπιτροπές θυναντήθηκαν για νά δώσουν ένα τέλος στον άγώνα. Ή Περιφερειακή Έπιτροπή των Άστουριών έκανε μία διακήρυξη στους έργάτες:

«(...) Ή ένδοξη έξέγερση του προλεταριάτου ενάντια στην άστική τάξη άρχισε στις 5 Όκτώβρη. Άφου δείξαμε την επαναστατική ίκανότητα των έργατικών μαζών, θεωρούμε ότι ό άγώνας πρέπει νά σταματήσει και ν' άφήσουμε τό δπλα για ν' άποφύγουμε τό χειρότερο. Έχει γίνει μία σχετική συμφωνία γι' αυτό άπ' όλες τις επαναστατικές έπιτροπές. Σας ζητάμε νά άρχίσετε νά δουλεύετε ξανά μ' ένα πειθαρχικό, ήρεμο και κυριαρχημένο τρόπο. Σύντροφοι, νομίζουμε ότι αυτή ή άπόφαση είναι τιμημένη και άναπόφευκτη... Γιατί τό μόνο πού διαθέτουμε ενάντια στην ίσχυρή πολεμική μηχανή της κυβέρνησης είναι ό ένθουσιασμός μας. Άλλ' αυτό είναι μόνο μία άναβολή, γιατί μπορεί ίσως κανείς νά άπωθήσει τό προλεταριάτο, αλλά κανείς δέν μπορεί νά τό κατακτήσει».⁷

Στις 19 Όκτώβρη τά στρατεύματα του στρατηγού Άράντα κατέλαβαν τή ζώνη των όρυχείων. Τά μέλη της Έπαναστατικής Έπιτροπής ήταν τά τελευταία πού έγκατέλειψαν τό πεδίο της μάχης, όχι όμως πριν νά φροντίσουν για τή δραπετεύση των άγωνιστών πού είχαν άναμιχτεί περισσότερο στο κίνημα. Πολλοί έργάτες των όρυχείων όργα-

νωσαν αντάρτικες ομάδες και συνέχισαν τόν άγώνα στά βουνά, προτού παραδοθούν.

Ή αντίδραση ήταν άμελικτη. Ή Έπαναστατική Έπιτροπή είχε θάλει μόνο έναν όρο γιά τήν παράδοση τής περιοχής τών όρυχειών, νά μήν παραδοθεί ό πληθυσμός στήν καταπίεση τών Μαροκινών στρατευμάτων και τών λεγεωνάριων. Ό στρατηγός Άράντα δέχτηκε αυτό τόν όρο, αλλά δέ στάθηκε ικανός νά τόν σεβαστεί. Οι Άφρικανοί και οι λεγεωνάριοι ήταν οι πρώτοι πού μπήκαν μέσα στίς ζώνες τών επαναστατών. Μιά άγρια καταστολή σάρωσε όλόκληρη τήν περιοχή τήν ακολουθήσαν μαζικές εκτελέσεις, τό πλιάτσικο και οι βιασμοί. Οι ειδικές ταξιαρχίες τής Γκουάρντια θιβία, μέ άρχηγό τό Διοικητή Ντιβάλ, «καθάρισαν» τήν περιοχή. Καί ένα ειδικό δικαστήριο πού όριστηκε από τήν κυβέρνηση τής Μαδρίτης, νομιμοποίησε αυτές τίς θάρδαρες πράξεις, ανακοινώνοντας ότι τά μέτρα πού πήραν έναντία στούς επαναστάτες ήταν καθάρα άνθρωπιστικά. Στή διάρκεια αυτής τής περιόδου οι σκηνές βίας πολλαπλασιάζονταν σ' όλόκληρη τήν περιοχή. Στίς 24 Όκτώβρη, ή Παριζιάνικη έφημερίδα «Οί Καιροί», ανέφερε ότι «(...) έκατό εργάτες όρυχειών είχαν θαφτεί ζωντανοί μέσα σ' ένα όρυχειό». Έπίσημα, υπήρχαν 1.335 νεκροί και 2.951 πληγωμένοι. Ίκανοποιημένη ή κυβέρνηση, ανακοίνωσε ότι «ή ειρήνη και ή τάξη» άποκαταστάθηκε πάλι στίς Άστουρίες. Όστόσο, ό άρχηγός τής δεξιάς, Κάλβο Σοτέλο, παρατήρησε στό Κοινοβούλιο ότι «(...) ή Κομμούνια τών Άστουριών ήταν μόνο ή πρώτη πράξη τής επανάστασης», πού θά μπορούσε νά σαρώσει τά πάντα, και άπαιτjσε νά ένταθεί ή καταστολή.

Ένώ ή Δεξιά ζητούσε κεφάλια, ή Άριστερά προσπαθούσε νά καλύψει τή διαφορά. Δέν φαινόταν νά καταλαβαίνει τή σημασία τών γεγονότων πού είχαν συγκλονίσει μόλις πριν από λίγο τίς Άστουρίες. Όσο γιά τό Σοσιαλιστικό Κόμμα, αυτό συνέχιζε τήν πορεία του πού θά τό οδηγούσε στό Λαϊκό Μέτωπο. Ή CNT όμως έβγαλε όρισμένα συμπεράσματα άπ' αυτή τήν ήρωική μάχη και ό ιστορικός της, Χοσέ Πειράτς, έγραψε: «Μιά από τίς κυριώτερες άδυναμίες στό κίνημα τής 6 Όκτώβρη

ήταν ή έλλειψη ενός σοβαροϋ σχεδίου και συντονισμού σ' έθνικό επίπεδο. Έκτός από τις Άστουριες, οι σοσιαλιστές ηγέτες του κινήματος απέκλεισαν κάθε έπαφή με τή Συνομοσπονδιακή οργάνωση (CNT). Η πρόταση του Γενικού Συνεδρίου τών Περιφερειακών Έπιτροπών τής CNT στις 13 Φλεβάρη 1934, δέν πήρε καμιά άπάντηση από τήν UGT».8

«Άν οι σοσιαλιστές ήθελαν πράγματι ν' άρχισουν ένα έπαναστατικό κίνημα στήν Ίσπανία — κάτι πού πρέπει νά μάς τό άποδείξουν— ή ύποστήριξη τής CNT ήταν άπαραίτητη, τουλάχιστον στήν Καταλωνία, στήν Άραγωνία, στό Λεβάντε και στήν Άνδαλουσία, όπου ή επιθετική ίκανότητα τής Έθνικης Συνομοσπονδίας Έργασίας ήταν φανερό. Η στάση τους ν' άρνηθοϋν αύτή τήν πραγματικότητα ρίχνει ένα νέο φώς στήν ύπόθεση: ή ότι οι σοσιαλιστές είχαν σα μόνο σκοπό τους νά έξαπολύσουν μιά σύγκρουση πού θά προκαλοϋσε τήν παραίτηση τής κυβέρνησης ή, θέλοντας νά κρατήσουν μόνοι τους τήν ηγεσία του κινήματος, θεώρησαν ότι είναι αρκετά δυνατόι για νά κερδίσουν ένα θρίαμβο μόνο με τις δικές τους δυνάμεις, ύποστηρίζόμενοι, όποτε τ'όφερνε ή περίσταση, από δημοκρατικά στοιχεία και από τις λαϊκές μάζες».

«Στήν πρώτη ύπόθεση, οι σοσιαλιστές αύταπατήθηκαν σχετικά με τις αντιδράσεις τής κυβέρνησης, τής αστυνομίας και του στρατού. Στήν δεύτερη ύπόθεση, οι κίνδυνοι πού συνεπαγόταν ή έπαναστατική επιχείρηση ήταν άμέτρητοι. Και στις δύο περιπτώσεις όμως, έδωσαν μιά υπερβολικά μεγάλη σημασία στα σχέδια και στήν πολεμική άξία των στρατευμάτων του "Κράτους τής Καταλωνίας" και της "Έσκούερα Ρεπουμπλικάνα" τής Καταλωνίας».

«Οι σοσιαλιστές και οι Καταλόνοι Έθνικιστές είχαν πάρει μέρος στήν καταστολή ενάντια στή CNT στήν Καταλωνία. Η «Έσκούερα» και τό Σοσιαλιστικό Κόμμα είχαν συμμετάσχει στή συντριβή τών έπαναστατικών κινήματων του Γενάρη και του Δεκέμβρη του 1933. Συνεπώς, ή συμμαχία τών σοσιαλιστών και τών Καταλόνων Έθνικιστών είχε σαν μόνο σκοπό νά έπιταχύνει τό χωρισμό όλων

των κινημάτων ενός κάποιου πολιτικού χαρακτήρα απ' τη CNT».

Και ο Πειράτης συνεχίζει: «Η CNT είχε 22.000 οργανωμένους εργάτες στις Άστουριες. Τα κυριώτερα κέντρα της συνομοσπονδίας ήταν η Γκιχόν (μέ 13.000 μέλη) και η Λά Φελγκουέρα (μέ 4 χιλιάδες μέλη). Στις παραμονές της εξέγερσης συγκαλέστηκε ένα συνέδριο της Συνομοσπονδίας στη Γκιχόν. Οι αγωνιστές σ' αυτή την πόλη και στη Λά Φελγκουέρα είχαν διασπαστεί πάνω στο πρόβλημα της συμμαχίας με την άριστερά. Η Λά Φελγκουέρα, που αμφέβαλε για την επαναστατική ειλικρίνεια των σοσιαλιστών, ήταν αντίθετη σε κάθε συμμαχία μαζί τους. Άλλα άκόμη και πριν απ' αυτές τις συζητήσεις, οι σοσιαλιστές είχαν φέρει από τη θάλασσα ένα φορτίο από όπλα, πράγμα που απόδειξε φανερά, την πρόθεσή τους να είναι αυτοί οι μόνοι οργανωτές του κινήματος. Στην πραγματικότητα, και αντίθετα με τους όρους του συμφώνου συμμαχίας που είχε υπογράψει η CNT, οι σοσ.αλιστές ήταν εκείνοι που έδωσαν τη διαταγή για την εξέγερση. Η Έπαναστατική Έπιτροπή, καθαρά σοσιαλιστική, είχε μυστικό άρχηγείο στο Όθιέντο.

«Όσοσο από τις πρώτες ώρες της εξέγερσης η CNT πήρε μέρος από μόνη της και πολέμησε μέχρι τό τέλος. Στη Γκιχόν, οι συνομοσπονδιακές δυνάμεις (CNT), έπειδη είχαν έλλειψη όπλων, έπρεπε να σταθεροποιήσουν τις θέσεις τους στα περίχωρα της πόλης. Οι άναρχοσυνδικαλιστές είχαν κάνει πολλές και επικίνδυνες εξόδους στο Όθιέντο, για να μπορέσουν να πάρουν όπλα και για να έρθουν σ' έπαφή με την Έπαναστατική Έπιτροπή. Στερούμενη πολεμοφόδια, η Γκιχόν έπεσε στις 10 Όκτώβρη παρά τις ένισχύσεις που είχαν έρθει από τη Λά Φελγκουέρα. Στις 11, η Έπαναστατική Έπιτροπή, θεωρώντας ότι η επανάσταση είχε αποτύχει, έδωσε τη διαταγή για όπισθοχώρηση. Αυτή η απόφαση προκάλεσε μεγάλη δυσάρεσκεια στους μαχητές. Από τότε ήταν που οι σοσιαλιστές συμφώνησαν να συνεργαστούν με τις δυνάμεις της Συνομοσπονδίας. Ο Χοσέ Μαρία Μαρτίνεζ της CNT, ένας από τους κυριώτερους άκτιβιστές της

λυμμαχίας των Άστουριών, σκοτώθηκε στις 12 Οκτώβρη στο Σοτιέλο, ενώ έκτελούσε μία αποστολή για την Έπαναστατική Έπιτροπή.

Άν και οι σοσιαλιστές είχαν προσπαθήσει μ' όλες τους τις δυνάμεις νά κρατήσουν τήν άρχηγια του κινήματος, αυτό πήρε διαφορετικά μονοπάτια, και έξαρτιόταν από τις έπιδράσεις που έπικρατούσαν σέ κάθε έπαναστατική περιοχή. Όσο για τά πολιτικά και οικονομικά άποτελέσματα τής επανάστασης τών Άστουριών, μιá έξουσιαστική τάση ήταν κατάφωρη στις περιοχές που κυριαρχούσαν οι σοσιαλιστές και οι κομμουνιστές. Άπό τήν άλλη μεριά, οι άναρχικοί, άκολουθώντας τó παράδειγμα τής Λά φελγκουέρα, άνακήρυξαν παντού τόν άντιεξουσιαστικό κομμουνισμό, καθώς και τήν άπαγόρευση τής άτομικής Ιδιοκτησίας και τήν κατάρχηση τής άρχης τής έξουσίας».9

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. P.C.E. (Ίσπανικό Κομμουνιστικό Κόμμα): Πόλεμος και επανάσταση στήν Ίσπανία.

2. Ο Πειράτς, στό άναφ. έργο, παραθέτει αύτούσιο αύτό τó μανιφέστο.

3 Για τó κίνημα του Οκτώβρη στή Βαρκελώνη, εκτός από τά έργα του Τζέραλντ Μπρενάν και του Πειράτς, μπορεί κανείς νά συμβουλευτεί τή μονογραφία του Μανουέλ Κρούελας, Η Οκτώβρη ατήν Καταλωνία.

4 Στο Ίδιο.

5. Μανουέλ Βιλλόρ, Ο Άναρχισμός και ή Εξέγερση στις Άστούριες.

6. Πειράτς, έργο άναφ.

7. Πειράτς, έργο άναφ.

8. Αυτό τó μανιφέστο ήταν μιá δημόσια διοκήρυξη τής CNT, μετά από τις αυζητήσεις που έγιναν στήν έθνική τής Ολαμέλεια. Άφου μελέτησαν τή σοβαρότητα τής τότε κατάστασης, άποφασίστηκε ότι «Η Έθνική Συμμασπονδία Έργασίας πρέπει νά άπαιτήσει από τήν UGT νά διοκηρύξει καθορά και δημόσια τή φύση τών έπαναστατικών της προσδοκιών Άλλά θά πείπει νά πάρουν ύπόψη τους ότι δ'αν μιλάμε για επανάσταση, δέν έννοούμε άπλώς ένα ζήτησο άλλαγής αύτου που είναι στήν Εξουσία όπως έγινε στις 14 Άπρίλη, άλλα έννοούμε τήν ολοκληρωτική κοταστρηφή του κοπιτελισμού και του Κράτους». Πειράτς, έργα άναφ. Τόμος 1, σελ. 79.

9. Πειράτς, έργο άναφ. Έκτός από τά έργα που άναφέραμε, μπορεί κανείς νά συμβουλευτεί τά ακόλουθα: 'Ι α η ν ι α.

του Σολβοντὸρ ντὲ Μονταριόγκα, Ἡ Ἱστορία τῆς Ἰαπωνίας, τοῦ Ρόμος Ὀλιβέιρα, ἐνός σοσιαλιστῆ συγγραφέα Ἡ Ἱστορία τῆς Δεύτερης Δημοκρατίας, τοῦ Βίκτορ Ἄλμπο Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀκτώβρη τοῦ Σολάνο Πολάθιο, ἐνός ἀνορχικοῦ καὶ ἀκτιβιστῆ σ' αὐτὴ τὴν ἐπανάσταση Ἐὰν πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου τῆς CNT στὴν Σαραγόσσα, Μῆς 1938 Ὀκτώβρης 1934 τοῦ Ροντόλφο Λόπις, ἐνός σοσιαλιστῆ. Στὸ διβλίο τοῦ Λόπις δημοσιεύεται καὶ τὸ πρόγραμμα τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος. Εἶχε προετοιμοσθεῖ γιὰ τὴν περίπτωση ποὺ θὰ νικοῦσαν καὶ εἶχε δημοσιευτεῖ ἀπὸ τὴν Ἑλ Λιμπεράλ τοῦ Μπιλμπάο, στίς 11 Γενόρη, 1938.

11. Πρὸς τὸ Λαϊκὸ Μέτωπο

Ἡ Κομμούνια τῶν Ἀστούριων ἔδωσε ἓνα παράδειγμα στὸν Ἰσπανὸ ἀγρότη καὶ ἐργάτη: ἡ ἐπανάσταση δὲν ἦταν πιά μιὰ οὐτοπία, ἀλλὰ κάτι πού μπορούσε νὰ πραγματοποιηθεῖ, κάτι γιὰ τὸ ὁποῖο τὸ μόνο πού χρειαζόταν ἦταν μιὰ προηγουμένη συμφωνία ἀνάμεσα στοὺς ἐργάτες. Ἀλλὰ, ἐνῶ ἡ ἐργατικὴ τάξη καὶ οἱ ἀγρότες καταλάβαιναν ἔτσι τὴν ἐπαναστατικὴ διαδικασία, οἱ πολιτικοὶ καὶ οἱ συνδικαλιστικοὶ ἡγέτες τοῦ κεντρικοῦ ρεφορμιστικοῦ Συνδικάτου τῆς UGT πίστευαν τὸ ἀντίθετο. Ἡ ἐνωμένη δράση τῶν ἐργατῶν ὑποτάχθηκε σὲ πολιτικὲς συμφωνίες. Οἱ διαφωνίες ἀνάμεσα στοὺς ἀρχηγούς καὶ τοὺς ὀπαδοὺς ἐγιναν ὀλοφάνερες. Καὶ ἡ ἐπανάσταση δὲν μπορούσε νὰ πάει μπροστὰ ὅσο ἡ ἐργατικὴ τάξη καπελλωνότανε ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἡγέτες... Πῶς θὰ μπορούσε ν' ἀπελευθερωθεῖ ἀκολουθώντας τὴ ρεφορμιστικὴ πολιτικὴ τῶν ἡγετῶν τῆς; Στὶς πολυάριθμες σποραδικὲς διαπραγματεύσεις μὲ τοὺς ἐργάτες τῆς CNT, οἱ ἡγέτες τῆς UGT εἶχαν δείξει καθαρὰ τίς προθέσεις τους.

Οἱ ρεφορμιστὲς ἡγέτες κατάλαβαν τὴ σοβαρότητα τῆς κατάστασης καὶ γιὰ ν' ἀποφύγουν τὸ χειρότερο, ἐκμεταλλεύτηκαν ὅλη τὴν ἐπιρροή τους στὴν ἐργατικὴ τάξη, χρησιμοποιώντας συναισθηματικὰ θέματα, ὅπως ἡ ἀπελευθέρωση τῶν 30.000 φυλακισμένων, γιὰ νὰ τὴν ἀποπροσανατολίσουν ἀπὸ τοὺς πραγματικοὺς τῆς στόχους. Ὁ σημαντικότερος λόγος γι' αὐτὴ τὴ στρατηγικὴ μπορεῖ νὰ καθοριστεῖ ἔτσι: ἢ νὰ ἀναγκάσουν τὴ CNT νὰ ἀλλάξει τὴν τακτικὴ τῆς τοῦ ἀντικοινοβουλευτικοῦ ἀγώνα, μὲ τὸ νὰ κάνει μιὰ συνθήκη μὲ τὴν UGT, μιὰ συνθήκη πού θὰ ὄφηνε τὴν πρωτοβουλία στὰ πολιτικὰ κόμματα ἢ νὰ ἀπομονώσουν τὴ CNT καὶ νὰ σχηματίσουν ἓναν πολιτικὸ συνασπισμὸ ἀντίθετό τῆς, ἔτσι ὥστε ἡ ἐργατικὴ τάξη νὰ διατηρήσει τίς κοινοβουλευτικὲς τῆς αὐταπάτες. Αὐτὴ ἡ στρατηγικὴ δὲν ἦταν κάτι καινούργιο στὴν κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἱστορία τῆς χώρας. Οἱ πολιτικὲς μερίδες πού καθοδηγούνταν ἀπὸ τὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα τὴν εἶχαν ἤδη χρησιμοποιήσει τὸν Αὐγου-

στο του 1917. Είχαν συμβεί τὰ ἴδια γεγονότα σέ σχεδόν ὅμοιες περιστάσεις κι αὐτές ἀνάγκασαν πᾶν ἐργατική τάξη νά «ριζοσπαστικοποιήσει» τόν ἀγώνα της. Εἶχε πᾶν εὐκαιρία νά ἐπαναστατήσει καί ἡ ὀνομαζόμενη Συνθήκη τοῦ Σάν Σεμπάστιαν (1930) πᾶν εἶχε ἀποπροσανατολίσει ἀπό τόν ἀντικειμενικό της στόχο.

Ἐφ'οὗτος ἡ ἐξέγερση τῶν Ἀστούριων εἶχε δείξει ὅτι ἡ ἐργατική τάξη δέν εἶχε συντριβῆ ἀλλά, ἀντιθετα, εἶχε προβλέψει τό δρόμο πού θάπρεπε νά πάρει ὁ ἀγώνας, οἱ ἴδιες πολιτικές μερίδες, μ' ἐπικεφαλῆς τό Σοσιαλιστικό Κόμμα, ἄρχισαν νά συνωμοτοῦν πάλι γιά νά καταστρέψουν τίς ἐπαναστατικές δυνατότητες, πού εἶχαν ἤδη ἀρχίσει νά δημιουργοῦνται. Ἄλλοίμονο ! Ὅρισμένοι παράγοντες τοῦ πρόσφεραν πᾶν εὐκαιρία. Καί ἡ CNT δέν μπορούσε νά τοῦς πολεμήσει χωρίς νά παίζει τῆς παιχνίδι τῆς ἀντίδρασης, πού συνωμοτοῦσε φανερά γιά νά ἐπιβάλλει τή δικτατορία της. Οἱ πολιτικοί τῆς Δεξιᾶς, μέ ἀρχηγό τόν Χιλ Ρόμπλες, ἔλπιζαν ὅτι ἡ CNT θά δροῦσε στήν Ἰσπανία ὅπως τό Κομμουνιστικό Κόμμα εἶχε κάνει στή Γερμανία. Ἄν ἡ CNT χρησιμοποιοῦσε παρόμοιες μεθόδους ἐναντίον τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος καί τῆς UGT, αὐτό θά δημιουργοῦσε στήν Ἰσπανία παρόμοιες συνθήκες μ' αὐτές πού εἶχαν βοηθήσει τόν Χίτλερ νά καταλάβει πᾶν ἐξουσία.

Ἡ CNT δέν μπορούσε νά διακινδυνέψει νά κάνει ἕνα τέτοιο λάθος, καί ὥστόσο ἦταν ἀπαραίτητο ν' ἀνατρέψει πᾶν ἰσορροπία ἀνάμεσα στίς ἀντιμαχόμενες δυνάμεις (τοῦς σοσιαλιστές καί τοῦς ἀναρχικούς), γιατί ὅλο τό μέλλον τῆς ἐπανάστασης βασιζόταν πάνω σ' αὐτή τή διάσπαση. Σπᾶν πραγματικότητα, ἄν οἱ σοσιαλιστικές μάζες ἐξακολουθούσαν νά ἀκολουθοῦν τοῦς ἡγέτες τους, αὐτοί θά παρέμεναν σ' ἕνα οὐδέτερο ἐπίπεδο.

Σ' αὐτή τή μπλεγμένη κιάλας κατάσταση, προστέθηκε καί ἡ σύγκρουση στή διεθνή πολιτική, μιά καί ἡ χώρα πού αὐτονομάζονταν «Πατρίδα τοῦ Ἰερολεταριάτου» ἐνδιαφερόταν μόνο γιά τὰ δικά της προβλήματα. Πρὶν προχωρήσουμε στήν ἱστορία μας, πρέπει νά σταματήσουμε γιά νά μιλήσου-

με μέ συντομία για τή δημιουργία του Λαϊκού Μέτωπου στην Ίσπανία.

Ποιό ἦταν τό τακτικό προσωπεῖο τῆς νέας ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Σοβιετικῆς Ἐνωσης; Ἄφου ὁ Χίτλερ εἶχε δείξει ξεκάθαρα τίς ἐπιθετικές προθέσεις του ἐναντίον τῆς ΕΣΣΔ καί ἡ συνθήκη του μέ τήν Πολωνία, στίς 26 Γενάρη 1934, εἶχε ἀλλάξει τελείως τό χαρακτήρα τῶν στρατηγικῶν θέσεων μεταξύ τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ὁ Στάλιν ἔβαλε τὰ θεμέλια γιά μιά νέα ἐξωτερική πολιτική, ἐπιδιώκοντας τή συμμαχία τῶν δημοκρατικο-καπιταλιστικῶν κρατῶν, ἰδιαίτερα τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἀγγλίας. Τό κυριότερο ἀτού του, ἀποβλέποντας σέ μιά πολιτική νίκη, ἦταν ἡ Κομμουνιστική Διεθνῆς (IC) καί τό προπαγανδιστικό του σύνθημα, «πόλεμος ἐνάντια στό φασισμό», ἕνας εὐφημισμός πού ἔκρυβε τή στροφή τῆς τακτικῆς πού εἶχε πρόσφατα υἱοθετήσει.

Αὐτή ἡ τακτική ἐναρμονιζόταν καί μέ τίς ἐπιθυμίες τῆς Γαλλίας, πού αἰσθανόταν ὅτι ἀπειλοῦνταν ἀπ' τό πολεμόχαρο πνεῦμα τοῦ Χίτλερ. Οἱ γεωγραφικές προτεραιότητες ἐμφανίστηκαν ξανά. Ὅσο γιά τίς πολιτικές προτεραιότητες, ἀγνοοῦσαν τήν ἀλλαγὴ τῶν ἀρχηγῶν στό διεθνές προσκήνιο· ὁ Στάλιν ἢ ὁ Τσάρος, δέν εἶχε καμιά σημασία. Ἡ γαλλική καί ἡ ρωσική κυβέρνηση ἤξεραν πάρα πολύ καλά τή γεωγραφική τους ἐξάρτηση. Καί στίς δύο ἔλειπε μιά κοινὴ πολιτική, πού θά ὑπεράσπιζε τὰ κοινωνικά τους συμφέροντα. Ἡ νέα πολιτική θά ὀνομαζόταν «Λαϊκό Μέτωπο». Ἡ ἰδέα αὐτὴ ρίχτηκε ἀπὸ τὴ Διεθνή Σοσιαλιστικὴ Ὀργάνωση Ἐργασίας (IOS), μιά ὀργάνωση πού εἶχε σχηματιστεῖ ἀπὸ κόμματα πού, γιά πολύ καιρὸ, εἶχαν ἀπορρίψει τήν Ἐπανάσταση. Ρεφορμιστές μέχρι τό μεδούλι τους, εἶχαν πειστεῖ ὅτι διαμέσου τῆς μεταρρύθμισης θά μεταμόρφωναν τόν καπιταλισμὸ σέ σοσιαλισμὸ. Ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τήν ἐργατικὴ τάξη οὔτε κἀν περιλαμβανόταν στὰ σχέδιά τους. Γι' αὐτούς ἦταν ζήτημα διακυβέρνησης, ἐνῶ οἱ ὑπευθυνότητες μοιράζονταν μέ κοινές συμφωνίες ἀνάμεσα σ' αὐτούς καί τὰ ἀστικά κόμματα. Ἡ γραμμὴ τῆς καθοδήγησης ἦταν κα-

θαρή: ταξική συνεργασία. Αυτή η γραμμή συνεπαγόταν μια πληρική ιδεολογία που τρεφόταν απ' την αστική κουλτούρα και τις αξίες της: Οικογένεια, Πατρίδα κ.λπ.

Μετά το θρίαμβο του χιτλερισμού και την εξαφάνιση της Γερμανικής Σοσιαλδημοκρατίας, δέν απόμεινε κανένα ισχυρότερο κόμμα στην Ευρώπη εκτός από τό Γαλλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα, διάδοχο της Ίερής Ένωσης του 1914. Άντιμέτωπο μέ τό γερμανικό κίνδυνο, έπρεπε νά σασφίξει ξανά τούς δεσμούς του μέ τή φιλελεύθερη μπουρζουαζία και τούς Γάλλους πατριώτες. Αυτό βάρυνε πολύ γιά τή συμφωνία της ΔΣΟΕ του φλεβάρη του 1933. Γιά νά πετύχουν στην αντιφασιστική πολιτική, ήταν απαραίτητο νά δώσουν ένα τέλος στην πολεμική τους ένάντια στην ΚΔ. Τό μανιφέστο της ΔΣΟΕ που άπευθυνόταν στους έργάτες όλου του κόσμου, ήταν σημαντικό: ήταν έτοιμη ν' άρχισει συζητήσεις μέ την ΚΔ γιά νά υιοθετήσουν μιά κοινή δράση ένάντια στό φασισμό. Σάν αντίλλαγμα, ζητούσε νά σταματήσουν οι άλληλοκατηγορίες άνάμεσα στις δύο διεθνείς. Ή Κ.Δ. δέν άπάντησε και άργότερα θά καταλάβουμε τούς λόγους γι' αυτή τή σιωπή. Ή ΔΣΟΕ έκανε μιά νέα έκκληση τόν Αύγουστο του 1933 μετά από ένα συμβούλιο, όπου τά δύο μέρη, ή SFIO και ή PSOE (τό Ίσπανικό Σοσιαλιστικό Έργατικό Κόμμα) υιοθέτησαν μιά καινούργια γραμμή, ένα κοινό μέτωπο ένάντια στις φασιστικές επιθέσεις. Ή μόνη έκλογή που είχε άπομείνει στην έργατική τάξη ήταν ό άγώνας γιά την έξουσία. Ήταν φανερό ότι αυτός ό άγώνας δέν σήμαινε μιά ένοπλη πάλη γιά την ΔΣΟΕ, αλλά μιά πάλη κοινοβουλευτική.

Σ' όλ' αυτά καταλαβαίνει κανείς τό φόβο των Σοσιαλιστών ν' αντιμετώπισουν τό φασισμό στην Γερμανία, μέ τις φανερές προθέσεις του. Πρέπει νά σημειωθεί ότι στη διάρκεια αυτού του συμβουλίου, ήρθαν σέ αντίθεση δυο διαφορετικές άπόψεις του ζητήματος, σάν ένα άποτέλεσμα των αντίστοιχων κοινωνικών συνθηκών που έπικρατούσαν στις δυο χώρες. Ό Λάργκο Καμπαλλέρο έναντίον του Λεόν Μπλούμ. Ή θέση του Καμπαλλέρο φάνέρωσε τη διαφορά που υπήρχε άνάμεσα στις αντίστοιχες

έσεις τους. Όπως είδαμε στις Άστουρίες, υπήρχε ακόμη ένα αδύναμο επαναστατικό πνεύμα που έμφύχωνε τους Ισπανούς σοσιαλιστές αγωνιστές της βάσης, ενώ ανάμεσα στους Γάλλους ρεφορμιστές δεν υπήρχε ούτε και η παραμικρή σπίθα επαναστατικού πνεύματος. Μπορεί κανείς να υποθέσει ότι η τελευταία θέση που πήρε η ΔΣΟΕ οφειλόταν στην παρουσία του Καμπαλλέρο στο συμβούλιο. Ή δήλωσή του για τη συνέχιση της πολιτικής της ΔΣΟΕ θα ήταν: «Ή κατάληψη της εξουσίας από την εργατική τάξη, άλλ' αυτό θα το πετύχουμε μόνο με κοινοβουλευτικά μέσα».

Τό κυριότερο εμπόδιο για τό Γαλλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα (SFIO) ήταν ή αντι-μilitarιστική τοποθέτηση του Γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος, που υιοθέτησε ή συμπεριφορά του Κ.Κ. Γερμανίας απέναντι στη Σοσιαλδημοκρατία: «Σοσιαλοδημοκρατία Ισον Φασισμός». Ό μόνος τρόπος που ο σοσιαλιστής ηγέτης Μπλουμ μπορούσε να εξασφαλίσει την εξουσία ήταν να κάνει μιά συνθήκη με τό Κομμουνιστικό Κόμμα, «κάνοντάς το ν' αναλάβει τις ευθύνες του» στο έργο της κυβέρνησης. Αυτό ήταν κάτι πολύ έπιτακτικό για τόν Μπλουμ, γιατί ανάμεσα στους εργάτες βάσης της CGT άρχισε να εμφανίζεται ένα δυνατό ρεύμα υπέρ της ενότητας της εργατικής τάξης, ένα ρεύμα που τό Κομμουνιστικό Κόμμα είχε άρχισι να τό διοχετεύει μέσα άπ' τις Έπιτροπές για την Ένότητα. Ή κατάσταση όμως δεν μπορούσε να ξεκαθαριστεί όσο ή ΚΔ δεν άλλαζε την πολιτική τακτική της. Ή πρώτη ανακοίνωση αυτής της αναθεώρησης έγινε στις 31 Μάρ του 1934. Αυτή ή μέρα, ή «Ούμανιτέ», όργανο του Γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος, ανατύπωσε ένα άρθρο της «Πράβδα»: «Ήταν άπόλυτα εύπρόδεκτη ή πρόταση στους Γάλλους Σοσιαλιστές για ένωμένη δράση». Ήπ' αυτή ή μέρα τό Κ.Κ.Γ. άλλαξε άμέσως την τακτική του και τόν Ίούλη του ίδιου χρόνου υπογράφηκε μιά συμφωνία ανάμεσα στα δύο κόμματα.

Όι διαταγές δεν άκολουθήθηκαν μόνον από τους Γάλλους αλλά και από τούς Ίσπανούς, που μπηκαν στην Έργατική Συμμαχία που όργανώθηκε από τό Σοσιαλιστικό Κόμμα. Με άλλα λόγια, ή δια-

αγή ήταν γενική για όλα τα κόμματα που υπάκουγαν στην Κ.Δ. Πώς εξηγείται αυτή η ξαφνική αλλαγή της Μοσχοβίτικης πολιτικής; Είναι λογικό να σκεφτούμε ότι πηγή έμπνευσης αυτού του άρθρου ήταν ο ίδιος ο Στάλιν, αφού η Κ.Δ. δεν είχε κάνει κανένα συμβούλιο ή συνέδριο. Από το Γενάρη του 1933 μέχρι το Γενάρη του 1934 ο Στάλιν ήταν πολύ επιφυλακτικός στις δημόσιες δηλώσεις του για την εξωτερική πολιτική της ΕΣΣΔ σχετικά με τη Γερμανία. Γιατί αυτή η σιωπή; Τα γεγονότα δίνουν μια καθαρή απάντηση: «από τότε που ο Χίτλερ κατάλαβε την εξουσία, η Σοβιετική κυβέρνηση προσπαθούσε με κάθε τρόπο να πετύχει μια συμμαχία με τα δημοκρατικοκαπιταλιστικά κράτη». Άλλα υπάρχει μια όριμένη φάση, ακριβώς πριν από το θρίαμβο του Χίτλερ και τις αρχές του 1934, στη διάρκεια της οποίας αυτή η προσπάθεια βοηθήθηκε από την πετυχημένη απόπειρα για να προστατευτεί το πνεύμα του Ραπάλλο».2

Τρεις μήνες αφότου ο Χίτλερ έγινε κανκελάριος, υπογράφηκε η ανανέωση της Γερμανο - Σοβιετικής συνθήκης του 1926. Αυτή η συνθήκη ήταν η συνέχιση και το πραγματικό αντίγραφο της συμφωνίας του Ραπάλλο. Στο μεταξύ, ο Μολότωφ έκανε δηλώσεις ότι «η Σοβιετική Κυβέρνηση δεν είχε κανένα λόγο ν' αλλάξει την πολιτική της απέναντι στη Γερμανία». Άλλα στις 26 Γενάρη συνέβηκαν δυο σημαντικά γεγονότα: τό ένα ήταν η σύγκληση του Συνεδρίου του Ρωσικού Κομμουνιστικού Κόμματος και τό άλλο η υπογραφή της Γερμανο - Πολωνικής συνθήκης. Για πρώτη φορά ο Στάλιν έκανε δηλώσεις για τη διεθνή πολιτική κατάσταση. Άναγνώρισε τόν κίνδυνο του πολέμου που απειλούσε τόν κόσμο, αλλά συγχρόνως δήλωσε στην άστική τάξη ότι «άν ξεσπάσει ο πόλεμος, θά δημιουργήσει επαναστατικούς πυρήνες σ' όλες τις χώρες που θά επηρεαστούν από τη σύρραξη, και ότι οί τελευταίοι θά συγκεντρώσουν τις προσπάθειές τους για νά εξαπολύσουν την επανάσταση». Πρόσθεσε, ότι αν ξέσπαγε ένας πόλεμος έναντιόν της χώρας του προλεταριάτου, οί

πολυάριθμοι φίλοι τῆς σοβιετικῆς ἐργατικῆς τάξης θά σήκωναν τά δῦλα τους ἐνάντια στούς εἰσβολεῖς, χτυπώντας τους ἀπό τά νῶτα. Μετά, μιλώντας γιά τούς Ναζί, πρόθεσε: «ὅσο ἡ Γερμανία δέν ξεφεύγει ἀπό τήν παλιά πολιτική της πού καθορίστηκε στίς συμφωνίες ἀνάμεσα σ' αὐτή καί στή Σοβιετική Ἐνωση, δέν θά ὑπῆρχε κανένας λόγος ν' ἀλλάξουν τά πράγματα». Φυσικά, ὁ Στάλιν συνέχισε λέγοντας ὅτι «ἀπέχουμε πολύ ἀπ' τό νά εἴμαστε ἐνθουσιασμένοι μέ τό καθεστῶς τῆς Γερμανίας. Ἄλλά ἐδῶ δέν ὑπάρχει ζήτημα φασισμού, γιά τόν ἀπλό λόγο ὅτι φασισμός ὑπάρχει καί στήν Ἰταλία, ἀλλ' αὐτό δέν ἐμπόδισε τήν ΕΣΣΔ νά ἔχει σχέσεις μ' αὐτή τή χώρα». Καί ὁ Στάλιν κατέληξε: «Ἡ Σοβιετική Ἐνωση θέλει εἰρήνη» δέν θέλει τόν πόλεμο, ἀλλά δέν φοβάται αὐτή τήν ἀπειλή καί εἶναι ἔτοιμη νά ἀνταποδώσει τό χτύπημα στούς πολεμοκάπηλους. Ὅποιος θέλει τήν εἰρήνη καί ἔχει σκοπό νά συνάψει οικονομικές σχέσεις μαζί μας, μπορεῖ πάντα νά ὑπολογίζει στή βοήθειά μας».³

Ἐκτός ἀπό τόν ἀντίκτυπο πού εἶχε στή Μόσχα ἡ Γερμανο-Πολωνική συνθήκη, εἶχε ἀπίκηση καί στή Γαλλία, ὅπου ἡ κυβέρνηση θεώρησε ὅτι ἡ πολιτική της γιά τή σύναψη συμμαχιῶν εἶχε καταστραφεῖ. Ἡ γαλλική διπλωματία ἄρχισε νά κινεῖται καί στίς 25 Μάρ 1934, ὁ Μπαρτουὸ δῆλωσε στό Κοινοβούλιο ὅτι ἡ εἰσοδος τῆς Ρωσίας στήν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν (Κ.Τ.Ε.) θά ἦταν μιά σημαντική συμβολή γιά τήν Εὐρωπαϊκή εἰρήνη. Πέντε μέρες ἀργότερα, ἡ «Πράβδα» δημοσίευσε τό ἀρθρο πού ἀναφέραμε παραπάνω, ἀναφέροντας ὅτι τό Κ.Κ.Γ. θά ἔπρεπε νά ἔρθει σέ μιά συμφωνία μέ τό Σοσιαλιστικό Κόμμα. Αὐτή ἡ συμφωνία θά ἄλλαζε ριζικά τήν πολιτική τοῦ Κ.Κ.Γ., πού θά προσαρμοζόταν τώρα στίς πολιτικές ἀνάγκες τῆς ΕΣΣΔ. Σάν ἀποτέλεσμα αὐτῶν τῶν ἐλιγμῶν ὑπογράφηκε στίς 2 Μάρ 1935 στή Μόσχα ἡ Γαλλο-Σοβιετική συνθήκη. Στήν τελευταία ἀνακοίνωση τῶν συζητήσεων Λαθάλ-Στάλιν, μποροῦσε κανεῖς νά διαβάσει τίς νέες ὁδηγίες πού ἔδωσε ὁ τελευταῖος στούς Γάλλους συντρόφους του: «Ὁ Στάλιν καταλαβαίνει καί συμφωνεῖ ἀπόλυτα μέ τήν πολιτική τῆς Γαλλίας

για την έθνική της άμυνα, να διαπρεεί δηλαδή το στρατό της στο επίπεδο που απαιτεί η ασφάλεια της χώρας». Αυτή η ανακοίνωση εξαφάνιζε τελείως την αντι-μιλιταριστική πολιτική του Κ.Κ.Γ. «Ο Στάλιν έχει δίκιο». Και η «Ούμανιτέ» έκανε μιά προσπάθεια για να εξηγήσει: «Υπάρχει έθνική υπεράσπιση και έθνική υπεράσπιση, υπάρχει στρατός και στρατός, υπάρχει ένας πόλεμος που ονομάζεται "υπεράσπιση της δημοκρατίας" και ο πόλεμος για την υπεράσπιση της δημοκρατίας». 'Από τη στιγμή που μπηκε τό ζήτημα για την υπεράσπιση της Σοβιετικής Ένωσης, τά πάντα θά άλλαζαν. Όπως τονίζει ο Κλωντέν, η δυσκολία για ένα επαναστατικό κόμμα άρχιζε τη στιγμή που έπρεπε να περάσει απ' τις γενικές δηλώσεις στο καθορισμό μιάς πολιτικής, που θά ένωνε τά δυό άκρα ενός άδιεξόδου: από την μιά μεριά, να δοθηθεί την υπεράσπιση της Σοβιετικής Ένωσης, και από την άλλη ν' αγωνιστεί ενάντια σέ μιά άσπική τάξη πού, έξαιτίας της συνθήκης πού είχε υπογραφεί, θά γινόταν η κινητήρια δύναμη για την υπεράσπιση της ΕΣΣΔ.

Η ιδέα του Κλωντέν θά ήταν σωστή αν τό Γαλλικό Κομμουνιστικό Κόμμα ήταν πράγματι ένα επαναστατικό κόμμα. 'Αλλά στην πραγματικότητα, τό ΚΚΓ θά ήταν μόνο ένα όργανο στην υπηρεσία της έξωτερικής πολιτικής της ΕΣΣΔ, ύποταγμένο καθώς ήταν στην Κ.Δ., πού μέ τη σειρά της ήταν ύποταγμένη και η ίδια στο Σοβιετικό κράτος. Και έτσι τό Κ.Κ.Γ. δέν ήταν ύποχρεωμένο ν' αναζητήσει μιά διέξοδο από την άβέβαιη κατάστασή του. Θά άφηνε αυτή τη δουλειά, να βγει δηλαδή από τό άδιέξοδό του, στην Κ.Δ. και αυτό έγινε γρήγορα, τόν Αύγουστο του 1935 στο 7ο Συνέδριο της Κομμουνιστικής Διεθνούς.

Η νέα τακτική της Κ.Δ., πού ήταν προσαρμοσμένη στα συμφέροντα του Σοβιετικού κράτους, είχε ήδη αποδώσει καρπούς στή Γαλλία και πριν ακόμη διαμορφωθεί. Τό Λαϊκό Μέτωπο, μέ τούς τρεις «άντρες-κλειδιά» του, τόν Τορέζ, τό Μπλούμ και τό Νταλαντιέ, είχε κιάλας προχωρήσει και τό δόγμα του καθορίστηκε στις 14 'Ιούλη 1935, στο

Στάντε Μπάφαλο : «Οι ριζοσπάστες, οί σοσιαλιστές και οί κομμουνιστές παραμένουν ένωμένοι, γιά νά άφοπλίουν και νά διαλύσουν τούς φασιστικούς συνασπισμούς, γιά νά υπερασπίσουν και νά έπεκτείνουν τίς δημοκρατικές έλευθερίες, και γιά νά έξασφαλίσουν τήν ειρήνη στόν κόσμο». Τό δόγμα αυτό ήταν συγχρόνως πατριωτικό και άστικό. Ή εργατική ένότητα είχε χτιστεί πάνω σέ μιά άσασφεια: ό αντίφασισμός περιλάμβανε τόσο τούς πιά άδιάλλακτους άστούς όσο και έπαναστάτες, κάτι πού σήμαινε ότι οί τελευταίοι θά ξεκνούσαν τό ριζοσπαστισμό τους γιά νά πάρουν διαταγές από τή γαλλική και τήν άγγλική άστική τάξη, πού ήταν σύμμαχοι του Σοβιετικού κράτους.

Τό 7ο Συνέδριο προσπάθησε νά έξηγήσει αυτή τή στροφή τής τακτικής τής ΕΣΣΔ μέ μιά Μακιαβελλική λογική, γιά νά χρυσώσει τό κάπι γιά τούς έπαναστάτες. Οί πιά μεγάλες προσωπικότητες τής Κ.Δ., όπως ό Δημητρώφ και ό Τολιάτι, ανέλαβαν αυτό τό έργο. «Μερικοί σύντροφοι», έξήγησε ό Τολιάτι, «σκέφτηκαν ότι τό άποτέλεσμα τής συνθήκης μέ τή Γαλλία θά σήμαινε ότι θά χάναμε τήν έπαφή μέ τήν προοπτική τής επανάστασης στήν Εύρώπη. Συγκρίνανε αυτές τίς συμφωνίες γιά άλληλοδοθήθεια μέ μιά άναγκαστική ύποχώρηση κάτω από τά χτυπήματα του έχθρου. Ήπέχοντασ πολύ άπ' τό νά είναι μιά ύποχώρηση, είναι μιά προέλαση και αυτοί πού δέν καταλαβαίνουν τήν κατάφωρη έσωτερική συνοχή τών θέσεων πού έξήγησα, δέν καταλαβαίνουν τίποτα γιά τήν πραγματική διαλεκτική πού προέρχεται από τά γεγονότα και ούτε καταλαβαίνουν τίποτα γιά τήν επαναστατική διαλεκτική».

Οί διαταγές γιά όλα τά Κομμουνιστικά Κόμματα ήταν οί ακόλουθεσ: «Άγωνιστείτε γιά τήν ειρήνη και υπερασπιστείτε τήν ΕΣΣΔ». Αυτό σήμαινε ότι δηλ ή ένεργητικότητα κ' ή πολιτική τών κομμουνιστων έπρεπε νά θεωρούνται σαν ένα μέσο γι' αυτό τόν άνώτερο σκοπό. Τά Κομμουνιστικά κόμματα θάπρεπε νά δημιουργήσουν ένα όσο τό δυνατό πλατύτερο μέτωπο μέ αυτούς πού ένδιαφέρονται γιά τή διατήρηση τής ειρήνης. Τό κυριώτερο έργο τους ήταν νά συντονίσουν τίς δυνάμεις

αυτοῦ τοῦ Μετώπου ἐνάντια στοὺς βασικότερους ἀντιπάλους: πρὸς τὸ παρόν αὐτοὶ ἦταν ἡ φασιστική Γερμανία, ἡ Πολωνία καὶ ἡ Ἰαπωνία.

Ποιές ἦταν αὐτές οἱ δυνάμεις πού ἦταν πρόθυμες γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ πού ἐπρεπε τὰ κομμουνιστικά κόμματα νὰ τὶς ἐνώσουν σ' ἓνα κοινὸ μέτωπο; Ἦταν οἱ λαϊκὲς μάζες, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ κάθε ἀρχαία τάξη πού ἐνδιαφερόταν γιὰ τὴν εἰρήνη, καθὼς καὶ τὰ μικρὰ καὶ μεγάλη κράτη πού εἶχαν τὰ ἴδια συμφέροντα.

Εἶχε δοθεῖ μιὰ διαταγή γιὰ νὰ προσελκύσουν τὶς ὁμάδες πού θὰ μπορούσαν νὰ ἀποτελέσουν ἓνα πλατὺ Λαϊκὸ Μέτωπο: νὰ μὴν παίρνονται ποτέ ἀκραίες θέσεις πού θὰ μπορούσαν νὰ κάνουν τοὺς ἀνθρώπους, πού μὲ τὸν καιρὸ θὰ μπορούσαν νὰ γίνουν ὁπαδοὶ τους, νὰ φοβηθοῦν καὶ νὰ φύγουν. Ὁ τελικὸς καὶ σημαντικότερος στόχος ἦταν νὰ προσελκύσουν τὶς μεσαίες τάξεις. Συνεπῶς δὲν θάδερπε νὰ παίρνονται ἀποφάσεις πού θὰ ἀπομακρύνονταν ἀπὸ τὸν τρόπο σκέψης τῆς μεσαίας τάξης. Τὸ πρόγραμμα ἀποτελοῦνταν ἀπὸ τρία μέρη: οἰκονομικά καὶ κοινωνικά αἰτήματα πού ταίριαζαν ἀπόλυτα μὲ τὴν ὑπαρξὴ τῶν ρεφορμιστικῶν κομμάτων καὶ συνδικάτων· πολιτικά αἰτήματα πού δὲν θὰ προχωροῦσαν παραπᾶνω ἀπὸ τὴν ὑπεράσπιση ἢ τὴν ἀποκατάσταση τῶν δημοκρατικῶν ἀστικῶν ἐλευθεριῶν καὶ θεσμῶν· αἰτήματα πού θὰ ἔχαν σὰ στόχο τους τὴν κατάπιψη τῶν φασιστικῶν ἐνεργειῶν.

Κάναμε ἐδῶ μιὰ σύνοψη τῶν βασικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν θεωρητικῶν γραμμῶν πού εἶχε ὑπαγορευθεῖ ἡ Κ.Δ. στὰ κόμματα πού ὑπῆρχαν στὶς καπιταλιστικὲς χώρες, προκειμένου νὰ πετύχει νέους ἀντικειμενικοὺς στόχους. Ὅσο ἀφορᾷ τὸ Ἰσπανικὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα, ἡ γραμμὴ του θὰ συμμορφωνόταν μ' αὐτὰ πού μόλις ἐξηγήσαμε παραπᾶνω καὶ σύμφωνα μὲ τὶς θεωρητικὲς ἀναλύσεις τῆς κατάστασης στὴν Ἰσπανία, πού εἶχε κάνει ἡ Κ.Δ.. Ἄλλὰ στὴν Ἰσπανία, ἐνῶ ἡ μιὰ ἀνάλυση ἀκολουθοῦσε τὴν ἄλλη, τὰ γεγονότα προχωροῦσαν γρήγορα. Γι' αὐτὸ, ἂς συνεχίσουμε τὴν ἱστορία μας πάλι ἀπὸ τὸ σημεῖο πού τὴν ἀφήσαμε προηγούμενα...

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. N.B. Γιὰ ν' ἀποφύγουμε τίς πολλές σημειώσεις γιὰ τὸν ἀναγνώστη, σημειώνουμε ὅτι τὰ ἀποσπάσματα σ' αὐτὸ τὸ κεφάλαιο προέρχονται ἀπὸ τὰ παρακάτω βιβλία: Ἡ Κρίση τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κινήματος τοῦ Φερνάντο Κλωντέν, Τόμος Α' Ἡ Ἱστορία τοῦ Γαλλικοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τοῦ Ζὰκ Φοδέ' Ἡ Κομμουνιστικὴ Διεθνὴς τοῦ Ντομνίκ ΝτεΖαντί.

2. Ἡ συνθήκη τοῦ Ροδόλλο ὑπογράφηκε στίς 18 Ἀπρίλη 1922 ἀπὸ τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ε.Σ.Σ.Δ., τοὺς δύο μεγάλους ἠττημένους τοῦ πολέμου. Σ' αὐτὴ τὴν συνθήκη, τὰ δύο κράτη διαχώρισαν τίς πολεμικὰς ζημιὰς καὶ δεσμεύτηκαν μὲ μιὰ ἐντυπωσιακὴ συμφιλίωση. Ἐνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς συνθήκης ἦταν ὅτι ἡ Ε.Σ.Δ.Δ. ἐπέτρεψε στὴν Γερμανίαν νὰ κατασκευάσει καὶ νὰ δοκιμάσει ὄπλα (τάνκς, ἀεροπλάνο, βαρὺ πυροβολικὸ, πολεμικὰ ἀέρια) στὴν Ρωσία, κάτι ποὺ ἡ συνθήκη τῶν Βεροσλλίων τῆς τὸ ἀπαγόρευε. Στὴν συνέχεια ἡ Ἀνώτατη Διοίκηση τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ θὰ κρατοῦσε τὰ πρότυπα τῶν μοντέλων στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. καὶ θὰ ἦταν ἐνημερωμένη γιὰ τίς δοκιμὰς. Βλέπε Βρεταννικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια.

3. Τὰ διάφορα ἀποσπάσματα τὰ πήραμε ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Φερνάντο Κλωντέν.

12. 30.000 Πολιτικοί Κρατούμενοι

Στις άρχές του 1935 ή Ίσπανία ήταν ένας λαθύρινθος από δολοπλοκίες και πολιτικά πάθη. Χωρίς άμφιβολία τά στρατεύματα που ήρθαν από τό Μαρόκο, κάτω από τίς διαταγές του στρατηγού φράνκο, χρησιμοποιώντας κάθε μέθοδο, ήταν ικανά νά «είρηνεύσουν» την περιοχή των Άστούριών. Άλλά είναι επίσης σίγουρο ότι οι διαμαρτυρίες ήταν γενικές: οι εργάτες άναθεμάτιζαν τους δημιουργούς των διώξεων, οι χήρες έκλαιγαν για τους νεκρούς και χιλιάδες σπίτια ήταν στερημένα από κάθε οικονομική βοήθεια, γιατί ό άρχηγός της οικογένειας ήταν ένας από τους 30.000 πολιτικούς κρατούμενους, που γέμιζαν τίς φυλακές.

Άπ' τή μεριά τής Δεξιάς, οι διαμαρτυρίες δέν ήταν λιγότερο βίαιες και άπαιτούσαν από την κυβέρνηση ν' άποδείξει ότι είναι ικανή για μία ύποδειγματική σκληρότητα : «Καταστρέψτε τον επαναστατικό σπόρο, άκόμη και μέσα στα σπλάχνα των μανάδων», αυτό ήταν τό συνηθισμένο σύνθημα άνάμεσα στους δεξιούς, που έκαναν επίδειξη του ταξικού τους μίσους. Δέν υπήρχε πολιτική ζωή στο Κοινοβούλιο. Άπόμεναν μόνο μερικές πρόχειρες έλευθερίες μέ τίς όποιες ή άστική δημοκρατία κάλυπτε τό καθεστώς για νά τό κάνει νά φαίνεται φιλελεύθερο. Τά συνδικάτα και τά εργατικά κέντρα έκλειναν, τό δικαίωμα για τίς συγκεντρώσεις είχε άνασταλεί, ό εργατικός τύπος είχε άπαγορευτεί' υπήρχαν μόνο οι «εύπρεπείς» άνθρωποι, δηλαδή οι άστοί και ό στρατός που μπορούσαν νά άπολαμβάνουν όλα τά προνόμια. Οι παπάδες θροντοφώναζαν από τους άμδωνες συκοφαντώντας τους άνθρακωρύχους των Άστούριων. Οι γαιοκτήμονες έλάτπωναν τους μισθούς των εργατών τους και, αφήνοντας τή γη άκαλλιέργητη, αύξαιναν την πείνα που ήταν ήδη κάτι χρόνιο στην Άνάλοουσία και στην Έστρεμαδούρα. Οι στρατιωτικοί συνωμοτούσαν άνοιχτά στις καντίνες και τους στρατώνες. Για νά σκοτεινιάσουν αύτή την εικόνα που ήταν ήδη πολύ μαύρη, οι δουλικοί δημοσιογράφοι της έφημερίδας του Βατικανού, «Έλ Ντεμπάτε», έγραφαν άτέλειωτα άρθρα περιγράφοντας

τά χίλια κακά πού προετοιμάζε ο θρίαμβος του άναρχο-μαρξιστικού άθεϊσμοϋ γιά τούς καλούς χριστιανούς. Ή εργατική τάξη είχε μόνο τήν παροιμιώδη της μοιρολατρία γιά νά άντισταθεί σ' αυτές τις επιθέσεις: «όταν είστε τό άμόνι, βαστάτε, όταν είστε τό σφυρί, χτυπάτε!» Αϋτή τήν έποχή ο εργατης ήταν τό άμόνι και ύπόμενε, αλλά άντεχε, κάτι πού ήταν άσυνήθιστο, χωρίς νά σκύθει τό κεφάλι του, χωρίς νά αισθάνεται νικημένος, και έλπίζοντας ότι θά έρθει και ή δική του ώρα. Ξετιζε ξανά τα συνδικάτα του, οργανωνόταν ύπομονετικά και μοίραζε βοήθεια στους φυλακισμένους και στους καταδιωγμένους, βοηθοϋσε τά σπίτια όπου υπήρχε πείνα και φτώχεια. Κατάγγειλε τήν τρομοκρατία τής κυβέρνησης στον κόσμο με μικρές παράνομες έφημερίδες. Ή πείνα, ή φτώχεια, ή άδικία, ή συνεχής καταπίεση μπορούν νά δημιουργήσουν δυο είδη συμπεριφορής: είτε τήν ύποταγή, πού κάνει τούς ανθρώπους άρνάκια, είτε τήν εξέγερση και τότε ο καταδιωγμένος γίνεται άγριο ζώο.

Μερικοί διάλεξαν τό πρώτο, άλλοι, αντίθετα, διάλεξαν τή βία. Αϋτοί οι τελευταίοι έμφανίστηκαν στα βουνά τών Άστουριών, σαν κριτές, κάνοντας επιθέσεις στις στρατώνες τής Γκουάρνια θιβιλ, παίρνοντας εκδίκηση γιά τούς άδερφούς τους στον άγώνα, πού ΄χαν βασανιστεί στα κελλιά τών κυβερνητικών φυλακών. Ή τριγύριζαν στή Νότια Άνδαλουσία, κλέβοντας τούς «κασίκους»* γιά νά βοηθήσουν τούς φτωχούς και τούς δυστυχισμένους, πού τά κορμιά τους υπέφεραν από τήν άγωνία τής πείνας. Τό νδσοι ένας κλασσικός ληστής, προάγγελος του άντάρτη, ήταν ο μόνος τρόπος γιά νά αισθάνεσαι ελεύθερα σέ μία ΄Ισπανία, τήν όποία ο στρατός είχε ύποτάξει στήν έξουσία του.

Ή κυβέρνηση, πού άρχηγός της ήταν ο «Λερούιστής» Ρικάρντο Σάμπερ, σκαμπανέβαζε, μιμούμενη από τά κατώτερα στρώματα και κατακρινόμενη σαν πολϋ έπιεικής από τά άνώτερα. Άναγκάστηκε νά παραιτηθεί τό Μάρτη του 1935. Ή Δεξιά, πού είχε τήν πλειοψηφία στο Κοινοβούλιο, πίστεφε ότι είχε έρθει ή ώρα γιά τόν Χιλ Ρόμπλες,

* Σ.τ.Μ. μεγαλοτσιφλικάδες.

τόν εκπρόσωπό της, νά αναλάβει τήν ἐξουσία. Ὁ Ἄλκαλά Ζαμόρα, ὅμως, ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, ἀντιστάθηκε καί ζήτησε ἀπό τόν Ἀλέξανδρο Λερού νά σκηματίσει μιά νέα κυβέρνηση. Ὁ Λερού ἀνέλαθε τήν εὐθύνη δυσαρεστημένος, καταλαβαίνοντας ὅτι τὸ μόνο πού ἀπαιτοῦσαν ἀπ' αὐτόν ἦταν νά ἐκτελέσει τίς θανατικές ποινές πού ἔχαν ἀπαγγεῖλαι οἱ δικαστές. Σάν πολιτικός ἄντρας πού ἦταν συνηθισμένος στίς διακυμάνσεις αὐτῆς τῆς ζωῆς, ἐπιθυμώντας ν' ἀποφύγει τή θύελλα, ἔδωσε χάρη σέ 8 ἀπό 30 καταδικασμένους σέ θάνατο καί ἀπελευθέρωσε τὸ Μανουέλ Ἀζάνια. Μ' αὐτό τόν τρόπο ἔλπιζε ὅτι θά καθυσύχαζε τίς δημόσιες διαμαρτυρίες ἀπό τή μιά μεριά, καί ὅτι ἀπό τήν ἄλλη θά ἱκανοποιῶσε τίς ἀντιδράσεις τῆς δεξιᾶς. Ἀλλά αὐτή ἡ ἰδέα ἦταν λαθεμένη. Οἱ ἐργάτες ἀπαιτοῦσαν ὄχι μόνο ἀμνηστία γιά τούς καταδικασμένους, ἀλλά ἐπίσης καί τήν ἀπελευθέρωση τῶν φυλακισμένων. Ἡ δεξιὰ ἐξαγριωνόταν ὅλο καί περισσότερο, θεωρώντας πῶς ἡ πολιτική τοῦ Λερού ἦταν χειρότερη ἀπό τήν πολιτική τοῦ Σάμπερ καί μιά νέα κρίση ἦταν κάτι ἀναπόφευκτο. Αὐτή τή φορά ἦταν περισσότερο σοβαρή καί στίς 5 Μάη τοῦ 1935, ὁ Χιλ Ρόμπλες ἔμπαινε στήν κυβέρνηση σάν Ὑπουργός Πολέμου.

Γιά τὸ Ἀντιδραστικό μπλόκ, μέ τόν Χιλ Ρόμπλες σάν Ὑπουργό Πολέμου καί τόν μοναρχικό Πορτέλα Βαλλαντάρες σάν Ὑπουργό Ἐσωτερικῶν, τὸ πραξικόπημα ἦταν ἐγγυημένο καί δέν χρειαζόταν τίποτ' ἄλλο παρά ἡ ἀπόφαση γιά τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας. Μ' αὐτό τὸ πνεῦμα ὁ Κάλβο Σοτέλο καί ὁ στρατηγός Μόλα μιλοῦσαν ἀνυπόμονα στὸν ἀρχηγό τῆς CEDA, ἀλλὰ ὁ Χιλ Ρόμπλες (καί αὐτὸ θά μείνει γιά πάντα ἓνα μυστήριο) δέν μπορούσε νά ἀποφασίσει νά κάνει τὸ ἀποφασιστικὸ βῆμα καί περιορίστηκε στὸ νά ἱκανοποιήσει ὅλα τὰ αἰτήματα τῶν στρατιωτικῶν ἀνάθεση στὸν Φράνκο τῆς θέσης τοῦ Ἀρχιστράτηγου ἓνα παράσημο πού δόθηκε στὸν Ταξίαρχο Γιάγκουε γιά τούς «ἄθλους» του στίς Ἀστούριες. Ὁ Ρόμπλες διόρισε στρατηγούς μέ μοναρχικές τάσεις στίς θέσεις κλειδιά καί ἔδωσε σημαντικές θέσεις σ' αὐτούς πού εἶχαν Ρεπουμπλικάνικες ἀπόψεις.

Τόν Ίουνη ή αντίπολίτευση φάνηκε ότι άρχιζε νά ζυπνάει. Είναι αλήθεια ότι όρισμένα μέλη της UGT παρέμεναν στη φυλακή, άλλα τό Σοσιαλιστικό Κόμμα, έστω κι άν είχε μερικούς από τούς ηγέτες του στη φυλακή, πραγματοποιούσε τίς κανονικές δραστηριότητές του, αφού τό προστάτευαν τα μέλη του στό Κοινοβούλιο. Ή ήπια καταδίωξη τών ηγετών του Σοσιαλιστικού Κόμματος και ιδιαίτερα του Λάργκο Καμπαλλέρο, ήταν τό αποτέλεσμα της πολιτικής γραμμής πού είχε κρατήσει τό κόμμα στη διάρκεια της εξέγερσης του Όκτώβρη. Είχε ανακοινώσει ότι ή εξέγερση ήταν μία αυθόρμητη διαμαρτυρία ένάντια στην είσοδο εχθρών στη Δημοκρατική Κυβέρνηση. Ό Καμπαλλέρο, όταν ρωτήθηκε από τό στρατιωτικό άνακρητή δήλωσε: «Δέν είμαι ό άρχηγός αυτού του επαναστατικού κινήματος (...) είναι άπλώς μία αυθόρμητη έκρηξη τών εργαζόμενων μαζών (...) Άρνούμαι άπόλυτα ότι τό Κόμμα πήρε μέρος στην όργάνωση της γενικής άπεργίας»,¹ δηλώσεις πού συνέβαλαν στην άπελευθέρωση του σοσιαλιστή ηγέτη. Οι πρώτες δημόσιες δηλώσεις του Λάργκο Καμπαλλέρο άποκάλυψαν την άλλαγή πού είχε γίνει στις ιδέες του οχετικά μέ τή λαϊκή έξουσία. Μιλούσε χωρίς κανέναν δισταγμό για τό δικτατορία του προλεταριάτου, σαν ένα αναπόφευκτο στάδιο για τή χειραφέτηση του έργάτη. Οι νεαροί σοσιαλιστές, πού άνήκαν στην άριστερή πτέρυγα του κόμματος, έκαναν τόν Καμπαλλέρο άρχηγό τους. Οι κομμουνιστές, πού είχαν ήδη πάρει τή διαταγή νά συμμαχήσουν μέ τό Σοσιαλιστικό Κόμμα, άρχισαν νά του πλέκουν τό έγκώμιο, σαν άληθινού αγωνιστή επαναστάτη και ηγέτη της εργατικής τάξης.

Οι άναρχοσυνδικαλιστές της CNT, τών οποίων τά μέλη των συνδικάτων είτε ήταν στη φυλακή ή κρύβονταν, έμελλε νά ύποστούν όλο τό βάρος της καταστολής. Ύπεράσπιζαν τούς έαυτούς τους χρησιμοποιώντας τίς δικές τους μεθόδους. Άπαντούσαν στην κυβερνητική βία μέ την επαναστατική βία: μέ γενικές άπεργίες, μέ σαμποτάζ και μπούκοτάζ. Ή Ίσπανική φάλαγγα είχε προσελκύσει στοιχεία από τό άστικό στρατόπεδο και μερι-

κούς θορυβώδεις και βίαιους σπουδαστές. Μέ τη βοήθεια των τελευταίων κατάφερε να οργανώσει στη Μαδρίτη το Ίσπανικό Πανεπιστημιακό Συνδικάτο (SEU), που δημιούργησε ένα κλίμα ανασφάλειας στο Πανεπιστήμιο κάνοντας επιθέσεις έναντι των σπουδαστών που ήταν οργανωμένοι στην Ίσπανική Πανεπιστημιακή Όμοσπονδία (FUE), η οποία ήταν η πιο ριζοσπαστική σπουδαστική οργάνωση.

Στά κελλιά της φυλακής η κατάσταση ήταν διαφορετική. Για τους φυλακισμένους που είχαν άφοσιωθεί σε μια σφαιρική ανάλυση της κατάστασης, η επαναστατική εμπειρία του Οκτώβρη παρέμενε ανέπαφη. Είχαν πάρει πολλά μαθήματα αλλά από διαφορετική άποψη ό καθένας. Οι κομμουνιστές θεωρούσαν τον Οκτώβρη σαν ένα σπουδαίο βήμα για την εργατική ενότητα και πρότειναν το σχηματισμό ενός μεγάλου δημοκρατικού μετώπου, που θα υλοποιούσε την κατάκτηση της εξουσίας διαμέσου των εκλογών. Οι σοσιαλιστές, ενώ είχαν την ίδια άποψη με τους κομμουνιστές για τις εκλογές, σκέφτηκαν ότι θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν την εξέγερση των Άστουριών για να αυξήσουν το γόπητρό τους μέσα στις εργατικές μάζες, που καθημερινά απομακρύνονταν λίγο-λίγο από τον ρεφορμιστικό σοσιαλισμό. Για τους άναρχικούς, ο Οκτώβρης ήταν ένα πειραματικό πεδίο, όπου είχαν επιβεβαιωθεί οι αντι-κομματικές και αντι-πολιτικές ιδέες τους. Υπολογίζοντας σε μια λαϊκή βάση, προσπαθούσαν να πετύχουν μια επαναστατική συμμαχία, στην οποία οι εργάτες, απελευθερωμένοι από την καθοδήγηση των ηγετών τους, θα προχωρούσαν την επανάσταση όσο μπορούσαν.

Ο Ντουρρούτι, που όπως ξέρουμε είχε φυλακιστεί στις 6 Οκτώβρη στη Βαρκελώνη, μεταφέρθηκε στη φυλακή «Μοντέλ» στη Βαλέντσια. Δεν μπόρεσε να οραπετεύσει από τη φυλακή του ούτε όταν τον μετέφεραν στη Βαλέντσια. Ο Ντουρρούτι δε μπορούσε να θεωρηθεί σαν ένας απ' αυτούς που ήθελαν την επανάσταση με οποιαδήποτε θυσία, αλλά μάλλον σαν κάποιος που την έβλεπε ολόκληρο κι όχι σαν κομμάτια. Συνεπώς, είχε θγάλει αποδοτικά συμπεράσματα από την εξέγερση στις

‘Αστουρίες. Σύμφωνα μ’ αυτόν, ή επαναστατική διαδικασία είχε άρχισεί θά έφτανε αναπόφευκτα στο άποκορύφωμά της και προχωρούσε ήδη μέ μεγάλη θήματα πρός αυτό τό σκοπό. ‘Απ’ αυτή τήν ανάλυση ό Ντουρρούτι έβγαλε ένα συμπέρασμα πού τό υπεράσπιζε άνοικτά στους συντρόφους του στην αιχμαλωσία: «Τά πολεμοφόδια δέν πρέπει νά ζοδεύονται άσκοπα’ ήταν άπαραίτητο νά θέσουμε πρώτα τούς τελικούς σκοπούς σέ μία στέρεη επαναστατική όργάνωση, έξοικονομώντας σπάνιους πόρους γιά τόν άγώνα. Οί αγωνιστικοί πυρήνες, πού είναι ακόμη έλεύθεροι, δέν θά πρέπει νά εκθέτονται σέ κινδύνους, ούτε νά άδυνατίζουν τό κίνημα μέ άσκοπες άπεργίες». ‘Αλλά αυτή ή θέση δέχτηκε τίς επιθέσεις όρισμένων αγωνιστών, περισσότερο των νεώτερων, πού παίρνοντας μία θέση αντιθετη μ’ αυτή του Ντουρρούτι, πίστευαν ότι ό άγώνας πρέπει νά ένταθεί σ’ όλη του τήν κλίμακα. Αυτή ή πολεμική έγινε αίτία μιάς όρισμένης άνησυχίας ανάμεσα στους αγωνιστές, αλλά έπρεπε νά περιμένουν τήν άπελευθέρωση του Ντουρρούτι, γιά νά συγκαλέσουν μία όλομέλεια τών άναρχικών ομάδων τής Βαρκελώνης.

Σ’ αυτή τήν όλομέλεια, ό Ντουρρούτι άνασκεύασε όλες τίς διαφωνίες ένάντια στή στρατηγική του «νά μήν ζοδεύονται οι προσπάθειες άσκοπα». Σύμφωνα μ’ αυτόν, τό ζήτημα δέν ήταν καθόλου νά τ’ αναστείλουν τόν άγώνα και τίς άπεργίες, αλλά δέν ήταν επίσης καθόλου άπαραίτητο νά προκαλέσουν νέες άσκοπες συγκρούσεις. Είπε ακόμη ότι ό άγώνας θάπρεπε νά είναι όλοκληρωτικός και ότι οι άναρχικοί θάπρεπε νά βαστάζουν τόν κύριο δγκο του. ‘Αν αυτή τή στιγμή οι φυλακές ήταν γεμάτες από αγωνιστές και δέν υπήρχαν δίπλα στίς άποθηκες, τότε πώς θά μπορούσαν ν’ αντιμετώπισουν έναν έχθρό πού τόν υποστήριζαν οι όργανώσεις του Κράτους και πού ήταν πολύ καλά έξοπλισμένος; ‘Η ήττα πού θά άκολουθούσε δε θά μπορούσε νά συγκριθεί μέ τήν ήττα του Γενάρη, ούτε καν μ’ αυτή του Δεκέμβρη του 1933. Αυτή τή φορά θά ήταν όλοκληρωτική. Τό επαναστατικό μέλλον διακυβεύονταν και ήταν καλύτερα νά περιμένουν μία καλύτερη εύκαιρία γιά τήν τελική άναμέ-

τρηση, παρά να «άφεθούν» οέ προσπάθειες δευτερεύουσας σημασίας, πού τίς προκαλούσαν οί αντίθραστοί, γιά νά δικαιολογήσουν τίς διώξεις.²

Γό επαναστατικό ένστικτο τοῦ Ντουρρούτι ἦταν οωστό. Τό Νοέμβρη τοῦ 1935 θ' ἀποκαλυφτοῦν δυό συνωμοσίες. Οί στρατιωτικοί ἔκαναν τίς τελευταίες προετοιμασίες τους πρὶν νά θγοῦνε στούς δρόμους καί οί πολιτικοί τῆς ἀντιπολίτευσης ἐτοιμάζονταν νά καταπνίξουν τὴν ἐργατική ἐπανάσταση διαμέσου τοῦ Λαικοῦ Μετώπου.

Ὁ Ντουρρούτι δέν ἤξερε τότε δι θρισκόταν σπὴν Ἰσπανία ἕνας πράκτορας τῆς Κ.Δ., ὁ Ζάκ Ντυκλό, γιά νά συναντήσει τόν Λάργκο Καμπαλλέρο. Ὁ τελευταῖος γνώριζε τίς οικονομικές καί πολιτικές διαφορές πού ὑπῆρχαν ἀνάμεσα στίς δυό κῶρες κι ἐτοι ἤξερε καί δι οί πολιτικές λύσεις ὄν θά μποροῦσαν νά εἶναι οί ἴδιες. Ἄλλά ὁ Ντυκλό ἐπρεπε νά τόν πείσει γιά τὴ χρησιμότητα τῆς δημιουργίας Λαϊκοῦ Μετώπου σπὴν Ἰσπανία, πού θά σχηματιζόταν μέ πρότυπο τό Λαϊκό Μέτωπο πού εἶχε σχηματιστεῖ σπὴ Γαλλία. Ὁ Σταλινικός πράκτορας εἶχε ἐξασφαλίσει ἕναν καλό ὑποστηρικτὴ στίς συνομιλίες του μέ τόν Καμπαλλέρο. Αὐτός ὁ υποστηρικτὴς δέν ἦταν ἄλλος ἀπὸ τόν σοσιαλκομμουνιστὴ Ἄλβαρέζ ντέλ Βάγιο, τόν ὁποῖον ὁ Καμπαλλέρο θεωροῦσε πιστό φίλο καί καλό σοσιαλιστὴ. Ὁ Ντέλ Βάγιο εἶχε συμφωνήσει νά προετοιμασεῖ τό ἔδαφος γιά τό Ντυκλό, ὅπως ἀργότερα θά συμφωνοῦσε νά βάλει τά θεμέλια γιά μιὰ συγχώνευση μεταξύ τῆς Κομμουνιστικῆς καί Σοσιαλιστικῆς Νεολαίας (JSU). Αὐτὲς οί συζητήσεις κράτησαν τρεῖς μέρες καί ὁ Ντυκλό ἔκανε τά ἀδύνατα σουατά γιά νά πείσει τό συνομιλητὴ του. «Ἦθελα νά πείσω τόν Κομπαλλέρο δι ἦταν ἀπαραίτητο γιά τὴν ἐργατική τάξη νά ἔχει συμμαχους, ἰοιαίτερα τοὺς ἀγρότες, τὴ μεσαία τάξη τῶν πόλεων καί τοὺς κύκλους τῶν διανοομένων (αὐτὸ ἦταν πού εἶχαμε κάνει καί σπὴ Γαλλία). Δέ συμφωνεῖτε δι τὸ ἴδιο ζήτημα μπαίνει καί γιά τὴν Ἰσπανία, ἀν ὄχι μέ τοὺς ἴδιους ὄρους, τουλάχιστο μ' ἕναν πολὺ παρόμοιο τρόπο;»³

Ὁ Καμπαλλέρο δέ συμφωνοῦσε μ' αὐτὴ τὴν ἀνάλυση. Σπὴν Ἰσπανία, σύμφωνα μ' αὐτόν, ἡ μόνη

πραγματικά επαναστατική τάξη ήταν η εργατική τάξη. 'Απ' αυτή την άποψη ο Καμπαλλέρο δεν είχε άδικο. Ο τρόπος του θεώρησης των πραγμάτων ήταν σύμφωνος με τις κοινωνικές συνθήκες που επικρατούσαν στή χώρα.

Η τοποθέτηση του Ντυκλό ήταν διαφορετική: είτε έμενε θεληματικά τυφλός μπροστά στην πραγματικότητα, κάτι που του επέτρεπε να πραγματοποιήσει την άποστολή του ή, διαφορετικά, είχε πλήρη άγνοια σχετικά με την πολιτικο-κοινωνική ιστορία της Ίσπανίας. Στην Ίσπανία, τό βασικό πυρήνα της άσπικης τάξης τόν άποτελούσαν οι μεσαιείς τάξεις και σημαντικά στρώματα των μικροαστών, τόσο των πόλεων όσο και της έπαρχίας (και ιδιαίτερα των τελευταίων, που εκμεταλλεύονταν μισθωτό εργατικό δυναμικό). Και αυτοί στην πραγματικότητα οχημάτιζαν ένα μπλόκ μαζί με την άριστοκρατία των γαιοκτημόνων, τους στρατιωτικούς, τόν κλήρο και τις πρόσφατα δημιουργημένες φασιστικές ομάδες. Αυτό τό μπλόκ, που ήταν πολύ περισσότερο έτερογενές άπ' ό,τι φαίνεται, ήταν ένωμένο άπό τό φόβο μιās έπερχόμενης επανάστασης. Αυτή η ένωση άποκρυσταλλωμένη άπό τό φόβο, άνάγκαζε τά στοιχεία που ήδη αναφέραμε νά οχηματίσουν ένα κοινό μέτωπο γιά νά σώσουν την άτομική ιδιοκτησία, την άσπικη τάξη, τήν οικογένεια, τή χώρα, τή θρησκεία... Μέ μιιά λέξη, όλες τις αξίες που οι προνομιούχοι θεωρούσαν αιώνιες.

Η άμυντική αντίδραση αυτού του μπλόκ ήταν ισοδύναμη με την κατάφωρη επαναστατική δυναμική της εργατικής τάξης. Μετά τους δισταγμούς της Δημοκρατίας, η τελευταία είχε υιοθετήσει μιιά άκραία θέση. Δεν έμπιστευόταν πιά κανέναν, παρά μόνον τόν έαυτό της και την ταξική της όργάνωση, που θά της έφερνε την άπόλυτη έλευθερία διαμέσου της άπαλλοτρίωσης των καπιταλιστών και των γαιοκτημόνων, όχι μόνο των μεγάλων αλλά και των μέσων γαιοκτημόνων και των πλούσιων άγροτων. Τά αισθήματά της γιά τους τελευταίους μπορούν νά έξηγηθούν, άφου ένα μεγάλο μέρος του άγροτικού προλεταριάτου τό εκμεταλλευόταν η μεσαία τάξη και οι μικρο-επιχειρηματίες. Ο Ντυκλό

φαίνεται ότι αγνοούσε αυτή την κατάσταση. Για μία ακόμη φορά ζαναγύρισε στην επίθεση, ελπίζοντας να πείσει τον Καμπαλλέρο και τα κατάφερε χρησιμοποιώντας αφηνιδιαστικές μεθόδους. «Όταν του είπα, μετά την επιστροφή μου από το Παρίσι, ότι θα πήγαινα στη Μόσχα, ρωτώντας τον τί να πω στους ηγέτες της Κ.Δ., να τί απάντησε: "Τό Λαϊκό Μέτωπο πρόκειται να δημιουργηθεί στην Ίσπανία"».4 Μόλις ή ΚΔ μπόρεσε να στρατολογήσει στις γραμμές της τον Καμπαλλέρο, τα πράγματα άρχισαν να προχωρούν γρήγορα.

Είναι αλήθεια ότι τό Σοσιαλιστικό Κόμμα δέν δέχτηκε την πρόταση του Κ.Κ. για ένωση, áκολουθώντας τις αποφάσεις του 7ου Συνέδριου της ΚΔ. Άλλά από την άλλη μεριά δέχτηκε την εισοδο της CGTU σ' ένα μπλόκ (τό Δεκέμβρη του 1945), παρακινούμενο από τούς κομμουνιστές πού ήταν στις γραμμές της UGT, μία έπιχείρηση πού επέτρεψε στους κομμουνιστές να διεισδύσουν στο κύριο σώμα του Σοσιαλιστικού Κόμματος.

Ένώ έξελλίσσονταν οι πολιτικές συμφωνίες μέσα στην αντίπολίτευση, στη δεξιά, τά γεγονότα δέν έπαιρναν την έπιθυμητή πορεία. Ό Ρόμπλες είχε άπογοτεύσει τούς φίλους του και ό Ζαμόρα, στον όποιο ύπολόγιζε ό κλήρος, δέν μπορούσε ν' άποφασίσει να παραδώσει την έξουσία στη δεξιά. Στην πραγματικότητα ό Ρόμπλες και ό Ζαμόρα έμπόδιζαν τούς αντίδραστικούς να καταλάβουν την κυβέρνηση, μία έπιχείρηση πού ό τελευταίος έλπικε ότι θα πραγματοποιούσε νόμιμα. Άφου τούς είχαν άρνηθεί τό νόμιμο δρόμο, ή μόνη δυνατότητα ήταν ένα πραξικόπημα, αλλά ό στρατός δέ συμφωνούσε στην έκλογή του Άρχηγού. Η συνωμοσία ήταν ούσιοςτικά νεκρή αλλά ή άγκιτάτοια στους δρόμους από τούς εργάτες δέν είχε σταματήσει. Οι άπεργίες είχαν άρχισι ξανά και οι πολιτικές έπιθέσεις πού έμπνέονταν άπ' τή φάλαγγα ή οι άμυντικές της εργατικής τάξης συνέβαιναν καθημερινά. Στο στρατόπεδο των εργατών ή κατάσταση ήταν άποδυναμωμένη. Στο άλλο στρατόπεδο τό φτωχό πολιτικό γόπτρο του Άλέξανδρου Λερού είχε καταστραφεί τελειωτικά, εξαιτίας του οικονομικού σκανδάλου του Στραπέρο, πού ήταν παρό-

μοιο με την υπόθεση Σταβίσκου στη Γαλλία.

‘Αντιμετωπος μ’ αυτη την κατάσταση, ο πρόεδρος, Ζαμόρα, αποφάσισε να διαλύσει το Κοινοβούλιο και ζήτησε από τον Πορτέλλα Βαλλαντάρους να σχηματίσει μία κυβέρνηση που θα προκήρυσσε γενικές εκλογές. Οι εκλογές όρισθηκαν για τις 16 φλεβάρη του 1936. ‘Η εθνική ζωή άρχισε να περιστρέφεται γύρω από την προεκλογική έκστρατεια.

Οι άριστερές ομάδες ενώθηκαν κάτω από τη σημαία του Λαϊκού Μετώπου. Το τελευταίο επρόκειτο να σχηματιστεί, όχι μόνον από τα δυό δημοκρατικά κόμματα του Μανουέλ ‘Αζάνια και του Μαρτίνεζ Μπάριο, αλλά επίσης θα συμπεριλάμβανε ένα πολιτικό φάσμα που πρόσφερε ο Μαρξισμός σε όλες τις εκδηλώσεις του: τό Σοσιαλισμό, τον Κομμουνισμό και τον Τροτσκισμό (ΡΟΥΜ).

‘Ολες αυτές οι αντιπολιτευόμενες ομάδες συμφώνησαν σ’ ένα πολύ μετριοπαθές πρόγραμμα, αλλά υποσχέθηκαν άμνηστία για όλους τους πολιτικούς και κοινωνικούς κρατουμένους. ‘Η CNT επωφελήθηκε από την ευκαιρία για να εξαπολύσει μία εθνική καμπάνια άγκιτάτοιας, προειδοποιώντας τό λαό να μην παρασυρθεί από την όλεθρια αυταπάτη του Λαϊκού Μετώπου, αλλά αυτή ή προπαγάνδα έρχόταν σε αντίθεση με τό πρόβλημα των 30.000 κρατουμένων.

Στή Βαρκελώνη, ο Ντουρρούτι, που είχε αποφυλακιστεί πρόσφατα, πήρε μέρος σε μία συγκέντρωση μαζί με τον ‘Ασκάζο, που ήταν στην παρανομία. ‘Η συγκέντρωση είχε οργανωθεί για την υπεράσπιση του Χιερόνιμο Μίζα, ενός νεαρού αντιεξουσιαστή που είχε καταδικαστεί σε θάνατο, κατηγορούμενος ότι είχε αντισταθεί στη Γκουάρντια θιβιλ και ότι είχε απελευθερώσει μία ομάδα κρατουμένων. ‘Η παρουσία του Ντουρρούτι και του ‘Ασκάζο στην εξέδρα προκάλεσε βαθιά έντύπωση στο λαό, που είχε συγκεντρωθεί στην πλατεία ‘Ολυμπίας. ‘Ο Ντουρρούτι επρόκειτο να μιλήσει τελευταίος αλλά δεν μπόρεσε. ‘Ο ‘Ασκάζο δοκίμισε τό λόγο του με ανθρωπιστικές και φιλοσοφικές ιδέες για τό δικαίωμα του κάθε ανθρώπου στη ζωή. ‘Αλλά μόλις άρχισε να λέει για την υπόθεση του

νεαρού Μίζα, ζέσπασε σέ μιά θίαιη επίθεση έναντιον τών μελών τής κυβέρνησης. 'Ο κυβερνητικός λογοκριτής⁵ ήθελε νά τόν συλλάβει γιά προσβολή της κυβέρνησης. "Άρχισε μιά φασαρία στήν εξέδρα και ό Ντουρρούτι άρπάζοντας τόν 'Ασκάζο άιιό τό μπράτσο, κατάφερε νά φύγει από τήν περιοχή πού ήθελε νά καταλάβει ή άστυνομία, ενώ και τούς δυό τούς προστάτευε τό πλήθος.

Γιά μιά φορά άκόμη οι δυό άναρχικοί θγῆκαν στήν παρανομία. Καταφύγανε στά προάστια τής Βαρκελώνης. 'Αλλά γρήγορα ό Ντουρρούτι έπρεπε ν' αντιμετώπισει ένα άλλο πρόβλημα: έπρεπε ή όχι νά πάρει μέρος σάν όμιλητής στή συγκέντρωση πού όργανωναν οι 'Αστουριανοί στό Λεόν; 'Αγνωστας τή δύσκολη κατάσταση του, αποφάσισε νά πάει, Ισχυριζόμενος ότι έτσι κι άλλιώς θά τόν έπιαναν.

'Η συγκέντρωση έγινε στήν 'Αρένα του Λεον, όπου όλες οι σειρές τών καθισμάτων ήταν άσφυκτικά γεμάτες. Είχαν έρθει έργάτες άπ' όλη τήν περιοχή, άκόμη κι από τή Λά Κορούνια. 'Η άπροσμενη άφιξη του Ντουρρούτι ήταν μιά μεγάλη έκπληξη. Στό λόγο του ξεπέρασε τόν ίδιο του τόν έαυτό, μιλώντας μέ τή συνηθισμένη του ζωντάνια. 'Επέμενε γιά τή σοβαρότητα τής στιγμής και γιά τήν άνάγκη γιά τούς έργάτες νά έλέγχουν τόν έαυτό τους και νά μὴν παρασύρονται από τις προβοκάτσιες. «Είναι άπαραίτητο νά παραμένουμε σέ συναγεμό και νά είμαστε έτοιμοι μέ τό πρώτο κάλεσμα από τήν CNT νά κατεβούμε στους δρόμους. Δέν είναι ώρα γιά διασύνη αλλά γιά μιά έξυπνη άναμονή και γιά νά προσέχουμε τις κινήσεις του έχθρου. Πρέπει νά τόν άναγκάσουμε νά ξεσκεπαστεί και όταν έρθει ή στιγμή, νά πολεμήσουμε χωρίς έλεος».⁶ 'Ακολούθησε μιά αυθόρμητη διαδήλωση και τότε πρότειναν στόν Ντουρρούτι νά έπωφεληθει άπ' αυτή γιά νά φύγει. 'Αλλά αυτός άρνήθηκε και όδήγησε τήν πορεία πρὸς τήν Πλατεία Δημαρχείου. Δέ συνέθε τίποτα, αλλά τήν ώρα πού ό Ντουρρούτι ήταν έτοιμος νά φύγει, ένας άξιωματικός τής Γκουάρντια θιβίλ πού είχε διαταγή νά όδηγήσει τό Ντουρρούτι στους άνωτέρους του, άρχισε νά του κάνει έρωτήσεις. 'Ο

αξιωματικός του είπε ότι δεν μπορούσε να μείνει στο Λεόν και ότι έπρεπε να τον συνοδέψει πίσω στη Βαρκελώνη. Αυτή τη φορά η φυλάκισή του ήταν σύντομη, και στις 10 Γενάρη του 1936, αφού δικάστηκε για προσβολή της κυβέρνησης, αφέθηκε ελεύθερος.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Φρανθίσκο Λάργκο Καμπολλέρο, *Οι άναμνήσεις μου* σελ. 138 και 159.
2. Η πληροφορία δόθηκε στο συγγραφέα από τον Χοσέ Περάτς, που πήρε μέρος στην Όλομέλεια.
3. Ζάκ Ντυκλό, *Άναμνήσεις (1935 - 1939)*, σελ. 107 - 110.
4. Στο ίδιο.
5. Είχε οριστεί από την Κυβέρνηση ένας αστυνομικός σε λογοκριτής σε όλες τις δημόσιες συγκεντρώσεις. Είχε το δικαίωμα ν' αποφασίζει αν τα σχόλια του άμιλητή ήταν προσβλητικά για την Κυβέρνηση, και αν ήταν, να διαλύσει τη συγκέντρωση.
6. Σολινταριντάντ Όμπρέρα, 10 Δεκέμβρη, 1935.

13. 16 Φλεβάρη, 1936

Ὁ Ντουρρούτι ἀπελευθερώθηκε στά μέσα τῆς προεκλογικῆς ἐκστρατείας. Ὅπως εἶναι φυσικό, αὐτή ἡ «πυρετική» πολιτική περίοδος εἶχε μιά κατάφωρη ἐπίδραση στίς γραμμές τῆς Συνομοσπονδίας. Ἡ κατάσταση ἦταν μπερδεμένη γιά πολλούς ἐργάτες ἐξαιτίας τῶν διώξεων καί τῆς προπαγάνδας τῆς δεξιᾶς ἐναντίον τῆς ἀριστερᾶς καί ἀντίστροφα. Μιά ἀτμόσφαιρα τραγωδίας πλανιόταν στόν ἀέρα, πού ἐρχόταν σέ ἀντίθεση μέ τή φαινομενική ἡρεμία. Σάν ἀπό μαγεία, οἱ ἐνοπλες ἐπιθέσεις, οἱ ἐκρήξεις βομβῶν, οἱ συγκρούσεις μέ τήν ἀστυνομία δέν συνέβαιναν πιά. Μιά μέρα πρὶν ἀπό τήν σπελευθέρωση τοῦ Ντουρρούτι, ἡ περιφερειακή Συνομοσπονδία Ἐργασίας στήν Καταλωνία (CNT) εἶχε συγκαλέσει μιά ὀλομέλεια γιά νά ἐκθέσει τίς ἀποψεις τῆς. Δυό ζητήματα ἦταν πρωταρχικῆς σημασίας: τί στάση θά κρατοῦσαν οχετικά μέ τίς συμμαχίες καί τί δραστηριότητες θά πραγματοποιοῦσαν πρὶν ἀπό τίς ἐκλογές. Οἱ ἀντιπρόσωποι βρέθηκαν ἀντιμέτωποι μ' ἓνα δίλημμα, ἢ νά λύσουν τά προβλήματα πού οἱ ἀπλοί ἄνθρωποι δέν τοὺς εἶχαν ζητήσει νά τά λύσουν, ἢ νά διακόψουν τή συγκέντρωση.

Τελικά, χρησιμοποιώντας σά θάση τίς συμφωνίες πού ἴσχυαν ἤδη καί γιά τά δυό ζητήματα πού θά συζητοῦσαν, ἡ Ὀλομέλεια ἐπιβεβαίωσε τίς προηγουμένες ἀποφάσεις καί ἔκανε μιά πρόταση γιά τήν ἐργατική συμμαχία: «Ἡ UGT πρέπει ν' ἀναγνωρίσει ὅτι ἡ ἀπελευθέρωση τῶν ἐργατῶν εἶναι δυνατή μόνον διαμέσου τῆς ἐπαναστατικῆς δράσης, καί ὅτι αὐτή ἡ ἀναγνώριση σημαίνει μιά διακοπή τῆς πολιτικῆς καί κοινοβουλευτικῆς συνεργασίας μέ τό ἀσπικό καθεστῶς. Γιά νά εἶναι ἀποτελεσματική ἡ κοινωνική ἐπανάσταση, εἶναι ἀπαραίτητο νά καταστρέψουμε ὀλοκληρωτικά τό τωρινό καθεστῶς, πού κυβερνάει τήν οἰκονομική καί κοινωνική ζωή τῆς Ἰσπανίας. Ἡ νέα ὀργάνωση πού θά ποοέρθει ἀπό τήν ἐπανάσταση, θά ἀναπτύχτει ἐλεύθερα ἀπό τοὺς ἐργάτες. Γιά νά ὑπερασπίσουμε τή νέα ἐπαναστατική ὀργάνωση, θά πρέπει ὁ καθένας νά συντονίσει τίς προσπάθειές του, πα-

ραμερίζοντας τὰ ἰδιαίτερα συμφέροντα κάθε τάσης». Σ' αὐτὰ τὰ τέσσερα τελευταῖα σημεῖα, προτέθηκε μιά σημείωση, πού ἀπευθυνόταν στὴν Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς CNT, πού ζητοῦσε νὰ γίνει ἓνα ἔθνικὸ Ἐργατικὸ Συνέδριο τὸν Ἀπρίλη γιὰ νὰ μελετήσουν τὶς δυνατότητες καὶ τὰ μέσα γιὰ μιά συνθήκη μὲ τὴν UGT. Ἡ ὄσο γιὰ τὴ στάση πού θὰ κρατοῦσαν οχετικά μὲ τὶς ἐκλογές, ἡ Ὀλομέλεια ἐπιβεβαίωσε τὴν «κλασσικὴ γραμμὴ ἀποχῆς», πού ἦταν πάντα ἡ γραμμὴ πού ἀκολουθοῦσε ἡ CNT.

Αὐτές οἱ λύσεις συμφωνοῦσαν θεωρητικά μὲ τὶς παραδοσιακὲς θέσεις τῆς CNT, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα ἡ ἰδέα τῆς ψήφου εἶχε ἐλκύσει τὸ λαὸ καὶ ἔτσι οἱ συμφωνίες πού ἐγίναν ἐρμηνεύθηκαν ἀπὸ τὸν κάθε ἀγωνιστὴ σύμφωνα μὲ τὴν ἐπαναστατικὴ του συνειδησι. Κι αὐτὸ ἐγινε πολὺ φανερό στὸ Ντουρρούτι, ὅταν τὸν κάλεσε ἡ Περιφερειακὴ Ἐπιτροπὴ γιὰ νὰ πάρει μέρος σὲ μιά ἐπανασύνδεση τῶν ἀγωνιστῶν, πού ἦταν ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν περιφερειακὴ προπαγάνδα. Πῆραν μέρος ὁ Φρανθίσκο Ἀσκάζο, ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ, ὁ Ντουρρούτι, ἡ Φεντερικά Μοντσένου, ὁ Ἄρτουρο Παρέρα, ὁ Μανουέλ Βιλλάρ, ὁ Φρανθίσκο Ἰσγκλέας, ὁ Ντιέγκο Ἀμπάντ ντέ Σαντιγιάν καὶ ἄλλοι. Ὁ τελευταῖος ἔκανε τὸ παρακάτω σχόλιο σ' αὐτὴ τὴ συζήτηση: «Ἄν ἐπιβεβαιώσουμε τὴν ἀποχὴ χωρὶς νὰ ἐκφράσουμε καμιά ἀμφιβολία, δίνουμε ἔτσι τὴ νίκη στὴ δικτατορία πού θέλει νὰ φέρει ὁ Χιλ Ρόμπλες καὶ θὰ μποῦμε σὲ μιά φασιστικὴ περίοδο ἀπὸ μιά νόμιμη ἀποψη. Ἄν δηλώσουμε ὅτι εἴμαστε ὑπὲρ τῶν ἐκλογῶν, γιὰ νὰ παγιώσουμε τὸ θρίαμβο τῆς ἀριστερᾶς, θὰ μᾶς κατηγοροῦσαν (ἀκόμη καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἀριστερᾶς) ὅτι παραβιάζουμε τὶς ἀρχές μας».

Αὐτές οἱ ἰδέες τοῦ Σαντιγιάν ἀντικατόπριζαν τὸ διαταγμὸ τῆς πλειοψηφίας τῶν ἀγωνιστῶν. Γιὰ τοὺς ὑποστηρικτὲς τῆς ἀπόλυτης ἀποχῆς, ἡ ἐπιτυχία τοῦ Ρόμπλες θὰ ἀνάγκαζε τοὺς σοσιαλιστὲς νὰ «ριζοσπαστικοποιήσουν» τὴ θέση τους καὶ θὰ ἐπιτάχυνε τὴν ἐπαναστατικὴ διαδικασία. Γιὰ ἄλλους, ἀντίθετα, μιά τέτοια τοποθέτηση θὰ ἀποτελοῦσε ἓνα ἐμπόδιο γιὰ μιά συμμαχία ἀνάμεσα στὴ CNT καὶ στὴν UGT, πού ἦταν ἀπαραίτητη προϋπό-

θεση για τό θρίαμβο τῆς ἐπανάστασης. Ὑπῆρχαν ἐπίσης κι αὐτοί πού ἐπέμεναν ὅτι ἡ ἀριστερά, μόλις θὰ καταλάβανε τὴν ἐξουσία, θὰ ἔδινε ἀμνηστία, κάτι πού θὰ ἔδινε πίσω στὴ CNT τὶς χιλιάδες τῶν φυλακισμένων ἀγωνιστῶν της.

Γιὰ πρώτη φορά ἐδῶ καὶ πολλά χρόνια, λέει ὁ Σαντιγιάν, «εἶχαμε τό θάρρος νὰ μιλήσουμε εἰλικρινά, ἀποφεύγοντας τὰ ἔτοιμα συνθήματα. Εἶχαμε τὴν προνοητικότητα νὰ κρίνουμε τὴν κατάσταση, υπολογίζοντας τό μέτρο τῆς σοβαρότητάς της. Ὅλοι, ἢ σχεδόν ὅλοι, καταλάβαιναν ὅτι ἡ καταστροφή τῆς ἀριστερᾶς θὰ ἦταν καὶ δικιά μας! Ἀποφυγαμε τὴν ἐκλογικὴ ἐκστρατεία τοῦ 1933, ἀλλὰ ἡ σωστὴ κρίση τῶν ἐργατῶν τοὺς ἐσπρωξε στὶς κάλπες, μὲ μοναδικό σκοπὸ τὴν ἀπομάκρυνση τῶν φασιστῶν ἀπ' τὴν Κυβέρνηση καὶ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν κρατουμένων». Ἦταν ἀκόμη ἀπαραίτητο ν' ἀποφασίσουν ποιά στάση θὰ κρατοῦσαν στὶς συγκεντρώσεις. Τότε ὁ Ντουρρούτι πρόσφερε τὴ λύση του: «Ἡ ἀριστερά ἰσχυρίζεται ὅτι ἂν πετύχει ἡ δεξιά, θὰ ἐξαπολύσει τὴν ἐπανάσταση· ἡ δεξιά ἀπαντᾷ, ὅτι, ἂν νικήσει ἡ ἀριστερά, θ' ἀρχίσει ἕναν ἐμφύλιο πόλεμο. Συνεπῶς, θριακόμαστε στὰ πρόθυρα μιᾶς ἐπανάστασης ἢ ἐνός ἐμφυλίου πολέμου. Νὰ τί πρέπει νὰ ἐξηγήσουμε καθαρὰ στοὺς ἐργάτες, κάνοντάς τους νὰ καταλάβουν ὅτι ἡ ψῆφος δὲν μπορεῖ πιά νὰ λύσει τίποτα. Ὁ ἐργάτης πού ψηφίζει καὶ μετὰ κάθεται ἄουχα στό σπίτι του εἶναι ἕνας ἀντεπαναστάτης. Ἀλλὰ τό ἴδιο ἰσχύει καὶ γι' αὐτόν πού δὲν ψηφίζει. Αὐτό τό δίλημμα μπορεῖ νὰ λυθεῖ μόνο στοὺς δρόμους, μὲ τὸν ἔνοπλο ἀγῶνα». Στὴ συνέχεια, ὁ Γκαρθία Ὀλιθέρ πρότεινε: «Οἱ Μαρξιστὲς τῆς UGT, οἱ ἀναρχικοὶ τῆς CNT, αὐτὲς οἱ δυὸ ὀργανώσεις ἐνωμένες στὸν ἀγῶνα ἐνάντια στό κεφάλαιο».²

Οἱ προτάσεις τοῦ Ντουρρούτι καὶ τοῦ Γκαρθία Ὀλιθέρ χρησιμοποιήθηκαν ὡς βάση γιὰ τὴν προ-διαγάνδα. Χρησιμοποιήθηκαν ἀκόμη καὶ γιὰ τό κείμενο ἐνός μανιφέστου πού ἐβγαλε ἡ CNT λίγες ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὶς ἐκλογές. «Γιὰ ν' ἀνταποκριθοῦμε στὴν κατάσταση, πρέπει νὰ πραγματοποιήσουμε μιὰ ἐπαναστατικὴ συνθήκη ἀμέσως, γιατί εἴτε νικημένη εἴτε κερδισμένη, ἡ Δεξιά θὰ κα-

ταλάθει τήν ἐξουσία, εἴτε νόμιμα εἴτε ἀρχίζοντας ἐναν ἐμφύλιο πόλεμο. Ἐτοι, ἡ καθολική ψήφος δέ σημαίνει τίποτα, στήν πραγματικότητα ἔχει τήν πιό μικρή σημασία. Αὐτό πού εἶναι ἀπαραίτητο καί ζωτικό εἶναι νά θριοκόμαστε σέ συναγερό καί νά εἶμαστε ἔτοιμοι γιά νά πολεμήσουμε! Εἶναι καλύτερα νά ἔχουμε τό θάρρος νά κοιτᾶμε μπροστά (ἀκόμη κι ἂν κάνουμε λάθος) παρά νά χρειαστεῖ νά θρηνήσουμε γιά τήν ἀμέλειά μας ἀργότερα. Ἐπαγρύπνηση σύντροφοι!».3

Ἡ Ἰσπανία ψήφισε στίς 16 φλεβάρη τοῦ 1936, καί σέ ἀντίθεση μέ ὅ,τι εἶχε συμβεῖ στίς τελευταῖες γενικές ἐκλογές, δέν ὑπῆρξε καμιά ἀταξία, καμιά οπασμένη κάλπη. Ἡ «Λά Βανγκουάρνια», ἡ συντηρητική καθημερινή ἐφημερίδα, μιλάει μ' αὐτό τόν τρόπο γιά τίς ἐκλογές: «Ἐγίναν κάτω ἀπό ὑποδειγματικές συνθήκες πειθαρχίας. Ὁ Ἰσπανικός λαός ἐξέφρασε αὐτό πού ἠθελε».

Τό Λαϊκό Μέτωπο θριάμβευσε. Πέτυχε 4.176.156 ψήφους καί 269 βουλευτές. Ἡ δεξιά πῆρε 3.783.000 ψήφους καί 202 βουλευτές. Ἀνάμεσα στούς συμμάχους τοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου, τό Σοσιαλιστικό Κόμμα ἔβγαλε 88 βουλευτές, ἀλλά εἶχε λιγότερους ὁπαδούς ἀπό τίς ἐκλογές τοῦ 1931. Μερικοί ἀπό τοὺς ψηφοφόρους εἶχαν στραφεῖ πρὸς τό Κομμουνιστικό Κόμμα, πού εἶχε πάρει 17 ἔδρες. Τό Δημοκρατικό Κόμμα τοῦ Ἀζόνια καί ἡ Δημοκρατική Ἐνωση τοῦ Μαρτίνεζ Μπάριο κατάφεραν νά πάρουν τοὺς ψήφους τῶν φιλελεύθερων ἀστών καί ἔβγαλαν 117 βουλευτές. Τό ἴδιο φαινόμενο συνέβη καί στήν Καταλωνία, ὅπου ἡ Ἐσκουέρα Καταλάνα εὐνοήθηκε καί κέρδισε 29 ἔδρες.

Ἀπό τή δεξιά τό κόμμα τοῦ Λερού ἦταν ὁ μέγιστος χαμένος. Ἀπό τοὺς 80 βουλευτές πού εἶχε, ἔπεσε στοὺς 8. Ἡ CEDA πού εἶχε χάσει 20 βουλευτές, εἶχε ὡστόσο ἀκόμη 94 ἔδρες. Ἡ Ἰσπανική φάλαγγα μέ ἓνα μόνο ὑποψήφιο τάν Ἰδρυτή της, Χοσέ Ἀντόνιο Πρίμο ντέ Ριβέρα, δέν κέρδισε καμιά ἔδρα ἢ βουλευτὴ στήν Καντίτζ ἢ στή Μαδρίτη.

Μιά μέρα μετά τόν ἐκλογικό θρᾶμβο, στίς 17 φλεβάρη, ὁ Κάλθο Σοτέλο καί ὁ φράνκο ἔκαναν μιά ἐπίσκεψη στέν Πορτέλλα Βαλλαντάρες, πού σύμφωνα μέ τό Σύνταγμα θά ἔμενε στήν ἐξουσία

για ένα μήνα ακόμη μέχρι να την παραδώσει στους νικητές. Η συνάντηση δεν θα μπορούσε να είναι εγκάρδια, ζήτησαν από τον Πορτέλλα Βαλλαντάρες να κηρύξει κατάσταση πολιορκίας κι αυτός αρνήθηκε.

Για να δικαιολογήσουν τις απαιτήσεις τους, ο Κάλβο Σοτέλο και ο Φράνκο βάσιαν τα αιτήματά τους στις φασαρίες που είχαν ξεσπάσει σε διάφορες περιοχές, όπως στο Όθιέντο, στη Βαρκελώνη, στη Μαδρίτη και άλλου. Πράγματι, οι εργάτες που δεν είχαν καμιά εμπιστοσύνη σ' αυτούς που είχαν κερδίσει στις εκλογές, είχαν ήδη αρχίσει να απελευθερώνουν τους φυλακισμένους. Έπειδή οι διαπραγματεύσεις του με τον Πορτέλλα δεν έφεραν κανένα αποτέλεσμα, ο στρατηγός Φράνκο, ως Άρχιστράτηγος του στρατού, πήγε να δει τό Στρατηγό Μορέλο, που ήταν Υπουργός Πολέμου και τό Στρατηγό Πόζας, Γενικό Διοικητή της Γκουάρντια θιβια και τους ζήτησε να υποστηρίξουν μία στρατιωτική εξέγερση. Οι δυο στρατηγοί αρνήθηκαν, αλλά ο Φράνκο συνέχισε τις προετοιμασίες του, που δεν είχαν όμως επιτυχία γιατί οι διοικητές στις στρατιωτικές περιοχές δεν έδειξαν μεγάλο ενθουσιασμό.

Παίρνοντας υπόψη τους τα αποτελέσματα των εκλογών, ο Άλκαλά Ζαμόρα και ο Πορτέλλα Βαλλαντάρες παρέβλεψαν τη νόμιμη περίοδο άναμνης και κάλεσαν τον Μανουέλ Άζάνια να σχηματίσει νέα κυβέρνηση. Η κυβέρνηση του Άζάνια σχηματίστηκε στις 19 φλεβάρη και την αποτελούσαν άριστοί Δημοκράτες. Ο λαός που είχε διαδωλώσει δημόσια και είχε απελευθερώσει τους φυλακισμένους, έδειξε για άλλη μία φορά την εμπιστοσύνη του στους κυβερνήτες του, ελπίζοντας ότι αυτοί θα έπαιρναν τά άπαραίτητα μέτρα για να έξασφαλίσουν μία νέα ζωή για τό χώρα.

Η πολιτική ομάδα που είχε έξασφαλίσει τον θρίαμβο του Λαϊκού Μετώπου ήταν άρκετά πονηρή. Ώστε να τό παρουσιάσει σαν τό καλύτερο καλινάρι ενάντια στο φασισμό. Άλλά αν και ο Κάλβο Σοτέλο, ο Χιλ Ρόμπλες και ο Φράνκο είχαν θανερωσει άρκετά τό παιχνίδι τους, η νέα κυβέρνηση δεν πήρε κανένα μέτρο εναντίον τους και κράτη-

σε σιωπή σχετικά με τή συνωμοσία. 'Ο στρατηγός Φράνκο, βλέποντας ξαφνικά ότι είχε εγκαταλείψει από τους συντρόφους του, έκανε μιά επίσκεψη στον 'Υπουργό 'Εσωτερικών, τόν 'Αμοσ Σαλβαντόρ, ο οποίος, αντί να τόν συλλάβει ως συνωμότη, αναγνώρισε τήν άφοσίωσή του στή Δημοκρατία. 'Ο 'Αζανια τού έμπιστεύτηκε ακόμη και τή στρατιωτική διοίκηση τών Καναρίων, ενώ ή διοίκηση τών Βαlearιδων νήσων είχε άνατεθεί στό Στρατηγό Γκόντεντ, ένα άλλο μέλος τής συνωμοσίας. Παίρνοντας τέτοια μέτρα, ή κυβέρνηση έδειξε ότι άκολουθούσε μιά πολιτική ίδια και άπαράλλακτη με τήν πολιτική τού Λερού. "Όλα τά θεμελιώδη προβλήματα παρέμειναν στήν άβεβαιότητα. 'Η μόνη ένέργεια πού έκανε ήταν να δώσει μιά άμνηστία, κάτι πού είχε ήδη υλοποιηθεί από τις μάζες στις 21 Φλεβάρη.

Δέν υπάρχει καμιά άμφιβολία γιά τό ότι ή κυβέρνηση καταπάτησε τό νόμο, κάνοντας ένα διαχωρισμό ανάμεσα στά πολιτικά και μή πολιτικά άδικήματα. 'Ο χαρακτηρισμός τού μή πολιτικού άδικήματος έφαρμόστηκε στους φυλακισμένους πού ήταν μέλη τής CNT. 'Η κυβέρνηση δήλωσε ότι δέν περιλαμβάνονταν μέσα στήν άμνηστία, με τή δικαιολογία ότι τά άδικήματά τους ήταν κοινωνικά και όχι πολιτικά.

Στις 6 Μάρτη, 20 μέρες μετά τό θρίαμβο τού Λαϊκού Μετώπου, ο Ντουρρούτι κατάγγειλε αυτή τήν κατάσταση τών πραγμάτων σέ μιά συγκέντρωση πού έγινε στό Πριγκηπικό θέατρο: "Ήρθαμε έδω γιά να πούμε στους ανθρώπους τού Λαϊκού Μετώπου ότι ή έργατική τάξη τούς χάρισε τό θρίαμβο και με τόν ίδιο τρόπο μπορεί να αντιστρέψει τήν κατάσταση, γιατί υπάρχει ένα όριο στήν ύπομονή τής έργατικής τάξης και μπορεί να φτάσει ήδη σ' αυτό τό όριο».4

Στήν ύπαιθρο, ή κατάσταση, πού ήταν ήδη άνυψυχτική, γινόταν ακόμη χειρότερη εξαιτίας τής φυγής πολλών γαιοκτημόνων, πού είχαν εγκαταλείψει τις ιδιοκτησίες τους. Είχαν φύγει επειδή φοβόντουσαν τήν επανάσταση ή γιά να μπορούσάrouν τό Λαϊκό Μέτωπο. Αυτοί πού είχαν μείνει, άντίθηκάν να προσλάβουν πάλι τούς εργάτες πού

είχαν απολύσει αυθαίρετα στη διάρκεια των επαναστατικών γεγονότων του 'Οκτώβρη. Άψηφούσαν την ίδια την Κυβέρνηση, ή όποια, στις 27 Φλεβάρη, είχε διατάξει την επαναπρόσληψη όλων των εργατών χωρίς εξαίρεση. Ή άρνηση των άφεντικών ήταν γενική, στη βιομηχανία καθώς και στη γεωργία.

Στό βιομηχανικό τομέα, — όπως εξήγησε ο Ντουρρουτί — τ' άφεντικά έλπιζαν ότι θα έφταναν ο' ένα συμβιβασμό για ν' αποφύγουν μιά επαναστατική κατάληψη των εργοστασίων. Άλλά ή κατάσταση ανάμεσα στους αγρότες ήταν πολύ πιό άνησυχητική. Άρχισαν να κάνουν άπαλλοτριώσεις, έχοντας χάσει κάθε έλπίδα ότι θα έδινε κάποια παρόμοια λύση ή κυβέρνηση. Οί αγρότες ο' ένα χωριό κοντά στη Μαδρίτη, τό θενιθιέντος, ήταν οί πιό τολμηροί. Άποφάσισαν να καταλάβουν ένα τεράστιο αγρόκτημα, την «Ένσιλάρ ντέ λά Πάρα», και άρχισαν να τό δουλεύουν συλλογικά. Μετά, τό Άγροτικό Σωματείο της UGT έστειλε ένα έγγραφο στον Ύπουργό Γεωργίας, μιά άνακεφαλαίωση της κατάστασης: «Έπειδή δέν υπάρχει πιό δουλειά για μās και τ' άλογά μας και τά παιδιά μας πεθαινουν από την πείνα, τό μόνο πράγμα πού μπορούσαμε να κάνουμε ήταν να καταλάβουμε τή γή. Και την καταλάβαμε. Χάρη στη δουλειά μας, θα παράγει όσα ποτέ προηγουμένως. Αυτό θα θάλει ένα τέλος στη μιζέρια μας και θα αύξησει τον έθνικό πλούτο. Δέν νομίζουμε ότι κάναμε κακό σέ κανέναν και ζητάμε μόνον να νομιμοποιηθεί ή πραξη μας και επίσης να πάρουμε τις άπαραίτητες πιστώσεις για να πραγματοποιήσουμε τή δουλειά μας ειρηνικά».

Δυό βδομάδες αργότερα, οί εργάτες 80 χωριών στην περιοχή της Σαλαμάνκα έκαναν τό ίδιο πράγμα. Τέσσερις μέρες μετά άπ' αυτό οί κάτοικοι μερικων μικρών χωριών κοντά στο Τολέδο έκαναν κι αυτοί άπαλλοτριώσεις. Και τό πρωί της 25 Μάρτη, 80.000 αγρότες από τα προάστια του θαθέρης και του Μπαντάχιος κατέλαβαν τή γή και άρχισαν να την καλλιεργούν. Αυτή ή μαζική εξέγερση στην Έστραμαδούρα προκάλεσε έναν τρομερό πανικό στους κυβερνητικούς κύκλους. Αυτή

τή φορά ή κυβέρνηση δέν τόλμησε νά στείλει τή Ι κουάρντια θιβία, όπως είχε κάνει λίγες μέρες νωρίτερα στη Μουρκία, όπου υπήρξε υπεύθυνη για 10 θάνατο 27 ανθρώπων. Έστειλε μιá ομάδα μηχανικών από τό Ίνστιτούτο για τήν Άγροτική Μεταρρύθμιση, για νά δώσει μιá μορφή νομιμότητας στην άπαλλοτρίωση τής γής.

Τό Μάη τοῦ 1936 τό έπικείμενο ένός φασιστικού πραξικοπήματος άρχισε νά γίνεται καθαρό. Έπειδή ό κληρος άποτελοῦσε ένα μέρος τής συνωμοσίας, ό λαός παρακολουθοῦσε τίς έκκλησίες και άκουγε τά κηρύγματα τών παπάδων, πού υποκινούσαν τούς πλούσιους νά χρησιμοποιήσουν θία για νά προστατέψουν τήν τάξη. Ό λαός κατάλαθε ότι ό κληρος ήταν έχθρός τών φτωχών. Άνακαλύπτονταν πολεμοφόδια άκόμη και μέσα στά σκευοφυλάκια. Όρισμένοι ιερείς άναγκάστηκαν νά φύγουν. Αὐτή ή κατάσταση προκάλεσε τή λαϊκή αντίδραση. Σύμφωνα μέ τίς στατιστικές, από τίς 18 τοῦ φ'εβάρη μέχρι τίς 15 τοῦ Ίούνη 1936, κάηκαν, 160 έκκλησίες, προκλήθηκαν 269 θάνατοι, 1.287 τραυματισμοί, 215 άπόπειρες, 113 γενικές άπερνίες, 228 μερικές άπεργίες και 145 έκρήξεις βομβών.

Όσο για τήν κατανομή τής πολιτικής δύναμης, νά ή εικόνα πού παρουσιάζει ό πρώην Ύπουργός Έσωτερικών, Μιγκουέλ Μάουρα. Στην άριστερά: UGT 1.447.000' CNT 1.577.000' Κομμουνιστές 133.000. Στη δεξιά: 549.000 κατανεμημένοι σέ διάφορες ομάδες: 20.000 μέχρι 30.000 στρατιωτικοί, 50.000 φαλαγγίτες, 50.000 παπάδες και καλόγεροι' και εκατομμύρια εκατομμυρίων πεσέτες.⁶

Αὐτή ήταν ή κατάσταση στην Ίσπανία όταν ή CNT συγκάλεσε τό 4ο Έθνικό της Συνέδριο τήν 1 Μαι τοῦ 1936 στό Ίρις Πάρκ θίατερ στή Σαραγόσσα.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Χοσέ Πειράτε Έργο άναφ. Τόμος 1
2. Ντιέγκο Άμπάντ ντέ Σαντιγιάν, έργο άναφ.
3. Χησέ Πειράτε, έργο άναφ.
4. Σ ο λ ι ν τ σ ρ ι ν τ ά τ Όμπρέρα, 7 Μάρτη 1936
5. Μπουρνέτ Μπολλοτέν, έργο άναφ.
6. Μιγκουέλ Μάουρα, έργο άναφ.

14. Τὸ 4ο Συνέδριο τῆς CNT (Μάης 1936)

Ὅταν τελικά ὁ Ντουρρούτι ἀποφυλακίστηκε στὰ τέλη τοῦ Γενάρη ἄρχισε ἡ πιό καρποφόρα περίοδος στὴν ἐπαναστατικὴ του καριέρα. Ἡ δραστηριότητά του ἦταν τεράστια, καλύπτοντας διάφορες πλευρὲς τοῦ ἀγῶνα καὶ αὐτὴ τὴ φορά ἐπρόκειτο νὰ εἶναι ἡ τελικὴ φάση. Τὰ μέλη τῆς ὁμάδας «Νοζότρος» μεταδίδανε στὸν ἀγῶνα ὄχι μόνο τὸ οὐναμισμό τους, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπαναστατικὸ ἐνθουσιασμό τους. Ἡ κατάσταση ποὺ ἐξελίσσονταν σήμαινε τὸ ἀποκορύφωμα τῆς δραστηριότητάς τους. Εἶχαν δοθεῖ ὀλόψυχα (στὸν ἀγῶνα) καὶ οἱ πράξεις τους στέφονταν μὲ ἐπιτυχία. Ἄναμφίβολα, τὰ μέλη τῆς ὁμάδας εἶχαν μιὰ ἐπιρροή στὸ ἀναρχικὸ κίνημα, ἀλλὰ τὸ κίνημα δὲ θασιζόταν στὴ διοικητικὴ ἐξουσία, μόνο στὴ δύναμη ποὺ γεννιόταν ἀπὸ τὴν καθημερινὴ ἐπαφὴ μὲ τὶς ἐργαζόμενες μάζες.

Κανένα ἀπὸ τὰ μέλη, ἐκτός ἀπὸ τὸν Ἄσκάζο, δὲν εἶχε μιὰ μόνιμη δουλειὰ στὶς ἐπιτροπές, καὶ ἡ δουλειὰ τοῦ Ἄσκάζο ἦταν σύντομη. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Ντουρρούτι στὸν πυρήνα τῆς CNT καὶ τῆς FAI περιοριζόταν πάντα σὲ περιστασιακὲς ἐρνασίες, ὅπως ἡ διοίκηση τῆς ἐθνικῆς ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς, ποὺ εἶχε ἐκλεγεί γιὰ νὰ ὀργανώσει τὶς ἐξεγέρσεις τὸ Γενάρη καὶ τὸ Δεκέμβρη. Βασικά, ἡ δουλειὰ του διαδραματιζόταν πάντα σὲ ἐπίπεδο θάσης κι ἔτσι ἀπόφευγε τὶς ἐπικρίσεις τῶν καιροσκοπῶν καὶ αὐτῶν ποὺ τὸν ζήλευαν. Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ὁ Ντουρρούτι ἦταν πάντα ἀδιάλλακτος λέγοντας ὅτι «Κανείς ἀναρχικὸς νὰ μὴν ὑπάρχει στὶς ἐπιτροπές των συνδικάτων, ἐκτός σὲ ἐπίπεδο θάσης. Σ' αὐτές τὶς ἐπιτροπές, σὲ μιὰ περ' ἴπωση σύγκρουσης μὲ τὸ ἀφεντικὸ, ὁ ἀγωνιστὴς ἀναγκάζεται νὰ συμβιβαστεῖ γιὰ νὰ φτάσει σὲ μιὰ συμφωνία. Οἱ ἐπάφες καὶ οἱ δραστηριότητες ποὺ προέρχονται ἀπὸ αὐτὴ τὴ θέση, ὠθοῦν τὸν ἀγωνιστὴ πρὸς τὴ γραφειοκρατία. Ἐπειδὴ ξέρουμε αὐτὸ τὸν κίνδυνο, δὲν θέλουμε νὰ τὸν διατρέξουμε. Ὁ ρόλος μας εἶναι νὰ ἀναλύσουμε ἀπὸ τὴ θάση τοὺς διάφορους κινδύνους ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ περικυκλώσουν μιὰ συνδικαλιστικὴ ὀργάνωση σάν τὴ δική μας. Κανένα ἀγωνιστὴ δὲν θὰ πρέπει νὰ πα-

ρατίνειει τή δουλειά του μέσα στις επιτροπές, πέρα από τόν χρόνο τού έχει παραχωρηθεί. "Οχι μόνιμοι καί απαραίτητοι άνθρωποι».! Πίστευε ότι όλοι επρεπε νά πάρουν μέρος σ' αυτές τίς λειτουργίες τών συνδικάτων. Αύτός ήταν ό μόνος τρόπος για νά μπει ένα τέλος στό ύπαλληλικί. Ή λατρεία τής προσωπικότητας δέν θάηρεπε ποτέ νά ένθαρρυνθει, αλλά ούτε ό Ντουρρούτι ούτε οί σύντροφοι του, όπως ό Γκαρθία Όλιθέρ καί ό Φρανθίσκο Ασκάζο δέν μπόρεσαν νά ξεφύγουν από τήν έπιρροή πού έξασκοῦσαν, παρά τή θέλησή τους. Αύτή ή έπιρροή ήταν ίσως ολέθρια, κι ό Ντουρρούτι θασανιζόταν άπ' αυτό περισσότερο από όποιονδήποτε άλλον. "Ήξερε πάρα πολύ καλά ότι οί σύντροφοί του στή δουλειά τόν σέβονταν: αυτό δέν όφειλόταν στήν αίγλη πού σκόρπιζε χωρίς νά τό καταλαβαίνει, αλλά σ' ένα είδος εύγνωμοσύνης ττου αισθάνονταν για τόν τρόπο μέ τόν όποίο είχε δοθει τόσο ολοκληρωτικά στή δουλειά του. Άλλά ό Ντουρρούτι ήταν αντίθετος σ' αυτό τό είδος τού σεβασμού, δλέποντας σ' αυτό όχι μιά άπελευθέρωση τού ανθρώπου αλλά αντίθετα ένα είδος άλλοτριώσης τής θέλησης. "Έλεγε ότι «ό άνθρωπος πού άλλοτριώνει τή θέλησή του, δέν μπορεί ποτέ να άπελευθερωθει για νά έκφραστεί καί νά ακολουθήσει τίς δικές του ιδέες σέ μιά συγκέντρωση ενός συνδικάτου, άν αισθάνεται ότι τόν έξουσιάζει ένας πιό Ικανός όμιλητής... "Όσο ό άνθρωπος δέν σκέφτεται για τόν έαυτό του καί δέν ανάλαμβάνει τίς ευθύνες του, δέν θά ύπάρξει άπόλυτη άπελευθέρωση τών ανθρώπινων όντων».

Ή άπλή όμιλία τού Ντουρρούτι σοκάριζε μερικές φορές τούς συντρόφους του στήν ομάδα, ιδιαίτερα τόν Γκαρθία Όλιθέρ. Ή αυτοπεποίθηση τού τελευταίου στίς δικές του κρίσεις έφερνε συχνά τό αντίθετο αποτέλεσμα άπ' αυτό πού ήθελε, άν καί δέν μπορούσε ν' άνεχτεί καμιά αντίθεση στίς ιδέες του. Αυτό φάνηκε στή διάρκεια τού Συνεδρίου τής CNT όταν ό Ντουρρούτι καί ό Όλιθέρ συγκρούστηκαν, ενώ έλεγαν ό καθένας τήν προσωπική του άποψη για τήν έπανάσταση. Ό Όλιθέρ πίστευε ότι ή άντεπανάσταση προχωρούσε καί πρότεινε τήν ιδέα νά σχηματιστεί μιά παραστρα-

τιωτική οργάνωση. Νόμιζε ότι ήταν ο μοναδικός αποτελεσματικός τρόπος για να αντιμετωπίσουν και να εξασφαλίσουν τό θρίαμβο του προλεταριάτου. 'Ο Ντουρρούτι πίστευε ότι έστω ακόμη και κάτω από τη δικαιολογία της αποτελεσματικότητας, ή μιλιταριστική ιδέα δεν έπρεπε να υποστηριχτεί. «Είναι αλήθεια —είπε— ότι ή πρόταση του Γκαρθία 'Ολιβέρ είναι περισσότερο αποδεκτή από μία στρατιωτική άποψη απ' ότι ή ιδέα του αντάρτικου, πού εγώ υπερασπιζομαι. 'Αλλά αυτή ή παραστρατιωτική ιδέα θά οδηγήσει την επανάσταση στην καταστροφή της, γιατί αυτός ο οργανισμός θά αρχίσει να επιβάλλεται, και στο όνομα της αποτελεσματικότητας, θά άσκει την έξουσία του και τή δύναμή του πάνω στις μάζες. Διαμέσου ακριβώς αυτής της αρχής οι Μπολοσεβίκοι κατέπνιξαν τή Ρωσική 'Επανάσταση. Δέ θέλουμε να γίνει αυτό, οποιοδήποτε κι αν είναι τό τίμημα. 'Ας αφήσουμε την επανάστασή μας να εξελιχτεί σύμφωνα με τις δικές της άρχές».²

Αυτή ή έσωτερική διαφωνία έκδηλώθηκε άνοιχτά όταν τό Συνδικάτο 'Υφαντουργών, στο όποιο όρουσαν και οι δύο άντρες, άρχισε να συζητάει τό πρόγραμμα του 4ου Συνεδρίου. 'Ο 'Ολιβέρ είπε τή δική του άποψη σε μία συγκέντρωση του Συνδικάτου. 'Ο Ντουρρούτι υπεράσπισε τή δική του άποψη. Τά 70.000 μέλη ψήφισαν την πρόταση του Γκαρθία 'Ολιβέρ, ο όποιος κατέληξε λέγοντας: «Οι άμυντικές ομάδες της Συνομοσπονδίας και οι άναρχικές ομάδες θά φτιάξουν μία ξεχωριστή οργάνωση για να σχηματίσουν την 'Εκατονταρχία, την κύρια μονάδα του Προλεταριακού Στρατού».

Τό πρόγραμμα του Συνεδρίου ήταν πολύ έκτεταμένο και σημαντικό, εξαιτίας της ευθύνης πού ανέλαβε ή CNT άπέναντι στο λαό. 'Η CNT δεν είχε να αντιμετωπίσει μόνον άμεσα προβλήματα, αλλά έπρεπε επίσης να διατυπώσει κι ένα πρόγραμμα, πού θά καθόριζε τις γενικές γραμμές του 'Αντιεξουσιαστικού Κομμουνισμού. Οι συζητήσεις ήταν έντονες και γρήγορα θά έπαιρναν μία ιδιαίτερη σπουδαιότητα. 'Η πίστη των εργατών ήταν τόσο μεγάλη αυτή την εποχή ώστε πίστευαν ότι ή επανάσταση έρχόταν. 'Υπήρχε άμεση ανάγκη να

διατυπώσουν και να ξανασκεφτούν τις ιδέες, πού θά επρεπε άμέσως να μπούν σέ πράξη. Οί πολεμικές ήταν πολύ ζωντανές, καθώς κυριαρχούνταν απόλυτα άπ' τόν έπαναστατικό ένθουσιασμό. Αύτή ή άτμόσφαιρα δέ γινόταν αισθητή μόνο στους έργάτες του Ύφαντουργικού Συνδικάτου αλλά επεκτεινόταν και σ' άλλους τούς οργανωμένους έργάτες τής CNT. Οί συγκεντρώσεις άκολουθοῦσαν ή μιá τήν άλλη γιά πολλές θδομάδες. Καί έπειδή έπρεπε να ψηφίσουν γιά όρισμένες λύσεις χρειάζονταν να γίνουν μεγάλες συναθροίσεις. Παράλληλα μ' αυτές τics συναθροίσεις, γινόντουσαν και όμιλίες στα έργοστάσια τήν ώρα τής δουλειάς. Ή CNT φόρωνε μέ δουλειά τούς άγωνιστές τics σέ τέτοιο σημείο ώστε ούτε καν μπορούσαν να κοιμηθούν, αλλά χάρη στον ένθουσιασμό τους μπορούσαν όλοι να ξεπεράσουν τήν κούραση.

Ό Ντουρρούτι δέν είχε σχεδόν καμιά εύκαιρία γιά να ξεκουραστεί άπό τότε πού θγήκε άπό τή φυλακή μέχρι πού έμφανίστηκε στή Σαραγόσσα σαν αντιπρόσωπος στό Συνέδριο. Ή κόρη του, ή Κολέτ, πού ήταν τότε πέντε χρονών, μόλις πού γνώριζε τόν πατέρα τics. Άπό τότε πού άνακνήχτηκε ή Δημοκρατία, ό Ντουρρούτι πέρασε τά τρία τέταρτα του καιρού του στή φυλακή ή σπίν παρανομία. Αυτό ήταν κάτι πολύ συνηθισμένο γι' αυτόν. Κάτω άπ' αυτές τics συνθήκες, δέν μπορούσε να έχει ούτε οικογενειακή ούτε προσωπική ζωή. Άπό τό Γενάρη και μετά θά μπορούσε ίσως να έχει μιá οικογενειακή ζωή γιά λίγους μήνες, αλλά ή έλλειψη άγωνιστών πού νά ναι έλεύθεροι και διαθέσιμοι ήταν τέτοια, ώστε ή CNT τούς είχε έπιστρατεύσει όλους τους γιά τήν έθνική έκστρατεία προπαγάνδας στή διάρκεια τής προεκλογικής περιόδου. Καί άργότερα τούς χρειάστηκε γιά τics προετοιμασίες του Συνεδρίου. Οί πολλές άπουσίες του Ντουρρούτι δημιούργησαν πρόσκαιρες ρήξεις μέ τή σύντροφό του. Ή τελευταία έπρεπε να φροντίσει μόνη τics γιά τή μόρφωση τής μικρής Κολέτ, καθώς έπισης και να κερδίσει λεφτά γιά να ζήσει εκείνη και τό παιδί, άφου οι προπαγανδιστές και οι άγωνιστές, πού ήταν υπεύθυνοι του πυρήνα τής CNT, ήταν άμισθοι.

Την 1 Μάη του 1936 άρχισε στή Σαραγόσσα τό 4ο Έθνικό Συνέδριο τής CNT. Ήταν ίσως τό πιό σημαντικό Συνέδριο τής CNT, άφού σ' αυτό έμφανίστηκε ή μεγαλύτερη ομάδα από αντιπροσώπους παρα ποτέ. Άνάμεσα στα προβλήματα πού συζητήθηκαν ήταν καί τό ζήτημα του «έπαναστατικού κύκλου». Ο Γκαρθία Όλιβέρ έδωσε μία άναφορά της δράσης του, σάν πρώην μέλος τής Έπαναστατικής Έπιτροπής στήν έξέγερση του Γενάρη του 1933.

«Στά 1931, όταν τό πολιτικό καθεστώς άλλαζε στήν Ίσπανία, φάνηκαν δυό διαφορετικές τάσεις, πού στήν πραγματικότητα υπήρχαν στό μυαλό μας από άρκετό καιρό. Η διάσπαση προήρθε από δυό διαφορετικούς τρόπους θεώρησης τής πραγματικότητας.

»Στά 1931, ή εποχή ήταν εύνοική γιά τό προλεταριάτο γιά νά κάνει μία άντιεξουσιαστική επανάσταση καί γιά νά καταστρέψει τήν κοινωνία, όπως ήταν. Άλλά αυτό δέν έγινε πάλι με τόν ίδιο τρόπο ή στόν ίδιο βαθμό. Τό καθεστώς ήταν διαβρωμένο, τό Κράτος ήταν αδύναμο, ο Στρατός δέν είχε πειθαρχία, ή Γκουάρντια θιβίλ είχε περιοριστεί σέ μέγεθος, οι δυνάμεις τής τάξης ήταν φτωκά όργανωμένες. Ήταν μία εύνοική στιγμή γιά τήν επανάστασή μας. Σήμερα, όπως καί στά 1931, λέμε ότι ή επανάσταση είναι δυνατή. Άλλά τώρα υπάρχει ένα δυνατό Κράτος, πειθαρχημένες δυνάμεις, μία υπεροπτική άστική τάξη (...). Γιά νά πραγματοποιήσουμε μία επανάσταση σήμερα, είναι άπαραίτητες κι άλλες επαναστατικές δυνάμεις εκτός από αυτές τής CNT. Σ' αυτό τό Συνέδριο πρέπει νά μελετήσουμε τόν τρόπο γιά νά δράσουμε μαζί με τήν UGT. Άλλά δε θα μπορούσε νά υπάρξει ούτε παρόν, ούτε καμιά πιθανότητα γιά τό μέλλον άν ή επαναστατική πορεία τής CNT ήταν διαφορετική άπ' αυτή πού υπήρξε πάντοτε. Η τωρινή ιστορία μας δικαιώνει.

» Με τά επαναστατικά κατορθώματα πού πραγματοποίησε ή CNT, ο δρόμος τώρα είναι καθαρός. Η πρώτη άπ' αυτές τις πράξεις μετά τό ένκλημα της Κάζας Βιέκας, σύντριψε τελειωτικά τήν άριστερά. Οδήγησε τις μάζες καί τό ίδιο τό Σοσιαλι-

οτικό Κόμμα στο δρόμο της επανάστασης. Έβαλε
τά πάντα σε κίνηση και ξεσκέπασε τις πολιτικές
αυταπάτες. Είναι αλήθεια ότι αποτύχαμε, αλλά η
άποτυχία μās έδειξε ότι για πρώτη φορά η CNT
έπικείρησε εθνικούς αγώνες σε μιά πολύ μεγάλη
κλίμακα. Ξέρουμε ότι μέχρι τώρα η CNT ήταν πάν-
τα μιά οργάνωση απορροφημένη στους συνδικαλι-
στικούς αγώνες έναντιόν των αφεντικών. Ή CNT
δέν ήταν γνωστή στον έξω κόσμο. Άλλά τώρα εί-
μαστε γνωστοί σ' όλόκληρη τή χώρα και δώσαμε
την ελπίδα στον κόσμο για μιά Κομμουνιστική αν-
τιεξουσιαστική κοινωνία. Έχουμε δώσει μιά σημαία
κι ένα σύμβολο στην εργατική τάξη.

»Σύντροφοι τής αντιπολίτευσης, οι μειοψηφίες
παντα πετυχαίνουν όταν έχουν δίκιο. Ό καθένας
πρέπει ν' αγωνιστεί για νά πείσει την πλειοψηφία,
οπως κάνουμε κι εμείς οι ίδιοι. Τις αποφάσεις του
Συνεδρίου πρέπει νά τις σεβαστούν όλοι και όλοι
πρέπει νά είμαστε ένωμένοι μέσα στό Συνέδριο».4

Οι αντιπροσωπείες των συνδικάτων τής αντι-
πολίτευσης έγιναν δεκτές και τά 60.000 μέλη τους
γράφτηκαν στη CNT.

Τό Συνέδριο έπρεπε νά καθορίσει τή θέση του
σχετικά με τήν αγροτική μεταρρύθμιση. Μιά με-
γάλη εισήγηση προηγήθηκε των συμπερασμάτων
αυτού του ψηφίσματος. Άποφάσισαν ότι η κυβέρ-
νηση στήν κατάσταση πού βρισκόταν δέν ήταν σε
θέση νά πραγματοποιήσει μιά αποτελεσματική και
θετική αγροτική μεταρρύθμιση για τους αγρότες.
Μαζί με ένα σχέδιο για προπαγάνδα και οργάνωση,
προτάθηκε και τό παρακάτω πρόγραμμα:

« Άπαλλοτρίωση χωρίς αποζημίωση σε ιδιοκτη-
οίες από 124 έκτάρια και πάνω.

» Κατάσχεση των κοπαδιών πού κρατούνται
σε έφεδρεία, των εργαλείων, των μηχανών και των
σπορων, πού βρίσκονται στην κατοχή των γαιοκτη-
μονων.

» Έκτέλεση προγραμμάτων άρδευσης, όδοποιί-
ας, αναδάσωσης, καθώς και για τή δημιουργία Γε-
ωργικών Σχολών.

» Άμεση κατάληψη από τά αγροτικά συνδι-
κάτα τής γής πού δέν καλλιεργούνταν ικανοποιη-

τικά και πού μ' αυτό τον τρόπο προκαλούσε σαμποτάζ στην έθνική οικονομία».

Μετά τό τέλος αυτού του Συνεδρίου, οργανώθηκε μία συγκέντρωση στην Πλάζα ντέ Τόρος τής Σαραγόσσα, γιά νά ενημερωθεί ό λαός γιά τίς αποφάσεις πού είχαν παρθεί. Γιά νά πάρουν μέρος σ' αυτή τήν ιστορική εκδήλωση, είχαν έρθει ειδικά τραίνα γεμάτα εργάτες από τή Μαδρίτη, τή Βαρκελώνη και τό Βορρά. Οί κάτοικοι τών κοντινων χωριων ήρθαν μέ αυτοκίνητα. Γιά 24 ώρες ή Σαραγόσσα έγινε ή πρωτεύουσα του Ίσπανικού Έπαναστατικού Προλεταριάτου. Όλες οί εφημερίδες τής χώρας σχολίασαν τή σπουδαιότητα αυτού του Συνομοσπονδιακού Συνεδρίου. Μιά δημοκρατική εφημερίδα τό έθεσε οάν παράδειγμα, πού θαπρεπε νά έμπνεύσει τίς συγκεντρώσεις τών βουλευτών. Όσο γιά τόν όστικό τύπο, παρουσίασε τό ζυνεδριο στους αναγνώστες του οάν «τό πρώτο κεφάλαιο τής επανάστασης».

Τό όργανο τής CNT στην Καταλωνία, ή «Σολινταριντάτ Όμπρέρα», τέλειωνε τό κύριο όρθρο της μ' αυτές τίς λέξεις: «Τό Συνέδριο τέλειωσε, αλλά τώρα αρχίζει ή πραγματική δουλειά τής συνομοσπονδιακής αναδιάρθρωσης και τής επαναστατικής προετοιμασίας. Στο Συνέδριο δέν πρυάνευσε κανένα προσωπικό κριτήριο, αλλά κυριάρχησε ή συλλογική σκέψη. Υπήρχε όμοφωνία γιά τίς αποφάσεις πού πάρθηκαν και πού πρέπει επίσης νά πραγματοποιηθοούν όμόφωνα. Άς μάθουμε τόν τρόπο γιά νά δείξουμε στους εργάτες όλου του κοσμου πώς γίνεται μία επανάσταση».⁵

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 Μαρτυρία του Λιμπέρτο Καλλέχια.

2 Στο ίδιο

3 Τό 1ο Συνέδριο έγινε τό 1919, τό 2ο σά 1931 Άλλά όν ύπολογίσει κανείς και τό ιδρυτικό Συνέδριο του 1910 στή Βαρκελώνη, αυτό τό Συνέδριο είναι τό 4ο

4 Πρακτικά του Συνεδρίου τής CNT στην Σαραγόσσα, Μάης 1936, εκδόθηκε όπό τή CNT τής έξορίας στή Ταυλαούζη, σά 1954.

5. Σ ο λ ι ν τ ρ ι ν τ ά ν τ Ό μ π ρ έ ρ α, Μάης 1936.

15. «Σύντροφοι Σοσιαλιστές, τί περιμένετε;»

Μήπως τό έναμιου εκατομμύριο εργάτες, πού είχαν εκφράσει τίς επιθυμίες τους διαμέσου του Συνεδρίου τής CNT, ζούσαν σέ μιά ούτοπία ή έβλεπαν καθαρά τίς επαναστατικές δυνατότητες εκείνης τής εποχής;

Ένας Σοβιετικός Ιστορικός περιγράφει τήν κατάσταση μ' αυτό τόν τρόπο: «Από τότε πού τό λαϊκό Μέτωπο κέρδισε στίς εκλογές έγινε μιά έκρηξη. (...) Τά Δημοκρατικά κόμματα, μικροαστικά καί αστικά, πού πήραν μέρος στήν κυβέρνηση έδειξαν άμέσως ότι δέν είχαν αλλάξει. Ή πολιτική τους έμοιαζε, γραμμή μέ γραμμή, μέ τήν πολιτική πού χρησιμοποιήσαν από τό 1931 μέχρι τό 1933, καί αύτή ή πολιτική παραπλανούσε τό λαό καί άνοιγε τό δρόμο γιά τήν αντίδραση. Μόνο οί μάζες είχαν αλλάξει, καί τώρα ήξεραν πάρα πολύ καλά τή δύναμή τους. Άρχισαν άμέσως νά πραγματοποιούν τό πρόγραμμα του Λαϊκού Μετώπου από τή βάση καί μέ επαναστατικές μεθόδους: μέ τήν άπελευθέρωση όλων τών πολιτικών κρατουμένων, μέ τήν επαναπρόσληψη όλων τών εργατών στίς δουλειές άπ' όπου είχαν άπολυθεί γιά τίς πολιτικές τους δραστηριότητες καί μέ τήν κατάληψη τής γης πού άρχισε τό Μάρτη του 1936.

»Οί άπεργίες άρχισαν από τίς 15 του Μάρτη καί τίς προκάλεσαν ή πείνα, ή άνεργία καί οί φασιστικές προκλήσεις. Τό κίνημα μεγάλωνε μέρα μέ τή μέρα, παραλύοντας τά μαγαζιά, τά εργοστάσια καί τά όρυχειά. Στή διάρκεια του Ίούνη καί του Ίούλη του 1936 άναφέρθηκε ένας μέσος όρος από δέκα ώς είκοσι άπεργίες καθημερινά, στίς όποιες οί εργάτες ο' ένα ποσοστό 95% θριάμβευσαν. Μεγάλες μάζες εργατών ξεκύνονταν στου δρόμους τών κυριώτερων πόλεων, απαιτώντας έναν ολοκληρωτικό θρίαμβο τής επανάστασης. Τότε ήταν πού δεκάδες χιλιάδες εργατών μαζεύονταν γιά νά κάνουν συγκεντρώσεις, πού γεννήθηκαν οί πρώτες βιομηχανικές κολλεκτίβες καί πού οί εργάτες κατέλαβαν τίς επιχειρήσεις πού είχαν εγκαταλειφτεί από τούς ιδιοκτήτες τους. Αυτός ό

έλεγχος στή βάση, ή εξάπλωση τών άπεργιών, ή κατάληψη τών έργοστασίων και τής γής όδηγοσαν τό προλεταριάτό νά άναπτύξει ένα πρόγραμμα πού κάλυπτε όλες τές πλευρές τής Ισπανικής πραγματικότητας, δηλ. τήν οικονομική, τήν πολιτική, τήν κοινωνική κλπ.».

Αυτή ή περιγραφή από τό Σοβιετικό συγγραφέα Μείντανικ, πού ύποστηρίχτηκε και από άλλους Ιστορικούς, περιέχει μόνο ένα λάθος, τό όποιο έπισήμανε ό Φερνάντο Κλοντέν. Ή έπαναστατική έκρηξη δέν έχει καμιά σχέση μέ τήν «(...) ύλοποίηση του προγράμματος του Λαϊκού Μετώπου, πού δέν μιλάγε ούτε για τήν κατάληψη τών εργοστασίων ούτε για τή συντριβή του καπιταλισμού, αλλά αντίθετα, προσπαθούσε μέ κάθε τρόπο νά προστατέψει τήν άτομική ιδιοκτησία. Ό Μείντανικ είναι άναμφίβολα ύποχρεωμένος νά προσπαθήσει νά έναρμονίσει τήν πραγματική εξέλιξη τών γεγονότων, δίνοντας μιá εξήγηση για τήν όρθότητα τής πολιτικής τής Κομμουνιστικής Διεθνούς».!

Άπ' αυτή τήν περιγραφή τής κατάστασης μπορούμε νά δούμε ότι οι λαϊκές μάζες ένεργούσαν μέ δική τους πρωτοβουλία, άγνοώντας τήν κυβέρνηση. Και μπορεί κανείς νά καταλάβει ότι οι εργάτες δέν είχαν ψηφίσει τό Λαϊκό Μέτωπο, εξαιτίας πολιτικών αϋταπατών, αλλά για συγκεκριμένους λόγους, για νά πετύχουν, δηλαδή, τήν άπελευθέρωση τών κρατούμένων και για νά οργανώσουν τόν άγώνα πάνω σ' ένα πιό εύνοϊκό έδαφος.

Κι έτσι, ζέροντας πολύ καλά τό έπαναστατικό επίπεδο τής εργατικής τάξης, τό Συνέδριο τής CNT διάλεξε τήν εξέγερση και ανέπτυξε ένα σχέδιο για νά καλύψει όλες τές πλευρές τής Ισπανικής πραγματικότητας. Οι μάζες ήταν έτοιμες νά πραγματοποιήσουν μιá ουτοπία καταλαμβάνοντας τήν εξουσία. Στην πραγματικότητα, τό ζήτημα τής εξουσίας ήταν τό επίκεντρο τής στρατηγικής πού ανέπτυξαν οι άναρχοσυνδικαλιστές από τήν άνακήρυξη τής Δημοκρατίας. Άν είναι άλήθεια, όπως σημειώνει ό Τζ. Μπρενάν, ότι οι άναρχικοί δέν μπόρεσαν νά κάνουν τήν επανάσταση στην Ίσπανία, ώστόσο δημιούργησαν και διατήρησαν ένα μόνιμο

προ-επαναστατικό κλίμα.² Ἀκόμη, ὁ Μαουρίν ἀναγνώρισε ὅτι «ἂν καὶ μπορεῖ νὰ φαίνεται παράδοξο, ὡστόσο εξαρτιόταν ἀπὸ τὸν Ντουρρουτί, τὸν Γκαρθία Ὑλιβέρ καὶ τὸν Ἀσκάζο ἂν ὁ Χιλ Ρόμπλες ἢ ὁ Ἀζάνια θὰ καταλάμβαναν τὴν ἐξουσία».³

Ἔτσι, οἱ ἐπαναστατικές πράξεις πού γίνονταν ἀπὸ τὴ CNT στοὺς δρόμους καθόριζαν τὴν πολιτική ζωὴ τῆς χώρας καὶ εἶχαν σὺν ἀνένδοτο στόχο τους τὴν ἐπανάσταση. Οἱ ἀναρχικοὶ ἐνοχλοῦσαν τὴν κυβέρνηση, ἐξηγώντας στὸ λαὸ ὅτι πρέπει νὰ ἐκμεταλλεῖ τις ἀδυναμίες καὶ τις δυσκολίες τοῦ Κράτους γιὰ νὰ τὸ καταστρέψει καὶ νὰ δημιουργήσει μιὰ νέα κατάσταση, πού θὰ εἶναι πιὸ κοντὰ στὸ ἐπίπεδο καὶ στὴν ἐπαναστατικὴ συνείδηση τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Στὴ διάρκεια τοῦ Ἰούνη καὶ τοῦ Ἰουλίου ὁ ἀγώνας εἶχε ἤδη καταφέρει νὰ καταστρέψει ἓνα μέρος τοῦ καπιταλιστικοῦ τομέα. Ἡ ἐξουσία, πού εἶχε συρρικνωθεῖ πολὺ, ἦταν μοιρασμένη ἀνάμεσα σ' ἓναν ἀριθμὸ ὁμάδων πού ἢ μιὰ ἀνταγωνίζονταν τὴν ἄλλη. Ἀντίθετη μ' αὐτοὺς ἦταν ἡ δύναμη τῶν ἐργατῶν, τῶν κομμάτων καὶ τῶν συνδικάτων τους, πού μεγάλωνε καθημερινά. Ταυτόχρονα, ἡ ἀντεπανάσταση ἐκφραζόταν ὄχι μόνον διαμέσου τῆς λεκτικῆς βίας των κυριώτερων ἡγετῶν τῆς, τοῦ Χιλ Ρόμπλες, τοῦ Χ. Α. Πρίμο ντέ Ριβέρα ἢ τοῦ Χ. Κάλβο Σοτέλο, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ διαμέσου τῶν ἐπιθέσεων τῆς καὶ τοῦ σαμποτάζ τῆς στὴν οἰκονομία (διακοπὴ τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος στὰ ἐργοστάσια, ἐγκατάλειψη τῆς γῆς ἀκαλλιέργητης). Γινόντουσαν ἐπίσης καὶ συγκρούσεις πού τις προκαλοῦσαν οἱ φασιστικές ὁμάδες καὶ ὁ Στρατὸς συνωμοτοῦσε τώρα ἀνοικτά.

Συνεπῶς, οἱ ἐργάτες τῆς CNT δὲν ἦταν δημαγωγοὶ σταν ὀπλωναν ὅτι ἡ ἐπανάσταση ἦταν ὁ μόνος δυνατὸς τρόπος γιὰ νὰ θγῶν ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδο. Ἐνα ζήτημα, ὅμως, διέσπασε τὰ μέλη τοῦ Συνεορίου. Θὰ μπορούσε ἡ Ἰσπανικὴ ἐπανάσταση νὰ θριαμβεύσει μόνη τῆς ἐνάντια στίς δυνάμεις τῆς ἀντιδρασης ἢ μήπως ὁ παγκόσμιος καπιταλισμός θὰ κατόρθωνε νὰ τὴν καταπνίξει; Μερικοί, ἀντιμετωπίζοντας αὐτὴ τὴν ἀπειλὴ νόμισαν ὅτι ἱ-

ως θά ἦταν καλύτερο νά δημιουργήσουν μιά δημοκρατική εξέλιξη στήν Ἰσπανία. Τά πιό ριζοσπαστικά στοιχεία ἤξεραν ὅτι αὐτή ἡ ἐκλογή θά ὀδηγοῦσε στό ρεφορμιόμο καί ὁ Ντουρρούτι δῆλωσε: «(...) Ἄν ἡ ἐπανάσταση, γιά τήν ὁποία πολεμήσαμε τόσα χρόνια, ξεοπάσει τώρα –ὅπως τό ἐπιθυμοῦμε– θά δοῦμε τότε τί πρέπει νά κάνουμε γιά νά προχωρήσουμε. Ἀλλά ἀπό δῶ καί πέρα πρέπει νά σκεφτοῦμε νά τή διεθνοποιήσουμε, ἐκμεταλλευόμενοι κάθε δυνατότητα πού μᾶς παρουσιάζεται».⁴ Αὐτή ἦταν ἡ ἔκταση τῆς πολεμικῆς, γιατί ἡ ὥρα πράγματι, δέν ἦταν κατάλληλη γιά θεωρητικολογίες. Ἡ ἐπανάσταση εἶχε ξεοπάσει στούς ὁρόμους καί κανεῖς δέν μπορούσε νά τή σταματήσει.

Δυό μνες μετά τήν Ἰσπανία, τό Λαϊκό Μέτωπο στή Γαλλία εἶχε κερδίσει κι αὐτό στίς ἐκλογές. Οὐσιαστικά, στήν ἐξουσία ἦταν οἱ σοσιαλιστές καί οἱ κομμουνιστές. Ἐνῶ στήν Ἰσπανία ἕνας ἀστός δημοκράτης, ὁ Μανουέλ Ἀζάνια, ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς κυβέρνησης, στή Γαλλία ἡ Ἐθνική Συνέλευση, τά τρία τέταρτα τῆς ὁποίας ἦταν σοσιαλιστές καί κομμουνιστές, εἶχε διαλέξει ἕνα σοσιαλιστή. Οἱ Ἰσπανοί ἐργάτες ἤξεραν πολύ καλά ὅτι ἂν τό Κράτος μπορούσε νά δημιουργήσει μιά ἐπανάσταση πού ἀπαιτοῦσε ὁ λαός, αὐτό δέν ὀφειλόταν στό γεγονός ὅτι οἱ σοσιαλιστές ἦταν στήν ἐξουσία καί στό ὅτι οἱ κομμουνιστές εἶχαν ἔδρες στή Συνέλευση. Ἦταν ἡ στάση τοῦ γαλλικοῦ προλεταριάτου, πού ὄρισε νά καταλαμβάνει τά ἐργοστάσια μέ τή σταθερή ἀπόφαση νά μετατρέψει τό κίνημα σέ μιά ἐπαναστατική πράξη πού φαινόταν πιό σοβαρή καί πού ἐνίσχυε τόν ἐπαναστατικό του ἐνθουσιασμό. Ὁ Ἰσπανικός λαός σκέφτηκε ὅτι ἂν μπορούσε νά ἐνωθεῖ στόν ἀγῶνα μέ τό γαλλικό λαό, θά μπορούσε τότε νά ἐπεκτείνει τήν Ἐπανάσταση σ' ὅλοκληρη τήν Εὐρώπη.

Ὁ Ντουρρούτι, στή διάρκεια μιᾶς συγκέντρωσης, δῆλωσε: «Ἄν τό ἀπεργιακό κίνημα στή Γαλλία ριζοσπαστικοποιηθεῖ καί ἂν οἱ ἐργάτες ξεπεράσουν τίς διαταγές τῶν πολιτικῶν καί συνδικαλιστῶν ἡγετῶν τους, τότε ἡ Εὐρωπαϊκή ἐπανάστα-

ση θά έχει κερδηθεί. Σύντροφοι! Σπρώξτε τά γεγονότα μπροστά!»

Ο Γκαρθία Όλιβέρ, από τήν πλευρά του, έπνεμε στήν Έθνική Έπιτροπή τής CNT ότι έπρεπε νά του έπιρέψουν νά καταγγείλει δημόσια τήν παθητικότητα και τή σιωπή τών ήγετών τής UGT σχετικά μέ τήν έκκληση του Συεδρίου τής CNT γιά μιá έπαναστατική συμμαχία. Ο Άσκάζο άπευθύνθηκε στους σοσιαλιστές μέ αυτά τά λόγια: «Σύντροφοι σοσιαλιστές, τί περιμένετε γιά νά άποειξίσετε τήν άλληλεγγύη σας στους Γάλλους έργάτες;».⁵

Στήν πραγματικότητα, τά γεγονότα στή Γαλλία και στήν Ίσπανία ήταν συνδεδεμένα και έδειξαν καθαρά τήν άναλογία πού ύπήρχε άνάμεσα σ' αύτά τά δυό κινήματα. Οί έργάτες τής βιομηχανίας τών αυτοκινήτων σταμάτησαν νά δουλεύουν στό Παρίσι και παρέλυσαν τή βιομηχανία τής Γαλλίας. Λίγες μέρες άργότερα, οί άγρότες όγδόντα κωριων στήν περιφέρεια τής Σαλαμάνκα κατέλαθαν τις έκτάσεις τών μεγαλοιδιοκτητών και όργάνωσαν κολλεκτίβες. Αύτή ή πρωτοβουλία έξαπλώθηκε σάν πυρκαγιά στήν περιφέρεια του Τολέδο, ένώ στήν Έστρεμαδούρα όγδόντα χιλιάδες άγρότες έγκαταστάθηκαν στίς μεγάλες ιδιοκτησίες, πού τίς όργάνωσαν ύστερα συλλογικά. Οί έργάτες τών πόλεων ύποστήριξαν δραστήρια τήν άγροτική έπανάσταση και οί έκδηλώσεις αύτής τής περιόδου δείχνουν καθαρά τόν διεθνή χαρακτήρα τής ταξικής πάλης.

Άλλά ένώ ό ένθουσιασμός πυρπολούσε τόν Ίσπανικό Λαό, στή Γαλλία οί έργάτες παραδόθηκαν. Ο πολιτικός σχεδιασμός είχε κερδίσει τή μάχη μέσα στό κόμμα. Ο Λεόν Μπλουμ είχε άρνηθεί νά δεχτεί τήν άρχηγία μιáς προλεταριακής έπανάστασης και ό Μωρίς Τορέζ είπε στους έργάτες ότι έπρεπε νά ξέρουν πώς νά τελειώσουν μιάν άπεργία. Κάτω άπό τήν προστασία του Λαϊκού Μετώπου, ή Γαλλία γυρνούσε πάλι πίσω στήν άστική τάξη.

Ο Ντουρρούτι, του όποιου ή σύντροφος ήταν Γαλλίδα, είχε στενή έπαφή μέ τους άγωνιστές στή

Γαλλία. Έχοντας καταλάβει τόν τρόπο μέ τόν όποίο νικήθηκαν οί έργάτες, δέν έκρυβε τήν όργή του άπό τούς Γάλλους άγωνιστές πού περνούσαν άπό τή Βαρκελώνη. Τούς κατηγόρησε γιά έλλειψη επαναστατικής κρίσης, γιά άγωνιστική άσυνοχή, γιά τις φραξιονιστικές τους διαμάχες, πού είχαν άποπροσανατολίσει τό έργατικό κίνημα καί τό είχαν ρίξει πίσω στό ρεφορμισμό. Έξάλλου, ό Ντουρρουτι δέν μπορούσε νά καταλάβει αύτή τήν άλλαγή προσανατολισμού, γιατί στή Γαλλία τό άναρχοσυνδικαλιστικό κίνημα είχε πραγματική δύναμη. Πως μπόρεσε νά χάσει τήν έπιρροή του στήν έργατική τάξη, σέ τέτοιο σημείο ώστε νά μην παίξει ούτε καί τόν παραμικρό ρόλο στή διάρκεια τών άπεργιών;

Ήταν φανερό ότι ό Ντουρρουτι καί οί Γάλλοι σύντροφοί του έθλεπαν τό πρόβλημα τής επανάστασης άπό διαφορετικές πλευρές. Επίσης, ή όργάνωση στήν Ίσπανία δεχόταν άγριες έπιθέσεις καί είχε άντισταθεί στίς προσπάθειες πού είχαν γίνει γιά νά στραφεί ό άναρχοσυνδικαλισμός πρós τις ρεφορμιστικές λύσεις. Άλλά ό Ντουρρουτι είπε ότι αύτό πού έκανε νά ξεχωρίζουν οί Ίσπανοί άπό τούς Γάλλους άγωνιστές ήταν ότι οί πρώτοι είχαν μία τυφλή πίστη στήν Έπανάσταση, πού τή θίγναν καθημερινά διαμέσου τών άγώνων τους, ένώ οί δεύτεροι άποκομμένοι άπό τις λαϊκές μάζες, καλλιεργούσαν τήν επανάστασι ιτούς φιλοσοφικούς τους κύκλους. Ή Έπανάσταση, πρόσθεσε ό Ντουρρουτι, δέν χρειάζεται θεωρίες άλλά συνεχή δράση. Οί θεωρίες δέ φέρνουν κανένα επαναστατικό άποτέλεσμα, οί πράξεις είναι εκείνες πού έπιτρέπουν τή δημιουργία θεωριών. Μιλώντας πρós τούς Γάλλους άγωνιστές, τούς παρότρυνε νά πәне κοντά στόν άγώνα του λαού, γιατί, είπε, άν οί έργάτες τής Γαλλίας είχαν τήν εμπειρία μιάς ήττας, θά τούς δινόταν γρήγορα μιά ευκαιρία γιά νά δράσουν: Ή Ίσπανία θαδίζει πρós τήν επανάσταση.

Οί προετοιμασίες προχωρούσαν τόν Ίούνη καί στίς άρχές του Ίούλη, ένώ ό Ντουρρουτι καί τά μέλη τής ομάδας «Νοζότρος» κατάστρωναν ένα

οκέδιο επίθεσης. Υιοθέτησαν τήν τακτική τοῦ ἀντάρτικου τῆς πόλης, προβλέποντας ὅτι οἱ ἀγωνι-
στες θά μπορούσαν νά κινηθοῦν μέσα ἀπό τοὺς
υπονόμους, γιά νά εἶναι σέ θέση νά βοηθήσουν
στις διάφορες ἐπαναστατημένες περιοχές ἢ γιά
νά ἐπιτίθονται στά νῶτα τοῦ ἐχθροῦ. Σέ κάθε στρα-
τῶνα εἶχαν τοποθετήσει ἕναν ἢ περισσότερους
πληροφοριοδότες γιά νά προσέχουν τίς δραστη-
ριότητες τῶν κυριώτερων στρατιωτικῶν ἡγετῶν. Τό
ἴοιο εἶχαν κάνει καί στά ἀρχηγεία τῆς Γκουάρντια
θιθιλ καί τῶν φρουρῶν Ἐφόδου. Ἐφτιαχναν βόμ-
βες καί ἀγόραζαν ὄπλα ἢ τὰ ἐκλεθαι ἀπό τοὺς
στρατῶνες. Οἱ παλιοί «Σολιντάριος» δέν θά αἰφνι-
διάζονταν αὐτή τήν ἀποφασιστική ὥρα.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

- 1 Φερνάντο Κλοντέν, ἔργο ὄναφ
- 2 Τζέραλντ Μπρενόν, ὁ Ἰαπωνικὸς Λαβύριν-
θ ο ς
- 3 Χοσκίν Μόουριν, Ἐπανάσταση καί Ἀντε-
πανάσταση στήν Ἰσπανία.
- 4 Μαρτυριο τοῦ Λιμπέρτο Καλλέγια στό συγγραφέα.
- 5 Τὰ ἀποσπάσματα ἀπ' τις ὁμιλίες τοῦ Ἀσκόζο καί τοῦ
Ντουρρούτι συνοψίζουν τό θέμα τῶν συγκεντρώσεων τὸν Μάη
1936. Βλ. Σολινταριντάτ Ὁ μ η ρ έ ρ α, Μάης -
Ἰούνης 1936

16. Μιά Βδομάδα 'Αγωνίας (13 - 19 'Ιούλη, 1936)

Ὁ Καζάρες Κιρόγκα, Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου, καί ὁ Μανουέλ 'Αζάνια, πού εἶχε ἀντικαταστήσει τόν 'Αλκαλά Ζαμόρα τό Μάη ὡς Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, φαίνονταν σά νά ἦταν τελειῶς ξένοι μέ τήν ἰσπανική πραγματικότητα. Ὁ στρατός, διχασμένος, δέν ὑπάκουγε πιά στόν Ὑπουργό Πολέμου, ἀλλά στούς στρατηγούς του. Ἀρχηγός τῶν οιαφωνούντων ἦταν ὁ στρατηγός Μόλα. Οἱ φῆμες γιά ἕνα πραξικόπημα ἄρχισαν νά γίνονται θετικές. Ἡ φάλαγγα προωθοῦσε τίς τρομοκρατικές τῆς δραστηριότητες γιά νά δημιουργήσει μιὰ ἀτμόσφαιρα ἀνασφάλειας. Δολοφόνησαν τό σοσιαλιστή δικηγόρο Χιμένεζ ντέ 'Αζούα, ἀντιπρόεδρο τοῦ Κοινοβουλίου.

Οἱ ἐπιθέσεις πολλαπλασιάστηκαν στή διάρκεια τῆς βδομάδας πρὶν ἀπό τήν ἐξέγερση. Οἱ φαλαγγίτες δολοφόνησαν τό λοχαγό Φαρόντο, ἕνα μέλος τῶν φρουρῶν Ἐφόδου. Ὁ μοναρχικός βουλευτής Κάλβο Σοτέλο, πού ἦταν φανερά ὁ πολιτικός ἐγκέφαλος τῆς ἀνταρσίας, ἀνέλαθε τήν εὐθύνη γι' αὐτό τό ἐγκλημα δημόσια καί δῆλωσε στό Κοινοβούλιο ὅτι ἡ ἐξέγερση ἐνάντια στή Δημοκρατία ἀποτελεῖ καθῆκον. Ἡ κομμουνίστρια βουλευτίνα Ντολόρες Ἴμπαρρούρι, ἡ «Πασιονάρια», τοῦ ἀπάντησε ὅτι αὐτή ἦταν ἡ τελευταία φορά πού «ἡ ἀφεντιά του» θά μιλοῦσε μπροστά στό Κοινοβούλιο.

Συγχρόνως, ἀνακαλύφθηκε ἕνα φορτίο ὀπλῶν στή Βαρκελώνη, πού προοριζόταν γιά τούς φαλαγγίτες, καθώς καί μερικά προπαγανδιστικά φυλλάδια πού τά ὑπέγραφε ἕνας στρατηγός μιᾶς μεραρχίας, καί κήρυσσαν κατάσταση πολέμου. Οἱ Καταλάνικες ἀρχές ἔκαναν ἀμέσως γνωστά αὐτά τά γεγονότα στή Μαδρίτη, ὅπου ὁ Καζάρες Κιρόγκα ἔκρινε ὅτι τά γεγονότα ἦταν ἀσήμαντα. Τήν ἐπόμενη νύχτα, στίς 12 Ἰούλη, οἱ φαλαγγίτες δολοφόνησαν τό λοχαγό Καστίλλο, τῶν φρουρῶν Ἐφόδου τῆς Μαδρίτης, ἐνῶ μιὰ ἄλλη ομάδα κατέλαβε τό ραδιοφωνικό σταθμό τῆς Βαλέντια καί μετέδωσε μιὰ δια-

κήρυξη πού τέλειωνε μέ τίς λέξεις: «Ζήτω ή Φάλαγγα!» Οί φρουροί Έφόδου άποφάσισαν νά έκδικηθούν τούς άξιωματικούς τους πού είχαν δολοφονηθεί. Τή νύχτα τής 13 'Ιούλη, πήραν τόν Κάλθο Σοτέλο άπό τό σπίτι του καί τό πρῶτό πτώμα του θρέθηκε στό 'Ανατολικό νέκροταφείο.

Στίς 14 'Ιούλη, ό Ζάκ Ντυκλό δήλωσε ότι ό έθνικός ύμνος τών έργατών ήταν ή «Διεθνής» καί μονο ένας έθνικός συμβιβασμός θά μπορούσε νά γλυτώσει τή Γαλλία άπό έναν έμφύλιο πόλεμο. Στίς 15 ή Μαδρίτη ζύπνησε μέσα στην άγωνία. Έπρόκειτο νά γίνει ή κηδεία του Κάλθο Σοτέλο καί του Καστίλλο. Οί λόγοι πάνω άπό τά πτώματα άκολουθήσαν ό ένας τόν άλλο, ένῶ στρατιωτικοί φορώντας τίς στολές τους προχωρούσαν στους δρόμους τής πρωτεύουσας φωνάζοντας συνθήματα έχθρικά για τή Δημοκρατία. 'Η Γκούάρντια θιβίλ, έφιππη, τούς προσάτεψε καί ήταν υπεύθυνη για τήν πορεία πού θ' άκολουθοῦσε τό φέρετρο του λοχαγού Καστίλλο.

'Εκείνη τήν εποχή, ό Στρατηγός Φράνκο έθαζε τήν τελευταία λέξη στή διακήρυξη του στή Σάντα Κρούζ ντέ Τενερίφ, τήν πρωτεύουσα τών Καναρίων Νήσων. Στίς 17 'Ιούλη έφτασε στό Μαρόκο μέ τό προσωπικό του άεροπλάνο, πού τό όδηγούσε ένας Άγγλος τυχοδιώκτης. Σ' όλόκληρο τό Ισπανικό προτεκτοράτο οί λεγεωνάριοι είχαν καταλάβει όρισμένες θέσεις, όπως είχε συμφωνηθεί. 'Αλλά στίς κυριώτερες πόλεις είχαν συναντήσει αντίσταση από τούς έργάτες. Στήν πραγματικότητα, ό πόλεμος είχε μόλις άρχίσει. 'Η 'Ισπανία θρέθηκε χωρισμένη σέ δυό στρατόπεδα. Στό ένα ήταν οί φασίστες, πού τούς υποστήριζαν τά όλοκληρωτικά καθεστώτα τής Γερμανίας καί τής 'Ιταλίας, καί στό άλλο, ό λαός, στόν όποίο ή Γαλλική κυβέρνηση είχε υποσχεθεί ότι θά στείλει δπλα, γιατί ή έκθεση του πολέμου θά έξαρτιόταν από τά δπλα.

Στή Βαρκελώνη, άπό τίς 13 'Ιούλη, ή CNT καί ή FAI είχαν καταστρώσει τό άμυντικό τους σχέδιο. Μετα άπό κάθε μέρα δουλειάς οί άγωνιστές συγκεντρώνονταν σέ διάφορα σημεία, όπου θά μπο-

ρουσαν νά πᾶνε γιά νά χτυπήσουν τούς στασιαστές όταν θά έρχόταν ή ώρα.

Στίς 14, τήν Τρίτη, ό Ντουρρούτι βγήκε από τό νοσοκομείο όπου είχε μπει γιά νά κάνει μιά έγχειρηση. Πηρε μέρος σέ μιά συνεδρίαση Όλομέλειας τής Άμυντικῆς Έπιτροπῆς, CNT - FAI. Ό Λούι Κομπανύς έστειλε έναν έμπιστο άπεσταλμένο, τόν Περές Φαράς, νά ρωτήσει μέ τρόπο τῆ CNT ποιά θά ἦταν ή στάση τῆς άπέναντι σέ μιά φασιστική άνταροία. Τοῦ άπάντησαν ότι ή CNT εἶς έρισκόταν στά πόστα μάχης καί ό Ντουρρούτι εἶπε στόν Περές Φαράς: «Δέν μπορούμε νά άντιτάξουμε τά σώματα τῶν άγωνιστῶν μας στά όπλα τοῦ έθρου. Τί μέτρα σχεδιάζετε νά πάρετε έτσι ώστε νά μπορούμε νά όπλίσουμε τούς άντρες μας;» Ό Περές Φαράς συσκέφτηκε μέ τόν Κομπανύς, πού παρέμενε άσαφής. Ό τελευταίος Ικανοποιήθηκε μέ τό ν' άφήσει νά γίνει γνωστό ότι δέν είχε άπόθεμα όπλων διαθέσιμο αλλά ότι τήν τελευταία στιγμή θά προσπαθοῦσε όπωσδήποτε νά έξοπλίσει τούς άγωνιστές.¹

Αὐτή ή δήλωση έξόργισε τόν Ντουρρούτι, πού προσάηπσε νά μαντέψει τά σχέδια τοῦ Κομπανύς. Μήπως προσπαθοῦσε νά έξουδετερώσει τῆ CNT καί τῆ FAI; Ό Κομπανύς ἤξερε όπωσδήποτε, από τά γεγονότα τοῦ Όκτώβρη, ότι ή παρέμβαση τῆς εργατικῆς τάξης ἦταν άναπόφευκτη καί ότι χωρίς τήν ύποστήριξή τῆς ή Τζενεραλιντάτ μόνη τῆς δέν θα μπορούσε νά άντισταθεῖ στίς έπιθέσεις τῶν φασιστων. Οι αιματηρές συγκρούσεις πού εἶχαν μόλις άρχίσει στή Μαδρίτη, προειδοποίησαν τόν Κομπανύς ότι ή ώρα τῆς έξώφλησης τῶν λογαριασμῶν πλησιαζε.

Τή νύχτα τῆς 16 Ιούλη έγινε μιά περιφερειακή συγκέντρωση τῆς CNT. Οι άγωνιστές άποφάσισαν νά έδραιώσουν μιά στενή συνεργασία μεταξύ όλων τῶν προλεταριακῶν δυνάμεων πού άπειλούνταν από τούς φασίστες καί νά ξεπεράσουν τίς διαφορές πού τούς έφερναν σέ αντίθεση μεταξύ τους.

Ό CNT πῆγε πάλι στήν Τζενεραλιντάτ γιά νά ζητήσει όπλα, αλλά γιά μιά άκόμη φορά ό Κομπανύς

νός απάντησε ότι δεν είχε κανένα. «Δέν ζητήσαμε τριάντα χιλιάδες όπλα, πού μās ήταν απαραίτητα γιά νά όπλίσουμε τούς άντρες μας, αλλά μόνο χιλιά, έτσι ώστε νά μπορέσουμε νά ρικτούμε στον άγώνα και νά συντρίψουμε τή φασιστική ανταρσία. Άλλά δεν πήραμε κανένα. Καταλάβαμε πολυ καλά ότι άν οι πολιτικοί φοβόντουσαν τό φασισμο, φοβόντουσαν πολυ περισσότερο τον όπλιζμενο λαό. Άπό τίς 17 μέχρι τίς 18 Ίούλη ή αντίπροσωπεία τής CNT - FAI μαζί με τον Καταλάνο Ύπουργό Έσωτερικών όργάνωσαν, όπως είχε συμφωνηθεί, τήν υπεράσπιση τής Βαρκελώνης και δημιούργησαν συνομοσπονδιακές ομάδες, πού είχαν μετατραπεί κίόλας σέ ένοπλες εργατικές πολιτοφυλακές, γιά νά παρακολουθούν τήν πόλη. Ώστόσο ή άστυνομία τής Τζενεραλιντάτ έπιτέθηκε στις περιπόλους μας και άτέλειωτα τηλεφωνήματα μās πληροφορούσαν ότι ό τάδε και ό δείνα σύντροφος είχαν συλληφτεί επειδή όπλοφορούσαν. Έπεμβαίναμε άμέσως και πάντα καταφέρναμε νά έρθουμε σε μιά συμφωνία με τήν άστυνομία. Άλλά δέ σκίζεται ή καρδιά σου όταν συνειδητοποιείς ότι τίς παραμονές τής 19 Ίούλη, έπρεπε ακόμα ν' άφιερώνουμε όλες μας τίς προσπάθειες γιά νά κρατήσουμε τά λίγα όπλα πού είχαμε στή διάθεσή μας».2

Οι δημόσιες άρχές ύποσχέθηκαν στους εργάτες ότι θα τούς έδιναν όπλα τήν κατάλληλη στιγμή. Ή ένημέρωση διαμέσου του τύπου έλεγχόταν άυστηρά, γιατί ή κυβέρνηση ήθελε νά νομίζει ό ό λαός ότι έλεγε τήν κατάσταση. Στις 17 Ίούλη, ή λογοκρισία απαγόρευσε τή δημοσίευση στή «Σολινταριντάτ Όμπρέρα» ενός μανιφέστου, πού έδινε οδηγίες στό λαό. Τό άπόγευμα ή Περιφερειακή Έπιτροπή τής FAI άντέδρασε δημοσιεύοντας τό κείμενο σ' ένα φυλλάδιο πού μοιράστηκε στους όρόμους τής Βαρκελώνης και σ' όλη τήν περιοχή. Οι οδηγίες ήταν ξεκάθαρες: οι άναρχικές ομάδες και ή Άντιεξουσιαστική Νεολαία έπρεπε νά ένωθούν με τίς άμυντικές Έπιτροπές τής CNT γιά νά σχηματίσουν ένα κοινό μέτωπο.

Οι εργάτες είχαν καταλάβει ότι ή Καταλάνικη

κυβέρνηση δέν θά δπλιζε ποτέ τό λαό. Συνεπώς, ουνεχισαν τή δράση τους χωρίς νά ύπολογίζουη πλεον σ' αὐτή. Ἡ πρωτοβουλία πάρθηκε ἀπό τό ζωματείο των Ἐργατῶν Μεταφορῶν πού εἶχε τήν ἔδρα του στή Ράμπλα ντέ Σάντα Μόνικα, κοντά στο λιμάνι. Ἐνας ναύτης, ὁ Χουάν Γιάγκουε, δῆλωσε ὅτι ἦταν γελοίο νά περιμένουν περισσότερο καί ὅτι ἂν κινιόντουσαν γρήγορα θά μπορούσαν νά πάρουν στήν κατοχή τους τά διακόσια ὄπλα που θρίσκονταν στά ἀμπάρια τῶν πλοίων. Δύο πλοία, τό «Μαρκ ντέ Κομίλλας» καί τό «Μαγκαλλάνε», καταλήφθηκαν μέ ἔφοδο. Τά διακόσια ὄπλα πού θρέθηκαν μοιράστηκαν στους ἀγωνιστές τῶν συνδικάτων μεταφορῶν καί μεταλλουργῶν.

Μόλις πληροφορήθηκε αὐτή τήν πράξη, ὁ Ἐσκοφέτ, ὁ ἀρχηγός τῆς ἀστυνομίας, ἔδωσε διαταγή σ' ἕνα λοχαγό τῶν φρουρῶν Ἐφόδου νά ζαναπάρει πίσω αὐτά τά ὄπλα. Ὁ στρατιωτικός πού πῆγε στό Συνδικάτο Μεταφορῶν πῆρε αὐτή τήν ἀπάντηση ἀπό τό γραμματέα του, Μπενχαμ'ν Σάντρες: «Ἡ Τζενεραλιντάτ ἀρνεῖται νά ὄπλιση τό λαο, προφασιζόμενη ὅτι δέν ἔχει ὄπλα. Καί ὅταν οἱ ἐργάτες ἀποδείχνουν ὅτι αὐτά τά ὄπλα ὑπάρχουν, ἡ κυβέρνηση θέλει νά ἀφοπλίση τοὺς ἐργάτες. Τά ὄπλα θρίσκονται σέ καλά χέρια, ρώτησε τοὺς ἐργάτες, ἂν θέλουν νά σκυ τὰ δώσουν πίσω».3 Φυσικά, ὄλοι οἱ ἐργάτες ἀρνήθηκαν. Φαινόταν ὅτι δέ θά μπορούσαν ν' ἀποφύγουν τή σύγκρουση, ὅταν ἔφτασε ὁ Ντουρρούτι στά γραφεῖα τοῦ συνδικάτου καί εἶπε στό λοχαγό: «Ἐπάρχουν μερικές φορές στή ζωή πού δέν μπορείς νά ἐκτελέσεις μιά ὕστατη, χωρίς νά ἔχει σημασία τό πόσο ψηλά στέκεται αὐτός πού σκυ τήν ἔδωσε. Διαμέσου τῆς ἀνυπακοῆς εἶναι πού ἐκπολιτίζεται ὁ ἀνθρωπος. Στήν περιπτώσή σου, λοιπόν, ἐκπολιτίσου μέ τό νά ἐνωθῆς μέ τό λαό. Οἱ στολές πιά δέ σημαίνουν τίποτε. Δέν ὑπάρχει καμιά ἄλλη ἀρχή ἐκτός ἀπό τήν ἐπαναστατική τάξη καί αὐτή ἀπαιτεῖ νά μείνουν τά ὄπλα στά χέρια τῶν ἐργατῶν».4 Ὁ λοχαγός πείστηκε ἀπό τό Ντουρρούτι καί ἔφυγε, παίρνοντας μαζί του μιά ντουζίνα ἀπό ἀχρηστα ὄπλα, σάν ἀπόδειξη τῶν ἐνεργειῶν πού εἶχε κάνει.

Ἡ «Σολινταριντάτ Ὀμπρέρα» τῆς 18 Ἰούλη δημοσίεψε ὅτι τῆς επέτρεψε ἡ λογοκρισία γιά τά γεγονότα τοῦ Μαρόκου. Ἄλλά σέ ἄλλες ἐκδόσεις εἶχαν δοθεῖ πληροφορίες γιά νά κάνουν τό λαό νά πιστέψει ὅτι ἡ κυβέρνηση ἔλεγχε τέλεια τήν κατάσταση. Τό ἀπόγευμα τῆς ἴδιας μέρας μαθεύτηκε ὅτι ἡ φασιστική ἀνταρσία θά γινόταν τό βράδυ τοῦ Σαββάτου πρός τήν Κυριακή. Αὐτά τά νέα ἦρθαν ἀπό τούς κατασκόπους πού εἶχε βάλει ἡ CNT στούς στρατώνες. Ἐπιπλέον, οἱ ἐργάτες εἶχαν συλλάβει ἕναν στρατιωτικό τῆς Γκουάρντια θιβιλ πού μετέφερε ἀκριβεῖς ὁδηγίες γιά τήν ἀνταρσία, καθῶς καί τήν ὥρα τήν ὁποία θά γινότανε, στίς 5 τό πρωί τῆς 19 Ἰούλη.

Ἡ Περιφερειακή Ἐπιτροπή τῆς CNT ἔκανε 3 σημαντικές συγκεντρώσεις καί πῆραν μέρος σ' αὐτές χιλιάδες ἐργάτες. Ὅσο γιά τόν πρόεδρο τῆς Ἴζνεραλιντάτ τῆς Καταλωνίας, τόν Λουί Κομπανύς, ἀπόταξε μερικούς στασιαστές στρατιωτικούς τοῦ «Ἴου λυντάγματος Ὀρεινοῦ Πυροβολικοῦ». Στούς στραπῶτες εἶπαν ὅτι δέν ἦταν πιά ἀπαραίτητο νά ὑπακοῦνε στίς διαταγές τῶν ἀξιωματικῶν τους. Αὐτό τό μέτρο δέν εἶχε κανένα ἄλλο ἀποτέλεσμα παρά νά προειδοποιήσει τούς στασιαστές στρατιωτικούς, ἐπειδή τά στρατεύματα ἦταν τελείως ἀπομονωμένα καί δέν μπορούσαν νά ἐπικοινωνήσουν μέ τούς ἄλλους. Οἱ Δημοκρατικοί στρατιωτικοί εἶχαν ἤδη συλληφθεῖ ἀπό τούς στασιαστές.

Στίς 11.30 τό πρωί ἡ CNT πληροφόρησε τήν Καταλάνικη Κυβέρνηση ὅτι προχωροῦσε καί ὅτι θά κατάσχεε ὅλα τά ὄπλα πού εἶχαν ἀπομείνει στήν πόλη καθῶς καί τά αὐτοκίνητα πού ἦταν ἀπαραίτητα γιά τή διασύνδεση ἀνάμεσα στίς διάφορες συνοικιακές ἐπιτροπές. Ἡ Βαρκελώνη ἦταν ἤδη γεμάτη ἀπό αὐτοκίνητα πού εἶχαν ἐπάνω τους γραμμένο τό ἀκρόνυμο «CNT - FAI». Γιά νά ἔχουν ἀσφάλεια στίς ἐπαφές τους χρησιμοποίησαν συνδικαλιστικές ταυτότητες καθῶς καί ταυτότητες τῶν ἀριστερῶν κομμάτων.

Σχεδόν τά μεσάνυχτα, ὁ Στρατηγός Ἀράγκουρεν, διοικητής τῆς Γκουάρντια θιβιλ, ἔφτασε στό

οπίτι του Προέδρου τής Τζενεραλιντάτ, όπου βρήκε τον Κομπανύς μαζί με μία αντιπροσωπεία τής CNT, που άπαιτούσε να άφοπλιστούν οι μισοί από τους φρουρούς Έφόδου για να όπλιστούν οι έργάτες. Ό Κομπανύς δήλωσε ότι οι φρουροί του ήταν αξιόπιστοι και ύποσχέθηκε για μία φορά άκόμη ότι θα τους έδινε όπλα όταν θα έρχόταν ή ώρα. Ό Ντουρρουτί τον διέκοψε: «Δέν είναι ώρα για να βγάζουμε λόγους. Είναι άπαραίτητο να δράσουμε. Άρνούμαστε να γίνουμε θύματα του φασισμού από την ξεροκεφαλιά ενός πολιτικού. Άπό δώ και πέρα, ή CNT και ή FAI θα αναλάβουν την ήγεσία του άγώνα».

Ό Φρανθίθκο Άσκάζο πήγε άμέσως στο Συνδικάτο Οικοδόμων, όπου κάλεσε τους έργάτες στον άγώνα. Ό Ντουρρουτί μίλησε στους έργάτες στα προάστια Σάν Μαρτίν, Σάν Άντρές και Πουέμπλο Νουέβο: «Σύντροφοι, τά όπλα είναι στα χέρια των φασιστών. Πρέπει να τους τά πάρουμε». Ό Γκαρθία Όλιθέρ πήγε στους έργάτες των προαστίων του Σάντ, τής Χοσπιταλέτ και τής Λά Τοράσα.

Ή «Σολινταριντάτ Όμπρέρα» θγήκε από τό πιεστήριο με τους παρακάτω τίτλους:

«Στή Σεβίλλη, οι φασίστες πυροβολούν τ' αδέρφια μας!

Στήν Κόρδοβα, ό στρατός στασίασε!

Στό Μαρόκο, πολεμάνε στους δρόμους!

Αυτός που δέν εκπληρώνει τό έπαναστατικό του καθήκον είναι ένας προδότης τής λαϊκής ύπόθεσης!

Ζήτω ό Άντιεξουσιαστικός Κομμουνισμός!»

Στίς δύο τό πρωί ό Γκαρθία Όλιθέρ κι ό Ντουρρουτί μπήκαν στο Άρχηγείο τής Άστυνομίας όπου, για μία φορά άκόμη, ζήτησαν από τον Έσκοφέτ να άφοπλίσει τους φρουρούς Έφόδου. Αυτός άρνήθηκε. Όσο για τό Σαντιγιάν και τον Άσκάζο, ήταν μαζί με τον Γραμματέα του Ύπουργείου Έσω:ερικών, τον Έσπάνια, και παρακαλούσαν να τους δώσουν όπλα, αλλά χωρίς έπιτυχία.

Έκείνη την ώρα, στίς στρατώνες του πεζικού στην Πετράλμπε, ό διοικητής, Λοπέζ Άμόρ, φυλάκισε τό Συνταγματάρχη και ανέλαβε την άρχη-

για τοῦ συντάγματος πού εἶχε στασιάσει. Οἱ στρατιῶτες συγκεντρώθηκαν στήν αὐλή, καί πορικοκλώθηκαν ἀπό φαλαγγίτες πού εἶχαν μπεῖ στό στρατώνα στις 11 τό πρωί καί εἶχαν φορέσει στολές. Ὁ Λοπέζ Ἄμωρ εἶπε στούς στρατιῶτες: «Οἱ ἀναρχικοί ἐπαναστάτησαν γιά ν' ἀνατρέψουν τή Δημοκρατία. Ὁ Στρατός πρέπει νά ἐπέμβει ἐνοπλα γιά νά ὑπερασπίσει τό καθεστῶς στό ὁποῖο ὀρκίστηκε πίστη. Ζήτω ἡ Δημοκρατία!»

Ἐπειδή ἀπουσίαζε ὁ Στρατηγός Γκοντέτ, ὁ Στρατηγός Μπουριέλ ἦταν ἐκεῖνος πού συντόνιζε τίς ὀραστηριότητες τῶν μονάδων πού στασίασαν.

Στήν Κάλλε Λεπάντο τό Σύνταγμα Πεζικοῦ τοῦ Σαντιάγκο ἦταν ἔτοιμο γιά δράση. Οἱ πυροβολητές τοῦ Κεντρικοῦ Πάρκου τοῦ Σάν Ἄντρέ, μαζί με τούς ὁποίους εἶχαν ἐνωθεῖ καί χίλιοι φαλαγγίτες, ἐτοιμαζόντουσαν νά τοποθετήσουν τά κανόνια τους στήν Πλάζα ντέ Καταλούνια. Ἡ μόνη μονασσα πού ἀκόμη φαινόταν ὅτι εἶναι οὐδέτερη ἦταν τό Σύνταγμα Πεζικοῦ τῆς Μπανταγιόζ, πού εἶχε στις γραμμές του ἀρκετούς δημοκράτες ἀξιωματικούς. Ὅσο γιά τό Κέντρο Πυροβολικοῦ στήν Ἄταραζάνα, ἦταν σχεδόν ὀλόκληρο στά χέρια τῶν στασιαστών. Ὅστόσο, τήν τελευταία στιγμή, οἱ λοχιές Μανζάνα καί Γκόρντο κατάφεραν ν' ἀνοίξουν μιά κρυφή πόρτα καί νά δώσουν ὄπλα στό λαό.

Τά κτίρια τῆς Ἐπιμελητείας, πού ἦταν ἀπέναντι ἀπό τόν στρατώνα Ἄταραζάνα, εἶχαν μόνο λίγους στρατιώτες κάτω ἀπό τίς διαταγές τοῦ λοχαγοῦ Μόλα, ἀσεροφῶ τοῦ Στρατηγοῦ. Ὅστόσο, αὐτή ἡ θέση ἦταν σημαντική, γιατί ἔλεγχε τήν πορεία των ἐργατῶν πού ἔρχονταν εἴτε ἀπό τό Λιμανι ἢ ἀπό τά προάστια τοῦ Σάνς. Ὅσο γιά τό ὀχυρῶ τοῦ Μόντχουιτς, δέσποζε στήν πόλη με τά κανόνια του. Ἡ ναυτική βάση ἦταν διστακτική. Τό ἀεροδρόμιο τοῦ Πράτ ἔμενε πιστό στή Δημοκρατία, ἀλλά μερικοί πιλότοι εἶχαν λιποτακτήσει παίρνοντας μαζί τά καλύτερα ἀεροπλάνα, καί ἐνώθηκαν με τίς δυνάμεις τοῦ Στρατηγοῦ Μόλα στό Βορά. Στό Στρατηγεῖο, ὁ Λάνο ντέ λά Ἐνθομιέντα, ὁ Στρατιωτικός Κυβερνήτης τῆς περιοχῆς, θρέθηκε οὐσιαστικά αἰχμάλωτος τοῦ ἴδιου τοῦ ἐπιτελείου

του, πήγε με τὸ μέρος τῶν στασιαστῶν. Ὅμως, δὲν μπόρεσαν οἱ στασιαστὲς νὰ τὸν ἀναγκάσουν νὰ ὑπογράψει ἕνα ἔγγραφο, μετὰ τὸ ὁποῖο κηρύσσονταν Κατάσταση Πολέμου. Τέλος, στὰ μοναστήρια καὶ τὶς ἐκκλησίες, οἱ ὀπλισμένοι παπάδες περιμέναν τὸ σύνθημα γιὰ ν' ἀνοίξουν πύρ ἐναντίον τοῦ λαοῦ.

Αὐτὴ ἦταν ἡ κατάσταση στὶς δύο τὸ πρωί. Στὶς τρεῖς ἡ ὥρα, ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς τῆς Βαρκελώνης ἔκανε μιὰ ἐκκλιση στὸ λαὸ τῆς Γαλλίας, λέγοντάς του γιὰ τὸν κίνδυνο πού ἀπειλοῦσε τὶς Ἰσπανικὲς μάζες.

Ἡ Ἀμυντικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς CNT εἶχε συγκεντρωθεῖ στὸ ἀρχηγεῖο τοῦ Πουέμπλο Νουέβο, ὅπου οὐδὲ φορτηγὰ εἶχαν ἐξοπλιστεῖ γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσουν τὸ κινητὸ προσωπικό. Μέσα σ' αὐτὰ τὰ φορτηγὰ μιὰ ντουζίνα ἀπὸ μέλη τῆς ὁμάδας «Νοζότρος» πήραν τὶς θέσεις τους, ἀνάμεσά τους, ὁ Ντουρρούτι, ὁ Ἀσκάζο, ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ, ὁ Γκρεγκόριο Χόσερ, ὁ Ἀουρέλιο Φερνάντεζ. Ὅταν ἐμασθὰν ὅτι τὸ σύνταγμα πεζικοῦ τοῦ στρατῶνα τῆς Πετράλμπα καὶ τὸ ἵππικὸ τῆς Μοντέσα ἄρχισαν νὰ κινοῦνται, τὰ δύο φορτηγὰ τῆς CNT - FAI ξεκίνησαν, ἀνεμίζοντας τὴν κόκκινη καὶ μαύρη σημαία. Οἱ εργατικὲς περιπόλοι τοποθετήθηκαν κατὰ μῆκος τοῦ δρόμου ἀπ' ὅπου θὰ περνοῦσαν τὰ φορτηγὰ, καταλαβαίνοντας ἀμέσως ὅτι ἡ ὥρα τῆς ἐπανάστασης εἶχε φτάσει. Ἡ CNT καὶ ἡ FAI εἶχαν κατέβει στὸς δρόμους. Τὰ φορτηγὰ κατηφόριζαν πρὸς τὴ Βία Λαϊετὰνα κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ λοχαγοῦ Ἐσκοφετ, πού στεκόταν στὸ μπαλκόνι τοῦ Ἀρχηγείου τῆς Ἀστυνομίας.

Ἦν ἴδια στιγμή, οἱ λιμενεργάτες, πού τοὺς εἶχε συμβουλευθεῖ ὁ Ντουρρούτι, εἶχαν ὀργανώσει μιὰ ἐντυπωσιακὴ διαδήλωση γύρω ἀπὸ τὸ Μέγαρο τῆς Τζενεραλιντάτ καὶ φώναζαν νὰ τοὺς οἰσσοῦν ὅπλα. Ὁ Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν, Ἐσπάνια, οὐδὲν ἤξερε πιά τί νὰ κάνει: οἱ φρουροὶ Ἐφόδου εἰρχναν ἐρωτηματικὰ βλέμματα ὁ ἕνας στὸν ἄλλον, χωρὶς νὰ ξέρουν τί πορεία ν' ἀκολουθήσουν. Ἐσφινικά, ἕνας ἀπ' αὐτοὺς ἐβγαλε τὸ πιστόλι του καὶ τὸ ἔδωσε σ' ἕναν ἐργάτη. Ὑστερα τὸν μιμήθη-

καν και οι άλλοι.⁷

Άφου πέρασαν από τήν όδό Φοντανέλλα, τό φορτηγά εφτασαν στή Ράμπλας και στήν Πλάζα Άρκο Γεάτρο, όπου οι εργάτες μεταφορών είχαν φτιάξει δυό σημαντικά όδοφράγματα. Αύτά είχαν τοποθετηθεί πολύ στρατηγικά καθώς δέσποζαν στην ιιασέο ντέ Κολόν, πού ήταν ή είσοδος από τό λιμάνι και έλεγχε τήν προσέγγιση τών στρατευμάτων άπ' τους στρατώνες Άταραζάνα. Ένα μέλος από τό έπιτελείο τής CNT-FAI, με τή βοήθεια του λοχία Γκόρντο, έγκαταστάθηκε σ' αυτό τό όδοφραγμα.

Ή άλλη ζωτική θέση ήταν στήν έδρα του Συνδικάτου Οικοδόμων στήν παλιά «κάζα Κάμπο», πού γρήγορα θά γινόταν ή «κάζα ντέ λα CNT-FAI».

Γά πιά άφοσιωμένα στοιχεία τής εργατικής τάξης βρίσκονταν στους δρόμους και είχαν καταλάβει τίς μάχιμες θέσεις τους. Ήταν πέντε τό πρωί στις 19 Ίούλη του 1936...

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Σαντιγιάν, προσωπική μαρτυρία.
2. Ντιέγκο Άμπαντ ντέ Σαντιγιάν, έργο άναφ. σελ. 34.
3. Αύτή τή σκηνή τήν περιέγραψε σέ μας ένας μάρτυρας, πού έκεινη τήν έποχή ήταν γραμματέας του Συνδικάτου Μεταλλουργών, ό Μπένζαμιν Σάνταεζ. Περισσότερες λεπτομέρειες βρούσκουμε στό Σαντιγιάν, έργο άναφ. Άλλες πληροφορίες δόθηκαν από όργανιστές τής CNT, πού έζησαν αύτά τά γεγονότα.
4. Σαντιγιάν, έργο Άναφ. Συμπληρώθηκαν από τίς μαρτυρίες του Κλέμεντ Μαγκάντο, Τομάς Περέζ, Χουάν Μανουέλ Μολίνα και άλλων.
5. Στο ίδιο.
6. Φρανθισκο Λακρούζ, Ή έπανόσταση και ή τρομοκρατία στήν Βαρκελώνη.
7. Σαντιγιάν, έργο άναφ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Ὁ Ἐπαναστάτης (1936)

1. 'Η Βαρκελώνη στις φλόγες'

Οι δημοκρατικοί ηγέτες είχαν κάνει ότι μπορούσαν για να περιορίσουν τις συνέπειες του φασιστικού πραξικοπήματος και να θρουν μια φιλική λύση. "Όμως, ένα υπουργείο λιγότερο ή περισσότερο στην Κυβέρνηση ήταν άχρηστο. Οι στασιαστές δεν επρόκειτο να Ικανοποιηθούν μ' ένα τέτοιο τίμημα.² "Ήθελαν τὰ πάντα. 'Αλλά περιφρονώντας τὸν ἔχθρό τους, τὴν ἐργατικὴ τάξη, ἀγνόησαν ἢ ὑποτίμησαν τὴν ἱκανότητά της νὰ πολεμᾷ.

'Η κεντρικὴ κυβέρνησις ἐπὶ Μαδρίτη καὶ ἡ Καταλάνικη κυβέρνησις δὲν εἶχαν μάθει τίποτα ἀπὸ τὴν ἤττα τους τοῦ Ὀκτώβρη τοῦ 1934 καὶ ἔπαιζαν, μέχρι τῶρα, τὸ παιχνίδι τῶν φασιστῶν ἀνούμενες νὰ δώσουν ὄπλα στὸ λαό, τὸν μόνον ποῦ ἀντιστέκονταν ἐνεργητικὰ ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ. Τώρα, ἡ ἀποφασιστικὴ ὥρα εἶχε φτάσει· ὁ λαὸς μὲ γυμνά χέρια ἀλλὰ μὲ ἀκλόνητη πίστις ἐπὶ νίκῃ, θ' ἀντιμετώπιζε μιὰ στρατιωτικὴ δύναμιν ἀπειρα καλύτερα ἐξοπλισμένη.

Στις 19 Ἰούλιου 1936, στὶς 5 τὸ πρωί, μιὰ καινούργια σελίδα τῆς Ἐπανάστασης ἀρχίζει κάτω ἀπὸ τοὺς ἤχους τῶν πυροβολισμῶν, τὸ κροτάλισμα τῶν πολυβόλων ποῦ ἀναμιγνύονταν μὲ τὸν ἐκωφαντικὸ ἤχο τῶν σειρήνων τῶν ἐργοστασίων, ποῦ πληροφοροῦσαν τὸ λαό ὅτι ἡ ἀποφασιστικὴ ὥρα εἶχε φτάσει. Τὸ ἔβδομο σύνταγμα πυροβολικοῦ εἶχε ἀφήσει τὸ Πάρκο τοῦ Σάν Ἀντρέ, χωρίστηκε σὲ δύο τμήματα, καὶ προσπαθοῦσε νὰ φτάσει στὸ κέντρο τῆς πρωτεύουσας ἀπὸ δύο διαφορετικὰ σημεῖα. 'Αλλὰ ἐπὶ τὸ σταυροδρόμι τῆς «Διαγώνιου» τὸ πρῶτο ἀπόσπασμα ἔπεσε πάνω σὲ μιὰ ὁμάδα ἐργατῶν, ὀπλισμένων μὲ χειροβομβίδες καὶ πιστόλια, ποῦ ἐνέκοψε τὴν πορεία του. Καὶ τὸ δεύτερο ἀπόσπασμα ἀφοῦ πέρασε μέσα ἀπὸ τὴ Βαρκελώνη σταμάτησε στὸ σημεῖο ποῦ συναντιῶνται οἱ δρόμοι Κλάρις καὶ Κόρτες Καταλάνας, χωρὶς νὰ μπορέσει νὰ φτάσει τὸν ἀντικειμενικὸ του στόχο, ποῦ ἦταν ἡ Πλατεία Καταλουνία. Γιὰ πρώτη φορὰ χρησιμοποιήθηκαν ἀντάρτικες μέθοδοι ποῦ ἐπὶ τὴν πραγματικό-

τητα θα έπαιζαν έναν αποφασιστικό ρόλο στην έκβαση του αγώνα.

Το πεζικό από τους στρατώνες Πετράλμπες, πού το προστάτευαν οι Ίλες του Ιππικού από το σύνταγμα της Μοντέσα, είχε χωριστεί μεταξύ της Γίλατειας Ιιανεπιστημίου και της Πλατείας Καταλουνία και είχε καταλάβει τό Πανεπιστήμιο, τό ξενοδοχείο Κολόν, τό Κέντρο Τηλεπικοινωνιών και μερικά άλλα κτίρια. Είχε ένισχύσει τή θέση του αφού προσπάθησε, χωρίς έπιτυχία όμως, νά προχωρήσει διαμέσου της Ράμπλα για νά καταλάβει το κτίριο της Ιζενεραλιντάτ και νά έρθει σ' έπαφή μέ τούς στασιαστές πού έλεγχαν τήν είσοδο του λιμανιού.

Στό δυτικό μέρος της Βαρκελώνης κοντά στην πλατεια ντέ Έσπάνια, γινόταν μιά μάχη ανάμεσα στους εργάτες και σέ μιά μικτή ομάδα από μηχανικούς τού πυροβολικού και Ίλες Ιππικού από τό σύνταγμα Μοντέσα. Οί τελευταίοι είχαν καταφέρει νά καταλάβουν τήν πλατεια μέ τίς φωνές «Ζήτω ή Δημοκρατία» ξεγελώντας έτσι τούς φρουρούς Έφοδου. Είχαν τοποθετηθεί πολυβόλα και μιά πυροβολαρχία έλαφρού πυροβολικού, πού κατέστρεψε τά όδοφράγματα τών εργατών του προάσιου Σάν Άντρέ, κοντά στό Δημαρχείο του Χοσταφράγκ. Άλλά αυτή ήταν ή μοναδική της έπιτυχία, γιατί σ' όλη τή διάρκεια τών όδομαχιών αυτή ή στρατηγική μονάδα, περικυκλωμένη από τό λαό, δέν μπορούσε ούτε νά προχωρήσει ούτε νά υποχωρήσει.

Ένα μέρος του συντάγματος της Μοντέσα, πού τό ακολουθούσαν ισχυρές στρατιωτικές μονάδες μηχανικών, κατάφερε νά φτάσει μέχρι τή λεωφόρο Μάρκ ντέλ Ντουέρο (τό Παραλέλο), αλλά ίο σταμάτησε ένα γερό όδόφραγμα πού είχαν στήσει οί εργάτες του Συνδικάτου Ξυλουργών. Οί στασιαστές, έκμεταλλευόμενοι τήν κατάσταση, προχώρησαν, προστατευόμενοι από τούς εργάτες πού είχαν πιάσει αίχμαλώτους. Έχοντας κάτω από τόν έλεγχό τους τό δρόμο, έστησαν τά πολυβόλα τους και ζεκαθάρισαν τήν περιοχή. Ένώ φαινόταν ότι κέρδιζαν, ομάδες όπλισμένων εργατών πού έρχονταν από τήν Ράμπλας διασχίζοντας τίς άλλές

των παλιών πλατειών της Βαρκελώνης, ενίσχυσαν την αντίσταση. Καθοδηγούμενη από τον Γκαρθία Όλιβέρ, οργανώθηκε μία άντεπιθεση. Ένας συνταγματάρχης του Ιππικού μίλουσε με όργη προς τους στρατιώτες του που έτοιμάζονταν να στρέψουν τα όπλα τους έναντι των αξιωματικών τους, αναγκάζοντάς τους να τραπούν σέ φυγή.

Συγχρόνως, κοντά στην πλατεία ντέ Παλάτιο, οι λιμενεργάτες από τό προάστιο της Μπαρθελονέτα είχαν τρέψει σέ φυγή τό σύνταγμα πυροβολικού της Μοντάνα, πού ήταν τό πρώτο πού είχε έρθει από τους στρατώνες Ντόκ, από τή Λεωφόρο Ί-καρία. Η συμπλοκή ήταν πολύ βίαιη. Οι πυροβολητές, πού τους προστάτευε τό σύνταγμα πεζικού όπό τήν Μπανταχόζ, μπόρεσαν νά στήσουν τά κανόνια τους και νά ρίχνουν στό κυβερνητικό κτίριο (στό ύπουργείο Έσωτερικών). Άλλά οι έργάτες της Μπαρθελονέτα, προστατευόμενοι από κινητές μπάλες καρπιού, έπιτέθηκαν μέ τέτοια όρμη πού κατάφεραν ν' άρπάξουν τά όπλα των πυροβολητών. Μερικοί από τους αξιωματικούς τους πιάστηκαν αιχμάλωτοι και τά υπόλοιπα στρατεύματα υποχώρησαν στους στρατώνες, τους όποιους οι έργάτες περικύκλωσαν άμέσως.

Κοντά στό κέντρο της Βαρκελώνης, προς τά Βόρεια της Πλατείας ντέ Καταλούνια, στό σταυροδρόμι της Διαγωνίου και της Πασέο ντέ Γκραθία, στην περιοχή πού όνομαζόταν «Θίνθο ντέ Όρος», είχε άκινητοποιηθεί τό σύνταγμα Ιππικού του Σαντιάγκο. Βλέποντας ότι ήταν άδύνατο νά προχωρήσουν, ό Σύνταγματάρχης διέταξε τά στρατεύματά του νά υποχωρήσουν προς τό Μοναστήρι των Καρμελιτών. Έκεί βρήκαν καταφύγιο μαζί μέ μερικά άποσπάσματα της Γκουάρντια Θιβίλ.

Οι τελευταίες έστίες αντίστασης είχαν συγκεντρωθεί γυρω από τήν πλατεία ντέ Κολόν, ενώ οι Καραμπινιέροι, πού είχαν ένωθεί μέ τους φασίστες, υπεράσπιζαν τήν περιοχή του λιμανιού πού υνομάζονταν Λά Πάζ. Άπέναντί τους, ή περιοχή της Ράμπλα Σάντα Μόνικα ήταν κάτω από τά διασταυρούμενα πυρά πού έρχονταν από τό άρχηγείο της Στρατιωτικής Κυβέρνησης και από τους

στρατώνες Ἀταραζάνα. Στό κέντρο αὐτῆς τῆς γραμμῆς πυρός οἱ στασιαστές εἶχαν στήσει τά πολυβόλα τους πάνω στό ἀγαλμα τοῦ Χριστόφορου Κολόμβου. Αὐτά ἦταν τά κυριώτερα πεδία ἐπιχειρήσεων τό πρῶτ. Πυροβολισμοί ἔρχονταν ἀπό κάθε κατεύθυνση, ἀπό τίς ἐκκλησίες, ἀπό τά μοναστήρια καί μέσα ἀπό τούς στρατώνες.

Πρός τό ἀπόγευμα, μετά ἀπό τέσσερις ὥρες μάχης, οἱ στασιαστές φαίνονταν νά ἔχουν ἠττηθεῖ. Ἡ μιά μετά τήν ἄλλη, ὅλες οἱ περιοχές ἀντίστασης ἐπεφταν στά χέρια τοῦ λαοῦ. Γύρω στίς 10 ἡ ὥρα οἱ πρῶτοι πού τράπηκαν σέ φυγή ἦταν οἱ πυροβολητές στό λιμάνι ἀπό τούς λιμενεργάτες καί περίπου τήν ἴδια ὥρα οἱ πυροβολητές τῶν στρατωνῶν Σάν Ἀντρέ ἄρχισαν ν' ἀνακατεύονται καί νά ἀδερφώνονται μέ τόν πληθυσμό.

Οἱ δύο λόχοι πεζικοῦ πού εἶχαν σταλεῖ στούς στρατωνες Μπανταχόζ, μέ διαταγή νά καταλάβουν τό ραδιοφωνικό σταθμό στήν ὁδὸ Κάσπε, διαλύθηκαν καί μερικές μονάδες πού εἶχαν ὀχυρωθεῖ στό ξενοδοχεῖο Ρίτς διάσπικαν νά παραδοθοῦν. Ἀπό κεῖ καί πέρα, τό ἠθικό τῶν ἐργατῶν πού μάχονταν, ἐνισχύθηκε. Ἐπιπρόσθετα, μιά ἀρκετά σημαντική ποσότητα ὀπλων (πιστόλια καί πολυβόλα) ἔπεσαν στά χέρια τους. Ἡ Βαρκελώνη ἄρχισε νά παίρνει μιά καινούργια ὄψη: στρατιῶτες ἀνακατεμένοι μέ τόν ἀπλό λαό, φρουροί Ἐφόδου, πού χωρὶς τίς στολές τους μπορούσαν νά πολεμᾶνε καλύτερα καί μιά ἐνθουσιασμένη μάζα ἐργατῶν.

Παντοῦ, οἱ πιό ἱκανοὶ ἐργάτες ἀγωνιστές κατεύθυναν τόν ἀγῶνα. Ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ ἦταν στή Μπρέσα ντέ Σάν Πάμπλο καί ὁ Ντουρρουτί στήν πλατεία ντέ Καταλόνια. Ὁ Ἀσκάζο ἀπὸ τό «Στρατηγεῖο» του στήν πλατεία τοῦ Ἄρκο Τεάτρο, παρακολουθοῦσε τόν ἀγῶνα διαμέσου τοῦ συστήματος ἐπικοινωνίας του καί ἔστελνε ἐνισχύσεις στά ἀουνατα σημεῖα τῆς λαϊκῆς ἀντίστασης. Ἡ πραγματικὴ ἐξουσία πού ἔπαιρνε ἀποφάσεις καί πού ἀντιστέκονταν δὲν ἦταν πιά στά ἐπίσημα κυβερνητικὰ κέντρα ἢ στό Ἀρχηγεῖο τῆς Ἀστυνομίας, ἀλλὰ στούς δρόμους καί στά αὐτοσχέδια κέντρα.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 Όταν έγραφα αυτό τό κεφάλαιο, μόρεσα νά χρησιμοποιήσω τίς δικές μου άναμνήσεις, έπειδή είχα ζήσει αυτά τό γεγονός. Άλλά χρησιμοποιήσα έπίσης και τό Τ ρ ε ί ς μ έ ρ ε ς τ ο ύ Ί ο ύ λ η τ ο ύ Λ α υ ί ς Ρ α μ έ ρ ο ' τό Γ ι α τ ι χ ά ρ α μ ε τ ό ν π ό λ ε μ ο τ ο ύ Ν γ ι έ γ κ α Ά μ π ά ν τ ν τέ Σ α ν τ ι γ ι ά ν ' τό Ή έ π α ν ά σ τ α σ η και ή τ ρ ο μ ο κ ρ α τ ι ά σ τ ή Β α ρ κ ε λ ώ ν η τ ο ύ Φ ρ α ν θ ι θ κ α Λ α κ ρ ο ύ ζ . Χ ρ η ι μ ο π ο ι ή σ α έ π ί σ η ς και τίς μ ο ρ τ υ ρ ί ε ς τ ώ ν Χ ο υ ά ν Μ α ν ο υ έ λ Μ ο λ ί ν α , Ν τ α λ ό ρ ε ς Ί τ ο ύ ρ μ π ε , Λ ι μ π έ ρ τ ο Ρ ό ι γ κ , Φ ρ α ν θ ι θ κ α Ί σ γ κ λ έ α ς , Ά σ α υ ρ έ λ ι ο Φ ε ρ ν ά ν τ ε ζ , Π ά μ π λ ο Ρ α υ ί ζ και άλλων

2. Βλ Κεφάλαιο 2.

3. Ό Φρονθίθκα Λακρούζ, έργα άνοφ. δίνει όλες αυτές τίς λεπτομέρειες στό βιβλίό του. Έπειδή είναι φασίστας συγγραφέας, μ ο ρ ο ύ μ ε ν ά δ ε χ τ α ύ μ ε τ ή μ ο ρ τ υ ρ ί α τ ο υ α ό ν ά ξ ι ό π ι σ τ η .

4. Αυτό άναφέρεται στόν Ρέθας, τόν διοικητή τής Γκουάρντια Θιβίλ, πού είχε πάρει διαταγές τό πρωί τής 19 Ίούλη νά πάει και νά ένωθεί μέ τό σύνταγμα ίππικού τού Σαντιάγο. Άλλά όταν τό βρήκε στό Πασάο ντέ Σάν Χαυάν, πήγε και ένώθηκε, μαζί μέ τό στρατεύματά του, μέ τούς Φασίστες. Κι αυτό τό έπεισόδιο άναφέρεται στό βιβλίό τού Λακρούζ.

2. Ὁ θάνατος τοῦ Φρανθίσκο Ἀσκάζο

Πρὶν νὰ πάει στό Στρατηγεῖο, ὁ Στρατηγός Ἰ κόντετ, πού εἶχε ἔρθει ἀπὸ τὴ Μαγιόρκα γιὰ νὰ ἀναλάβει τὴν ἀρχηγία τῆς ἐξέγερσης, ἤθελε νὰ μάθει πῶς εἶναι ἡ κατάσταση στὴ Βαρκελώνη. Κι ἔτσι πέταξε πάνω ἀπὸ τὴν πόλη γιὰ δέκα λεπτά καὶ ἔμαθε ὅτι τὰ στρατεύματά του νικῆθηκαν. Ὁ Ταγματάρχης Λαζάρο βλέποντας τί συνέβαινε «τόν συμβούλεψε νὰ ἐγκαταλείψει τὸ ἐγχείρημά του, πιστεύοντας ὅτι ἡ Βαρκελώνη ἦταν μιὰ παγίδα». Ἰ Ὁ-στόσο αὐτὸς προσγειώθηκε στὴ ναυτικὴ βάση, πού ἦταν στὰ χέρια τῶν φασιστῶν.

Ἡ ἀφιξη τοῦ Στρατηγοῦ Γκόντετ στό Στρατηγεῖο ἔδωσε κουράγιο στοὺς στασιαστὲς Στρατηγούς, καὶ ἰδιαίτερα στὸν Μπουρριέλ, πού, μέχρι τότε, εἶχε καθοδηγήσει τὸν ἀγῶνα μὲ τόση κακοτυχία. Ὁ Μπουρριέλ αἰσθανόταν ὑπεύθυνος γιὰ τὴν ἥττα ἀλλὰ κι ἐπειδὴ δὲν μπόρεσε νὰ πάρει μὲ τὸ μέρος του τὸ Στρατηγὸ Λάνο ντέ λά Ἐνθομιέντα, τὸ Διοικητὴ τῆς Στρατιωτικῆς Μερραρχίας. Ὁ τελευταῖος εἶχε τὸ θάρρος νὰ μείνει πιστὸς στὴ Δημοκρατία, πιστεύοντας ὅτι «ἦταν μᾶλλον προτιμότερο νὰ δεῖ τὸ θρίαμβο τοῦ λαοῦ μὲ ὅλες τὶς ἐπιπτώσεις του, παρά τὸ θρίαμβο τῶν φασιστῶν».²

Ἡ πρώτη πράξη τοῦ Στρατηγοῦ Γκόντετ ἦταν νὰ ἀντικαταστήσει τὸ Στρατηγὸ Λάνο ντέ λά Ἐνθομιέντα καὶ νὰ τὸν συλλάβει. Ἡ δεύτερη δουλειά του ἦταν νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ καλυτερέψῃ τὴν κατάσταση. Μποροῦσε νὰ ὑπολογίζει μόνον στὴ Γκουάρντια Θιβίλ, πού μέχρι τώρα εἶχε παραμείνει μέσα στοὺς στρατώνες της, καὶ στοὺς Καραμπινιέρος πού εἶχαν κλειστεῖ στοὺς στρατώνες Σάν Πάμπλο, αἰχμάλωτοι τοῦ λαοῦ πού ἔκανε ἐπιθέσεις σ' αὐτὰ τὰ κτίρια.

Ὁ Γκόντετ χρησιμοποίησε ὅλη τὴ δύναμη τῆς πειθούς του γιὰ νὰ πείσει τὴ Γκουάρντια Θιβίλ νὰ σηκώσει τὰ ὄπλα της ἐνάντια στό λαό. Τηλεφώνησε ἀμέσως στό Διοικητὴ τῆς Γκουάρντια Θιβίλ, τὸ Στρατηγὸ Ἀράγκουρεν. Αὐτὸς τοῦ ἀπάντησε ὅτι «ὄν ὑπακούει σὲ καμιὰ διαταγή, παρά μόνον σ' αὐτὲς πού τοῦ δίνει ἡ Δημοκρατία». Αὐτὴ ἡ ἀπάν-

τηση εξόργισε τόν Γκόντετ: «Δηλαδή νά δεις τήν Ίσπανία έρημωμένη, αυτό είναι τό μόνο πού μπο- ρείς νά πεις;» Ό Άράνγκουρεν, πού μιλούσε από το κυβερνητικό Άνάκτορο, κατάλαβε ότι ή εξέ- γερση ήταν μία άποτυχία και ότι ή Δημοκρατική Κυβερνηση ήταν κύριος τής κατάστασης.³

Τότε, ό Στρατηγός Γκόντετ σκέφτηκε νά χρη- σιμοποιήσει τό σύνταγμα τής Άλκαντάρα, πού τό διοικούσε ό Συνταγματάρχης Ρολντάν και πού μέ- χρι τότε είχε μείνει ούδέτερο.

«—Ρολντάν, πρόκειται ν' άρχισω μία άντεπίθε- ση, τί στρατεύματα έχεις;»

«—Στρατηγέ, έχω σχεδόν ένα σύνταγμα, αλλά οι στρατῶνες έχουν περικυκλωθεί από τό λαό. Δυό λόχοι πού προσπάθησαν νά φύγουν από κεί, άπω- θήθηκαν. Οι στρατιώτες νομίζουν ότι πολεμάνε για τή Δημοκρατία, αλλά αυτή ή κατάσταση δέν μπο- ρεί νά κρατήσει για πολύ κι ένας θεός ξέρει τί θα συμβεί όταν τά στρατεύματα μάθουν ότι ξεσηκω- θήκαμε έναντια στή Δημοκρατία».

Ήταν δύο και τέταρτο τό μεσημέρι και ό Γκόν- τετ αισθάνθηκε τελείως τσακισμένος και έξομολο- γήθηκε στο βοηθό του Ταγματάρχη Λαζάρο: «Εί- χες απόλυτο δίκιο... Μας έγκατέλειψαν».⁴ Ή διοί- κηση του Γκόντετ είχε διαρκέσει λιγότερο από έ- ζήντα λεπτά.

Στούς δρόμους τό πλήθος γινόταν ολο και με- γαλύτερο. Άντρες, γυναίκες και παιδιά ήθελαν νά βοηθήσουν στον άγώνα. Σπίνονταν οδοφράγ- ματα, μερικές φορές χωρίς λόγο αλλά σαν μία πράξη λαϊκού ένθουσιασμού και τά πνεύματά τους ανέβαιναν στά ύψη όταν οι καλές ειδήσεις ξαπλώ- θηκαν σαν τή φωτιά, ότι ομάδες τής FAI είχαν έπιτεθεί στους στρατῶνες τής Πετράλμα μέ τή βοήθεια μερικών στρατιωτών. Ό λαός δέν ήταν πιά όπλισμένος μέ πιστόλια, αλλά κρατούσε στα χέ- ρια του άληθινά τουφέκια.

Είχε σχηματιστεί μία Έπιτροπή Πολέμου στους στρατῶνες της Πετράλμα, πού τώρα όνομάζον- ταν στρατῶνες Μπακούνιν. Μικρά άεροπλάνα από το ΙΙράτ πετούσαν πάνω από τήν πόλη ρίχνοντας

προκηρύξεις πάνω από τούς στρατώνες για να τούς πληροφορήσουν για την εξέλιξη του αγώνα και για την πορεία της φασιστικής εξέγερσης και παρακινώντας τους να μην υπακούνε πιά στις διαταγές τών αξιωματικών τους. Τό ραδιόφωνο μετέδιδε τακτικά πληροφορίες για την κατάσταση. Μερικά καφενεία είχαν καταληφτεί και οι τεράστιες σιθουσές τους είχαν μετατραπεί σέ δημόσια έστιατόρια. Σ' αυτές τις συλλογικές κουζίνες έτοιμαζόταν διαστικά τó φαγητό για τούς άντρες που ήταν στα όδοφράγματα. Άρχισαν να λειτουργούν επιτροπές συνοικίας. Οι άπαρχές μιās νέας ζωής γίνονταν φανερές μέ χίλιους τρόπους.

Ό αγώνας και ή ανάγκη για τήν ένότητα τών εργατών είχαν εξαλείψει κάθε ιδεολογική διαφορά. Οι φρουροί Έφόδου πού, λίγες ώρες νωρίτερα καταδίωκαν τούς εργάτες, είχαν θγάλει τīs στολές τους και ένώνονταν μέ τόν πληθυσμό. Ό ένθουσιασμός ήταν γενικός και όλοι έμπιστεύονταν τή CNT. Τα όνόματα του Ντουρρούτι, του Γκαρθία Όλιθέρ και του Άσκάζο πήγαιναν από στόμα σέ στόμα. Έξαιτίας του δυναμισμού του αγώνα, κανείς δέν άμφισθητούσε τόν ήγαιτικό ρόλο τής Έθνικης Συνομοσπονδίας Έργασίας.

Ύπήρχαν άκόμη άμφιβολίες για τó ρόλο τής Γκουάρντια Θιβιλ: τί θα έκανε; Για να δοκιμάσουν τήν αντίδρασή της, τή διατάξανε να φύγει από τούς στρατώνες και να πάει να άποκαταστήσει τήν τάξη στην περιοχή Καταλούνια - Γιουνιβερσιντάτ. Αυτή τήν άποστολή τήν ανέλαβε ή «19η Μοίρα», τής όποίας διοικητής ήταν ό Συνταγματάρχης Έσκομπάρ. Μιά έμπιστη μονάδα τοποθετήθηκε άνάμεσα στο πρώτο και δεύτερο σωμα τής Γκουάρντια Θιβιλ, ένώ οι καχύποπτοι εργάτες περικύκλωσαν τή φάλαγγα. Προχωρώντας άπροστάτευτη κι άνάμεσα σέ δυό πυρά ή Γκουάρντια Θιβιλ άρχισε να πηγαινει από τή Βία Λαϊετάνα πρós τήν πλατεία ντέ Ουρκινόμα για να φτάσει στην Πλάζα ντέ Καταλούνια και στό Πανεπιστήμιο.

Ό πλατεία ντέ Καταλούνια ήταν γεμάτη από εργάτες, πού έβρισκαν κάλυμμα όπου μπορούσαν, πίσω από τά δέντρα και στις εισόδους του ύ-

πόγειου σιδηρόδρομου. Από την αρχή κιόλας αυτοί ήταν πού είχαν υποστηρίξει την επίθεση ενάντια στους στασιαστές. Ή στιγμή για την τελική μάχη είχε φτάσει. Ή Γκουάρντια θιβίλ άρχισε να εξαπολύει πυκνά πυρά. Από τό ξενοδοχείο Κολόν, όπου είχαν καταφύγει οι στασιαστές, οι πολυβολητές πυροβολούσαν χωρίς διακοπή. Άλλά ή παρουσία τής Γκουάρντια θιβίλ ανάμεσα στους έπιπιθεμένους έπεισε τούς στασιαστές νά παραδοθούν. Άσπρες σημαίες φάνηκαν στά παράθυρα και τά στρατεύματα προχώρησαν προς τό ξενοδοχείο για νά τό καταλάβουν. Άλλά ό λαός φοβότανε ότι μόλις ή Γκουάρντια θιβίλ έμπαινε μέσα στό ξενοδοχείο θά πήγαινε μέ τό μέρος τών στασιαστών, φέροντάς τους ένισχύσεις και πολεμοφόδια. Έτσι, μιά σημαντική ομάδα πού είχε τό πόστο της στή Ρόντα ντέ Σάν Άντόνιο και μέ άρχηγό τό Ροβίρα, έναν άγωνιστή του ΡΟUM, έπέμθηκε και κατέλαβε τό ξενοδοχείο.⁵

Συγχρόνως, γινόταν και ή τελική επίθεση στό κτίριο Τηλεπικοινωνιών. Ό Ντουρρούτι προχωρούσε μπροστά από τούς έπιπιθέμενους. Πολλές ζωές χάθηκαν εκεί, ανάμεσά τους και ό Όμπρεγκόν,⁶ ό γραμματέας τών άναρχικών ομάδων, πού χτυπήθηκε από μιά σφαίρα στό μέτωπο. Στο τέλος μις σφοδρης μάχης σώμα μέ σώμα, τό κτίριο έπεσε γρήγορα στά χέρια τών έργατών και ό Ντουρρούτι ανακοίνωσε: «Οι έργάτες κατέλαβαν τό κτίριο Τηλεπικοινωνιών χύνοντας τό αίμα τους και γι' αυτό τούς άνήκει».⁷

Άπό κεί και πέρα ό άγώνας τών έργατών πήρε μιά νέα όψη και δέν πολεμούσαν πιά για νά διατηρήσουν την έξουσία τής άστικής τάξης, αλλά για νά εγκαθιδρύσουν την έργατική έξουσία. Λίγο μετά την πώση του ξενοδοχείου Κολόν και του Κτιρίου Τηλεπικοινωνιών, περικυκλώθηκε και τό όχυρό τής Πλατείας Γιουνιθερσιντάτ. Οι έργάτες πού είχαν συλληφτεί τό ίδιο πρωί από τούς στασιαστές και είχαν κρατηθεί σαν δμηροί, έλευθερώθηκαν τώρα από τό λαό.

Ό Στρατηγός Γκόντετ, πού έλπιζε άκόμη ότι θά έκανε τά πράγματα νά πάρουν μιά πιό ευνοϊκή

τροπή γι' αυτόν, κάλεσε ακόμη μία φορά τὸ Στρατηγὸ Ἀράνγκουρεν, ἀλλὰ ἡ παραδοσιακὴ ἀποψητὴς ἰκουάρντια θιβίλ παρέμενε σταθερὴ καὶ ὁ τελευταῖος τοῦ ἀπάντησε: «Στρατηγέ Γκόντετ, ἡ ἐξέγερση ἠπτόθηκε καὶ σὲ ἱκετεύουμε νὰ σταματήσεις τοὺς πυροβολισμοὺς γιὰ νὰ ἀποφύγουμε μιά ασκοπη αἱματοχυσία. Ἀποφασίσαμε νὰ σοῦ δώσουμε μισή ὥρα διορία γιὰ νὰ παραδοθεῖς. Μετὰ ἀπ' αὐτὴ, τὸ πυροβολικὸ μας θ' ἀρχίσει νὰ βομβαρδίζει τὸ Στρατηγεῖο».

Στὶς τέσσερις καὶ μισὴ τὸ ἀπόγευμα ἀρχισε τὸ φράγμα πυρός. Ὁ Στρατηγὸς Μπουρριέλ τηλεφώνησε ὅτι παραδίνεται καὶ ὕψωσε τὴν ἀσπρη σημαία. Ὁ Ταγματάρχης Νείρα καὶ ὁ Ταγματάρχης Περέζ Φαράς εἶχαν πάρει διαταγὴς ἀπὸ τὴν Τζενεραλιντὰτ νὰ συλλάβουν τὸ Στρατηγὸ Γκόντετ καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσουν στὸν Πρόεδρο Κομπανύς. Ἀλλὰ ὁ λαὸς δὲν ἤθελε ν' ἀφήσει τὴ λεία του νὰ ξεφύγει. Ἔτσι, κάλεσαν μερικοὺς ἀγωνιστὰς ἐργάτες, πού ἦταν γνωστοὶ σὲ ὄλους, καὶ ὁ Γκόντετ παραδόθηκε στὸν Κομπανύς. Ὁ τελευταῖος ζήτησε ἀπὸ τὸ Στρατηγὸ νὰ μιλήσει στὰ στρατεύματα τῶν στασιαστών, ἔτσι ὥστε νὰ σταματήσει ἡ μάχη. Ἀφοῦ σκέφτηκε γιὰ λίγο, ὁ Γκόντετ ἔκανε τὶς περὶ φημες ὀπλώσεως του: «Ἡ μοίρα δὲ στάθηκε καλὴ μαζί μου καὶ πιάστικα αἰχμάλωτος. Γι' αὐτὸ, ἀν θέλετε ν' ἀποφύγετε τὴν αἱματοχυσία, στρατιῶτες πού με ἀκολουθήσατε, σὰς ἀπαλλάσω ἀπ' ὄλες τὶς ὑποχρῶσεις σας».⁸

Ἦταν πέντε καὶ μισὴ τὸ ἀπόγευμα. Οἱ στρατιῶτες τοῦ συντάγματος Ἀλκαντάρρα, πού εἶχαν κλειστεῖ στοὺς στρατῶνες Πάρκ, στασίασαν. Ἀφοῦ φυλάκισαν τοὺς ἡγέτες τους, ἀνοιξαν τὶς πόρτες στὸ λαό. Παρόμοια ἐπεισόδια ἐγίναν καὶ στοὺς στρατῶνες τοῦ Σαντιάγο καὶ στοὺς στρατῶνες πυροβολικοῦ στὸ Ντόκ. Τὸ ἴδιο πρᾶγμα ἐγίνε καὶ με τοὺς βοθητικοὺς στρατιῶτες στὸ ἀεροδρόμιο, οἱ ὁποῖοι ἦρθαν σὲ ἐπαφὴ με τὸ ἐργατικὸ καὶ τὸ στρατιωτικὸ συμβούλιο πού εἶχε σχηματιστεῖ στὴν ἀεροπορικὴ βάση τοῦ Πράτ ντέ Λομπρεγκάτ. Οἱ ἴδιες σκηνές ἐπαναλήφθηκαν καὶ στὸ Ὀχυρὸ Μονκούικ, ὅπου οἱ στρατιῶτες ἀπελευθέρωσαν τὸ διοι-

κπή τους, Χιλ Καμπρέρα, πού είχε συλληφτεί από τους στασιαστές.

Έπιτροπές από στρατιώτες και εργάτες είχαν σχηματιστεί οέ όλους τούς στρατώνες. Στήν πραγματικότητα, οι εργάτες τής CNT ήταν πού έλεγχαν την κατάσταση ο' όλες σχεδόν τές έπιτροπές. Αυτόι ήταν, πού αφού καταδίωξαν τούς στασιαστές ολόκληρη τή μέρα, ήγήθηκαν στην τελική έφοδο, αφήνοντας πεντακόσιους νεκρούς στο πεδίο τής μάχης. Ό Στρατηγός Χιοϋστο Λεγκορμπούρου και ολο τό Έπιτελείο του και πολλοί φαλαγγίτες και Ρεκετέδες, πού ήταν στο πυροβολικό του Σάν Άντρέ Πάρκ, αντίστάθηκαν μέχρι τά μεσάνυχτα. Τή Δευτέρα, νωρίς τό πρωί, οι μόνοι στασιαστές πού πού αντιστέκονταν ακόμα ήταν εκείνοι πού είχαν οχυρωθεί στο Άρχηγείο τής Στρατιωτικής Κυβερνήσης και στούς στρατώνες Άταραζάνα, πού κρατούσαν ακόμα χάρη στα διαοταυρωμένα πυρά.

Ένώ οι εργάτες τής Βαρκελώνης έξασφάλιζαν τές κατακτήσεις τους τής 19 Ίούλη, δέν ήταν γνωστό τι γινότανε στή Μαδρίτη και στην υπόλοιπη Ίσπανία. Άλλά αυτό δέν έμπόδισε τήν Έπανάσταση νά κερδίσει μιά γερή θάση στην Καταλάνικη πρωτεύουσα. Μέ τά όπλα στούς ώμους, άντρες περιπολούσαν στούς δρόμους και ένίσχυναν τά οσοφράγματα έξω και μέσα στην πόλη. Η μόνη συνθηματική λέξη ήταν «CNT, CNT, CNT». Μερικές φορές οι στασιαστές χρησιμοποιούσαν τά αυτοκίνητά τους για νά φτάσουν μέχρι τά οδοφράγματα και να πυροβολήσουν τούς υπερασπιστές. Οι στασιαστές αύξησαν τές επιθέσεις του. Μερικές φορές ελεύθεροι σκοπευτές πού ήταν κρυμμένοι μέσα σε σπίτια πού λαός ονόμαζε «πόκος», πυροβολούσαν τούς διαβάτες.

Ό λαός είχε περικυκλώσει τά τελευταία οχυρά τών στασιαστών και περιμενε τήν ανατολή του ήλιου για νά τούς αποτελειώσει. Η ίδια κατάσταση επικρατούσε και γύρω από τό Μοναστήρι τών Καρμελιτών στην οδό Λαουρία, όπου τά υπολείμματα του συντάγματος Ίππικού του Σαντιάγκο και τα βοηθητικά σώματα τής Γκουάρνια θιβίλ, πού είχαν προσχωρήσει στον έχθρο τήν τελευταία

στιγμή, εξακολουθούσαν να αντιστέκονται. Ή ίδια κατάσταση υπήρχε και στη Σάντα Μόνικα Ράμπλα, γύρω από τούς στρατώνες Άταραζάνα.

Οι άμυντικές και επαναστατικές επιτροπές που λειτουργούσαν ήδη σε όλα τα προάστια, οργανώνονταν τοπικά και είχαν καταλάβει την εξουσία στη Βαρκελώνη. Συγχρόνως, ήταν άπορροφημένες με τό τί συνέβαινε στα προάστια. Έτσι, τα περισσότερα από τα όπλα (χιλιάδες πιστόλια και δεκάδες πολυβόλα) που είχαν παρθεί από την επίθεση στους στρατώνες Σάν Άντρέ, στάλθηκαν στα μακρινά προάστια.

Ό θρίαμβος της Βαρκελώνης είχε επηρεάσει ολόκληρη την περιοχή και η στρατιωτική εξέγερση είχε κατασταλεί. Ό λαός ήταν κύριος της κατάστασης στην Ταραγκόνα. Στην Τζερόνα, Μαρό και Σέο ντέ Ουρκέλ, ο στρατός μαζί με άλλα σώματα επιβολής του νόμου, που τα οδηγούσαν συντηρητικά στοιχεία, είχαν καταλάβει την εξουσία τό πρωί της 19 Ίούλη. Οι στασιαστές έγκατέλειψαν τις θέσεις τους μόλις έμαθαν για τό θρίαμβο του λαού στη Βαρκελώνη. Κι έτσι, μέσα σε είκοσι τέσσερις ώρες ολόκληρη ή Καταλωνία έπεσε στα χέρια του λαού, που θά έμενε ο μοναδικός κύριος της κατάστασης για άρκετό καιρό.

Άλλά τι συνέβαινε στην υπόλοιπη Ίσπανία; Ιό Σάββατο, στις 18 του μήνα, μαθεύτηκε ότι γίνονταν μάχες στη Σεβίλλη, στην Κόρδοβα, στο Καντίζ, στο Λάς Πάλμας και στο προτεκτοράτο του Μαρόκου. Έγινε επίσης γνωστό ότι ή Κυβέρνηση έλεγχε πίν κατάσταση στη Μαδρίτη. Άλλά τί είχε γίνει από τό Σάββατο και μετά; Τι γινόταν στη Βαλέντσια; Τι γινόταν στη Σαραγόσσα; Ήταν αλήθεια ότι είχαν φύγει από κεί στρατεύματα για να επιτεθούν στη Βαρκελώνη;

Στη Μαδρίτη ή έργατική τάξη, που δέν είχε καμία εμπιστοσύνη στην Κυβέρνηση, και ή CNT που δέν άνηκε στο Λαϊκό Μέτωπο και ήξερε τί θά συνέβαινε αν ή πόλη έπεφτε στα χέρια των φασιστών, άπαίτησαν όπλα. Άλλά τά κόμματα του Λαϊκού Μετώπου δέν έκαναν τίποτα για να τούς τά δώσουν. Ή CNT, αντιμέτωπη με την άρνητική στά-

ση αὐτῶν πού θρίσκονταν στήν ἐξουσία, ἀποφάσισε νά ὀράσει μόνη της.

Ἴην ἴδια κίολας μέρα οἱ ἀγωνιστές τῆς CNT, τῆς FAI καί τῆς Ἀντιεξουσιαστικῆς Νεολαίας, καθῶς καί τά μέλη τῶν ἀμυντικῶν ἐπιτροπῶν ὄλων τῶν συνοικιῶν τῆς πρωτεύουσας καί ἀπό μερικά κοντινά χωριά ἔκαναν μιὰ συγκέντρωση. Ἀποφάσισαν νά σχηματίσουν μιὰ τοπική ἀμυντική ὀργάνωση. Ἐγίνε ἕνα σχέδιο, μετρήθηκαν τά ὄπλα καί ὀργανώθηκαν ἐργατικές περιπόλοι, σέ ὀμάδες ἀπό πέντε ἄτομα. Κάθε μιὰ ἀπό τίς ὀμάδες εἶχε ἕνα πιστόλι καί μιὰ χειροβομβίδα. Μ' αὐτό τόν τρόπο ἐλέγχονταν ἡ Μαδρίτη καί ἰδιαίτερα οἱ στρατῶνες τοῦ στρατοῦ καί τῆς Γκουάρντια θιβίλ. Ὅλο τό Σάββατο γίνονταν συγκεντρώσεις, καταγγελίες, διαδηλώσεις, αἰτήσεις γιά ὄπλα, ἀλλά δέν εἶχαν κανένα ἀποτέλεσμα. Ἀλλά καθῶς ἡ Κυβέρνηση ἔμενε ἀμετάπειστη στήν ἀρνησί της, ὁ λαός ἀρχισε νά γίνεταί ἀνυπόμονος στούς ὁδρόμους.

Ἡ Πουέρτα ντέλ Σόλ ἦταν γεμάτη ἀπό λαό. Τά νέα ἔρχονταν σιγά - σιγά. Ὁ Κέιπο ντέ Λάνο ἔλεγε τή Σεβίλλη. Στό Καντίζ καθῶς καί στή Γρανάδα οἱ ἄσπλοι ἐργάτες νικήθηκαν ἀπό τούς φασίστες. Στή Σαρανόσσα, ὁ Κυβερνήτης πού εἶχε ὑποσχεθεῖ ὅτι θά ἔδινε ὄπλα στό λαό, τούς περικύκλωσε, ὅταν αὐτοῖ συγκεντρώθηκαν, καί ἀρχισε νά τούς πυροβολεῖ. Ἀνάμεσα στά θύματα ἦταν καί πολλοί ἀγωνιστές τῆς Συνομοσπονδίας. Στή Βιλλαντολίντ ἡ φάλαγγα εἶχε θριαμβεύσει. Τά στρατεύματα πού εἶχαν ἔρθει ἀπό τό Μαρόκο προχωροῦσαν πρὸς τήν Ἀλγκεθίρα.

Στή Μαδρίτη τά πρῶτα ὄπλα μοιράσθηκαν τή νύχτα της 18 πρὸς 19, χάρη στήν πρωτοβουλία μερικῶν στρατιωτικῶν πού εἶχαν μείνει πιστοῖ στό λαό, καί πού ἦταν ἀπογοητευμένοι ἀπό τή θλακεία της Κυβερνήσης, πού συνέχιζε νά πιστεύει ὅτι ἔλεγε τήν κατάσταση. Συχνά, κάποιο φορτηγὸ μοίραζε ὄπλα σέ ὀρισμένους σοσιαλιστικούς κύκλους καί σέ μερικές κομμουνιστικές ἐπιτροπές. Ἀλλά δέν ὑπῆρχε τίποτα γιά τή CNT - FAI καί τήν Ἀντιεξουσιαστική Νεολαία. Ἐνα ἀπό αὐτά τά φορτη-

γά, πού πήγαινε πρὸς τὴ Γκλοριέτα ντέ Κουάτρο Καμίνοσ, καταλήφθηκε ἀπὸ μιὰ ομάδα ὁπαδῶν τῆς CNT καὶ τὰ ὄπλα μοιράσθηκαν στοὺς ἐργάτες τοῦ προαστίου Τετουάν. Αὐτὰ ἦταν τὰ ὄπλα μὲ τὰ ὁποῖα θὰ φρουροῦσαν τοὺς στρατῶνες, μέσα στοὺς ὁποίους καλλιεργοῦνταν ἡ προδοσία.⁹

Στὶς 19 Ἰούλη, στὶς τέσσερις τὸ πρωί, ἐνῶ οἱ λιμενεργάτες στὴ Βαρκελώνη ἀδελφώνονταν μὲ τοὺς φρουροὺς Ἐφόδου, ὁ Καζάρεσ Κιρόγκα ἔδινε τὴν παραιτήσῃ του στὴ Μαδρίτη. Ἀκολούθησε μιὰ συμβιβαστικὴ κυβέρνησις, μὲ ἀρχηγὸ τὸν Μαρτίνεζ Μπάρριο. Ὁ λαὸς τῆς Μαδρίτης τὴν ὀνόμασε ανοικτὰ («ἡ προδοτικὴ κυβέρνησις»). Κράτησε τρεῖς ὥρες μόνο. Ἀφοῦ προσπάθησε, μάταια, νὰ πείσει τὸ Στρατηγὸ Μόλα ὅτι ἡ ἐξέγερσις ἦταν ἄσκοπη, ὁ Μαρτίνεζ Μπάρριο παραιτήθηκε τὴν Κυριακὴ τὸ πρωί στὶς ἑπτὰ.¹⁰

Ὁ Μανουέλ Ἀζάνια, πού τὸν ὀνόμαζαν «ἕνας πολεμιστὴς σὲ καιρὸ εἰρήνης καὶ ἕνας εἰρηνιστὴς σὲ καιρὸ πολέμου»,¹¹ μετὰ ἀπὸ πολλοὺς δισταγμοὺς, ζήτησε ἀπὸ τὸ Δόκτορα Τζιράλ νὰ σχηματίσει μιὰ νέα Κυβέρνησις. Αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ ἔφερε ἕνα θετικὸ ἀποτέλεσμα· οἱ πολιτικοὶ κρατούμενοι ὁπελευθερώθηκαν καὶ ἀνάμεσά τους ἦταν καὶ ὁ Ντάβιντ Ἀντόνα, γραμματέας τῆς Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς CNT καὶ ὁ θιπριάνο Μέρα. Ἀλλὰ ἑκατοντάδες ἀγωνιστῶν ἐργατῶν ἔμεναν ἀκόμη στὴ φυλακὴ.

Ὁ Ἀντόνα ἔστειλε ἕνα τελεσίγραφο στὸν Τζιράλ: «Ἄν οἱ οὐντροφοὶ μας δέν ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι μέσα σὲ τρεῖς ὥρες θὰ τοὺς ἀπελευθερώσει ἡ CNT». ¹² Αὐτὸ τὸ τελεσίγραφο ἀνοίξε τὶς πόρτες τῆς φυλακῆς. Τὴ Δευτέρα τὸ πρωί ὁ λαὸς τῆς Μαδρίτης ἐπιτέθηκε στοὺς στρατῶνες θαμπαμέντο καὶ Μοντάνα.

Στὴ Βαρκελώνη, ὡστόσο, ὁ ἀγῶνας συνεχιζόταν. Τὸ πρωί τῆς 20 τὸ Μοναστήρι τῶν Καρμελιτῶν παραδόθηκε, ἀλλὰ ἡ μάχη συνεχιζόταν στὴν Ἀταραζάνα καὶ στὶς στρατιωτικὲς περιφέρειες καὶ ἦταν περισσότερο οκληρὴ ἀπὸ ποτέ. Στὴ διάρκεια τῆς νύχτας, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἡγέτες τῆς ἐξέγερσις,

ὁ Λοχαγὸς Μόλα, ἀδερφὸς τοῦ Στρατηγοῦ, αὐτοκτόνησε. Οἱ ἄλλοι στρατιωτικοὶ ἡγέτες ἀπόκρυψαν αὐτὴ τὴν πληροφορία, γιὰ νὰ μὴν πέσει τὸ ἠθικὸ τῶν στρατιωτῶν.

Ἄλλὰ ὁ λαὸς, πού ἡ ὑπομονὴ του εἶχε φτάσει σὲ τέλος τῆς, δὲν μπορούσε πιά νὰ ἱκανοποιηθεῖ μὲ τὸ νὰ κάνει ἐπιθέσεις στὰ ὄχυρά τῶν στασιαστῶν ἢ νὰ προσπαθεῖ νὰ τοὺς κάνει νὰ πεθάνουν ἀπὸ τὴν πείνα, καί, ἀντίθετα, ἔσπινε ὀδοφράγματα κι ἄρχισε νὰ κάνει παράτολμες καὶ ἀσκοπευτὰς πράξεις. Ἀψφώνοντας τὶς σφαῖρες, μιὰ ὁμάδα εἶχε φτάσει στὴν ὁδὸ Σάντα Μαντρόνα, πού ἦταν παράλληλη μὲ τὸ στρατῶνα Ἀταραζάνα καὶ πῆραν θέσεις ἀνάμεσα στοὺς δρόμους Μοντερράτ καὶ Μεντιόντια, μὲ τὴν ἰδέα νὰ οκαρφαλῶσουν στὶς στέγες καὶ νὰ καταλάβουν τοὺς στρατῶνες. Ὁ φρανθικό Ἀσκάζο, πού εἶχε γίνει ἐλεύθερος σκοπευτὴς, ἦταν ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς ἀτρόμητους ἄντρες. Μποροῦσες νὰ τὸν δεῖς νὰ τρέχει κάτω ἀπὸ καταιγιστικὲς ριπὲς ἀπὸ σφαῖρες, κουβαλώντας ἓνα ὄπλο πού ἦταν πολὺ μακρὺ καὶ πού ἐμπόδιζε τὶς κινήσεις του. Ἦταν ἔντεκα τὸ πρῶτ κι ὁ ἰδρῶτας κολλοῦσε τὰ ροῦχα πάνω στὰ κορμιά τους. Ἐκατοντάδες μάτια ἀπὸ τὸ ὀδοφράγμα τῆς Ράμπλα Σάντα Μόνικα ἀκολουθοῦσαν θιαστικά αὐτὲς τὶς σιλουέττες πού ἀπόφευγαν τὶς σφαῖρες. Μόλις ἀκριβῶς οἱ ἐπιτιθέμενοι εἶχαν φτάσει στὸν ἀντικειμενικὸ τοὺς στόχο, ὁ Ντουρρούτι ἔμαθε ὅτι μιὰ φάλαγγα τῆς Γκουάρντια θιβιά πού ἐρχόταν ἀπὸ τὴ Ράμπλα, πλησίαζε στοὺς στρατῶνες γιὰ νὰ προστατέψει τοὺς στρατιῶτες ἀπὸ τὸ ὀργισμένο πλῆθος. Ὁ Ντουρρούτι ζήτησε ἀπὸ τὸ Συνταγματάρχη νὰ φύγει: «Ἡ Ἀταραζάνα ἀνήκει στὴ CNT καὶ στὴ FAI». Ὁ Συνταγματάρχης ἀποσύρθηκε.¹³

Ἡ ἐπίθεση διπλασιάστηκε. Τώρα ὁ Ἀσκάζο εἶχε κρυφτεῖ στὴν ὁδὸ Μεντιόντια πίσω ἀπὸ ἓνα φορτηγὸ, πού ἦταν κατατρυπημένο ἀπὸ τὶς σφαῖρες. Ἐπειδὴ ἤθελε νὰ θγάλει ἀπὸ τὴ μέση ἓναν «ἐλεύθερο σκοπευτὴ» πού τὸν ἐμπόδιζε νὰ προχωρήσει, ἀνέβηκε στὴ σκεπὴ τοῦ αὐτοκινήτου. Μιὰ σφαῖρα τὸν βρῖσκε ἀκριβῶς στό πρόσωπο καὶ τὸν σκότωσε ἐπιτόπου. Ὁ Ντουρρούτι παρέλυσε ἀπὸ τὸ θάνατο

τού συντρόφου του. Ήδη όταν είχε σκοτωθεί ο Ύμπεργκόν, στη διάρκεια της επίθεσης στο Κεντρικό Κτίριο Ιπλεπικοινωνιών, η όργη του Ντουρρουτι είχε εκραγεί και τον είχε οδηγήσει μπροστά στην ίδια άκριβως την πόρτα του κτιρίου. Τώρα η όργη του είχε φουντώσει. Χωρίς να κοιτάζει κανεναν, τράβηξε για τους στρατώνες. Οι άλλοι αγωνιστές τον ακολούθησαν σαν ύπνωτισμένοι. Οι στρατιώτες, τρομοκρατημένοι απ' αυτό τό κύμα πού ζεσπωσε κατά πάνω τους, διάσπικαν νά σκώσουν την άσπρη σημαία.

Στη μία ή ώρα της 20 'Ιούλη, τριάντα τρείς ώρες μετά την άρχή του άγώνα, ή Βαρκελώνη είχε νικήσει τούς στασιαστές. Τελικά, ή χαρά μπορούσε πιά νά έκδηλωθεί.¹⁴ Καί ό Ρικάρντο Σάντς, μεταφέροντας τό άψυχο οώμα του Φρανθίθκο Άσκάζο στά δυνατά του μπράτσα, άφησε τό νεκρό του στά γραφεία του Συνδικάτου των Έργατών Μεταφορών. Ό Άσκάζο, πού γεννήθηκε την 1 'Απρίλη του 1901 στό Άλμουντεβάρ, ήταν ένας άπό τούς τρείς χιλιάδες έπανασοτάτες πού έδωσαν τή ζωή τους για νά έλευθερωθεί ή Βαρκελώνη. Άλλά, άλλοιμονο, ή Άταραζάνα δέν άξιζε για μιá τέτοια θυσία όπως ήταν ή άπώλεια τού Άσκάζο, πού θά ήταν ένα πολύ σημαντικό στοιχείο για τή συνέχιση του άγώνα.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Λοκρούζ, Έργο άναφ.
2. Στο ίδιο.
3. Στο ίδιο.
4. Στο ίδιο.
5. Μαρτυρία του Χασέ Ροβίρο και του Άντόνιο Ρόμπλες. Ό τελευταίος ήταν μέλος της ομάδας.
6. Ένας Μεξικόνος άνορχικός πού ζούσε στην 'Ισπανία. Έκείνη την εποχή ήταν γουομοσέος των άνορχικών ομάδων της Βαρκελώνης (FAI) Πήθονε σε ηλικία 28 χρόνων.
7. Δελτίο Πληροφοριών των CNT - FAI, 1, 24 'Ιούλη 1948.
8. Φρανθίθκο Λοκρούζ, Έργο Άναφ. Ό Στρατηγός Γκόντρετ πέροσε όπό στρατοδικείο, στις 11 Λύγουστου του 1938 στη Βαρκελώνη και κρίθηκε ένοχος. Έκτελέστηκε στο Μόντχουικ στις 12.
9. Έντουάρντο ντε Γκουζμάν, Μ ο ν τ ρ ι τ Ρ ό χ ο ι

Νέγκρο, σελ. 17.

10. Σαλβαντόρ ντέ Μαντοριάγκα, 'Ι α π α ν Ι α.

11. 'Ο Φελίπε 'Αλαιζ περιγράφει μ' αυτή τή φράση τόν χαρακτήρα τού 'Αζάνιο στο βιογραφικό του δοκίμιο πού εκδόθηκε από την CNT στή Τουλούζη τό 1948 Μπορεί κανείς νά διοδάσει γιά τόν Μανουέλ 'Αζάνιο και στο έργο τού Μανουέλ Μάουρα, ASI CAYO ALFONSO XIII.

12. 'Εντουάρντο ντέ Γκουζμόν, έργο άνοφ.

13. Μορτυρία τών Χοσέ Ροβίρο, Ντολорές 'Ιτοϋρμπε, Λ.Σ. Πάμπλο Ρουίζ, πού ήταν αυτόπτες μάρτυρες.

14. Στο Ψιο.

3. Ἡ 20ῆ Ἰούλη

Ἐξαιτίας τῆς τρομερῆς ἀναταραχῆς ὅλοι εἶχαν παρασυρθεῖ ἀπό τό ἐπαναστατικό κύμα. Ἡ ζωὴ τῆς πόλης εἶχε ἀποδιοργανωθεῖ τελείως. Ἄκομη καὶ ἡ «Σολινταριντάτ Ὀμπρέρα», ἡ καθημερινὴ ἐφημερίδα τῆς CNT στὴν Καταλωνία εἶχε χάσει τὸ διευθυντὴ τῆς καὶ τοὺς συντάκτες τῆς. Ἡ ἔκδοσή τῆς στὶς 20 Ἰούλη, πού μοιράστηκε στὰ ὄδοφράγματα, εἶχε γίνεи ἀπὸ μιά ομάδα ἐργατῶν πού εἶχαν περάσει τυχαίᾳ ἀπὸ τὸ τυπογραφεῖο. Βλέποντας ὅτι δὲν ὑπῆρχε κανένας στὴ θέση του, ἄρchiσαν ἀπὸ μόνοι τους νὰ γράφουν καὶ νὰ τυπῶνουν τὴν ἱστορικὴ αὐτὴ ἔκδοση.¹

Αὐτὸ τὸ εἶδος πρωτοβουλίας πολλαπλασιάστηκε καὶ ἀπὸ χιλιάδες ἄλλους καὶ σχημάτισε τὴ βάση ἑνὸς καινούργιου τύπου διάρθρωσης. Ἐδῶσε στὴν καθημερινὴ ζωὴ μιά ἄλλη διάσταση καὶ ἀκολούθησαν οἱ πρῶτες μορφές αὐτοδιεύθυνσης στὴ βιομηχανία καὶ στὶς μεταφορές. Αὐτὴ ἡ διαδικασία γενικεύτηκε καὶ κάλυψε κάθε μορφή δραστηριότητας. Στὶς 20 Ἰούλη ἡ ἐξουσία ἦταν στοὺς δρόμους, στα χέρια τῶν ὀπλισμένων μαζῶν. Ὁ στρατός καὶ ἡ ἀστυνομία σὰ θεομοί, εἶχαν ἐξαφανιστεῖ. Στρατιῶτες καὶ ἀστυνομικοὶ σχημάτιζαν ἕνα καὶ μοναδικὸ μπλόκ μαζὶ μὲ τὸ λαό.

Ἡ μέρα εἶχε πιά τελειώσει ἀλλὰ οἱ ἐπαναστατικὲς γιορταστικὲς ἐκδηλώσεις συνεχίζονταν. Ἐνα συναίσθημα ἀλληλεγγύης καὶ ἀδερφοσύνης ὑπῆρχε παντοῦ. Ἄντρες καὶ γυναῖκες, ἀπελευθερωμένοι ἀπὸ τὶς παλιὲς προκαταλήψεις, εἶχαν ξεφύγει ἀπὸ τὸν παλιὸ κόσμον καὶ προχωροῦσαν πρὸς ἕνα μέλλον, πού ὁ καθένας τὸ φανταζόταν ὡς τὴν πραγματοποιήσιμη τῶν μεγαλύτερων ὀνείρων του. Μιά νέα ζωὴ ἄρχιζε. Ἡ Καταλωνία, πλούσια ἀπὸ τὶς τεράστιες βιομηχανικὲς τῆς περιοχὲς καὶ ἀπὸ τοὺς εὐφοροὺς ἀγρούς τῆς, ξεκομμένη τώρα ἀπὸ τοὺς φεουδάρχες ἀστούς καὶ κληρικοὺς ἰδιοκτῆτες τῆς, ἀνῆκε στὶς μάζες. Ἡ παλιὰ ἀντίληψη τοῦ ἀφεντι καὶ τοῦ δούλου εἶχε καταστραφεῖ μαζὶ μὲ τὰ θρησκευτικὰ ἀντικείμενα, πού εἶχαν καεὶ οὐ χιλιάδες φωτιές πού ἀναβε ὁ λαὸς παντοῦ. Καίγα-

νε τὰ πάντα, ἀκόμη καί τό σύμβολο τῆς ἐκμετάλλευσης πού λεγόταν χρῆμα.² Ἡ ἐπανάσταση δέν μπορούσε νά ξεκινήσει βασιομένη στίς ἀξίες τῆς παλιάς ζωῆς. Γιά νά εἶναι πραγματικά ὁ ἑαυτοῦ της ἔπρεπε νά οἰμιουργήσει ἕνα νέο τρόπο ζωῆς. Κι ἔτσι, ἡ 20 Ἰούλη ἔφτασε σέ μιά τέτοια μέση, ὅπου ἡ ἐπανάσταση φαινόταν σά μιά μεγάλη γιορτή, μιά ἀπελευθερωτική δραστηριότητα καί ἐνθουσιασμός.³

Κανείς δέν κοιμήθηκε ἐκείνη τή νύχτα. Οὔτε οἱ ἄντρες τῶν κεντρικῶν ἐργατικῶν συνοικιῶν, οὔτε τὰ μέλη τῶν ἐπαναστατικῶν ἐπιτροπῶν, οὔτε αὐτοί πού φρουροῦσαν τίς εἰσόδους τῆς πόλης, οὔτε οἱ συνδικαλιστές... ὅλοι ἀγρυπνοῦσαν. Καί κανείς δέν κοιμήθηκε ἀκόμη καί στό κτίριο τῆς Τζενεραλιντάτ στήν Καταλωνία, ὅπου ὁ Λουίς Κομπανύς εἶχε ἐγκατασταθεῖ μαζί μέ μερικούς πολιτικούς πού δέν εἶχαν παρασυρθεῖ ἀπό τό κύμα τῆς ἐπανάστασης.

Ὁ Λουίς Κομπανύς δέν ἀντιπροσώπευε τίποτε ἄλλο παρά τό εἶδωλο τῆς παλιάς ἐξουσίας. Γιατί ἡ ἐπανάσταση δέν προχώρησε κι ἄλλο γιά νά καταστρέψει τό σύμβολο; Ἡ ἐπανάσταση πίστευε στί εἶχε νικήσει τόν Λουίς Κομπανύς μέ τό νά τόν ἀγνοήσει. Ἄλλά μ' αὐτό τόν τρόπο τόν ἔσωσε, γιατί μιά ἐπανάσταση πού δέ φτάνει ἀμέσως στό στόχο της εἶναι χαμένη. Ὁ Κομπανύς ἄρχισε νά κάνει διάφορους ἐλιγμούς, καταλαβαίνοντας ὅτι δέν θά μπορούσε νά βγεῖ ἀπ' αὐτή τήν κατάσταση χωρίς νά κάνει παραχωρήσεις. Ἄλλά χρειαζόταν ἕνα βᾶσιμο ἀντιπροσωπευτικό ὁμιλητή, πού θά εἶχε ἐπίρροή στό λαό. Τά ἀριστερά πολιτικά κόμματα δέν ὑποστηρίζονταν ἀπό μιά πραγματική ἐργατική δύναμη. Γι' αὐτό, ὁ ὁμιλητής ἐκεῖνος ἔπρεπε νά βρεθεῖ ἀνάμεσα στούς ἀναρχικούς, στίς γραμμές τῆς CNT καί τῆς FAI. Κι ἔτσι, ἀπευθύνθηκε σ' αὐτούς.

Ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ ἔγραψε: «Ὁ Κομπανύς μᾶς δέχτηκε ὀρθίος, κατάφωρα ἐκνευρισμένος. Λώσαμε τὰ χέρια μας (...) Ἡ τελετή τῶν συστάσεων ἦταν σύντομη, ὁ καθένας πῆρε τή θέση του, ἔχοντας ἕνα πιστολι ἀνάμεσα στά γόνατά του. Βασικά, αὐτές ἦταν οἱ παρατηρήσεις τοῦ Κομπανύς:

“— Πρώτ’ άπ’ όλα, πρέπει νά πώ, ότι ή CNT και ή FAI δέν άντιμετωπίστηκαν ποτέ μέ τήν άνάλογη σοβαρότητα πού τούς άξιζε. Πάντα οās καταδίωκαν σκληρά. Κι έγώ, πού συνήθως ήμουν μέ τό μέρος οās, αναγκάστηκα άπό τήν πολιτική πραγματικότητα, νά έναντιωθώ σέ οās και νά οās καταδιώξω.4

“Τώρα, έλέγχετε τήν πόλη και τήν Καταλωνία, γιατί μόνοι οās κατατροπώσατε τούς φασίστες στρατιωτικούς. Άλλά, έπιτρέψτε μου νά οās ύπενθυμισώ, ότι σήμερα δέν οās έλειψε ή βοήθεια τών άντρών του δικου μου κόμματος, καθως και τών φρουρών Έφόδου και τής Προεδρικής Φρουράς”.

“Ο Κομπανύς δίστασε γιά μιά στιγμή και μετά συνέχισε: “Άλλά ή αλήθεια είναι ότι, αν και οās καταδίωκαν σκληρά μέχρι πριν λίγες μέρες, νικήσατε τό φασιστικό στρατό σήμερα. “Όταν κάποιος οās ζέρει όπως έγώ, μπορεί νά οās μιλήσει μόνο μέ ειλικρίνεια. Νικήσατε και ή έξουσία είναι στα χέρια οās. “Αν δέν μέ χρειάζεστε κι αν δέν μέ θέλετε σαν Πρόεδρο τής Καταλωνίας, νά μου τό ππε τώρα κι έγώ θά παραμείνω ένας απλός στρατιώτης στον άγώνα ενάντια στο φασισμό. “Άλλα αν, αντίθετα, πιστεύετε ότι σ’ αυτό τό έργο, όπου θά μπορούσα νά είχα σκοτωθεί αν νικούσαν οι φασίστες, έγώ και οι άντρες μου, τό θνομά μου και ή ύπόληψή μου μπορεί νά είναι χρήσιμα στον άγώνα πού τέλειωσε στη Βαρκελώνη αλλά πού τό άποτέλεσμα του είναι άκόμη άγνωστο στην ύπολοιπη Ίσπανία, τότε μπορείτε νά υπολογίζετε σ’ έμένα. Μπορείτε νά υπολογίζετε στην άφοσίωσή μου σαν άντρα και σαν ήγέτη ενός κόμματος, πού πιστεύει ότι ένα ντροπιασμένο παρελθόν τέλειωσε σήμερα και πού έλπίζει ειλικρινά ότι ή Καταλωνία θ’ άποτελέσει τήν πρωτοπορία τών χωρών πού είναι περισσότερο προοδευτικές στα κοινωνικά ζητήματα”».

“Ο Γκαρθία Όλιβέρ έγραψε: «Είχαμε πάει εκεί γιά ν’ ακούσουμε. Έμεις δέν μπορούσαμε νά κάνουμε τίποτα. “Έπρεπε ν’ άποφασίσουν οι οργανώσεις μας και αυτό είπαμε στον Κομπανύς. “Ο Κομπανύς μας είπε ότι στο δίπλανό δωμάτιο περίμεναν όλοι οι άλλοι αντιπρόσωποι άπό τά πολιτικά κόμματα τής Καταλωνίας και αν συμφωνούσαμε νά

ένωθουμε μαζί τους, αυτός, σαν Πρόεδρος της Γζενεραλιντάτ, θά πρότεινε ένα καινούργιο σχέδιο για την Καταλωνία, έτσι ώστε ο έπαναστατικός αγώνας να μπορέσει να θριαμβεύσει.

»Συμφωνήσαμε να πάρουμε μέρος σ' αυτή τη συγκέντρωση σαν παρατηρητές. Ή συγκέντρωση έγινε σ' ένα άλλο δωμάτιο και όπως μας είχε πει ο Κομπανύς, ήταν εκεί αντιπρόσωποι από την Έσκουέρρα Ρεπουμπλικάνα, από τη Ραμπασέρες, από τη Δημοκρατική Ένωση, από το ΡΟΥΜ και από το Σοσιαλιστικό Κόμμα. Δέ θυμάμαι πολύ καλά τὰ πρόσωπα που ήταν εκεί. Ίσως γιατί όλα είχαν γίνει πολύ θιαστικά και επειδή ήμουν κουρασμένος, η πιθανόν επειδή δέν τούς ήξερα. Ο Νίν, ο Κομορέρα και άλλοι ήταν παρόντες.

«Ο Κομπανύς μας εξήγησε ότι μιά καλή ιδέα θά ήταν να δημιουργήσουμε μιά επιτροπή Πολιτοφυλακής στην Καταλωνία, ή οποία θά κατεύθυνε τη ζωή που είχε τόσο κατάφωρα παραμορφωθεί από τη φασιστική εξέγερση. Θά προσπαθούσε να οργανώσει τις ένοπλες δυνάμεις για να πάνε να πολεμήσουν τούς φασίστες όπου κι αν ήταν, γιατί προς τό παρόν δέν ήταν δυνατό να ξέρουμε τί ουναμεις υπηρχαν διαθέσιμες εξαιτίας του χάους που επικρατούσε».⁵

Ή αντιπροσωπεία της CNT - FAI έφυγε από την Γζενεραλιντάτ για να πάει στα γραφεία της Περιφερειακής επιτροπής της CNT, όπου είχε συγκληθεί μιά ολομέλεια για να καθορίσει τη θέση της CNT σε σχέση με τὰ προβλήματα που προκύψανε από την επανάσταση. Στο μεταξύ, ο Λουίς Κομπανύς, που πίστευε ότι είχε κερδίσει τόν πρώτο γύρο, προσπαθούσε να πετύχει μιά συμφωνία με τὰ κόμματα του Λαϊκού Μετώπου. Οι σοσιαλιστές, που είχαν ηγέτη τους τόν Κομορέρα, ήταν οι πρώτοι που συμφώνησαν γι' αυτή τη συμμαχία. Άλλά ο Κομπανύς ξέροντας ότι οι σοσιαλιστές είχαν μόνο μιά φτωχή όργάνωση ζήτησε τη συνεργασία του ΡΟΥΜ, επειδή αντιπροσωπεύονταν πολύ καλά στην Καταλωνία. Ο Άντρές Νίν δέν έπεσε σ' αυτή την παγίδα. Ήξερε ότι ήταν αδύνατο να υπάρξει μιά συμφωνία χωρίς τη CNT. Ο Κομπανύς εξοργίστη-

κε μ' αὐτὴ τὴν ἄρνηση καὶ πρότεινε στὸ ΡΟΜΜ νὰ ἀναλάβει τὴν ἐξουσία μαζί μὲ τὴ CNT. Ἀλλὰ ἡ κατάσταση ἦταν ξεκάθαρη γιὰ τὸ ΡΟΜΜ: ἦταν ἀπειρητο νὰ περιμένουν μέχρι νὰ συμβουλευτεῖ ἡ CNT τὸν Βάσκεζ. Ἄς δοῦμε τὴν ἀφῆψη τοῦ τελευταίου.

Τὰ ἀποτελέσματα τῶν συζητήσεων τῆς CNT καὶ τῆς FAI ἀναφέρονται ἀπὸ τὸν Γκαρθία Ὀλιβέρ⁷ καὶ τὸν Μαριάνο Ρ. Βάσκεζ. Ἄς δοῦμε τὴν ἀφῆψη τοῦ τελευταίου.

«Ὡς 21 Ἰουλίου τοῦ 1936 συγκλήθηκε στὴ Βαρκελώνη μιὰ περιφερειακὴ Ὀλομέλεια τῶν Τοπικῶν Ὀμοσπονδιῶν, πού κάλεσε ἡ Περιφερειακὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Καταλωνίας. Ἀναλύθηκε ἡ κατάσταση καὶ ἀποφασίστηκε νὰ μὴν ἀναφερθοῦμε στὸν Ἀντιεξουσιαστικὸ Κομμουνισμό ὅσο ἕνα μέρος τῆς Ἰσπανίας ἦταν στὰ χέρια τῶν φασιστῶν. Ἡ Ὀλομέλεια ἀποφάσισε τὴ συνεργασία, πού σ' αὐτὴ ἐναντιώθηκε μόνο μιὰ ἀντιπροσωπεία ἀπὸ τὸ Μπάχο Λομπρεγκάτ».

«(...) Γιὰτὶ συμφωνήσαμε νὰ συνεργαστοῦμε; Ἰατὶ ἡ κατάσταση δὲν ἦταν ἀκόμη ξεκάθαρη στὸ Λεβάντε, ὅπου οἱ στασιαστὲς ἐπὶ ἀνδρῶν τὸν στρατῶνες, γιὰτὶ εἴμαστε μιὰ μειοψηφία στὴ Μαδρίτη καὶ εἶχε γίνει μιὰ ἀναταραχὴ στὴν Ἀνδαλουσία, ὅπου ὁ λαὸς πολεμοῦσε στὰ βουνὰ ὀπλισμένος μόνο μὲ τρομπόνια καὶ δρεπάνια. Ἡ κατάσταση στὸ Βορρὰ ἦταν ἀγνωστὴ καὶ ἡ ὑπόλοιπη Ἰσπανία φαινόταν ὅτι βρίσκεται στὰ χέρια τῶν φασιστῶν. Ὁ ἐχθρὸς εἶναι στὴν Ἀραγωνία καὶ στὰ λιμάνια τῆς Καταλωνίας, καὶ δὲν ζέρομε τὴν ἔκταση τῆς δυνάμεώς τους, εἴτε ἐθνικῆς ἢ διεθνούς.

»Κάθε ἀκραία τοποθέτηση ἐμπνεόμενη ἀπὸ τυχοδιωκτισμὸ ἢ ἀπὸ ἀκαμψία μπορεῖ νὰ ἦταν καταστροφικὴ, γιὰτὶ ἡ Ἐπανάσταση θ' ἀδυνατίζει. Χιλιάδες ἔργατων πού εἶχαν πάρει μέρος στὴν ἐπανάσταση θὰ εἶχαν πεθάνει.

»Ἡ Ἐπανάστασή μας δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἐκδηλωθεῖ, παρὰ μόνο διαμέσου τῶν δικῶν μας πράξεων. Δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος. Δὲν μπορούμε νὰ ἐλπίζουμε τίποτα ἀπ' ἐξῶ. Κανεὶς ἡγέτης τοῦ διεθνούς προλεταριάτου δὲν ἤρθε γιὰ νὰ διακινδυνέψει τὴν ἐλευθερία του, τὴ ζωὴ του καὶ τὰ συμ-

φέροντά του για μᾶς, οὔτε κανείς ἀπ' αὐτοὺς φυλακίστηκε ἐπειδὴ δοθήθηκε τὴν Ἰσπανικὴ Ἐπανάσταση. Κανείς δὲν ἔχασε τὴ ζωὴ του ἐπειδὴ υἱοθέτησε τὴν ὑπόθεσή μας. Καμιὰ ἀπεργία, καμιὰ συγκέντρωση δὲν ἐγινε γιὰ νὰ ἐμποδίσει τὴν ἀσφυξία πού ὑποστήκαμε ἀπὸ τοὺς φασίστες καὶ ἀπὸ τὶς δημοκρατικὲς κυβερνήσεις. Μόνο λίγες χιλιάδες ἐργάτες ἦρθαν γιὰ νὰ μοιραστοῦν τὴν τύχη τοὺς μαζί μας καὶ γιὰ νὰ ζήσουν μέσα στὴν ἀπεραντὴ τραγωδία μας, κι αὐτοὶ προέρχονταν ἀπ' τὰ περιθώρια τοῦ κινήματος ἀλληλεγγύης τοῦ διεθνούς προλεταριάτου».⁸

Εἶναι φανερό ὅτι οἱ ἐξηγήσεις πού δόθηκαν ἀπὸ τὸν Γκαρθία Ὀλιβέρ καὶ τὸν Ρ. Βάσκεζ εἶχαν σὰν σκοπὸ ἓνα συγκεκριμένο πολιτικὸ ἀποτέλεσμα, κρύβοντας τὴν ἀτμόσφαιρα μέσα στὴν ὁποία πάρθηκαν αὐτὲς οἱ ἀποφάσεις. Αὐτὲς οἱ δηλώσεις ἔγιναν ἓνα χρόνο ἀργότερα, ὅταν ἡ CNT καὶ ἡ FAI εἶχαν ἤδη ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὶς ἀρχικὲς τοὺς θέσεις. Ἐγιναν ἐπίσης σέ μιά περιοδὸ ὅπου εἶχαν υἱοθετήσει μιά πολιτικὴ συνεργασίας, πού τοὺς ὁδήγησε σὸ νὰ πάρουν μέρος στὴν Κεντρικὴ Κυβέρνηση. Χρειάζεται νὰ θυμᾶται κανεὶς αὐτὲς μόνο τὶς ἐξηγήσεις πού ἔχουν κάποιο νόημα σέ σχέση μὲ τὴν ἠλεκτρισμένη ἀτμόσφαιρα τῆς 20 καὶ 21 Ἰουλίου τοῦ 1936. Ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ καὶ ὁ Μαριάνο Ρ. Βάσκεζ προσπάθησαν ἀκόμη νὰ κρύψουν τὴ φύση αὐτῶν τῶν δηλώσεων, ἐξαίτιας τῶν γεγονότων πού συνέβηκαν στοὺς μῆνες πού ἀκολούθησαν. Ἀλλὰ κατὰ κάποιο τρόπο ἐριξαν φῶς στοὺς ἀγνωστούς παράγοντες πού μέτρησαν τόσο πολὺ γι' αὐτοὺς πού πῆραν μέρος σ' αὐτὴ τὴν ἱστορικὴ Ὀλομέλεια.

Ἐπῆρχε μιά σύγκρουση διαφορετικῶν ἀπόψεων. Ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ ἦταν φανατικὸς ὀπαδὸς μιᾶς Ἐπανάστασης μέχρι θανάτου καὶ ὁ Ντουρρούτι συμφωνοῦσε μὲ τὴν ἀποψή του. Ἀλλὰ ἀντίθετα μὲ τὸν Γκαρθία Ὀλιβέρ, πού ὑποτάχτηκε σὸ ψήφισμα πού υἱοθετήθηκε, ὁ Ντουρρούτι ἐπέμενε στὴν πρότασή του «νὰ δεχτοῦμε τὶς συμφωνίες μόνο προσωρινά, δηλαδὴ μέχρι τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Σαραγόσας, γιατί τότε ὁ δρόμος γιὰ τὸ Βορρᾶ θάταν

άνοιχτός και ή επίτυχία τής Έπανάστασης έξασφαλισμένη. «Πρέπει επίσης νά πάρει κανείς ύπόψη και τή θέση πού υπεράσπιζε ή σημαντική αντίπροσωπεία από τό «Μπάχο Λομπρεγκάτι». Δέν ξέρουμε το χαρακτήρα της, αλλά μπορούμε νά διαβεβαιώσουμε ότι ήτον ριζοσπαστική έξαιτίας τής τοποθέτησης πού είχε υίοθετήσει προηγούμενα αυτή ή Όμοσπονδία.

Όπως σημειώνει ό Βάσκεζ, έφτασαν σ' ένα άδιέξοδο όταν έγινε άπαραίτητο νά παραδεχτούν ότι ήταν άδύνατο νά ξέρουν τή γενική κατάσταση, και ή βοήθεια από τό διεθνές προλεταριάτο δέν έρχόταν. Ιότε «έπιβλήθηκε από μόνη της μιά δυσάρεστη πραγματικότητα». Άλλά ή «πραγματικότητα» οέν μπορούσε νά γίνει άποδεκτή μέ τό νά γυρίσει κανείς πίν πλάτη του στην Έπανάσταση, πού κρατούσε ένα όλόκληρο έθνος σέ άβεβαιότητα. Πως ήταν δυνατό νά λυθεί αυτό τό πρόβλημα;

Η φόρμουλα του Σαντιγιάν, τό νά δεχτούν, δηλαδή, μιά «δημοκρατική συνεργασία» ήταν μόνον ένας τρόπος παραποίησης τών άπόψεων τών μελών ή ακόμη μιά άπατηλή φόρμουλα πού συντηρούσε μιά αύταπάτη. Κι έτσι, ή Ιδέα τής δημοκρατικής συνεργασίας μέσα στην όργάνωση, πού πίν είχε προτείνει ό Λουίς Κομπανύς, έγινε δεκτή αλλά μέ τό ρητό όρο ότι ή Κεντρική Έπιτροπή τών Ιιολιτοφυλακών θά κρατούσε πίν πραγματική έξουσία, αναλαμβάνοντας τόν έλεγχο πάνω στά πολιτικά, οικονομικά και στρατιωτικά θέματα. Στην πραγματικότητα αυτό σήμαινε ότι ή Τζενεραλιντάτ θά γινόταν μόνον ένα συμβολικό σώμα χωρίς καμμία χειροπιαστή έξουσία. Άλλά θά ήταν χρήσιμη γιά νά παραπλανήσει τίς άστικές δυνάμεις όπως ή Ιαλλία και ή Άγγλία και γιά νά ξεγελάσει πίν κυβέρνηση στην Μαδρίτη, άν συνέχιζε νά λειτουργεί υποστηριζόμενη από τούς σοσιαλιστές (ένα ζήτημα πού δέν ήταν γνωστό εκείνη πίν εποχή). Ένώ ή κατάσταση έξελίσσονταν σ' ένα έθνικό καθώς και σ' ένα διεθνές επίπεδο, ή λύση πού υίοθετήθηκε από πίν Όλομελεία επέτρεψε στην Έπανάσταση νά διατηρήσει πίν ίσορροπία της διεθνώς

καί επέτρεψε τήν πρόοδό της ανάμεσα στους ἐργάτες.

Αυτή ἡ «δημοκρατική συνεργασία» δέν ἀπαιτοῦσε τίποτ' ἄλλο τώρα παρά μιὰ δίκαιη ἀναλογική ἀντιπροσώπευση. Ἦταν φανερό ὅτι ἡ CNT καί ἡ FAI κρατοῦσαν ἀκόμη τήν ἐξουσία στήν Καταλωνία. Τό ΡΟΥΜ ἦταν ἀριθμητικά κατώτερο. Τά ὑπόλοιπα πολιτικά κόμματα, ἡ Ἐσκουέρα Ρεπουμπλικάνα ντέ Καταλουνία καί ἡ Δημοκρατική Ἐνωση ἀνηκαν στους φιλελεύθερους μικροαστούς, σ' αὐτούς ἀκριβῶς τούς ἀνθρώπους τούς ὁποίους ἀπαλλοτριῶναν οἱ ἐργάτες. Στό περιθώριο ὑπῆρχε ἀκόμη καί ἡ ἀνύπαρκτη UGT καί ἡ μικρὴ παράταξη τοῦ Ἰσπανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος. Ἐξαιτίας ὄλων αὐτῶν, πῶς ἦταν δυνατόν νά ὑπάρχει μιὰ ἄρμονική δημοκρατική ἀντιπροσώπευση; Φαινόταν καλύτερο καί πιό φρόνιμο νά υιοθετήσουν μιάν ἄλλη φόρμουλα. Ὑπολόνησαν ὅτι ἂν καί ἡ CNT πλειοψηφοῦσε στήν Καταλωνία, αὐτό δὲ συνέβαινε σέ ἄλλες περιοχές ὅπου ἡ UGT ὑπερτεροῦσε ἀριθμητικά. Ἔτσι, υιοθέτησαν τήν παρακάτω λύση: «Ἀποφασίσαμε, ἂν καί δέν εἶναι δίκαιο, νά παραχωρήσουμε στήν UGT καί στό Σοσιαλιστικό Κόμμα, ἂν καί εἶναι μειοψηφία στήν Καταλωνία, τόσες θέσεις ὅσες καί στή CNT καί στό θριαμβευτὴ ἀναρχισμό. Αὐτό σήμαινε μιὰ θυσία μέ σκοπό νά ὀδηγήσει τά δικτατορικά κόμματα ν' ἀκολυθηθοῦν ἓνα μονοπάτι ἐντιμῆς συνεργασίας πού δὲ θά μπορούσε νά διαταραχθεῖ ἀπὸ τόν καταστροφικὸ ἀνταγωνισμό».⁹

Ὅταν ἡ σύσκεψη τῆς Ὀλομέλειας τερματίστηκε, ἡ ἀντιπροσωπεία ξαναγύρισε σὸ κτίριο τῆς Τζενεραλιντάτ μέ μιὰ πρόταση πού ἐνέκρινε τῆ δημιουργία μιᾶς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Πολιτοφυλακῶν, σά λαϊκὴ ὀργάνωση πού θά ἀναλάμβανε τίς εὐθύνες γιὰ τήν οἰκονομική, στρατιωτική καί πολιτικὴ ζωὴ τῆς Καταλωνίας. Ἄλλὰ ὁ Λουίς Κομπανύς, πού δέν εἶχε ἐγκαταλείψει τήν ἰδέα τῆς δημιουργίας μιᾶς ἐμάδας πού θά ἦταν κάτω ἀπὸ τίς διαταγές του γιὰ νά ἐναντιωθεῖ στήν ἐπιρροή τῆς CNT, προσπάθησε νά ἀντισταθεῖ σ' αὐτό τὸ εἶδος τελεσίγραφου ἀπὸ μέρους τῶν CNT - FAI.

Ἡ ἀντιπροσωπεία ὅμως ἦταν ἀνένδοτη σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο. Ἡ ὁ Κομπανὺς θὰ δεχόταν τὴ δημιουργία μιᾶς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς σὰν κυρίαρχη ὀργάνωση, ἢ ἡ CNT θὰ συμβούλευε τοὺς ἀπλοὺς ἀνθρώπους καὶ θὰ ἀποκάλυπτε τὴν πραγματικὴ κατάσταση στοὺς ἐργάτες. Ὁ Κομπανὺς ὑποχώρησε.

Τὴν ἴδια νύκτα ὁργανώθηκε ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Πολιτοφυλακῶν μὲ τὰ ἀκόλουθα μέλη: CNT, FAI, UGT, PSOE (Σοσιαλιστικὸ Κόμμα), Ἐσκουέρα Ρεπουμπλικάνα (τὸ κόμμα τοῦ Κομπανὺς), Γιουνιὸν ντέ Ραμπασέρες (Ἄγροτικὸ Κόμμα τῆς Καταλωνίας), Δημοκρατικὴ Ἐνωσις (τὸ φιλελεύθερο Δημοκρατικὸ ἀστικὸ κόμμα) καὶ τὸ ΡΟΥΜ. Ἡ Τζενεραλιντάτ θὰ ἀντιπροσωπεύονταν ἀπὸ ἕναν Ἐπίτροπο καὶ ἕναν στρατιωτικὸ ὡς τεχνικοὺς συμβούλους. Στὴ διάρκεια τῆς ἴδιας νύκτας ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ συγκεντρώθηκε στὸ Ναυτικὸ Μουσεῖο ὅπου ἐγκατέστησε τὸ μόνιμο στρατηγεῖο τῆς, δείχνοντας ἔτσι ὅτι δὲν ἐξαρτιόταν ἀπὸ τὴν Ἰζενεραλιντάτ. Ὁ Ντουρρουτί πῆρε μέρος σ' αὐτὴ τὴν πρώτη συγκέντρωση σὰν ἀπεσταλμένος τῆς CNT καὶ ἦταν ἐκεῖ καὶ ὁ Ὀλιβέρ σὰν ἀντιπρόσωπος τῆς FAI. Αὐτὴ ἡ συγκέντρωση ἦταν ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία πού παρακολούθησε ὁ Ντουρρουτί, καθὼς κατάλαβε ὅτι οἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐπιτροπῆς δὲν ταίριαζαν μὲ τὸ λαό. Ἀπὸ τότε καὶ μετὰ, ὄρχισε ἕνας κρυφὸς ἀγῶνας ἀνάμεσα στὸ Ντουρρουτί καὶ στὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Πολιτοφυλακῶν.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 Μαρτυρία τοῦ Χουάν Μανουέλ Μολίνα.

2 Ἡ Φεντερικά Μοντσένου α' ἕνα ὄρθρα γιὰ τὴν ἐπανάσταση στὴ Ρ ε θ ί α τ α Μ η λ ἄ ν κ α, 30 Ἰουλίῳ 1938. Ἡ συγγραφέας πῆρε μέρος σὲ διάφορες ἐνέργειες αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὸ πρωὶ τῆς 20 Ἰουλίῳ. Ἐκεῖνη πού τὴν ἐντυπωσίασε περισσότερο ἦταν ἡ ἐπίθεση α' ἕνα ὑποκατάστημα τράπεζας στὴν Κάλλε Μαγιόρκα στὴ Βαρκελώνη. Κανεὶς ἀπὸ τὴν τράπεζα δὲν ἀντιστάθηκε στὸν λαό. Ὅσῳσα μιὰ ὁμάδα γυναικῶν, βοηθοῦμενες ἀπὸ παιδιὰ καὶ μερικοὺς ἄντρες εἶχε καταλάβει τὸ κτίριο καὶ ἄναψε μιὰ φωτιά στὸν δρόμο μὲ τὰ ἐπιπλα. Ρίχνοντας αὐτὰ τὰ ἐπιπλα

στή φωτιά ό λαός ήταν γεμάτος από όργη αλλά και από εύχαρι-
στηση, εάν νά ήταν οι δικαστές σέ μιá υπόθεση πού περίμενε νά
δικαστεί έδω και μιá χιλιετία. 'Ανόμειο σ' άλλα πράγματα έρ-
ριχναν μέσα στή φωτιά και κουτιά μέ χαρτοναμίσματα και κανείς
άπολύτως δέν είχε τήν ιδέα νά θάλει αυτό τά χρήματα στή ταέ-
πη του. Φαίνονταν νά λένε πως ό κόσμος του έμπορίου, ό κό-
σμος τών μισθών και τής έκμετόλλευσης έξαφανιζόταν πραγμα-
τικά γιά πάντα.

3 'Ο Ντιέγκα 'Αμπάντ ντέ Σαντιγιάν από Γ ι α τ ι χ ά
α α μ ε τ ό ν π ό λ ε μ ο, σελ. 57, περιγράφει τέλεια τήν
κατάσταση στή Βαρκελώνη: «Τίς πρώτες βδομάδες μετά τίς 20
'Ιούλη, τά κόμματα και αι όργανώσεις δέν έλεγχαν πιά τά μέλη
τους. Είχε δημιουργηθεί κάτι καλύτερο από τά κόμματα και τίς
φράσεις. Είχε δημιουργηθεί ένας λαός και αυτός ό λαός αισθα-
νόταν και δρούσε εάν τέτοιος».

4' 'Ο Λαυίς Καμπανύς όναφέρεται στήν περιοδο πού ό Σαλ-
βαντόρ Σεγκουί ήταν δικηγόρος τής CNT (1917 - 1923).

5. Γι' αυτή τήν συνέντευξη και τήν άφήγηση πού άκαλου-
θεί' χρησιμοποιήσαμε την μαρτυρία του Γκαρθία 'Ολιβέρ από όρ-
θρο του «'Η Κεντρική 'Επιτροπή τών 'Αντιφασιστικών Παλιτοφυ-
λακών στήν Καταλωνία», πού δημοσιεύτηκε στήν Σ α λ ι ν τ α
ριντότ 'Ο μ π ρ έ ρ α στίς 18 'Ιούλη 1937.

6. Χρησιμοποιήσαμε τήν έκδοχή του Σεζάρ Μ. Λαρέντζα ά-
πό τό Ο ι ί α π α ν ο ι 'Α ν α ρ χ ι κ ο ι κ ι ή έ ξ ε υ σ ι α
σελ. 106, σμ. 6. Αυτός μέ τή σειρά του τήν παίρνει από τό έργο
του Γκαρθία Βενέρο, 'Ι σ τ ο ρ ι α τών Δ ι ε θ ν ώ ν στήν
'Ι σ π α ν ί α, τόμος 3, σελ. 101.

7. Γκαρθία 'Ολιβέρ, όρθ όνοφ

4. Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Πολιτοφυλακῶν

Στὴν πρώτη της συγκέντρωση, ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Πολιτοφυλακῶν ἀποφάσισε νὰ στείλει μιὰ ἀντιπροσωπεία πρὸς Σαραγόσσα γιὰ νὰ ἐρευνήσῃ τις στρατιωτικὰς θέσεις τῶν στασιαστῶν. Ἐπιπρόσθετα, ὑπονόμισαν, πολὺ σοφά, τίς γέφυρες γιὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν προέλαση μιᾶς μηχανοκίνητης ἐχθρικοῦς φάλαγγας, πού πίστευαν ὅτι προχωροῦσε πρὸς τὴ Βαρκελώνη.

Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Πολιτοφυλακῶν πῆρε ἀμέσως κάτω ἀπὸ τὸν ἐλεγχό της τὰ πάντα κι ἄρχισε ἐκδίδοντας ὁδηγίες πού ἐπρεπε νὰ τις ἀκολουθήσῃ ὁ πληθυσμὸς γιὰ νὰ διατηρηθῇ ἡ ἐπαναστατικὴ τάξη.¹ Μετά, υἱοθέτησε μιὰ μᾶλλον εὐκαμπτὴ δομὴ ὥστε τὰ μέλη της νὰ μποροῦν νὰ παίρουν πρωτοβουλίες καὶ νὰ δουλεύουν μὲ ὅσο το δυνατό λιγότερη διοικητικὴ παρέμβαση.² Ἡ ἐπιτροπὴ καθοδηγώντας τις ἐπαναστατικὰς ὀργανώσεις τῶν ἐργατῶν προσπαθοῦσε νὰ ξαναφέρει τὴ ζωὴ πρὸς τὴ φυσιολογικὴ πορεία ὅσο μποροῦσε γρηγορώτερα καὶ νὰ ἀποφύγῃ νὰ ἐξαντληθῶν οἱ ἴσχυε, τὰ ὅπλα, τὸ γκάζι κ.λπ.

Σ' αὐτὴ τὴν ἴδια συγκέντρωση ἀποφασίστηκε νὰ δημιουργηθῇ μιὰ φάλαγγα πολιτοφυλακῆς πού θὰ πῆγαινε πρὸς Ἄραγωνία. Ἀρχηγὸς της θὰ ἦταν ὁ Μπουεναβεντούρα Ντουρρούτι καὶ στρατιωτικὸς της διοικητὴς ὁ Ταγματάρχης Περέζ Φαράς. Αὐτὴ ἡ φάλαγγα θὰ ἐφευγε ἀπὸ τὴ Βαρκελώνη στίς 24 Ἰουλίου τὸ ἀργότερο καὶ θὰ ἀκολουθοῦσαν κι ἄλλες. Θὰ τὴν ἀποτελοῦσαν 12.000 ἄνδρες καὶ ὁ ἐντικειμενικὸς της σκοπὸς θὰ ἦταν νὰ ἐπιτεθῇ καὶ νὰ καταλάβῃ τὴ Σαραγόσσα.³ Οἱ συνοικιακὰς ἀμυντικὰς ἐπιτροπὲς θὰ ἀναλάμβαναν τὴ στρατολογία τῶν πολιτοφυλακῶν.

Ὁ Σαντιγιάν, πού ἦταν υπεύθυνος γιὰ τὴν ὀργάνωση τῆς Πολιτοφυλακῆς, ἐγκατέστησε τὸ στρατηγεῖο του στοὺς στρατῶνες Πετράλμπες. Εἶχε σὺν βοηθούς του τοὺς ἀναρχικοὺς ἀγωνιστὰς Σάτο, Ἐντο καὶ Ρικάρντο Σάντς.⁴

Ἀπὸ τίς 22 μέχρι τίς 25 ἐπικρατοῦσε πρὸς τὴ Βαρ-

κελώνη τέλειο χάος αλλά αυτό τό χάος δούλευε. Ὁ Χιμένεζ ντέ λά Μπεράζα, ένας Συνταγματάρχης τοῦ Πυροβολικοῦ, πού εἶχε δραπετεῦσει ἀπό τήν Παμπλόνα, ἦταν ἐκπληκτος ἀπ' αὐτή τήν ἀνόρθωση. Ὅταν τόν ρώτησαν γι' αὐτό ἀπάντησε ὅτι: «Ἀπό στρατιωτική ἀποψη ὑπῆρχε ἕνα φοβερό χάος, ἀλλά τό σπουδαῖο ἦταν ὅτι αὐτό τό χάος δούλευε» καί τούς συμβούλεψε ὅτι δέν θάπρεπε νά διαταραχεῖ, θά ἔπρεπε νά τοῦ ἐπιτραπεῖ νά ἀναπυκτεῖ «γιατί θάβρισκε μέσα του καί ἀπό μόνο του τήν ἰσορροπία του καί τήν ὀργάνωσή του».⁵

Οἱ φάλαγγες τῶν πολιτοφυλακῶν, τῶν ὁποίων ἡ ὀργάνωση ἐξαρτιόταν ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τῶν Πολιτοφυλακῶν, στήν πραγματικότητα ἐλεγχόντουσαν ἀπό τά συνδικάτα. Αὐτά ἔπρεπε νά φροντίσουν γιά τίς οἰκογένειες τῶν ἐθελοντῶν πού θά πήγαιναν στό μέτωπο. Μ' αὐτό τόν τρόπο ὁ Σαντιγιάν ἔλπιζε ὅτι θά ἀπόφευγε τή συγκέντρωση τῆς ἐξουσίας ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή. Ἦθελε νά προλάβει τό σχηματισμό ἑνός στρατοῦ πού θά ἐξαρτιόταν ἀπό ἕνα γενικό ἐπιτελεῖο. Ἀποφασίστηκε ἐπίσης ὅτι κάθε κόμμα ἢ τάση πού ἀντιπροσωπεύονταν στήν Κεντρική Ἐπιτροπή θά ἄνοιγε τά κέντρα του γιά τή στρατολόγηση καί τήν ὀργάνωση τῶν πολιτοφυλάκων.

Μέχρι τότε οἱ στρατῶνες καί τά φρούρια ἦταν στά χέρια ἐκείνων πού τά εἶχαν καταλάβει, δηλαδή, στοὺς ἐργάτες τῆς CNT καί τῆς FAI. Οἱ ἐργάτες ἤθελαν νά τά κρατήσουν γιατί φαίνεται ὅτι ἡ ἐπανάσταση τοὺς εἶχε δείξει ὅτι δέν ἦταν ἀπαραίτητη ἡ ὑπαρξη τῶν πολιτικῶν κομμάτων. Ἀλλά οἱ ἄντρες τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς μπόρεσαν νά τοὺς πείσουν νά τά μοιραστούν μέ τοὺς ἀγωνιστές τῶν ἄλλων πολιτικῶν τάσεων. Κι ἔτσι, τό φρούριο τοῦ Μοντχουίκ πέρασε στόν ἐλεγκο τῆς Ἐσκουέρρα Καταλάνα, οἱ στρατῶνες τοῦ Ἴππικοῦ τοῦ Λεπούντε δόθηκαν στό ΡΟΥΜ, οἱ στρατῶνες τοῦ Πάρκ στό ΡSU τῆς Καταλωνίας καί ἕνα παλιό μοναστήρι δόθηκε στόν Παρτίντο Φεντεράλ Ἰμπέριο. Ἡ CNT καί ἡ FAI κράτησαν τόν Πετράλμπες τό Σάν Ἄντρέ καί τοὺς στρατῶνες τοῦ Ἴππικοῦ τοῦ Σαντιάγκο καθῶς καί τοὺς στρατῶνες τοῦ Ντόκ

καί τοῦ Μηχανικοῦ. Οἱ στρατώνες Πυροβολικοῦ Πάρκ καί ἡ Κομμισαριάτ ἦταν κοινές σέ ὄλους. Κάθε πολιτική ομάδα ἄλλαξε τό ὄνομα τῶν στρατῶνων της: Οἱ στρατώνες τοῦ PSUC ὀνομάστηκαν «Κάρλ Μάρξ», τοῦ ΡΟΥΜ «Λένιν», οἱ ἀναρχικοὶ ὀνόμασαν τοὺς δικούς τους «Μπακούνιν», «Σαλβοκέα», «Σπάρτακο» κ.λπ.

Ἦταν ἐπίσης ἀπαραίτητο νά μεταβιβάσουν τὰ ὑπηρετήματα. Τό ΡΟΥΜ ἐγκατέλειψε τό Ξενοδοχεῖο Κολόν καί τό ἔδωσε στήν PSUC καί κράτησε ἕνα μεγάλο ξενοδοχεῖο στή Ράμπλα γιά τό ἀρχηγεῖο της Κεντρικῆς τοῦ Ἐπιτροπῆς. Ἡ CNT παρέμεινε στό δικό της ἀρχηγεῖο. Δημιουργήθηκαν ἐπαναστατικές ἢ ἀμυντικές ἐπιτροπές σέ κάθε προάσιο καί τὰ συνδικάτα ἐγκαταστάθηκαν σέ μεγάλα κτίρια. Τά λαϊκά ἐστιατόρια, πού εἶχαν ὀργανωθεῖ στή διάρκεια τῆς σύγκρουσης, εἶχαν ἐγκαταθεθεῖ σέ μεγάλα ξενοδοχεῖα. Νά πῶς ἐγινε τό Ριτζ ἐστιατόριο τῶν πολιτοφυλάκων.

Ἡ γενική ἀπεργία συνεχιζόταν ἀκόμη. Ἄλλὰ γρήγορα ὀρισμένες ὑπηρεσίες ἄρχισαν νά λειτουργοῦν ξανά ὅπως τὰ νοσοκομεῖα καί τὰ κέντρα ὑγείας, πού εἶχαν καταληφθεῖ ἀπό τήν ἀρχή κιόλας τοῦ ἀγῶνα ἀπό τό ἰατρικό συνδικάτο τῆς CNT. Τά κυριότερα νοσοκομεῖα διοικοῦνταν ἀπό τοὺς ἐργάτες. Μετά, διαμέσου τῆς πρωτοβουλίας τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων, ἄρχισαν νά λειτουργοῦν ξανά οἱ φοῦρνοι, εἴτε κολλεκτιβιστικά εἴτε κοινοτικά. Τά φαρμακευτικά ἐργαστήρια ἄρχισαν νά δουλεύουν ξανά, ἐλεγχόμενα ἀμεσα ἀπό τοὺς ἐργάτες.

Οἱ ἐργάτες τῶν ἀγροτικῶν συνδικάτων γύρω ἀπό τή Βαρκελώνη ἄρχισαν ἐπίσης τήν κολλεκτιβοποίηση τῆς γῆς καί ἱδρυσαν κοινοτικά μαγαζιά γιά τόν ἐφοδιασμό τῆς πόλης. Αὐτό τό πρῶτο βῆμα τό μιμήθηκε ὀλόκληρη ἡ περιοχή. Πολύ γρήγορα ἄρχισαν νά δουλεύουν ξανά τὰ μεταλλουργικά κέντρα δίνοντας προτεραιότητα στήν κατασκευὴ τεθωρακισμένων φορτηγῶν. Στάθηκε ἀκόμη δυνατό νά χρησιμοποιήσουν μερικά ἀπ' αὐτά τὰ φορτηγά στις 24 Ἰούλη γιά τή φάλαγγα τοῦ Ντουρρούτι. Τά πιό σημαντικά κέντρα, ὅπως ἡ Ἰσπανο-Σουί-

ζα, τό Βολκάνο, ή Μακινίστα Τερέστρε καί άλλα έγιναν κολλεκτιβιστικές έπιχειρήσεις χάρη στήν πρωτοβουλία τών έργατῶν.⁶ Οί λιμενεργάτες κολλεκτιβοποίησαν τίς ναυτιλιακές έπιχειρήσεις στις 22 'Ιούλη. Τήν ίδια μέρα άρχισαν ν' άπασχολούνται κ' οί εργάτες τών σιδηροδρόμων κι έτσι οί σιδηροδρομοί τῆς Μ.Ζ.Α. τῆς Βόρειας 'Εταιρείας καί οί σιδηροδρομοί τῆς Καταλωνίας άρχισαν νά λειτουργοῦν. Στίς 23 'Ιούλη ἤρθε ή σειρά τών τράμ καί τών λεωφορείων καί γιά νά κινηθοῦν, έπρεπε νά μετακινηθοῦν τά δσοφράγματα.

Όσο γιά τή στρατιωτική ασφάλεια, υπῆρχαν ακόμη μερικοί έλεύθεροι σκοπευτές πού πυροβολούσαν από τά κρυσφήγετά τους. Ήνοπλιοι εργάτες περιπολούσαν καί ἦταν οργανωμένοι σέ ομάδες κάτω από τίς διαταγές ενός εργάτη πού όριζόταν ανάλογα μέ τήν αξία του. Αὐτός έξασφάλιζε τό σύνδεσμο καί τό συντονισμό μέ τίς επαναστατικές άμυντικές έπιτροπές καί στά προάστια έπαιζε τό ρόλο πού είχε προηγουμένως τό αξίωμα τοῦ ταγματάρχη. Όλες αὐτές οί συνοικιακές έπιτροπές, ένωμένες μαζί, σχημάτιζαν ένα είδος κεντρικῆς έπιτροπῆς πού όνομαζόταν Συντονιστική 'Επιτροπή καί κάλυπτε όλόκληρη τή Βαρκελώνη.

Υπήρχαν τρείς έξουσίες στή Βαρκελώνη: ή Τζενεραλιντάτ, ένα άψυχο σύμβολο, ή Κεντρική 'Επιτροπή των Πολιτοφυλακῶν καί οί συνοικιακές έπιτροπές. Αὐτές οί τρείς διαφορετικές βάσεις έξουσίας αναμίχθηκαν καί σχημάτισαν αυτό πού ό Συνταγματάρχησ Μπεράζα όνόμασε «ένα χάος πού δέ θάπρεπε νά διαταραχτεί».

Ήταν οί συνοικιακές έπιτροπές πού άρχισαν ν' άνοιγουν τίς πόρτες τών ένεχυροδανειστηρίων καί μοίρασαν τά πράγματα πού είχαν μαζέψει οί ένεχυροδανειστές. Κατασχέθηκε επίσης τό περιεχόμενο κι άλλων κέντρων καί κατασπημάτων γιά τίς άνάγκες τών πολιτῶν. Μοιράστηκαν ρούχα, παπούτσια καί κουθέρτες.

Ή CNT καί ή FAI έμεναν πιστές στό σχέδιό τους νά προωθήσουν τήν επανάσταση όσο περισσότερο μπορούσαν. Ήνα φυλλάδιο τῆς 23 'Ιούλη τό έκανε αυτό ξεκάθαρο: «Εργάτες, οργανωθεί-

τε στις πολιτοφυλακές. Μην εγκαταλείπετε δηλα-
δή πυρομαχικά. Ένισχείτε τις σχέσεις σας με το
συνδικάτο σας. Η ζωή και η λευτεριά σας βρίσκον-
ται στα χέρια σας».7 Αυτό επαναλάμβανε την εκ-
κλιση που έκανε η Κεντρική Έπιτροπή των Πολι-
τοφυλακών, η οποία έλεγε ότι όποιος δεν ήθελε
νά πάει στο μέτωπο θά έπρεπε νά έπιτρέψει τά δ-
πλα του στην Άμυντική Έπιτροπή ή στο κέντρο
στρατολόγησης έθελοντών.

Στή διάρκεια αυτών των θυελλωδών ημερών τά
μέλη τής ομάδας «Νοζότρος» χωρίστηκαν. Καθέ-
νας τους είχε μία σημαντική δουλειά. Ο Άουρέλιο
Φερνάντεζ, με τή βοήθεια των περιπόλων, αναδιορ-
γάνωνε τακτικά στρατιωτικά σώματα για τήν έπα-
νάσταση, σώματα ασφάλειας πού σκοπός τους ή-
ταν νά διατηρήσουν τήν επαναστατική τάξη. Ο
Ρικάρντο Σάντς στούς στρατώνες Πετράλμπες όρ-
γάνωνε τις εργατικές πολιτοφυλακές. Ο Γκαρθία
Όλιβέρ ήταν ένα είδος ύπουργού πολέμου, πού
καθοδηγούσε τις κινήσεις τής όλης έπιχείρησης.
Και τελικά, ό Ντουρρούτι θά ήταν ό πρώτος αντι-
πρόσωπος για τή φάλαγγα στο μέτωπο, ένας πρω-
τοπόρος για τήν επανάσταση και για τήν προπα-
γάνδα της στις έκστρατείες τής Άραγωνίας. Τά
μέλη τής ομάδας «Νοζότρος» είχαν καταφέρει νά
καθορίσουν τήν τοποθέτησή τους καθαρά: ήταν
απαραίτητο νά προχωρήσουν πέρα από τό επίπεδο
τής συμμαχίας ανάμεσα στά πολιτικά κόμματα και
νά οημιουργήσουν μία επαναστατική όργάνωση
πού θά στηριζόταν σε μία περιφερειακή συνέλευση
όπου θά αντιπροσωπεύονταν οι έργάτες, οι στρα-
τιωτες, οι άμυντικές έπιτροπές κ.λπ. Όλα τά μέ-
λη τής ομάδας «Νοζότρος» ήξεραν πολύ καλά τόν
κίνουνο για τήν επανάσταση πού προερχόταν από
τήν ύπαρξη τής Τζενεραλντάτ και μιας Κεντρικής
Έπιτροπής των Πολιτοφυλακών, πού δεν έλέγχον-
ταν από τήν εργατική τάξη.

Η άπουσία του Φρανθίσκο Άσκάζο ήταν τρο-
μερά αισθητή, γιατί αυτός ήταν πού ένωσε και δια-
τηρούσε τήν Ισορροπία ανάμεσα στις διάφορες
προσωπικότητες τής ομάδας. Πράγματι, τά γεγονό-
τα έπρόκειπο νά όξύνουν τις διαφορές και τις συγ-

κρούσεις ανάμεσα στις δύο δυνατότερες προσωπικότητες, το Ντουρρούτι και το Γκαρθία Όλιθέρ. Και οι δύο τους ήταν νεωτεριστές και άντρες της οράσης, και ο Γκαρθία Όλιθέρ υπέφερε πού ήταν αναγκασμένος να διοικεί το Τμήμα Πολέμου, θά προτιμούσε, έξαπίας της Ιδουσγκρασίας του, να ρικτεί στην επίθεση της Σαραγόσσα. Κι έτσι ένοιωθε ένα είδος ζήλειας γιά τό Ντουρρούτι πού είχε αναμικτεί στην άμεση δράση. Όμως, όλοι τους συμφωνούσαν σ' ένα σημείο, ότι ή Έπανάσταση έπρεπε να προωθηθεί όσο τό δυνατό περισσότερο. Και οι διάφορες αναπόφευκτες παραχωρήσεις δε θάπρεπε να έμποδίσουν την κρυφή της εξέλιξη.

Είχαν πειστεί ότι ή 'Ισπανική Έπανάσταση είχε εγκαταλειφτεί στή μοίρα της. Και στην πραγματικότητα δεν περίμεναν πιά καμιά βοήθεια από τή Σοβιετική Ένωση ή από τό Λαϊκό Μέτωπο της Γαλλίας. Γιά τούς Σοβιετικούς ή 'Ισπανική Έπανάσταση ήταν ένα άτυχο γεγονός πού έμπόδιζε τούς πολιτικούς τους έλιγμούς. Τούς ανάγκασε να έγάλουν τή μάσκα της «προλεταριακής πατρίδας» και να έμφανιστούν σαν ένα γραφειοκρατικό Κράτος όπως τά άλλα, ένα Κράτος πού οι Ρώσοι εργάτες θά έπρεπε να καταστρέψουν, αν ήθελαν να πραγματοποιήσουν την έπανάσταση πού είχε αρχίσει τόν Όκτώβρη.

Όσο γιά τή Γαλλία, έχοντας συμμαχήσει μέ την Άγγλία και αντιπροσωπεύοντας τά συμφέροντα των καπιταλιστών, έκανε ό,τι μπορούσε γιά να πνίξει την 'Ισπανική Έπανάσταση, και οι άστοί, σοσιαλιστές και κομμουνιστές ήταν έτοιμοι να ενώσουν τις δυνάμεις τους. Έτσι, ούτε ή Σοβιετική Ένωση ούτε ή Άγγλία δεν ήθελαν να δούνε μία άληθινή έπαναστατική δύναμη να παίρνει τόν έλεγχο στην 'Ισπανία.

Ό μόνος δυνατός τρόπος μέ τόν όποιο ή έπανάσταση θά μπορούσε να πετύχει θά ήταν αν περνούσε τά σύνορα και ό άγώνας γινόταν διεθνής. Και έτσι οι έπαναστάτες άρχισαν να δημιουργούν ένα σχέδιο πλατιάς δράσης, τό όποιο περιλάμβανε μία εξέγερση στό Μαρόκο και μία εξέγερση αὐτῆς τῆς εξέγερσης και στίς Γαλλικές ά-

ποικίλες. Συγχρόνως, θά ένθαρρυνόταν ή επανάσταση στήν Πορτογαλία και άν ήταν δυνατό ή επανάσταση θά εξαπλωνόταν στή Γαλλία μέ συγκρούσεις στά σύνορα. Μιά τέτοια στρατηγική θά οδηγούσε πίν κυβέρνηση του Λαϊκού Μετώπου τής Γαλλίας νά έπιτεθεί άμεσα στή Έπανάσταση, ή όποια στή συνέχεια θά δημιουργούσε μία ύγιή αντίραση στό Ιαλλικό Προλεταριάτο και ίσως νά αναζωογονούσε τό επαναστατικό πνεύμα του.

Ή πραγματοποίηση αυτού του σχεδίου ανατέθηκε στόν Γκαρθία Όλιβέρ, εξαιτίας του έργου που έκανε στήν Κεντρική Έπιτροπή τών Πολιτοφυλακών. Αυτό ήταν τό τελευταίο σχέδιο τής ομάδας «Νοζότρος».

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Αυτά τά άποσπάσματα τά πήραμε από τό έργο του Ντιέγκο Άμπάντ ντέ Σαντιγιάν Γιστιχάσσο με τό νήμα.

2. Τήν Κεντρική Έπιτροπή τών πολιτοφυλακών άποτελούσαν προσωρινά διάφορα τμήματα που όνομάζονταν Διοίκηση, Έπιχειρήσεις, Έρευνα και Έποπτεία Πολιτοφυλακών, Προμήθειες Τροφίμων και Μεταφορές. Οι άκόλουθοι τομείς έλέγχονταν άπ' αυτά τά τμήματα: ή στατιστική άποτελούσε μέρος τής Διοίκησης σί στρατώνες και τά πολεμοφόδια ήταν κάτω από τόν έλεγχό τών πολιτοφυλακών ή λογοκρισία, οι ραδιοφωνικές μεταδώσεις, ή πολεμική εκπαίδευση, οι Σχολές Τηλεπικοινωνιών και Διαβιβάσεων άποτελούσαν μέρος τών Πολεμικών Έπιχειρήσεων. Στις αχαλές παλέμου και τηλεπικοινωνιών άποφασίστηκε νά εκπαιδεύσουν τούς αντιπροσώπους τών Έκατονταρχιών, τών ομάδων και τών φαλαγγών. (άντιπρόσωποι του στρατού που ή δομή του είχε δημιουργηθεί σύθόρμητα όταν οργανώθηκαν οι Πολιτοφυλακές, όπως θά δούμε άργότερα). Αυτά τά γεγονότα προέρχονται από τό έργο του Σαντιγιάν που αναφέραμε ποροπάνω.

3. Τό σχέδιο τής Κεντρικής Έπιτροπής τών Πολιτοφυλακών ήταν άπλό. Ήταν άπαράλιτη γιά τις δυνάμεις πάνω στις όποιες στηρίζονταν ή έπιτυχία νά δράσουν μαζί, ή κάθε μία φροντίζοντας τόν ταμέα που τής είχε ανατεθεί. Ή πρώτη φάλαγγα, παύ ήταν κάτω από τήν ύπευθυνότητα του Ντουρρούτι, θά έφευγε σαν έμπροσθοφυλακή, άνοιγοντας τό δρόμο. Συγχρόνως, τρεις άλλες φάλαγγες θά βοηθούσαν τήν πρώτη.

Ή πρώτη φάλαγγα θά έκανε έπίθεση στό μέτωπο τής Άραγωνίας, φεύγοντας από τό Πίνα - Όσέρα. Ή δεύτερη, ακολουθώντας τήν γραμμή Κάσπε - Άζαίλα - Μπελοιτ, θά έκαθε τις τηλεπικοινωνίες τής Σαραγόσσα, άνάμεσα στήν Καλαταγιούντ και τή Σασαγόσσα και θά ένίσχυε τή μετωπική έπίθεση τής πρώτης φάλαγγας. Όσο γιά τή τρίτη φάλαγγα ό άντικειμενικός της στό-

χος ήταν να κόψει τις τηλεπικοινωνίες ανάμεσα στη Χαυέσκα και τη Σαραγόσσα, καταλαμβάνοντας θέσεις στα τρίγωνα της Σιέρα ντέ Άλθουμπιέν ποίρναντας αυτή σαν κέντρο με την Τορντιέντε και την Λαθιμένα σαν πτέρυγές της. Θα ένοιχε με την πρώτη φάλαγγα στο δεξί της πλευρά. Η επιτυχία της πρώτης φάλαγγας στηρίζον στην ακρίβεια με την άποια οι άλλες δυο φάλαγγες θα πετύχαιναν τους αντικειμενικούς τους σκοπούς.

Για να τρεφουν σε φυγή τις έχθρικές δυνάμεις, σχεδιάστηκε μια κυκλωτική μετωπική επίθεση ενάντια στη Χαυέσκα από μια τέταρτη φάλαγγα. Ή πιο δύσκολη δουλειά ανατέθηκε στη CNT και στη FAI, που έπρεπε να βάλουν τους άντρες τους στην πρώτη, δεύτερη και τέταρτη φάλαγγα σε παράτοξη μάχη. Ή τρίτη φάλαγγα ανατέθηκε στις υπόλοιπες πολιτικές παρατάξεις που ανήκαν στην Κεντρική Έπιτροπή των Πολιτοφυλακών, στην Έσκουέρρα, στο ΡΟΥΜ και στο PSUC.

4. Περίπου σ' ένα μήνα, έφυγον από τους στρατώνες Μπακούιν 18.000 άντρες λίγο πολύ οργανωμένοι. Μερικοί απ' αυτούς, όπως αυτοί που ανήκαν στην φάλαγγα «Τιέρα ι Λιμπεράτ» (Γή και Λευτεριά), μεταφέρθηκαν στο μέτωπο της Μαδρίτης κι από κει στο μέτωπο της Ταλαθέρα ντέ λα Ρέινα.

5. Σαντιγιάν, Έργο Άναφ. σελ. 83.

6. Αυτό ήταν ή άφετηριο, που ακολούθησε τό Συνδικάτο Μεταλλουργών της CNT, για ν' άρχισουγ να μετατρέπουν τη μεταλλουργική βιομηχανία σε πολεμική βιομηχανία. Ό Έσυγένιο Βαλλέχιο, ένας μεταλλουργός, που ήξερε πώς να χρησιμοποιήσει την Κεντρική έπιτροπή των Πολιτοφυλακών, ανάλαβε αυτή τη δουλειά. «Ό Βαλλέχιο και ό Μορτίν έκαναν μια φοβερή δουλειά, μετατρέποντας γρήγορο τις μεταλλουργικές και χημικές μας βιομηχανίες σε πολεμικές βιομηχανίες». (Γκορθία Όλιβέρ στο άρθρο που ήδη αναφέραμε).

7. Φυλλάδιο που έπανεκδόθηκε στο Δελτίο των CNT - FAI, 24 Ίούλη 1936.

5. Πρὸς τὴ Σαραγόσσα

Ἡ Σαραγόσσα εἶχε διπλὴ σημασία γιὰ τὴν Ἑπανástαση, ἀπὸ στρατηγικὴ ἀποψη καὶ γιὰ λόγους ἀλληλεγγύης. Ἦταν ἡ δευτέρη πρωτεύουσα τοῦ ἀναρχισμοῦ καὶ χιλιάδες συντρόφων ἦταν φυλακισμένοι ἐκεῖ ἀπ' τοὺς φασίστες.

Σὲ μιὰ σημαντικὴ ραδιοφωνικὴ μετάδοση, ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ ἔκανε ἐκκλήση στοὺς κατοίκους τῆς Ἀραγωνίας, παρακινώντας τοὺς μὲ πάθος στὸν ἀγῶνα «θεωρώντας ὅτι τὸ καθῆκον κάθε ἀγωνιστῆ ἐργάτη εἶναι νὰ ριχτεῖ στὴ μάχη χωρὶς νὰ ὑπολογίζει τοὺς κινδύνους». Τοὺς ὑπενθύμισε τὸ θρίαμβο πάνω στοὺς στρατιωτικοὺς στὴ Βαρκελώνη καὶ ἀνακοίνωσε τὸ σχηματισμὸ φαλαγγῶν πολιτοφυλακῶν ἀπὸ τὴ CNT πού θὰ χρησιμοποιοῦνταν γιὰ τὴν κατάληψη τῆς Σαραγόσσα. «Σὰς λέω ὅτι ὁ Ντουρρούτι κι αὐτός πού σὰς μιλάει τώρα θὰ φύγουν ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν τῶν ἐργατικῶν στρατευμάτων. Θὰ στείλουμε ἓνα σμήνος ἀεροπλάνων πού θὰ βομβαρδίσουν τοὺς στρατώνες τῆς πόλης σας». Ἄλλὰ δὲν θάπρεπε νὰ περιμένουν νὰ φτάσουν αὐτὰ τὰ στρατεύματα γιὰ νὰ βγοῦν στοὺς δρόμους. «Οἱ ἀντρες τῆς CNT καὶ τῆς FAI πρέπει νὰ πραγματοποιήσουν τὸ καθῆκον πού ἀπαιτεῖται αὐτὴ τὴ στιγμή. Χρησιμοποιεῖστε κάθε δυνατό μέσο. Μὴν περιμένετε νὰ τελειώσει αὐτός ὁ λόγος, θγῆτε ἀπὸ τὰ σπίτια σας, κάψτε, καταστρέψτε, συντρίψτε τὸ φασισμό».¹

Ἡ ἀνακοίνωση ὅτι αὐτές οἱ φάλαγγες σχηματίζονται ξεσήκωσε μεγάλο ἐνθουσιασμὸ στὴ Βαρκελώνη. Οἱ ἐργάτες ἔρχονταν ἀπὸ τὰ συνδικάτα καὶ ἀπὸ τὶς ἀμυντικὲς ἐπιτροπές γιὰ νὰ καταταχτοῦν καὶ νὰ ἐνταχτοῦν στὶς πρῶτες μονάδες. Αὐτός ὁ ἐνθουσιασμὸς ὅμως ἔπρεπε κάπως νὰ συγκρατηθεῖ καὶ ζητήθηκε ἀπὸ τοὺς πιὸ λογικοὺς ἀνθρώπους νὰ μείνουν καὶ νὰ κάνουν τὶς διάφορες δουλειές πού δὲν ἦταν δυνατό νὰ ἐγκαταλειφτοῦν.

Αὐτὴ ἡ ἐπιστράτευση ἦταν διαφορετικὴ ἀπὸ μιὰ ἐπιστράτευση πού θὰ εἶχε διαταχθεῖ ἀπὸ «ἡγῶνα». Οἱ ἐβελοντές συζητοῦσαν γιὰ ὀργανωτικὰ

θέματα μεταξύ τους. Δεν υπήρχε καμιά περίπτωση ν' αναθιώσει τό στρατιωτικό πνεύμα ή ή γραφειοκρατική διοίκηση. Ήταν διαμέσου αυτών των συζητήσεων πού, σιγά σιγά, αναπτύχθηκε ή δομή των εργατικών πολιτοφυλακών, τήν όποια διατήρησαν μέχρι τή στρατικοποίηση του 1937. Ή όργάνωση ήταν άπλή. Δέκα άντρες σχημάτιζαν μιά ομάδα μ' έναν αντιπρόσωπο επικεφαλής τους, πού τόν είχαν εκλέξει ελεύθερα. Δέκα άπ' αυτές τics ομάδες σχημάτιζαν μιά εκατονταρχία και ό επικεφαλής αυτής τής εκατονταρχίας εκλεγόταν μέ τόν ίδιο τρόπο. Πέντε εκατονταρχίες σχημάτιζαν μιά συνέλευση πού κι αυτή είχε έναν αντιπρόσωπο. Οι αντιπρόσωποι των εκατονταρχιών και ό αντιπρόσωπος τής συνέλευσης σχημάτιζαν τήν έπιτροπή τής συνέλευσης. Οι αντιπρόσωποι τής συνέλευσης μαζί μέ τό γενικό αντιπρόσωπο τής φάλαγγας σχημάτιζαν τήν έποτροπή πολέμου τής φάλαγγας.²

Ό Περές Φαρράς, ό στρατιωτικός τεχνικός τής φάλαγγας, ήταν άπαισιόδοξος. Ήταν ένας έπαγγελματίας στρατιώτης και δεν είχε έμπιστοσύνη σε μιά όργάνωση σαν κι αυτή. Ό Ντουρρούτι πολύ γρήγορα τό κατάλαβε αυτό. Και γι' αυτό, διάλεξε ως λοχία του πυροβολικού του τόν Μανζάνα, έναν άντρα πού είχε πάρει γιά πολλά χρόνια μέρος στις αντι-μιλιταριστικές έπιτροπές τής CNT. Ό Μανζάνα είχε άφομοιώσει τics άντιεξουσιαστικές ιδέες και καταλάβαινε τήν άναρχική ψυχολογία, ενώ ήταν έχθρικός άπέναντι σε ό,τιδήποτε σήμαινε διαταγή και ύπακοή. Ό Ντουρρούτι ανέθεσε τό έργο του έξοπλισμού τής φάλαγγας μέ πολεμοφόδια, πολυβόλα και πυροβολικό στό Μανζάνα και στό δάσκαλο Καρένιο. Έπρεπε επίσης νά όργανώσουν ένα σώμα γιατρών και νοσοκόμων, μέ μια χειρουργική ύπηρεσία έκτακτης ανάγκης. Ό Μανζάνα περικυκλώθηκε άπό μιά ομάδα φίλων, στρατιωτών, δεκανέων και λοχιών και άκόμη και άνώτερων στρατιωτικών, πού είχαν ένωθει μέ τics εκατονταρχίες πού είχαν σχηματιστεί. Γρήγορα δημιουργήθηκε ένα κλίμα έμπιστοσύνης άνάμεσα στό Ντουρρούτι και στό Μανζάνα, καθώς ό τελευταίος έκανε τή δουλειά του μ' έναν αντι-ολοκλη-

ρωτικό τρόπο, πού ήταν και ο τρόπος του Ντουρρούτι.

Όταν ο Περέζ Φαρράς διαφώνησε μ' αυτή την προσέγγιση, την οποία θεωρούσε πολύ φιλελεύθερη, ο Ντουρρούτι απάντησε: «Τό έχω πεί ήδη και τό επαναλαμβάνω' σ' όλη μου τή ζωή έδρασα σάν αναρχικός. Τό γεγονός ότι μου δόθηκε πολιτική ύπευθυνότητα γιά μία ανθρώπινη κολλεκτίβα δέν μπορεί ν' αλλάξει τίς πεποιθήσεις μου. Κάτω άπ' αυτούς τούς δρους είναι πού συμφώνησα νά παίξω τό ρόλο πού μου ανέθεσε ή Κεντρική Έπιτροπή τών Πολιτοφυλακών.

»Σκέφτηκα —κι αυτό πού συνέβη επιβεβαίωσε τό πιστεύω μου— ότι μία έργατική πολιτοφυλακή δέν μπορεί νά διοικηθεί σύμφωνα μέ τούς ίδιους κανόνες πού διοικείται ό στρατός. Νομίζω ότι ή πειθαρχία, ό συντονισμός και ή πραγματοποίηση ενός σχεδίου είναι αναπόσπαστα. Άλλ' αυτό δέ μπορεί νά γίνει κατανοητό μέ τούς δρους ενός κόσμου πού μόλις καταστρέψαμε. Έχουμε καινούργιες ιδέες. Νομίζουμε ότι ή αλληλεγγύη ανάμεσα στους ανθρώπους ζητνάει τήν προσωπική ύπευθυνότητα, πού ξέρει πώς νά δεχτεί τήν πειθαρχία σάν αυτόνομη πράξη.

»Η αναγκαιότητα μās επιθάλει έναν πόλεμο, έναν αγώνα πού διαφέρει άπό αυτούς πού κάναμε πριν. Άλλά ό σκοπός του αγώνα μας είναι πάντα ό θρίαμβος τής επανάστασης. Αυτό σημαίνει όχι μόνο τό θρίαμβο πάνω στον έχθρό, αλλά επίσης και μία ριζοσπαστική αλλαγή στον άνθρωπο. Για νά συμβεί αυτή ή αλλαγή, πρέπει ό άνθρωπος νά μάθει νά ζει έλεύθερα και νά αναπτύσσει μέσα του τίς δυνατότητές του σάν ένα ύπεύθυνο άτομο. Ό εργάτης στό έργοστάσιο, χρησιμοποιώντας τά εργαλεία του και διευθύνοντας τήν παραγωγή, πραγματοποιεί αυτή τήν αλλαγή στον έαυτό του. Ό πολεμιστής, όπως ό εργάτης, χρησιμοποιεί τό όπλο του σάν εργαλείο και οι πράξεις του πρέπει νά οδηγούν στους ίδιους στόχους μ' αυτούς του εργάτη.

»Στή μάχη δέν μπορεί νά δρώ σάν ένας στρατιώτης κάτω άπό διαταγές, αλλά σάν άντρας πού

ξέρει τί κάνει. Τό ξέρω δι τέν δέν είναι εύκολο νά έχουμε ένα τέτοιο αποτέλεσμα, αλλά κάπι πού δέν μπουρεί νά κάνει κάποιος μέ τά λόγια, δέν μπουρεί ποτέ νά τό κάνει διαμέσου τής θίας. "Αν ό επαναστατικός μας στρατός πρέπει νά διατηρηθεί διαμέσου του φόβου, τότε δέ θά έχουμε κάνει τίποτ' άλλο παρά μόνο ν' αλλάξουμε τό χρώμα του φόβου... Ό μόνος τρόπος γιά νά χτιστεί μιά ελεύθερη κοινωνία είναι νά απελευθερωθεί από τό φόβο».3

Ό Ντουρρουτί εκφράστηκε καθαρά. "Ήθελε νά ενώσει τή θεωρία και τήν πράξη. Σάν αναρχικός ήθελε νά μείνει πιστός στό αντιεξουσιαστικό ιδεώδες, όταν θά αναλάμβανε τή διοίκηση τής φάλαγγας τών πολιτοφυλάκων πού θά πήγαινε στό μέτωπο τής Άραγωνίας.4

Στή Βαρκελώνη οι προετοιμασίες γιά τήν αποστολή στη Σαραγόσσα προχωρούσαν. Ή Άραγωνία γρήγορα θά γινόταν τό θέατρο ενός ανελέητου αγώνα εναντίον του φασισμού. Ή Σαραγόσσα ήταν ένα στρατιωτικό όχυρό. Ήταν επίσης και τό Γενικό Στρατηγείο του 5ου στρατιωτικού τομέα, πού διοικητής του ήταν ό Στρατηγός Καμπανέλλας, ό όποιος είχε διαβεβαιώσει τή Δημοκρατική Κυβέρνηση γιά τήν άφοσίωση του στους θεσμούς της στις 17 Ίούλη. Ή κατάσταση παράμενε θολή μέχρι τήν Κυριακή στις 19 πού ό Καμπανέλλας κήρυξε πόλεμο και άρχισε ομάδικές συλλήψεις στα συνδικάτα και σ' άλλα εργατικά κέντρα. Έκτός από τή στρατιωτική της σημασία, ή Σαραγόσσα, πού θρικόταν τώρα στα χέρια τών φασιστών, ήταν μιά τροχοπέδη, γιατί εμπόδιζε τήν ένωση τής Καταλωνίας με τό Βοροά (τήν περιοχή τών Βάσκων και τις Άστουριες). Αυτές ήταν οι σπουδαιότερες βιομηχανικές περιοχές τής Ίσπανίας και ή πηγή τών πρώτων ύλων και του έξοπλισμού.

Ό Κυβερνήτης τής Σαραγόσσα (ένας δημόκράτης πού άργότερα τουφεκίστηκε από τους φασίστες) είχε υποσχεθεί νά όπλισει τους εργάτες όταν «θά έφτανε ή ώρα». Οι φασίστες επωφεληθήκαν από τήν αναποφασιστικότητα ή τό λάθος του Κυβερνήτη και ανέπτυξαν γρήγορα τις δυνάμεις

τους σ' ὄλη τήν περιοχή. Μετά ἀπό μιά σκληρή μάχη μέ τούς ὁπλους ἐργάτες, κατέλαβαν οὐσιαστικά τίς πόλεις Χουέσκα, Τερουέλ, Γιάκα, Καλαταγιούντ, Μπελοίτ, Κάσπε καί είχαν φτάσει σχεδόν στά περὶχωρα τῆς Λερίντα. Ἡ πόλη τοῦ Μπαρμπάστρο, πού ἦταν σάν ἓνα νησί ἀπέναντι ἀπὸ τή Χουέσκα, ἀντιστεκόταν. Ἡ στρατιωτική φρουρά εἶχε ἐξεγερθεῖ καί ἐμπιστεύτηκε τήν τύχη της στό λαο. Λίγοι στρατιωτικοί, ὅπως ὁ Στρατηγός Βιλλάλμπα, πιστοί στή Δημοκρατία, ἐμφύκωναν αὐτή τήν ἀντίστασι. Ἄλλὰ δὲ μπορούσαν νά κρατήσουν γιά πολύ καιρό. Νά γιατί ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τῶν Ἰσολιτοφυλακῶν πού ἤξερε τήν κατάστασι, διαζόταν νά ὀργανώσει ἀκόμη δυὸ φάλαγγες, παρόμοιες μ' αὐτή τοῦ Ντουρρούτι, γιά νά τίς στείλει σ' αὐτή τήν περιοχή.

Στίς 24 Ἰούλι στίς δέκα τό πρωί ἡ φάλαγγα τοῦ Ντουρρούτι θά ἔφευγε ἀπὸ τό Πασέο ντέ Ικραθία γιά τή Σαραγόσσα. Στίς 8 ἡ ὥρα, μιλώντας ἀπὸ τό ραδιόφωνο, ὁ Ντουρρούτι ζήτησε ἀπὸ το λαὸ τῆς Βαρκελώνης νά βοηθήσει γιά τὸν ἐφορισμὸ της φάλαγγας. Ὅλοι ἐμειναν ἐκκληκτοὶ ἀπ' αὐτή τήν ἐκκλησι. Στὴν πραγματικότητα, ἡ οἰανομή των ἐφοδίων ἐλέγχονταν ἀπ' τίς συνοικιακές ἐπιτροπές ἢ τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τῶν Πολιτοφυλακῶν. Ὁ Ντουρρούτι ἐζήγησε: «Δέν ἔχετε καταλάβει οὔτε σεις, ὅτι τό δυνατότερο ὄπλο τῆς ἐπανάστασις εἶναι ὁ ἐνθουσιασμὸς; Μιά ἐπανάστασι πετυχαίνει ὅταν ὄλοι ἐνδιαφέρονται γιά τό θριαμβὸ της καί ὁ καθένας τὸν κάνει προσωπική του υπόθεσι. Ἡ ἀνταπόκρισι τοῦ λαοῦ τῆς Βαρκελώνης θά δείξει πόσο ἐνδιαφέρεται ἡ πόλη γιά τὴν ἐπανάστασι. Θά κάνει ἀκόμη κάθε ἀντρα νά ἀντιμετωπίσει τίς εὐθύνες του καί νά καταλάβει ὅτι ὁ ἀγῶνας μας εἶναι συλλογικός κι ὅτι ἡ ἐπιτυχία του ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν προσπάθεια τοῦ καθένα. Αὐτὴ τὴν ἐννοια ἔχει ἡ ἐκκλησιή μας καί καμιά ἄλλη».⁵

Λίγο πρὶν ξεκινήσει ἡ φάλαγγα, ὁ Ντουρρούτι, πού μιλοῦσε στοὺς μεταλλουργοὺς πού βρισκόνταν στά θωρακισμένα φορτηγά, δέχτηκε τὸν Καναδὸ δημοσιογράφο Βάν Πάασεν. Ὁ Βάν Πά-

σεν δημοσίευσε τή μακριά τους συζήτηση στήν έφημερίδα «Τορόντο Νταίλυ Στάρ» κάτω από τήν επικεφαλίδα «2.000.000 Άναρχικοί πολεμάνε για τήν Έπανάσταση, λέει Ίσπανός Ήγέτης». Περιγραψε τό Ντουρρούτι σάν έναν ψηλό, μελαχρινό, καλοζυρισμένο άντρα, μέ χαρακτηριστικά Μαυριτανού. Ό Ντουρρούτι, γιός φτωχών αγροτών, πού ή φωνή του έτριζε, σχεδόν, βγαίνοντας άπ' τό λαρύγγι του, ρωτήθηκε άπό τόν Βάν Πάσεν άν πίστευε ότι θά νικούσαν τούς στασιαστές στρατιωτικούς. Ό Ντουρρούτι τού άπάντησε ότι ό θρίαμβος πάνω στους στασιαστές θά πραγματοποιούνταν στό μέτωπο τής Σαραγόσσα. Άν οι έπαναστατικές δυνάμεις έπαιρναν τή Σαραγόσσα τό Βόρειο Μέτωπο θά άπελευθερωνόταν και ή έπανάσταση θά σωζόταν, κι αυτό έπειδή τά όπλοστάσια, τά εργοστάσια πολεμοφοδίων και τά όρυχεία βρίσκονταν σ' αυτή τήν περιοχή. Τά στρατεύματα στά όποία είχε άνατεθεί ή κατάληψη τής Σαραγόσσα θά χωρίζονταν. Μιά φάλαγγα θά πήγαινε στό Νότο για νά συναντήσει τόν Φράνκο, πού προχωρούσε διαμέσου τής Άνδαλουσίας μέ τή λεγεώνα τών ζένων και τά Μαροκινά στρατεύματα. «Σέ δυό-τρεις βδομάδες ίσως νά δώσουμε τίς άποφασιστικές μάχες».

Ό δημοσιογράφος έμεινε έκπληκτος μά ό Ντουρρούτι συνέχισε: «Ναι, ένα μήνα περίπου θά κρατήσει αυτός ό Έμφύλιος πόλεμος, τουλάχιστο όλο τό μήνα Αύγουστο. Οι μάχες είναι όπλισμένες. Ό στρατός δέ μετράει πιά. Υπάρχουν δυό στρατόπεδα: πολίτες πού πολεμάνε για τή λευτεριά και πολίτες πού είναι στασιαστές και φασίστες. Όλοι οι εργάτες στήν Ίσπανία ξέρουν ότι, άν ό φασισμός θριομβήσει, θά ύπάρξει πείνα και σκλαδιά. Άλλά και οι φασίστες ξέρουν τί τούς περιμένει άν νικήσουν. Νά γιατί ό αγώνας είναι άμείλικτος και άδυσώπητος. Για μάς τό ζήτημα είναι νά νά συντρίψουμε τό φασισμό, νά τόν έξαλειψουμε και νά τόν σαρώσουμε, έτσι ώστε ποτέ πιά νά μη μπορεί νά σηκώσει τό κεφάλι του στήν Ίσπανία. Είμαστε άποφασισμένοι νά τελειώνουμε μία για πάντα μέ τό φασισμό. Ναι, και παρά τήν κυβέρνηση».

Ὁ Βὰν Πάασεν ρώτησε: «γιατί λέτε παρὰ τὴν κυβέρνησι; Δὲν πολεμᾷ αὐτὴ ἡ Κυβέρνησις τὴ φασιστικὴ ἀνταρσία;» «Καμιὰ κυβέρνησι στὸν κόσμο», ἀπάντησε ὁ Ντουρρούτι, «δὲν πολεμᾷ τὸ φασισμό μέχρι θανάτου. Ὅταν ἡ ἀστικὴ τάξι θλάπει ὅτι ἡ ἐξουσία ζεγλυστράει ἀπὸ τὰ χέρια τῆς, καταφεύγει στὴ βοήθεια τοῦ φασισμού γιὰ νὰ διατηρηθεῖ. Ἡ φιλελεύθερη κυβέρνησι τῆς Ἰσπανίας θὰ μπορούσε νὰ εἶχε κάνει ἀνίσχυρα τὰ φασιστικὰ στοιχεῖα ἀπὸ πολὺ καιρὸ. Ἀντὶ νὰ τὸ κάνει αὐτὸ ὅμως, χρονοτριβοῦσε, συμβιβαζόταν καὶ κασομεροῦσε. Ἀκόμη καὶ τώρα, αὐτὴ τὴ στιγμὴ, ὑπάρχουν ἄντρες σ' αὐτὴ τὴν Κυβέρνησι πὺ θέλουν νὰ τᾶχουν καλὰ μὲ τοὺς στασιαστές. Λοιπὸν, ποτέ δὲν ζέρεις», γέλασε, «ἴσως ἡ τωρινὴ Κυβέρνησι νὰ χρειάζεται ἀκόμη αὐτές τῖς φασιστικὲς δυνάμεις γιὰ νὰ συντρίψει τὸ ἐργατικὸ κίνημα».⁶

Ὁ δημοσιογράφος ἐπίασε ζανὰ αὐτὴ τὴν ἀντίφασσι, ζεσπώνοντας: «Ὁ Λάργκο Καμπαλλέρο καὶ ὁ Ἰνταλέθιο Πριέτο λένε ὅτι τὸ Λαϊκὸ Μέτωπο δημιουργήθηκε μόνο γιὰ νὰ σώσει τὴ Δημοκρατία καὶ νὰ ἐπαναφέρει τὴ Δημοκρατικὴ τάξι».

Ὁ Ντουρρούτι ἀπάντησε: «Μπορεῖ αὐτὴ νὰ εἶναι ἴσως ἡ γνώμη ἐκείνων τῶν κυρίων. Ἐμεῖς, οἱ συνδικαλιστές, πολεμᾶμε γιὰ τὴν ἐπανάστασι. Ζέρουμε τί θέλουμε. Γιὰ μᾶς δὲ σημαίνει τίποτα τὸ ὅτι ὑπάρχει μιὰ Σοβ. Ἐνωσι κάπου σ' αὐτὸ τὸν κόσμο, πὺ γιὰ χάρη τῆς ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἡρεμία τῶν ἐργατῶν στὴ Γερμανία καὶ στὴν Κίνα θυσίασθηκαν στὴ φασιστικὴ θαρβαρότητα ἀπ' τὸ Στάλιν. Θέλουμε τὴν ἐπανάστασι στὴν Ἰσπανία ἐδῶ καὶ τώρα, ὅχι μετὰ ἴσως ἀπὸ τὸν ἐπόμενον Εὐρωπαϊκὸ πόλεμο. Σήμερα, μὲ τὴν ἐπανάστασή μας ἀνπουχοῦμε τὸ Χίτλερ καὶ τὸ Μουσολίνι περισσότερο ἀπ' ὅτι τοὺς ἀνπουχεῖ ὁλόκληρος ὁ Κόκκινος Στρατὸς τῆς Ρωσίας. Δίνουμε ἕνα παράδειγμα στὴ Γερμανικὴ καὶ στὴν Ἰταλικὴ ἐργατικὴ τάξι πῶς ν' ἀντιμετωπίσουν τὸ φασισμό».

Ὁ Βὰν Πάασεν συμπέρανε: «Αὐτὸς ὁ ἄντρας πὺ μίλησε ἀντιπροσωπεύει μιὰ συνδικαλιστικὴ ὀργάνωσι πὺ ἔχει σχεδὸν δυὸ ἑκατομμύρια μέλη, χωρὶς τὴ συνεργασία τῶν ὁποίων δὲν θὰ μπορού-

σε να κάνει τίποτε ή Δημοκρατία, ακόμη και αν νικούσε την τωρινή στρατιωτική άνταρσία. Προσπάθησα να μάθω τις απόψεις του, γιατί είναι σημαντικό να ξέρεις τί συμβαίνει μέσα στο μυαλό των Ίσπανών εργατών, που διεξάγουν τον αγώνα. Ο Ντουρρουτί έδειξε ότι η κατάσταση μπορεί να έπαιρνε μια κατεύθυνση για την οποία λίγοι ήταν προετοιμασμένοι. Το ότι η Μόσχα δεν έχει καμιά έπιρροή πάνω στο Ίσπανικό Προλεταριάτο, είναι κάτι γνωστό. Παρόμοια, και τα πιο αξιοσέβαστα συντηρητικά κράτη στην Εύρώπη δε φαίνεται ν' άσκειν καμιά γοητεία στο άντιεξουσιαστικό συνάισθημα στην Ίσπανία».

Ο δημοσιογράφος συνέχισε ξανά τη συνέντευξη: «Περιμένετε καμιά βοήθεια από τη Γαλλία ή την Μεγάλη Βρετανία τώρα που ο Χίτλερ και ο Μουσολίνι έχουν άρχισει να βοηθάνε τους στασιαστές»; «Δέν περιμένω καμιά βοήθεια για την άντιεξουσιαστική επανάσταση από καμιά κυβέρνηση στον κόσμο», είπε βλοσυρά. «Ίσως τα συγκρουόμενα συμφέροντα των διάφορων Ιμπεριαλιστών να έχουν κάποια επίδραση στον αγώνα μας. Αυτό είναι πολύ πιθανό. Ο Φράνκο κάνει ότι μπορεί για να μπλέξει και την Εύρώπη μέσα σ' αυτή την διαμάχη. Δέν θα διστάσει να θάλει τη Γερμανία εναντίον μας. Άλλά δέν περιμένουμε καμιά βοήθεια ούτε καν και από την κυβέρνηση μας, σε τελευταία άνάλυση».

Ο Βάν Πάασεν επέμενε: «Μπορείτε να νικήσετε μόνοι σας;»

Ο Ντουρρουτί δέν άπάντησε. Χάιδεψε το πηγούνι του. Τα μάτια του έλαμψαν.

«Θά θρεθείτε καθισμένοι πάνω σ' ένα σωρό άπο έρείπια, ακόμη κι αν θριαμβεύσετε», τόλμησε να πεί ο Βάν Πάασεν για να διακόψει το ρεμβασμό του.

«Πάντα ζούσαμε σε τρώγλες και σε τρύπες στους τοίχους», είπε ήσυχα. «Θά ξέρουμε πώς να βολευτούμε για λίγο καιρό. Γιατί δέν πρέπει να ξεχνάς ότι μπορούμε και να χτίσουμε. Έμεις είμαστε που χτίσαμε αυτά τα παλάτια και τις πόλεις, έδω, στην στην Ίσπανία, και στην Άμερική και παντού».

Ἐμεῖς, οἱ ἐργάτες. Μποροῦμε νὰ χτίσουμε ἄλλα γιὰ νὰ τ' ἀντικαταστήσουμε. Καὶ καλύτερα. Δὲν φοβόμαστε καθόλου τὰ ἐρείπια. Πρόκειται νὰ κληρονομήσουμε τὴ γῆ. Δὲν ὑπάρχει ἡ παραμικρὴ ἀμφιβολία γι' αὐτό. Ἡ ἀστική τάξη μπορεῖ νὰ γκρεμιστεῖ καὶ νὰ ἐρειπώσει τὸν ἴδιο τῆς τὸν κόσμο πρὶν ἐξαφανιστεῖ ἀπ' τὸ προσκόνιο τῆς ἱστορίας. Κουβαλιμε ἕναν καινούργιο κόσμο, ἐδῶ, στὶς καρδιές μας», εἶπε ψιθυρίζοντας βραχνά. Καὶ πρόσθεσε: «Ἐκεῖνος ὁ κόσμος γεννιέται αὐτὴ τὴ στιγμή».⁷

Ἀρχίζοντας ἀπὸ τὶς 10 τὸ πρωί, οἱ ἐθελοντὲς συγκεντρώθηκαν στὸ Πασέο ντὲ Γκραθία, καὶ πολλὸς κόσμος εἶχε ἔρθει γιὰ νὰ δεῖ αὐτὴ τὴν περιέργη παρέλαση ποὺ τὴν ἀποτελοῦσαν αὐτοκίνητα, φορτηγά, ταξὶ καὶ τουριστικὰ λεωφορεῖα. Ἐπικρατοῦσε μεγάλος ἐνθουσιασμός καὶ ἡ γρήγορη νίκη στὴ Βαρκελώνη εἶχε κάνει τὸ λαὸ νὰ ἐλπίζει καὶ νὰ αἰσιοδοξεῖ. Ἡ ἐκοστρατεία στὴν Ἀραγωνία κατέληξε νὰ σημαίνει κάτι σὰν ἐκδρομὴ. Πρὸς τὸ μεσημέρι, ἡ φάλαγγα, ποὺ τὴν ἀποτελοῦσαν 3.000 ἄντρες, ἄρχισε νὰ προχωρᾷ μέσα σὲ μιὰ φρενιτίδα ἀπὸ ζητωκραυγές, ὑψωμένες γροθιές καὶ ἐπαναστατικὰ τραγούδια. Πρῶτα πήγαινε ἕνα φορτηγὸ μὲ δώδεκα νέους μέσα σ' αὐτὸ καὶ ἀνάμεσά τους ξεχώριζε ἡ Ἡράκλεια φυσιογνωμία τοῦ Χοσέ Χελλίν. Κρατοῦσε μιὰ κόκκινη καὶ μαύρη σημαία. Ἡ πρώτη ὀμάδα, ποὺ ὁ ἀντιπρόσωπός της ἦταν ὁ Ἄρης, ἐρχόταν πίσω ἀπὸ τὸ φορτηγὸ. Οἱ πέντε ἑκατονταρχίες ποὺ ἀκολουθοῦσαν θὰ ξεχώριζαν γρήγορα σὰν ἐπίλεκτη δύναμη. Αὐτοὶ ἦταν οἱ ἐργάτες τῶν ὄρυχείων τοῦ Σαλλέντ, ποὺ θὰ γίνονταν γρήγορα δυναμιτιστὲς καὶ παρτιζάνοι, καθὼς ἐπίσης καὶ οἱ λιμενεργάτες μὲ τὸν ἀντιπρόσωπό τους, τὸν Σετόνας. Ὁ Ἐλ Πάντρε προχωροῦσε ἐπικεφαλῆς τῆς τρίτης ἑκατονταρχίας. Ἦταν ἕνας πιστὸς μαχητὴς καὶ γενναῖος ἀγωνιστὴς τοῦ Πάντσο Βίλλα στὴ διάρκεια τῆς Μεξικάνικης ἐπανάστασης. Ἡ τέταρτη ἦταν ἡ ἑκατονταρχία τοῦ Χουάν Κόστα καὶ τὴν πέμπτη τὴν ἀποτελοῦσαν μεταλλουργοὶ ποὺ ἀντιπρόσωποὶ τους ἦταν ὁ νεαρὸς ἀντιεξουσιαστὴς Μουνόζ. Ἀκολουθοῦσαν ἄλλες πέντε ὀμάδες.

Ἀνάμεσα σὲ δυὸ μηχανοκίνητα ἀμάξια προχω-

ρούσε μία Ίσπανοσουίζα μέσα στην οποία ήταν ο Ντουρρούτι και ο Ταγματάρχης Περέζ Φαρράς. Ο Ντουρρούτι ήταν σιωπηλός. Καταλάβαινε την ευθύνη που είχεβάλει στα χέρια του το πεπρωμένο. Τό άνθος της αναρχικής νεολαίας της Βαρκελώνης άποτελούσε τά έβδομίντα στά έκατό της φάλαγγας του. Νέοι και γέροι, όλοι ήταν έπαναστάτες που είχαν πάρει μέρος σέ όδομαχίες. Άλλά δέν ήξεραν τίποτε για τή μάχη σέ άνοιχτό έδαφος. Ο Ντουρρούτι ήξερε ότι όταν ο έχθρός έρχόταν σ' έπαφή μαζί τους στό ύπαιθρο, ή μάχη θα έπαιρνε μία διαφορετική όψη για τούς άντρες του. Πρίν νά φύγουν, ό Ντουρρούτι τούς είξε μιλήσει συγκεντρώνοντάς τους στους στρατώνες Μπακούρνιν. Προσπάθησε νά τούς έξηγήσει τή διαφορά ανάμεσα στόν άγώνα τους στή Βαρκελώνη και σ' αυτόν που θα διεξήγαγαν στή Άραγωνία. Άλλά οι λέξεις δέν αντικαθιστούν τή έμπειρία. Μίλησε για τό τουφεκίδι, για τόν άεροπορικό βομβαρδισμό και επέμεινε στή διαφορά που υπάρχει ανάμεσα σ' ένα άστικό στρατό και στό ένοπλο προλεταριάτο.

Τό πρόβλημα της διοίκησης παρέμενε. Ή θέση του Ντουρρούτι είχε ξεκαθαριστεί και ήξερε ότι είχε τή τυφήλ ήμπιστοσύνη των άντρών του. Ήξερε ότι όταν θάδιζε μπροστά, οι άντρες του θα τόν άκολουθούσαν άκόμη κι αν τούς όδηγοΰσε στό θάνατο. Άλλά ό Ντουρρούτι δέν ήταν στρατιωτικός, ήταν έπαναστάτης. Ένας στρατιωτικός μπορεί νά στείλει τούς άντρες του στό θάνατο σ' ένα στρατιωτικό τους, νά αντικαταστήσει τις άπώλειες και ό πόλεμος θα συνεχιζόταν. Άλλά ό Ντουρρούτι ήξερε ότι οι περισσότεροι από τούς άντρες που τόν άκολουθούσαν ήταν άγωνιστές έργάτες και ότι τέτοιοι άντρες ήταν αναντικατάστατοι. Θυμήθηκε τό μάθημα που είχε διδαχτεί από τό Μάχνο. «Η διαφορά που υπάρχει ανάμεσα σ' έναν στρατιωτικό που διοικεί και σ' έναν έπαναστάτη που όδηγεί, είναι ότι ό στρατιωτικός επιβάλλεται με τή βία, ενώ ό έπαναστάτης πρέπει νά στηρίζεται τή δύναμή του στή συμπεριφορά του».

Ή φάλαγγα προχωρΰσε στό δοόμο της Λερίντα. Στα χωριά ό λαός ζητούσε νά δει τό Ντουρ-

ρούτι. Καθώς τὸν ἔβλεπαν νὰ πλησιάζει χαμογελαστός, μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἀναφωνοῦσαν ἐκλιπτικοί: «Μά, δὲν ἔχει γαλόνια!» Ἄλλοι, ποὺ ἦταν καλύτερα πληροφορημένοι, τοὺς ἀπαντοῦσαν ὅτι ἕνας ἀναρχικός ποτὲ δὲν ἔχει γαλόνια. Ὅταν οἱ ἀγρότες φαίνονταν ἰδιαίτερα εὐχαριστημένοι βλέποντας τὴν κόκκινη καὶ μαύρη σημαία, ὁ Ντουρρούτι πήγαινε γιὰ νὰ τοὺς μιλήσει: «Ὅργανώσατε τὶς κολλεκτίβες σας; Μὴν περιμένετε. Ἄρπάξτε τὴ γῆ. Ὅργανωθείτε χωρὶς ἀρχηγούς, χωρὶς ἀφέντες, χωρὶς παράσιτα. Ἄν δὲν καταφέρετε νὰ κάνετε αὐτὰ τὰ πράγματα, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ προχωρήσουμε παρακάτω. Πρέπει νὰ δημιουργήσουμε ἕναν διαφορετικὸ κόσμο ἀπ' αὐτὸν ποὺ καταστρέφουμε, διαφορετικὰ δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ σκοτώνονται οἱ νέοι στὰ πεδία τῶν μαχῶν. Τὸ πεδίο τῆς δράσης μας εἶναι ἡ ἐπανάσταση».⁸ Στὴν Ἀραγωνία, ἀκόμη καὶ πρὶν ἀρχίσουν οἱ μάχες, ἀρχίζει μιὰ νέα ζωὴ.

Μετὰ τὴν πρώτη μάχη στὴν Κάσπε καὶ μερικές ἀφιμαχίες, ἡ φάλαγγα εἶχε φτάσει σὲ ἀπόσταση δέκα ἔννια μιλίων ἀπὸ τὴν Σαραγόσσα. Ἄφησε πίσω της τὰ χωριὰ ποὺ εἶχε ἀπελευθερώσει: Κάσπε, Φράγκα, Καζντάνος, Περάλμπα, Λά Ἄλμάντα, Μπουχαράλόζ. Τὸ πρωὶ τῆς 27, καθὼς ἡ φάλαγγα ἄφηνε τὸ Μπουχαράλόζ, λίγα μίλια ἀπὸ τὸ Πίνα ντὲ Ἐμπρο, φάνηκαν στὸν οὐρανὸ τρία φασιστικὰ τρικινητήρια. Ὁ βομβαρδισμὸς σκότωσε εἴκοσι ἄντρες καὶ ἀνάγκασε τὴ φάλαγγα νὰ ἀκινητοποιηθεῖ. Μερικοὶ πολιτοφύλακες ἀρχισαν νὰ τρέχουν πανικόβλητοι. Μιὰ ἄλλη ὁμάδα πολιτοφυλάκων μεσολάβησε καὶ σταμάτησε τὸν πανικὸ καὶ τὴ φυγῆ. Ἀποφασίστηκε νὰ ἐπιστρέψουν τὰ στρατεύματα πίσω στὸ Μπουχαράλόζ καὶ νὰ ἐκμεταλλεῦτον αὐτὴ τὴν καθυστέρηση γιὰ ν' ἀνακαλύψουν περισσότερα γιὰ τὶς θέσεις καὶ τοὺς πόρους τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ Περὲζ Φαρράς πρότεινε στὸ Ντουρρούτι νὰ ἀλλάξει τὰ σχέδιά του γιὰ τὴν ἐπίθεση στὴ Σαραγόσσα καὶ νὰ δώσει καλύτερη συγκρότηση στὴ φάλαγγα, ἀλλὰ ὁ Ντουρρούτι ἀπάντησε πῶς «αὐτοὶ οἱ ἄντρες ποὺ φεύγουν τρομαγμένοι σήμερα, θὰ πολεμήσουν σὰν λιοντάρια αὔριο. Ἄλλὰ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἔξει ἕνα τέτοιο ἀποτέλεσμα ἂν τοὺς συμπεριφέ-

ρεται οὰ νὰ ἦταν τακτικοὶ στρατιῶτες, πρέπει νὰ τοὺς μεταχειρίζεται μόνο οὰν ἐπαναστάτες».⁹

Ἄπο τὸ μπαλκόνι τοῦ Δημαρχείου τοῦ Μπουχα^ϕραλὸζ μίλησε στοὺς ἀντρες του, ποὺ ἦταν συγκεντρωμένοι στὴν πλατεία: «Φίλοι μου. Κανείς δὲν ἐξαναγκάστηκε νὰ ἔρθει ἐδῶ. Ἐσεῖς διαλέξατε τὴν τύχη σας, καὶ ἡ τύχη τῆς πρώτης φάλαγγας τῆς CNT καὶ τῆς FAI εἶναι σκληρή. Ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ εἶπε ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο στὴ Βαρκελώνη ὅτι πᾶμε στὸ μέτωπο τῆς Ἀραγωνίας γιὰ νὰ καταλάβουμε τὴ Σαραγόσσα ἢ γιὰ νὰ χάσουμε τὴ ζωὴ μας σ' αὐτὴ τὴν ἀπόπειρα. Ἐπαναλαμβάνω τὸ ἴδιο πράγμα. Παρὰ νὰ ὑποχωρήσουμε, καλύτερα νὰ πεθάνουμε. Ἡ Σαραγόσσα βρίσκεται στὰ χέρια τῶν φασιστῶν καὶ ὑπάρχουν ἑκατοντάδες καὶ χιλιάδες ἐργατῶν ἐκεῖ, ποὺ ἀπειλοῦνται ἀπὸ τὰ ὄπλα τῶν φασιστῶν. Γιατὶ φύγαμε ἀπὸ τὴν Βαρκελώνη ἀν ὄχι γιὰ νὰ τοὺς βοηθήσουμε ν' ἀπελευθερωθοῦν; Αὐτοὶ μᾶς περιμένουν κι ἐμεῖς φεύγουμε πανικόβλητοι. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο δείχνετε στὸ κόσμο καὶ στοὺς συντρόφους μας τὸ πνεῦμα τῶν ἀναρχικῶν, ὑποκύπτοντας στὸ φόβο ὅταν ἀντιμετωπίζετε τρία ἀεροπλάνα;

«Ἡ ἀστική τάξη δὲν θὰ μᾶς ἀφήσει νὰ δημιουργήσουμε τὸν ἀντιεξουσιαστικὸ κομμουνισμὸ ἐπειδὴ τὸ θέλουμε. Ἡ ἀστική τάξη θὰ ἀντισταθεῖ ἐπειδὴ ὑπερασπίζει τὰ προνόμια καὶ τὰ συμφέροντά της. Ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ δημιουργήσουμε τὸν ἀντιεξουσιαστικὸ κομμουνισμὸ εἶναι νὰ καταστρέψουμε τὴν ἀστική τάξη. Μόνο τότε θὰ ἐξασφαλιστεῖ ὁ δρόμος γιὰ τὸν ἰδανικὸ μας κόσμο. Ἄφήσαμε πίσω μας τοὺς ἀγρότες, ποὺ ἀρχισαν νὰ ὑλοποιεῖν τὸ ἰδανικὸ μας. Τὸ ἔκαναν ἔχοντας ἐμπιστοσύνη ὅτι τὰ ὄπλα μας θὰ ἐξασφαλίσουν τὴ σοδιά τους. Ἄν ἀφήσουμε τὸ δρόμο ἀνοιχτὸ στὸν ἐχθρό, αὐτὸ θὰ σημαίνει ὅτι οἱ πρωτοβουλίες αὐτῶν τῶν ἀγροτῶν εἶναι ἀσκοπες, καὶ τὸ χειρότερο, οἱ κατακτιπτες θὰ τοὺς κάνουν νὰ πληρώσουν γι' αὐτὴ τὴ τὸλμη τους δολοφονώντας τους. Αὐτὸ εἶναι τὸ νόημα τοῦ ἀγῶνα, ἐνὸς ἀχαρου ἀγῶνα ποὺ δὲν μοιάζει μὲ κανέναν ἀπ' ὄσους ἔχουν διεξαχθεῖ μέχρι τώρα. Αὐτὸ ποὺ ἐγινε σήμερα εἶ-

ναι μιὰ ἀπλὴ προειδοποίηση. Στὴν πραγματικότητα, τώρα ἀρχίζει ὁ ἀγώνας. Θὰ μᾶς χτυπήσουν μὲ κανόνια. Θὰ μᾶς σφυροκοπήσουν μὲ τόννους ἀπὸ σφαίρες καὶ μερικές φορές ἴσως χρειαστεῖ νὰ πολεμήσουμε μὲ χειροβομβίδες, ἀκόμη καὶ μὲ μαχαίρια. Καθὼς ὁ ἐχθρὸς θὰ αισθάνεται ὅτι νικιέται, θὰ χτυπάει σὰν κτῆνος, θὰ δαγκώνει μανιασμένα. Ἄλλὰ ἀκόμα δὲν εἶναι κολλημένος στὸν τοῖχο καὶ πολεμáει γιὰ νὰ τὸ ἀποφύγει αὐτό. Βασίζεται στὴ βοήθεια τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γερμανίας. Ἄν ἀφήσουμε αὐτὲς τὶς δυνάμεις ν' ἀναμειχθοῦν θαθεῖα μέσα στὸν πόλεμό μας, θὰ εἶναι δύσκολο νὰ νικήσουμε τοὺς φασίστες, γιατί θὰ ἔχουν ἐφόδια ἀνώτερα ἀπὸ τὰ δικά μας.

«Ἡ νίκη μας βασίζεται στὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποία δροῦμε. Ὅσο γρηγορότερα ἐπιτεθοῦμε, τόσο μεγαλύτερη πιθανότητα ὑπάρχει νὰ νικήσουμε. Μέχρι τώρα, ἡ νίκη εἶναι μὲ τὸ μέρος μᾶς. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο πρέπει νὰ καταλάβουμε τὴ Σαραγόσσα ἀμέσως. Αὐριο δὲν θὰ ὑπάρχουν ἴδιες εὐκαιρίες μ' αὐτὲς ποὺ ὑπάρχουν σήμερα. Στὶς γραμμὲς τῆς CNT δὲν ὑπάρχουν δειλοὶ καὶ οἱ ἄντρες τῆς FAI πεθαίνουν, ἀλλὰ δὲν ὑποχωροῦν. Δὲν θέλουμε ἀνάμεσά μας ἀνθρώπους ποὺ φοβοῦνται μὲ τὴν πρώτη ἐπίθεση. Ζητῶ ἀπ' αὐτοὺς ποὺ τράπηκαν σὲ φυγή, ἐμποδίζοντας τὴν πορεία τῆς φάλαγγας, νὰ θροῦν τὸ κουράγιο καὶ νὰ ἀφήσουν τὰ ὄπλα τους, γιὰ νὰ τὰ πάρουν καλύτερα χέρια. Οἱ ὑπόλοιποι ἀπὸ μᾶς θὰ συνεχίσουμε τὴν πορεία μας. Θὰ φτάσουμε στὸ Βορρά. Θὰ ἐνώσουμε τὰ χέρια μας μὲ τοὺς συντρόφους μας στὶς Ἀστούριες καὶ θὰ κατακτήσουμε καὶ θὰ προσφέρουμε στὴν Ἰσπανία ἕναν καλύτερο κόσμο. Ζητῶ ἀπ' αὐτοὺς ποὺ θὰ γυρίσουν πίσω νὰ μὴ μιλήσουν γι' αὐτὸ ποὺ ἔγινε σήμερα, γιατί εἶναι κάτι ποὺ μᾶς γεμίζει ντροπή».

Κανείς δὲν ἔριξε τὸ ὄπλο του. Ἄλλὰ αὐτοὶ ποὺ εἶχαν τραπεῖ σὲ φυγή, ἔκλαψαν πικρὰ μπροστὰ στοὺς συντρόφους τους. Τὸ μάθημα ἦταν σκληρὸ ἀλλὰ αὐτοὶ οἱ ἄντρες ξαναγεννήθηκαν. Θὰ γίνοντουσαν ἐξαιρετικοὶ ἀντάρτες, ἀλλὰ οἱ περισσότεροὶ ἀπ' αὐτοὺς πέθαναν στὴ διάρκεια τῶν τριάντα ὄσων μηνῶν τοῦ ἀπελπισμένου ἀγώνα.¹⁰

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Σ ο λ ι ν τ ο ρ ι ν τ ά τ ' Ο μ η ρ έ ρ ο, 23 'Ιούλη 1936.

2. Χοσέ Μίρο, Ν τ ο υ ρ ρ ο ύ τ ι.

3. Στο ίδιο. Στη μορτυρία του, ο 'Αουρέλιο Φερνάντεζ συμφωνεί απόλυτο. 'Αργότερα, η 'Εμμο Γκόλντμαν χρησιμοποίησε τις ίδιες λέξεις σε μία συνέντευξη με το Ντουρρούτι. 'Ε λ ε υ θ ε ρ ι ο, Λονδίνα 'Απρίλης 1937.

4. 'Ο Κολταύφ επιτέθηκε από Ντουρρούτι γι' αυτή ακριβώς τη στάση του. Βλ. τὸ 'Η μ ε ρ ο λ ό γ ι ο τ ο ὺ 'Ι σ π α ν ι κ ο ὺ Π ο λ έ μ ο υ.

5. Μορτυρία τοῦ Πάμπλο Ρουίζ. Βλ. Σ ο λ ι ν τ α ρ ι ν τ ά τ ' Ο μ η ρ έ ρ ο, 25 'Ιούλη 1936

6. Γιά τὸ Ζήτημα τῶν «μετριοπαθῶν μέτρων» βλ. στὸ βιβλίο τῶν Πιέρ Μηρουέ καὶ 'Εμιλ Τεμίμ 'Η 'Ε π α ν ά σ τ α σ η καὶ ὁ π ὄ λ ε μ ο ς α τ ῆ ν 'Ι σ π α ν ι α, σελ. 217.

7. Τ ο ρ ὀ ν τ ο Ν τ ο ί η λ η Σ τ ά ρ, ἄρθρο τοῦ Βάν Πάσεν, «2 000.000 'Ανορχικοί Πολεμῶνε γιά τὴν 'Επανάσταση. Λέει 'Ισπανός 'Ηγέτης», 18 Αὐγούστου 1936. 'Η συνέντευξη πάρθηκε στὴ Βορκελώνη στίς 24 'Ιούλη στὴν ἔδρα τοῦ Συνδικάτου Μεταλλουργῶν, στὸ Πολάτι τοῦ Δούκα τοῦ Μεντιναθέλι.

8. Γιά τὴν ὀργάνωση τῆς φάλαγγος καὶ τὴν πορεία τῆς πρὸς τὸ Μπουχαρολόζ, χρησιμοποιοῦμε τὴν προφορική μορτυρία τοῦ Λιμπέρτο Ρουάγκ καὶ τοῦ Φρονθίθκο Σουμπράτς. Ἐπίσης, χρησιμοποιοῦμε τὰ ἄρθρα τοῦ COSME DE PAULES πού δημοσιεύτηκαν ἀπὸ τὴ CNT, στὴ Τουλούζη τὸ Νοέμβρη τοῦ 1964 καὶ τοῦ Χοσέ Μίρο, ἐργ. ἀνοφ

9. Στο ίδιο.

10. Δυὸ ἀπὸ τοὺς ὄντρες πού ἦτον πορόντες, ὁ Λιμπέρτο Ρουάγκ καὶ ὁ Πάμπλο Ρουίζ, λένε ὅτι οὗτος ὁ λόγος ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους πού ἐβγαλε ὁ Ντουρρούτι στὴ διάρκεια τῆς ζωῆς του σὰν ἀγκικάτορο καὶ ἐπανοστάτη. Χάρη σ' αὐτοὺς τοὺς μάρτυρες μπορέσαμε ν' ἀναπαρστήσουμε αὐτὸ τὸ λόγο.

6. Ἡ Φάλαγγα Ντουρρούτι

Ἡ φάλαγγα προετοιμαζόταν νὰ ζανασυνεχίσει τὴν πορεία τῆς πού τὴν εἶχε διακόψει ὁ βομβαρδισμός. Ἀλλὰ ὁ Ντουρρούτι καὶ οἱ ἄλλοι ἀντιπρόσωποι δὲν εἶχαν βγεῖ ἀκόμη ἀπὸ τὸ Δημαρχεῖο. Ὁ Στρατηγὸς Βιλλάλμπα καὶ ὁ Περὲζ Φαρράς προσπαθοῦσαν νὰ πείσουν τὸ Ντουρρούτι ὅτι τὸ νὰ ἐπιθεθοῦν στὴ Σαραγόσσα χωρὶς νὰ καλύψουν τὰ πλευρὰ τους ἦταν τελείως παράλογο. Πίστευαν ὅτι ἦταν ἀπαραίτητο νὰ περιμένουν νὰ ἔρθουν οἱ φάλαγγες «Κόκκινη καὶ Μαύρη» καὶ «Κάρλ Μάρξ». Ἡ πρώτη θὰ κάλυπτε τὰ πλευρὰ τους θόρεια τοῦ Ἐβρου καὶ ἡ δευτέρα θὰ προστάτευε τὴν ἐπίθεσή τους στὸν τομέα Ταρντιέντε – Ἀλκουμπιέρ. Κάνοντας τὴν ἐπίθεση χωρὶς αὐτὴ τὴ βοήθεια θὰ θυσίαζαν τοὺς ἀντρες ἄσκοπα. «Ὁ Ντουρρούτι πείσθηκε καὶ οἱ πολεμικὲς ἐπιχειρήσεις σταμάτησαν»! Τὸ Δημαρχεῖο τοῦ Μπουχαράλὸζ διαλέχτηκε ὡς γενικὸ στρατηγεῖο. Τὰ στρατεύματα τῆς φάλαγγας πῆραν ἀμυντικὲς θέσεις κατὰ μῆκος τοῦ μετώπου, πού γρήγορα θὰ κάλυπτε 78 χιλιόμετρα σὲ μῆκος, ἀπὸ τὴν Βελίλλα ντὲ Ἐμπρο μέχρι τὸ Μόντε Ὁσκούρο (Λεθινιένα).

Στὴ Βαρκελώνη ἡ CNT καὶ ἡ FAI ὀργάνωναν κι ἄλλες φάλαγγες γιὰ νὰ σταλοῦν στὴν Ἀραγωνία. Ἡ «Κόκκινη καὶ Μαύρη» πού τὴ διοικοῦσε ὁ ξυλουργὸς Ἀντόνιο Ὀρτίζ, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ταγματάρχη Φερνάντο Σαλαθέρα Κάμπος, θὰ καταλάμβανε τὸ θόρειο μέρος τοῦ Ἐβρου, θὰ ἐπαίρνε τὸ Μπελσιτ καὶ θὰ κάλυπτε τὴν ἀριστερὴ πτέρυγα τοῦ Ντουρρούτι. Ἡ φάλαγγα «Ἀσκάζο» θὰ στρατοπέδευε στὸ Μπαρμπάστρο καὶ θὰ ἔκανε ἐπίθεση στὴ Χουέσκα. Ὁ ξυλουργὸς Γκρεγκόριο Χόβερ καὶ ὁ φούρναρης Ντομίνγκο Ἀσκάζο θὰ ἦταν ἐπικεφαλῆς, βοηθούμενοι ἀπὸ τοὺς στρατιωτικοὺς σύμβουλους Ἐντουάρντο Μεντράνο καὶ Ἀλμπαντετρεκιού. Ὑπῆρχαν 8.000 ἀντρες σ' αὐτὲς τὲς δυὸ φάλαγγες.² Τὰ Μαρξιστικὰ κόμματα ὀργάνωναν κι αὐτὰ πολιτοφυλακὲς. Θὰ ἀναλάμβαναν τὴν εὐθύνη νὰ καλύψουν τὴ δεξιὰ πτέρυγα τῆς φάλαγγας Ντουρρούτι. Κατέλαβαν μιὰ θέση ἀπέναντι ἀπὸ τὴ γραμμὴ Λα-

θινιένα - Άλκουμπιέρ - Ταρνιέντε - Άλνουντε-
βάρ.³

Ό Ντουρρούτι είχε ήδη μετανοιώσει πού είχε ακούσει τις συμβουλές των στρατιωτικῶν συμβούλων. Όσοτόσο, επωφελήθηκε από την καθυστέρηση για νά αναδιοργανώσει τή φάλαγγα. Οι ομάδες πού αποτελοῦσαν τις ἑκατονταρχίες ἦταν ἄνισες. Δοκιμάστηκε μιὰ νέα φόρμουλα: ομάδες 25 ἀντρῶν μ' ἕναν ἀντιπρόσωπο. Τήν ἑκατονταρχία τήν ἀποτελοῦσαν 4 ομάδες, πέντε ἑκατονταρχίες (500 ἀντρες) ἀποτελοῦσαν ἕνα τάγμα. Κάθε τομέας είχε μιὰ χειρουργική ομάδα καί ἕνα πολυβόλο. Τό πυροβολικό ἀναδιοργανώθηκε κάτω ἀπό τις διαταγές τῶν λοχαγῶν Καρσελλέρ, Κόλ καί Μπατέτ. Δημιουργήθηκαν βοηθητικές ὑπηρεσίες για τόν Ἐφοδιασμό, τήν Ὑγιεινή καί τις Μεταφορές. Όλες αὐτές οἱ ὑπηρεσίες καθῶς καί τό πυροβολικό θά ὄριζαν ἕναν ὑπεύθυνο ἀντιπρόσωπο. Δημιουργήθηκε ἕνα Τεχνικό Στρατιωτικό Συμβούλιο, μέ ἀρχηγό τόν Περρέζ Φαρράς, για τό στρατιωτικό προσανατολισμό τῆς φάλαγγας καί συσπείρωσε ὄλους τοὺς ἐπαγγελματίες στρατιωτικούς τῆς φάλαγγας. Τό Συμβούλιο είχε ἀναλάβει τήν ὀργάνωση τῶν διαβιβάσεων, τήν καρτογράφηση καί ὄλ' αὐτὰ τὰ πράγματα πού ἦταν ἀπαραίτητα για τή γενική λειτουργία τῆς φάλαγγας.

Ἡ φάλαγγα είχε ἕναν γενικό ἀντιπρόσωπο πού συμβουλευόταν ὅμως πάντα τοὺς ἀπλοὺς στρατιῶτες. Ὑπῆρχε μιὰ Ἐπιτροπή τῶν Ἐκατονταρχιῶν, πού τήν ἀποτελοῦσαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ὁμάδων, μιὰ Ἐπιτροπή τῶν τομέων πού τήν ἀποτελοῦσαν ἀντιπρόσωποι ἀπό τις ἑκατονταρχίες καί τελικά ἡ Ἐπιτροπή Πολέμου τῆς φάλαγγας πού τήν ἀποτελοῦσαν ὄλοι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν τομέων καθῶς καί ὁ γενικός ἀντιπρόσωπος. Ἡ ἀρχηγία τῆς φάλαγγας βασιζόταν στήν Ἐπιτροπή Πολέμου.

Τό Στρατιωτικό Τεχνικό Συμβούλιο πού είχε ἀναλάβει νά φτιάχνει τὰ στρατηγικά σχέδια, βοηθοῦσε τήν Ἐπιτροπή Πολέμου. Σέ καμιά περίπτωση δέν μπορούσαν νά πραγματοποιηθοῦν αὐτὰ τὰ σχέδια ἂν δέν εἶχαν ἐγκριθεῖ ἀπό τήν Ἐπιτροπή Πολέμου. Ἡ ἐπαφή ἀνάμεσα στήν Ἐπιτροπή Πολέμου καί στο

Στρατιωτικό Τεχνικό Συμβούλιο ήταν συνεχής. Ένα μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Πολέμου παρακολουθοῦσε τίς συγκεντρώσεις τοῦ Στρατιωτικοῦ Τεχνικοῦ Συμβουλίου καί τὸ ἀντίστροφο. Ὅταν ἦταν ἀπαραιτήτο, ἡ Ἐπιτροπὴ Πολέμου καλοῦσε μιὰ ὀλομέλεια μὲ ὄλους τοὺς μόνιμους ἀντιπροσώπους τῶν τομέων, τὸν ἀντιπρόσωπο τοῦ Πυροβολικοῦ καί τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν βοηθητικῶν ὑπηρεσιῶν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ Πολέμου εἶχε ἐφοδιαστεῖ μ' ἓνα μόνιμο ὄργανο, ἓνα εἶδος γραφείου τὸ ὁποῖο ἀποτελοῦσαν διάφορες ὑπηρεσίες: ἡ ΡΤΤ, ἡ στατιστικὴ, ὁ τύπος κλπ. Ἡ κινητῆρια δύναμη αὐτῶν τῶν ὑπηρεσιῶν ἦταν ἡ Ἐμιλιέν Μορίν, ἡ γραμματέας καί σὺντροφος τοῦ Ντουρρούτι. Ἐκανε ἐπίσης καί χρέη διερμηνέα ὅταν ἐμφανίζονταν ζῆνοι δημοσιογράφοι ἢ προσωπικότητες. Ἡ Μόρα καί ἡ Πιλάρ Μπαλντούκε τὴ βοηθοῦσαν σ' αὐτές τίς διοικητικὲς δουλειές.

Τὸ τμήμα προπαγάνδας ἐξέδιδε καί τύπωνε ἓνα δελτίο τῆς φάλαγγας, ποὺ ὀνομαζόταν Ἐ λ φ ρ έ ν τ ε (Τὸ Μέτωπο). Ἡ δουλειὰ του ἀργότερα ἐπεκτάθηκε ὅταν ὑπῆρχε ἀσύρματος. Ὁ φρανθίθο Καρέννιο ἀνάλαβε τὴ διοίκηση αὐτοῦ τοῦ τομέα. Τὸ τμήμα προπαγάνδας εἶχε παρακλάδια μέσα σ' ὀλόκληρη τὴ φάλαγγα. Κάθε ἐκτονταρχία εἶχε ἓνα προπαγανδιστικὸ τμήμα.

Ὅλη αὐτὴ ἡ δομὴ εἶχε δημιουργηθεῖ αὐθόρμητα ἀπὸ τὴ βάση. Ἐπίσης ἀπὸ τὴ βάση ἦταν ποὺ γεννήθηκαν οἱ νέοι σχηματισμοὶ ποὺ ὀνομάζονταν εἰ δ ι κ έ ς ὀ μ ά δ ε ς, ποὺ εἶχαν ἀναλάβει τίς ἐπιθέσεις στὴν ὀπισθοφυλακὴ τοῦ ἐχθροῦ. Αὐτοὶ ἀργότερα θὰ γίνονταν ἀντάρτες, ποὺ θὰ πραγματοποιοῦσαν σημαντικὲς ἀποστολὲς στὶς περιοχὲς ποὺ ἐλέγχονταν ἀπὸ τοὺς φασίστες. Ὀνομάζονταν «Χί-εος ντέ λά Νότσε» (Παιδιά τῆς Νύχτας) καί «λά Μπάντα Νέγκρα» (ἡ Μαύρη Συμμορία). Ὁ φρανθίθο Πονζάν, ἓνας πολὺ ἱκανὸς ἀναρχικὸς ἀγωνιστὴς ἀπὸ τὴν Ἄραγωνία, εἶχε ἀναλάβει νὰ τοὺς συμβουλευεῖ. Ἀργότερα ἐνώθηκε μαζί τους καί ὁ Χοακίν Μορλάνες, ἓνας λοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ, καί ἦταν ὑπεύθυνος γιὰ σημαντικὲς ἀποστολὲς ἀντλήσεως πληροφοριῶν.

Αὐτὴ ἡ «στρατιωτικὴ» συγκρότηση τῆς φάλαγγας

γας δὲν ἱκανοποιούσε καθόλου τοὺς ζένους ἐπισκέπτες. Τὴ θεωρούσαν μὴ ἀποτελεσματικὴ καὶ καταδικασμένη σὲ ἀποτυχία. Ὁ Κολτσῶφ, πού εἶχε ἐπισκεφτεῖ τὸ Μέτωπο τὸν Αὐγουστο, γέλασε μ' αὐτὸ τὸ οχηματισμὸ τῶν Πολιτοφυλακῶν, ὅπως εἶχαν κάνει καὶ οἱ ἄστοί συνάδερφοί του. Ὅμως, ἄλλοι συγγραφεῖς πού ἦταν καλύτερα προετοιμασμένοι γιὰ νὰ καταλάβουν τὰ προβλήματα πού ἐβαζε μιὰ ἐπανάσταση, ἐπαινοῦσαν αὐτὲς τὶς ἐπαναστατικὲς μονάδες.

Ἡ μαρτυρία τοῦ Τζῶρτζ Ὀργουελ εἶναι ἡ πιὸ σημαντικὴ: «Οἱ δημοσιογράφοι πού περιφρονοῦσαν τὸ σύστημα τῶν πολιτοφυλακῶν σπάνια θυμόντουσαν ὅτι οἱ πολιτοφυλακὲς ἔπρεπε νὰ κρατᾶνε τὸ μέτωπο ἐνῶ ὁ Λαϊκὸς Στρατὸς ἐκπαιδεύταν στὰ νῶτα... Ἕνας σύγχρονος μηχανοκίνητος στρατὸς δὲ γεννιέται ἀπ' τὸ μηδέν κι ἂν ἡ Κυβέρνηση περὶμενε μέχρι νὰ ἐκπαιδεύσει τὰ στρατεύματα πού διέθετε, ὁ φράγκο δὲν θὰ εἶχε συναντήσει καμιά ἀντίσταση». Καὶ μιλώντας γιὰ τὴν αὐτοπειθαρχία τῶν πολιτοφυλακῶν, ὁ Ὀργουελ συνεχίζει: «Ἀργότερα ἐγίνε τῆς μόδας νὰ κατηγοροῦν τοὺς πολιτοφύλακες καὶ συνέπῳς νὰ προσποιοῦνται ὅτι τὰ σφάλματα πού ἐγίναν ἐξαιτίας τῆς ἐλειψῆς ἐκπαίδευσης καὶ ὄπλων ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα ἐνὸς ἐξισωτικοῦ συστήματος... Στὴν πράξη, ὁ δημοκρατικὸς 'ἐπαναστατικὸς' τύπος πειθαρχίας εἶναι πιὸ βᾶσιμος ἀπ' ὅτι νομίζουμε. Σ' ἓνα ἐργατικὸ στρατὸ ἡ πειθαρχία εἶναι θεωρητικὰ ἐθελοντικὴ... Στὶς πολιτοφυλακὲς ὁ καταναγκασμὸς καὶ οἱ καταχρήσεις πού συνεπάγεται ἓνας τακτικὸς στρατὸς δὲν θὰ μπορούσαν νὰ σταθοῦν οὔτε γιὰ μιὰ στιγμή ὕπῃρχαν οἱ κανονικὲς στρατιωτικὲς τιμωρίες, ἀλλὰ ἐφαρμόζονταν μόνο σὲ πολὺ σοβαρὲς περιπτώσεις. Ἡ 'ἐπαναστατικὴ' πειθαρχία ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πολιτικὴ συνείδηση –σὲ μιὰ κατανόηση τοῦ γ ι α τ ἱ πρέπει νὰ ἐκτελοῦνται οἱ διαταγές' χρειάζεται καιρὸς γιὰ νὰ ἐμπεδωθεῖ αὐτή, ἀλλὰ χρειάζεται ἐπίσης καιρὸς γιὰ νὰ μετατρέψεις ἓναν ἄντρα σὲ ρομπὸτ μέσα στοὺς στρατῶνες».⁵

Γι' αὐτοὺς πού ἤθελαν τὴν ἐπανάσταση νὰ προχωρήσει, ἡ ζωὴ στὶς πολιτοφυλακὲς ἀντικατόπρι-

ζε μόνον τὴν ἀταξικὴ κοινωνία τὴν ὁποία ἀναζητοῦσαν. Αὐτὴ ἦταν ἡ πηγὴ τῆς ἀντιεξουσιαστικῆς δομῆς τῆς. Ἀντίθετα οἱ θιασῶτες ἑνὸς στρατοῦ ποὺ θασιζοῦνται πάνω σὲ μιὰ ἱεραρχικὴ διοίκηση, πειθαρχία καὶ ἐξουσία, ἔχουν ὅταν μοντέλο τους τὴν κοινωνία ποὺ δέχεται τὶς ταξικὲς διακρίσεις, ἐκμετάλλευση καὶ ἀδικία.

Λίγες μέρες μετὰ τὴν ἀφίξη τῆς φάλαγγας στὴ Μπουκαραλόζ, ἐνῶ προετοίμαζε τὶς νέες δραστηριότητες ποὺ θὰ ἀναλάμβανε, τὸ στρατηγεῖο ἐγκαταστάθηκε σὲ ἕνα ἐγκαταλειμμένο σπίτι ποὺ ὀνομαζόταν Ρέντα Μονζόνα, ἀνάμεσα στὴν Μπουκαραλόζ καὶ στὴν Πίνα ντὲ Ἐμπρο. Στρατῶνες γιὰ τὶς διάφορες ὑπηρεσίες φτιάχθηκαν γύρω ἀπ' αὐτὸ καὶ στήθηκε ἕνα μηχανουργεῖο γιὰ τὶς ἐπισκευὲς τῶν αὐτοκινήτων, τῶν ὄπλων κλπ.

Στὰ χωριά τῆς Ἀραγωνίας, τὰ ὁποία εἶχαν ἀπελευθερωθεῖ, εἶχαν δημιουργηθεῖ κολλεκτίβες ποὺ τράβηξαν τὴν προσοχὴ τοῦ Ντουρρούτι ἐξαιτίας τοῦ αὐθόρμητου τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο ἔγιναν καὶ τῆς ταχύτητας μὲ τὴν ὁποία ἄρχισαν νὰ λειτουργοῦν. Συχνοὶ καὶ φιλικοὶ δεσμοὶ ἀναπτύχθηκαν ἀνάμεσα στὴ φάλαγγα καὶ στὶς κολλεκτίβες. Ἀντιπροσωπεῖες τῶν ἀγροτῶν πῆγαιναν συχνὰ στὴ φάλαγγα, μερικὲς φορές φέρνοντας τροφές, μερικὲς φορές γιὰ νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὸ Ντουρρούτι νὰ ἐπισκεφτεῖ τὴν κολλεκτίβα γιὰ νὰ μιλήσει γιὰ τὴ λειτουργία μιᾶς ἐλεύθερης κομμούνας.

Στὴ διάρκεια αὐτῶν τῶν ἐπισκέψεων ὁ Ντουρρούτι μπόρεσε νὰ καταλάβει τὸ νόημα ποὺ μπορούσε νὰ ἔχει τὸ κολλεκτιβιστικὸ κίνημα τῆς Ἀραγωνίας γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης. Πρότεινε τὸ σχηματισμὸ μιᾶς ὁμοσπονδίας τῆς Ἀραγωνίας ποὺ θὰ τὴν ἀποτελοῦσαν ὅλες οἱ κολλεκτίβες τῆς περιοχῆς. Αὐτὴ ἡ ὁμοσπονδία θὰ ἔδινε μιὰ ὀργανωτικὴ δύναμη στοὺς ἀγρότες καὶ θὰ βοηθοῦσε ἀκόμη γιὰ νὰ γίνουν σχεδία γιὰ τὴν ἀνάπτυξη μιᾶς ἀντιεξουσιαστικῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας. Ἔβλεπε ὅτι αὐτὸ θὰ δημιουργοῦσε νέες συνθῆκες ὅπου ἡ ἀλληλεγγύη ἀνάμεσα στοὺς ἀγρότες θὰ ἦταν τὸ καλύτερο εἶδος ἀμυνας ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τοῦ κολλεκτιβισμοῦ.

Γυρνώντας πίσω από μια τέτοια επίσκεψη πρότεινε στην Έπιτροπή Πολέμου να στείλει ομάδες πολιτοφυλάκων στις κολλεκτίβες για να βοηθήσουν τους αγρότες στην συγκομιδή καθώς ή στρατιωτική άπραξια τους έκανε άργόσχολους. Ή παρουσία τους εκεί θα ήταν έποικοδομητική καθώς θα μπορούσαν να πούν στους αγρότες για τους οικονομικούς στόχους της επανάστασης. Το ζήτημα συζητήθηκε πολύ. Μετά, το πέρασαν για συζήτηση στις εκατονταρχίες, έτσι ώστε οι πολιτοφύλακες να μπορέσουν να καταλάβουν την ιδέα που είχαν συλλάβει και την ανάγκη υποστήριξης αυτής της δημιουργίας. Τα αποτελέσματα ήταν καλά. Όμαδες νεαρών αντιεξουσιαστών προσφέρθηκαν έθελοντικά να γίνουν πολεμιστές - παραγωγοί. Αυτό ήταν ή αρχή εκείνου που γρήγορα θα γινόταν ή Όμοσπονδία των Κολλεκτίβων της Άραγωνίας.⁶

Οι δυο φάλαγγες που θα συνεργάζονταν με τη φάλαγγα του Ντουρρούτι έφτασαν άργα και καθυστέρησαν την επίθεση στη Σαραγόσσα. Αυτή ή καθυστέρηση εξόργισε το Ντουρρούτι, γιατί επέτρεψε στους φασίστες να ενισχύσουν τις θέσεις τους και να συνεχίσουν την καταπίεση. Αυτή ή κατάσταση είχε σαν αποτέλεσμα μια γενική άνυπομονησία και μερικές ομάδες πρότειναν στην Έπιτροπή Πολέμου να κάνουν επιθέσεις κομμάντος έναντιόν των θέσεων - κλειδιά του έχθρου. Αυτές τις επιθέσεις, που είχαν πάντα σαν στόχο την όπισθοφυλακή του έχθρου, τις πραγματοποιούσαν πάντα ή «Όμάδα Μεταλλουργών» και ή «Μαύρη Συμμορία» και άπ' αυτές τις ομάδες προέρχονται οι περίφημοι «δυναμιστές» και οι «άντάρτες» της φάλαγγας.

Στη διάρκεια αυτής της περιόδου της αναγκαστικής άπραξίας, επισκέφθηκαν το Ντουρρούτι διεθνείς πολιτικές προσωπικότητες, διάσημοι συγγραφείς, πού, εξαιτίας της αναγκαιότητας της στιγμής, είχαν γίνει ανταποκριτές έφημερίδων, όπως ή Κολτωφ και ή Έρεμπουργκ. Έπίσης, πήγαν να τον δούν και περίφημοι διεθνείς άναρχικοί, όπως ή Άγγλορωσίδα Έμμα Γκόλντμαν και ή Γάλλος Σεμπάστιαν Φώρ.

Ή άφιξη της Έμμα Γκόλντμαν συνέπεσε με το

μεγάλο έργο τής εγκατάστασης που γινότανε. «Βρήκα τὸ Ντουρρούτι μέσα σ' ένα ἀληθινὸ μελλο-σὶ δραστηριότητας. Ἄντρες πήγαιναν κι ἔρχονταν, γίνονταν συνέχεια τηλεφωνήματα στὸ Ντουρρούτι καὶ συγχρόνως ἡ τρομερὴ φασαρία ποὺ ἔκαναν οἱ ἐργάτες ποὺ τοποθετοῦσαν ἕνα ζύλινο σκελετὸ γιὰ τὸ στρατηγεῖο τοῦ δὲν σταματοῦσε ποτέ. Μέσα σ' αὐτὴ τὴ θορυβώδη καὶ συνεχὴ δραστηριότητα, ὁ Ντουρρούτι μὲ δέχτηκε σὰ νὰ μὲ ἤξερε ἀπὸ παλιά. Ἡ φιλικὴ καὶ ζεστὴ συζήτηση ποὺ εἶχα μ' αὐτὸ τὸν ἄνθρωπο ἦταν κάτι ποὺ δὲν περιμένα.

»Εἶχα ἀκούσει πολλὰ γιὰ τὴ δυνατὴ προσωπικότητα καὶ τὴν ὑπόληψη τοῦ Ντουρρούτι μέσα στὴ φάλαγγα ποὺ εἶχε τ' ὄνομά του. Ἦμουνα περιεργὴ νὰ μάθω πῶς μπόρεσε νὰ ἐνώσει δέκα χιλιάδες ἐθελοντὲς χωρὶς νὰ ἔχει καμιὰ ἐμπειρία ἢ καμιὰ ἐκπαίδευση καὶ ἰδιαίτερα ἀφοῦ δὲν εἶχε καμιὰ βοήθεια ἀπὸ τὸ στρατό. Ὁ Ντουρρούτι φάνηκε ἐκπληκτικὸς ποὺ ἐγώ, μιὰ παλιὰ ἀναρχικὴ ἀγωνίστρια, τοῦ ἔκανα μιὰ τέτοια ἐρώτηση: Ἦμουν ἀναρχικὸς σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ, ἀπάντησε, καὶ ἐλπίζω νὰ παραμείνω. Νὰ γιατί πιστεύω ὅτι θὰ ἦταν κάτι πολὺ ἀσυμβίβαστο μ' ἐμένα νὰ γίνω ἕνας στρατηγὸς καὶ νὰ διατάζω τοὺς ἄντρες μ' ἕνα στρατιωτικὸ πνεῦμα καὶ μὲ ἡλίθια πειθαρχία. Ἦρθαν μαζί μου μὲ τὴ δική τους ἐλευθέρη θέληση, ἔτοιμοι νὰ δώσουν καὶ τὴ ζωὴ τους ἀκόμη γιὰ τὸν ἀγῶνα. Πιστεύω, ὅπως πιστεύα πάντα, ὅτι ἡ ἐλευθερία γίνεται κατανοητὴ μόνο μὲ ὄρους ὑπευθυνότητας. Θεωρῶ ὅτι ἡ πειθαρχία εἶναι ἀπαραίτητη, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι μιὰ αὐτοπειθαρχία ποὺ ἐμπνέεται ἀπὸ ἕνα κοινὸ ἰδανικὸ καὶ ἀπὸ ἕνα δυνατὸ συναίσθημα ἀλληλεγγύης. Τὸ μυστικὸ τοῦ Ντουρρούτι», κατέληξε ἡ Ἔμμα Γκόλντμαν «ἦταν ὅτι εἶχε κάνει τὴν πράξη καὶ τὴ θεωρία ἕνα πράγμα».7

Ὁ τρόπος ζωῆς καὶ οἱ κοινωνικὲς σχέσεις ποὺ εἶχαν υιοθετήσῃ οἱ ἀναρχικοὶ ἐπηρέασαν καὶ τὶς ἄλλες ομάδες πολιτοφυλάκων. Οἱ δημοσίοι γράφοι ποὺ ἔρχονταν νὰ δοῦν ἕναν στρατὸ χωρὶς ἀρχηγούς καὶ πειθαρχία ἔλεγαν στοὺς ἀναρχικοὺς τῆς φάλαγγας: «Ἐσεῖς λέτε ὅτι δὲν εἶναι ἀρχηγὸς κι ὁμως τὸν ὑπακούτε». Καὶ οἱ πολιτοφύλακες ἀπαν-

τούσαν: «Τὸν ἀκολουθοῦμε ἐπειδὴ συμπεριφέρεται καλά· ἂν ἀλλάξει θὰ χάσει τὸ σεβασμὸ μας καὶ θὰ τὸν ἐγκαταλείψουμε».8

Ὅστος ὁ πόλεμος ἦταν μιὰ πραγματικότητα καὶ ὁ Ντουρρούτι ἤξερε τὰ κακὰ πού θὰ μπορούσε νὰ φέρεῖ στοὺς ἄντρες του, ἀκόμη κι ἂν ἦταν ἐπαναστάτες, γιατί ὁ πόλεμος δημιουργεῖ ἓνα εἶδος ζωῆς πού εἶναι ἐξευτελιστικό: «Ἄν αὐτὴ ἡ κατάσταση συνεχιστεῖ, ἡ ἐπανάσταση θὰ ζωφλήσει, γιατί οἱ ἄντρες θὰ φύγουν ἀπὸ δῶ περισσότερο ζῶα παρὰ ἄνθρωποι... Πρέπει νὰ θιαστοῦμε καὶ νὰ δώσουμε ἓνα τέλος σ' αὐτὸ ὅσο μπορούμε πιδ γρήγορα».9 Αὐτὲς οἱ σκέψεις τὸν γέμιζαν μὲ μιὰ ἀνυπομονησία πού τὸν κατάτρωγε. Πολλὲς νύκτες, πού δὲν μπορούσε νὰ κοιμηθεῖ, «πήγαινε στὶς φρουρὲς προφυλακῆς καὶ περνοῦσε τὶς ὥρες του μὲ τοὺς φρουροὺς, ἔχοντας τὰ μάτια του καρφωμένα σ' ἃ φῶτα τῆς Σαραγόσα. Συχνά, ἔμενε ἐκεῖ μέχρι τὸ πρωί».10

Σ' ὅλες αὐτὲς τὶς ἀνπουχίες προστέθηκε ἀκόμη μιὰ δυσκολία, πού ἔπρεπε νὰ τὴν ἀντιμετωπίσει σὰν ἀντιπρόσωπος τῆς φάλαγγας. Ἐπρεπε νὰ κάθεται καὶ ν' ἀκούει τὰ παράπονα τῶν ἀγροτῶν γιὰ τὴ συμπεριφορὰ τῶν ἀντρῶν τῆς φάλαγγας στὰ χωριά. Συνήθως ἦταν μικρὰ παραπτώματα, ἀλλὰ ἦταν ἤδη κατάφωρα σημάδια γιὰ τὰ κακὰ πού ἔφερνε μαζί του ὁ πόλεμος. Ὅταν συνέβαινε αὐτὸ προσπαθοῦσε νὰ τοὺς ἐκθέσει σ' ἓνα ὅσο τὸ δυνατό μεγαλύτερο ἀριθμὸ ἀνθρώπων ἔτσι ὥστε τὸ σύνολο νὰ σκεφτόταν γι' αὐτὰ τὰ προβλήματα.

Ἄλλὰ μερικὲς φορὲς μόνον ἡ ἀποδοκιμασία δὲν ἦταν ἀρκετή. Μιὰ μέρα βρῆκε ἓναν ἀντιπρόσωπο μιᾶς ἐκατονταρχίας πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸν τομέα του. Ὁ τελευταῖος τοῦ ἐξήγησε ὅτι πέντε ἄντρες στοὺς ὁποίους εἶχε ἀνατεθεῖ νὰ φρουροῦν μιὰ γέφυρα, εἶχαν ἐξαφανιστεῖ καὶ ὅτι αὐτὸς τοὺς ἔψαχνε. Τοὺς βρῆκαν νὰ πίνουν κρασί σ' ἓνα γειτονικὸ χωριό. Ὁ Ντουρρούτι τοὺς ρώτησε: «Ἀντιλαμβάνεστε τὴ σοβαρότητα τῆς πράξης σας; Δὲν ξέρετε ὅτι ἀπὸ τὸ νόστο πού ἐγκαταλείψατε θὰ μπορούσαν νὰ εἰσχωρήσουν οἱ φασίστες καὶ νὰ σφάζουν τοὺς συντρόφους τῶν ὁποίων ἡ ἀσφάλεια θρι-

οκόταν στα δικά σας χέρια; Δεν σ'αξίζει να ανήκετε στην φάλαγγα τής CNT. Δώστε μου τις ταυτόστές σας». Του τ'ς έδωσαν. Αυτό ήταν τὸ τελευταίο πράγμα πὸν περίμενε νὰ κάνουν. «Δὲν εἶστε οὔτε μέλη τής CNT, οὔτε ἐργάτες, οὔτε σκατά. Δὲν ἀνήκετε πιά στὴ φάλαγγα. Πηγαίνετε σπίτι σας». Αὐτοὶ ὄχι μόνο δὲν ταρακτῆκαν, ἀλλὰ ἐδείχναν εὐχαριστημένοι. Ὁ Ντουρρούτι ἐξοργίστηκε ἀπὸ μιὰ τέτοια συμπεριφορά. «Δὲν ξέρετε ὅτι τὰ ρούχα πὸν φορᾶτε ἀνήκουν στὸ λαό; Βγάλτε τὰ παντελόνια σας!» Καὶ γύρισαν πίσω στὴ Βαρκελώνη φορώντας μόνο τὰ σῶβρακά τους.¹¹

Ὁ Ντουρρούτι ἦταν ἱκανὸς νὰ μεταπηδήσει ἀπὸ τὴν πιὸ μεγάλη ὄργη στὴν ἀπόλυτη ἡρεμία. Μετὰ ἀπ' αὐτὴ τὴ σκηνὴ ζήτησε ἀπὸ τὴ Μόρα νὰ τηλεφωνήσει στὴ Βαρκελώνη. Ἦθελε νὰ μιλήσει στὸ Ρικάρντο Σάντς: «Ρικάρντο, ξέρεις ὅτι κάποιον πολιτικὸ κόμμα στὴ Σαμπαντέλλ ἔχει ὀκτῶ πολυβόλα κρυμμένα στὸ ἀρχηγεῖο του; Σοῦ δίνω 8 ὥρες προθεσμία γιὰ νὰ μοῦ φέρεις αὐτὰ τὰ πολυβόλα. Κι ἐπίσης στείλει μοῦ καὶ τρεῖς ἀγρονόμους».¹² Ἐκείνη τὴ μέρα ὁ Ντουρρούτι εἶχε ἐπισκεφτεῖ μερικές κολλεκτίβες καὶ οἱ περισσότερες ἀπ' αὐτὲς ἔκαναν παράπονα γιὰ τὸ ὅτι δὲν εἶχαν τεχνικούς. Μερικὲς εἶχαν ζητήσῃ ἀγρονόμους καὶ τεχνικούς πὸν θὰ ἦταν ἱκανοὶ νὰ τοὺς καθοδηγήσουν στὸ νέο τύπον γεωργίας πὸν ἤθελαν νὰ δοκιμάσουν. Μερικοὶ παρατήρησαν ὅτι οἱ καλύτεροὶ ἀγωνιστὲς εἶχαν φύγει ἀπὸ τὸ χωριὸ γιὰ νὰ καταταγοῦν στὶς πολιτοφυλακές. Ὁ Ντουρρούτι πῆρε τὰ ὀνόματα αὐτῶν πὸν εἶχαν καταταγεῖ στὴ δικὴ του φάλαγγα καὶ τοὺς ζήτησε νὰ παρουσιαστοῦν μπροστὰ στὴν Ἐπιτροπὴ Πολέμου: «Δὲν σ'αξίζει χρειάζομαστε στὴ φάλαγγα». Βλέποντας τὴν ἐκπληξὴν στὰ πρόσωπα τῶν ἀγωνιστῶν ἀγροτῶν ὁ Ντουρρούτι ἄλλαξε τὸν τόνο του καὶ εἶπε χαμογελώντας: «Δὲν εἶναι αὐτὸ πὸν νομίζετε. Τὸ ξέρω ὅτι εἶστε καλοὶ πολεμιστὲς, ὅτι εἶστε γενναῖοι, ὅτι ἔχετε τὸ κουράγιο νὰ ὑποστεῖτε τὰ πάντα, ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι τοῦ χωριοῦ σας οὐδὲν θέλουν πίσω. Ξέρουν ποιοὶ εἶστε καὶ ἔχετε τὴν ἐμπιστοσύνη τους. Ἡ δουλειὰ πὸν θὰ κάνετε στὰ χωριά σας εἶναι πιὸ σπουδαία ἀπὸ τὸ νὰ σκοτώνετε φασίστες. Αὐτὸ πὸν δημιουργοῦμε εἶναι ἐκεῖνο πὸν θὰ ἐπιβιώσει ἱστορικά».¹³

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Χοσέ Μίρο, Ο Ι Σ υ ν ο μ ο σ π ο ν δ ι α κ ο ι Ά ν τ ά ρ τ ε ς, σελ. 110. «Ειπώθηκε ότι (ο Ντουρρούτι) είχε συμφωνήσει να περιμένει μέχρις ότου οι φάλογγες πού θα πήγαιναν προς τὰ θόρεια του Έβρου καταλάβουν τὸ Κουίντο καὶ τὸ Μπελαιτ καὶ έρθουν ο έπαφή με μὰς γύρω ἀπὸ τίς ηηγές του Έβρου».

Ν Β. Αὐτὴ ἡ ἀκίνητοποίηση τῆς φάλογγας ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ πῖο ἀμφιλεγόμενα θέματα Δέν στάθηκε ποτὲ δυνατό νὰ θρεθεῖ ποῖς εἶχε πάρει τὴν πρωτοβουλία γι αὐτὸ τὸ στομάτιο Μερικοὶ ἄνθρωποι λένε ὅτι τὸ διάταξε ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Πολιτοφυλακῶν στὴ Βαρκελώνη Γιατὶ ἓνα ἀπὸ τὰ σχέδια πού εἰγνονταν ὅταν ὁ Ντουρρούτι ἔφυγε ἀπὸ τὴ Βαρκελώνη ἦταν μιά ἀπόβαση εἰς τὴ Μονιόρκο καὶ γιὰ νὰ γίνει αὐτὸ ἦταν ἀπαραίτητα νὰ συγκεντρωθεῖ μιά μεγάλη ποσότητα πολεμικοῦ ὕλικου.

Σύμφωνα με τὸν Χοσέ Ἄλμπερόλλα, τὸν Πολιτιστικὸ Σύμβουλο στὸ Συμβούλιο τῆς Αραγωνίας, ἦταν «λάθος νὰ κάνουμε τὸ μέτωπο στίς πεδιάδες καὶ ἔξω ἀπὸ τὰ τεῖχη τῆς Χουέσκα. Θὰ ἐκτίθονταν σὲ κινδύνους καὶ θὰ ἔπεφταν πάνω στὴ Σαραγκάσσα σὰ θύελλα. Αὐτὸ φαινόνταν δυνατόν καὶ θὰ μπορούσε νὰ ἔχει ἐπιτυχία γιατί οἱ στοισιοστὲς ἀγνοοῦσαν τὸν ἄριθμὸ τῶν ἀντιφασιστῶν ἀγωνιστῶν πού, μέσο σὲ λίγες ὥρες, εἶχαν μόλις πρόσφατα θριαμβεύσει στὴν πρωτεύουσα τῆς Καταλωνίας». (CNT, ἄρθρο τῆς 16 Ἰουνίου 1961).

Ὁ Φελίπε Ἀλδίζ, πού συμφωνεῖ με τὸν Ἄμπερόλλα, νομίζει ὅτι «ἡ πῖο σημαντικὴ πρόξη τῆς φάλογγας ἦταν τὸ γεγανός ὅτι εἶχε φτάσει στὸ Μπουχολορόζ χωρὶς νὰ σαματήσει, γιατί ἡ χώρα τοῦ Μονέγκρος, πού ἐκτείνεται ἀπὸ τὸν Έβρο ὡς τὴ Σέγκρε, καλλιεργεῖται περισσότερο με σάρι. Οἱ ἀκτές τῆς Θίνθα, ἀνάμεσα στὸν Έβρο καὶ τὴ Σέγκρε ὄχι μόνο παράγουν μιά ἀφθονή ποσότητα αταριοῦ ἀλλὰ ἀκόμη καὶ πολλὰ ἄλλα προϊόντα πού καλλιεργοῦνται ἐντοτικά ὅπως εἶναι τὰ φρούτα ἐκλεκτῆς ποιότητος. Ἡ ἐπιτυχία τῆς καλλεκτιβιστικῆς ἀπάειρας στὴν Ἀραγωνία δοσοῖστηκε σ' αὐτὸ ἀκριβῶς, τὸ γεγανός μίς εὐφορῆς ὑπαίθρου». E S P A G N E I N D O M P T E E, Αὐγουστος 1939.

2. Ἡ φάλογγο «Ἀσκόζο» ἀκολουθῶντος τὸ παράδειγμα τῆς φάλογγας «Ντουρρούτι», δέν στομάτησε στὴ Λερίντα ἀλλὰ προχώρησε κι ἔφτασε μέχρι τὸ Μπορμπάτρο Ἦταν ἐκεῖ κι ὁ Συνταγματάρχης Βιλλάλμπο καὶ ὁ Συντογυστάρχης Γκονζάλες Μορόλες. Ἦτον οἱ ἀρχηγοὶ αὐτοῦ τοῦ τμήματος ἀπὸ τὸ Τάγμα τῆς Μοντάνα, πού εἶχε μείνει πιστὸ στὴ Δημοκρατία Μέχρι νὰ φτάσει ἡ φάλογγο «Ἀσκόζο», αὐτοὶ οἱ δυὸ στρατιωτικοὶ εἶχον κάνει πολύ λίγο γιὰ νὰ ὀργανώσουν τὸ μέτωπο. Ἐγινε μιά συζήτηση καὶ ἀποφασίστηκε ὅτι οὗτοι οἱ δυὸ θὰ γίνονταν τεχνικοὶ τῆς Φάλογγας ἘΕ αἰτίας αὐτοῦ ἡ Φάλογγο ἔγινε ἡ πῖο σημαντικὴ δύναμη στὴν περιοχή.

Ἀμέσως ὄρχισε μιά περικύκλωση τῆς Χουέσκα καὶ μιά ἐπίθεση στὸ Σιετάμο Ἄφου προχώρησαν, ἔγινε μιά ὑπαχώρηση, ἀλλὰ ὀργότερα προχώρησαν πάλι χὄρη στὴ βοήθεια τῆς Διεθνούς ὀμάδας τοῦ Ντουρρούτι Λίγο μετὰ τὴν εὐφάνιση τῆς φάλογγας Ἀσκόζο, ἔφτασε μιά σημαντικὴ ὀμάδα διεθνῶν ἐθελοντῶν Ἀνάμεσά τους ἦτον καὶ μιά ὀμάδα πού ὀνομαζόταν «Δικαιοσύνη καὶ

Ἐλευθερία» με ἀρχηγό τόν σοσιαλιστή Ροσέλλι. Ἐφτασε κι ἄλλη μιὰ ομάδα Ἰταλῶν, ἐπίσης, ἀναρχικῶν, καί ἀνάμεσά τους ἦταν ὁ Καμίλο Μπερνέρι καί ὁ Φόσκο Φολάτσι. Ὁ Χάνς Μπέιμλερ, ἐπικεφαλῆς μιᾶς ομάδας Γερμανῶν ἀντιφασιστῶν, πῆγε κι αὐτός στό μέτωπο τῆς Χουέσκα. Ἀπό τήν ἀρχή κιόλας ὁ ἀγώνας ἦταν πολὺ ἀκληρῶς σ' αὐτό τόν τομέα. Ποτέ δέν ἐγινε γνωστό γιότι ἡ Χουέσκα δέν ἔπασε στό χέριο αὐτῶν τῶν δυνάμεων.

3. Οἱ μονάδες τοῦ ΡΟUM, με διοικητὴ τόν Ροβίρα, ἤσαν τὰ ὄνομα «Λίνα Ὀντένα», ἑνὸς ἀγωνιστῆ τοῦ ΡΟUM, πού εἶχε πεθάνει στὴ διάρκεια τοῦ ἀγῶνα στὴ Βαρκελώνη. Ἐφτασαν στὴν Ἀλκουμπιέρ γρήγορα ἀλλὰ ἦταν λίγοι. Ἀντίθετα ἡ Φάλαγγα Κάρλ Μάρξ (PSUC), πού ἔφυγε ἀπὸ τὴ Βαρκελώνη με 1.300 ἄντρες, ἔχασε πολὺτιμο κοινὰ κατασκηνώνοντας γύρω ἀπὸ τὴ Λερίντα, ὅπου προσπάθησαν νὰ πείσουν τοὺς στρατιῶτες πού βρισκόνταν ἀκόμη στὴν πόλη νὰ ἐνωθοῦν με τὴ Φάλαγγα.

4. Γιὰ τὴν περιγραφή τῆς δομῆς τῆς Φάλαγγας χρησιμοποιήσαμε τὸ βιβλίο τοῦ Χοσέ Μίρο, πού ἤδη ἀναφέραμε καί τὴ μαρτυρία τοῦ Χοσέ Ἐσπλούγκος, πού ἦτον ὑπεύθυνος στίς Ἐκατονταρχίες. Χρησιμοποιήσαμε ἀκόμη καί τὴ μαρτυρία τοῦ Ρικάρντο Ριόντα, πού ἦταν μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Πολέμου κτθώς καί τίς ἑκατοντάδες ἀπαντήσεις πού ἔδωσαν σ' ἕνα ἐρωτηματολόγιο πού στείλαμε, διάφορα μέλη τῆς Φάλαγγας πού ἔχουν ἐπιζητήσει.

5. Τζώρτζ Ὀργουελ: «Φόρος τιμῆς στὴν Καταλωνία, Ἄρκοιτ Μπρέις, 1952, σελ 28 καί 29

6. Ἀλάρντο Πράτς. Ε Ν Τ Ρ Ε Λ Ο Σ Κ Α Μ Π Ε Σ Ι Ν Ο Σ Δ Ε Α Ρ Α Γ Ο Ν Ἐκδόθηκε στὴ Βαρκελώνη τὸ 1937. Αὐτὸ εἶναι ἕνα ζωντανὸ ρεπορτάζ τοῦ πολέμου. Δίνει σημαντικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ ἔσκημα τῶν κολλεκτίβων στὴν Ἀραγωνία. Στὴ σελίδα 78 γράφει γιὰ τὸ Ντουρρούτι καί τὴν Ὀυσοπονδία τῶν Κολλεκτίβων: «ἀποφασίστηκε ἀπὸ τὸν λαὸ στὰ ἴδια τὰ χαρακτηριστικά τοῦ Μπουχαλορόζ ἀε μιὰ ἱστορικὴ συγκέντρωση με πρόεδρο τὸ Ντουρρούτι».

7. 20 Ν ο ε μ θ ρ η, μιὰ μπροσοῦρα. Ἐκδόσεις CNT, Βαρκελώνη 1936. Μαρτυρία τῆς Ἐυμα Γκόλντην

8. Στὰ ἴδια Μαρτυρία τοῦ Ἀντρέ Οὐλμον, ἔργο ἀναφ.

9. Μαρτυρία τῆς Ἐμιλιέν Μορίν

10. Στὰ ἴδια

11. Μαρτυρία πολλῶν πολιταφυλόκων Ὁ Ἡλίας Ἐρεμπουργκ ἐπίσης τὸ ἀνοφέρει στὸ βιβλίο του S A N U Í T T O - M B A

12. Ρικάρντο Σάντς, Ν τ ο υ ρ ρ ο ῦ τ ι, Φυλλάδιο, Ἐκδόσεις CNT, Τουλούζη 1946

13. Μαρτυρία ἑνὸς ἀγωνιστῆ τῆς CNT ἀπὸ τὴ Βολντερόμπλες (Ἀραγωνία)

7. Ἡ Ὑπόγεια Ἐπανάσταση

Μετὰ ἀπὸ δυὸ βδομάδες πολέμου στὸ μέτωπο τῆς Ἀραγωνίας τὰ πολεμοφόδια εἶχαν ἐξαντληθεῖ. Δὲν ὑπῆρχαν σφαίρες γιὰ τὰ ὄπλα, καὶ τὰ ἴδια τὰ ὄπλα, παλιὰ μοντέλα τοῦ 94, ἔπρεπε νὰ ἐπισκευάζονται συχνὰ ὅταν δὲν ἀχρηστεύονταν τελείως. Τὸ πυροβολικὸ χρησιμοποιοῦσε τὶς ὀβίδες τοῦ πολὺ οικονομικὰ καὶ τὰ πολὺ σπάνια ἀεροπλάνα ἔκαναν μόνον σύντομες πτήσεις καὶ κατάφερναν μόνον νὰ ἐξοργίζουσαν τοὺς φασίστες, ποὺ χρησιμοποιοῦσαν κιάλας τὰ Ἰταλικά καὶ τὰ Γερμανικά ἀεροπλάνα.

Οἱ φάλαγγες τῶν πολιτοφυλακῶν ποὺ ἦταν στὰ Νότια τοῦ Ἐθρου προσπαθοῦσαν νὰ καταλάβουν τὸ Μπελοῖτ, ποὺ ἀντιστεκόταν. Οἱ στασιαστὲς ἔστειλαν ἐξοπλισμὸ καὶ στρατεύματα ἀπὸ τὴ Σαραγόσα καὶ τὴν Καλαταγιούντ. Στὴν περιφέρεια γύρω ἀπὸ τὴν Ἀλκουμπιέρ, ἡ πολιτοφυλακὴ ἀντιμετώπιζε μιὰ σθεναρὴ φασιστικὴ ἀντίσταση. Οἱ φασίστες ἤξεραν ὅτι τὸ νὰ ἐγκαταλείψουν αὐτὴ τὴ θέση σήμαινε ἓνα ρήγμα ἀνάμεσα στὴ Χουέσκα καὶ τὴ Σαραγόσα ποὺ θὰ εἶχε σὰ συνέπεια τὴν ἀπώλεια τοῦ Βορρά. Στὴν περιοχὴ ποὺ βρισκόταν ἡ φάλαγγα τοῦ Ντουρρούτι ἡ ἀπραξία ἦταν τέλεια. Μόνον οἱ ἀντάρτες πραγματοποιοῦσαν μερικοὺς ὄθλους, ποὺ μερικὲς φορὲς εἶχαν μιὰ δυνατὴ ψυχολογικὴ ἐπίδραση. Ἄλλὰ τὰ στρατεύματα ποὺ ἦταν κοντὰ στὴ Σαραγόσα, χωρὶς νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον τῆς, ἀνέβαιναν ἓναν Γολγοθᾶ.

Ἐπωφελοῦμενος ἀπ' αὐτὴ τὴν ἡρεμία, ὁ Ντουρρούτι πῆγε στὴ Βαρκελώνη. Ἦθελε νὰ μελετήσῃ τὴν κατάσταση στὴν Ἀραγωνία καὶ τοὺς τρόπους μὲ τοὺς ὁποίους θάβγαϊναν ἀπ' τὸ ἀδιέξοδο, ποὺ δημιουργοῦσε ἡ ἔλλειψη πολεμικοῦ ὕλικου, μαζὶ μὲ τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Πολιτοφυλακῶν. Στὸ δρόμο του ἀπὸ τὴν Μπουχαράλὸζ στὴ Βαρκελώνη μπόρεσε νὰ καταλάβῃ πόσο εἶχαν ἀλλάξῃ τὰ πράγματα: «Ὁ οἴφουνας ποὺ εἶχε συνεπάρῃ τὸ λαὸ στὶς πρῶτες μέρες τοῦ ἀγῶνα εἶχε ἐξαφανιστεῖ. Τώρα οἱ χωριάτες καὶ οἱ ἐργάτες εἶχαν διοχετεύσει τὸν ἐνθουσιασμό τους στὴν ἀλλαγὴ τοῦ τρόπου ζωῆς τους. Εἶχαν δημιουργηθεῖ καινούργιες κοινωνι-

κές σχέσεις. Ὁ λαός, δηλαδή οἱ ἐργάτες καὶ οἱ ἀγρότες, ἦταν ὀπλισμένοι καὶ φρουρούσαν τὶς εἰσόδους καὶ τὶς ἐξόδους τῶν χωριῶν. Οὔτε «φρουροὶ ἐφόδου», οὔτε «ἀστυνομικοί», οὔτε στολές, ἀλλὰ παντοῦ ὀπλισμένοι ἄντρες.

Καθὼς περνοῦσε μέσα ἀπὸ ἓνα χωριὸ στὰ περὶχωρα τῆς Λερίντα, ὁ Ντουρρούτι σταμάτησε καὶ παρουσιάστηκε στὸν ἔλεγχο τῶν ἐργατῶν σὰν ἓνας πολιτοφύλακας ποὺ ἐρχόταν ἀπὸ τὸ μέτωπο, λέγοντας ὅτι χρειάζεται βενζίνη. Ἦθελε νὰ δεῖ πῶς ἀντιδρούσαν οἱ κάτοικοι ἐνὸς χωριοῦ ποὺ εἶχε 3.000 κατοίκους. Τοῦ εἶπαν νὰ πάει στὴν Ἐπαναστατικὴ Ἐπιτροπὴ ποὺ ἦταν στὸ παλιὸ Δημαρχεῖο. Ἐκεῖ θάπαιρνε ἓνα κουπόνι. Ὁ Ντουρρούτι διάσχιζε τὴν πλατεία. Ἦταν σχεδὸν μεσημέρι καὶ δὲν ὑπῆρχαν διαβάτες, μόνον μερικὲς γυναῖκες ποὺ ἔβγαιναν ἔξω ἀπὸ μιὰ ἐκκλησία μὲ τσάντες γεμάτες τροφίμα. Ὁ Ντουρρούτι τὶς ρώτησε νὰ τοῦ δείξουν τὸ δρόμο γιὰ νὰ πάει στὴν Ἐπιτροπὴ καὶ γιατί ἔβγαιναν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία; Ὁχι, ὄχι, δὲν ὑπῆρχε παπάς. Ὁ παπάς εἶναι στὰ χωράφια καὶ καλλιεργεῖ τὴ γῆ μαζί μὲ τοὺς ἄλλους ἀγρότες. Νὰ τὸν σκοτώσουν; Γιατί; Δὲν εἶναι ἐπικίνδυνος. Λέει ἀκόμη ὅτι θὰ παντρευτεῖ ἓνα κορμὶ ἀπὸ τὸ χωριό. Εἶναι εὐτυχισμένος μὲ τὴν καινούργια κατάσταση. Ἡ ἐκκλησία; Ἄ, ναι, ἡ ἐκκλησία. Εἶχαν κάψει ὅλους τοὺς ἀγίους. Ὁ θεὸς εἶχε ἐξαφανιστεῖ, κι ἀφοῦ ὁ θεὸς δὲν ὑπῆρχε πιά, ἡ συγκέντρωση εἶχε ἀποφασίσει ν' ἀντικαταστήσει τὸ «Ἄντιός» μὲ τὴ λέξη «Σαλούντ». Στὴν ἐκκλησία εἶχαν ἐγκαταστήσει τὸ συνεταιρισμὸ τῶν τροφίμων καὶ ἐπειδὴ ὑπῆρχε πλήρης κολλεκτιβισμὸς, ὅλοι χρησιμοποιοῦσαν αὐτὸ τὸ κῶρο.

Στὴν ἐπιτροπὴ ὑπῆρχε μόνον ἓνας ἄντρας, μᾶλλον γέρος. Ἦταν πρῶτα δάσκαλος, ἀλλὰ τὸν εἶχαν ἀντικαταστήσει δυὸ μῖνες πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση μ' ἓναν νεαρὸ δάσκαλο ἀπὸ τὴ Λερίντα. Ἀπὸ τότε δὲν ἔκανε τίποτε, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπανάσταση εἶχε προσφερθεῖ ἐθελοντικὰ γιὰ μιὰ διοικητικὴ θέση στὴν Ἐπιτροπὴ. Τὰ ἄλλα μέλη δούλευαν. Τὸ ἀπαιτοῦσε ἡ ἐποχὴ, καί, ἰδιαίτερα ἀφοῦ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς νέους τοῦ χωριοῦ εἶχαν πάει στὸ μέτωπο καὶ τὸ στᾶρι ἔπρεπε νὰ μαζευτεῖ. Ἄλλιώς, τί θὰ εἶχαν νὰ φᾶνε ὅλο τὸ χρόνο;

Ὁ Ντουρρούτι ρώτησε πῶς εἶχε ἐκλεγεί ἡ Ἐπιτροπή. Εἶχε γίνει μιὰ συγκέντρωση καὶ εἶχαν πάρει μέρος ὅλοι οἱ κάτοικοι. Πῆραν ὑπόψη τους τίς ἱκανότητες καθενὸς καὶ —σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ὁ γέρος ἐπέμενε— ἰδιαίτερα τὴ συμπεριφορὰ τους πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση. Πολιτικά κόμματα; Μερικοὶ δημοκράτες, ἴσως καὶ μερικοὶ σοσιαλιστές, ἀλλὰ ὄχι, οἱ πολιτικὲς προτιμήσεις δὲ μετροῦσαν. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀντιπροσώπευε ὅλο τὸ χωριό, κι ἔτσι ἦταν ἀπαραίτητο νὰ ἔχει τὴ γνώμη τοῦ καθενὸς. Πολιτικά κόμματα, γιὰ ποιὸ σκοπὸ; Δουλεῦει κάποιος γιὰ νὰ φάει καὶ τρώει γιὰ νὰ δουλέψει. Δὲν εἶναι διαμέσου τῶν πολιτικῶν κομμάτων πού μεγαλώνει τὸ σῆμα, πού μαζεῦνται οἱ ἐλιές, πού φροντίζονται τὰ ζῶα. Ὅχι, ὄχι, τὰ προβλήματα εἶναι συλλογικά καὶ πρέπει νὰ λύνονται συλλογικά. Ἡ πολιτικὴ διαιρεῖ καὶ τὸ χωριό θέλει νὰ ζήσει τελειῶς κολλεκτιβοποιημένο.

Ὅλοι εἶναι εὐτυχισμένοι, ἀλλὰ τί γίνεται μὲ τοὺς παλιούς ἀφέντες; Οἱ παλιοὶ ἀφέντες δὲν εἶναι εὐχαριστημένοι' δὲν τὸ λένε γιὰτὶ φοβοῦνται, ἀλλὰ μπορεῖς νὰ τὸ δεῖς στὰ πρόσωπά τους. Μερικοὶ εἶχαν μπεῖ στὴν κολλεκτίβα, ἄλλοι εἶχαν διαλέξει αὐτὸ πού τώρα λέγεται «ἀτομικισμός». Εἶχαν κρατήσει τὴ γῆ τους, ἀλλὰ πρέπει νὰ τὴν καλλιεργοῦν μόνοι τους, γιὰτὶ δὲν ὑπάρχει πιά ἐκμετάλλευση ἀνθρώπου ἀπὸ ἀνθρώπο. Κι ἂν δὲν μποροῦν νὰ καλλιεργήσουν τὴ γῆ τους; Τότε ἡ κολλεκτίβα παίρνει τὴν ἀκαλλιέργητη γῆ τους, γιὰτὶ θάταν ἐγκλημα ἀπέναντι στὴν κοινότητα νὰ τὴν ἀφήσουν νὰ ρημάξει.

Ὁ Ντουρρούτι ἔφυγε ἀπὸ τὸ χωριό. Στὸν ἔλεγχο τὸν ρώτησαν ἂν πῆρε τὸ δελτίο του. Χαμογέλασε, εἶπε «Ναί», φώναξε «Σαλούντ» καὶ τὸ αὐτοκίνητο συνέχισε τὸ ταξίδι του γιὰ τὴ Βαρκελώνη. Αὐτὴ ἡ ἐμπειρία, τοῦ νὰ βρῖσκει ἐργατικὸ ἔλεγχο, ἐπαναλαμβανόταν συχνὰ στὴν πορεία τοῦ ταξιδιοῦ του, ἀποδεικνύοντας ὅτι οἱ ἐνοπλοὶ ἐργάτες καὶ ἀγρότες ἦταν ἐκεῖνοι πού φρουροῦσαν παντοῦ. Ἡ στὰ μεγαλύτερα χωριά, ἡ ζωὴ ἦταν πιὸ περίπλοκη, ἀλλὰ οἱ κανόνες ἦταν οἱ ἴδιοι. Ἀντικαθρεφτίζοντας πάντα τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Πολιτοφυλακῶν, κά-

θε πολιτικό κόμμα και κάθε εργατική οργάνωση αντιπροσωπεύονταν στην έπιτροπή, αλλά πάντα υπάγονταν σε μιὰ μικτή αντιπροσώπευση, έτσι ώστε κάθε έγγραφο γιὰ νὰ εἶναι ἔγκυρο ἔπρεπε νὰ ἔχει τὴ σφραγιδα κάθε οργάνωσης ἢ κόμματος. Ὅσο γιὰ τὰ ἐργοστάσια, τὰ μαγαζιά καὶ τὶς ὑπηρεσίες, ὅλα εἶχαν κολλεκτιβοποιηθεῖ καὶ υπάγονταν στὶς συνελεύσεις τῶν ἐργατῶν, τὴ μόνη ἐξουσία ποὺ μποροῦσε νὰ ὀρίσει αὐτοὺς ποὺ θὰ ἀναλάμβαναν ὑπεύθυνες θέσεις καὶ ἐλεγκτικὲς δραστηριότητες.

Στὴ Βαρκελώνη ἡ εἰκόνα ἦταν ἀκόμα πιὸ θετική. Ἀκόμη καὶ στὶς πόρτες τῶν ἐργοστασίων υπάρχουν ὀπλισμένοι ἄντρες. Τὰ τρόλλεϋ καθὼς καὶ τὰ λεωφορεία λειτουργοῦσαν κάτω ἀπὸ τὸν ἐργατικὸ ἔλεγχο. Εἶχαν ἀκόμη κολλεκτιβοποιηθεῖ τὰ τραῖνα καὶ τὰ πλοία. Ἡ βιομηχανία ἦταν στὰ χέρια τῶν ἐργατῶν καὶ οἱ ὅλα τὰ παραγωγικὰ κέντρα κυματίζουν ἐμφανῶς οἱ κόκκινες καὶ μαῦρες σημαίες καθὼς καὶ ἐπιγραφές ποὺ ἀνακοίνωναν ὅτι εἶχαν πράγματι κολλεκτιβοποιηθεῖ. Ἡ ἐπανάσταση φαινόταν νὰ εἶναι καθολική. Οἱ ἀλλαγές ἦταν ἐπίσης φανερές καὶ στὶς κοινωνικὲς σχέσεις. Οἱ προηγούμενοι φραγμοὶ ποὺ συνήθως ξεχώριζαν αὐθαίρετα τοὺς ἄντρες ἀπὸ τὶς γυναῖκες εἶχαν ἐξαφανιστεῖ. Στὰ καφενεῖα καὶ σὲ ἄλλους δημόσιους χώρους ὑπῆρχε ἓνα ἀνακάτεμα τῶν φύλων, ποὺ οὔτε νὰ τὸ φανταστεῖ μποροῦσε κανεὶς προηγούμενα. Ἡ ἐπανάσταση εἶχε καθιερώσει ἓναν ἀδερφικὸ χαρακτῆρα στὶς κοινωνικὲς σχέσεις ποὺ εἶχε γίνεϊ ἀκόμη βαθύτερος μὲ τὴν πράξη καὶ ἔδεικνε καθαρά ὅτι ὁ παλιὸς κόσμος εἶχε πεθάνει, εἶχε πεθάνει γιὰ τὰ καλά. Ὅταν ὁ Ντουρρούτι εἶπε στὸν Βὰν Πάασεν ὅτι ἓνας καινούργιος κόσμος γεννιόταν, δὲν εἶχε ἄδικο καὶ ἤξερε πολὺ καλά ὅτι συνέβαινε μιὰ κατάφωρη ἐπανάσταση.

Οἱ δημοκράτες καὶ οἱ σοσιαλιστὲς ἡγέτες, ἰδιαίτερα οἱ κομμουνιστὲς ἤθελαν νὰ καταπνίξουν αὐτὴ τὴ συλλογικὴ ἔκρηξη μὲ ὅποιοδήποτε μέσο, ἀλλὰ δὲν τὰ κατάφεραν. Ἀκόμη ἔβαζαν τὰ δυνατά τους γιὰ νὰ «πλαστογραφήσουν» τὸ χαρακτῆρα τῆς ἐπανάστασης καὶ νὰ μειώσουν στὸ ἐλάχιστο τὸ πε-

δίο δράσης της λέγοντας ότι «δέν γινόταν επανάσταση στην Ίσπανία αλλά υπήρχε μόνο μιὰ ένθουσιώδης ύποστήριξη τῆς κυβέρνησης ἀπ' τὶς μάζες». Αὐτὰ περίπου εἶπε ὁ Τζέζους Χερνάντεζ, μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τὸν ἀνταποκριτὴ τῆς Ν τ ε π έ ς τῆς Τουλούζης, τὸν Αὐγούστο τοῦ 1936. Ἀλλὰ θάπρεπε κάποιος νὰ εἶναι τυφλὸς γιὰ νὰ μὴ βλέπει ὅτι ἀκόμα καὶ οἱ ἄνθρωποι εἶχαν ἀλλάξει. Αὐτὸ ἦταν κάτι ποὺ μπόρεσε νὰ παρατηρήσει ὁ Ντουρρούτι πρὶν νὰ πάει στὶς ἐπιτροπές. Μποροῦσε νὰ δεῖ πῶς σκέφτονταν καὶ ἀντιδρούσαν οἱ μάζες. Στὸ χωριὸ ποὺ ἐπισκέφτηκε, εἶχε πάρει πολὺ θεμελιωμένες ἀπαντήσεις. Μιλώντας στοὺς ἐργάτες τῶν σιδηροδρόμων, στοὺς μεταλλουργοὺς ἢ στοὺς ὑφαντουργοὺς, ἀνακάλυψε τὸ ἴδιο ἐπαναστατικὸ πάθος. Παντοῦ στὸ ἐπίπεδο τῆς θάσης, ἡ ἐπανάσταση προχωροῦσε.

Ἄφου ἐπισκέφτηκε μερικὰ βιομηχανικὰ κέντρα καὶ κόμποσα συνδικάτα, ὁ Ντουρρούτι πῆγε στὸ στρατηγεῖο τῶν CNT - FAI στὴν ὁδὸ Λαϊετάνα, ἐκεῖ ποὺ ἦταν πρῶτα τὸ ἀρχηγεῖο τῶν ἀφεντικῶν καὶ ποὺ ὀνομάζονταν Κάζα Κάμπο. Στὴν εἰσοδο καὶ στὸν προθάλαμο υπῆρχε μιὰ ἐντυπωσιακὴ ἐνοπιη δύναμη. Τὸν ἀέρα δονοῦσε μιὰ ἀτμόσφαιρα μεγάλης δραστηριότητος. Κατὰ κάποιον τρόπο ἡ «Κάζα CNT - FAI» εἶχε γίνει τὸ ζωτικὸ κέντρο τῆς Βαρκελώνης καὶ τῆς Καταλωνίας. Μποροῦσε κάποιος νὰ διαβάσει στὸ τοῖχο μιὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὴ ἐπιγραφή: «Νῶσαι σύντομος, σύντροφε. Ἡ ἐπανάσταση δέν γίνεται μὲ τὰ λόγια ἀλλὰ μὲ τὶς πράξεις».²

Ἀλλὰ δέν ἦταν ὁ μηχανισμὸς ποὺ θὰ γεννοῦσε μιὰ γραφειοκρατία, ἡ ὁποία θὰ κατέστρεφε τὴν ἐπανάστασι. Ὁ Ντουρρούτι εἶχε μακρὲς συζητήσεις μὲ τὸν Μαριάνο Ρ. Βάσκουεζ πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα. Ὁ Γενικὸς Γραμματέας τῆς CNT συμφώνησε ὅτι υπῆρχε περίπτωση νὰ βυθιστοῦν μέσα στὸ δάλτο τῆς γραφειοκρατικῆς ρουτίνας. Ἀλλὰ δέν υπῆρχε ἄλλος τρόπος γιὰ νὰ λειτουργήσουν, γιὰτὶ ἡ CNT εἶχε γίνει κάτι ἀναπόσπαστο ἀπ' τὴ λύση ὄλων τῶν τοπικῶν καὶ περιφερειακῶν προβλημάτων. Ὅλα τὰ παραγωγικὰ κέντρα τὰ ἔλεγχαν οἱ ἐργάτες. Τὰ συνδικάτα ἔπρεπε νὰ μελετήσουν ὅλα τὰ προβλή-

ματα που προέρχονταν από την οικονομική διοίκηση και την πορεία όλης αυτής της συγκρότησης. Ή λειτουργία τους δεν ήταν τέλεια κι είχαν επίσης υπερβολικό προσωπικό. Άλλα όλ' αυτά πήγαζαν από την καινούργια κατάσταση που δημιουργήθηκε από την επανάσταση μαζί με τα καινούργια και αναπόφευκτα προβλήματα.

Στην πραγματικότητα ο μηχανισμός δεν ήταν συγκεντρωτικός. Κάθε όργανωση ελέγχονταν από τα συνδικάτα. Οι άνθρωποι που δούλευαν εκεί πληρώνονταν ακόμη από τις επιχειρήσεις όπου είχαν δουλέψει πριν και η διοίκησή τους ελέγχονταν από την εργοστασιακή συνέλευση. Συνεπώς, ο έλεγχος έρχόταν απ' τη βάση. Ο Ντουρρουτί κατάλαβε ότι ο Μαριάνο είχε συνειδηση του κινδύνου: «Η επανάσταση δοκίμαζε τον άναρχισμό. Υποσπρίξαμε την επανάσταση για πολλά χρόνια και τώρα, τη στιγμή της αλήθειας, δεν μπορούμε ν' αποφύγουμε την ευθύνη της καθοδήγησής της. Ελπίζουμε ότι η ποιότητά μας εάν αγωνιστές θα μας προστατέψει από τον προσωπικό έκφυλισμό. Περισσότερο παρά ποτέ, η κατάσταση σήμερα απαιτεί συνεχή παρακολούθηση της δομής απ' τη βάση. Ο μόνος τρόπος για να φυλάξουμε την όργανωση από τον υποσκελισμό των απλών αγωνιστών είναι οι τελευταίοι να ελέγχουν ενεργητικά τους αγωνιστές που ή επανάσταση τοποθέτησε σε ήγετικές θέσεις».3 Ο Ντουρρουτί έφυγε έχοντας πειστεί ότι, μέχρι τώρα, ο θρίαμβος δεν είχε γυρίσει τα κεφάλια των άναρχικών αγωνιστών, που μέσα σε μία στιγμή είχαν γίνει τα βασικά κέντρα της καινούργιας κατάστασης.

Δυσκολεύτηκε ν' αναγνωρίσει τον Γκαρθία Όλιβέρ, που είχε εγκαταστήσει το Στρατηγείο του στη Ναυτική Σχολή. Είχε αναλάβει άτελειωτα καθήκοντα που απαιτούσαν συνεχή δουλειά. Όλοι οι αντιπρόσωποι της CNT και της FAI, που έρχονταν στην Κεντρική Έπιτροπή των Πολιτοφυλακών για να συζητήσουν τα προβλήματα που έβαζε ο πόλεμος, ήθελαν να μιλήσουν στον ίδιο τον Γκαρθία Όλιβέρ και όχι στους γραμματείς. Ήθελαν να σιγουρευτούν ότι τα προβλήματά τους δεν θα ξεκινούνταν με-

σα σ' ένα φάκελλο. Ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ δὲν εἶχε καιρὸ οὔτε γιὰ νὰ ζυριστεῖ. Σὲ μιὰ γωνιά τοῦ δωματίου εἶχε ἕνα κρεβάτι ἐκστρατείας, ὅπου ἀναπαύονταν λίγες ὥρες τὴ νύχτα, μετὰ τὴν καθημερινὴ συγκέντρωση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Πολιτοφυλακῶν.

Ὁ Ντουρρούτι ἔθεσε ἀμέσως τὸ σημαντικὸ θέμα γιὰ τὴν ἐπίθεση στὴ Σαραγόσσα στὸν Γκαρθία Ὀλιβέρ τὴ σπουδαιότητα ποὺ εἶχε ἡ κατάληψη τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἀραγωνίας, τὴν ἀνάγκη γιὰ πολεμικὸ ὑλικὸ κ.λπ. Ἔμαθε ἀπὸ τὸν Γκαρθία Ὀλιβέρ ὅτι ἡ ἐπίθεση κατὰ τῆς Σαραγόσσα εἶχε ἀναβληθεῖ. Προετοιμαζόταν ἡ κατάληψη τῆς Μαγιόρκα. Στὴν πραγματικότητα, αὐτὴ ἡ ἐπιχείρηση ἦταν περισσότερο σημαντικὴ ἀπὸ στρατιωτικὴ ἀποψη. Μ' αὐτὴ τὴν ἐπίθεση ὁ πόλεμος θὰ ἐξαπλωνόταν καὶ ἡ Ἰταλία θὰ ἀναγκαζόταν νὰ ἀναμικθεῖ ἄμεσα. Ἡ Ἀγγλία δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἀνεχθεῖ τὴν Ἰταλικὴ παρουσία στὴ Μεσόγειο καὶ στὴ συνέχεια θὰ ἀνακατευόταν κι αὐτὴ. Τὸ πεπρωμένο τῆς ἐπανάστασης ἀποφασιζόταν τώρα ἔξω ἀπὸ τὴν Ἰσπανία. Ἦταν ἐπίσης ἀπαραίτητο νὰ προσπαθήσουν καὶ νὰ πραγματοποιήσουν μιὰ ἐξέγερση στὸ Μάρκο.

Ὁ Ντουρρούτι παρατήρησε ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ καὶ οἱ Γάλλοι θὰ μπορούσαν εὐκόλα νὰ ἔρθουν σὲ μιὰ συμφωνία μὲ τοὺς Ἰταλοὺς γιὰ νὰ περιορίσουν τὴν ἐπέκταση τῆς σύγκρουσης. Καὶ μετὰ ἡ ἐπιχείρηση στὴ Μαγιόρκα ἦταν πολὺ ριψοκίνδυνη ἐνῶ ἡ κατάληψη τῆς Σαραγόσσα ἦταν κάτι ζωτικὸ γιὰ τὴν κατάκτηση τοῦ Βορρά. Ἄν ἔρχονταν σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ Μπιλμπάο καὶ τὶς Ἀστουρίες, θὰ μπορούσαν μετὰ νὰ τρασήξουν πίσω τὶς δυνάμεις τοῦ Φράνκο πρὸς τὸ Νότο καὶ νὰ δώσουν μιὰ ἀποφασιστικὴ μάχη στὴν Ἀνδαλουσία. Ὅταν θὰ ἦταν κύριοι τῆς χερσονήσου, θὰ μπορούσαν νὰ ἀντισταθοῦν σ' ἕναν διεθνὴ ἀποκλεισμό.

Δυὸ διαφορετικὲς ἀπόψεις θρέθηκαν ἀντιμέτωπες. Ἡ μιὰ ἦταν ἡ κρατικὰ ἐλεγχόμενη στρατηγικὴ τοῦ Γκαρθία Ὀλιβέρ. Ἡ ἄλλη ἦταν μιὰ ἐπαναστατικὴ ἀποψη. Ἡ τραγωδία τοῦ ἀγωνιστῆ ἀναρχικοῦ ἄρχιζε. Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα ἡ ἐπανάσταση θὰ ὑπο-

τάσσονταν στα απρόβλεπτα του πολέμου. Ο Γκαρθία Όλιβερ υπενθύμιζε στον Ντουρρουτί ότι η απόψη του ήταν αυτή που είχε υιοθετηθεί από τη CNT στις 20 'Ιούλη' τό να δεχτούν τη συνεργασία με τὰ διάφορα πολιτικά κόμματα σήμαινε ότι θὰ ἐγκατέλειπαν τὴν ἐπανάσταση. Ὅταν ἡ ομάδα τους, ἡ «Νοζότρος» ὑποστήριζε ότι ἦταν ὑπὲρ τῆς ἐπανάστασης, οἱ πιθανότητες ἦταν ἀβέβαιες ἀλλὰ ἡ συμπεριφορά τους ἦταν σωστὴ καὶ συμφωνοῦσε μὲ τὸ ἀναρχικὸ ἰδανικόν. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς θεωρίας τους μπορεῖ νὰ εἶχε ὀδηγήσει σὲ μιὰ περιπέτεια ποὺ θὰ εἶχε σὰν κατάληξη τὴν πολιορκία τῆς Βαρκελώνης. Ἄλλὰ ἐπίσης μπορεῖ νὰ προκαλοῦσε μιὰ συντριπτικὴ ἐπίθεση ἐναντίον τῆς Σαραγόσσα καὶ ἀν ὑπῆρχε μιὰ κοινὴ δράση μὲ τὸ Λεβάντε, ἓνα μέρος τῆς χερσονήσου θὰ παρέμενε κάτω ἀπὸ ἓνα ἐπαναστατικὸ καθεστῶς. Αὐτὴ ἡ λύση εἶχε ἀπορριφθεῖ ἀπὸ τὴν πλειοψηφία. Εἶχε υιοθετηθεῖ ἡ θέση τοῦ Σαντιγιάν, δηλαδὴ, μιὰ συνεργασία μὲ τις διάφορες πολιτικὲς ομάδες.⁴

Ἡ CNT καὶ ἡ FAI, ἐπειδὴ εἶχαν συμμαχήσει μὲ τὰ πολιτικὰ κόμματα, λειτούργησαν σὰ φραγμὸς γιὰ τὴν ἐξάπλωση τῆς ἐπανάστασης. Στὴν κατάλληλη στιγμή δὲν ἤξεραν πῶς νὰ δώσουν μιὰ ἐπαναστατικὴ συνέχεια στὸ θρίαμβο τῆς Βαρκελώνης. Ἐπρόκειτο νὰ παραμείνουν σ' ἓνα εἶδος ἔντασης, ἐνῶ περίμεναν τὴν ἔγερση τῶν φασιστῶν. Πῶς ἦταν δυνατόν νὰ χτυπήσουν τὸν ἐχθρό, ποὺ ἦταν ἐφοδιασμένος μ' ἓναν ἐξαιρετικὸ στρατιωτικὸ μηχανισμό; Ἡ Καταλωνία δὲ διέθετε καμιά ἀπ' τις πρῶτες ὕλες ποὺ ἦταν ἀπαραίτητες γιὰ μιὰ πολεμικὴ βιομηχανία. Τοὺς ἔλειπαν ἐπίσης καὶ τὰ χρήματα, μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ἀγόραζαν πολεμικὸ ὑλικὸ ἀπ' τὸ ἐξωτερικόν. Ἄν διάλεγε τὸν ἐπαναστατικὸ δρόμο, ἡ CNT μπορεῖ νὰ εἶχε ξεσηκώσει τὸ λαὸ τῆς Μαδρίτης καὶ νὰ εἶχε δημιουργήσει ἓνα Ἀμυντικὸ Συμβούλιο παρόμοιο μ' αὐτὸ τῆς Βαρκελώνης καὶ νὰ χρησιμοποιοῦσε ἀπὸ τότε τὸ Δημόσιο Ταμεῖο. Ἄλλὰ μὲ τὴν λύση τῆς συνεργασίας ἡ CNT εἶχε τὰ χέρια της δεμένα, γιατί ἡ πρωτοβουλία εἶχε δοθεῖ στὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα, τὸ ὁποῖο ἦταν ἓνας δηλωμένος ἐχθρὸς τῆς ἐπανάστασης καὶ ὁπαδὸς τῆς διατήρησης τῆς ἀστικής κυβέρνησης τῶν Τζιρόλ - Ἀζάνια.

“Ετσι όπως ήταν τα πράγματα, δεν υπήρχε άλλος τρόπος παρά ν’ αφήσουν τα γεγονότα νά εξελιχτούν μόνα τους. Ήταν απαραίτητο νά παραμείνουν στην Κεντρική Έπιτροπή τών Πολιτοφυλακών και νά χρησιμοποιήσουν την ένοπλη δύναμη του λαού σά συνεχή άπειλή έναντιόν μις πιθανής άπόπειρας γιά την άποκατάσταση του παλιού καθεστώτος. Και ήταν απαραίτητο νά οργανώσουν την οικονομία, πού ήταν κιάλας στά χέρια τών εργατών, και νά δημιουργήσουν μιá ένοπλη μονάδα έπαγρύπνησης πού θά έλέγχονταν άπ’ τά συνδικάτα.

“Αλλά ό Γκαρθία Όλιβέρ είπε ότι όλ’ αυτά πρέπει νά γίνουν μέ νόμιμο τρόπο. Μέ άλλα λόγια, ήταν απαραίτητο νά οδηγήσουν την επανάσταση στό στόχο της, άλλα κρυφά. Ό Ντουρρούτι βρήκε αυτή τή φόρμουλα γελοία: θά ήταν παρόμοια μέ μιá παράνομη FAI στή διάρκεια τής Δημοκρατίας! “Όλοι ήξεραν τούς κυριώτερους άγωνιστές της. Είπε «Κανείς δεν θά ξεγελαστεί. Όταν οι εργάτες απαλλοτριώνουν την άστική τάξη, όταν κάποιος επιτίθεται στην ζένη περιουσία, όταν ή δημόσια τάξη βρίσκεται στά χέρια τών εργατών, όταν ή έθνοφρουρά έλέγχεται άπ’ τά συνδικάτα, όταν, τέλος, κάποιος βρίσκεται μέσα στή διαδικασία μις επανάστασης πού γίνεται από τή βάση, πώς είναι δυνατόν νά δώσεις σ’ όλα αυτά μιá νόμιμη βάση; Ή νομιμότητα θά έδινε δύναμη στην κυβέρνηση τής Τζενεραλιντάτ, άδυνατιζοντας τή δύναμη τής Κεντρικής Έπιτροπής τών Πολιτοφυλακών, ένωματώνοντας την οικονομία, πού τώρα τή διευθύνουν οι εργάτες, μέσα στον Κρατικό μηχανισμό. Αυτό τελικά θά σήμαινε ότι ή CNT όχι μόνον θά δυνάμωνε την έξουσία του Κράτους, άλλα επίσης ότι αυτό θά είχε στά χέρια του τόν έλεγχο τής οικονομίας, οδηγώντας τη σ’ ένα είδος κρατικής σοσιαλιστικής οικονομίας».

“Ο Γκαρθία Όλιβέρ παραδέχτηκε ότι τά συμπεράσματα του Ντουρρούτι ήταν σωστά και ότι ή άποψή τους ήταν τελείως αντίθετη μέ την άποψη του Σαντιγιάν. “Αν συνέχιζε νά πραγματοποιείται ή πολιτική του Σαντιγιάν, θά έμεναν αντίθετοι όσο περισσότερο μπορούσαν, προετοιμαζόμενοι, όσο καλύτερα μπορούσαν, γιά τό τελικό χτύπημα. Μέ την ύποσπήριξη τών μαζών τό πνεύμα τής επανάστα-

σης έπρεπε νά κρατηθεί ζωντανό, ενώ θα διατηρούσαν μιá δυαδική δομή έξουσίας, την έξουσία του λαού και την έξουσία των επίσημων οργανώσεων.

Παρόλα αυτά, ό Ντουρρούτι σκέφτηκε ότι ήταν απαραίτητο νά εκμεταλλευτεί την επόμενη όλομέλεια της CNT και τής FAI για νά βάλει άκόμη μιá φορά τó ουσιαστικό ζήτημα τής επανάστασης. Κρατούσαν τά άτού: μιá ένοπλη έργατική τάξη. Ή Βαλέντσια είχε δημιουργήσει μιá λαϊκή έπιτροπή παρόμοια μέ την Κεντρική Έπιτροπή των Πολιτοφυλακών πού υπήρχε στη Βαρκελώνη. Για τόν Ντουρρούτι, τó ζήτημα ήταν νά δημιουργήσει μιá ισχυρή άντιπολίτευση μέσα στην Όλομέλεια και ν' αναγκάσει τούς άγωνιστές ν' άντιμετωπίσουν τó πρόβλημα.

Σ' αυτή την όλομέλεια, τόν Αύγουστο τού 1936, συνειδητοποίησαν όλοι τή σοβαρότητα τής περίπτωσης. Συγχρόνως, είδαν ότι ή άσαφής κατάσταση στην Καταλωνία δέν μπορούσε νά συνεχιστεί, μέ τή Τζενεραλιντάτ νά διατηρεί συμβολικά τόν Έλεγχο ενώ την πραγματική ήγεσία την είχε ή CNT. Κι έτσι ό Ντουρρούτι και ό Γκαρθία Όλιβέρ έθεσαν τó ζήτημα χωρίς περιστροφές: ήταν άπαραίτητο νά αναλάβουν πλήρη υπευθυνότητα και νά θγούν άπό τή νάρκη πού δημιουργούσε ή συνεργασία μέ τις οιάφορες πολιτικές ομάδες, μιá συμμαχία πού ήταν μόνο ένας τρόπος διασκορπισμού τής ένεργητικότητας και άποπροσανάτλιζε την ίδια την επανάσταση.

Ό Σαντιγιάν ώστόσο επέμενε στην άποψή του. Παρά τά άρνητικά άποτελέσματα πού είχε ή θεωρία του τής «συνεργασίας», νόμιζε ότι αυτός ήταν ό μόνος τρόπος για ν' άποφύγουν έναν εμφύλιο πόλεμο ανάμεσα στους ίδιους τούς άντιφασίστες. Αύτ ή δραματική έμφαση έμπόδισε την αναθεώρηση των συμφωνιών τής 20 Ίούλη. Για νά πραγματοποιήσουν συγχρόνως τόν πόλεμο και την επανάσταση προτάθηκε μιá νέα φόρμουλα: μιá συμμαχία μέ την UGT για νά δημιουργήσουν μαζί μιá όργάνωση πού θα όνομαζόταν Έθνικό Συμβούλιο Άμυνας, πού θ' αναλάμβανε την κυβέρνηση.

Οι ύποστηρικτές αυτής τής τακτικής ύπολόγισαν ότι ή βάση των συνδικάτων τής UGT ήταν πιό άριστερή άπ' την ήγεσία της. Έξάλλου, έτσι όπως ή-

ταν στενά δεμένη με την CNT στον οικονομικό τομέα, μιὰ μεγάλη προπαγανδιστική έκστρατεία θά καθόριζε την πορεία αυτής τῆς ἐργατικῆς κυθέρνωσης ἀπὸ τὴν Ἰδρυσὴ τῆς κιάλας. Αὐτὴ ἡ λύση ἀφνε τοὺς πιὸ δραστήριους ἀγωνιστὲς δεμένους χειροπόδαρα. Ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ θγοῦν ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀδιέξοδο ἦταν νὰ μεταφέρουν τὸ ἐπαναστατικὸ πρόβλημα στοὺς δρόμους σὲ ἀντίθεση με τὴν ἴδια τους τὴν ὀργάνωση.

Στὴ Βαρκελώνη καὶ Ἰωως καὶ σ' ὀλόκληρη τὴν Καταλωνία, αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ Πραξικοπήματος Ἰωως νὰ εἶχε ἓνα ἀμεσο ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ στὴ Μαδρίτη ἡ CNT θά πληγωνότανε θανάσιμα ἐξαιτίας τῆς ἀδυναμίας τῆς σὲ σύγκριση με τὸ σοσιαλιστικὸ καὶ τὸ κομμουνιστικὸ μπλόκ. Πράγματι, τὰ τελευταῖα εἶχαν τὴν ὑποστήριξη τῶν δυνάμεων τῆς δημοσίας τάξης, ποὺ δὲν εἶχαν μεταμορφωθεῖ, ὅπως συνέθηκε στὴν Καταλωνία. Ἐξάλλου, ὁ ἐμφύλιος πόλεμος ἢ ἡ ἐνοπλη σύρραξη στὸ λεγόμενον ἀντιφασιστικὸ στρατόπεδο ἦταν ἀναπόφευκτη...

Ὁ Ντουρρουτί, ποὺ τὸν εἶχαν καλέσει διαστικά ἀπὸ τὸ μέτωπο τῆς Ἀραγωνίας, ἐπρεπε νὰ φύγει ἀπὸ τὴ Βαρκελώνη ἀλλὰ τώρα εἶχε ἐπεξεργαστεῖ μιὰ γραμμὴ δράσης: νὰ παραμείνει σταθερὸς στὶς ἀπόψεις του ἐνάντια σ' ὀλες τὶς ἀνηξοδόπτες, νὰ δημιουργήσει ἓνα ἐνωμένο συνομοσπονδιακὸ στρατό, καὶ νὰ ἀνταποδίδει τὸ χτύπημα σὲ κάθε ἐπίθεση ἐνάντια στὶς ἐπαναστατικὲς κατακτήσεις.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Ρικάρντο Μπλόκ: Ἰ ο π ο ν ἰ ο, Ἰ σ π α ν ἱ α
2. Ὁ συγγραφέας ὑπῆρε οὐτόπτης μάρτυρας σ' αὐτὸ καθὼς καὶ σὲ ὀλλο γεγονότο ποὺ ὀνοφέρονται σ' αὐτὸ τὸ κεφάλαιο.
3. Αὐτὲς τὶς θέσεις εἶχαν πόρει ὀλοι σχεδὸν οἱ ἀγωνιστὲς τῆς CNT καὶ εἶχαν ἐκφραστεῖ στὶς συγκεντρώσεις τῶν ἀναρχικῶν ὀυάδων καὶ στὶς συνελεύσεις τῆς CNT.
4. Γιὰ νὰ καταλάβετε τὴν θέση τοῦ Σοντιγιάν, θλ. τὸ ἐργο του ποὺ ἤδη ἀνοφέρθηκε.

8. Ὁ Κολτσῶφ ἐπισκέπτεται τὴ Φάλαγγα Ντουρρούτι

Ὁ Ντουρρούτι ἔφυγε ἀπὸ τὴ Βαρκελώνη ξαφνικά, ἐπειδὴ τὸν εἶχε καλέσει ὁ Βιλλάλμπια στὸ Μπαρμπάστρο. Ἡ Ἐπιτροπὴ Πολέμου σχεδίαζε νὰ ἐνισχύσει τὸ μέτωπο κάνοντας ξανά ἐπίθεση στὸ Σιετάμο, γιὰ νὰ πραγματοποιήσει μιὰ ἐκτεταμένη ἐπιχείρηση ἐνάντια στὴ Χουέσκα. Χρειάζονταν ἐνισχύσεις στὸν τομέα τοῦ Μπαρμπάστρο. Αὐτὲς θὰ τίς ἔφερνε ὁ Ντουρρούτι καὶ ὁ Ροβίρα (ὁ τελευταῖος στὸ ὄνομα τοῦ ΡΟΥΜ).

Ἡ ἐπίθεση ἄρχισε στὰ μέσα τοῦ Αὐγούστου. Ὁ Χοσὲ Μίρα, ποὺ πῆρε μέρος στὴν κατάληψη τοῦ Σιετάμο, ἀναφέρει τὰ ἀκόλουθα: «Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐπίθεσης ἡ ἐχθρική ἀεροπορία δὲν σταμάτησε οὔτε μιὰ στιγμὴ νὰ βομβαρδίζει καὶ νὰ πολυβολεῖ. Τὰ χωριὰ πίσω μας εἶχαν μεταβληθεῖ σὲ ἐρείπια, ἀλλὰ μάταια, ἐμεῖς προχωρούσαμε. Ἡ πολιτοφυλακὴ μας πολεμοῦσε μέχρι θανάτου ἀνεβαίνοντας τὶς πλαγιὲς τοῦ Ἑστρέσο Κίντο, ποὺ τίς υπεράσπιζαν τὰ πολυβόλα τῆς Γκουάρντια θιβλι. Καταλάσαμε τὰ πρῶτα σπῆια τοῦ Σιετάμο μετὰ ἀπὸ τρεῖς μέρες ἀγῶνα. Μετὰ ἡ μάχη ἐγίνε πολὺ σκληρὴ, καθὼς κάθε σπῆι εἶχε γίνει ἓνα φρούριο. Θανάσιμες φλόγες ξεκύνονταν μέσα ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ σπῆια. Μὲ τὴν κραυγὴ «Ζήτω ἡ FAI!» οἱ πολιτοφύλακες ὄρμησαν σὰν κεραυνοὶ καὶ σκορπίστηκαν στοὺς δρόμους. Ἡ πρώτη σύγκρουση ἦταν πολὺ σκληρὴ, ἀλλὰ οἱ ἀνθρώποι μας κατόρθωσαν νὰ φτάσουν στὴν ἐκκλήσια, ὅπου εἶχαν κλειστεῖ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ φασιστικὰ στρατεύματα. Μόλις ἐγίνε ἡ κατάληψη τοῦ Σιετάμο, ἡ πολιτοφυλακὴ χωρίστηκε. Μερικοὶ ἔμειναν στὸ χωριό, καὶ ἄλλοι ἔφυγαν γιὰ τὸ Λοπορζάνο, ποὺ ἔπεσε στὰ χέρια μας τὴν ἐπόμενη μέρα».¹

Ἐποστριζόμενη ἀπὸ τὸ ΡΟΥΜ, ἡ ἐπίθεση ἐνάντια στὸ Ἑστρέσο Κίντο καὶ στὸ Μόντε Ἄραγκὸν συνεχίστηκε καὶ οἱ ἐπαναστάτες κατέλαβαν αὐτὰ τὰ δύο χωριὰ μετὰ ἀπὸ πέντε μέρες μάχης. Τὰ λάφυρα τοῦ πολέμου ἀποτελοῦσαν 8 κανόνια τῶν 10, 20 ὄλμοι τῶν 81, 16 πολυβόλα καὶ 1.600 πιστόλια, ποὺ ἦταν μιὰ πραγματικὴ περιουσία καθὼς ἡ πολι-

τοφυλακή είχε φοβερή έλλειψη πολεμοφοδίων. Οι πολιτοφύλακες φέρθηκαν άξιοθαύμαστα, σχεδόν χωρίς να φάνε ή να κοιμηθούν στη διάρκεια της μάχης. Τό μεγαλύτερο κέντρισμα γι' αυτούς τους άντάρτες ήταν ή καθοδήγηση του Ντουρρούτι: τόν έβλεπαν πάντοτε να βρίσκεται στις πιό επικίνδυνες θέσεις, υποφέροντας τις αντιξοότητες του πολέμου όπως όλοι οι πολεμιστές και τό μόνο πράγμα πού τόν έκανε να ξεχωρίζει από τους συντρόφους του ήταν τό ότι αντιμετώπιζε πάντα πρώτος τόν κίνδυνο στην πρώτη γραμμή.

Όταν ό Ντουρρούτι προετοιμάζε την επίθεση ενάντια στό Σιετάμο και αποφάσιζε να τελειώνει με τις επιχειρήσεις στό Πίνα ντέ Έμπρο στις 15 Αυγούστου, έφτασε στη Μπουχαράλτζ ό Μισέλ Κολτσώφ, ό ανταποκριτής τής «Πράβδα». Ό τελευταίος, έρχόμενος απ' τή Γαλλία, είχε φτάσει στην Ίσπανία στις 8 Αυγούστου. Μόλις έφτασε στη Βαρκελώνη βρήκε τόν Γκαρθία Όλιβέρ και τού είπε ότι ήθελε να επισκεφτεί τό μέτωπο τής Άραγωνίας και να συναντήσει τόν Ντουρρούτι. Τού έδωσαν ένα πιστοποιητικό ελεύθερης κυκλοφορίας καθώς επίσης και τά απαραίτητα μέσα για να πάει στη Μπουχαράλτζ.

Ήρθε μαζί μ' ένα διερμηνέα και έναν Στρατηγό πού παρίστανε τό «λευκό» Ρώσο, πού ζούσε εξόριστος στό Παρίσι και είχε έρθει στην Ίσπανία έπειδή τόν είχε τραθήξει ό πόλεμος. Ό Κολτσώφ επισκέφτηκε την Τρουέμπα στον τομέα Ταρτιέντε και έφτασε στη Μπουχαράλτζ στις 14 Αυγούστου. Τό ρεπορτάζ στην έφημερίδα του δέν έχει καμιά ιστορική σημασία, όπως αναγκάστηκε ν' αναγνωρίσει ό συνεργάτης του Έρεμπουργκ.² Ό Ντουρρούτι βρισκόταν στη Βέντα Μονζόνα (Σάντα Λουσία). «Ήταν πολύ δύσκολο για τόν Κολτσώφ να πάει εκεί, γιατί άπείχε μόνο δυό μίλια από τό μέτωπο».

Ό περίφημος άναρχικός μάς δέχτηκε χωρίς να μάς δώσει μεγάλη προσοχή. Άλλά όταν πρόσεξε τις λέξεις Μόσχα και Π ρ ά β δ α στό γράμμα τού Γκαρθία Όλιβέρ, ζωντάνεψε και στον δρόμο, προχωρώντας άκριβώς στη μέση τών στρατιωτών με την όλοφάνερη πρόθεση να τραθήξει την προ-

σοχή τους, άρχισε μιá πύρινη πολεμική. ΟΙ λέξεις του ήταν γεμάτες από σκοτεινό και φανατικό πάθος». Αύτη είναι ή περιγραφή του περίφημου Ντουρρουτί σύμφωνα με τόν Κολτσώφ και αύτη είναι ή άναφορά του για τή συνέντευξη πού του πήρε, στό βιβλίο του τό 'Ημερολόγιο του 'Ισπανικού Πολέμου.³

Ο Ντουρρουτί άρχισε ρωτώντας: «Τί σχεδιάζει νά κάνει ή Σοβιετική Ένωση για τήν 'Ισπανική Έπανασταση;» 'Ο Ρώσος δημοσιογράφος έλωσε τούς λόγους, σ' ένα διεθνές επίπεδο, γιατί ή Ε.Σ.Σ.Δ. δέν μπορούσε νά βοηθήσει άμεσα. Άλλά δέν άπόριφε τήν πιθανότητα νά βοηθήσει τούς Δημοκράτες έμμεσα. 'Όσο για τούς Ρώσους έργάτες, είχαν οργανώσει ένα έθνικό δάνειο διαμέσου τών συνδικάτων των και είχε σταλεί τό πρώτο έμβασμα στόν Ιρρωσπουργό 'Ιζιράλ.⁴

'Η άπάντηση του Κολτσώφ δέν ίκανοποίησε τό Ντουρρουτί πού του άπάντησε άπότομα: «'Ο άγώνας ενάντια στους φασίστες δέν ήταν έργο τής κυβέρνησης του 'Αζάνια αλλά τών έργατών, πού άρχισαν τήν κοινωνική επανάσταση τήν κατάλληλη ώρα σέ άπάντηση τής επίθεσης τών συντηρητικών δυνάμεων. 'Η κυβέρνηση όχι μόνον άρνήθηκε νά δώσει όπλα στους έργάτες αλλά και δέν πηρε κανένα μέτρο στίς διάφορες περιοχές εναντιον του στρατού, πού δούλευε έδω κι άρκετό καιρό για νά προετοιμάσει ένα φασιστικό θρίαμβο. 'Ο Ντουρρουτί του υπενθύμισε ότι είναι άνώφελο νά στέλνονται λεφτά από τά Ρωσικά συνδικάτα στην 'Ισπανική κυβέρνηση. Δέν ήταν ένας πόλεμος για νά διατηρηθούν οι άστικοί θεσμοί, αλλά ένας επαναστατικός πόλεμος. Άν ό λαός τής Ε.Σ.Σ.Δ. δέν ήταν ένήμερος για τήν πραγματική κατάσταση, τήν όποία τό προλεταριάτο τήν έδειχνε συνέχεια μόνο διαμέσου τών πράξεών του, ήταν καθήκον κάθε άνταποκριτή, και ιδιαίτερα του ίδιου του Κολτσώφ, νά πληροφορήσει τίς μάζες στή χώρα του». Αύτη ήταν ή άπάντηση του Ντουρρουτί, τήν όποία ό συγγραφέας του 'Ημερολόγιου του 'Ισπανικού Πολέμου «ζέχασε» νά καταγράψει, μιá παράλειψη πού άναμφίβολα ακολουθούσε τή γραμμή του κόμματος τής ΡCUS πού δέν ήθελε νά ζέρει ό λαός τής Ρωσίας τήν αλήθεια για τήν 'Ισπανία.

Ἐνθὺς, ὁ Κολτσῶφ ἔβαλε τὸ Ντουρρούτι νὰ λέει γελοῖα πράγματα, πού ἦταν σύμφωνα μὲ τὴν εἰκόνα πού εἶχαν δημιουργήσει μόνοι τους οἱ Σταλινικοὶ γιὰ τοὺς ἐπαναστάτες ἀναρχικοὺς. Τελειώνοντας τὸ πρῶτο μέρος τοῦ διαλόγου, ὁ δημοσιογράφος πρόσθεσε καὶ μερικές πομπώδεις προτάσεις γιὰ τὶς εὐχές τῶν Ρώσων γιὰ ἕναν γρήγορο θρίαμβο τῶν ἀναρχικῶν, σοσιαλιστῶν καὶ κομμουνιστῶν ἐργατῶν.

Μετὰ ἡ συζήτηση στράφηκε σὲ διάφορα στρατιωτικὰ προβλήματα στὸ μέτωπο καὶ ἰδιαίτερα στὰ προβλήματα τῆς φάλαγγας. Ὁ Ντουρρούτι ἦταν σαφὴς στὶς ἀπαντήσεις του: «Ἐποστήριξε ὅτι θὰ ἦταν φρόνιμο νὰ ὀργανώσουν μιὰ ἐπίθεση στὴ Σαραγόσα ἀλλὰ ὅτι στὴν πραγματικότητα τὸ μέτωπο δὲν πῆγαινε πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση, κάτι γιὰ τὸ ὁποῖο λυπότανε καὶ ἔδειξε στὸν Κολτσῶφ τὶς θέσεις τοῦ τομέα του πάνω στὸ χάρτη. Ἡ ἀπραξία τοῦ τομέα του ὀφείλονταν στὴν στρατηγικὴ πού πρότειναν οἱ στρατιωτικοὶ τεχνικοί. Οἱ τελευταῖοι, πιστεύοντας ὅτι τὸ νὰ προχωρήσουν θὰ ἦταν θλαθερό, τὸν παρακίνησαν νὰ περιμένει γιὰ μιὰ κοινὴ δράση μέχρι νὰ σημειωθεῖ μιὰ πρόοδος στὸ Βορρὰ καὶ στὴν Ἀνατολή. Ὅσῳ δὲν ἦταν ἀπαισιόδοξος καὶ τοῦ ἀποκάλυψε ὅτι στὴν ἐπίθεση πού θὰ γινόταν, οἱ θέσεις τους θὰ καλυτέρευαν καθὼς θὰ ἔφερναν πρὸς κόντὰ τὸν ἀντικειμενικὸ τους στόχο.

«Ὅσο γιὰ τὴν στρατιωτικὴ κατάσταση τῆς φάλαγγας, σύμφωνα μὲ τὸ Ντουρρούτι, δὲν ὑπῆρχε καμιὰ δυσκολία ὡς πρὸς τὴ διοίκηση. Εἶπε ὅτι, ἡ Ἐπιτροπὴ Πολέμου καὶ τὸ τεχνικὸ στρατιωτικὸ συμβούλιο δροῦσαν μαζὶ καὶ ὅτι οἱ ἐπιχειρήσεις πάντα πραγματοποιούνταν μὲ κοινὴ συμφωνία. Ἡ φάλαγγα καθοδηγούνταν ἀπὸ ἕνα πνεῦμα στυγερῆς καὶ ἀδερφικῆς ὑπευθυνότητας. Τὰ καθήκοντα τοῦ πολέμου τὰ διευκόλυνε ἡ αὐτοθυσία πού ἔδειχναν οἱ ἑθελοντὲς τῆς ἐθνοφρουρᾶς καὶ δὲν ἦταν ἀπαραίτητο νὰ καταφεύγουν στοὺς πειθαρχικοὺς κανόνες πού ἦταν κοινοὶ στὶς στρατῶνες. Οἱ ἄντρες καταλάβαιναν τὴ σπουδαιότητα τοῦ ἀγῶνα. Ἡ γενικὴ συμπεριφορὰ τους ἦταν καλὴ, ἀν καὶ ὑπῆρχαν λίγα ἄσχημα περιστατικά, πού ἦταν ἀναπό-

φευκτα σὲ μιὰ τόσο μεγάλη κοινότητα).

Ὁ Ντουρρούτι ἐξήγησε μὲ λεπτομέρειες πῶς διοικούνταν ἡ φάλαγγα, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν ὁμάδα καὶ φθάνοντας ὡς τὴν Ἐπιτροπὴ Πολέμου. Ὁ Κολτσῶφ δὲν νοιάστηκε νὰ θυμηθεῖ καμιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς ἀπαντήσεις. Προχώρησε τόσο πολὺ ὥστε νὰ γράφει ὅτι «σὺμφωνα μὲ τὸ Ντουρρούτι, οἱ λιποταξίες ἦταν πολὺ σημαντικὲς κι ὅτι εἶχαν ἀπομείνει στὴ φάλαγγα μόνο 1.200 ἄντρες περίπου», ἐνῶ στὴν πραγματικότητα ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἡ φάλαγγα εἶχε 6.000 ἄντρες, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ 4.500 ἦταν ὀπλισμένοι.

«Ὅσο γιὰ τὸν ἐξοπλισμὸ τῆς φάλαγγας», εἶπε ὁ Κολτσῶφ, «εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὸ Ντουρρούτι ὅτι ἦταν ἐξαιρετικὸς καὶ ὅτι κι ὁ τελευταῖος εἶχε στὴ διάθεσή του πολλὰ πολεμοφόδια». Ἐδῶ πάλι ὁ Κολτσῶφ διαστρέβλωσε τὴν ἀπάντηση. Στὴν πραγματικότητα ὁ Ντουρρούτι εἶχε πεῖ ὅτι «εἶχαν μόνον παλιὰ ὄπλα καὶ ὁ ὀπλισμὸς δὲν ἐπαρκοῦσε γιὰ ὅλους τοὺς ἄντρες, πράγμα ποὺ τοὺς ἀνάγκαζε νὰ δημιουργήσουν ἕναν κύκλο, ἐναλλάσσοντας τὴ δουλειὰ στὰ χωράφια μὲ τὴν ἐνεργὴ συμμετοχὴ στὸν πόλεμο. Κι ἔτσι, περισσότεροι ἀπὸ 1.500 πολιτοφύλακες ἔκαναν, ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, ἀγροτικὲς δουλειές, ἐνῶ ἄλλοι κινούνταν μεταξὺ τῶν χωριῶν τῆς Γκέλσα καὶ Πίνα. Ὑπῆρχε τρομερὴ ἔλλειψη πολεμοφοδίων. Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Πολιτοφυλακῶν ἀντιμετώπιζε μεγάλη δυσκολία στὸ νὰ ἐφοδιάζει τὸ μέτωπο, σὲ τέτοιο σημεῖο ὥστε κρατοῦσαν τοὺς ὄρειους κάλυκες γιὰ νὰ τοὺς ξαναστείλουν πίσω στὴ Βαρκελώνη καὶ νὰ τοὺς ξαναγεμίσουν. Μερικὲς φορές, ὁμάδες ἀνταρτῶν ἔπρεπε νὰ κάνουν ἐπιδρομὲς στὴν ἐχθρική περιοχή γιὰ νὰ πάρουν καλὰ πολεμοφόδια».

Ὁ Κολτσῶφ δὲν γράφει τίποτα γιὰ τὴ «στρατιωτικὴ ἐκπαίδευση»: Ἄλλὰ ὁ Ντουρρούτι ἦταν πολὺ σαφής: «Οἱ πολεμιστὲς διδάχτηκαν πῶς νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ ὄπλα, τὸν τρόπο νὰ ὀχυρώνουν μιὰ θέση, πῶς νὰ προστατεύονται ἐναντίον τῶν ἀεροπορικῶν βομβαρδισμῶν ἢ τῶν βομβαρδισμῶν ἐδάφους, πῶς νὰ κάνουν μιὰ αἰφνιδιαστικὴ ἐπίθεση σὲ μιὰ ἐχθρική θέση καὶ γενικὰ πῶς νὰ κερδίζουν μιὰ μάχη σῶμα μὲ σῶμα. Ἄλλὰ δὲν τοὺς διδάξαμε τὸ βᾶ-

διομα τῆς χήνας ἢ τὸ θηματισμὸ τῶν παρελάσεων. Ὁ Ντουρρούτι ἐπέμενε ὅτι «δὲν ὑπῆρχαν ἀνώτεροι ἢ κατώτεροι ἀνάμεσά τους. Οἱ σχέσεις ἀνάμεσα στοὺς ἀντιπροσώπους καὶ στοὺς πολιτοφύλακες ἦταν οἱ φιλικές σχέσεις ἀνάμεσα σὲ δυὸ συντρόφους. Οὐτε αὐτὸς οὐτε οἱ πολιτοφύλακες πίστευαν ὅτι γιὰ νὰ ἐκπληρώσουν τὸ ἔργο τους ἔπρεπε νὰ ξέρουν πῶς νὰ χτυποῦν τὰ τακούνια τους, ὅπως οἱ Πρώσσοι». Ἄλλὰ ἀν αὐτὸ ἦταν πού ἐννοοῦσε ὁ Κολτσῶφ μὲ τὴ στρατιωτικὴ ἐκπαίδευση, θάπρεπε νὰ εἶχε φύγει ἀπογοητευμένος, γιὰτὶ «κάνεις ἐδῶ δὲν ἤθελε αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ἐκπαίδευσης». Αὐτὴ ἡ τελευταία πρόταση ἦταν ἡ μόνη πού θυμῆθηκε ὁ Κολτσῶφ γιὰ νὰ κάνει τὸν ὑπανιγμὸ ὅτι ἡ στρατιωτικὴ κατάσταση στὴ φάλαγγα ἦταν πολὺ ἀσχημ.

Σ' ὅλη τὴ διάρκειά τῆς συζήτησης ὁ Ντουρρούτι κράτησε μιὰ ἀξιοπρεπῆ στάση καὶ δὲν ἔδειξε κανέναν «σαρκασμὸ» ἀλλὰ μόνον μιὰ δυνατὴ ἐπιθυμία νὰ κάνει τὸν Κολτσῶφ νὰ καταλάβει ὅτι θρισκόταν σὲ μιὰ χώρα ὅπου ὁ ἀναρχισμὸς κυριαρχοῦσε καὶ ὅτι δὲν θὰ ἦταν εὐκολο νὰ τὸν κάνουν νὰ χαμπλώσει τὴ σημαία του. Ὁ ἀποχαιρετισμὸς ἦταν φιλικὸς σύμφωνα μὲ τὸν χρονικογράφο τῆς Π ρ ἄ θ δ α καὶ τὸ ἀναφέρει αὐτὸ σὲ μιὰ πασίγνωστη σήμερα φράση: «Γειά σου, Ντουρρούτι. Θὰ πάω νὰ σὲ δῶ στὴ Σαραγόσσα. Ἄν δὲν σκοτωθεῖς ἐδῶ ἢ στοὺς δρόμους τῆς Βαρκελώνης πολεμώντας τοὺς κομμουνιστές, ἴσως σὲ ἔξη χρόνια νὰ ἔχεις γίνει μπολσεβίκος». Ὁ Κολτσῶφ πρόσθεσε: «Χαμογέλασε καὶ ἀμέσως γύρισε τὴν πλάτη του γιὰ νὰ μιλήσει σὲ κάποιον πού θρισκόταν ἐκεῖ». Αὐτὸς ὁ κάποιος, πού ἦταν ἐκεῖ κατὰ τύχη, δὲν ἦταν ἄλλος ἀπὸ τὸ Μόρα, τὸν γραμματέα τῆς Ἐπιτροπῆς Πολέμου, ὁ ὁποῖος μαζί μὲ τὸν Φρανθίσκο Καρρένιο καὶ τὸν Φρανθίσκο Σουμπιράτ, ἦταν παρόντες σ' αὐτὴ τὴ συνέντευξη.⁵

Ὁ ἀνταπεκριντὴς τῆς Π ρ ἄ θ δ α δὲν ἦταν ὁ μόνος δημοσιογράφος πού ἐπισκέφτηκε τὸ μέτωπο τῆς Ἀραγωνίας καί, φυσικά, τὴ φάλαγγα Ντουρρούτι. Τὸ γεγονὸς ὅτι τὴ φάλαγγα τὴ διοικοῦσε ὁ Ντουρρούτι καὶ ὅτι τὴν ἀποτελοῦσαν μόνον ἀναρχικοὶ ἦταν ἀρκετὸ γιὰ νὰ τραβήξει τὴν προσοχὴ ἐκθρῶν καὶ φίλων. Ὁ Κολτσῶφ, ὅπως καὶ ὁ συνεργά-

της του 'Ηλίας Ξερεμπουργκ, πῆγαν νά τήν ἐπισκεφτοῦν ἀπό καθαρή περιέργεια. Τό νά δεῖ τοὺς ἀναρχικοὺς σέ δράση ἦταν ἀρκετὸς λόγος γιὰ νά ἐνεργοποιηθεῖ ἡ «ἐπιστημονικὴ κριτικὴ» ἐνὸς Μαρξιστῆ. Μ' αὐτὴ τὴ δικαιολογία ἐπισκέφτηκε ὁ Κολτσῶφ τὴ φάλαγγα. Ὅσο γιὰ τοὺς ἀστούς δημοσιογράφους, τὸ ἔκαναν μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ἐνῶ συγχρόνως ἦταν προκατειλημμένοι διὰ θὰ βρίσκονταν ἀντιμέτωποι μὲ «τρελλοὺς». Ἀλλὰ δὲν θάπρεπε νά βάλει κανεὶς ὄλους τοὺς δημοσιογράφους ποὺ ἐπισκέφθηκαν τὴ φάλαγγα στὴν ἴδια κατηγορία.

Μετὰ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Κολτσῶφ, ἦρθε ὁ ἀνταποκριτὴς τῆς Γαλλικῆς ἐφημερίδας *Λ à Μ ο ν τ ἄ ν ι ε*, Ἀλμπέρ Σουγιγιόν καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ Χοσὲ Γκαμπριέλ τῆς ἐφημερίδας τῆς Ἀργεντινῆς *Λ à Π ρ ἔ ν ο α*. Ὁ Ἀλμπέρ Σουγιγιόν εἶχε πεῖ στὴν Ἐπιτροπὴ Πολέμου διὰ ἐπιθυμοῦσε νά πάρει μέρος σὰν παρατηρητὴς στὴν ἐπίθεση τοῦ Φουέντε ντὲ Ἐμπρο. Περιέγραψε τὴν κατάληψή της στὴν ἐφημερίδα του καὶ λέει ἐπίσης καὶ γιὰ τὸ φόβο ποὺ δοκίμασε. Ἀλλὰ μιλάει καὶ γιὰ τὴν περηφάνεια ποὺ ἐνοιώσε ὄντας μάρτυρας στὴ νίκη ποὺ κέρδισε ἡ φάλαγγα. Ἀναφέρει μιὰ σύντομη συζήτηση ποὺ εἶχε μὲ τὸ Ντουρρούτι, μετὰ τὴ μάχη: «Λοιπὸν, καὶ στὴ Γαλλία;» τὸν ρώτησε ὁ Ντουρρούτι κατηγορηματικά. «Ὁ Ντουρρούτι» ἔγραψε ὁ Σουγιγιόν, «ἦταν διψασμένος νά μάθει γιὰ τίς ιδέες καὶ τίς δραστηριότητες τῶν Γάλλων συντρόφων. Λυπόταν γιὰ τὴν ἐπίσημη ἀποψη, καταλαβαίνοντάς τιν ἀλλὰ χωρὶς νά τὴν ἀποδέχεται. Τὴν καταλάβαινε γιὰτὶ εἶχε μιὰ πολὺ διακριτικὴ ἐξυπνάδα ἀλλὰ δὲν τὴ δεχόταν γιὰτὶ ἦταν ἕνας θαρραλέος ἄντρας ποὺ πολεμοῦσε καὶ ἐβλεπε τοὺς ἄντρες του νά σκοτώνονται ἀπὸ τὰ Γερμανικά καὶ τὰ Ἰταλικά ἀεροπλάνα.

«Υπάρχουν φορές», συνέχισε ὁ Σουγιγιόν, «ποὺ ἕνας ἄντρας δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νά δεχτεῖ τὴν ἐπίσημη ἀποψή μας (τὴ γαλλικὴ), ἀπορρίπτει αὐτὸ τὸ τρόπο ὀπτικῆς τῶν πραγμάτων, ὅταν βλέπει μπροστὰ στὰ μάτια του τοὺς πληγωμένους καὶ τοὺς νεκροὺς καὶ αἰσθάνεται ὀργὴ μέσα στὴν καρδιά του. «Θά μπορούσα νά μιλήσω στοὺς Γάλλους ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο», μοῦ εἶπε ὁ Ντουρρούτι, «ἀλλὰ ἡ κυβέρνησή σας χρειάζεται τὴ μεσαία της τάξη. Ἐξᾴλλου

τὸ ἀναρχικό μου ὄνομα θὰ τοὺς τρομοκρατοῦσε... Πῆς στὸ Παρίσι ὅτι πολεμᾶμε γιὰ σᾶς καθὼς καὶ γιὰ μᾶς. Ὑπογράμμισε τὴν ἀνάγκη ποὺ ἔχουμε γιὰ ἀεροπλάνα, ποὺ εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ νὰ τελειώσουμε γρήγορα. Ἐπίσης ὑπογράμμισε ὅτι ἡμεῖς οἱ ἀναρχικοί, ποὺ φτιάξαμε ἀρκετὲς ἀπὸ τὶς φάλαγγες ἀπὸ κείνους ποὺ πραγματικά πολεμᾶνε, ἔχουμε μόνο ἓνα σκοπὸ, νὰ συντρίψουμε τοὺς φασίστες. Πῆς στοὺς Γάλλους ὅτι ὅλοι μας ἐδῶ συμφωνοῦμε σὰν ἀδέρφια καὶ ὅτι μετὰ τὴ νίκη, ὅταν θὰ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ καθορίσουμε τὴ νέα οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ δομὴ στὴν Ἰσπανία, αὐτοὶ ποὺ πολέμησαν στὸ πλευρὸ μας θὰ δουλέψουν περισσότερο ἀδερφικά παρὰ ποτέ».6

Μὲ τὴν κατάληψη τοῦ φουέντε ντὲ Ἐμπρο καὶ ἄλλων θέσεων μικρότερης σημασίας, ἡ μεγάλη ἐπίθεση ποὺ εἶχε ἀρχίσει στὸ Μπαρμπάστρο ἔφτασε στὸ τέλος τῆς... Τὸ Ἐπιτελεῖο νόμιζε ὅτι ὁ ἐχθρὸς μπόρεσε νὰ ἐνισχυθεῖ καὶ ὅτι ἡ γενικὴ κατάστασι τῶν πολιτοφυλακῶν ποὺ εἶχαν ἔλλειψη ἐπαρκῶν δυνάμεων, δὲν θὰ τοὺς ἐπέτρεπε νὰ προελάσουν στὸ τωρινὸ μέτωπο. Ὅστόσο, ἡ Ἐπιτροπὴ Πολέμου τοῦ Μπαρμπάστρο σκέφτηκε ὅτι θὰ ἦταν σημαντικό ἀπὸ ψυχολογικῆς πλευρᾶς νὰ ἐκμεταλλευτοῦν τὴ νίκη, ὅχι μόνο γιὰ νὰ ἀναπτέρωσουν τὸ ἠθικὸ στὰ μετόπισθεν ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ σπᾶσουν τὸ ἠθικὸ τοῦ ἐχθροῦ. Ζήτησαν ἀπὸ τὸ Ντουρρούτι νὰ μιλήσει στὸ ραδιόφωνο τῆς Σαρνιένα:

«Στὸ μέτωπο τῆς Ἀραγωνίας», εἶπε ὁ Ντουρρούτι, «οἱ ἐργατικὲς πολιτοφυλακὲς δὲν εἶναι ἀδρανεῖς. Ἐπιτίθονται στὸν ἐχθρὸ, καταλαμβάνοντας θέσεις καὶ διατηρῶντας τὶς γραμμὲς ἀντίστασής τους, περιμένοντας νὰ ἐξαπολύσουν μιὰ τεράστια ἐπίθεση. Κι ἐσεῖς ἐπίσης, Ἰσπανοὶ ἐργάτες, ἔχετε μιὰ σπουδαία ἀποστολὴ νὰ ἐκπληρώσετε, γιατί ἡ ἐπανάστασι δὲν κερδίζεται μόνο μὲ τὶς μάχες, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ μὲ τὴν παραγωγὴ. Τὸ μέτωπο καὶ τὰ μετόπισθεν πρέπει νὰ ἐργάζονται μαζὶ. Πρέπει νὰ ἀγωνίζονται, ἐνωμένα ἀπ' τὸν ἴδιο σκοπὸ, καὶ ὁ δικός μας δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ νὰ ὑπερασπίσουμε τὴν Ἰσπανία ποὺ στηρίζεται στὴν ἐργατικὴ τάξι.

» Οἱ ἐργάτες ποὺ πολεμᾶνε σήμερα, στὸ μέτω-

πο ή στά μετόπισθεν, δέν τό κάνουν αυτό για νά προστατέψουν τά προνόμια τής άστικής τάξης, αλλά πολεμάνε για τό δικαίωμα νά ζούν με άξιοπρέπεια. Η δύναμη τής Ίσπανίας θρίσκειται στήν έργατική τάξη και στίς όργανώσεις της. Μετά τή νίκη, ή CNT και ή UGT θά συζητήσουν για τίς μορφές και τήν κατεύθυνση τής οίκονομίας στήν Ίσπανία.

» Έμείς πού πολεμάμε στά πεδία τών μαχών, δέ ζητάμε μετάλλια. Δέν πολεμάμε για νά γίνουμε βουλευτές ή ύπουργοί. Όταν γυρίσουμε πίσω άπό τό μέτωπο θά πάρουμε τίς θέσεις μας στά έργοστάσια, στά μαγαζιά, στά όρυχεία και στά χωράφια, εκεί άπ' όπου ξεκινήσαμε. Στά παραγωγικά κέντρα είναι πού πρέπει νά κερδηθεί ή πραγματική μάχη.

» Είμαστε άγρότες και σπέρνουμε. Μπορεί νά έρθουν καιτιγίδες, πού θά καταστρέψουν τίς σοδειές μας. Άλλά είμαστε προετοιμασμένοι και ζήρουμε πώς νά τίς άντιμετωπίσουμε. Η σοδειά μας είναι ώριμη. Μαζέψτε τό σάρι! Η σοδειά θά είναι για τόν καθένα και δέν θά ύπάρχει κανείς με ίδιαιτερα προνόμια. Όταν γίνει ή μοιρασιά, ούτε ό Άζάνια, ούτε ό Λάργκο Καμπαλλέρο, ούτε ό Ντουρρούτι θά έχουν τό δικαίωμα για μεγαλύτερη μερίδα. Η σοδειά άνήκει στόν καθένα, σ' όλους αυτούς πού δούλεψαν κανονικά, είλικρινά και προσεκτικά για νά μήν λεπλατθεί.

» Έργάτες τής Καταλωνίας, πριν λίγες μέρες στή Σαρινιένα σās είπα ότι ήμουν περήφανος πού σās αντιπροσώπευα στο μέτωπο τής Άραγωνίας και σās είπα άκόμη ότι θά είμαστε άξιοι τής έμπιστοσύνης σας. Άλλά για νά μπορέσει νά συνεχιστεί αυτή ή έμπιστοσύνη και ή άδερφοσύνη, πρέπει ν' άφοσιωθούμε όλοκληρωτικά στόν άγώνα σέ τέτοιο σημείο πού νά ξεχάσουμε άκόμα και τούς έαυτούς μας. Πάνω άπ' όλα έσείς, γυναίκες μας, κάντε τίς καρδιές σας νά σπηάσουν και άφήστε τούς άντρες σας νά πολεμήσουν στο μέτωπο. Μήν τούς γράφετε για νά τούς πείτε άσχημα νέα, σηκώστε αυτό τό θάρος μόνες σας. Άφήστε μας νά πολεμήσουμε. Προσπαθήστε νά καταλάβετε ότι ή μοίρα τής Ίσπανίας έξαρτάται άπ' όλους μας, όπως και τό μέλλον τών παιδιών μας. Βοηθήστε μας νά είμαστε δυνατοί

ο' αυτό τόν πόλεμο, πού άπαιτεί δλη μας τή θέλψη γιά νά κερδηθεί, δλη μας τήν καρδιά γιά νά κατακτήσει.

» Σύντροφοι, τά δπλα πρέπει νά στέλνονται στο μέτωπο. Τά χρειάζομαστε γιά νά φτιάξουμε ένα σιδερένιο φράγμα μπροστά στον έχθρό. Νάχετε πίστη σ' έμάς. Αútες οί πολιτοφυλακές δέν θά υπερασπίσουν ποτέ τήν μεσαία τάξη. Είναι, καί θά παραμείνουν, ή προλεταριακή έμπροσθοφυλακή σ' αυτό τόν άγώνα πού διεζάγουμε ενάντια στον καπιταλισμό. Ό διεθνής φασισμός έχει άποφασίσει νά κερδίσει τή μάχη. Έμείς πρέπει ν' άποφασίσουμε νά μήν τή χάσουμε. Κι έσείς εργάτες, πού μ' άκούτε πίσω από τίς έχθρικές γραμμές, σάς λέω ότι ή ώρα τής άπελευθέρωσής σας ήλποιάζει. Οί άνπιεζουσιαστικές πολιτοφυλακές προχωρώνε καί τίποτε καί κανένας δέν μπορεί νά τίς σταματήσει, γιστί πίσω άπ' αυτές θρίσκειται ή θέλψη όλου του λαού. Πρέπει κι έσείς νά πάρετε μέρος στο έργο μας, σαμποτάροντας τή φασιστική πολεμική διομηχανία καί δημιουργώντας έστίες αντίστασης με άντάρτες στις όρεινές περιοχές. Πολεμείστε, όλοι έσείς πού μπορείτε, καί όσο υπάρχει μέσα σας έστω καί μιá σταγόνα αίμα, συνεχίστε τόν άγώνα.

» Έργάτες τής Ίσπανίας, κουράγιο! Άν είναι γραμμένο ότι σε μιá όρισμένη στιγμή πρέπει νά διακινδυνέψουμε τή ζωή μας, άς παύμε στον έαυτό μας ότι αυτή ή στιγμή έφτασε!

» Σύντροφοι, νά είστε αισιόδοξοι. Μακάρι τó κοινό Ιδανικό μας νά είναι μαζί σας. Προχωρείστε ενάντια στο φασισμό, τόν δίδυμο άδερφό του καπιταλισμού! Δέν πρέπει νά συζητάμε ούτε τόν έναν ούτε τόν άλλον, πρέπει νά τούς συντρίψουμε! »7

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Χοσέ Μίρα, έργο άναφ. σελ. 120 SQ
2. Έλία Έρεμπουργκ L A N U I T T O M B A, σελ. 188. «Ένας ιστορικός δέν μπορεί νά δώσει πίστη σ' αυτά τά όρθρα ούτε άκόμη καί στο Ί σ π α ν ι κ ό τ ο υ Η μ ε ρ ο λ ό γ ι ο. Φέρνει τή σφραγίδα τής έπαχής του σε πολύ μεγάλο βαθμό (...), ήταν κι αυτός ένα θύμο τής τυραννίας».
3. Μ. Κολτσάφ, Έμερολόγιο του Ίσπανικού Πόλεμου, σελ.

29 S. Δώσαμε τὸ κείμενο αὐτῆς τῆς συνέντευξης σὲ ἀνθρώπους ποὺ ἦταν ἐκεῖ. Ἐνας ἀπ' αὐτούς, ὁ Φρανθίσκα Σουμπιράτς, ἀνοπαράστησε τὶς ἀπαντήσεις τοῦ Ντουρρούτι στὸν Κολτσάφ γι' αὐτὴ τὴν βιογραφία.

4 Κολτσάφ, ἔργ. ἀναφ. Ὁ Νταμνίκ Ντεσαντί γράφει γι' αὐτὰ τὰ χρήματα, ποὺ μαζεύτηκαν ἀπὸ τοὺς Ρώσους ἐργάτες γιὰ τοὺς Ἰσπανοὺς ἐργάτες, τὰ ὁποῖα, σύμφωνα μὲ τὸν Κολτσάφ, τὰ ἔδωσαν στὴν Ἰσπανικὴ κυβέρνησι (στὸν Τζιράλ): Στις 26 Ἰουλίου (1936) ἐγινε μιὰ νέα συγκέντρωση τῆς Προφιντέρν στὴν Πράγα: τὰ Ρωσικὰ συνδικάτα δώρισαν περίπου ἕνα δισεκατομμύριο φράγκα γιὰ νὰ βοηθήσουν τὴν Ἰαπωνία. Γιὰ νὰ μαζευτοῦν αὐτὰ τὰ χρήματα ἐγιναν ἔρανοι στὰ ἐργαστάσια. **Α ὕ τ ὶ τ ἄ κ ε φ ὶ λ α ι α θ ἄ τ ἄ διαχειρίζανταν ὁ Τορέζ καὶ ὁ Τολιάτι.** (δική μας ἔμφαση). **Λ ἴ ν τ ε ρ ν α σ ι ο ν ἄ λ Κ ο μ μ ο υ ν ἴ σ τ,** Ἐκδόσεις Παγιά, 1970 σελ. 242.

5. Βλ. σημείωση 3.

6. Ἀλμπέρ Σουγιόν, «Μάχες στὸν Ἐβρο, ἀναμνήσεις ἀπὸ τὸ Ντουρρούτι», Λὰ Μοντάν, Ἀπρίλης 1936. Δημοσιεύθηκε στὴν Ἄ ν τ ι φ α σ ι σ τ ι κ ῆ Ἰ α π ο ν ἴ α, δεῦτερος χρόνος, νούμερο 31.

7. **Σ ο λ ι ν τ α ρ ι ν τ ἄ τ Ὁ μ π ρ ἔ ρ α,** 13 Σεπτέμβρη 1936.

9. 'Η 'Επανάσταση σέ 'Αδιέξοδο

Ο λόγος του Ντουρρούτι ήταν σαν μιὰ δόμνα, ἀλλὰ ἡ ἐκρηξη εἶχε τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα ἀπ' αὐτὸ πού περιμεναν ἐκεῖνοι πού τὸν εἶχαν ἐμπνευστεῖ. Χρησιμοποιώντας τὴν προσωπικότητα τοῦ Ντουρρούτι, ἤθελαν νὰ καταφέρουν ἓνα βίαιο κτύπημα «στὰ νῶτα τῆς ἐπανάστασης!» Ἔλπιζαν, τονίζοντας τὴν ἔλλειψη δῶλων στὸ μέτωπο, ν' ἀφοπλίσουν τοὺς ἐργάτες. Αὐτὴ ἡ ἔλλειψη δῶλων ἦταν τὸ συνεχές θέμα συζήτησης στὴν Ἐπιτροπὴ Πολέμου τοῦ Μπαρμπάστρο καὶ πάνω ἀπ' ὅλα σ' αὐτὴ τὴν ἔλλειψη ὀφειλόταν ἡ τελμάτωση τῆς ἐπίθεσης. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἔλεγε ὅτι ἀν τὰ μετόπισθεν πρόσφεραν τὰ κατάλληλα ἐφόδια καὶ ὑποστήριζαν τὸ μέτωπο τοῦ πολέμου, ὁ πόλεμος θὰ περνοῦσε σ' ἓνα ἐνθαρρυντικὸ στάδιο μὲ τὴν κατάκτηση τῆς Σαραγόσα. Οἱ συζητήσεις γι' αὐτὲς τὶς πιθανότητες ἀγγιζαν τὸ Ντουρρούτι σ' ἓνα εὐαίσθητο σημεῖο, γιὰτὶ κάθε μέρα πού περνοῦσε ἐξοργιζόταν βλέποντας ὅτι ἡ ἐπίθεση, πού εἶχε σχεδιαστεῖ ἐναντίον τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἀραγωνίας, ἀναβάλλονταν γιὰ ἀργότερα. Συνεπῶς, ἦταν λογικὸ ὅτι ὁ Ντουρρούτι θὰ ἔδινε ἐμφαση σ' αὐτὸ τὸ καυτὸ ζήτημα τῶν ἐφοδίων, ὄχι μὲ τὸν τρόπο πού περιμεναν οἱ ἀντεπαναστάτες ἀλλὰ τελείως ἀντίθετα, μ' ἓναν θετικὸ τρόπο χωρὶς ν' ἀφήνει καμιὰ ἀμφιβολία γιὰ τὴ σημασία τοῦ ἀγώνα. Ὅπως εἶδαμε ἤδη, ὁ Ντουρρούτι, γιὰ νὰ γίνει τελείως κατανοητός, ὀρκίστηκε ὅτι «οἱ πολιτοφυλακὲς δὲν πολεμᾶνε στὴν Ἀραγωνία γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν μιὰ ἀστικοδημοκρατικὴ δημοκρατία ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐπιπαχύνουν τὴν Ἐπανάσταση» καὶ ἔριξε μεγάλο θάρος στὸ πρόβλημα πού ἀναφέραμε. Κι ἔτσι, ἔκανε ἐκκλιση στὴν κατανόηση τῶν ἐργατῶν, ζητώντας ἀπ' αὐτοὺς νὰ δώσουν μερικὰ ἀπὸ τὰ πυρομαχικά τους, πού τὰ φύλαγαν γιὰ τὰ μετόπισθεν.

Οἱ σοσιαλιστικὲς καὶ κομμουνιστικὲς ἐφημερίδες ἐπιτέθηκαν σ' αὐτὸ τὸ λόγο κατηγορώντας «αὐτοὺς πού μπούκοτάρουν τὸ μέτωπο, μὲ τὸ νὰ τοῦ στεροῦν δῶλα πού θὰ ἔφερναν τὴ νίκη». Καὶ χρησιμοποίησαν ἐπιχειρήματα ὅπως «Οἱ οὐτοπιστὲς κρι-

τικοί άκοούν πίεση στόν οικονομικό τομέα» και «δέν είναι ώρα νά κάνουμε τήν 'Επανάσταση αλλά νά υπερασπίσουμε τή Δημοκρατία, τήν όποία άνέδειξαν οι κάλπες στις 16 φλεβάρη 1936».¹

'Η επαναστατική κρίση πού οιοόβραζε από τότε πού δημιουργήθηκε ή Κεντρική 'Επιτροπή τών Πολιτοφυλακών στην Καταλωνία, και από τήν στροφή πού είχε πάρει ή 'Επανάσταση σ' όλόκληρη τήν περιοχή, ξέσπασε τώρα δημόσια. Τίποτε τέτοιο δέν είχε συμβεί στη Μαδρίτη. 'Από τις πρώτες μέρες, ή κυβέρνηση τήν όποία εκπροσωπούσε ό αστός Τζιράλ και ύποστήριζε τό Σοσιαλιστικό Κόμμα, έλεγχε τήν κατάσταση. 'Η λαϊκή πίεση μόλις πού είχε άγγίξει τήν καπιταλιστική και κρατική δομή. 'Αφού ξεπέρασαν τις πρώτες στιγμές του πανικού, ό Τζιράλ και ό 'Αζάνια έξασφάλισαν τήν ύποστήριξη τών δυό Μαρξιστικών κομμάτων και άρχισαν νά γίνονται προετοιμασίες για νά σαμποτάρουν τήν πίεση πού είχε σκοπό νά μεταφέρει ή CNT στους δρόμους, παρόλο πού στη Μαδρίτη ήταν μειοψηφία.

'Η πολιτική τής Κυβέρνησης άπέναντι στην Καταλωνία ήταν έχθρική, άν και κρατούσε ακόμα μιá ευγενική στάση! 'Αλλά άπόρριψε όλες τις αιτήσεις της για ύλική βοήθεια για τήν αγορά πρώτων ύλικών και μηχανών.² Καθώς τό 'Εθνικό θησαυροφυλάκιο ήταν κάτω από τόν έλεγχο τής Κυβέρνησης, ή Καταλωνία έξαρτιόταν (άκόμη χειρότερα, ήταν σκλάβο) από τις άποφάσεις της. 'Η Μαδρίτη ήξερε πολύ καλά ότι κρατούσε στα χέρια της όλα τά άπούκι έτσι άρχισε ένας ψυχρός πόλεμος άνάμεσα σ' αυτήν και στην Καταλωνία. Στην πραγματικότητα, ή επανάσταση άντιμετώπιζε τήν άντεπανάσταση.

Στις 4 Σεπτέμβρη ό Λάργκο Καμπαλλέρο άντικάτασπε τόν Τζιράλ και σχημάτισε μιá κυβέρνηση με σοσιαλιστική πλειοψηφία, όπου συμμετείχαν κι οι κομμουνιστές. 'Ο ίδιος ό Καμπαλλέρο άνάλαθε τή θέση του Πρωθυπουργού και του 'Υπουργού Πολέμου. Μέχρι τότε κατάκρινε τόν Τζιράλ για τήν άνικανότητά του νά «συνεχίσει τόν πόλεμο», αλλά κι αυτός έπρόκειτο νά έφαρμόσει τό ίδιο είδος πολιτικής άπέναντι στην Καταλωνία, ή

Ισως και χειρότερη απ' αυτή που έφάρμοσε ο προκάτοχός του. 'Ο Καμπαλλέρο βρισκόταν κάτω από την έπιρροή του Μαρσέλ Ρόζεμπεργκ, του Ρώσου Πρεσβευτή, που είχε φτάσει στη Μαδρίτη στις 28 Αυγούστου. 'Ο τελευταίος μπόρεσε να πείσει τον Καμπαλλέρο ότι ο μόνος τρόπος για να βοηθήσει ή Σοβιετική Ένωση την Ίσπανία ήταν να δείξει ο Καμπαλλέρο στην άστική τάξη της Γαλλίας και της Άγγλιας ότι οι Ίσπανοί δεν έκαναν μια επανάσταση, αλλά συνέχιζαν την πολιτική της κυβέρνησης που είχε προέλθει από τις τελευταίες εκλογές.

Μ' αυτό το σκεπτικό, έπρεπε να θάλουν ένα τέλος στην έργατική έξουσία, να έθνικοποιήσουν την πολεμική διομηχανία και να σεβαστούν τους μικροϊδιοκτήτες. 'Επιπρόσθετα, τó Κράτος έπρεπε να έχει ένα μονοπώλιο πάνω στο έξωτερικό έμπόριο και να διαλύσει τις οργανώσεις όπως ή Όμοσπονδία Κολλεκτίβων του Λεβάντε, που πουλούσε τά δικά της προϊόντα στο έξωτερικό. Ήταν απαραίτητο να δημιουργηθεί ένας πραγματικός στρατός επαναφέροντας τά στρατιωτικά αξιώματα και διαλύοντας τις Πολιτοφυλακές. Ήταν επίσης απαραίτητο να αναδιοργανώσουν μια άστυνομική δύναμη που θα υπάκουε στο Κράτος, απελευθερώνοντας την από την έπιρροή τών συνδικάτων, που την έλεγχαν διαμέσου τών συμβουλίων τών έργατων, τών στρατιωτών και τών φρουρών. Ήταν ακόμη απαραίτητο να επανεγκαθιδρύσουν την έξουσία της κυβέρνησης στην Καταλωνία και να διαλύσουν την Κεντρική Έπιτροπή Πολιτοφυλακών.

'Ο Λάργκο Καμπαλλέρο ανέλαβε τó έργο της πετυχημένης έκτέλεσης αυτού του προγράμματος, έχοντας έμπιστοσύνη στα σοσιαλιστικά και κομμουνιστικά κόμματα και στον σοβιετικό πρεσβευτή, ό οποίος, για να τον βοηθήσει να φτάσει σ' αυτόν τó σκοπό, έστειλε σαν σύμβουλο στη Βαρκελώνη τόν περίφημο Άντόνωφ Όθσένκο. 'Ο Ρόζεμπεργκ ήξερε ότι ό τελευταίος θα μπορούσε να επηρεάσει τούς επαναστάτες της Καταλωνίας, εξαιτίας του Μπολσεβίκικου παρελθόντος του και τών άπλών του τρόπων, που ήταν αντίθετοι με τά πρωτόκολλα και ενάντιοι στη γραφειοκρατία. Αυτός ό άντρας θα

μπορούσε να έμπρεάσει πολλούς ήγέτες, ακόμη και «φανατικούς» αναρχικούς. Τους είπε ότι θα μπορούσαν να βρουν σίγουρους τρόπους για να κερδίσουν το πόλεμο και μόλις γινόταν αυτό (δπως έγινε και στη Ρωσία), η επανάσταση θα ήταν εξασφαλισμένη. Προς μεγάλη έκπληξη της Έμμα Γκόλντμαν, πολλοί αναρχικοί έπεσαν σ' αυτή την παγίδα.³

Είναι εύκολο να καταλάβουμε το ότι μέσα σ' αυτή την ατμόσφαιρα ο λόγος του Ντουρρούτι είχε μεγάλη επιτυχία και ότι οι επαναστατικές έγγυήσεις του έδρασαν σαν διεγερτικό και ανανέωσαν το επαναστατικό πάθος των εργατών, κάνοντάς τους να καταλάβουν τις αντιθέσεις που υπήρχαν ανάμεσα στους ήγέτες και στους όπαδούς. Οι πρώτοι είχαν άφοσιωθεί στον αντιφασιστικό αγώνα του Λαϊκού Μετώπου ενώ για τους δεύτερους, επειδή ο φασισμός και ο καπιταλισμός ήταν ένα και το αυτό, η καταστροφή του πρώτου σήμαινε τον θάνατο της αστικής τάξης και του συστήματός της.

Η πρώτη αντίδραση ήρθε από τις Έπιτροπές Άμυνας που συγκεντρώθηκαν στη Βαρκελώνη και εργάστηκαν μαζί για ν' αντιμετωπίσουν την έκστρατεία του κομμουνιστικού τύπου (Μ ο υ ν τ ο Ό μ π ρ έ ρ ο και Τ ρ ε μ π ά λ). Δημοσίευσαν ένα μανιφέστο που δεν υποβάλλανε στη λογοκρισία. Περιλάμβανε αυτές τις λέξεις: «Όσο η Έπανάσταση δεν θα 'χει λύσει το πρόβλημα της πολιτικής έξουσίας και όσο θα υπάρχει μια ένοπλη δύναμη κάτω από τις διαταγές της Κυβέρνησης και όχι κάτω από τον έλεγχο των εργατών, οι ομάδες Άμυνας δεν θ' αφήσουν τα όπλα τους γιατί αυτά έγγυώνται τις κατακτήσεις των εργατών».⁴

Όσο για την Σ ο λ ι ν τ α ρ ι ν τ ά τ Ό μ π ρ έ ρ α, έμεινε σιωπηλή όπέναντι στις έπιθέσεις εναντίον των Άμυντικών Έπιτροπών αλλά απάντησε στην έπίθεση ενάντια στις Κολλεκτίβες γράφοντας «ότι μια τέτοια πολιτική μπορεί να οδηγήσει μόνο στην ήττα, γιατί ο επαναστατικός ένθουσιασμός της εργατικής τάξης είναι η μόνη κινήτρια δύναμη αυτών που αντιτίθενται στο φασισμό. Άν ο πόλεμος απογυμνωθεί από τον επανα-

στατικό του χαρακτήρα, κανένας εργάτης δεν θα πάει να πολεμήσει για μία κυβέρνηση όπως αυτή που ήταν στην έξουσία πριν απ' τις 19 'Ιούλη».

Στη διάρκεια αυτής της πολεμικής ήταν που οι εργάτες της Σαμπαντέλ, κοντά στη Βαρκελώνη, παρατήρησαν ότι τα πολεμοφόδια από το στρατόνα «Κάρλ Μάρξ» είχαν συγκεντρωθεί στο τοπικό αρχηγείο του PSUC. Τα συνδικάτα, προειδοποιημένα από τον λόγο του Ντουρρούτι, έστειλαν μία εργατική επιτροπή στη Μπουχαράλτζ για να αναφέρει την άνακάλυψή τους στην Έπιτροπή Πολέμου της Φάλαγγας. Τα νέα διαδόθηκαν γρήγορα μεταξύ των πολιτοφυλάκων. Οι επιτροπές των Έκατονταρχιών αποφάσισαν να στείλουν ένα τελεσίγραφο στην Κεντρική Έπιτροπή Πολιτοφυλάκων έτσι ώστε αυτή να μπορέσει να κατασχεσει το πολεμικό υλικό που είχε καταχραστεί το PSUC.

Έπειδή η ατμόσφαιρα ήταν έκρηκτική, η Έπιτροπή Πολέμου της Φάλαγγας πληροφόρησε τον Σαντιγιάν και τον Ρικάρντο Σάντς, που ήταν υπεύθυνα μέλη της Κεντρικής Έπιτροπής των Πολιτοφυλάκων. Ο Σαντιγιάν, καταλαβαίνοντας τη σοβαρότητα της κατάστασης ήρθε σε έπαφή με τα υπεύθυνα μέλη του στρατόνα «Κάρλ Μάρξ», προειδοποιώντας τους για τον κίνδυνο που διέτρεχαν (έπειδή οι έκατονταρχίες είχαν αποφασίσει να πάρουν τα όπλα με τη βία) και τελικά τα όκτώ πολυβόλα επιστράφηκαν και στάλθηκαν στο μέτωπο.⁵

Μέσα σ' αυτό το κλίμα ήταν που, στις 15 Σεπτέμβρη 1936, ο Πιέρ Μπεσνάρ, Γενικός Γραμματέας της Διεθνούς Ένωσης Εργατών (ΑΙΤ), της οποίας η CNT ήταν μέλος, επισκέφτηκε για πρώτη φορά την επαναστατική Ισπανία. Μέχρι τότε ήταν άπασχολημένος με το έργο που είχε δημιουργηθεί από τις παραγγελίες της CNT για όπλα στο Παρίσι, στο αρχηγείο της Διεθνούς. Άλλά όταν κατάλαβε τον παλινδρομικό χαρακτήρα της επανάστασης, δεν περιορίστηκε να δίνει συμβουλές με γράμματα, κάτι που έκανε μέχρι τότε, και τράβηξε την προσοχή των αναρχικών στο Έθνικό Θησαυροφυλάκιο, λέγοντάς τους: «Μην κάνετε το ίδιο λάθος που έκαναν οι Κομμουνάροι στο Παρίσι». Άποφάσισε να

συναντηθεί με την περιφερειακή Έπιτροπή της Καταλάνικης CNT και τόνισε την αναγκαιότητα της διεθνοποίησης του πολέμου γιατί, κατά τη γνώμη του, αυτός ήταν ο μόνος τρόπος για να θγει ή Ίσπανία από το «αδιέξοδο» που την είχε οδηγήσει ή «μη επέμβαση» του Μπλουύμ.⁶ Τό σχέδιο του Μπεςνάρ ήταν να οργανώσουν μια εξέγερση στο Μαρόκο απελευθερώνοντας τον Άμπντ - ελ - Κρίμ,⁷ που τον κρατούσαν οι Γάλλοι στο νησί Λά Ρεουνιόν. Άκόμα, ήταν απαραίτητο να προκαλέσουν μια επανάσταση στην Πορτογαλία, μια δύναμη που βοηθούσε ανοικτά τον φράνκο. Την ίδια κιόλας μέρα που έφτασε, μίλησε στον Ντιέγκο Άμπάντ ντέ Σαντιγιάν και στον Γκαρθία Όλιβέρ, τους άντρες που αντιπροσώπευαν περισσότερο τη CNT και τη FAI στη Κεντρική Έπιτροπή των Πολιτοφυλακών. Τους είπε ότι αναφορικά με την Πορτογαλία, ή αντιπολίτευση ήταν έτοιμη να επαναστατήσει και ότι ή Γενική Συνομοσπονδία Έργασίας είχε έρθει εκεί σε μια συμφωνία με την πολιτική αντιπολίτευση με «τόν δρο ότι θα είχαν πάλι έλευθερία δράσης μετά την πτώση του δικτάτορα Σαλαζάρ». Αυτή ή εξέγερση, σύμφωνα με τον Μπεςνάρ, «θα μπορούσε να θασιστεί στην ύποσθήριξη του λαού και στις κατώτερες τάξεις του στρατού. Την εύθύνη γι' αυτή την εξέγερση θα την αναλάμβανε μια επαναστατική χούντα, με την όποια ήταν απαραίτητο να έρθουν άμέσως σε έπαφή». Ό Μπεςνάρ τόνισε πολύ αυτό τό σχέδιο, τό σχέδιο «Πορτογαλία», γιατί όχι μόνο θα στερούσε τον φράνκο από έναν σύμμαχο αλλά θα ήταν επίσης δυνατόν να έπιτεθούν στους φασίστες απ' τα μετόπισθεν. Όσο για τον άλλο κόσμο, θα έδειχναν αναμφίβολα στο προλεταριάτο ότι θάπρεπε να δώσει μεγαλύτερη προσοχή στην Ίσπανική Έπανάσταση. Άναφορικά με τό πρόβλημα του Μαρόκου, ό Μπεςνάρ στήριζε τις ιδέες του στις πληροφορίες που είχε για τον πληθυσμό του έσωτερικού, που τον περιέγραφαν ότι ήταν έτοιμος να επαναστατήσει μόλις απελευθερωνόταν ό Άμπντ - ελ - Κρίμ, εξαιτίας των συνθηκών κάτω από τις όποιες ζούσε. Άναμφισβήτητες πληροφορίες υπήρξαν για ένα πνεύμα εξέγερσης ανάμεσα στους Μαροκινούς που είχαν χρησιμοποιηθεί από τον φράν-

κο χωρίς τή θέλποσή τους. 'Ο Μπεσνάρ είπε ότι «ή 'Ισπανική κυβέρνηση πρέπει να κάνει μιá ανακοίνωση διακηρύσσοντας τήν ανεξαρτησία του Προτεκτοράτου». Οι Άραβες έθνικιστές θα δέχονταν με ένθουσιασμό αύτὴ τήν ανακοίνωση και θα συνεργάζονταν στενά με τήν 'Ισπανική Δημοκρατία, κάνοντας τόν βίο άβίωτο στήν όπισθοφυλακή του φράγκο στο Μαρόκο.

'Ακόμη ό Μπεσνάρ είπε ότι πριν να φύγει από τὸ Παρίσι είχε μιá συνομιλία με τόν Γραμματέα τῆς CGT, τόν Λεόν Ζουό, και με άλλους σοσιαλιστές που ήταν αντίθετοι με τήν πολιτική του Μπλουύμ. Τόν είχαν έξουσιοδοτήσει να διαπραγματευτεί, στο όνομά τους, με τόν Λάργκο Καμπαλλέρο, Πρόεδρο και τῆς UGT και του 'Υπουργικού Συμβουλίου, και να τόν πείσει να κάνει μιá δημόσια διακήρυξη υπέρ τῶν Μαροκινῶν.⁸

'Αφοῦ πῆραν όλες αυτές τις πληροφορίες ό Σαντιγιάν και ό Γκαρθία 'Ολιβέρ ζήτησαν λίγο χρόνο για να τις μελετήσουν και συμφώνησαν και οι δύο ότι ή παρουσία του Ντουρρουτί ήταν άπαραίτητη. Μόλις έφτασε άρχισαν πάλι να συζητάνε τὸ ζήτημα Πορτογαλίας - Μαρόκου. 'Αλλά τότε φάνηκαν οι διαφορές τους. 'Ο 'Ολιβέρ επέμενε ότι ό "Άμπντ - ελ - Κρίμ δέν ήταν πιά ενδιαφέρουσα προσωπικότητα για τούς κατοίκους και ότι οι διαπραγματεύσεις έπρεπε να συνεχιστούν με τήν έπιτροπή Δράσης του Μαρόκου, που τήν αντιπροσώπευε ό 'Ελ Φασί.⁹ 'Ο Ντουρρουτί και ό Σαντιγιάν πίστευαν τὸ αντίθετο. Γι' αυτός ή θέση του "Άμπντ - ελ - Κρίμ ήταν πιό ριζοσπαστική από τὴ θέση που είχε ή 'Επιτροπή Δράσης του Μαρόκου και ακόμη τὸ γεγονός ότι ό ήγέτης τῶν Μαροκινῶν, ήταν φυλακισμένος, του έδινε μεγαλύτερη αίγλη μέσα στο ΡΙΦ. Κοντολογίς, οι διαφορές τους άφοροβοσαν μόνο τήν έκλογή συμμάχων, και όχι τὸ βασικό πρόβλημα και συμφώνησαν ότι ό 'Ολιβέρ έπρεπε να μιλήσει στον Κομπανύς γι' αυτό, για να κάνει μεγαλύτερη έντύπωση στον Καμπαλλέρο. Τήν άλλη μέρα, στις 16 Σεπτέμβρη, άφσῶ ό 'Ολιβέρ είχε πληροφορήσει τόν Καμπαλλέρο για τήν έπίσκεψη του Μπεσνάρ, ό τελευταίος πῆγε στη Μαδρίτη. Έφτασε στις 17 Σεπτέμβρη τὸ απόγευμα και παρουσιάστηκε στο 'Υ-

πουργείο Πολέμου. Ο Καμπαλλέρο δεν ήταν εκεί, κάτι που δεν είχαν προβλέψει. Ο Μπεσνάρ τότε πήγε στην Έθνικη Έπιτροπή της CNT και κανονίστηκε από την Φεντέρικα Μοντσένου να πάνε μαζί να δούνε τον Καμπαλλέρο. Η συνάντηση έγινε στις 5 το απόγευμα. Ο σοσιαλιστής ήγέτης τους υποδέχθηκε πολύ άσχημα «αναφέροντας ένα άοριστο περιστατικό που είχε μόλις συμβεί με την CNT». Η Φεντέρικα ήταν πολύ απότομη στη διαφωνία της με τον αρχηγό της κυβέρνησης, υπενθυμίζοντάς του ότι δεν έπρεπε τα «σημαντικά ζητήματα» να παραγκωνίζονται με τη δικαιολογία ενός «άοριστου περιστατικού». Ο Καμπαλλέρο ήρέμωσε αλλά δεν ήταν σύμφωνος για τη συνάντηση. Όρισε μία συνάντηση για τις 18 Σεπτέμβρη στις 4 το απόγευμα.

Αυτή η συνάντηση έγινε μία ώρα αργότερα.¹⁰ Αυτή τη φορά τον Μπεσνάρ τον συνόδευε ο Ντάβιντ Άντονα, γραμματέας της Έθνικης Έπιτροπής. Την ψυχρή υποδοχή τους την ακολούθησε μια αγενής συνέχεια. Χωρίς καμιά προειδοποίηση, ο Καμπαλλέρο δήλωσε ότι δεν είχε συμφωνήσει να έχει μια συζήτηση με τον γραμματέα της ΑΙΤ και ότι επιπλέον «φοβόταν τις επιπλοκές». Ο Μπεσνάρ του απάντησε απότομα «ότι η CNT, με περισσότερα μέλη από την UGT, ήταν μέλος της ΑΙΤ». Αυτή η διάρθωση φαίνεται ότι ήρέμωσε τον Καμπαλλέρο αλλά φυσικά το κλίμα δεν ήταν κατάλληλο για να συζητήσουν πάνω στα σχέδια του Μπεσνάρ. «Διαλύσαμε τη συγκέντρωση μετά από μια πικρόγλυκια συνομιλία και πήγαμε στο αρχηγείο της CNT όπου η Έθνικη Έπιτροπή είχε μάθει για το γεγονός, χωρίς να αντιδράσει. Τότε αποφάσισα να υπενθυμίσω στον Καμπαλλέρο τις ευθύνες του σ' ένα γράμμα που θα το δημοσίευε η CNT λίγες μέρες αργότερα σε συμφωνία με την Έθνικη Έπιτροπή».¹¹

Ο Μπεσνάρ δεν ήθελε να γυρίσει στη Γαλλία χωρίς να αναφέρει προφορικά στον Γκαρθία Όλιβερ τα δύσνηρα γεγονότα που είχαν συμβεί και τα όποια είχαν καταστρέψει τη συζήτηση πάνω στην όποια είχαν στηρίξει τόσες πολλές ελπίδες. Άφοβ είδε τον Όλιβερ και ενώ ήταν ήδη στο δρόμο της επιστροφής του στη Γαλλία, ο Μπεσνάρ άναφερε

αυτά: «Ἡ Ἐπανάσταση πηγαίνει πρὸς τὰ πίσω κι αὐτὸ δὲν εἶναι λάθος τῶν μαζῶν ποὺ πολεμᾶνε μὲ ἀφθαστο ἐνθουσιασμό, ἀλλὰ τῶν ἡγετῶν ποὺ παρασύρονται ἀπὸ τὰ γεγονότα, ἀποδεικνύοντας ὅτι ἔχουν χάσει τὴν ἐπαναστατικὴ πρωτοβουλία καὶ ἔχουν ἀποδεχτεῖ ταπεινωτικὲς καταστάσεις σὰν αὐτὴ ποὺ θρέθηκα κι ὁ ἴδιος ὅταν ἀντιμετώπισα τὸν Καμπαλλέρο.

«Ἄν ὁ ἀναρχισμὸς ἦταν ἄρκετὰ ἡλίθιος ὥστε νὰ συνεργαστεῖ μὲ τὸν Καμπαλλέρο ἢ ἔστω καὶ νὰ τὸν ὑποστηρίξει ἀπλῶς, ἡ Ἐπανάσταση θὰ εἶχε χαθεῖ χωρὶς νὰ ὑπάρχει καμιὰ ἐλπίδα. Ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ θγεῖς ἀπ' αὐτὸ τὸ σατανικὸ κύκλο εἶναι νὰ χρησιμοποιοῦσεθαι βία. Ἀλλὰ ἀναρωτιέμαι ἂν οἱ ἡγέτες τῆς CNT εἶναι οἱ ἴδιοι ἀντρες μὲ αὐτοὺς τῆς 19 Ἰουλίου. Ὁ μόνος ποὺ κατὰ τὴ γνώμη μου ἔχει ξεφύγει ἀπ' αὐτὸν τὸν ρόλο εἶναι ὁ Ντουρρουτί, ἕνας γνήσιος τύπος ἐπαναστάτη, ποὺ ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις μοῦ θυμίζει τὸν ἀντάρτη ἀγωνιστὴ Νέστορα Μάκνο. Ὅπως κι ἐκεῖνος, δουλεύει μαζὶ μὲ τὸν λαὸ καὶ δὲν ξεχωρίζει τὸν ἑαυτὸ του ἀπ' αὐτόν, ὅπως κάνουν οἱ ἄλλοι ἡγέτες». Ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις ὁ Μπεσνάρ θεωροῦσε τὸν Ντουρρουτί «σὰν ἀνώτερο»... «σὲ σχέση μὲ τὸν Οὐκρανὸ» ἰδιαίτερα ἀναφορικὰ μὲ τὸν ἔλεγχο ποὺ εἶχε ὁ Ντουρρουτί στὸν ἑαυτὸ του.¹²

Ὁ Μπεσνάρ εἶχε πολὺ λίγο χρόνο γιὰ ν' ἀνταλλάξει τίς ἀπόψεις του μὲ τὸ Ντουρρουτί πρὶν νὰ φύγει γιὰ τὴ Γαλλία, γιατί εἶχαν καλέσει ἑσφινικὰ τὸν τελευταῖο στὸ μέτωπο τῆς Ἀραγωνίας, ὅπου οἱ φασίστες εἶχαν ἐξαπολύσει μιὰ ἐπίθεση στὸν τομέα του. Ὁ Ντουρρουτί εἶχε ἐπιμεῖνει σ' ἕνα σημείο: ὅτι ὁ Μπεσνάρ ἔπρεπε νὰ θρεῖ μερικὸς ἐμπόρους δπλων ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ προμηθεύουν ἄρκετὰ στρατιωτικὰ ἐφόδια γιὰ νὰ ἐξοπλιστεῖ ἡ φάλαγγα μὲ τὰ ἀπαραίτητα δπλα καὶ νὰ μπορέσει νὰ ἐξαπολύσει μιὰ ἐπίθεση στὴ Σαραγόσσα, ἔστω καὶ μόνη της. Ὁ Ντουρρουτί μόλις εἶχε φτάσει στὴν Μπουχαλαρόζ ὅταν κατάλαβε ὅτι ὁλόκληρος ὁ τομέας ἀπὸ τὸ Φαρλέτε μέχρι τὴν «Σουέλτα Ἄλτα» ὑφίστατο μιὰ σκληρὴ ἐπίθεση τῶν ἐχθρικών δυνάμεων ποὺ τίς διοικοῦσε ὁ Συναγματοῦχος Οὐρρουτί.¹³ Ὑποστηριζόμενος ἀπὸ τὴν «κινητὴ φάλαγγα»

γα τῆς Ἀραγωνίας» πού τὴν ἀποτελοῦσαν λεγεωνάριοι καὶ «ρεκετέδες».

Ἐνῶ ὁ ἐχθρὸς πίεζε τὸ Φαρλέτε, βομβάρδιζε συγχρόνως καὶ τὸ δρόμο πρὸς τὴν Πίνα ντὲ Ἐμπρο, γιὰ νὰ ἐμποδίσει νάρθουν ἐνισχύσεις. Ἡ κατάσταση βρισκόταν σὲ κρίσιμο σημεῖο. Ἡ «Διεθνὴς Ὁμάδα» ἀντιστεκόταν σκληρά, ἀλλὰ δὲν εἶχε ὄπλα. Ὅλες οἱ ἀναφορὲς πού ἔρχονταν στὸ Γενικὸ Στρατηγεῖο ἦταν δυστυχῶς οἱ ἴδιες: οἱ θέσεις χάνονταν ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε κανεὶς γιὰ νὰ τὶς ὑπερασπίσει. Τὸ Στρατιωτικὸ Συμβούλιο συμβούλεψε ὅτι θάπρεπε νὰ διαλυθοῦν ἄλλοι τομεῖς γιὰ νὰ ἔρθουν νὰ βοηθήσουν τὸν τομέα πού κινδύνευε. Ὁ Ντουρρῶτι ἦταν ἀντίθετος σ' αὐτὸ τὸ σχέδιο, λέγοντας ὅτι μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ ἐπαιζαν τὸ παιχνίδι τοῦ ἐχθροῦ καὶ ὅτι αὐτὸς θὰ ἐξαπέλυε μιὰ γενικὴ ἐπίθεση ἀν ἀνακάλυπτε τὴν ἀδυναμία τῶν ἄλλων τομέων, στοὺς ὁποίους δὲν εἶχε ἀκόμη ἐπιτεθεῖ. Ἐτοίμασε πρόχειρα ἓνα βοηθητικὸ ἀπόσπασμα πού τὸ ἀποτελοῦσαν πολιτοφύλακες πού ζεκουράζονταν ἢ πού ἀπασχολοῦνταν στὰ χωράφια καὶ τὸ ὁδήγησε πρὸς τὸ Φαρλέτε. Πέρασε τὸ δρόμο πρὸς τὴν Πίνα καὶ ἔφτασε στὸ Φαρλέτε τὴν ὥρα ἀκριβῶς πού ἀρχίζει μιὰ γενικὴ ὑποχώρηση. Ἀλλὰ θλέποντας τὶς ἐνισχύσεις, τὸ θάρρος τῆς «Διεθνούς Ὁμάδας» ἀναπερώθηκε καὶ γύρισε πάλι στὶς θέσεις τῆς. Ὁ ἀγῶνας ἦταν σκληρὸς καὶ μερικὲς φορὲς ἔπρεπε νὰ πολεμήσουν σῶμα μὲ σῶμα. Ἀλλὰ στὸ τέλος οἱ πολιτοφυλακὲς νίκησαν, κερδίζοντας πάλι τὸ χαμένο ἔδαφος καὶ προχώρησαν ἀκόμη παραπέρα καταλαμβάνοντας νέες θέσεις στὸ «Πετρούσκες» καὶ στὸ «Λὰ Κάζα ντὲ λὸς Λάνος».¹⁴ Τὸ μέτωπο εἶχε μόλις ἀνασυγκροτηθεῖ, ὅταν ὁ ἐχθρὸς ἄρχισε μιὰ γενικὴ ἐπίθεση, πράγμα πού ἔδειξε ὅτι ὁ Ντουρρῶτι δὲν εἶχε πέσει στὴν παγίδα πού εἶχε στήσει ὁ Οὐρρῶτια.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Βλ. τόν άναρχικό, καμμουνιστικό και σοσιαλιστικό τύπο αϋτής τής περιόδου

1. Ντ. Άμπ. ντέ Σαντιγιάν, έργ. άν. Μιλάει γιά τίς δυσκολίες πού δημιουργούσε η Μαδρίτη ώστε νά άρνηθει βοήθεια στήν Καταλωνία, τή βοήθεια που χρειαζόταν γιά νά δημιουργήσει μία πολεμική βιομηχανία Η Μαδρίτη προχώρησε τόσο πολύ ώστε ν' άρνηθει άκόμη και τή χορήγηση πιστώσεων Αϋτή η αύγκρουση έγινε κιάλας φανερή στήν πρώτη έσπαφή, τόν Αύγουστο, μεταξύ τής Κεντρικής Έπιτροπής τών Πολιτοφυλακών, τών άντιπροσώπων τής Τζενεραλιντάτ και τής Κυβέρνησης τού Τζιράλ, και άργότερα με τήν κυβέρνηση τού Λόργκο Καρπαλλέρο.

3. Ραϋνταλφ Ρόκερ, έργ. άν.

4. Ό συγγραφέας βεβαιώνει γιά τήν γνησιότητα αϋτού τού περιστατικού. Η Άμυντική Έπιτροπή τού προάστιαυ Γκραθια (στη Βαρκελώνη) πήρε τήν πρωτοβουλία άπ' αϋτή τήν άσπην.

5. Βλ. Σαντιγιάν έργ άν και τó Έ λ Φ ρ έ ν τ ε, δελτίο τής «Φάλαγγας Ντουρρουτι» Έπίσης μαρτυρία τού πολιτοφύλακα Κόσμ ντό Πώλ

6. Ό Λόργκο Καρπαλλέρο έγραψε άργότερα γιά τήν «μή επέμβαση» στά ΟΙ Ά ν α μ ν ή σ ε ι ς μ α υ, σελ. 198.

«Μιά τέτοια ιδέα δέν μπορούσε νά ουλληφθεί παρ ά μόνον άπά τó δολαμο και άδύνομο μυαλό τού Λεάν Μπλαύμ. Έγινε δεκτή μ εύχαριστηση άπό την Γερμανική και τήν Ιταλική κυβέρνηση, πού έφοδίαζαν με στρατεύματα και πολεμοφόδια τούς προδότες. Έγινε επίσης δεκτή και άπά τήν Ρωσία, άν και με περισσότερα γενναιοδωρες προθέσεις, τουλάχιστον φαινομενικά () Τί φεβόταν ά Μπλαύμ; Μιά Εϋρωπαϊκή πυρκαγιά, Ό Μπλαύμ έσπαθε αϋτά πού παθαίνει ένας τυφλός πού προχωράει στήν άκρη μιάς άβύσσου, πέφτοντας μέσα α αϋτή Ο Μπλαύμ δέν μπόρεσε νά δει αϋτά πού έβλεπε καθαρά και ό πιό άγράμματος χωριάτης».

() .
«Τό προγματικό άποτέλεσμα τής «μή επέμβασης»· μείωσε τίς δυνατότητες τής Δημοκρατίας νά έξοπλιστεί γιά τή δική της υπέρσπηση. Άδυνάτias αέ τέτοιο βαθμό ώστε ήταν πιά σίγουρα ότι θά νικούσαν οι προδότες

«Δέν Έξρω άν διατηρώ αϋτοπάτες, έλπιζοντας ότι μιά μέρα αϋται πού είναι υπεύθυνοι γιά ένα τέτοια κακούργημα θά πρέπει νά λογοδοτήσουν γιά τή συμπεριφορά τους σάν Γαλλικά λαό, στους σοσιαλιστές, στους Ισπανους δημοκράτες και στήν Σοσιαλιστική Διεθνή Άν δέν συμβεί αϋτά, πρέπει τότε νά άναγνωρίσουμε ότι η Διεθνής Άλληλεγγύη άνάμεσα στά Σοσιαλιστικά Κόμματα και στις έργατικές οργανώσεις είναι μόνον ένα κενό σύνθημα, πού έχει σά σκοπό νά ξεγελάει τούς έργάτες ΈΞ αίτιας τής βαρύτητάς τους, μερικά πολιτικά λάθη είναι άσυχώρητα».

7. Άμπντ - ελ - Κρίμ, ό Άραβας «Κασυντίλλα», πού πολεμούσε έναντίον τής Γαλλίας και τής Ισπανίας, και συνελλήφθηκε στις 27 Μάη τού 1926, και στις 21 Αύγουστου μεταφέρθηκε στή νησί Ρεσαινιόν σάν κρατούμενος τής Γαλλίας. Τού είχαν ύποσχεθεί ότι η Έξορία του θά είναι αύντομη, άλλά στήν πραγματικότητα κράτησε 20 χρόνια. Αϋτά τόν έκανε νά πει «ότι άν ήξερε τή τόν περιμενε θά είχε προτιμήσει νά πεθάνει πολεμώντας» Και πρόσθεσε: «Στά Ισλάμ κυοφαρείται ένας πόλεμος πού θά έξαπά-

σει όπως στά ένδοξα χρόνια των 'Αλμοραβιδων» Τά Τ ε τ ρ ά δ ι α τ ή ς 'Ι α τ ο ρ ι α ς . Νο 33, Γενάρης 1964, Παρίαι.

8 Μιά έκθεση πού παρουσίασε ό Πιέρ Μπεανάρ στο Ζ' Συνέδριο τής ΑΙΤ στο Παρίαι, τό 1937.

9. 'Από τίς 25 Ιούλη ή CNT προεταίμαζε μαζί με όρισμένες Μαροκινές όμάδες μιά εξέγερση στο 'Ισπανικό Μαρόκκ. Αυτό είναι ένα όπύ τό πύό κρυφά κεφάλαια του 'Ισπανικού παλέμου. Δέν μπορούμε νά εκθέσουμε πλατιά αυτό τό ζήτημα εδώ, όλλά θά τό κάνουμε σ' ένα βιβλίο πού εταιμάζουμε γιά τήν Κεντρική 'Επιτροπή, τών Παλιτοφυλακών τής Καταλωνίας.

10. 'Η καθυστέρηση και ή «άγρια διαφωνία» γιά τήν όπία μιλάει ό Μπεανάρ μπορεί νά γίνει καλύτερα κατανοητή όν Ήβρει κανείς πώς πέρασε εκείνη τή μέρα ό Λόργκκ Καρπαλλέρο. 'Η «διαφωνία» όναφέρεται στο γεγονός ότι ή CNT όρνήθηκε νά συμφωνήσει γιά τή μεταφορά τής Κυβέρνησης στη Βαλέντσια. 'Ο Σέζαρ Μ. Λορέντζα γράφει γι' αυτά τό ζήτημα στο ΟΙ 'Ισπανοί 'Α ν α ρ χ ι κ ο ι κ ι ή 'Εξουσία, σελ. 229, σημείωση 11: «Ο λαός δέν ήξερε τίποτα γιά τό τι συνέβαινε σ' αυτή τή συγκέντρωση πού γινόταν «κεκλεισμένων τών θυρών». Μόνο ό τύπος μπορούσε νά πει ότι γινότανε (...). Στίς 18 Σεπτεμβριό ό Λόργκκ Καρπαλλέρο δέχτηκε τόν 'Οράθιο Μ. Πριέτο, γραμματέα τής CNT (ό 'Οράθιο εξέφρασε τήν αντίθεσή του γιά τήν μεταφορά τής Κυβέρνησης). Μετά ό Λόργκκ Καρπαλλέρο δέχτηκε τόν Σαβιετικό πρεσβευτή, Μαρσέλ Ρόζεμπεργκ. Μεταξύ αυτών τών συναντήσεων έγινε κι ή συνάντηση Καρπαλλέρο - Μπεανάρ.

11. Τό κείμενο του γράμματος βρέθηκε στην όναφορά του Πιέρ Μπεανάρ Ν.Β. — Πρασποθήσαμε νά περιριστούμε στο θέμα μας όλλά ή 'ΐδια άκριβώς ή προσωπικότητα του Νταουρουπί είναι πού κυριαρχεί. Πρέπει λοιπόν νά περιγράψουμε τό γεγονός τό πού έγιναν όταν έφτασε ό Πιέρ Μπεανάρ στη Μασδρίτη. 'Από τίς 15 Σεπτέμβριό ή CNT είχε συγκαλέσει μιά 'Εθνική 'Ολομέλεια τών Περιφερειακών τής όμάδων. Πρασποθούσε νά βρεί έναν τρόπο γιά νά προσαρμοστεί πολιτικό στή νέα κατάσταση πού είχε δημιουργήσει ή επανάσταση. Δυό λύσεις ήταν πιθανές. 'Ο 'Οράθιο Πριέτο, γενικός γραμματέας τής CNT, ήταν όπας ότι τή πρώτη λύση, πού μπορεί νά όνομαστεί «επembeτισμός» και ύποστήριζε μιά πλήρη συμμετοχή με τό νά μπαύν στην κυβέρνηση, πού όπύ τόν Σεπτέμβριό είχε άρχηγο τόν Λόργκκ Καρπαλλέρο.

'Η όλλη λύση, πού ήθελε ή αντίπροσωπεία τής Καταλωνίας, ύποστήριζε ότι πρέπει νά μείνουν έξω όπύ τήν κυβέρνηση και πρότεινε τή σύναψη μιάς συνθήκης με τήν UGT έτσι ώστε οι δυό εργατικές όργανώσεις νά μπεράσουν νά σχηματίσουν μιά Χαύτα 'Εθνική 'Αμυνας, πού θά όναλόμβανε όλες τίς λειτουργίες πού είχε ή Κυβέρνηση τής Μασδρίτης, όλλά σαν μιά εργατική κυβέρνηση.

'Ο Λόργκκ Καρπαλλέρο, γενικός γραμματέας τής UGT, όπόρριψε τήν πρόταση τής CNT και πρότεινε σ' αυτή νά μπει στην κεντρική κυβέρνηση. 'Η 'Ολομέλεια βρέθηκε σ' ένα όδιέξοδο Τελικά συμφωνήθηκε νά ύποστηρίξουν τήν 'ΐδία του σχηματισμού του 'Εθνικού 'Αμυντικού Συμβουλίου. 'Αλλά δόθηκε μιά 'ΐδιατερη έλευθερία στην 'Εθνική 'Επιτροπή νά ενεργεί σύμφωνα με τίς όπαιτήσεις τής στιγμής. Στήν πραγματικότητα αυτή ή έλευθε-

ρια σήμαινε τήν έν λευκῷ έξουσιοδότηση τοῦ Ὁρόθιο Μ. Πριέτο νά συνεχίσει τίς διαπραγματεύσεις μέ τόν Λάρκο Καμπολλέρο. Αὐτές θά τέλειωναν μέ τήν είσοδο τῆς CNT στήν κυβέρνηση.

Γιά ὅλη αὐτή τή περίοδο μπορεῖ κανεῖς νά διαβάσει τά βιβλία τοῦ Σεζάρ Μ. Λορέντζο καί τοῦ Πειράτε, πού ἤδη ἀναφέραμε. Τά βιβλία τοῦ τελευταίου ἐπανεκδόθηκε τό 1971 ἀπό τίς Ἐκδόσεις Ρουέντο Ἰμπέρικα στό Παρίσι.

12. Ἐκθεση τοῦ Πιέρ Μπεσνάρ.

13. Αὐτή τήν ἐποχή καί ὀργότερα διαδόθηκε ἡ φήμη ὅτι ὁ ὀδερφός τοῦ Ντουρρούτι διαίκαυσε στρατεύματα στό φασιστικό στρατόπεδο. Διαδόθηκε ἀκόμη ὅτι ἦταν ὁ Συνταγματάρχης Οὐρρούτι. Αὐτός ἦταν ἀκόμη ἕνας θρύλος ἀνάμεσα σταύς πολλούς γιά τό Ντουρρούτι. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ ὀδερφός του, ὁ Πέντρο, φαίνεται ὅτι εἶχε σχέσεις μέ τή φασιστική Φάλαγγα πρὶν ἀπό τόν πόλεμο. Ἄλλά αὐτάς ἐκτελέστηκε τόν Αὐγούστο τοῦ 1936 στό Λεόν, μέ τήν κατηγορία ὅτι ἦταν μέλος μιᾶς ὀμάδας πού εἶχε κάνει μιᾶ ὀπότερα ἐναντίον τῆς ζωῆς τοῦ Στρατηγοῦ Φράνκο.

14. Χοσέ Μίρα, ἐργ. ἀν.

10. Ἡ Ἀντιξουσιαστικὴ Ἀραγωνία

Στὴ Βαρκελώνη συζητοῦσαν πῶς θὰ ξεφορτωθοῦν τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Πολιτοφυλακῶν. Καθὼς ἡ δημιουργία αὐτῆς τῆς ὀργάνωσης ἦταν μιὰ νίκη γιὰ τοὺς ἐργάτες, ἡ διάλυσή της καὶ ἡ ἐνωμάτωση τῆς CNT μέσα στὴν κυβέρνησις τῆς Τζενεραλιντὰτ σημάδεψε μιὰ ὀριστικὴ ἀνάσχεσις τῆς ἐπανάστασις.¹ Ἀλλὰ ἐνῶ ἡ CNT καὶ ἡ FAI ὑποχωροῦσαν στὴν Καταλωνία, ἡ ἐπαναστατικὴ γραμμὴ στὴν Ἀραγωνία γινόταν πιὸ ριζοσπαστικὴ μὲ τὸν σχηματισμὸ ἐνός Συμβουλίου Ἄμυνας, ποῦ ἀποτελοῦνταν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ ἀναρχικούς.

Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα οἱ ἀναρχικοὶ ἀγωνιστὲς στὴ Βαρκελώνη παρακολουθοῦσαν προσεκτικὰ τὸ ἔργο ποῦ πραγματοποιοῦνταν στὸν τομέα τῆς Ἀραγωνίας ὅπου, παρὰ τὸν πόλεμο, εἶχε ἀποφασιστεῖ νὰ συγκληθεῖ μιὰ περιφερειακὴ Συνέλευσις τῶν Κολλεκτίβων στὶς 6 Σεπτέμβριον στὴν Μπουχαράλοζ.² Ὁ Ντουρρούτι ἐπέμενε σταθερὰ γιὰ τὴν ἀνάγκη δημιουργίας μιᾶς περιφερειακῆς Ὀμοσπονδίας ποῦ θὰ μπορούσε νὰ καλύψει ὅλα τὰ προβλήματα ποῦ εἶχαν ἐμφανιστεῖ στὴν Ἀραγωνία. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ εἶχε ὑποστηρίξει ὅλες τὶς αὐθόρμητες πράξεις τῶν ἀγροτῶν καὶ τὶς εἶχε ὑπερασπίσει δημοσίᾳ, δίνοντάς τους ὅποιαδήποτε ὑλικὴ βοήθεια μπορούσε νὰ προσφέρει ἡ φάλαγγα.

Μερικὲς φορὲς ἔπρεπε ἀκόμη καὶ νὰ προστατέψει τὶς ἀγροτικὲς κολλεκτίβες ἀπὸ τὶς Σταλινικὲς πολιτοφυλακὰς.³ Τὰ παράπονα πολλαπλασιαζόνταν. Σ' ἓνα χωριὸ αὐτὲς οἱ δυνάμεις κατὰστρεφνὰ τὴν κολλεκτίβα, διαλύοντας τὸ τοπικὸ συμβούλιο, τὸ ὁποῖο οἱ ἀγρότες εἶχαν ἐκλέξει σὲ μιὰ λαϊκὴ συνέλευσις. Σ' ἓνα ἄλλο ἐγίνε μιὰ ἐπιδρομὴ στὰ καταστήματα καὶ κλάπηκαν τὰ τρακτέρ. Ἦταν ἐπιτακτικὸ μέσα σ' αὐτὴ τὴ ζούγκλα, ὅπου οἱ ὀπλισμένοι ἄνδρες θρίσκονταν σὲ πλεονεκτικώτερη θέσις, νὰ δημιουργήσουν οἱ κολλεκτίβες ἓνα οἶμα ἱκανὸ ν' ἀντισταθεῖ σ' αὐτὲς τὶς καταχρήσεις. Ὁ Ντουρρούτι θυμόταν τὴν ἐμπειρία τοῦ Μάχνο στὴν Οὐκρανία. Ἐξάλλου, κάθε μέρα ποῦ περνοῦσε τὸν ἐπειθε ἀκόμη περισσότερο ὅτι ἡ συνεργασία μὲ τὶς ἄλλες

πολιτικές οργανώσεις μόνο αρνητικά αποτελέσματα μπορούσε να έχει. Στην πραγματικότητα, αυτή ή συμμαχία οδηγούσε οε άντεπαναστατικά μέτρα, τὰ όποία έμφανίζονταν στὰ μετόπισθεν.

Ή κατάσπαση στήν Άραγωνία ίκανοποιούσε δλες τίς φυσικές άπαιτήσεις πού χρειάζονταν γιά νά δημιουργηθεί μιá έπαναστατική πρωτοπορία. Μιά κολλεκτιβιστική παράδοση έπικρατούσε άνάμεσα στους άγρότες, και τή δυνάμωνε άκόμη περισσότερο ή άναρχική ίδεολογία. Ούσιαστικά, δέν ύπήρχε καμιá πολιτική δύναμη πού νά στέκεται άντιμέτωπη με τούς άναρχικούς.⁴ Κι έτοι, ένα άνπειξουσιαστικό πείραμα ήταν δυνατό έδώ, κι ένα τέτοιο τόλμημα, γούττει, φυσικά, τούς θαρραλέους και δημιουργικούς χαρακτήρες, όπως ό Ντουρρούτι. Έπιπλέον, οι ίδιοι οι άγρότες έκπζαν τήν άνπειξουσιαστική κοινωνία' ένώνοντας μαζί τὰ κήματά τους πού ήταν σκορπισμένα ή άπαλλοτριώνοντας τούς «κασίκους», είχαν σχηματίσει κολλεκτίβες. Ήταν άνάγκη νά γίνουν σχέδια και νά αναπτύξουν τήν ίδεά τής άλληλεγγύης. Αυτό ήταν τó έργο πού πρότειναν στή Συνέλευση τής Μπουκαραλόζ στις 16 Σεπτέμβρη 1936. Όλες οι τάσεις άντιπροσωπεύονταν εκεί, δλες οι κολλεκτίβες πού είχαν δημιουργηθεί στήν Άραγωνία καθώς και όλα τὰ περιφερειακά σώματα τής CNT και οι άντιπρόσωποι τών φαλαγγών τής Συνομοσπονδίας. Ή συνέλευση άνέλυσε τήν περίπλοκη κατάσταση πού είχε προέλθει από τόν πόλεμο. Τρεις δυνάμεις διαφωνούσαν μεταξύ τους: οι Άραγωνέζοι άγρότες, πού ήθελαν νά χτίσουν έναν καλύτερο κόσμο γιά τούς ίδιους, οι κομματικές πολιτοφυλακές, πού δρούσαν σαν νά βρίσκονταν σέ μιá κατακτημένη περιφέρεια και τελικά ή Τζενεραλιντάτ με τήν «άποικιακή» πολιτική της άπέναντι στήν Άραγωνία.⁵

Παίρνοντας ύπόψη αύτή τήν κατάσταση προτάθηκε ό σχηματισμός μιáς Όμοσπονδίας τών Κολλεκτίβων τής Άραγωνίας, πού θ' άντιπροσωπεύονταν περιφερειακά από τó Άμυντικό Συμβούλιο τής Άραγωνίας. Ήταν ένα ζήτημα υπεράσπισης τής οικονομίας, πού τήν άπειλούσε ό πόλεμος κι έπεξεργασίας ένός αναπτυξιακού σχεδίου πού θά πρόσφερε στους κατοίκους σταθερότερες συνθήκες

ζωής. Οι Άραγωνέζοι συμφώνησαν να αναλάβουν τη φροντίδα των 20.000 πολιτοφυλάκων, που βρίσκονταν στην περιοχή τους. Έπιπλέον, αποφασίστηκε να πολεμήσουν ενάντια στην έπεκτατική πολιτική της Καταλανικής Τζενεραλιντάτ και ενάντια σε κάθε παρόμοια προσπάθεια που θα έκανε πιθανόν η κυβέρνηση της Μαδρίτης. Όλοι αυτοί οι στόχοι ήταν απόλυτα σύμφωνοι με το σχέδιο που εκτέθηκε απ' την Έθνική Όλομέλεια της CNT στις 15 Σεπτέμβρη, το οποίο πρότεινε να ιδρυθούν περιφερειακά συμβούλια για να σχηματίσουν το Έθνικό Συμβούλιο Άμυνας.

Ο Ντουρρούτι, που αντιπροσώπευε τους 6.000 έθνοφρουρούς που υπεράσπιζαν αυτό τον τομέα, υποστήριξε πλήρως τη δημιουργία αυτής της όργανωσης. Ο Άντόνιο Όρτίζ, αντιπρόσωπος της φάλαγγας «Σούντ Έμπρε» ήταν αντίθετος μ' αυτήν και ο Γκρεγκόριο Χόβερ, αντιπρόσωπος από τη ζώνη της Χουέσκα, παρατήρησε ότι ο σχηματισμός ενός Συμβουλίου στην Άραγωνία θα προκαλούσε σοβαρές δυσκολίες στις σχέσεις με τη Τζενεραλιντάτ. Άλλά, σύμφωνα με το Ντουρρούτι, οι εργάτες της Καταλωνίας είχαν κοινούς σκοπούς με τους Άραγωνέζους. Και τελικά, οι Άραγωνέζοι αγρότες δριζαν μόνοι τους τη ζωή τους και ήταν ελεύθεροι να οργανωθούν όπως νόμιζαν καλύτερα. Άν ήθελαν τον κολλεκτιβισμό, έπρεπε να τον θάλουν σ' εφαρμογή και να τον υπερασπίσουν με τα όπλα τους».6

Έτσι γεννήθηκε το Άμυντικό Συμβούλιο της Άραγωνίας στην Ιστορική Συνέλευση της Μπουκαραλόζ. Έπρόκειτο να λειτουργήσει σαν μυστική όργάνωση μέχρι το Δεκέμβρη του 1936, ενώ το κατάκρινε σκληρά η Έθνική Έπιτροπή της CNT, η Καταλανική κυβέρνηση ήταν εναντίον του, δεχόταν τις επιθέσεις της κυβέρνησης του Λάργκο Καμπαλλέρο και δυσφημιζόταν από το Κομμουνιστικό Κόμμα, αλλά που το θαύμαζε και το υποστήριζε η Ισπανική εργατική τάξη.7

Άλλά αν ο πόλεμος και η επανάσταση θάδιζαν παράλληλα στην Άραγωνία, η κατάσταση ήταν τελείως διαφορετική στην υπόλοιπη χώρα. Στο Βορρά τα πράγματα χειροτέρευαν. Άν και το Ίρουν ει-

ξε πέσει στα χέρια τών φασιστών, τὸ Σάν Σεμπάστιαν ἀντιστεκόταν. Ἄλλὰ ἡ Βασκικὴ κυβέρνησις ἐγκατέλειψε τὴν πρωτεύουσα τῆς Γκουιπουζκόα, φοβούμενη ὅτι ἡ CNT θὰ δημιουργοῦσε μιὰ νέα Νουμάνθιαβ γιὰ νὰ τὴν ὑπερασπίσει καὶ νὰ αὐξήσει μ' αὐτὸ τὸ τρόπο τὴ φήμη τῆς.⁹

Οἱ κάτοικοι τῶν Ἀστούριων ἀντιστέκονταν ἀλλὰ ἦταν αἰχμάλωτοι μιᾶς κυκλωτικῆς κίνησις πού τοὺς ἐκλείνει ὄλο καὶ περισσότερο καὶ ὁ ἀγώνας τοὺς γινόταν μάταιος. Συγχρόνως, στὴν Ἀνδαλουσία, ὁ ἀγώνας ἦταν μπλεγμένος. Τέλος, στὴ Μάλαγα, οἱ ἀναρχικοὶ θρῖσκονταν σὲ πλεονεκτικὴ θέση, ἀλλὰ ἐξαίτιας αὐτοῦ ἡ νέα κυβέρνησις τοῦ Λάργκο Καμπαλλέρο, ἀντιγράφοντας τὴν προηγουμένη κυβέρνησις τοῦ Τζιράλ, τῆς ἀρνήθηκε κάθε βοήθεια καὶ τὴν ὁδήγησε σ' ἓνα τρομερὸ τέλος. Μόνο στὸ Λεθάντε καὶ τὴν Καταλωνία ἡ ἐπανάστασις θρῖσκοταν σ' ἐξέλιξι, ἀλλὰ αὐτοὶ πού θρῖσκονταν στὴν κορυφὴ ἔκαναν ὅτι μποροῦσαν γιὰ νὰ ἐλέγχουν τὶς κοινωνικὲς νίκες τῆς βάσις. Στὴ Μαδρίτη, ὅπου ἡ λαϊκὴ ἀντίστασις ἦταν ἐνθουσιώδης, τὰ συνδικάτα τῆς CNT καὶ τῆς UGT φαινόταν ὅτι θαδίζουσαν ἐνωμένως γιὰ νὰ ἐκπληρώσουν τὸν κοινὸ σκοπὸ, πού εἶχε ἤδη ἀρχίσει νὰ ὑλοποιεῖται σὲ ὀρισμένους περιοχάς.

Τὰ συνδικάτα ἦταν πού συνέχιζαν νὰ δίνουν ὄπλα καὶ νὰ ἐφοδιάζουσαν τὶς φάλαγγες τῶν Πολιτοφυλάκων πού πολεμοῦσαν στὴν Γκουανταλαχάρα, στὸ Τολέδο, στὴν Γκουανταρράμα καὶ προχωροῦσαν πρὸς τὰ βουνὰ τοῦ Τερουέλ καὶ κατὰ μῆκος τῆς Λά Μάνκα πρὸς τὴν Κόρντοβα. Ἄλλὰ ἐδῶ ἡ στρατιωτικὴ κατάστασις ἦταν περισσότερο σοβαρὴ ἀπ' ὅτι στὰ ἄλλα μέτωπα, γιατί τοὺς ἔλειπαν ὄπλα, πολεμοφόδια, ἀεροπλάνα καὶ τάνκς. Σιγὰ - σιγὰ ἡ Μαδρίτη περικυκλωνόταν.

Ἀπὸ τὴν ἀρχή, τὸ Ἰσπανικὸ Κομμουνιστικὸ κόμμα, μὲ ἡγέτες τὸν Κοντοβίλα, τὸν Τολιάτι καὶ ἄλλους περιοδεύοντες μυστικοὺς πράκτορες τοῦ Κρεμλίνου, ἔκανε κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ καταστρέφει τὴν ἐπανάστασι. Ἕνας πράκτορας τῆς Μόσχας, ὁ Κοντρέρας, εἶχε ἰδρύσει τὸ Ἐλ Κουίντο Ρετζιμέντο (τὸ Πέμπτο Σύνταγμα), προσφέροντάς το ὡς πυρῆνα ἢ ὡς σχολὴ γιὰ τὸν μελλοντικὸ

δημοκρατικό στρατό. Ένωσε μερικούς επαγγελματίες στρατιωτικούς που είχαν μείνει πιστοί στη Δημοκρατία γιατί δεν «μπόρεσαν» να πάνε με το μέρος του Φράνκο. Πολλοί απ' αυτούς ήταν φιλόδοξοι και πρόθυμοι να πάρουν προαγωγές. Το Πέμπτο Σύνταγμα, που δεν είχε τίποτα το επαναστατικό, έπικείρησε μια ριζική στρατικοποίηση, παρατάσσοντας τα στρατεύματά του σε παρελάσεις κάτω απ' τους ήχους της μουσικής, που χαιρετούσαν τους ανωτέρους τους χτυπώντας τα τακούνια τους.

Οι άναρχικοί, για να οργανώσουν την άμυνά τους, ίδρυσαν μια Συνομοσπονδιακή Άμυνική Έπιτροπή με άρχηγό ένα σερβιτόρο, τόν Έντουάρτο Βάλ, που λειτουργούσε σαν Γενικό Έπιτελείο και προμήθευε όπλισμό, πολεμοφόδια και όλα τα έφοδια στην Πολιτοφυλακή της CNT.

Όσο για τους σοσιαλιστές, αν και ήταν ισχυρότεροι, ήταν χωρισμένοι σε δυο αντίπαλες παρατάξεις. Ο Λάργκο Καμπαλλέρο ήταν ηγέτης της μιάς και ο Ίνταλέθιο Πριέτο της άλλης. Το Κομμουνιστικό Κόμμα έπωφελήθηκε έξυπνα απ' αυτό το σκίσμα. Έξυμνούσε τόν Καμπαλλέρο σαν Λαϊκό ηγέτη ικανό να θγάλει τó Κράτος απ' αυτή την άβυσο στην όποία την είχε σπρώξει η αντίδραση τού λαού στις 19 Ίούλη. Συγχρόνως, έκμεταλλεύονταν τή ματαιοδοξία τού Πριέτο. Στο τέλος οι κομμουνιστές κατάφεραν να έλέγχουν πλήρως τó σοσιαλιστικό κόμμα. Άπ' τά παρασκήνια δυο άνθρωποι κινούσαν τά νήματα: ó Μισέλ Κολτώφ, ó ανταποκριτής της Πράβντα και ó Μαρσέλ Ρόζεμπεργκ, ó πρεσβευτής της Ε.Σ.Σ.Δ. Και οι δυο έλέγχονταν απ' τήν GPU, της όποίας ó ανώτερος ηγέτης στην Ίσπανία ήταν ó Όρλώφ. Ό τελευταίος είχε φτάσει στην Μαδρίτη με ρητές διαταγές: να πολεμήσει τόν Τροτσκισμό και τόν άναρχισμό και να προεκτείνει εκεί τις έκκαθαρίσεις της Μόσχας, τών όποιων τά πρώτα θύματα ήταν ó Κάμενεφ και 14 Μπολσεβίκοι της «Παλιās Φρουράς».

Οι πράκτορες της Μόσχας είχαν πείσει τόν Λάργκο Καμπαλλέρο για τά παρακάτω: αν οι δημοκράτες έγκατέλειπαν τήν Ίσπανική Δημοκρατία αυτό θά γινότανε έπειδή είναι άκυβέρνητη και θρίσκειται στα χέρια τού λαού, που δεν σέβεται ούτε τις

ζένες εγκαταστάσεις ούτε την ιδιοκτησία. Ἡ Ρωσία ὑποσχόταν ὅτι θὰ ἦταν ἡ πρώτη πού θὰ ἔδινε ὄπλα ἂν ἐπιανεγκαθιδρύνονταν ἡ τάξη, ἂν δημιουργούνταν ἕνας στρατός πού θὰ μπορούσε νὰ χτυπήσει τοὺς στασιαστὲς καὶ ἂν τὸ Κράτος ἔλεγε ὁλόκληρη τὴν κοινωνικὴ ζωὴ καὶ τὴν παραγωγὴ Ἐπιπλέον, οἱ δημοκράτες θὰ πρόσθεταν τὴ βοήθειά τους στὴ βοήθεια τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. Τέτοια ἐπιχειρήματα εἶχαν προκαλέσει τὴν ὑποχώρηση τῆς CNT στὴν Καταλωνία. Παρασυρμένη ἀπὸ τὸν Σύμβουλο τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. Ἀντόνωφ Ὅθσένκο, πού ἦταν στενὸς φίλος ἐκείνων πού εἶχαν τουφεκιστεῖ στὴ Μόσχα, ἡ CNT εἶχε διαλύσει τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Πολιτοφυλακῶν καὶ εἶχε προχωρήσει στὴν κυβέρνησι τῆς Τζενεραλιντάτ. Ὁ ἴδιος ἐκβιασμός εἶχε κάνει καὶ τὸν Λάργκο Καμπαλλέρο νὰ ὑποχωρήσει, ὅταν σὰν Ὑπουργὸς Πολέμου, ἔβλεπε τοὺς στασιαστὲς νὰ προχωρᾶνε μὲ γιγάντια θήματα πρὸς τὴ Μαδρίτη.

Ἄφου καταλήφθηκε τὸ Τολέδο, ὁ Λάργκο Καμπαλλέρο ἦταν ἐπικεφαλῆς μιᾶς κυβέρνησις μὲ σοσιαλιστικὴ πλειοψηφία, ἕνα ἀπὸ τὰ μέλη τῆς ὁποίας ἦταν καὶ ὁ Δόκτωρ Νεγκρίν, Ὑπουργὸς Οἰκονομικῶν, πού εἶχε τὸν ἔλεγχο τοῦ ἐθνικοῦ θησαυροφυλάκιου. Ὁ πόλεμος χανόταν ἐπειδὴ δὲν εἶχαν ὄπλα. Λοιπὸν, ὅλα τὰ ὄπλα ἀγοράζονταν μὲ χρυσὸ καὶ ὑπῆρχαν μεγάλες ποσότητες χρυσοῦ στὰ Κρατικὰ ἀποθέματα. Γιατί νὰ μὴν τὸν χρησιμοποιήσουν; Καὶ γιατί δίσταζε ὁ Λάργκο Καμπαλλέρο; Οἱ Σοβιετικοὶ τοῦ εἶχαν ὑποσχεθεῖ ὄπλα, ἀλλὰ δὲν ἔρχονταν τίποτε καὶ οἱ στασιαστὲς προχωροῦσαν.¹⁰

Τότε ἦταν, τὸ Σεπτέμβρι τοῦ 1936, πού κάλεσαν διαστικὰ τὸ Ντουρούτι στὴ Βαρκελώνη.¹¹

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1 Ὁ Ντιέγκο Ἀμπάντ ντὲ Σαντιγιάν ἐξηγεῖ τὴ διάλυση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν πολιτοφυλακῶν μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο: «Μᾶς ἔλεγαν συνέχεια, ἀποντώντας αὐτὰ παρακάλια μας, πρὸς τὴν Κεντρικὴν Κυβέρνηση (καὶ τοῦ Τζιρόλ καὶ τοῦ Λάργκο Καμπαλλέρο) ὅτι δὲν μᾶς βοηθοῦσαν ὅσο ἡ δύναμη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Πολιτοφυλακῶν ἦταν τόσο φανερὴ. Τὴν Ἰδιαίτερη δακρυὰ καὶ ὁ Ὅθσένκο, ὁ Ρώσος Σύμβουλος στὴ Βαρ-

κελώνη. Συνεπώς, έπρεπε ν άποφασίσουμε νά τή διαλύσουμε, δηλαδή νά έγκαταλείψουμε τήν έπαναστατική μας τοποθέτηση. Και ολ' αύτά γιά νά μπορέσουμε νά πάρουμε όπλα και τήν αναγκαία οικονομική δόσθεια, γιά νά συνεχίσουμε τόν πόλεμο μέ έπιτυχία».

Γιατί χάσαμε τόν πόλεμο, σελ. 115. 'Η Έπανάσταση και ό πόλεμος στήν 'Ισπανία, σελ. 91. Επίσης χρησιμοποίησαμε και τά γράμματα πού μός έστειλε ό Σαντιγιάν αχειρικά μ αύτή τή διάλυση.

2. Αλόρντο Πράτς, Η Έμπροσθα φυλακή και ή Όπιαθοφυλακή στην Άραγωνία, Βαρκελώνη, 1937.

3. Σέζαρ Μ. Λορέντζο, έργ. Άν., σελ. 146, δίνει πληροφορίες γιά τίς δραστηριότητες τών Φαλαγγών τών Παλιτοφυλάκων στήν Άραγωνία και γιά τίς σχέσεις τους μέ τίς κολλεκτίβες.

4. Τά παλιτικά κόμματα δέν είχαν ρίζες στήν Άραγωνία και περιόριζαν τίς δραστηριότητές τους σέ μικρούς κύκλους όπου δέσποζε κάποια πρσσωπικότητα. Ίχνη ταύ Ιστορικού ρεπουμπλικανισμού μποροϋν νά βρεθοϋν μόνο στίς άναμνήσεις του Χοακίν Κόστα, του άπαλου οι κολλεκτιβιστικές ιδέες ήταν πιό κοντά στίς σοσιαλιστικές.

Τό Κομμουνιστικό Κόμμα ήταν άνύπαρκτα και μόνο ή UGT είχε κάποια έπιρροή στή Σαραγόσσα. Βλ. Πιέρ Μπρουέ και Έμιλ Τερνί, έργ. Άν. σελ. 120.

5. Οράθιο Μ. Πριέτο, ό Άντιεξουσιαστικός Ποαιμιλιαμός, έκδόθηκε μέ έξοδο του συγγραφέα σά Παρίσι τό 1987. Στήν σελίδα 80 γράφει γιά τίς πολιτικές σχέσεις μεταξύ τής Τζενεραλιτάτ τής Καταλωνίας και τής Άραγωνίας και τίς θεωρεί «άποικιακού χαρακτήρα».

6. Άναφορά πού έγινε στό συγγραφέα άπό ένα μάρτυρα, τόν Κόσμ ντέ Πώλ, έναν παλιτοφύλακα στή φάλαγγα του Ντουρούτι, πού ζει σήμερα στήν Χιλή και πού πήρε μέρος στή Συνέλευση.

7. Για τό Συμβούλιο τής Άραγωνίας, βλ. τά έργα τών Χοσέ Πείράτς, Σαντιγιάν και Σεζάρ Μ. Λορέντζο.

8. Νουμάνθια, ένα χωριό τής Καστίλλης, πού τό δεύτερο αιώνα μ.Χ. καταστράφηκε άπό τούς Ξιους ταύς καταίκους του γιά νά μήν παραδοθεί σταύς Ρωμαίους.

9. Σεζάρ Μ. Λορέντζο. Έργ. Άν. σελ. 162.

10. Για τήν Σταλινική επέμβαση στήν 'Ισπανία βλ. τό έργο του Ντουινίκ Ντεσαντί 'Η Κομμουνιστική Διεθνής, του Τ7'ζους Χερνόντεζ 'Η Μεγάλη Πραδοσία, του Χοσέ Πείράτς έργ. Άν., του Β.Τ. Κριβίτακου Τό χέρι του Στάλιν πάνω άπ' τήν 'Ισπανία.

11. Ό Χοσέ Μίρα, Έργ. Άν. έγραψε: «'Η Έπιτροπή Πολέμου τής Φάλαγγας άσφάσισε νά στείλει τό Ντουρρούτι στή Μαδρίτη γιά νά διαπραγματευτεί μέ τόν Λόργκα Καρπαλλέρα πάνω σ' ένα σημαντικό ζήτημα».

11. 'Ανάμεσα στη Μόσχα και τη Βαρκελώνη

Τὴ νύχτα τῆς 28 Σεπτέμβρη ὁ Ντουρρούτι ἐφτασε στὴ Βαρκελώνη. Οἱ σύντροφοί του Σαντιγιάν καὶ Γκαρθία 'Ολιβέρ τὸν ὑποδέχτηκαν αἰσιδόξα. Ὁ Πιέρ Μπεσνάρ τοὺς εἶχε πληροφορήσει ὅτι εἶχε ἔρθει σ' ἐπαφὴ μὲ μερικοὺς μεγάλους κατασκευαστὲς ὄπλων ποὺ ἦταν ἔτοιμοι νὰ ἐφοδιάσουν τὴ Δημοκρατικὴ Κυβέρνηση μὲ ἀρκετὸ πολεμικὸ ὕλικό, ὥστε ν' ἀλλάξει ἡ ἰσορροπία ἀνάμεσα στοὺς φασίστες καὶ στοὺς ἀντιφασίστες. Τὰ νέα, ποὺ τὰ περίμεναν τόσο καιρὸ, ἦταν καλὰ καὶ ἐπὶ τέλος θὰ ὑπῆρχαν ἀρκετὰ ὄπλα γιὰ νὰ ἐπιτεθοῦν στὴ Σαραγόσα μὲ ἐπιτυχία. Ἄλλὰ καὶ ὁ Σαντιγιάν καὶ ὁ Γκαρθία 'Ολιβέρ παρατήρησαν ὅτι δὲν ἐπιοεργ νὰ ἀφήσουν τὴν εὐκαιρία νὰ χαθεῖ. Μέχρι τώρα ὄλες οἱ προτάσεις τους πρὸς τὴν Κυβέρνηση, τόσο τοῦ Τζιράλ ὡς καὶ τοῦ Λάργκο Καμπαλλέρο, εἶχαν ἀποτύχει. Εἶχαν πάρει ὑποσχέσεις ποὺ ἡ Κυβέρνηση ποτὲ δὲν τις σεβάστηκε καὶ τὸ μέτωπο τῆς Ἀραγωνίας συνέχιζε νὰ εἶναι ὄπλο, καὶ ἡ Καταλωνικὴ μεταλλουργικὴ βιομηχανία εἶχε σχεδὸν παραλύσει γιὰτὶ τῆς ἔλειπαν οἱ πρῶτες ὕλες καὶ τὰ μηχανήματα.!

Ἄ "Οχι, αὐτὴ τὴ φορὰ ἐπρεπε νὰ ρισκάρουν τὰ πάντα. Νά γιατί σκέφτηκαν νὰ στείλουν τὸν Μπεσνάρ καὶ τὸ Ντουρρούτι σ' αὐτὴ τὴν ἀποστολή. Τὸ ὄνομα τοῦ Ντουρρούτι ὄχι μόνον εἶχε μεγάλη ἀπήχηση στὸ λαὸ ἀλλὰ ἐπιπλέον ἦταν καὶ ὁ ἴδιος ἓνας πολεμιστὴς τοῦ μετώπου τῆς Ἀραγωνίας. Μ' αὐτὰ τὰ προσόντα, ὁ Καμπαλλέρο θὰ ἀναγκαζόταν νὰ ἐνεργῆσει διαφορετικὰ. Ὁ Ντουρρούτι δὲν ἦταν τόσο αἰσιδόξος ὡς οἱ φίλοι του. Δὲν εἶχε χάσει τὴν ἐπαφὴ του μὲ τὸ λαὸ καὶ οἱ ἰδέες του γιὰ τοὺς πολιτικοὺς ἦταν πάντα οἱ ἴδιες. «Ἔχετε ἐμπιστοσύνη στοὺς πολιτικοὺς καὶ μπορῶ νὰ τὸ καταλάβω, γιὰτὶ μὲ τὸ νὰ εἶστε τόσο καιρὸ μαζὶ τους ἔχετε γίνει σὰν κι αὐτοὺς καὶ πιστεύετε ἀκόμη στὶς ὑποσχέσεις τους. Μόνον ἓνας τρόπος ὑπάρχει γιὰ νὰ συμπεριφερθεῖς σ' αὐτοὺς κι αὐτὸς εἶναι ἡ σθεναρὴ γραμμὴ ποὺ χρησιμοποιοῦσαμε πάντα. Πρέπει νὰ καταγγείλουμε δημόσια τὴν κατάστασιν σὴν ὁποία θρικόμαστε. Καθὼς ἡ ἐπανάστασις καὶ ὁ πόλεμος

έχουν συνδεθεί, έχουν γίνει κι οι δυο υπόθεση του λαού και απ' αυτόν εξαρτάται να απατήσει τη χρησιμοποίηση του χρυσού. 'Ακόμη καλύτερα, ο λαός είναι που πρέπει να διαχειρίζεται το θησαυροφυλάκιο, αφού αυτός ενδιαφέρεται πραγματικά για τον άγωνα. Μ' αυτό τον τρόπο δρούσαμε πάντα και χάρη σ' αυτή τη μέθοδο κερδίσαμε την υποστήριξη της εργατικής τάξης. Κατά τη γνώμη μου, η υγεία της επανάστασης εξαρτιέται απ' αυτή την αρχή: γυρίστε πίσω στο λαό, για χάρη του πρέπει να λύσουμε το πρόβλημα».2

'Αλλά οι φίλοι του Ντουρρούτι δεν είχαν την ίδια γνώμη. Οι παλιοί του σύντροφοι είχαν αλλάξει και αυτή η συνειδητοποίηση τον γέμιζε με πίκρα. Πόσο θα μπορούσε ακόμη ν' αντέξει ο Ντουρρούτι; 'Επειδή έπρεπε να περιμένουν την άφιξη του Μπεσνάρ από τη Γαλλία, ο Ντουρρούτι έπωφελήθηκε απ' αυτήν την αναμονή για να συζητήσει για το μέτωπο της 'Αραγωνίας. Τα πράγματα δεν πήγαιναν καλά εκεί, ιδιαίτερα στην 'Επιτροπή Πολέμου του Μπαρμπάστρο, που την αποτελούσαν δυοι οι αντιπρόσωποι από τις φάλαγγες και οι επαγγελματίες στρατιωτικοί. 'Η Κεντρική 'Επιτροπή των Πολιτοφυλακών είχε τοποθετήσει το Στρατηγό Βιλλάλμπα επικεφαλής της, ένα δημοκράτη, φυσικά, αλλά όποσδήποτε αστό.

Δεν συμφωνούσε με την όργάνωση του τύπου της πολιτοφυλακής και συνεχώς υποστήριζε μια έπιτροπή στην παλιά συγκρότηση του στρατού. Σύμφωνα μ' αυτόν, όλες οι δυσκολίες στο μέτωπο προέρχονταν ακριβώς απ' αυτή την όργάνωση, που δεν έξυπηρετούσε τις ανάγκες του πολέμου. 'Ο Ντουρρούτι ήταν θερμός υποστηρικτής των πολιτοφυλακών και θύμωνε όταν άκουγε να συζητάνε για την αποδοτικότητα ενός στρατού πειθαρχημένου και διοικουμένου από τον στρατιωτικό κώδικα. Κι έτσι οι συγκρούσεις ανάμεσα σ' αυτόν και στον Βιλλάλμπα ήταν σχεδόν συνεχείς. 'Εφτανε να εκφράσει ο Ντουρρούτι μια γνώμη και ο Βιλλάλμπα άμέσως την απόρριπτε σαν ανεφάρμοστη, τόσο πολύ διαφέρανε οι γνώμες τους για την τακτική που έπρεπε ν' ακολουθήσουν. 'Ο Βιλλάλμπα επέμενε σε μια μετωπική επίθεση εναντίον της Χουέσκα και του

Μπελοίτ. 'Ο Ντουρρούτι υποστήριζε να εγκαταλείψουν την μετωπική επίθεση, να συγκεντρώσουν όλες τις δυνάμεις σε δύο τομείς, έναν για να επιτεθεί μέσω της 'Αλμουντεβάρ κόβοντας το δρόμο ανάμεσα στη Σαραγόσα και στη Χουέσκα και να εφάρμοσουν την ίδια τακτική και στο Μπελοίτ. Πίστευε ότι θάπρεπε να εξορμήσουν προς την κατεύθυνση της Καταλαγιούντ και προς το Βορρά μέχρι τη Ναβάρα και προς την 'Ανατολή μέχρι το Λογκρόνιο, για να κόψουν την επικοινωνία με τη Σαραγόσα. 'Ο Βιλλάλμπα θεωρούσε αυτό το σχέδιο αδύνατο επειδή δεν είχαν αρκετό πολεμικό υλικό. Πίστευε ότι έπρεπε να συνεχιστούν οι μετωπικές επιθέσεις. 'Ο Ντουρρούτι δεν σταμάτησε να υποστηρίζει την άποψη του αλλά ήταν ο μόνος που την υπεράσπιζε. Οι άλλοι αντιπρόσωποι, ακόμη και ο 'Ορτίζ και ο Χόθερ συμφωνούσαν με τον Βιλλάλμπα. «Πρέπει να διώξουμε τον Βιλλάλμπα, στείλτε τον στο διάβολο», φώναξε ο Ντουρρούτι στον Γκαρθία 'Ολιθέρ. Αυτός ήταν υπεύθυνος εκείνη την εποχή στο Πολεμικό Τμήμα της Κεντρικής 'Επιτροπής,³ αλλά ήταν τόσο αδύναμος όσο και ο Ντουρρούτι.

'Η CNT είχε ήδη δώσει την έγκρισή της στον Κομπανός για τη διάλυση της Κεντρικής 'Επιτροπής των Πολιτοφυλακών. 'Η τελευταία, στην πραγματικότητα, είχε εξαφανιστεί παρά την παρουσία των τεσσάρων σ ο υ μ β ο ύ λ ω ν της CNT, και το Συμβούλιο της Τζενεραλιντάτ είχε επανακτήσει την προηγούμενη δύναμή του σαν κυβέρνηση στην Καταλωνία. «'Ημουν αντίθετος με τη διάλυση της 'Επιτροπής αλλά η Περιφερειακή 'Επιτροπή, βασιζόμενη στην έγκριση της ολομέλειας, προχώρησε χωρίς ούτε καν να μάς συμβουλευτεί. Φοβάμαι ότι προχωρούμε σε μία σύγκρουση ανάμεσα στους αγωνιστές της CNT και της FAI και τις κυρίαρχες οργανώσεις», εξομολογήθηκε ο Γκαρθία 'Ολιθέρ στο Ντουρρούτι.⁴ Τι μπορούσε να γίνει σ' αυτή την κατάσταση; 'Ακόμη κι ο Σαντιγιάν, που ήταν ο πιο ανένδοτος υποστηρικτής της δημοκρατικής συνεργασίας, είχε αρχίσει κιόλας να μετανοιώνει που είχε υπερασπίσει αυτή τη θέση στις 20 'Ιούλη. Τα πράγματα ήταν απλά, η CNT και η FAI όχι μόνο είχαν

ἀποπροσανατολιστεί ἀλλὰ ἐπίσης εἶχε ἀρχίσει νὰ δημιουργεῖται καὶ μιὰ διαίρεση μέσα στις γραμμὲς τῶν ἀγωνιστῶν τους, μερικοὶ ἀπ' τοὺς ὁποίους συνέχιζαν νὰ ὑποστηρίζουν τὴ δημοκρατικὴ συνεργασία ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι ὑποστήριζαν μιὰ ἐπίδειξη δύναμης. Πῶς νὰ θυγῶν ἀπ' αὐτὸν τὸν φαῦλο κύκλο; Κανεὶς ἀπὸ τὴν κυβέρνησις τοῦ Καμπαλλέρο δὲν ἠθέλε νὰ κερδηθεῖ ὁ πόλεμος, τουλάχιστον ὄχι τώρα. Αὐτὸ φαινόταν καθαρὰ ἀπὸ τὴν πολιτικὴ τους οἱς διαπραγματεύσεις πού εἶχαν ἀρχίσει ἀνάμεσα στὴν Ἐπιτροπὴ τῶν Πολιτοφυλακῶν καὶ στὴν Ἐπιτροπὴ Δράσης τοῦ Μαρόκου. Ὁ Καμπαλλέρο δὲν ἠθέλε νὰ διακηρύξει δημόσια τὴν ἀνεξαρτησία τοῦ Ἰσπανικοῦ Μαρόκου. Εἶχε ἀκουστεῖ ὅτι ὁ Λεὼν Μπλουῦμ, ἕνας ἄλλος σοσιαλιστὴς καὶ Ἀρχηγὸς τοῦ Γαλλικοῦ Κράτους, εἶχε ἀσκήσει πίεσι πινῶ του.

Ἄφου μελέτησαν ὅλ' αὐτὰ τὰ πράγματα ἄρχισαν νὰ συζητᾶνε γιὰ ἕνα φανταστικὸ σχέδιο, μιὰ ἐπίθεσι στὴν Τράπεζα τῆς Ἰσπανίας. Ὁ λαὸς νόμιζε ὅτι ἂν ἐπαιρνε κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχό του τὸ ταμεῖο τοῦ κράτους, ἡ κατάστασι θὰ ἀλλάζε ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἡ ἀπόφασι πάρθηκε μὲ τὴ συμφωνία τοῦ Γκαρθία Ὀλιβέρ, τοῦ Σαντιγιάν καὶ τοῦ Ντουρρούτι. Ὁ Σαντιγιάν ὑπολόγιζε στὴ βοήθεια τῆς «Γῆ κι ἔλευθερία», τῆς φάλαγγας πού τὴν ἀποτελοῦσαν ἀναρχικοὶ καὶ πού πολεμοῦσε στὸ μέτωπο τῆς Μαδρίτης. Αὐτὸς ὁ στρατός, τῶν τριῶν χιλιάδων ἀντρῶν, ἦταν πού θὰ χτυποῦσε τὴν Τράπεζα. Ἀποφασίστηκε νὰ φύγουν ὁ Σαντιγιάν καὶ ὁ Ντουρρούτι τὴν Ἰβία κιόλας νύχτα γιὰ τὴ Μαδρίτη, γιὰ νὰ ὀργανώσουν αὐτὴ τὴν ἐνοπλι ἐπίθεσι. Ὁ Σαντιγιάν θὰ ταξίδευε ἐπίσημα, ἀλλὰ ὁ Ντουρρούτι ἔπρεπε νὰ πάει μὲ δικό του μέσο στὴ Μαδρίτη γιὰ νὰ περάσει ἀπαρατήρητος. Ἄφησε τοὺς φίλους του τὴ νύχτα γιὰ νὰ πάει στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Πράτ ντὲ Λομπρεγκάτ. Ἐκεῖ δὲν τὸν ἐπαιρνε κανένας στὸ ἀεροπλάνο του, ἀλλὰ ὁ Ἄντρέ Μαλρώ, πού ἔφευγε κατὰ τύχη γιὰ τὴ Μαδρίτη, πρόσφερε στὸ Ντουρρούτι μιὰ θέσι στὸ ἀεροπλάνο του. Ὁ Μαλρώ ποτὲ δὲν ἔμαθε ὅτι ἡ παρουσία του ἐκεῖ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ μπορεῖ ἴσως νὰ εἶχε ἀλλάξει τὸ πρόσωπο τοῦ κόσμου.⁵

Ὁ Ντουρρούτι, πού εἶχε ζήσει συνέχεια στὴν παρανομία γιὰ εἴκοσι χρόνια, μπόρεσε νὰ προσαρ-

μοστεί γρήγορα γι' άλλη μιὰ φορά. Ὄταν ἔφτασε στὴ Μαδρίτη, κάθηκε μέσα στὸ πλήθος, καὶ πῆγε νὰ βρεῖ καταφύγιο σ' ἓνα σπίτι στὸ Κουάτρο Καμίνο, ὅπου τὸν περίμενε ὁ Σαντιγιάν. Εἶχαν κάνει τίς ἀπαραίτητες προετοιμασίες καὶ ἤξεραν ὅτι θάπρεπε νὰ χρησιμοποιήσουν θία. Οἱ τρεῖς χιλιάδες ἄντρες τῆς «Γῆ κι Ἐλευθερία», εἶχαν ἤδη τοποθετηθεῖ στὶς θέσεις τους. Τὸ Συνδικάτο Σιδηροδρομικῶν εἶχε εἰδοποιηθεῖ καὶ εἶχε ἐτοιμάσει ἓνα εἰδικὸ τραῖνο γιὰ νὰ μεταφέρει «τὸ πολεμικὸ ὑλικὸ» στὴ Βαρκελώνη. Ἄλλὰ ἦταν ἀπαραίτητο νὰ προχωροῦν μὲ προσοχή. Αὐτὸ ἦταν τὸ οὐνόματι πού εἶχε δοθεῖ σὲ ὄλους ὄσους θάπαιρναν μέρος σ' αὐτὸ τὸ φανταστικὸ σχέδιο. Μόνο πέντε ἢ ἕξι ἄνθρωποι ἤξεραν τί θὰ συνέβαινε. Ἄν τὸ σχέδιο ἐφαρμοζόταν μὲ ἐπιτυχία θὰ τοὺς ἐπαιρνε μόνον λίγη ὄρα. «Πρὶν προλάβει ἡ κυβέρνησις νὰ κάνει τίποτα, τὰ εἰδικὰ τραῖνα θὰ εἶχαν φύγει κιάλας γιὰ τὴ Βαρκελώνη μὲ μιὰ συνοδεία τριῶν χιλιάδων ὀπλισμένων ἀντρῶν, πού θὰ εἶχαν διαταγὲς νὰ ὑπερασπίσουν τὸ φορτίο «μέχρι τὴν τελευταία σταγὸνα τοῦ αἵματός τους».⁶ Τὸ σχέδιο θὰ ἔμπαινε σ' ἐφαρμογὴ τὴ νύχτα τῆς 1 πρὸς 2 Ὀκτώβρη.

Ὄταν ἔφτασε ἡ στιγμή γιὰ νὰ δράσουν, ὁ ὑπεύθυνος γιὰ τὸ σχέδιο (ὁ Σαντιγιάν) δὲν τόλμισε νὰ πάρει τὴν ἀπόφασιν. Ἐξαιτίας τῶν δισταγμῶν του, εἶπε στὰ μέλη τῆς Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς CNT γιὰ τὸ σχέδιο τὴν τελευταία στιγμή. Αὐτοὶ συγκλονίστηκαν ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψιν. «Τὸ κυριώτερον ἐπιχείρημα πού χρησιμοποιήθηκε γιὰ νὰ μᾶς μεταπείσει ἦταν ὅτι ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ τοῦ σχεδίου θὰ προκαλοῦσε ἓναν ἀνταγωνισμό ἀνάμεσα στὴν Καταλωνία καὶ στὴ Μαδρίτη, πού θὰ ἐπαιρνε διαστάσεις ἐνὸς ἐμφύλιου πολέμου. Ἦθελαν νὰ σταματήσουμε τὰ πάντα, πρὶν ἀνακαλύψει τίποτα ἡ κυβέρνησις». Ἐδῶ ὁ Σαντιγιάν σχολιάζει: «Μόλις τὸ σχέδιο ἀποκαλύφθηκε, ἦταν ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθεῖ».⁷ Οἱ δισταγμοὶ τοῦ Σαντιγιάν ἔβαλον τὴν ἐπιτυχίαν στὴ μόνη πράξιν πού θὰ μπορούσε νὰ εἶχε σῶσει τὴν ἐπανάστασιν. Ὁ Ντουρρούτι δὲν μπόρεσε ποτὲ νὰ συγχωρέσει αὐτὸ τὸ θῆμα, πού ἐγένε χωρὶς νὰ τὸν συμβουλευτοῦν. Γεμάτος θυμὸν, ὁ Σαντιγιάν κατάλαβε τὸ λάθος του. Ὁ Ντουρρούτι τοῦ ὑπενθύμι-

σε παγερὰ ὅτι καὶ στὸ παρελθὸν εἶχε κάνει παρόμοια λάθη καὶ ὅτι ἂν σὰν θεωρητικὸς εἶχε κάποια ἀξία, σὰν ἄνθρωπος τῆς δράσης δὲν ἄξιζε τίποτε...

Τὸ πρῶτὴ τῆς 2 Ὀκτώβρη, ἔφτασε ὁ Μπεσονάρ στὴ Μαδρίτη μαζί με δύο ἀντιπρόσωπους τῆς κοινοπραξίας (ποῦ θὰ τοὺς πουλοῦσε τὰ ὄπλα). Ὁ Ντουρροτι ἦρθε σὲ ἐπαφὴ με τὸν Μπεσονάρ καὶ ἀκόλουθα εἶχαν μιὰ συνάντηση με τὸν Καμπαλλέρο. Ἡ συζήτηση κράτησε μόλις ἓνα τέταρτο. Στὴ διάρκεια αὐτῆς ὁ Ντουρροῦτι εἶπε στὸν Πρόεδρο τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τὸν λόγο τῆς ἐπισκεφῆς τους. Ὁ Ντουρροῦτι παρουσίασε τὸ θέμα πολὺ ἐνεργητικὰ καὶ ἀφοῦ ὁ Καμπαλλέρο δίστασε γιὰ μιὰ στιγμή, ἀποφάσισε νὰ φέρει τὸ θέμα, τὸ ἴδιο ἀπόγευμα, στὸ Συμβούλιο τῶν Ὑπουργῶν. Τὸ Συμβούλιο ἀποφάσισε ἀμέσως νὰ ἀγοράσει πολεμικὸ ὕλικὸ ἀξίας 800 ἑκατομμυρίων πεσοτῶν σὲ χρυσό. Ὁ Ντουρροῦτι ἔμεινε κατάπληκτος ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ Λάργκο Καμπαλλέρο, ὅταν συναντήθηκε μαζί του γιὰ νὰ κανονίσουν τὶς τελευταῖες λεπτομέρειες. Ὁ Καμπαλλέρο τὸν δέχτηκε φιλικὰ καὶ τοῦ εἶπε ὅτι, μετὰ ἀπὸ σκέψη, ἀποφάσισε νὰ διπλασιάσει τὸ ποσὸ σὲ 1600 ἑκατομμύρια πεσέτες σὲ χρυσό. Ὁ Ντουρροῦτι τοῦ ἀπάντησε ὅτι ἐπιτέλους οἱ πολιορκητὰς θὰ μπορούσαν νὰ πολεμήσουν καλύτερα. Μελέτησαν τὸ πῶς θὰ χρησιμοποιούσαν τὰ ὄπλα καὶ τ' ἀεροπλάνα καὶ ἀποφασίστηκε τὸ ἓνα τρίτο τοῦ ὕλικου νὰ μείνει στὴν Καταλωνία γιὰ νὰ ἐφοδιάσει τὸ μέτωπο τῆς Ἀραγωνίας καὶ τὴν Καταλάνικη πολεμικὴ βιομηχανία.

Ὁ Μπεσονάρ κατάληξε λέγοντας ὅτι «ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου καὶ ὁ Καμπαλλέρο θὰ ἔπρεπε νὰ δώσουν τὶς ἀπαραίτητες ὁδηγίες στὸν Πρεσβευτὴ στὸ Παρίσι γιὰ νὰ γίνει γρήγορα ἡ παράδοση. Τὰ σχέδια γιὰ τὴν παράδοση εἶχαν κανονιστεῖ ὀριστικὰ με τοὺς κατασκευαστὰς στις 3 Ὀκτώβρη 1936 στὸ Ναυαρχεῖο, ὅπου ἦταν παρὼν κι ὁ Ντουρροῦτι».⁸ Τὸ μεσημέρι ὁ Ντουρροῦτι ἐπισκέφτηκε τὴν Ἀμυντικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς CNT στὴ Μαδρίτη καὶ ἐνημέρωσε τὸ γραμματέα της, τὸν Ἐντουάρντο Βάλ, γιὰ τὸ ζήτημα ποῦ συζητήθηκε με τὴν κυβέρνηση. Ἀφοῦ ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ἀμυντικὴ Ἐπιτροπὴ, ἔφαγε μαζί με μερικοὺς φίλους, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦταν καὶ ὁ ἄν-

ταποκριτής του Συνομοσπονδιακού τύπου, 'Αριέλ και ο Μάουρο Μπακατιέρρα.

Την επόμενη μέρα δημοσιεύτηκε στη C N T της Μαδρίτης η ουζήτηση του Μπακατιέρα με τον Ντουρρούτι. 'Ο ανταποκριτής άρχιζε την ιστορία του μ' αυτές τις λέξεις: "Ο Ντουρρούτι είναι ένας άντάρτης, δέν θυμίζει καθόλου τόν Πάντσο Βίλλα, αλλά μοιάζει περισσότερο με τόν 'Εμιλιάνο Ζαπάτα. 'Ο πρώτος, ένας Μεξικάνος Τυχοδιώκτης, πολέμησε για τήν εϋχαρίστηση του πολέμου, χωρίς νά ζέρει γιατί τó κάνει. Δέν είχε κανένα επαναστατικό πρόγραμμα. 'Ο Ζαπάτα πολέμησε γιατί ήθελε νά αλλάξει τή ζωή τών Μεξικάνων αγροτών. 'Ο Ντουρρούτι είναι ένας άναρχικός με ξεκάθαρες ιδέες και με δυνατό επαναστατικό πάθος, του όποιου ó άγώνας είναι άδιάκοπος. Για τó Ντουρρούτι, ή κινητήρια δύναμη τής επανάστασης είναι ή κατάκτηση μιás καλύτερης ζωής, όπως μπορεί νά διαπιστώσει κανείς από τις παρακάτω άπαντήσεις πού έδωσε στις έρωτήσεις μας:

— Ποιές είναι οι ιδέες σου για τή στρατιωτική κατάσταση στην Κεντρική 'Ισπανία;

— Είναι όλοφάνερο ότι ó έχθρός προετοιμάζει μιá μετωπική επίθεση έναντιόν τής Μαδρίτης. Αυτό δέ σημαίνει ότι ή γενική κατάστασή του έχει βελτιωθεί στην 'Ισπανία. Αυτό πού προσπαθεί νά κάνει είναι μιá θεαματική πράξη, ή όποία θά είναι ένα σπουδαίο πολιτικό γεγονός. Είναι φανερό ότι ή πτώση της Μαδρίτης θ' άποτελούσε μιá ήθική ήττα για όλους μας, άλλ' αυτό δέν θά σήμαινε ότι ó πόλεμος χάθηκε.

Γιά νά ελαφρύνουμε τήν πίεση πού άσκει ó έχθρός στη Μαδρίτη, αύξάνουμε καθημερινά τις δραστηριότητές μας στά μέτωπα τής 'Αραγωνίας καί του Λεβάντε. Τα προπύργια του έχθρου, ή Χουέσκα, ή Σαραγόσσα και ή Τερουέλ, θά πέσουν μόλις οι πολιτοφυλακές άποκτήσουν άρκετά όπλα για νά έπιτεθούν. Όταν συμβεί αυτό, οι φασίστες θά χουν χάσει τόν πόλεμο. 'Από στρατηγική άποψη, αυτά τα μέρη έχουν μεγάλη σπουδαιότητα. Όταν μπορούμε στη Σαραγόσσα τó μέτωπο θά καταρρεύσει από τήν Καταλαγιούντ ως στό Μπούργκος, ή περικύκλωση τής Σιγκουέντζα θά σπάσει και ή επίθεση

έναντια στη Σιέρρα θά καταρρεύσει.

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, ο έχθρος θά 'ταν ήλιθιος να μὴν ἐπιτεθεῖ καί νὰ μὴν προσπαθήσει νὰ καταλάβει τὴ Μαδρίτη. Ἄλλ' ὁ φασισμὸς δὲ θά μπει στὴ Μαδρίτη, θά σπάσει τὰ μούτρα του σ' αὐτὴ τὴν ἐπίθεση. Ὁ λαὸς τῆς Μαδρίτης θά κάνει τὴν πόλη φρούριο. Τώρα πρέπει νὰ καταλαβαίνετε ὅτι οἱ φάλαγγες ποὺ θά ἐπιτεθοῦν στὴ Μαδρίτη θά ἐξαπολύσουν ἐναντίον τῆς πρωτεύουσας τόνους βομβῶν, καὶ δεκάδες χιλιάδων ἀντρῶν ποὺ θά εἶναι ἐφοδιασμένοι μὲ σύγχρονα ὄπλα. Δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀντισταθοῦμε σ' ἓνα τέτοιο κατακλυσμὸ μὲ σωρούς ἀπὸ κώματα καὶ ὄδοφράγματα. Πρέπει ν' ἀρχίσουμε ἀμέσως νὰ ὀχυρώνουμε τὴν πόλη σοβαρά. Ἐδῶ στὰ μετόπισθεν ὑπάρχουν πολλοὶ κερδοσκοποὶ ποὺ τριγυρνᾶνε ἥσυχα. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι πρέπει ν' ἀρχίσουν νὰ δουλεύουν καὶ νὰ ὀπλιστοῦν μὲ ἀξίνες καὶ φτυάρια. Πρέπει νὰ συγκροτηθεῖ μιὰ πολεμικὴ οἰκονομία, τὸ ζόδεμα τῆς θενζίνης πρέπει νὰ σταματήσει, πρέπει νὰ σταματήσουν νὰ χρησιμοποιοῦνται τ' αὐτοκίνητα ἀπὸ τὶς κυρίες καὶ τοὺς ὑπαλλήλους.

Στὸ μέτωπο τῆς Ἀραγωνίας οἱ πολιτοφυλακὲς ἔχουν καταλάβει ὅτι οἱ καλὲς ὀχυρώσεις εἶναι ἐξίσου σπουδαῖες ὅσο καὶ τὸ θάρρος. Ἡ ζωὴ ἐνὸς πολιτοφύλακα βασίζεται στὶς ὀχυρώσεις. Δὲν πολεμῶμε γιὰ νὰ χάσουμε τὴ ζωὴ μας. Δὲν πολεμῶμε νὰ σκοτωθοῦμε. Ὁ Ἀραγωνέζος πολιτοφύλακας πολεμáει ἐνστικτώδῃ γιὰ νὰ ἐπιβιώσει. Ἀποκρούει τὴν ἐχθρικὴ ἐπίθεση χωρὶς νὰ ἐγκαταλείψει τὸ μέρος ποὺ θρῖσκεται. Αὐτὸ εἶναι δυνατό, γιατί μόλις καταλάβει τὸ ἔδαφος φτιάχνει μιὰ τρύπα καὶ μετὰ ἀπ' αὐτὸ ἓνα ὀχυρὸ δημιουργεῖται.

Ἄν ἡ Μαδρίτη θέλει νὰ ὀσθεῖ, πρέπει ν' ἀρχίσει νὰ φτιάχνει ἓνα τεῖχος ἀπὸ προκώματα καὶ συρματοπλέγματα. Πρέπει νὰ συνειδητοποιήσουμε ὅτι ὁ ἐχθρὸς θρῖσκεται ἤδη στὰ πρόθυρα τῆς πόλης. Μὲ τὸ νὰ μιλάμε ἔτσι δὲν σπᾶμε τὸ ἠθικὸ τοῦ λαοῦ, μόνο τὰ ψέματα τὸ κάνουν αὐτό. Πρέπει κανεὶς νὰ μιλήσει ξεκάθαρα καὶ ἐνεργητικὰ στὸ λαὸ τῆς Μαδρίτης καὶ νὰ τοῦ πεί ὅτι πρέπει νὰ σπριχτεῖ στὸν ἑαυτό του γιὰ νὰ ὀσθεῖ. Σ' ὄλες ἐκεῖνες τὶς περιοχὲς ποὺ ὁ λαὸς ξέρει τὸν κίνδυνο ποὺ διατρέχει,

οί άνθρωποι κινητοποιούνται κι επίσης, έπειδή ξέ-
ρει ότι ή ασφάλειά του έξαρτάται άπ' τόν ίδιο, εί-
ναι πάντα νικητής. Όταν τόν ξεγελάνε, τότε εί-
ναι πού νικιέται.

— Καί ή φάλαγγά σου, πώς τά πάει;

— Ή κυριώτερη δύναμη τής φάλαγγας θρίσκειται
στην κατανόσή της γιά τή σημασία του άγώνα. Οί
πολιτοφύλακες ξέρουν γιατί πολεμάνε. Αισθάνον-
ται ότι είναι έπαναστάτες και δέν πολεμάνε μέ φρά-
σεις και ρηχές λέξεις. Δέν περιμένουν νόμους και
διατάγματα άπό τήν επανάσταση, αλλά ξέρουν ότι
άν νικήσουν θά γίνουν κύριοι τής γής, τών έργο-
στασιών, τών καταστημάτων, τών μέσων μεταφοράς.
Πολεμάνε γιά δλ' αυτά.

Σήμερα, οί περιστάσεις επιβάλλουν νά μιλάμε
ζεκάθαρα γιά νά μήν έχει κανείς αυταπάτες. Τις
διφορούμενες συζητήσεις πρέπει νά τις άφήσουμε
στούς πολιτικούς και στούς διπλωμάτες. Είμαστε έ-
παναστάτες και διακηρύσσουμε ότι πολεμάμε γιά
τήν επανάσταση. Αυτό μάς ύποχρεώνει νά πούμε
ότι έμείς, πού άγωνιζόμαστε στο μέτωπο τής Άρα-
γωνίας, κάνουμε συγχρόνως και πόλεμο και έπα-
νάσταση. Τό ένα είναι αναπόσπαστο άπό τό άλλο.
Ήν τά χωρίσουμε, θά τά σκοτώσουμε και τά δυό
γιατί θά χάσουμε τόν πόλεμο, πού δέν μπορεί νά
κερδηθεί χωρίς τόν ένθουσιασμό. Θά χάσουμε επί-
σης και τήν επανάσταση, πού δέν μπορεί νά υπάρ-
ξει παρά μόνο διαμέσου μιās συνεχούς επαναστα-
τικής πρακτικής. Σε κάθε χωριό πού καταλάθαμε οί
κάτοικοι οργανώνουν τή ζωή τους σαν μιá κοινότη-
τα έλεύθερων ανθρώπων. Για μάς, δέν ύπάρχει άλ-
λη στρατηγική. Άκόμη και τό μικρότερο χωριό έχει
μεγάλη αξία γιά μάς, γιατί σ' αυτό ύπάρχουν έργά-
τες πού έχουν τό δικαίωμα νά ύλοποιήσουν τήν Ι-
δέα γιά τήν όποία πολεμούσαν σ' όλη τους τή ζωή.
Αυτό είναι τό καλύτερο μέρος του άγώνα μας.

Μερικές φορές, όταν είμαι μόνος, σκέφτομαι
αυτό πού κάνουμε. Συνειδητοποιώ τότε τήν ευθύ-
νη πού έχει ή φάλαγγά μας. Μιά ήττα, μιá ύποχώ-
ρηση, θά ήταν κάτι τρομερό γιά μάς, πού δέν μπο-
ρεί νά συγκριθεί μέ κανένα τρόπο μέ μιá ήττα ή
μέ μιá ύποχώρηση ένός άλλου στρατού. Οί κάτοικοι,
όλοι τους, θά έρθουν μέ τό μέρος μας, γιατί άπό

τὸ μέτωπο μέχρι τῆ Βαρκελώνη δὲν ὑπάρχει τίποτ' ἄλλο παρὰ μόνο πολεμιστές. Ὅλοι δουλεύουνε γιὰ τὸν πόλεμο - ἐπανάσταση».

– Ποιά εἶναι ἡ γνώμη σου γι' αὐτὸ πού ἔχει ὀνομασεῖ «ἀναγκαιότητα γιὰ πειθαρχία»;

– Πειθαρχία; Χαίρομαι πού ἔκανες αὐτὴ τὴν ἐρώτηση. Ἐχομε συζητήσει πολὺ γι' αὐτό. Γιὰ μένα, ἡ πειθαρχία δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ σεβασμὸς καὶ προσωπικὴ εὐθύνη γιὰ τὸν ἄλλον. Ὑποστηρίζω αὐτὴ τὴν πειθαρχία καὶ ποτὲ δὲν θὰ ὑποστηρίζω τὴν πειθαρχία τοῦ Στρατώνα. Ἡ πρώτη φτιάχνει ἐλεύθερους καὶ ὑπεύθυνους ἀνθρώπους. Ἡ δεύτερη φτιάχνει μόνον αὐτόματα, δηλ. κτήνη.

Λέγοντας αὐτό, πρέπει νὰ προσθέσω, γιὰ ν' ἀποφύγω τὶς ἀσάφειες, ὅτι ἀπορρίπτω σὰν ἀνεύθυνη τὴν ἐλευθερία πού οἱ δειλοὶ τὴν ἔχουν ἀντιληφθεῖ λαθεμένα καὶ τὴν χρησιμοποιοῦν γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴν εὐθύνη. Ἡ καθοδήγηση τῆς CNT βασίζεται σ' αὐτὴ τὴν αὐτοπειθαρχία, γιὰ τὴν ὁποία μίλησα. Ἐχομε δεχτεῖ τὴν εὐθύνη ἐλεύθερα. Αὐτὴ ἡ ὑπόσχεση πρέπει νὰ ἐκπληρωθεῖ. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, πού οἱ σύντροφοὶ ἔχουν ἐμπιστευθεῖ κάποιον τὸν ὁποῖον διάλεξαν ἐλεύθερα γιὰ νὰ πραγματοποιήσῃ ἓνα ἔργο, πρέπει νὰ τῷ δώσουν ὅλη τους τὴν ὑποστήριξη γιὰ νὰ τὸ πραγματοποιήσῃ. Στὴ διάρκεια τῆς μάχης οἱ ἀντιπρόσωποι συνεχίζουν νὰ ἐργάζονται καὶ οἱ ὁδηγίες τους πρέπει νὰ ἀκολουθηθοῦν, ἀλλιῶς θὰ ἦταν ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθεῖ μὲ ἐπιτυχία μιὰ ἐπιχείρηση. Ὅταν περάσει ὁ κίνδυνος, ἂν ὁ λαὸς δὲν συμφωνεῖ μὲ τοὺς ἀντιπρόσωπους, εἶναι ἡ Συνέλευση πού θὰ κρίνει τὴ συμπεριφορὰ τους καὶ πού θὰ μελετήσει τὸ ζήτημα τῆς ἀντικατάστασής τους. Αὐτὸ ἰσχύει ὄχι μόνο γιὰ τὸν ἀντιπρόσωπο τῆς Ἐκατονταρχίας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν γενικὸ ἀντιπρόσωπο, σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση, ἔμένα.

Εἰλικρινά, εἶμαι εὐχαριστημένος μὲ τοὺς συντρόφους πού μ' ἀκολουθοῦν καὶ ὑποθέτω ὅτι εἶναι κι αὐτοὶ εὐχαριστημένοι ἀπὸ μένα. Τί ὦρα εἶναι; Μία τὸ πρωί! Τώρα πίσω ἀπὸ τὰ προχώματά τους, οἱ πολιτοφύλακες τοῦ μετώπου τῆς Ἀραγωνίας πρέπει νὰ φτιάχνουν χαρακώματα μὲ τὸ μεγαλύτερο ἐνθουσιασμό... Δὲν ξέρουν ὅτι εἶμαι ἐδῶ».

Σπκώθηκε πάνω βιαστικά και, χαμογελώντας, έβαλε τὸ σκληρό, ἐργατικό του χέρι πάνω στὸν ὤμο μας λέγοντας: «Σύντροφοι, ἴθα κερδίσουμε τὸν πόλεμο και τὴν ἐπανάσταση».⁹

Μετὰ τὴ συνέντευξη ὁ Ντουρρούτι πῆγε στὸ ξενοδοχεῖο τῆς Γκράν Βία γιὰ νὰ ξεκουραστεῖ λίγες ὥρες, γιατί ἔπρεπε νὰ ξαναγυρίσει στὴ Βαρκελώνη τὸ πρωὶ τῆς 4 Ὀκτώβρη. Στὶς 3 τὸ πρωὶ, ὁ Μαρσέλ Ρόζεμπεργκ, ὁ Πρεσβευτῆς τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. στὴ Μαδρίτη, τηλεφώνησε στὸ ξενοδοχεῖο ζητώντας ἀπὸ τὸ Ντουρρούτι νὰ πάει ἀμέσως στὴν Πρεσβεία γιὰ νὰ συζητήσουν. Ὁ Ντουρρούτι συζήτησε τὸ θέμα μὲ τὸν Μπεονάρ. Μετὰ ἀπ' αὐτὴ τὴ συνομιλία, καταλαβαίνοντας ὅτι δὲν εἶχε νὰ πεῖ τίποτα στὸν κ. Ρόζεμπεργκ, ἀρνήθηκε τὴν πρόσκληση.¹⁰

Τὸ ἄλλο πρωὶ ὁ τύπος σχολίαζε τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Ντουρρούτι στὴ Μαδρίτη: «Μήπως ὁ Ντουρρούτι ἦρθε γιὰ νὰ ἐπιλύσει σοβαρὰ προβλήματα τοῦ πολέμου;» Καὶ ἡ CNT ἔγραψε: «Ὅταν θὰ μπορούμε νὰ γράφουμε ἐλεύθερα, ὁ Ἰσπανικὸς λαὸς θὰ καταλάβει τὴ σπουδαιότητα αὐτοῦ τοῦ ταξιδιοῦ».¹¹

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Ντιέγκο Ἀμπάντ ντέ Σαντιγιάν, ἐργ. Ἄν., σελ. 111.
2. Γράμμα τοῦ Γκρεγκόριο Χόβερ πού ἔστειλε ἀτὰ συγγραφέα
3. Ὁ Χοσέ Μίρα, ἐργ. Ἄν., λέει ὅτι αὐτὸ ἐγινε τότε πού παραιτήθηκε ὁ Περὲζ Φαρράς: «Θεωρώντας ὅτι ἡ παρουσία μου στὴ Φάλαγγς δὲν εἶναι ὀποραίτητη, ὑποβάλλω τὴν παραίτησή μου». Μὲ τὴν παραίτησή του τερματίστηκε ἡ διαμάχη ἀνάμεσα στὸ Ντουρρούτι κοὶ στὸν Περὲζ Φαρράς γιὰ τὴ στρατιωτικὴ πειθαρχία, μιὰ διαμάχη πού ὄρχισε μόλις ἐφυγαν ἀπὸ τὴ Βαρκελώνη.
4. Μορτιρία τοῦ Μάρκος Ἀλκόν στὰ συγγραφέα.
5. Λεπτομέρεια πού ἀνέφερε στὸ συγγραφέα ὁ Ἄντρέ Μαλρώ.
6. Ντιέγκο Ἀμπάντ ντέ Σαντιγιάν, Ἔργ. Ἄν., σελ. 113.
7. Στὰ ἴδιο.
8. Πιέρ Μπεονάρ, ἐκθεση πού ἤδη ἀναφέρθηκε
9. CNT, Μαδρίτη, 6 Ὀκτώβρη 1936.
10. Πιέρ Μπεονάρ ἐκθεση πού ἤδη ἀναφέρθηκε.
11. CNT, 6 Ὀκτώβρη, 1936.

12. Ἡ Σκιά τοῦ Στάλιν πάνω ἀπὸ τὴν Ἰσπανία

Μόλις ὁ Ντουρρούτι εἶχε φτάσει ἀπὸ τὴ Μαδρίτη, ἔπρεπε νὰ ἀναλάβει ν' ἀντιμετωπίσει τὴ φασιστικὴ ἐπίθεση ἐναντίον τῶν θέσεων πού υπεράσπιζε ἡ «Διεθνὴς Ὁμάδα» στὴ Περντιγκουέρα. Τὸ σχέδιο τοῦ ἐχθροῦ ἦταν νὰ καταλάβει αὐτὴ τὴν περιοχὴ καὶ νὰ ἀπειλήσει τὸν τομέα «Λὸς Μονέγκρος», πού τὸν υπεράσπιζε ἡ φάλαγγα. Αὐτὴ δὲν ἦταν μόνον μιὰ στρατηγικὴ θέση ἀλλὰ καὶ ἀπὸ οικονομικὴ ἀποψη θεωροῦνταν ὡς ὁ σιτοβολῶνας τῆς Ἄραγωνίας. Αὐτοὶ οἱ δυὸ λόγοι ἦταν ἀρκετοὶ γιὰ τὴ φάλαγγα γιὰ νὰ ἀγγιστρῶθῃ σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ. Ὁ ἀποφασιστικὸς παράγοντας γιὰ τὴν ἀντίσταση ἦταν τὸ θάρρος, ἀλλὰ ὑπάρχουν ὄρια καὶ σ' αὐτὸ καὶ μπροῦν νὰ σπάσουν ἀκόμη καὶ τ' ἀτσαλένια νεῦρα. Τὸ θάρρος δὲν ἦταν ἀρκετό, χρειάζονταν ἀρκετὰ ὄπλα καὶ σφαίρες γιὰ τὰ ὄπλα. Ἄλλὰ ὑπῆρχε ἔλλειψη ὄπλων, τὰ πολυβόλα ἦταν ἀρχαιολογίες, τὰ τεθωρακισμένα αὐτοκίνητα ἦταν ἐκεῖνα πού εἶχαν ἐρθεῖ ἀπὸ τὴ Βαρκελώνη τὶς πρῶτες μέρες τοῦ πολέμου. Ὑπῆρχε ἔλλειψη ἀεροπλάνων καὶ οἱ σφαίρες ἐπαρκοῦσαν μόνον γιὰ μάχη μιᾶς μέρας. Τὸ μόνον πράγμα πού ὑπῆρχε ἀφθονοῦ ἦταν τὸ θάρρος. Καὶ ἔφερε τὸν θάνατο μᾶλλον καὶ ὀχι τὴν ὑποταγῆ στὴ «Διεθνὴ Ὁμάδα» πού υπεράσπιζε τὴν Περντιγκουέρα.

Ὁ Ντουρρούτι κατάφερε νὰ συγκεντρώσει ἀρκετὰ στρατεύματα γιὰ νὰ ἀπελευθερώσει τὶς ἀπειλούμενες θέσεις. Οἱ «Διεθνεῖς» βρέθηκαν σχεδὸν περικυκλωμένοι ἀπὸ τοὺς φασίστες. Ἡ μάχη γίνεταν σῶμα μὲ σῶμα, ἀπὸ χαράκωμα σὲ χαράκωμα. Οἱ ἐνισχύσεις ἀλλάξαν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης. Ὁ ἐχθρὸς ἀναγκάστηκε νὰ ὑποχωρήσει καὶ ὁ Ντουρρούτι κατάφερε νὰ σπάσει τὸν κλειδὸ γύρω ἀπὸ τοὺς «Διεθνεῖς» καὶ νὰ ἐλευθερώσει δυὸ τεθωρακισμένα. Στὸ πρῶτο, τὸν «Κίγκ Κόγκ», ὁ Μπονίλλα, ὁ μόνος πού εἶχε ἐπιζήσει, πυροβολοῦσε ἀκόμη τοὺς Μαροκινοὺς πού οὐρλιαζαν γύρω ἀπὸ τὸ ὄρυμα ὡς δαιμονισμένοι. Στὸ δεύτερο ὄρυμα, ἦταν ὄλοι νεκροί.

Ἡ ἀντεπίθεση ἔφερε θαυμάσια ἀποτελέσματα.

Κατέλαβαν δυο χιλιόμετρα έδαφους και μάζεψαν πολυθόλα, όπλα και άρκετά πυρομαχικά για τή όπλα (γερμανικής κατασκευής). Άλλά τή λάφυρα δέν αναπλήρωναν τήσ άπώλειες. Χωρίς νή ύπολογίσομε τούς Ίσπανούς πολιτοφύλακες, είχαν πέσει πολλοί γενναίοι άντρες άπό τήσ γραμμές τών «Διεθνών». Άνάμεσά τους ήταν και ό Μπερθομιέ, ό άντιπρόσωπος τής ομάδας, και ό Έμιλ Κοττίν, πού ήταν παγκόσμια γνωστός για τήν επίθεσή του ένάντια στόν «Ιίγρη», Κλεμανσώ, καθώς επίσης και στόν Μπιεντό και στόν Τζιράλ. Τέσσερεις νοσοκόμες, πού είχαν αίχμαλωτιστεί, ήταν σάν νήταν πεθαμένες: ή Τζωρτζέτ, μιά άγωνίστρια τής «Ρεβύ Άναρσις», ή Γκερτρουντ, μιά νεαρή Γερμανίδα τού ΡΟΥΜ πού τής άρεσε νή πολεμεί μαζί με τούς άναρχικούς, και δυο νέα κορίτσια, πού τή όνόματά τους δέν αναφέρονται στή πολεμικά χρονικά. Ό Ντουρρούτι ήταν πολύ φίλος μ' όλους αύτούς, ιδιαίτερα με τόν Μπερθομιέ, τó όποιο είχε γνωρίσει όταν ήταν έξόριστος στή Γαλλία και κλονίστηκε βαθιά άπό τó θάνατό τους. Ό θάνατος τής Ζωρτζέτ, πού ήταν κάτι σάν μαοκώτ για τή φάλαγγα, γέμισε τούς πολιτοφύλακες με όργή, ιδιαίτερα τούς «Γιους τής Νύχτας». Είχε κάνει πολλές εφόδους μαζί τους στήν όπισθοφυλακή τού έχθρου. Όρκίστηκαν νή έκδικηθούν τó θάνατό της και για άρκετές νύχτες μετά έκαναν επίθέσεις έναντίον τών φρανκιστών.

Όταν ό τομέας ήρέμησε κάπως, ό Ντουρρούτι ζαναγύρισε στή Βέντα Μονζόνα, όπου τόν περιμεναν άσχημα νέα. Ό Μπεσνάρ τού είπε ότι ό Καμπαλλέρο είχε παραβιάσει τή συμφωνία τους. Αύτή ήταν ή χαριστική βολή για τόν Ντουρρούτι, πού άναθεμάτισε τόν Σαντιγιάν επειδή είχε καταστρέψει τή πάντα με τούς δισταγμούς του και άκόμη άναθεμάτισε και τόν ίδιο του τόν έαυτό πού πίστεψε στό λόγο τού Καμπαλλέρο. Άλλά δέν ήταν μόνον αύτά τή άσχημα νέα, μαζί μ' αύτά είχε έρθει και τó διάταγμα για τήν «στρατικοποίηση», πού έπανεφερε τή στρατιωτικά άξιώματα καθώς και τόν παλιό Στρατιωτικό Κώδικα, μέχρι νή γίνει ένας καινούργιος. Άρκετοι άντρες πού ήταν άπό τούς πρώτους πού είχαν καταταγεί στή φάλαγγα, ήρθαν νή

πουν στο Ντουρρούτι ότι φεύγουν λέγοντάς του ότι δεν ήθελαν να υποταχθούν στις «προσταγές» της Κυβέρνησης. Τι μπορούσε να πει ο Ντουρρούτι; 'Υποχωρείστε; Μείνετε; Δεν είπε τίποτα. Για πρώτη φορά αισθάνθηκε να καταρρέει, καταλαβαίνοντας ότι προχωρούσαν σ' ένα βάραθρο και ότι τίποτα δεν θα μπορούσε να τους σταματήσει να πάνε μέσα. Και η Σαραγόσσα άπειξε μόνο λίγα χιλιόμετρα. Να τα παρατήσει; Ποτέ δεν είχε εγκαταλείψει κανένα από τα σχέδιά του! Πόσο πολύ του έλειπε από δίπλα του η παρουσία του 'Ασκάζο! Όλα φαινόταν να είναι διαφορετικά. Ο πόλεμος φαινόταν να έχει αλλάξει τη νοοτροπία των ανθρώπων από τη κορφή μέχρι τα νύχια. 'Εκείνη τη νύχτα ο Ντουρρούτι δεν κοιμήθηκε στο Γενικό Στρατηγείο, αλλά πήγε στα φυλάκια και πήρε μέρος σε μία επίχειρηση «κομάντος» μαζί με τους «Γιούς της Νύχτας». Κατάφεραν να φτάσουν μέχρι το κέντρο της Σαραγόσσα και να φέρουν μαζί τους μία ομάδα αγωνιστών, που κρύβονταν από τους στασιαστές, από τότε που είχαν καταλάβει την πόλη.

Το διάταγμα για τη «στρατικοποίηση» ήταν η πρώτη νίκη που κέρδισαν οι Ρώσοι. Οι τελευταίοι εξακολουθούσαν να επιβάλλουν την πολιτική τους. Ο Καμπαλλέρο ήταν στα χέρια τους, ακόμα περισσότερο αφού το διάταγμα ψηφίστηκε την ίδια μέρα που τα απόθεμα χρυσού της Τράπεζας της 'Ισπανίας έφευγαν για την 'Οδησσό. 'Η Τράπεζα της 'Ισπανίας πουλούσε το μέλλον της, υποχωρώντας στην πολιτική του Στάλιν. 'Αλλά ο 'Ισπανικός λαός δεν ήξερε τότε ότι διάφοροι σφετεριστές είχαν κλειδώσει την ελευθερία της 'Ισπανίας μέσα στις τράπεζές τους.

'Η έπιρροή μιας Ρωσίας, που είχε υποσχεθεί να προμηθεύσει όπλα, αύξανε τη δύναμη του Κομμουνιστικού Κόμματος. Μ' ένα σμπάρο έγινε κύριος της κατάστασης. Μέχρι τώρα οι ηγέτες του είχαν έπιτεθεί στους Τροτσκιστές και στους αναρχικούς μόνον με τα λόγια, αλλά τώρα το διάταγμα τους επέτρεπε να δράσουν, κι ακόμα πιότερο απ' αυτό. Οι πολιτοφύλακες είχαν πολεμήσει για την 'Επανάσταση χωρίς να σκέφτονται τα συμφέροντα του Κόμματος, αλλά το Κόμμα πολεμούσε μόνο για

τόν έαυτό του. Ένώ οι άπλοι στρατιώτες έπεφταν στο πεδίο τής μάχης, τó Κομμουνιστικό Κόμμα, με διαταγές του Σταλινικού πράκτορα, Κάρλος Κοντρέρας, είχε δημιουργήσει μια «έστία» για τούς κομματικούς πυρήνες. Τó «Πέμπτο Σύνταγμα» δέν ήταν τίποτε παραπάνω από ένας «φούρνος» όπου «πλάθονταν» ή «ζύμη» τών μελλοντικών ηγετών του Λαϊκού Στρατού. Οι επαγγελματίες στρατιωτικοί, τούς όποιους οι πολιτοφύλακες άνέχονταν σαν τεχνικούς, ήταν έπικεφαλής του «Πέμπτου Συντάγματος». Άναζητούσαν μια στέγη μέσα στο Κομμουνιστικό Κόμμα, που έμφανιζόταν σαν ó εκπρόσωπος τής τάξης, τής άστικής φυσικά. Τó «Πέμπτο Σύνταγμα» προσέλκυσε επίσης και αρκετούς διανοούμενους, δημόσιους υπάλληλους και γραφειοκράτες του άστικού καθεστώτος. Τó Κομμουνιστικό Κόμμα αύξανοντας τή δύναμή του, έπαιρνε τή μορφή ενός κόμματος τής μεσαίας τάξης, ένα κόμμα που άριθμούσε μόλις δέκα στα έκατό άνάμεσα στους φτωχούς χωρικούς και στους εργάτες τής πόλης.

Οι Ρώσοι επέβαλαν τήν πολιτική τους όχι μόνον στον στρατιωτικό αλλά και στον πολιτικό τομέα, για νά «ξεκαθαρίσουν τούς λογαριασμούς» τους με τούς πιδό μιοπούς έχθρούς τους, τούς άναρχικούς και τούς Τροτσκιστές. Και έπειδή οι πρώτοι ήταν πολύ σκληρά καρύδια για νά σπάσουν, έξαιτίας τής άριθμητικής τους δύναμης, τά πρώτά τους θύματα ήταν οι Τροτσκιστές. Ό παλιός Μπολσεβίκος, Άντόνωφ Όθσένκο, που πολύ γρήγορα θά πλήρωνε με τή ζωή του τήν άφοσίωσή του στο Στάλιν, έφερε τó τελείωγραφο του τελευταίου στον Κομπανύς, που είχε ήδη άδιαμφισβήτητα άναγνωριστεί σαν Πρόεδρος τής Τζενεραλιντάτ. Έπρεπε νά ξεφορτωθεί τόν Άντρές Νιν σαν πολιτική φυσιογνωμία και νά τόν διώξει από τή θέση που κρατούσε για λογαριασμό του κόμματός του μέσα στο Συμβούλιο τής Τζενεραλιντάτ. Ό Κομπανύς ξεφοτώθηκε τó Σύμβουλό του τής Δικαιοσύνης, αλλά για ν' άποφύγει μια σύγκρουση με τήν CNT, χρησιμοποίησε μια πολιτική κρίση σαν προπέτασμα καπνού. Και τó PSUC έκανε ό,τι μπορούσε για νά μεταχειριστεί τόν Νιν και τούς συντρόφους του σαν πράκτορες τών φασιστών...

Στο μέτωπο οι πολιτοφύλακες αντίστέκονταν στη «στρατικοποίηση». Οι πρώτοι που φώναζαν προειδοποιητικά ήταν οι υπερασπιστές του μετώπου της Χουέσκα, που έκαναν μιὰ δημόσια διαμαρτυρία: «Ήν άπογυμνώσουμε τόν πόλεμο άπό τήν επαναστατική του πίστη, άπ' όλες τις ιδέες του για τήν κοινωνική άλλαγή, άπό τόν προσανατολισμό του πρός ένα διεθνή άγώνα, τότε δέν θάναί τίποτ' άλλο άπό ένας खुδαίος πόλεμος για τήν έθνική ανεξαρτησία, θάζοντας τó ζήτημα ζωής ή θανάτου. Άλλά δέν θα είναι πιά ένας πόλεμος για τήν επαναστατική δημιουργία ένός νέου κοινωνικού τρόπου ζωής. Λέμε ότι δέν χάθηκαν τά πάντα, αλλά διακηρύσσουμε ότι όλα άπειλούνται και ότι δέν μπορούμε να νικήσουμε, εκτός άν συμβεί κάτι που δέν μπορούμε να προβλέψουμε».

Οι πολιτοφύλακες τής CNT στη Μαδρίτη έκαναν τήν ίδια έρώτηση: «Μέ ποιό δικαίωμα ή σημερινή κυβέρνηση φτιάχνει νέες άλυσίδες για τó προλεταριάτο, τή στιγμή που αυτό τó ίδιο έχει σπάσει τις άλυσίδες που τó έμπόδιζαν να πραγματοποιήσει τά όνειρά του; Μέ ποιό δικαίωμα επαναφέρουν τόν μιλιταρισμό, τή στιγμή που έχουμε ύποφέρει άρκετά ώστε να ξέρουμε τήν άξία του; Ό μιλιταρισμός για μς είναι ένας αναπόσπαστος παράγοντας τού φασισμού. Τό να καταπνίξουμε τó στρατό σημαίνει να ξεφορτωθούμε τó όπλο τού αυταρχισμού που καταπιέζει τó λαό. Αυτός ό πόλεμος που τόν ύποστηρίζουμε, δέν είναι ένας πόλεμος που τόν διάταξε τó Κράτος' είναι μιὰ λαϊκή έξέγερση ενάντια στις δυνάμεις που θέλουν να συντρίψουν τήν προσωπική άξιοπρέπεια. Συνεπώς, έξαρτάται άπό τó λαό να διαλέξει τó είδος τού πολέμου και τήν τακτική που θα χρησιμοποιηθεί για να τόν φέρει σ' ένα τέρμα. Ή έργατική τάξη δέν θέλει να χάσει αυτό που τής κόστισε τόσο πολύ αίμα. Ή δημιουργία ένός στρατού δέν είναι τίποτα παραπάνω άπό τήν έπιστροφή σ' ένα παρελθόν, που θάφτηκε στις 19 Ίούλη».²

Ή φάλαγγα τού Ντουρρούτι άπάντησε κι αυτή στο διάταγμα μέ μιὰ δήλωση τού Ντουρρούτι στη Νέα Ίσπανία. Οι συντάκτες προλόγισαν αυτή τή δήλωση μέ μιὰ έξήγηση τής κατάστασης στο μέτωπο:

«Αντιμετωπίζοντας τὸ δίλημμα νὰ ὑποταχθοῦν στὸ νέο νόμο ἢ νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ ὄπλα τους καὶ νὰ φύγουν, οἱ πολιτοφυλακές, οἱ πολεμιστές, θεωροῦν καὶ τὶς δύο αὐτὲς λύσεις ἐπιβλαβεῖς γιὰ τὴν ἐπανάσταση, τὴν ὁποία ὑπερασπίζονται. Καὶ παρὰ τὶς διαταγὲς ἀπὸ τὶς ὀργανώσεις τους, οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς ξεκαθάρισαν τὸ ζήτημα χωρὶς νὰ κάνουν τίποτε ἀπὸ αὐτά. Ἄλλὰ τὸ ἠθικὸ τους εἶναι κλονισμένο. Ἡ φάλαγγα τοῦ Ντουρρούτι ἔδειξε τὴ δύναμή της ἀγνοώντας τὸ νέο νόμο ἐνῶ κάνει ὀρισμένες πρακτικὲς κινήσεις ποὺ ἔχουν πλεονεκτῆματα καὶ ποὺ τὴν προφυλάσσουν ἀπὸ ἐπιθέσεις γιὰ ἔλλειψη πειθαρχίας. Ἐδῶ φαίνεται ὁ ρεαλισμὸς τοῦ Ἰδίου τοῦ Ντουρρούτι, καθὼς καὶ ὁ ἠθικὸς ἐπιρροὴ ποὺ εἶχε πάντοτε φάλαγγα καὶ στὴ χώρα, καὶ ἓνα εἶδος χωριάτικης πονηρίας, τῆς ὁποίας τὸ πείσμα καὶ ἡ ἐξυπνη ἐκφραση φαίνονται καθαρὰ στὴν παρακάτω συνέντευξη:

«... Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ κανονισμοὶ καὶ ἡ ἱεραρχία τοῦ παλιοῦ στρατοῦ θὰ καθιερωθοῦν ξανά στὶς πολιτοφυλακές;

— Ὁχι! Δὲν εἶναι ἔτσι τὰ πράγματα. Μερικοὶ νεοσύλλεκτοὶ ἐπιστρατεύτηκαν καὶ ἰδρῦθηκε μιὰ κεντρικὴ διοίκηση. Ἡ πειθαρχία ποὺ εἶναι ἀρκετὴ γιὰ τὶς ὁδομαχίες εἶναι φυσικὰ ἀνεπαρκὴς γιὰ μιὰ μεγάλη καὶ σκληρὴ ἐκστρατεία, ὅταν ἀντιμετωπίζει ἓναν ἐχθρὸ μὲ σύγχρονο ἐξοπλισμὸ. Ἔπρεπε νὰ γίνῃ μιὰ ἀλλαγὴ.

— Μὲ ποιὸν τρόπο ἐνισχύθηκε ἡ πειθαρχία;

— Μέχρι πρόσφατα εἶχαμε ἓνα μεγάλο ἀριθμὸ διαφορετικῶν μονάδων, ποὺ ἡ κάθε μιὰ εἶχε τὸν ἀρχηγό της, τοὺς ἀντρες της ποὺ διέφεραν ἀπὸ μέρα σὲ μέρα σ' ἓνα ἀσυνήθιστο βαθμὸ, τὸν ἐξοπλισμὸ της, τὶς ὑπηρεσίες ἀνεφοδιασμοῦ, τὴν τροφοδοσίαν, τὴν πολιτικὴ τους ἀπέναντι στοὺς κατοίκους καὶ συχνὰ ἀκόμη τὸν ἰδιαιτέρου τρόπο τους ἀντίληψης τοῦ πολέμου. Αὐτὸ δὲ μπορούσε νὰ συνεχιστεῖ. Ἔγιναν μερικὲς ἐξελίξεις καὶ θὰ πρέπει νὰ γίνουν ἀκόμα περισσότερες.

— Ναί, ἀλλὰ τὰ ἀξιώματα, οἱ χαιρετισμοί, οἱ τιμῶρες, οἱ ὁμοιότητες;

— Δὲν θὰ τὰ χρειαστοῦμε ἐδῶ. Εἴμαστε ἀναρχικοί.

— Ὁ προηγούμενος Κώδικας τῆς Στρατιωτικῆς Δι-

καιούνης, δέν έχει ανασταλεί από ένα τελευταίο διάταγμα τής Μαδρίτης;

– Ναι, και αυτή ή απόφαση τής Κυβέρνησης έχει προκαλέσει ένα αξιοθρήνητο αποτέλεσμα. Έχουν χάσει όλότελα κάθε συναίσθηση τής πραγματικότητας. Ή αντίθεση μεταξύ του δικού τους πνεύματος και του πνεύματος τών πολιτοφυλακών είναι ολοκληρωτική. Είμαστε πολύ διαλλακτικοί, αλλά ξέρουμε ότι ή μιá άπ' αυτές τις δυό νοοτροπίες πρέπει να υποκύψει στην άλλη.

– Δέ νομίζεις ότι αν ό πόλεμος συνεχιστεί για πολύ καιρό, ό μιλιταρισμός θα σταθεροποιηθεί και θ' αποδειχθεί επικίνδυνος για την επανάσταση;

– Λοπόν! Γι' αυτό ακριβώς πρέπει να κερδίσουμε τόν πόλεμο όσο πιό γρήγορα γίνεται!

Μ' αυτή την απάντηση, ό σύντροφος Ντουρρούτι χαμογέλασε και τόν αφήσαμε αφού του σφίξαμε θερμά τó χέρι».3

Άπό τó μέρος τους, ή CNT και ή FAI δημοσίευσαν τήν ακόλουθη δήλωση:

«Θά ήταν παιδαριώδες να επιτρέψουμε στην κυβέρνηση να έχει απόλυτο έλεγχο πάνω στις προλεταριακές δυνάμεις. Ένας εργάτης πού επιστρατεύεται δέν είναι στρατιώτης, αλλά ένας εργάτης πού άλλαξε τó εργαλείο του μέ τó όπλο, τή στιγμή πού ό αγώνας και στο εργοστάσιο και στο μέτωπο είναι ό ίδιος. Έπίσης, άπ' τις εργατικές οργανώσεις έξαρτάται ό έλεγχος του ανθρώπινου δυναμικού τους. Ή CNT χωρίς να περιμένει διαταγές από κανέναν, αναλαμβάνει τις εϋθύνες της, δίνοντας τις παρακάτω διαταγές σ' όλους τούς εργάτες πού είναι μέλη της και πού θίγονται από τήν επιστράτευση, να παρουσιαστούν άμέσως στους στρατώνες πού είναι κάτω από τόν έλεγχο τής CNT ή, αν αυτό δέν είναι δυνατόν, στά συνδικάτα ή τις άμυντικές επιτροπές, όπου θά τούς δώσουν μιá ταυτότητα πολιτοφύλακα, πού αποτελεί απόδειξη για τήν ένσωμάτωσή τους στις φάλαγγες τής Συνομοσπονδίας. Παίρνοντας αυτή τήν απόφαση ή εργατική τάξη αποδεικνύει άκόμη μιá φορά τήν πίστη της στην πρόοδο τής Έπανάστασης».4

Μ' αυτή τήν ανακοίνωση, ή CNT προσπαθούσε να έναρμονίσει τή συμπεριφορά τών άναρχικών πο-

λιποφυλακῶν μὲ τὶς ἀποφάσεις τῆς Κυβέρνησης. Δὲν ἀρνήθηκε τὴν ἀνάγκη γιὰ τὴν ἐπιστράτευση. Ἀπλῶς διατηροῦσε τὸ δικαίωμα νὰ ἐλέγχει τοὺς ἀνθρώπους τῆς στῆς φάλαγγες τῆς Συνομοσπονδίας μὲσω ἐνὸς συστήματος ποὺ τὸ διάλεξαν οἱ ἴδιοι οἱ πολιτοφύλακες.

Ἡ CNT ἤξερε πῶς νὰ ξεπερνᾷ τὶς δυσκολίες, ἀλλὰ ὁ Καμπαλλέρο δὲν θεώρησε ὅτι εἶχε νικηθεῖ. Ξαναγύρισε στὴν ἐπίθεση, ψηφίζοντας καινούργια μέτρα, ποὺ ἔδιναν ἄμεσα χτυπήματα στὶς νίκες τῶν ἐργατῶν. Λογουχάρη, προσποιήθηκε ὅτι ἐθνικοποιεῖ τὶς βιομηχανίες, ἀρπάζοντάς τες ἀπὸ τὸν ἐργατικὸ ἐλεγχό καὶ ρίχνοντάς τες στὰ χέρια τῆς γραφειοκρατίας. Καθὼς βλέπουμε, ὁ κλειδὸς γύρω ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση στένευε. Στὴν ἐφημερίδα του, Πάλη των Τάξεων, ὁ Καμίλο Μπερνέρι δὲν σταματοῦσε νὰ καταγγέλει τὴν πορεία τῆς ἀντεπαναστάσεως γράφοντας ὅτι: «Μιά μυρουδιά τύπου Νόσκε πλανιέται στὸν ἀέρα».

Ὁ Καμπαλλέρο, στὴν πραγματικότητα, κατεύθυνε τὴν πολιτικὴ του μὲ τέτοιο τρόπο ὥστε ν' ἀδυνατίσει τὴ CNT, ἀναγκάζοντάς τιν νὰ ἀναλάβει εὐθύνη γιὰ τὴν κρατικοποίηση τῶν βιομηχανιῶν. Ἡ CNT μετὰ τὶς ὑποχωρήσεις τῆς, ἀφοῦ συμφώνησε νὰ δουλέψει μὲ τ' ἄλλα κόμματα, ἀφῶ ἐπέτρεψε στὸν ἑαυτὸ τῆς νὰ πάρει μέρος στὴν Κυβέρνηση τῆς Τζενεραλιντάτ, πιάστηκε μέσα στὴν ἴδια τῆς τὴν παγίδα. Μόλις διαλύθηκαν οἱ Ἐπιτροπὲς τῆς Πολιτοφυλακῆς, ἡ CNT αἰσθάνθηκε σὰ φυλακισμένη καὶ ἤθελε νὰ ξεφύγει ἀπ' τὸ φαῦλο κύκλο, ποὺ σιγὰ - σιγὰ τὴν ἐπνιγε. Πρότεινε στὸν Καμπαλλέρο, τὸν Πρόεδρο τῆς UGT, τὸ σχηματισμὸ μιᾶς ἐργατικῆς κυβέρνησης ποὺ θὰ τὴν ἀποτελεῦσαν βασικὰ ἡ CNT καὶ ἡ UGT, καὶ ποὺ θὰ γινόταν γνωστὴ σὰν Ἐθνικὸ Συμβούλιο Ἀμυνας, ἀλλὰ ὁ Καμπαλλέρο, ποὺ φάνηκε ν' ἀποδέχεται αὐτὴ τὴν πρόταση, ἐπανῆρθε στὴν τάξη ἀπὸ τὸν Κέρβερό του, τὸν Ρόζεμπεργκ. Τὸ PC κατάγγειλε «μιὰ συνωμοσία μεταξὺ τῆς CNT καὶ τῆς UGT» καὶ ὅλη ἡ φιλοκομμουνιστικὴ φράζια πρὸς ἀκολουθοῦσε τὸν Ἰνταλέθιο Πριέτο συμφώνησε σ' αὐτό. Συγχρόνως, ὁ κομμουνιστὴς ὑπουργός, Βιτσέντε Οὐρίμπε, ἐπέβηκε στὶς κολλεκτίβες μὲσω τοῦ Ἐπιχειρηματικοῦ Γεωργίας. Ἐνα

διάταγμα δριζε οτι μόνο η γη των φασιστών μπορούσε να απαλλοτριωθεί και έπρεπε να υπάρχουν αποδείξεις για τὸ οτι ὁ ἰδιοκτῆτης ἦταν φασίστας.

Ξαφνικά, 1.500 κολλεκτίβες που είχαν οργανωθεί στὸ Λεβάντε, στὴν Ἀραγωνία, στὴν Καστίλλη καὶ στὴν Ἀνδαλουσία ἀπὸ τοὺς ἀντιεξουσιαστὲς ἐργάτες ἀπειλοῦνταν. Ἡ ἀντεπανάσταση δὲν σταμάτησε ἐδῶ ἐπιτέθηκε στὰ κολλεκτιβοποιημένα μέσα μεταφορᾶς καὶ στὰ ἀπαλλοτριωμένα ὄρυχεία, μὲ λίγα λόγια σὲ ὅλα τὰ ἐπαναστατικὰ ἐπιτεύγματα. Ἦταν ὀλοφάνερο πὼς ἡ μόνη λύση ἦταν ἡ θία, δηλαδὴ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος στὸ ἀντιφασιστικὸ στρατόπεδο.

Τὴ νύχτα τῆς 20 Ἰουλίου ὄλοι συμφωνοῦσαν οτι ἡ Ἰσπανικὴ Ἐπανάσταση δὲν θὰ μπορούσε νὰ νικήσει ἀν τὸ διεθνὲς προλεταριάτο, ἢ τουλάχιστον τὸ Εὐρωπαϊκὸ, δὲν ἐρχόταν γιὰ νὰ τὴ βοηθήσει. Τὸν Ὀκτώβρη δὲν εἶχε ἀπομείνει πιά καμιὰ ἐλπίδα. Δὲν περίμεναν τίποτε, οὔτε ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸ Γαλλικὸ προλεταριάτο. Ὁ Λεὼν Μπλοὺμ καὶ τὸ PCF τὸ εἶχαν ἀποκοιμίσει. Τὸ τελευταῖο χτύπημα γιὰ τοὺς Γάλλους ἐργάτες δόθηκε στὸ Λούνα - Πάρκ, στὶς 6 Σεπτέμβρη 1936. Ὁ Μπλοὺμ, που δὲν εἶχε προσκληθεῖ στὸ πάρτυ που ὀργάνωσε ἡ Σοσιαλιστικὴ Ὀμοσπονδία τῆς Σιένα, ἤθελε νὰ λάβει μέρος καὶ κατάληξε λέγοντας: «Ξέρετε οτι δὲν ἔχω ἀλλάξει. Νομίζετε οτι δὲν ὑποφέρω καὶ οτι δὲν καταλαβαίνω τὰ αἰσθήματά σας; Ἀκούσατε τοὺς ἀντιπρόσωπους τοῦ Ἰσπανικοῦ Λαϊκοῦ Μετώπου ἐκεῖνη τὴ νύχτα στὸ Βέλ ντ' Ἰθέρ: τοὺς ἀκουσα κι ἐγὼ τὸ ἴδιο πρωί. Νομίζετε οτι τοὺς ἀκουσα μὲ λιγότερη συγκίνηση ἀπ' ὅ,τι ἐσεῖς; (Χειροκροτήματα)». «Ὅλ' αὐτὰ γιὰ ν' ἀποφύγει τὸν ἄμεσο καὶ πειστικὸ κίνδυνο τοῦ πολέμου. Καὶ στὸ ὄνομα τῆς Εἰρήνης, τί σημασία εἶχε ἀν ἀφανιζόταν ὁ Ἰσπανικὸς Λαός! Αὐτὸ ἦταν που εἶπε ὁ Μπλοὺμ ξεκάθαρα στὶς 6 Σεπτέμβρη στὸ Λούνα - Πάρκ. Πῆρε τὸ κόμμα μὲ τὸ μέρος του. Τὸ ἀκροατήριό μπροστὰ στὰ πόδια του χειροκροτοῦσε καὶ φώναζε «Ζήτω ὁ Λεὼν Μπλοὺμ». Μετὰ τραγοῦδισαν τὴν Διεθνή. Ἡ ἐνέργεια που εἶχε ἀναληφθεῖ ἐναντίον τοῦ Μπλοὺμ, ἀπατώντας «Κανόνια γιὰ τὴν Ἰσπανία» τέλειωσε μὲ τὸ «Ζήτω ὁ Μπλοὺμ!» Αὐτὸ ἀντανακλοῦσε τὴν ὅλη διεθνή

σκηνή την οποία μπόρεσαν να δουν οι Ίσπανοί επαναστάτες αυτόν τον Οκτώβρη, τώρα που αισθάνονταν ήδη τον σατανικό κλειό να σφίγγεται γύρω τους. Όστόσο, έπρεπε να συνεχίσουν τον αγώνα.

Αντιμετωπίζοντας την αδυναμία δημιουργίας ενός Έθνικού Άμυντικού Συμβουλίου, η CNT υποχώρησε κάτω από το βάρος της πραγματικότητας και αναγκάστηκε να συμφωνήσει να πάρει μέρος στην Κυβέρνηση. Πήρε το πιδ καταστροφικό μονοπάτι, την συνεργασία, που κατάντρεψε και τις τελευταίες ελπίδες της. Ο εμφύλιος πόλεμος μέσα στο αντιφασιστικό μπλόκ ήταν αναπόφευκτος. Έξαιτίας της μοιραίας απόφασης που πήρε, η CNT βέδιζε προς έναν αδελφοκτόνο πόλεμο και κάτω από τις χειρότερες συνθήκες. Το μόνο που έκανε ήταν να αναβάλλει την αναπόφευκτη σύγκρουση.⁶

Αυτή η απόφαση όχι μόνον κατάντρεψε όλο το ιστορικό παρελθόν της CNT αλλά δίκασε τις δυνάμεις της και προκάλεσε μια έσωτερική κρίση, που απειλούσε και την ίδια της την ύπαρξη. Οι πράκτορες του Στάλιν παρακολουθούσαν από κοντά αυτή τη διαδικασία αποσύνθεσης, που έληπτε τον αναρχισμό. Ο Ρώσος Σύμβουλος στη Βαρκελώνη, ο Αντόνωφ Όθσένκο, έπαιξε έναν σημαντικό ρόλο. Επαναλάμβανε συνεχώς ότι «ό καλός μας Στάλιν δέν έχει κρυφά κίνητρα για την Ίσπανία. Μόνο η νίκη της Δημοκρατίας μετράει για τη Σοβιετική Ένωση».⁷ Αυτή η αντίθεση της Σταλινικής προπαγάνδας εισχώρησε ακόμη και στο έσωτερικό των CNT-FAI. Ο Αντόνωφ Όθσένκο είπε στον Κομπανύς ότι θα ήταν μια πολύ καλή ιδέα να γιόρταζε την Έπέτειο της Οκτωβριανής Επανάστασης στέλνοντας μια μεγάλη αντιπροσωπεία στη Μόσχα. Η συμμετοχή του Ντουρρούτι θα έκανε πολύ μεγάλη εντύπωση... Ο Κομπανύς μετέφερε την πρόταση στη CNT. Η Περιφερειακή Έπιτροπή συμφώνησε και έστειλε μια αποστολή στην Μπουχαράλοζ για να πείσει το Ντουρρούτι. Αυτός απάντησε: «Άστειο είναι... έτσι;» και άρχισε να γελάει μπροστά στους άπεσταλμένους.

Μετά συνέχισε: «Παραδέχομαι ότι η παρουσία της CNT θα ήταν ένα πλεονέκτημα από την άποψη της προπαγάνδας, αλλά το να πιστεύετε ότι οι άν-

τιπρόσωποι θα ανακατευτούν με τον Ρωσικό λαό και θα τσὺ μιλήσουν για την ἐπανάστασή μας, αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἔχετε παρεξηγήσει τελείως τὴν Ρωσικὴ πραγματικότητα. Τὴν ἀντιπροσωπεία θὰ τὴν περικυκλώσουν οἱ Σοβιετικὲς ἀρχὲς καὶ οἱ πράκτορες τῆς GPU. Αὐτὴ ἡ ἀποστολὴ δὲν θὰ εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ μιὰ ἀκόμα ἐκδήλωση πίστης στὸ ἐπίσημο πρόγραμμα τοῦ κόμματος, ἕνας τρόπος γιὰ νὰ δείξει στὸ Ρωσικὸ λαὸ ὅτι ἡ Ἰσπανία εἶναι ἕνας σύμμαχος τοῦ Σοβιετικοῦ τῆς καθεστῶτος. Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθῆκες, μὲ φαίνεται ὅτι εἶναι ἀσκόπο νὰ πᾶνε ἐκεῖ μέλη τῆς CNT ἢ ἔστω κι ἕνας ἀντιπρόσωπος ἀπὸ τὴ φάλαγγα Ντουρρουτί».8

Ἄλλὰ οἱ ἀπεσταλμένοι ἐπέμεναν καὶ ζήτησαν ἀπὸ τὸ Ντουρρουτί μιὰ σαφὴ ἀπάντηση. Αὐτὸς τότε πρότεινε νὰ συζητηθεῖ τὸ ζήτημα στὴν Ἐπιτροπὴ Πολέμου τῆς φάλαγγας. Αὐτὴ ἀποφάσισε νὰ στείλει τὸν φρανθίθκο Καρένιο μ' ἕνα ἀνοικτὸ γράμμα πρὸς τοὺς Φώσους ἐργάτες. Ὁ Ντουρρουτί ἔγραψε τὸ παρακάτω κείμενο: «Χαιρετᾶμε τοὺς ἐργάτες τῆς Σοβιετικῆς Ἐνωσης. Σύντροφοι, δεχθεῖτε ἕναν ἀδερφικὸ χαιρετισμὸ ἀπὸ τὸ Μέτωπο τῆς Ἀραγωνίας, ὅπου πολεμᾶνε χιλιάδες ἀπὸ τ' ἀδέρφια σας, ὅπως πολεμήσατε κι ἐσεῖς πρὶν ἀπὸ εἴκοσι χρόνια γιὰ τὴ χειραφέτηση μιᾶς τάξης, πού τὴν πλήγναν καὶ τὴν ταπείνωναν ὀλόκληρους αἰῶνες.

» Πρὶν εἴκοσι χρόνια, οἱ Ρῶσοι ἐργάτες σήκωσαν τὴν κόκκινη σημαία στὴν Ἀνατολή, ἕνα σύμβολο ἀδερφότητος μεταξὺ τῶν προλετᾶριων ὄλου τσὺ κόσμου. Εἶχατε ἐμπιστοσύνη ὅτι θὰ σᾶς βοηθοῦσαν στὸ μεγάλο ἔργο πού εἶχατε ἀναλάβει. Κι ἐμεῖς, οἱ ἐργάτες τοῦ κόσμου, ξέραμε πῶς νὰ φανσῶμε ἀντάξιοι σ' αὐτὴ τὴν ἐμπιστοσύνη, ἀνταποκρινόμενοι μὲ αὐθουσία σύμφωνα μὲ τὶς δυνατότητές μας ὡς ὅταν προλετᾶριοι.

» Σήμερα, γίνεται μιὰ ἐπανάσταση καὶ στὴ Δύση. Καὶ κυματίζει κι ἐδῶ μιὰ σημαία, πού ἀντιπροσωπεύει ἕνα ἰδανικόν. Ἄν θριαμβεύσει, θὰ ἐνώσει μὲ ἀδερφικὸς δεσμοὺς δυὸ λαοὺς, πού τοὺς συμπεριφέρθηκε μὲ περιφρόνηση, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ὁ τσαρισμὸς καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μιὰ δεσποτικὴ μοναρχία. Σήμερα, Ρῶσοι ἐργάτες, ἐμεῖς εἴμαστε πού θὰ ζοῦμε στὰ χέρια σας τὴν ὑπεράσπιση τῆς ἐπανά-

στασής μας. Δεν έχουμε καμιά έμπιστοσύνη σέ μιá πολιτική πού αύτοαποκαλείται δημοκρατική ή αντιφασιστική. Πιστεύουμε στά ταξικά αδέρφια μας, στους εργάτες. Αυτοί είναι — έσεις έιστε— πού πρέπει νά υπερασπίσουν τήν Ίσπανική επανάσταση όπως τó κάναμε έμεις, είκοσι χρόνια πριν, όταν υπερασπίσαμε τή Ρωσική επανάσταση.

»Νά έχετε έμπιστοσύνη σέ μās. Είμαστε γνήσιοι εργάτες και δεν θά έγκαταλείψουμε τίς αρχές μας, τόν αγώνα μας γιά τή λευτεριά τής εργατικής τάξης, γιά τίποτα στό κόσμο.

» Δεχτείτε τούς χαιρετισμούς όλων τών εργατῶν πού πολεμάνε ενάντια στό φασισμό μέ τά όπλα στά χέρια τους στό μέτωπο τής Άραγωνίας.
»Ό σύντροφός σας, Ντουρρούτι».9

Ή στρατιωτική κατάσταση στή Μαδρίτη γινόταν όλο και πιό όδυνηρή μέρα μέ τή μέρα. Οί φασίστες κατακοτούσαν τή μιá θέση μετά τήν άλλη και πλησίαζαν επικίνδυνα τήν πρωτεύουσα. Κι έτσι ή Κυβέρνηση αποφάσισε νά μεταφέρει τήν έδρα της στή Βαλέντσια. Ήθελε νά πάρει μαζί της όλα τά αντιπροσωπευτικά σώματα του Λαϊκού Μετώπου. Στίς 18 Ήκτωβρη ό Καμπαλλέρο συγκέντρωσε όλους τούς αντιπρόσωπους τών κομμάτων και τών εργατικών οργανώσεων. Ό Όράθιο Μαρτίνεζ Πριέτο πήρε μέρος στή συνέλευση σαν γραμματέας τής CNT. Μετά τόν λόγο του Καμπαλλέρο φαινόταν ότι θάφταναν σέ μιá τελική συμφωνία αλλά ό Όράθιο ανέλαθε τήν ευθύνη νά πεί δυνατά ό,τι ό λαός φιδύριζε μέσ από τά δόντια του. «Ή Μαδρίτη δεν πρέπει νά έγκαταλειφθεί. Ή αναχώρηση τής Κυβέρνησης θά θεωρηθεί φυγή». Ό Καμπαλλέρο άπάντησε ότι «ή CNT δεν αντιμετώπιζε ρεαλιστικά τήν κατάσταση». Άλλά ό Όράθιο επέμενε και ό σοσιαλιστής ήγέτης έγκατέλειψε τó σχέδιό του. Έπιμένοντας σ' αύτή τήν άποψη, ή CNT, πού δεν διακινδύνευε γιατί δεν άποτελούσε μέρος τής Κυβέρνησης, θάβλεπε τήν υπόληψή της νά μεγαλώνει μέσα στίς μάζες. Όστόσο ό Καμπαλλέρο δεν είχε έγκαταλείψει όριστικά τó σχέδιό του και έξακολουθούσε τήν πολιτική του προσπαθώντας νά κάνει τή CNT νά πάρει μέρος στήν Κυβέρνηση. Ήξερε ότι

ό γενικός γραμματέας της, ο Όραθιο Πριέτο, δεν ήταν αντίθετος σ' αυτό, και αυτό που μετρούσε γι' αυτόν ήταν ο αριθμός των Υπουργικών θέσεων. Έπρεπε όπωσδήποτε να διαπραγματευτεί. Τελικά τα δυο κόμματα ήρθαν σε συμφωνία. Η CNT θάπαιρνε τέσσερα υπουργεία, αν οι δυνάμεις του Ντουρρουτί έρχονταν να πολεμήσουν στη Μαδρίτη. Ο Πριέτο δεν συμβουλεύτηκε κανέναν για την έκλογή των τεσσάρων υπουργών. Οι δυο ήταν από τη μετριοπαθή φράζια, ο Χουάν Λοπέζ και ο Χουάν Πειρό, και οι άλλοι δυο, ο Γκαρθία Όλιβερ και Φεντέρικα Μοντσένυ, ήταν από την άκρα άριστερά της CNT. Ο Λοπέζ και ο Πειρό ενημερώθηκαν από το πλέφωνο, αλλά οι άλλοι δυο έπρεπε να πειστούν μέσω προσωπικής επαφής. Από την αρχή ή φεντέρικα αγανάκτησε, αλλά τό δέχτηκε μόνο σ' όνομα «τών Ιερών άρχών της αγωνιστικής ύπευθυνότητας». Με τον Όλιβερ ήταν ακόμη δυσκολότερο. Δεν ήθελε να φύγει από τη Βαρκελώνη, όπου ή παρουσία του λειτουργούσε σαν καλινάρι στην επέκταση του PSUC, που πλάτανε τις γραμμές του δεχόμενο σαν μέλη μικροαστούς και «νομοταγείς και πειθαρχημένους πολίτες». Τελικά, δέχτηκε αλλά έριξε την ευθύνη για την έκλογή στην Έθνική Έπιτροπή. Τό μόνο που χρειάζονταν ήταν να πείσουν τό Ντουρρουτί.

Ο Πριέτο πήγε στη Μπουχαράλδζ για να τον συναντήσει. Ο Ντουρρουτί είχε ήδη ενημερωθεί από τον Γκαρθία Όλιβερ από τό πλέφωνο και διέκοψε την κουθέντα του γενικού γραμματέα της CNT «Μην τό συζητάς... θά μείνω στην Άραγωνία». Ο Όραθιο επέμενε: «Υπάρχει κάτι που λέγεται ύπευθυνότητα και κομματική πειθαρχία», αλλά τό επικείμενο που χρησιμοποίησε δεν ήταν καλό, γιατί ο Ντουρρουτί απάντησε άμέσως: «Δέν ζέρω καμιά άλλη πειθαρχία παρά μόνον εκείνη της Έπανάστασης». Όσο για την κομματική ύπευθυνότητα ή απάντησή του ήταν ακόμη πιο βίαιη. «Δέ δίνω πεντάρα για την γραφειοκρατική σου ύπευθυνότητα». Η αντίδραση του Ντουρρουτί έφτασε σ' ένα σημείο που δεν είχε φτάσει ποτέ, γιατί ποτέ του δεν είχε φανταστεί ότι θά μπορούσε να έξεγερθεί ενάντια στη CNT. Τότε θυμήθηκε ότι και ο Άσκάζο

είχε εξεγερθεί έναντίον της Έθνικης Έπιτροπής, πού τήν αντιπροσώπευε ό Μπουενακάζα, στό 1927. Καί είχε πεί τότε ό Μπουενακάζα: «Ή όργάνωση έχει πάντα δίκιο». Ό Άσκάζο απάντησε: «Όχι πάντα, αὐτή τή φορά ἔχω ἐγώ δίκιο».10 Καί τώρα ἔρχόταν ἡ δική του σειρά νά πεί ὄχι, αὐτός πού πάντα ἔλεγε ναι στή CNT. Οἱ τρεῖς μῆνες πολέμου εἶχαν ἀνοίξει νέους ὀρίζοντες γιά τό Ντουρρούτι, καί τώρα ἀπελευθερωνόταν κι αὐτός ἀπό τό διοικητικό ἔλεγχο.

Όταν ό Όράθιο γύρισε στή Μαδρίτη, ἐπίσπευσε τήν εἰσοδο τῆς CNT στήν Κυβέρνηση. Φοβόταν ὅτι ἡ στάση τοῦ Ντουρρούτι θά ἐμπρέαζε τήν φεντέρικα καί τόν Όλιβέρ. Ή 4 Νοέμβρη ἦταν ἡ μοιραία μέρα γιά τή CNT: ἀνάλαβε τέσσερα ὑπουργεῖα καί ό Όλιβέρ, ό ἄνθρωπος πού σ' ὅλη του τή ζωὴ ἦταν καταδιωγμένος καί ἐκτός νόμου, ἔγινε Ὑπουργός Δικαιοσύνης.11

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Πιέρ Μπενάρ: «Ή καταπόνηση αὐτῆς τῆς συμφωνίας σημάδεψε τήν πρώτη ἐπέμβαση τῶν Ρώσων στίς Ἰσπανικές ὑποθέσεις. Ἀπό κει καί πέρα, ἡ Σοβιετική πῆση ἔγινε ἰαχυρότερη καί ό Ρόζμπεργκ μπόρεσε νά πείσει τόν Λάργκα Καμπαλλέρο, πού δίσταζε, ὅτι ἡ Σοβιετική βοήθεια ἦταν ἀνιδιατελής. Τοῦ ὑποσχέθηκε μαζικές ἀποστολές ὀπλων. Ό Καμπαλλέρο ὑποχώρησε σ' αὐτό τόν πειρασμό, ἀγνοώντας τό εἶδος τῆς βοήθειας πού σκόπευε νά τοῦ δώσει ό Στόλιν. «Έκθεση πού ἤδη ἀναφέραμε.

2. Μπουρνέτ Μπολλοτέν. Ἡ Ἰσπανική ἐπανάσταση. W.G. Κριθίτακυ, ἔργ. Ἄν., Τζέζους Χερνάντεζ, ἔργ. Ἄν. Καμίλο Μπενέρνι. Πόλεμος τῶν τάξεων Ἄντιεξουσιαστικό Μέτωπο, ὄργανα τῆς Συνομοσπονδιακῆς Παλιτοφυλακῆς τῆς Μαδρίτης, Ὀκτώβρης 1936.

3. Ἄντιφασιστική Ἰσπανία, Νοέμβρης 1936.

4. Χοσέ Περάτς, ἔργ. Ἄν.

5. Λεόν Μπλούμ: Ὁ δημοκρατικός ασιατισμός. Ἐκδόσεις Ἄλμπιν Μισέλ καί Ντεναέλ, Παρίσι 1972. Ὁλόκληρο τό κείμενο τοῦ λόγου τοῦ Μπλούμ στίς 8 Σεπτέμβρη 1936 στό «Λούνα - Πάρκ», περιέχεται σ' αὐτό τό ἔργον.

6. Στήν πραγματικότητα ἡ πρώτη σύγκρουση ἔγινε στίς 3 Μάη τοῦ 1937 στή Βαρκελώνη καί ἡ δευτέρα τό Μάρτη τοῦ 1939.

7. Σαντιγιάν, ἔργ. Ἄν.

8. Μαρτυρία τοῦ Φρονθίθκο Καρρένιο σέ μιὰ διάλεξη στό Ἄτενέο «Φόρος» στή Βαρκελώνη, 1937.

9. Τό κείμενο δημοσιεύθηκε στίς 2 Νοέμβρη στή C.N.T. τῆς

Μαδρίτης. Τήν αντιπροσωπεία τήν ἀποτελοῦσαν ἡ Φρανθίσκα Καρρένιο καί ἡ Μαρτίν Γκουντέλλ' ἡ τελευταία περιέγραψε τίς ἐντυπώσεις του ἀπό τό ταξίδι στό βιβλίο του «LO QUE UI EN PUSÍA», Μεξικό, 1945.

10. Ἀνέκδοτο πού διηγήθηκε στό συγγραφέα ὁ Μπουενακάζα' μαρτυρία πού ἤδη ἀναφέρθηκε.

11. Ὁ Σέζαρ Μ. Λορέντζο, ἐργ. Ἄν. Δίνει πληροφορίες γιά τίς δραστηριότητες τοῦ Ὁράθιο Πριέτο. Οἱ συζητήσεις μεταξὺ Γκαρθία Ὀλιβέρ, Φεντέρικα Μονταένυ καί Ντουρρούτι ἀναπαράστηκαν χάρη στή βαθέεια τῶν ἀγωνιστῶν παύ συνεργάστηκαν σ' αὐτή τή βιογραφία.

13. «Ζήτω ή Μαδρίτη χωρίς Κυβέρνηση»¹

Ή μέρα πού ή CNT μπήκε στήν κυβέρνηση σημάδεψε επίσης και τήν άρχή τής πολιορκίας τής Μαδρίτης. Οι φασίστες, στά πρόθυρα τής πρωτεύουσας, βομβάρδιζαν τήν Πουέρτα ντέλ Σόλ. Ή Κυβέρνηση καθώς και πολλοί σημαντικοί άνθρωποι πανικοβλήθηκαν. Ήταν άπαραίτητο νά φύγουν όσο τό δυνατό γρηγορότερα, αυτό ήταν τό σύνθημα πού ψιθύριζαν οι υπεύθυνοι άνθρωποι. Σκέφτονταν μόνο πώς νά φύγουν για νά γλυτώσουν τά τομάρια τους, πιστεύοντας ότι ή Μαδρίτη ήταν μία χαμένη πόλη.²

Ό ίδιος πανικός έπικρατούσε και στά κυβερνητικά σώματα τής Βαρκελώνης. Τό Άμυντικό Συμβούλιο τής Τζενεραλιτάτ κάλεσε σέ μία συγκέντρωση όλους τούς Άντιπρόσωπους τών Φαλαγγών πού δρούσαν στήν Άραγωνία, οι όποίοι είχαν άποκτήσει μεγάλη έξουσία μετά τό νέο διάταγμα. Σχεδόν όλοι τους φορούσαν στολές. Οι μόνοι πού δέν φορούσαν και πού είχαν άκόμη τόν τίτλο τοϋ Άντιπρόσωπου τής Φάλαγγας, ήταν αυτοί πού ήταν υπεύθυνοι για τίς μονάδες τής CNT και ό Ροβίρα τής Φάλαγγας τής ΡΟΥΜ. Ό Συνταγματάρχης Σαντίνο και ό Σαντιγιάν, πού ήταν υπεύθυνοι για τήν Άμυνα, έζήγησαν τή μεγάλη σοβαρότητα τής κατάστασης στό μέτωπο τής Μαδρίτης. Έπρεπε νά σταλοϋν ενισχύσεις στήν πρωτεύουσα, πού βρισκόταν σέ κίνδυνο. Όλοι κοίταζαν πρός τό Ντουρρούτι, αλλά εκείνος δέν έλεγε λέξη. Δέν είχαν πάρει καμιά άπόφαση άκόμη. Συμφώνησαν νά κάνουν μία ραδιοφωνική έκκληση και ζήτησαν άπό τό Ντουρρούτι νά θγάλει έναν λόγο. Αυτός συμφώνησε και καθόρισαν σάν ήμερομηνία τήν 5 Νοέμβρη.

Όταν ό Ντουρρούτι έφυγε άπό τή συγκέντρωση, πήγε νά βρει ένα παλιό σύντροφο άπ' τό '20, τόν Μάρκος Άλκόν. Πόσοι μίνες είχαν περάσει άπό τότε πού μπορούσαν νά μιλάνε έλεύθερα ό ένας στόν άλλον! Άποφάσισαν νά φάνε μαζί και προσκάλεσαν και μερικούς συντρόφους άπό τό ήρωικό παρελθόν. Μίλησαν μόνον για τό πρόβλημα πού ήταν τόσο σημαντικό γι' αυτούς: τήν Έπανάσταση και τήν άθλια κατάσταση τοϋ μέλλοντός της.

Έδώ χρησιμοποιούμε τη μαρτυρία του Μάρκος Άλκων για κείνο τὸ ἀπόγευμα: «Ὁ Ντουρρούτι παραπονέθηκε γιὰ τὴν διαφθορὰ πού ἀνθίζε στὰ μετόπισθεν. Στὸν λόγο του, σκόπευε νὰ καταγγεῖλει αὐτὴ τὴν κατάσταση, πού εἶχε ἐπεκταθεῖ ἀκόμη καὶ μέσα στὴ CNT καὶ στὴ FAI, ὅπου ἡ συμπεριφορὰ πολλῶν ἀγωνιστῶν ἀπέδειξε πολὺ ἀπὸ τὸ νὰ εἶναι εὐκρινής.

«Θυμᾶμαι πολὺ καλὰ πῶς αὐτὸς ὁ λόγος ξεσῆκωσε τοὺς ἀγωνιστὲς τῆς CNT καὶ τῆς FAI καὶ στὴ συνέχεια γέμισε μὲ πανικὸ τοὺς πολιτικούς. Ὁ Ντουρρούτι πράγματι τοὺς τρομοκράτησε χρησιμοποιώντας πολὺ ἐντονὴ γλώσσα καὶ ὑποσχέθηκε ὅτι δὲν θὰ κατάφερναν νὰ καταπνίξουν τὴν Ἐπανάσταση, στὸ ὄνομα τοῦ ξεπερασμένου ἀντιφασισμού. Δὲν ὑπερβάλλω καὶ ὑπάρχουν ἀκόμη πολλοὶ ζωντανοὶ μάρτυρες σήμερα, πού λένε ὅτι ὁ τύπος, ἀκόμη καὶ ὁ συνομοσπονδιακός, δημοσίευσε τίς δηλώσεις του, πού, ἂν καὶ λογοκριμένες, ἦταν πύρινες. Ὅστόσο, παρόλη τὴν αὐστηρότητά του, τὸ κείμενο δὲν ἀπέδωσε ἀκριβῶς αὐτὸ πού εἶχε ἐκφράσει ὁ Ντουρρούτι, κάθε ἄλλο. Τὰ λόγια του ἦταν σὰν χαστούκια γιὰ τοὺς κερδοσκόπους τῆς Ἐπανάστασης».³ Ἐδῶ παραθέτουμε ὁλόκληρο τὸ κείμενο τοῦ λόγου πού δημοσιεύτηκε στίς 6 Νοέμβρη ἀπὸ τὴν Σολινταριντάτ Ὁμπρέρα:

«Ἐργάτες τῆς Καταλωνίας, σ' ἐσᾶς ἀπευθύνομαι. Σ' ἐσᾶς, θαρραλέοι ἄντρες, πού πρὶν ἀπὸ τέσσερις μῆνες μπορέσατε νὰ ὑπο.άξετε τὸ στρατό, πού ἤθελε νὰ σᾶς συντρίψει κάτω ἀπὸ τίς μπότες του! Σᾶς φέρνω τὸν ἀδερφικὸ χαιρετισμὸ τῶν ἀδερφῶν σας καὶ τῶν συντρόφων σας πού πολεμᾶνε στὸ μέτωπο τῆς Ἄραγωνίας, λίγα χιλιόμετρα μακριὰ ἀπὸ τὴ Σαραγόσσα, ἀντικρῶζοντας τοὺς πύργους τῶ καθεδρικοῦ ναοῦ.

» Παρὰ τὴν ἀπειλὴ γιὰ τὴ Μαδρίτη, πρέπει νὰ συνειδητοποιήσατε ὅτι ἔχει ξεσκηθεῖ ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς καὶ ὅτι τίποτε στὸν κόσμον δὲν θὰ τὸν ἀναγκάσει νὰ ὑποχωρήσει.

» Θὰ ἀντισταθοῦμε μέχρι θανάτου στίς φασιστικὲς ὀρδὲς στὸ μέτωπο τῆς Ἄραγωνίας καὶ κάνουμε ἐκκλήση στοὺς ἀδερφοὺς μας στὴν Μαδρίτη καὶ τοὺς παροτρύνουμε ν' ἀντισταθοῦν, γιὰτὶ οἱ Κατα-

λάνοι πολιτοφύλακες ξέρουν πώς να κάνουν τὸ καθήκον τους, ὅπως τότε πού ξεχύθηκαν στοὺς δρόμους τῆς Βαρκελώνης γιὰ νὰ συντρίψουν τὸ φασισμό.

» Οἱ ἐργατικές ὀργανώσεις δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶνε τὸ ἐπιτακτικὸ καθήκον, πού τοὺς ὑπαγορεύουν τὰ σημερινὰ γεγονότα. Στὸ μέτωπο, στὰ χαρακώματα, μιὰ σκέψη κυβερνάει, μιὰ ἐπιθυμία, ἕνας μόνον στόχος: νὰ θριαμβεύσουμε ἐνάντια στὸ φασισμό!

» Ζητᾶμε ἀπὸ τὸν Καταλάνικο λαὸ νὰ δώσει ἕνα τέλος στὶς φραξιονιστικές διαμάχες καὶ τὶς δολοφονίες· ἀντιμετωπίστε τὴν κατάσταση, παρατεῖστε τὶς παλιές διαφορές καὶ μὴ σκέφτεστε τίποτ' ἄλλο παρὰ μόνον τὸν πόλεμο. Ὁ Καταλάνικος λαὸς πρέπει ν' ἀνταποκριθεῖ στὶς προσπάθειες αὐτῶν πού πολεμᾶνε στὸ μέτωπο. Δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος παρὰ νὰ ἐπιστρατευτοῦν ὅλοι, ἀλλὰ μὴν φανταστεῖτε ὅτι ἡ ἐπιστράτευση θὰ περιορίζεται πάντα στοὺς ἴδιους ἀνθρώπους! Ἄφοῦ οἱ ἐργάτες τῆς Καταλωνίας ἀνάλαβαν τὸ καθήκον νὰ πολεμήσουν στὸ μέτωπο, ἔφτασε ἡ στιγμή πού ἀπαιτοῦνται θυσίες ἀπ' αὐτοὺς πού ζοῦνε στὶς πόλεις. Εἶναι ἀπαραίτητο νὰ κινητοποιηθοῦν ἀποτελεσματικὰ ὅλοι οἱ ἐργάτες στὰ μετόπισθεν, γιὰτὶ ἐμεῖς, πού ἤδη εἴμαστε στὸ μέτωπο, θέλουμε νὰ ξέρουμε σὲ τί ἀριθμὸ ἀντρῶν μπορούμε νὰ θοαιζόμαστε. Καὶ ἂς μὴ σκέφτεται κανεὶς τώρα γιὰ αὐξήσεις ἡμερομισθίων καὶ γιὰ μείωση τῶν ὥρων δουλειᾶς.

» Τὸ καθήκον ὄλων τῶν ἐργατῶν, καὶ ἰδιαίτερα αὐτῶν τῆς CNT, εἶναι νὰ θυσιάσουν καὶ νὰ παράγουν ὅ,τι μᾶς λείπει. Ἄπευθύνομαι στὶς ὀργανώσεις καὶ τοὺς ζητᾶω νὰ ἐγκαταλείψουν τὶς παλιές διαμάχες τοὺς καὶ τὰ τεχνάσματά τους. Ἐμεῖς πού πολεμοῦμε στὸ μέτωπο, ἀπαιτοῦμε εὐλικρίνεια, ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴ FAI καὶ τὴ CNT. Ζητᾶμε ἀπὸ τοὺς ἡγέτες νὰ εἶναι πιστοί. Δὲν εἶναι ἀρκετὸ νὰ μᾶς στέλνουν ἐνθαρρυντικὰ γράμματα στὸ μέτωπο, ρούχα, τροφές καὶ πυρομαχικά. Εἶναι ἐπίσης ἀπαραίτητο νὰ ξέρουν νὰ ἀτενίζουν τὴν πραγματικότητα, τώρα καὶ στὸ μέλλον. Αὐτὸς ὁ πόλεμος ἔχει ὅλες τὶς δυσκολίες ἑνὸς σύγχρονου πολέμου, καὶ κοστίζει πάρα πολλὰ στὴν Καταλωνία. Οἱ ἡγέτες πρέπει ἀπὸ δῶ

και πέρα να συνειδητοποιήσουν ότι αν αυτός ο πόλεμος συνεχιστεί, θα είναι απαραίτητο ν' αρχίσουν να οργανώνουν την Καταλάνικη οικονομία σύμφωνα μ' ένα όρθολογικά φτιαγμένο σχέδιο.

»Τό αν άληθεύει ότι πολεμάμε για κάτι άνωτερο, οι πολιτοφύλακες σ'ς τ'χουν άποδειξει, αυτοί οι άντρες που χαμογελάνε όταν διαβάζουν για τις συνεισφορές που έγιναν γι' αυτούς καταχωρημένες στις έφημερίδες, όταν βλέπουν εκείνες τις άφισες που ζητ'νε βοήθεια γι' αυτούς. Χαμογελάνε γιατί, όταν τ' φασιστικά άεροπλάνα ρίχνουν τις έφημερίδες τους, βρίσκουν τις ίδιες συνεισφορές και τις ίδιες έκκλήσεις.

» Άν θέλετε να βάλετε ένα τέλος στον κίνδυνο, πρέπει να πάρετε τ' μορφή δουού από γρανίτη.

» Ήρθε ή στιγμή να ζητήσουμε από τις οργανώσεις των συνδικάτων και τ' πολιτικά κόμματα να θάλουν μιά για πάντα ένα τέλος σ' αυτό τ' είδος συμπεριφοράς. Στ' μετόπισθεν, είναι άπαραίτητο να ζέρουμε π'ώς να διοικουμε. Έμεις που είμαστε στο μέτωπο, θέλουμε να έχουμε πίσω μας υπεύθυνους ανθρώπους και έγγυήσεις, και άπαιτούμε από τις οργανώσεις να φροντίσουν για τις συντρώφους μας και για τ' παιδιά μας.

» Άν ή στρατικοποίηση που θεοπίστηκε από τ' Τζενεραλιντάτ έγινε για να μ'ς έκφοβίσει και για να μ'ς επιθάλλει μιά σιδερένια πειθαρχία, τρέφουν αυταπάτες και ζητ'με από τους έφευρέτες αυτού του διατάγματος να έρθουν στο μέτωπο για να δούν τ' ήθικό μας και τ'ν πειθαρχία μας. Μετά άπ' αυτό θα έρθουμε και θα τ' συγκρίνουμε με τ' ήθικό και τ'ν πειθαρχία στ' μετόπισθεν.

«Μ'ν άηπουχείτε' δ'ν υπάρχουν ούτε άος ούτε έλλειψη πειθαρχίας στο μέτωπο. Καθένας από μ'ς ζέρει πολύ καλά τις εϋθύνες του, γιατί καταλαβαίνουμε τόν θησαυρό που έμπιστευθήκατε στ' χέρια μας. Να κοιμάστε ήσυχ'α. Άλλά φύγαμε από τ'ν Καταλωνία, και σ'ς έμπιστευτήκαμε τ'ν οικονομία. Ν' αναλάβετε κι έσεις τις εϋθύνες σας, να πειθαρχείτε στον έαυτό σας. Δ'ν πρέπει να γίνει ένας νέος έμφύλιος πόλεμος ανάμεσά μας μετά άπ' αυτό τόν πόλεμο, έξ αίτίας τ'ς άνικανότητάς σας.

» Ἄν ὁ καθένας πιστεύει ὅτι τὸ κόμμα του εἶναι τὸ δυνατότερο καὶ μπορεῖ νὰ ἐπιβάλλει τὴν πολιτική του, κάνει λάθος, γιατί πρέπει ν' ἀντιμετωπίσουμε τὴν φασιστική τυραννία μὲ μιὰ δύναμη, μιὰ μόνον ὄργανωση, μὲ μιὰ ἐνοποιημένη πειθαρχία.

«Οἱ φασίστες τύραννοι δὲν θὰ περάσουν ποτὲ ἀπὸ δῶ, πού εἴμαστε. Αὐτὸ εἶναι τὸ σῦνθημα στοῦ μέτωπο. Τοὺς φωνάζουμε: Δὲν θὰ περάσετε! Εἶναι ἡ σειρά σας τώρα νὰ πείτε: Δὲν θὰ περάσουν!».⁴

Ἐνῶ μιλοῦσαν γιὰ τὸ λόγο τοῦ Ντουρρουτί στὴ Βαρκελώνη, τὰ πράγματα στὴ Μαδρίτη χειροτέρευαν. Στις 4 Νοέμβρη οἱ φασίστες κατέλαβαν τὰ χωριά Λεγκάνες, Ἄλκαρκὸν καὶ Γκετάφε στὰ περὶχωρὰ τῆς πρωτεύουσας καὶ θρῖσκονταν μπροστὰ στὶς πύλες τῆς Μαδρίτης. Μέχρι τώρα ἡ προέλασή τους ἦταν πολὺ γρήγορη. Οἱ πολιτοφύλακες, ζαφνιασμένοι, πολεμοῦσαν καθὼς ὑποχωροῦσαν. Αὐτὴ ἡ εὐκόλη προέλαση ἔδωσε κουράγιο στοὺς στασιαστὲς, πού νόμιζαν ὅτι θὰ μπορούσαν νὰ πάρουν τὴν πόλη ἀμαχητὶ. Εἶχαν ἤδη ἐτοιμάσει τὰ πάντα, ἀπὸ τὴ λίστα πού περιεῖχε τὰ ὀνόματα αὐτῶν πού θὰ ἀναλάμβαναν τὴν ἀρχὴ μέχρι τὴ λίστα αὐτῶν πού θὰ ἐκτελοῦσαν, μιὰ λίστα πού τὴν ἐνημέρωνε προσηκτικὰ ὁ Στρατηγὸς Μαρτίνεζ Ἄνιντο, ὑπουργὸς Ἑσωτερικῶν τοῦ φράνκο.

Τότε συνέβηκε ἓνα ψυχολογικὸ φαινόμενο, πού εἶναι δύσκολο νὰ ἐξηγηθεῖ. Οἱ πολιτοφύλακες πού εἶχαν ὑποχωρήσει μέχρι τὴ Μαδρίτη αισθάνθηκαν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν ἐχθρό. Ἡ θέα τῆς Πρωτεύουσας τοὺς σαγήνευσε καὶ τοὺς στομάτισε. Γυναῖκες καὶ παιδιὰ ἐφτιαχναν ὀδοφράγματα καὶ κανεῖς δὲν σκεφτόταν νὰ φύγει. Τότε, γιατί νὰ τὸ θάλουν στὰ πόδια;... καὶ πού νὰ πᾶνε; Ἡ ἀπόφαση πάρθηκε γρήγορα, ν' ἀντισταθοῦν, νὰ ὑπερασπίσουν τὸν ἑαυτὸ τους, ἦταν ἡ μὴν λύση.

Στὸ συμβούλιο τῶν Ὑπουργῶν ὁ πανικὸς ἦταν γενικός. Σ' ἓνα παθητικὸ λόγο ὁ Καμπαλλέρο πρότεινε μιὰ ὑποχώρηση στὴ Βαλέντσια. Οἱ ὑπουργοὶ τῆς Συνομοσπονδίας (τῆς CNT) κάθονταν γύρω ἀπὸ τὸ κυβερνητικὸ τραπέζι γιὰ πρώτη φορά. Νὰ φύγουν; Μὰ μόλις ἔφτασαν, μονολόγησε ὁ Γκαρθία Ὁλιθέρ. Ἀπάντησε στὸν Καμπαλλέρο στὸ ὄνομα τῶν τεσσάρων ὑπουργῶν τῆς CNT: «Ἡ Κυβέρνηση πρέ-

πει να μείνει στη Μαδρίτη. Κάθε υπουργός πρέπει να γίνει ένας αντιπρόσωπος της κυβέρνησης, που θα ριψοκινδυνεύσει τη ζωή του στα όδοφράγματα! Όλοι οι άλλοι υπουργοί κοίταξαν με τρόμο αυτόν τόν τρελλό που ήθελε να τους εκθέσει στο τουφεκίδι και έριξαν τα μάτια τους με άγωνία στον Πρωθυπουργό, που δεν έκρυβε την όργη του. Ανακάλεσε στην τάξη τα μέλη της CNT παροτρύνοντάς τους να είναι λογικοί. Δεν τους έμενε πολύς καιρός και η απόφαση έπρεπε να είναι ομόφωνη. Άλλά καθώς ο Όλιβερ επέμενε στην άποψή του, η κυβέρνηση βρέθηκε σε αδιέξοδο. Ο Καμπαλλέρο πρότεινε να συζητήσουν το ζήτημα οι αναρχικοί υπουργοί και να διευκολύνουν το έργο της κυβέρνησης, ψηφίζοντας για τη μετακίνηση στη Βαλέντσια. Οι τέσσερις αναρχικοί έφυγαν από την αίθουσα για να τo σκεφθούν. Αποφάσισαν να θέσουν το ζήτημα στην Έθνική Έπιτροπή, έτσι ώστε η CNT να πάρει την απόφαση. Ο Όράθιο Πριέτο τηλεφώνησε στον Όλιβερ και του είπε: «Επέμενε, αλλά αν υπάρχει κίνδυνος για μια κρίση, υποχώρησε...». Νέες συζητήσεις, νέα άναμονή. Η ατμόσφαιρα γινόταν όλο και πιο τεταωμένη... Πώς μπορούσαν να σταματήσουν τo φανατικό μέλη της CNT; Μερικοί υπουργοί (που άνθικαν στο κόμμα τού Άζάνια) κατηγόρησαν τόν Καμπαλλέρο που είχε δεχτεί τούς αναρχικούς στην Κυβέρνηση. «Κοίτα με τί τρελλούς έχουμε να κάνουμε!». Νέες συσκέψεις τών υπουργών της Συνομοσπονδίας, νέα έκκληση πρός τόν Όράθιο Πριέτο. Αυτός τούς απάντησε: «Ψηφίστε και μετά επιστρέψετε στη Μαδρίτη». Όταν ο Όλιβερ ανακοίνωσε την απόφαση της CNT, ανάπνευσαν όλοι με ανακούφιση.⁵ Από κεί και πέρα, όλα έγιναν με μία τρελλή ταχύτητα. Είχε γίνει έμμομη ιδέα στον καθένα: να φύγουν... να φύγουν...!

Άντίθετα, τo αισθήματα στους δρόμους ήταν τελείως διαφορετικά. Η έμμομη ιδέα τού πληθυσμού ήταν ο ήρωισμός. Η CNT και η UGT είχαν δημιουργήσει τo σύνθημα «Έλευθερία ή θάνατος». Τo ραδιόφωνο μετέδιδε λόγους που έξυμνούσαν την αντίσταση. Άνώνυμοι ρήτορες αυτοσχεδίαζαν και μιλούσαν πρός τo πλήθος. Κανείς δεν σκεφτόταν τόν εαυτό του. Ο καθένας σκεφτόταν τούς άλλους.

Ἄκόμη καὶ ἡ ἀνάσα τους ἦταν συλλογική, γιατί καταλάβαιναν ὅτι πλησίαζε ἕνας συλλογικός θάνατος.

Ἡ Κυβέρνηση εἶχε κανονίσει ὥστε ἡ φυγή της νὰ γίνει κατὰ τὸ σούρουπο. Ὁ Καμπαλλέρο διέταξε τὸν ἀρχηγὸ τοῦ στρατιωτικοῦ του συμβουλίου νὰ στείλει τὶς διαταγὲς στὸ Στρατηγὸ Μιάχα, ποῦ εἶχε γίνει διοικητὴς τῆς πόλης τῆς Μαδρίτης καὶ στὸ Στρατηγὸ Πόζας, διοικητὴ τοῦ Κεντρικοῦ Στρατοῦ. Πῆραν καὶ οἱ δύο τους σφραγισμένους φακέλλους καὶ διατάχθηκαν νὰ μὴν τοὺς ἀνοίξουν μέχρι τὶς 7 Νοέμβρη, στὶς 6 τὸ πρωί.

Ἡ φυγή θὰ γινόταν ἀπὸ τὸ δρόμο ποῦ πηγαίνει στὴ Βαλέντσια μέσω τῆς Ταρανκόν, ἕνα χωριὸ ποῦ ἄρκοταν 40 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴ Μαδρίτη. Ἐκεῖ ἦταν τὰ ὑπολείμματα μιᾶς μονάδας ποῦ εἶχε πολεμήσει στὴ Σιγκουέντζα. Ὁ ὑπεύθυνος ἀντιπρόσωπος, ὁ ἀναρχικός Βιλλανουέβα, ἐμελλε νὰ γίνει πασίγνωστος. Δὲν ἤξερε τίποτε παραπάνω ἀπὸ τοὺς ἄντρες του γιὰ τὸ τί εἶχε συμβεῖ στὴν πρωτεύουσα, ἀλλὰ εἶχε διαταγὲς ἀπὸ τὴν Ἀμυντικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς CNT νὰ σταματήσῃ κάθε φυγή ἀπὸ τὴ Μαδρίτη καὶ νὰ ἀφοπλίσει ὅλους ὄσους θὰ περνοῦσαν ἀπὸ τὸν τομέα ποῦ ἔλεγχε.⁶

Οἱ πολιτοφύλακες, μὲ τὰ ὄπλα σὰ χέρια, στάματψαν τοὺς ὑπουργούς. Καὶ ἐγένεο ὁ παρακάτω διάλογος: «Τοῦ πηγαίνετε;». «Στὴ Βαλέντσια». «Γιατί;». «Εἰδικὴ ἀποστολή». Οἱ εἰδικὲς ἀποστολὲς ἦταν τῆς μόδας, κάθε δειλὸς σκαρφιζόταν κι ἀπὸ μιά. Ἔτσι, οἱ πολιτοφύλακες δὲν ἐντυπωσιάστηκαν. «Εἶστε δειλοὶ! Γυρῆστε στὴ Μαδρίτη!» Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ὑπουργούς, ντροπιασμένοι ὑπάκουσαν. Ἄλλοι ἐπέμεναν νὰ φύγουν. «Τότε ἀφήστε τὰ ὄπλα σας», φώναξε ὁ Βιλλανουέβα, «δὲν θὰ τὰ χρειαστεῖτε στὴ Βαλέντσια».

Ἐκεῖνη τὴν ὥρα ἔφτασε ὁ Πέντρο Ρίκο, Δήμαρχος τῆς Μαδρίτης, στριμωγμένος στὴ γωνιά ἐνὸς αὐτοκινήτου καὶ μὲ φανερό πανικὸ στὸ πρόσωπό του. Οἱ πολιτοφύλακες βλέποντάς τον, ἄρχισαν νὰ γελᾶνε. «Κι ἐσὺ, θὲς κι ἐσὺ νὰ φύγεις, δειλέ!». Ὁ Ρίκο προσπάθησε νὰ δικαιολογηθεῖ. «Θὰ σὰς στήσουμε στὸ τοῖχο!». Ὁ Δήμαρχος ξαναγύρισε στὴ Μαδρίτη, ὅπου κρύφτηκε σὲ μιὰ ζένη πρεσβείας.

Ἡ νύχτα ἐπεφτε. Ὁ Βιλλανουέβα, ποῦ ἦταν ὁ

πεύθυνος για τις ομάδες έλέγχου, ήταν ένας αποφασιστικός άνθρωπος. Γενναίος πολεμιστής, είχε πάρει μέρος στην κατάληψη του στρατώνα Μοντάνα και είχε πολεμήσει στην Γκουανταλαχάρα και στη Σιγκουέντζα. Νωρίς το πρωί θα πήγαινε να πάρει μέρος στην υπεράσπιση της Μαδρίτης. Θα πολεμούσε στην Κάζα ντέλ Κάμπο κι έμελλε να πεθάνει αντιμετωπίζοντας τις ξένες όρδες στη φρικτή μάχη του Τερουέλ, ενώ οδηγούσε την ταξιαρχία του.

Μιά πομπή από αυτοκίνητα προχωράει. Οι πολιτοφύλακες τους σταματάνε. Άκούγεται μία φωνή: «Άνοιξτε δρόμο! Είναι ύπουργοί». «Όλοι όσοι είναι μέσα να βγούνε έξω από τ' αυτοκίνητα», απάντησε ο Βιλλανουέβα. "Ένας απ' αυτούς συσπίνεται στον Βιλλανουέβα: «Αυτό πάει πολύ. Είμαι ο Ύπουργός Έξωτερικών και πηγαίνω στη Βαλέντσια». «Τό καθίκον σου σαν ύπουργός είναι να μείνεις με τὸ λαὸ σ' αὐτὴ τὴ δραματικὴ ὥρα. Φεύγοντας, αποθαρρύνεις τοὺς πολεμιστές». Ἐμφανίστηκαν κι ἄλλοι ύπουργοί, ὁ Ὑπουργός τῆς Δημόσιας Ἐκπαίδευσης καὶ Γεωργίας, οἱ κομμουνιστὲς Τζέζους Χερνάντεζ καὶ Βισέντε Οὐρίμπε. Ὁ Βιλλανουέβα τοὺς ἀφώηλιε. «Τι πρόκειται νὰ κάνεις;». «Ἀὔριο θὰ σὰς βάλω στὴν πρώτη γραμμὴ, ὅταν θὰ πολεμήμε». «Αὐτὸ εἶναι ἔγκλημα». «Θὰ ἦταν χειρότερο ἂν σὰς τουφέκιζα, ὅπως σὰς ἀξίζει». Μετὰ, ὁ Βιλλανουέβα τηλεφώνησε στὸν Ἐντουάρντο Βάλ, γραμματέα τῆς Ἀμυντικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς CNT: «Ἐχω ἐδῶ τέσσερις ύπουργοὺς ποὺ φεύγουν ἀπὸ τὴ Μαδρίτη. Τι νὰ τοὺς κάνω;». Ὁ Βάλ δὲν ἔχασε τὴν φυχραιμία του. Φυσικά, ἦταν ἀντίθετος μὲ τὴν ἀναχώρηση τῆς Κυβέρνησης. Ἦξερε ὅτι αὐτὴ ἦταν ἡ πιὸ δραματικὴ στιγμή γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς πρωτεύουσας καὶ ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ καθενὸς κρεμόταν ἀπὸ μιὰ κλωστή. Ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά μὲ τὸ νὰ φυλακίσει τοὺς ύπουργοὺς δὲν θὰ ἔλυne κανένα πρόβλημα. Κι ἔτσι διέταξε: «Ἐλευθέρωσέ τους». «Μά...» «Κάνε ὅ,τι σοῦ λέω!». «Καλά, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐγὼ θέλω νὰ εἶμαι καθαρός, στείλε μου μιὰ γραπτὴ διαταγή».

Ὁ Βάλ ἔστειλε τὴ διαταγή. Ὁ Βιλλανουέβα τὴ διάβασε ἀργὰ καὶ μετὰ εἶπε στοὺς ύπουργοὺς: «Ἡ ὀργάνωση, παρὸ τὴ δική μου θέληση, σὰς ἐλευθε-

ρώνει. Μπορείτε να πάτε στη Βαλέντσια, αλλά να μη ξεχάσετε ποτέ αυτή τη φυγή, κι ακόμη περισσότερο να μην ξεχάσετε τον ήρωισμό με τον οποίο πολεμάει ο λαός της Μαδρίτης. Φοβισμένοι, οι ύπουργοι μπήκαν μέσα στ' αυτοκίνητα κι έφυγαν όσο πιό γρήγορα μπορούσαν. Τα χαράματα, οι έθνοφρουροί πήδηξαν μέσα στα φορτηγά και πήραν το δρόμο που πήγαινε στην αντίθετη κατεύθυνση απ' αυτή που είχαν πάρει οι ύπουργοι. Πήγαιναν στον θάνατό τους, αλλά επίσης για την κατάκτηση της λευτεριάς και της ζωής.⁷

Στη διάρκεια αυτής της άξέλαστης νύχτας, δυό απείθαρχες πράξεις έσωσαν την πρωτεύουσα. 'Η πρώτη ήταν η σύλληψη των ύπουργών από τον Βιλανουέβα, η δεύτερη ήταν όταν ο Μιάχα άνοιξε τον σφραγισμένο φάκελλο, χωρίς να περιμένει την ώρα που είχε όρισει ο Καμπαλλέρο. 'Από τις 8 μέχρι τις 11 δέν τόλμησε, αλλά πώς να μείνει άπρακτος τη στιγμή που η μάχη συνεχιζότανε στην Καραμπανσέλ και στη Μαδρίτη ή θύελλα πλησίαζε; 'Ο Μιάχα διάλεξε τον Βιντσέντε Ρόχο Λούς, έναν ταγματάρχη του πεζικού, σαν άξιωματικό του έπιτελείου του. Αύτός έρευνησε για την κατάσταση στη Μαδρίτη, άφóτου έφυγε η Κυβέρνηση και κανείς δέν ήξερε τίποτε. Οι άκριβείς θέσεις που κρατούσε ο έχθρός ήταν άγνωστες, η κατάσταση της δικής τους δύναμης δέν ήταν γνωστή ή πόσα όπλα ήταν διαθέσιμα, ή πολεμοφόδια, τρόφιμα κ.λπ. Και σαν να μην ήταν άρκετά αυτά, όταν ο Μιάχα άνοιξε το φάκελο και διάβασε τις διαταγές, είδε με μεγάλη έκπληξη ότι ήταν αυτές που άπευθύνονταν στον Πόζας, ενώ ο τελευταίος πήρε αυτές που άπευθύνονταν στο Μιάχα. 'Ο Μιάχα δέν ήξερε τί να κάνει, καθώς δέν ήξερε πού να θρει τον Πόζας. Πάνω στην ώρα χτύπησε το τηλέφωνο. 'Ηταν ο Βάλ, που έδωσε άναφορά για τις πράξεις του Βιλανουέβα. 'Ετσι ο Μιάχα μπόρεσε να έντοπίσει την άκριθή θέση όπου θα μπορούσε να θρει τον Πόζας. Αύτός είχε έγκαταστήσει το άρχηγείο του στην Ταρανκόν και έτσι μπόρεσαν και άλλαξαν τους φακέλους.⁸

Στη διάρκεια της νύχτας της 7 Νοέμβρη, η μάχη ήταν σκληρή, αλλά ο λαός και οι πολιτοφύλακες πολεμούσαν υπέρoχα. 'Η φωνή της CNT άντηχούσε

στά μεγάφωνα: «Ἡ Μαδρίτη θὰ γίνει ὁ τάφος τοῦ φασισμού. Ἡ Μαδρίτη ἔχει ἀπαλλαχθεῖ ἀπὸ ὑπουργούς, κομμισάριους καὶ ἄλλους «τουρίστες», πού μὴ τὴν πρόφασιν ὅτι ἔχουν μιὰ εἰδικὴ ἀποστολή, ἔφυγαν ἀπὸ τὴ Μαδρίτη μόλις κατάλαβαν τὸν κίνδυνον. Ἀλλὰ ὁ λαός, ἡ ἐργατικὴ τάξη τῆς Μαδρίτης δὲν χρειάζεται ὄλους αὐτοὺς τοὺς «τουρίστες», πού ἔφυγαν γιὰ τὸ Λεβάντε καὶ τὴν Καταλωνία. Ἐφυγαν γιὰ νὰ μὴν ξαναγυρίσουν ποτέ, ἀλλὰ ἂν κατὰ τύχη ξαναγυρίσουν... Ἡ Μαδρίτη, ἀπελευθερωμένη ἀπὸ τοὺς ὑπουργούς της, θὰ γίνει ὁ τάφος τοῦ φασισμού. Ἐμπρός, πολιτοφύλακες! Ζήτω ἡ Μαδρίτη χωρὶς κυβέρνηση. Ζήτω ἡ Κοινωνικὴ Ἐπανάσταση!».

Στὴ Βαλέντσια ἡ λαϊκὴ διακήρυξη τῆς CNT καὶ τῆς FAI ἦταν ἀκόμη πιὸ ριζοσπασικὴ: «Γιὰ τ'ς γυναῖκες, τὰ παιδιά, τοὺς γέροντες καὶ τοὺς πληγωμένους τῆς Μαδρίτης, τὸ ψωμί μας, τὰ σπίτια μας. Γιὰ τοὺς δειλοὺς καὶ τοὺς λιποτάκτες πού ἐπιδεικνύονται μὲ τὰ ὄπλα τους καὶ τ' αὐτοκίνητά τους, ἡ περιφρόνησή μας. Σύντροφοι, πρέπει νὰ τοὺς μπούκοτάρετε καὶ νὰ τοὺς κάνετε τὴ ζωὴ τους δύσκολη».⁹

Στὴ Μαδρίτη, στὴ Βαλέντσια καὶ στὴ Καταλωνία οἱ ἀντιδράσεις τῆς CNT ἀνταποκρίνονταν στὴν προκλητικὴ ἀτμόσφαιρα πού ἀναπτυσσόταν στοὺς κόλπους τοῦ λαοῦ, πού ἦταν πάντα πιὸ ἀριστερὸς ἀπὸ τοὺς ἡγέτες του. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ κλίμα τῆς δυσαρέσκειας ἦταν πού ἔθγαλε ὁ Ντουρρούτι τὸ λόγο πού ἀναφέραμε. Ἡ ἀποφῆ του ἦταν ἴδια μὲ τὶς ἰδέες τῶν μαζῶν καὶ τὶς ἐνθάρρυνε νὰ πάρουν πιὸ ριζοσπαστικὲς θέσεις. Μέσα σὲ λίγες ὥρες ἡ πίστη τοῦ Ντουρρούτι ἐκτοξεύτηκε παντοῦ καὶ τὸν ἔκανε τὸ ἀτομο πού προσωποποίησε καλύτερα τὶς πιὸ κρυφές σκέψεις τοῦ λαοῦ. Ὁ Ντουρρούτι εἶπε δυνατὰ αὐτὸ πού ὄλοι αἰσθάνονταν.

«Ὁ πόλεμος πού κάνουμε στὴν πραγματικότητα μᾶς βοηθάει νὰ συντρίψουμε τὸν ἐχθρὸ στὸ μέτωπο, ἀλλὰ εἶναι μόνο αὐτό; Ὁχι! Ἐχθρὸς μας εἶναι κι αὐτὸς πού ἐναντιώνεται στὶς κατακτήσεις μας γιὰ τὴν Ἐπανάσταση, καὶ ἂν τὸν θροῦμε ἀνάμεσά μας, πρέπει νὰ τὸν συντρίψουμε κι αὐτόν».

Κι ἄλλοι ἄντρες χρησιμοποίησαν τὴ γλώσσα τοῦ Ντουρρούτι ἀλλ' ὑπῆρχε μιὰ διαφορὰ πού ὁ λα-

ος την αισθανόταν. Στο Ντουρρούτι, ή θεωρία και ή πράξη ήταν τέλεια ενωμένες. Είχε πεί δχι στή στρατικοποίηση και διατηρούσε την πρότυπη συγκρότηση τής φάλαγγάς του. Είπε δχι στή μιλιταρισμό και δέ μασκαρευόταν σάν στρατιώτης. Είπε δχι στή προνομία και ζούσε ανάμεσα στους πολίτοφύλακός του ακριβώς όπως κι εκείνοι. Πολεμούσε για μιὰ άταξική κοινωνία και τήν έφάρμοζε στή φάλαγγά του. Μέ τή συμπεριφορά του έγινε ένα είδος έγγύησης για τήν επανάσταση και μιὰ έλπίδα για δλους τούς επαναστάτες.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Τίτλος ενός φυλλάδιου πού είχε εκδόσει ή CNT στή Μαδρίτη

2. Χουλιάν Ζουγκαζαγκοίτια, GUERRA Y VICTORIA DE LOS ESPAÑOLES, Τόμος 1, σελ. 178.

3 Μάρκος 'Αλκόν σ' ένα γράμμα πρὸς τὸ συγγραφέα.

4. Σ ο λ ι ν τ α ρ ι ν τ ᾶ τ 'Ομπρέρα, 5 Νοέμβρη, 1936.

5. Για τήν μετακίνηση τής κυβέρνησης στή Βαλέντσια, δλ. τὸ έργο τοῦ ΤΖ 'Αλβαρέζ ντέλ Ράγιο ΟΙ Μάχεσ τής 'Ελευθερίας, τοῦ Χουλιάν Ζουγκαζαγκοίτια, 'Έργ. 'Αν., τοῦ 'Εντουάρντο ντέ Γκουζιάν 'Η κ ό κ κ ι ν η και μα ύ ρ η Μ α δ ρ ί τ η, 'Εκδόσεις CNT, Βαρκελώνη, 1937. Για τήν τοποθέτηση τής CNT ακολουθοῦμε τήν ιδιωτική μαρτυρία τής Φεντέρικα Μονταένου, 'Υπουργοῦ 'Υγεινῆς εκείνης τής έποχῆς.

6. 'Ο Βιταέντε Ράχο, έργ 'Αν., δίνει λεπτομέρειες γι' αὐτὸ τὸ έπεισόδιο.

7. 'Εντουάρντο ντέ Γκουζιάν, έρν. 'Αν.

8. 'Αντουάρντο Βόλ, μαρτυρία 'Ο Ράχο στή παραπάνω διδλία, δναφέρει αὐτὸ τὸ «δτυχο» γεγονός.

9. Α και Δ Πρινοτώ 'Η κ ό κ κ ι ν η και μα ύ ρ η Κ α τ α λ ω ν ι α, Σπάρτακος, Παρίσι.

14. Ἡ Πανεπιστημιούπολη

Ἐνῶ τὰ φασιστικά στρατεύματα ἐνίσχυναν τὶς ἐπιθέσεις τους στὴ Μαδρίτη, ἡ κατάσταση τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς πρωτεύουσας γινόταν ὄλο καὶ πιὸ κρίσιμη. Ὁ πληθυσμὸς ἦταν ἔτοιμος νὰ ὑπερασπίσει τὴν πόλη, ἀλλὰ τὰ ὄπλα ἦταν λιγοστά. Δὲ διέθεταν ἄλλες ὀβίδες γιὰ τὸ πυροβολικὸ καὶ δὲν εἶχαν οὔτε καν τὶς σφαῖρες ποὺ χρειαζόνταν γιὰ τὰ 13 χιλιάδες ὄπλα ποὺ ὑπεράσπιζαν τὴν πόλη. Μόνο τὸ θάρρος ἦταν ἀφθονο κι αὐτὸ ἦταν τὸ μόνο μέσο ἀμυνας. Ἄν χαλάρωνε κι αὐτό, ἡ Μαδρίτη θάπεφτε στὰ χέρια τῶν φασιστῶν.

Συνειδητοποιώντας τὴν κατάσταση, οἱ ἀγωνιστὲς τῆς CNT συγκεντρώθηκαν τὴ νύχτα τῆς 8 πρὸς 9 Νοέμβρη. Τὰ Γερμανικὰ ἀεροπλάνα κατάκλυζαν τὴν πόλη μὲ ρουκέτες καὶ ἐμπρηστικὲς βόμβες σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῶν δύο ὡρῶν, ποὺ κράτησε ἡ συγκέντρωση. Ἡ Μαδρίτη ἦταν στίς φλόγες. Στὸ τέλος τῆς συγκέντρωσης ὑπῆρχε ἀπόλυτη συμφωνία: ὁ καθένας καταλάβαινε ὅτι ἔτσι ὅπως εἶχε ἐξελιχθεῖ ἡ κατάσταση, ἡ παρουσία τοῦ Ντουρρούτι θάδρουσε σὰν διεγερτικὸ γιὰ τὸ λαό. Ἀποφασίστηκε νὰ στείλουν τὸ Ντάβιντ Ἀντόνα καὶ τὸν Μιγκουέλ Ἴνεσάλ στὴν Ἀραγωνία γιὰ νὰ πληροφορήσουν τὸ Ντουρρούτι ὅτι ἡ παρουσία του στὴ Μαδρίτη ἦταν ἀπαραίτητη. Τὸ Συμβούλιο τῶν Ὑπουργῶν στὴ Βαλέντσια ἀποφάσισε τὸ ἴδιο πράγμα, νὰ στείλουν τὸ Ντουρρούτι στὴν πρωτεύουσα. Ἡ φεντέρικα Μοντσένυ ἀνάλαβε τὴν εὐθύνη νὰ τὸν πείσει. Τὸ ὄνομα τοῦ Ντουρρούτι ἀναφέρθηκε καὶ στὴ Βαρκελώνη ἀπὸ τὸν Σαντιγιάν, ποὺ εἶχε γίνει ἀρχηγὸς τοῦ Ἀμυντικοῦ Συμβουλίου, ἀφοῦ ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ εἶχε γίνει ὑπουργὸς Δικαιοσύνης στὴ Μαδρίτη.

Οἱ Ρῶσοι σύμβουλοι, ἰδιαίτερα ὁ Ἀντόνωφ Ὁβσένκο συμβούλεψαν τὸ Σαντιγιάν ὅτι ἔπρεπε νὰ σταλοῦν ἐνισχύσεις στὴ Μαδρίτη. Ὁ Σαντιγιάν συγκέντρωσε ὄλους τοὺς ἀντιπροσώπους ἀπὸ τὶς φάλαγγες μαζί μὲ τὸ Ντουρρούτι, ποὺ τοὺς εἶχε καλέσει ἀπὸ τὸ μέτωπο. Ὅταν ἔφτασαν στὴ Βαρκελώνη, τὴ νύχτα, τοὺς εἶπε: «Ἀποφασίσαμε νὰ στρατολογήσουμε μιὰ δύναμη 12.000 ἀντρῶν γιὰ τὴν ἀμυνα τῆς Μαδρίτης μὲ ἀρχηγὸ τὸ Ντουρρούτι. Ἐχω ὁ

ρίσει ρητά ότι η Μαδρίτη πρέπει να προσφέρει τα όπλα, όσο για κείνα που αφήσαμε στο μέτωπο θα χρησιμοποιηθούν από τους νέους πολιτοφύλακας. Οι Ρωσοί μας υποσχέθηκαν ότι θα μας προμηθεύσουν με όπλα και πυρομαχικά».

Στην πραγματικότητα, όμως, αυτά ήταν τα θλιβερά Έλθετικά όπλα που χρονολογούνταν από το 1886, με πολεμοφόδια της ίδιας εποχής που δεν είχαν δοκιμαστεί προηγουμένως. Κανείς δεν έφερε αντίρρηση για το ότι οι ενισχύσεις που θα πήγαιναν στη Μαδρίτη θα έμπαιναν κάτω από τις διαταγές του Ντουρρούτι. 'Αλλ' αυτός δεν ήθελε να φύγει. Ήταν ταραγμένος και ζήτησε να μείνει στο μέτωπο της 'Αραγωνίας. «'Αν βλέπατε τα τρόλλεϊ της Σαραγόσσα έτσι όπως τα βλέπω εγώ, δεν θα φεύγατε». 'Ο Σαντιγιάν απάντησε ότι «δεν θάπρεπε να σκεφτόμαστε τη Σαραγόσσα στην κατάσταση που βρισκόμαστε. 'Απάντησε ότι θα μπορούσα να στείλω κάποιον άλλον στη Μαδρίτη, τον Μιγκουέλ Γιόλντι, που ήταν πια Ικανός απ' ό,τι εκείνος. 'Απάντησα ότι κι αν ακόμα αυτό ήταν αλήθεια, τον Μιγκουέλ Γιόλντι δεν τον έλεγαν Ντουρρούτι κι ότι αυτό που χρειαζόταν στη Μαδρίτη για να αναπτρωθεί το ήθικό του λαού ήταν ό μυθικός Ντουρρούτι. Τελικά υποχώρησε. Κι έτσι τέλειωσε η συγκέντρωση της 'Επιτροπής των Πολιτοφυλακών και όλοι γύρισαν στις θέσεις τους για ν' αρχίσουν να κινητοποιούν τις δυνάμεις που θα έζοπλιζονταν απ' την Καταλωνία».¹

Το πρωί της 12 Νοέμβρη, ό Ντουρρούτι τηλεφώνησε από τη Βαρκελώνη στη Μπουχαράλτζ για να έτοιμαστούν οι μονάδες του 1ου Τομέα, του οποίου ό αντιπρόσωπος ήταν ό Χοσέ Μίρα, του 3ου, που τον διοικούσε ό Μπινίλλα και του 8ου του οποίου αντιπρόσωπος ήταν ό νεαρός Λιμπέρτο Ρουάγκ. Προστέθηκαν ακόμη και ή 44, 48 και 52 εκατονταρχίες. Τήν 52 την αποτελεσούσαν οι Διεθνείς. Τήν επιτροπή πολέμου που πήγε στη Μαδρίτη την αποτελεσούσαν ό Μιγκουέλ Γιόλντι, ό Ρικάρντο Ριόντα (Ρίκο) και ό Ντουρρούτι. 'Ο Μανζάνα πήγε σαν στρατιωτικός σύμβουλος και ό Μόρα ανέλαβε την γραφική δουλειά.

Το πρωί της 13 Νοέμβρη, τα αυτοκίνητα που έρ-

χονταν από την Άραγωνία έφτασαν στη Βαρκελώνη. Οι πολιτοφύλακες ήταν ελεύθεροι μέχρι τις 5 το απόγευμα για να αποχαιρετήσουν τις οικογένειές τους. Μετά, συγκεντρώθηκαν στο στρατόνα «Μπακούιν» για να ξεκινήσουν την ίδια νύχτα για τη Μαδρίτη. Στην κανονισμένη ώρα, ο Ντουρρούτι μίλησε στους συντρόφους του από ένα παράθυρο που έβλεπε στην αυλή του στρατόνα. Ένας από τους Διεθνείς έχει αφήσει μια έκθεση, στην οποία περιγράφει τις έντυπώσεις του: «Φάνηκε σ' ένα από τα παράθυρα που έβλεπαν στην αυλή και μίλησε. Τι μάς είπε; Δεν δημοσιεύτηκε και δεν μεταδόθηκε πουθενά. Ήταν ένας λόγος μεταξύ συντρόφων και όπωσδήποτε ένας από τους πιο συγκινητικούς λόγους που έβγαλε ποτέ ο Ντουρρούτι. Με λίγα λόγια, να τι μάς είπε: θέλετε ναρθετε μαζί μου στη Μαδρίτη, ναι ή όχι; Είναι ένα ζήτημα ζωής και θανάτου για όλους μας. Ή θα νικήσουμε ή θα πεθάνουμε γιατί ή ήττα θα είναι τόσο τρομερή που δεν θα την άντέξουμε. Άλλα θα νικήσουμε. Πιστεύω στην νίκη μας. Για το μόνο που λυπάμαι είναι ότι οσες μιλάω σήμερα μέσα σ' ένα στρατόνα. Μια μέρα οι στρατώνες θα καταργηθούν και θα ζούμε σε μια ελεύθερη κοινωνία. Και ο Ντουρρούτι έδωσε μια τέτοια περιγραφή μιας κοινωνίας χωρίς αδικίες και σκληρότητες που πολλοί από τους άντρες που άκουγαν έκλαψαν. Και όταν στο τέλος ρώτησε ξανά: Έρχεστε μαζί μου, ναι ή όχι; άκούστηκε ένα τόσο όμοφωνο «Ναι!», τόσο ειλικρινές και θαυ που δεν θα το ξεχάσω ποτέ».²

Όταν το αυτοκίνητο του Ντουρρούτι έφτασε μπροστά στα πρώτα δσοφράγματα, στη Βαλλέθα της Μαδρίτης, φάνηκε ένας πολιτοφύλακας και ζήτησε να μάθει ποιοί είναι. «Άνοιξτε το δρόμο για τη φάλαγγα του Ντουρρούτι!». Τα νέα πέταξαν από στόμα σε στόμα. Ή λαϊκή φαντασία υπερέβαλε τον αριθμό των αντρών που ήταν μαζί με το Ντουρρούτι: μερικοί είπαν στον Θυπριάνο Μέρα, που πολεμούσε στο Πανεπιστήμιο, ότι ήταν 16.000, άλλοι ανέφεραν 6.000 στο Βαλεντίν Γκονζάλες, τον «Έλ Καμπεσίνο», που πολεμούσε στην Ουζέρα. Οι ιστορικοί είπαν ότι ήταν 4.000. Τίποτε δεν ήταν αλήθεια. Άλλα τι σημασία είχε αυτή τη στιγμή ο αριθμός; Το

σπουδαιότερο ήταν η άφιξη του Ντουρρούτι και των αντρών του...

Στο μέτωπο, σε κάθε γωνιά του δρόμου, σε κάθε σπίτι, όλοι μιλούσαν για το Ντουρρούτι. Λίγοι τον ήξεραν αλλά όλοι τον θαύμαζαν. Οι μάνες τον περιέγραφαν στα παιδιά τους οα γίγαντα. Ο Σαντιγιάν είχε δίκιο, ο Ντουρρούτι ήταν ένας θρῦλος και γι' αυτό το θρῦλο ένα καινούργιο κεφάλαιο άρχιζε στη Μαδρίτη, στις 14 Νοέμβρη 1936.

Στις 10 και 11 Νοέμβρη οι δυνάμεις του έχθρου φάνηκαν να μειώνονται. Άλλά στις 12 και στις 13 η επίθεση ενισχύθηκε. Τότε ήταν που έφτασε η 11η Διεθνής Ταξιαρχία με διοικητή τον Στρατηγό Κλέμπερ.³ Στις 13 οι δυνάμεις του φράνκο έφτασαν μέχρι τον ποταμό Μανζάνρες ανάμεσα στη γαλλική γέφυρα και στο Ίπποδρόμιο και κατέλαβαν ένα μέτωπο περίπου μισό μίλι. Άλλά ακόμη δεν είχαν περάσει τον ποταμό. Άπό την πλευρά της, η 4η φάλαγγα των δυνάμεων του φράνκο προχωρούσε προς τα Άνατολικά και προς τα Βόρεια χωρίς να φτάσει στα τείχη της Κάζα ντέλ Κάμπο. Έκει ήταν η είσοδος της Πανεπιστημιούπολης, αλλά η προέλαση των επιτιθεμένων έλέγχονταν άπ' τα πολυβόλα που είχαν τοποθετηθεί, πολύ σοφά, πάνω στη γέφυρα.

Ο άρχηγός του Έπιτελείου, ο Βιθέντε Ρόχο, σχεδίαζε μια άντεπίθεση για ν' άπελευθερώσει αυτό τον τομέα. Περίμενε να βασιστεί στις ενισχύσεις που είχαν μόλις φτάσει. Ο στόχος του ήταν να κάνει ένα άνοιγμα στον ποταμό Μανζάνρες, όχι μακριά άπό την περιοχή που είχε καταλάβει ο έχθρος, να αύξήσει την πίεση στα πλευρά του κόβοντας τα περιθώρια του έχθρου για να κάνει έλιγμούς στην Κάζα ντέλ Κάμπο και προχωρώντας κατευθείαν προς την πύλη της Ροντάχιας: «Μ' αυτό τον έλιγμό» γράφει ο Βιθέντε Ρόχο, «προσπαθήσαμε να άπομακρύνουμε τον έχθρο που είχε ήδη καταλάβει την Γκαραμπίτα και να προκαλέσουμε μια άντίδραση άπ' αυτούς που είχαν φτάσει ήδη στον ποταμό και στη λίμνη. Άν πετυχαίναμε μ' αυτές τις δυνάμεις και μ' αυτές που θα ήταν άπό τη δεξιά πλευρά, το πεδίο των έλιγμών μας θα ήταν μια σοβαρή άπειλή για την άριστερή πτέρυγα του έ-

χθροῦ. Ἦταν ἀπαραίτητο νὰ ἀναγκάσουμε ὄλο τὸ μέτωπο ποῦ ἦταν ἀπέναντί μας νὰ ὑποχωρήσει, καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ ἐλευθερώναμε τὴν πόλη ἀπὸ τὴν πίεση, τὴν ὁποία δεχόταν. Τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἐξαρτιόταν ἐν μέρει κι ἀπὸ τὶς ἐνισχύσει ποῦ θὰ ἐπαιρναν οἱ ἐχθρικές φάλαγγες ποῦ βρισκότουσαν μέσα στὴν Κάζα ντέλ Κάμπος».⁴

Αὐτὰ εἶπε ὁ Βιθέντε Ρόχο στὸ Ντουρρούτι, ὅταν ὁ τελευταῖος παρουσιάστηκε γιὰ ν' ἀναφέρει τὴν ἀφιξη τῶν ἐνισχύσεων ἀπὸ τὴν Ἀραγωνία. Ὁ Ρόχο τοῦ εἶπε ὅτι ὑπολόγιζε σ' αὐτοὺς τοὺς ἀντρες γιὰ τὴν ἐπιχείρηση ποῦ θὰ γινότανε τὸ πρῶτὴ τῆς 15 Νοέμβρη. Τὸ Ἐπιτελεῖο στὴ Μαδρίτη ἀνέθεσε στὸ Ντουρρούτι τὴν εὐθύνη ἐνὸς τομέα τῆς Πανεπιστημιούπολης, ὅπου ὑπῆρχε ἤδη μιὰ μονάδα ἐνισχυσεων ἀπὸ τὴν Ἀραγωνία, ἡ φάλαγγα Λιμπερτάτ-Λοπέζ Τιέντα, ποῦ εἶχε δύναμη 2.200 ἀντρῶν. Λίγο πιοῦ πέρα βρισκόταν μιὰ φάλαγγα ποῦ τὴν ὀδηγοῦσε ὁ Ταγματάρχης Παλάθιος, τῆς ὁποίας ἡ δύναμη ἦταν ἀγνωστὴ, ἐπειδὴ εἶχε πολλὲς ἀπώλειες.

Ὁ Ντουρρούτι καὶ ὁ Ρόχο κανόνισαν νὰ συναντιοῦνται κάθε νύχτα γιὰ νὰ συζητᾶνε τὶς δραστηριότητες τῆς μέρας καὶ ν' ἀποφασίζουν γιὰ τὶς ἐπιχειρήσεις ποῦ θὰ ἔκαναν. Ὁ Ρόχο ἔβγαλε μιὰ διαταγὴ ποῦ τὴν ἔστειλε στὸν γενικὸ ἀντιπρόσωπο τῆς φάλαγγας «Λιμπερτάτ» στὸν Ἐλ Νέγκους, ἕναν ἀγνωστὴ τοῦ PSUC, θάζοντάς τον κάτω ἀπὸ τὶς διαταγὲς τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ τομέα, τοῦ Ντουρρούτι.⁵ Ἡ Ἀμυντικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς CNT πρόσφερε στὴ φάλαγγα τὸ σπίτι ἐνὸς ἀριστοκρατικῆ στὴν ὁδὸ Μιγκουέλ Ἄντελ. Ὁ Ντουρρούτι βρῆκε ἐκεῖ τὸν Μανζάνα καὶ τοῦ ζήτησε νὰ ἐπισκεφεῖ τὸν τομέα ποῦ εἶχε καταλάβει ἡ φάλαγγα «Λιμπερτάτ».

Στὶς 3 τὸ μεσημέρι ἦρθε ὁ Μιγκουέλ Γιόλντι καὶ τοὺς εἶπε γιὰ τὴν ἀφιξη τῶν τελευταίων φορηγῶν στοὺς στρατώνες τῆς ὁδοῦ Γκρανάντος, ποῦ ἦταν προηγουμένως κολλέγιο. Ὁ Γιόλντι πληροφόρησε τὸν Ντουρρούτι ὅτι ὁ ἐχθρὸς δὲν ἦταν μόνον μπροστά τους, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα ἦταν καὶ μέσα στὴ Μαδρίτη. Μπροστὰ στὴ φιλανδικὴ Πρεσβεία ἕνα ἀπὸ τὰ αὐτοκίνητα τῆς φάλαγγας εἶχε δεχτεῖ πυροβολισμοὺς ἀπὸ τὰ παράθυρα. Οἱ πολιτοφύλακες κα-

τέθηκαν από το αυτοκίνητο γρήγορα, και κατέλαβαν με έφοδο το κτίριο, όπου βρήκαν φασίστες και δπλα.⁶ Ο Γιόλντι ανάφερε γελώντας ότι η φεντέρικα είχε φτάσει σαν τρελλή στην όδο Γκρανάντες λέγοντας ότι «οι Μαροκινοί ήταν στο Πασέο ντέ Ροσάλες και ότι έπρεπε να έρθουν γρήγορα να τους σταματήσουν». Ο Μίρα, που τη δέχτηκε, της είπε ότι «αν είναι μόνο στο Πασέο ντέ Ροσάλες, τότε μπορούσαν να πάρουν άκομπ έναν ύπνακο γιατί οι άντρες ήταν κουρασμένοι...» «Καημένη φεντέρικα», είπε ο Ντουρρούτι χαμογελώντας.

Τη νύχτα ο Ντουρρούτι πήγε στο Ύπουργείο Πολέμου για να πάρει τις τελευταίες οδηγίες. «Οι δυνάμεις του θά εμπαιναν στην Πανεπιστημιούπολη για να καταλάβουν θέσεις στις δχθες του Μανζανάρες. Θά έξαπέλυαν μιá επίθεση την αυγή, και θά τους κάλυπτε ή 5η ταξιαρχία με διοικητή τó φερνάντο Σάμπιο. Στις δχθες του Μανζανάρες ή φάλαγγα Λιμπερτάτ - Λοπέζ Τιέντα θά αντιμετώπιζε τόν έχθρό και θά προσπαθούσε να περάσει τó ποτάμι για να τόν άπωθήσει».⁷

Έπειδή όμως δέν ικανοποιήθηκε με τις έξηγησεις που είχε πάρει, ο Ντουρρούτι πήγε στην Άμυντική Έπιτροπή της CNT για να πάρει πρόσθετες πληροφορίες. Πήγε στην όδο Σεράνο 3 μαζί με τó Γιόλτι και τó Μανζάνα. Εκεί βρήκε τόν Έντουάρντο Βάλ, τó Γκαρβία Όλιβέρ και τή φεντέρικα Μοντσένου.⁸ Σε λίγο έφτασαν και ο Θυριάνο Μέρα και ο Ταγματάρχης Παλάθιος, που υπεράσπιζαν έναν τομέα μεταξύ της φάλαγγας «Λιμπερτάτ» και της 5ης ταξιαρχίας στο Πανεπιστήμιο. Ο Μέρα έγραψε, «ó Ντουρρούτι με ρώτησε για τήν κατάσταση, ζητώντας τήν γνώμη μου για τήν αντίσταση της Μαδρίτης και ρωτώντας για τίς άκριβείς θέσεις του έχθρου. Τόν ενημέρωσα για τήν πραγματική κατάσταση και για τήν κατάσταση του αντιπάλου μας. Του είπα επίσης τί είχε πει ó Στρατηγός Μιάχα στην Άμυντική Έπιτροπή, 14 - 16 ώρες νωρίτερα. Κοιτώντας ένα χάρτη, του έδειξα τόν κίνδυνο που αντιπροσώπευαν τά ύψώματα Κουάτρο Καμίнос. Τόν παρακάλεσα να δώσει μεγάλη προσοχή στον ύπόνομο που άρχιζε από τó νοσοκομείο κι έφτανε μέχρι τόν ποταμό. Γιατί αν ó έχθρός μπορούσε να γλιτρήσει μέσ' άπ' αυτόν,

θά μπορούσε νά φέρει ένισχύσεις χωρίς νά τις δοῦμε... Τό μόνο μας πλεονέκτημα εἶναι τό ἠθικό τῶν ἀντρῶν μας, πού εἶναι θαυμάσιο. Ὅταν μάθουν ὅτι ἦρθες μέ ένισχύσεις καί ὅτι θά πολεμήσουν κι αὐτές, θά πάρουν πάλι κουράγιο».

Ὁ Θυπριάνο Μέρα νόμιζε ὅτι ὁ Ντουρρούτι ἔφερνε 16.000 ἀντρες. Ὁ Ντουρρούτι ἔβαλε τέλος στίς αὐταπάτες του. Δέν ἦταν παραπάνω ἀπό 1.800. Τά νέα ἀποθάρρυναν τόν Μέρα. Πρότεινε ἀμέσως τή συγκώνευση τῶν δυῶ φαλαγγῶν τους. Μετά, μελετώντας τίς διαταγές πού εἶχε πάρει ὁ Ντουρρούτι, ὁ Μέρα σκέφτηκε: «Νά ἐπιτεθοῦμε κατὰ μέτωπο στόν ἐχθρό εἶναι ἥλιθιο. Αὐτό πού χρειαζόμαστε εἶναι μιὰ ἥττα γιά νά τόν ταρακουνήσουμε. Ὁ Στρατηγός Μιάχα ἔχει μεγάλη ἐμπιστοσύνη στούς κομμουνιστές καί αὐτοί δέν θά ἐπιτρέψουν στό Ντουρρούτι, τόν ἀναρχικό, νά γίνει ὁ σωτήρας τῆς πρωτεύουσας». Πρὶν χωριστοῦνε, ὁ Μέρα πρόσφερε στό Ντουρρούτι μιὰ ἑκατονταρχία πού τήν ἀποτελοῦσαν ἀντρες πού ἤξεραν καλά τόν τόπο καί θά μπορούσαν νά χρησιμεύσουν σάν ὁδηγοί γιά τοὺς πολιτοφύλακες τοῦ Ντουρρούτι.⁹

Τό πρωί τῆς 15 Νοέμβρη, ἡ φάλαγγα τοῦ Ντουρρούτι, σύμφωνα μέ τίς διαταγές πού εἶχε πάρει, ἀνέπτυξε τοὺς ἀντρες τῆς γιά νά καταλάβει τόν καθορισμένο στόχο μέ ἐφοδο. Ἡ μέρα εἶναι μουντή, βροχερή καί ἡ πορεία τῆς μάχης δύσκολη. Ἀπὸ τὸ βουναλάκι Γκαραμπίτας, τὰ πολυθόλα ξεκαθάριζαν τὸ πεδίο προκαλώντας ἤδη τὰ πρῶτα θύματα. Ἡ προέλαση ἀνακόπεται καί τὰ στρατεύματα εἶναι ὑποχρεωμένα νά ὑποχωρήσουν. Ὁ Ντουρρούτι εἶναι ἀνυπόμονος. Ἀναδιοργανώνει τίς μονάδες του καί ἐπιτίθεται ξανά. Ἄλλη ἥττα. Μιὰ τρίτη ἐπίθεση ἔχει τὰ ἴδια ἀποτελέσματα. Οἱ φασίστες, ἀπὸ τὴν ὀκυρωμένη θέση του σ' ἓνα ὕψος 400 μέτρων, ἐλέγχουν τὴν περιοχὴ.

Γύρω στίς 10 τὸ πρωί νέες μονάδες ἐνώνονται μέ τοὺς ἐπιτιθέμενους, καί κυρίως ἡ 2η Διεθνῆς Ταξιαρχία, πού δέν εἶχε πολεμήσει μέχρι τότε, χωρίς κανεὶς νά ξέρει τὸ γιατί.¹⁰ Τότε ὁ Ντουρρούτι κατάλαβε ὅτι κρατοῦσε τὸν τομέα μόνος του, ἀλλὰ ὑποκινούμενος ἀπὸ τὴν ἀφιξη τῶν ένισχύσεων ἐξάπेलυσε μιὰ νέα ἐπίθεση, ἀλλὰ πάλι χωρίς ἐπιτυχία.

Τὸ ἀπόγευμα τὸ πυροβολικὸ καὶ ἡ ἀεροπορία μπῆκαν στὴ μάχη, ἐνισχύοντας τὰ στρατεύματα ποῦ ἐπιτίθονταν μὲ ἀνανεωμένη ὀρμή. Τὸ θράδου ἡ μάχη ἐξαπλώθηκε. Νέα φασιστικὰ στρατεύματα ἐξαπολύουν μιὰ ἐπίθεση ἐναντίον τοῦ τμήματος ποῦ κρατοῦσε ἡ φάλαγγα Λιμπερτὰτ — Λοπέζ Τιέντα στὴν ἄλλη μεριά τοῦ Μανζανάρες. Ἡ μάχη δυναμώνει. Οἱ πολιτοφύλακες τῆς φάλαγγας Λιμπερτὰτ μάχονται γενναία, ἀλλὰ ἡ πίεση τοῦ ἐχθροῦ γίνεται ὄλο καὶ μεγαλύτερη. Ὁ ἐχθρὸς διασχίζει τὸν ποταμὸ μὲ τὴ βοήθεια αὐτοσχέδιων γεφυρῶν. Ἡ φάλαγγα Λιμπερτὰτ ἀδυνατίζει καὶ τὰ φασιστικὰ στρατεύματα, μὲ διοικητὴ τὸν Στρατηγὸ Ἀσένσιο, μπαίνουν στὴν Πανεπιστημιούπολη. Κατέλαβαν τὸ πρῶτο κτίριο, τὴ Σχολὴ Ἀρχιτεκτονικῆς.¹¹ Ἡ φάλαγγα τοῦ Ντουρρούτι καὶ ἡ 2η Ταξιαρχία ἀναγκάζονται νὰ ὑποχωρήσουν. Ἡ νύχτα προχωράει ἀλλὰ ἡ μάχη συνεχίζεται. Ἡ μέρα δὲν ἦταν εὐνοικὴ γι' αὐτοὺς καὶ ὁ Ντουρρούτι ἔχει χάσει κιόλας τὸ ἓνα τρίτο ἀπὸ τὰ στρατεύματά του. Ἡ φάλαγγα «Λοπέζ — Τιέντα» ἔχει χάσει σχεδὸν ὅλα τὰ δικά της. Στους ἄλλους τομεῖς ἡ μάχη ἦταν τὸ ἴδιο σκληρὴ. Στὸ Στρατηγεῖο, ὁ Βιθέντε Ρόχο ξαναβρίσκει τὴν ψυχραιμία του. Διατάζει νὰ καταλάβουν ξανά τὸ ἔδαφος ποῦ κάθηκε ἀπὸ τὴ φάλαγγα Λιμπερτὰτ-Λοπέζ Τιέντα, χωρὶς νὰ λογαριάσουν τὶς ἀπώλειες.¹² Οἱ ἐχθρικές ομάδες πρέπει νὰ περικυκλωθοῦν καὶ ἡ γραμμὴ τοῦ μετωποῦ στὸ ποτάμι πρέπει νὰ ξανακερδηθεῖ.

Ὁ Χοσέ Μίρα ἀναφέρει ὅτι «Τὴν αὐγὴ ἀναπυχθήκαμε καὶ στὶς δυὸ πλευρές. Ὁ Λιμπέρτο Ρουάγκ μὲ τὰ στρατεύματά του μπῆκε στὸ Ἀνατολικὸ Πάρκο καὶ ἔδιωξε τὸν ἐχθρὸ ἀπὸ τὰ πρῶτα σπήτια τοῦ Πασέο ντὲ Ροσάλες. Συνέχισε τὴν προέλασή του μέχρι τὸ Ἴνστιτούτο Ρούμπιο, τὸ ὁποῖο κατέλαβε παρὰ τὴν σκληρὴ ἀντίσταση ποῦ συνάντησε. Ἦμουνα ὑπεύθυνος γιὰ τὴ δεξιὰ πλευρά, ποῦ κάλυπτε τὸ Ἄσυλο Σαιντ Κριστίν καὶ τὰ κτίρια ποῦ βρισκόνταν γύρω ἀπ' αὐτό, τὰ τείχη ποῦ βλέπουν στὴν Προμενάντε καὶ ποῦ προχωρᾶνε μέχρι τὸ Νοσοκομεῖο, τὸ Σπίτι τοῦ Βελάσκουεζ καὶ τὸ Κολλέγο φιλοσοφίας καὶ Γραμμάτων. Ὑποτίθεται ὅτι ἔπρεπε ν' ἀποκαταστήσουμε τὴν ἐπαφὴ μὲ τὸν Λιμπέρτο Ρουάγκ ἐδῶ στὸ Παλασέτ καὶ μὲ τοὺς Διεθνεῖς, Βόρεια τοῦ Κολεγίου.

«Ἡ προέλασή μας συνέπεσε με τοῦ ἐχθροῦ. Συναντηθήκαμε σ' ἓνα ἀκάλυπτο μέρος καὶ ἡ σφαγή ἦταν τρομερὴ καὶ στὶς δυὸ μεριές. Συχνὰ ἀναγκαζόμεσταν νὰ πολεμᾶμε σῶμα με σῶμα καὶ ὅταν νομίζαμε ὅτι εἶχαμε γλυτώσει ἀπ' αὐτοὺς, ἔρχονταν ἄλλοι καταπάνω μας. Οἱ πολιτοφύλακές μας, ποὺ ἦταν συνηθισμένοι σ' αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς μάχης, πολεμοῦσαν καλὰ καὶ ἔτρεπαν τὸν ἐχθρὸ σὲ φυγή.

«Τὴν 9 τὸ πρωὶ τῆς 16 Νοέμβρη, ἐμφανίστηκε ἡ ἐχθρική ἀεροπορία καὶ βομβάρδισε τὶς γραμμές μας. Ἄλλὰ τὸ θαῦμα τῆς προηγούμενης μέρας ἐπαναλήφθηκε: τὰ μικρὰ μας ἀεροπλάνα, ποὺ τὰ λέγαμε «κάτος» βγήκαν νὰ τὴν ἀντιμετωπίσουν καὶ ἔδωσαν μιὰ μάχη με ἀναλογία ἕνας πρὸς δέκα. Τὰ «κάτος» μας πολέμησαν καλὰ καὶ κατέρριψαν ἀρκετὰ ἐχθρικά ἀεροπλάνα. Ἐφτά δικὰ μας χτυπήθηκαν. Μετὰ τὴν ἀερομαχία ἔφτασαν στὸ Κουάτρο Καμίνος οἱ πολιτοφύλακες τῆς φάλαγγας ποὺ διοικοῦσε ὁ κομμουνιστὴς ντὲλ Μπάρριο, ποὺ εἶχε ξεκινήσει κι αὐτὴ ἀπὸ τὴν Ἄραγωνία πρὶν ἀπὸ μᾶς. Τοὺς ὁδήγησε ἐκεῖ ὁ Ταγματάρχης Μινέντζα, ποὺ ἔφερε μιὰ διαταγὴ ἀπὸ τὸ Ἐπιτελεῖο ποὺ ἔλεγε νὰ παραδώσουμε σ' αὐτοὺς τὴν ἐπιτήρηση τοῦ Νοσοκομείου. Ἡ μάχη ἦταν σκληρὴ σὲ ὅλη τὴ διάρκειά τῆς μέρας. Κερδίζαμε καὶ χάναμε τὸ ἴδιο ἔδαφος μέσα σὲ μιὰ ὥρα. Καὶ ὅταν νομίζαμε ὅτι εἴμασταν καλὰ ταμπουρωμένοι, μᾶς ἐδιώχναν ἀπὸ κεῖ με μιὰ ἀντεπίθεση».¹³

Ἡ μάχη συνεχιζόταν μέρα καὶ νύχτα χωρὶς διακοπὴ. Στὶς 17 ἕνας ἰσχυρὸς βομβαρδισμὸς προκάλεσε ἀρκετὰ θύματα σ' ὀλόκληρη τὴ Μαδρίτη. Τὰ Γερμανικὰ Γιουνκερς ἀρχισαν κιάλας νὰ δοκιμάζουν τὶς μαζικὲς ἐπιθέσεις τους στὴν Ἰσπανία. Αὐτὲς οἱ ἐπιχειρήσεις ἦταν τόσο ἀπάνθρωπες ποὺ τὰ διπλωματικὰ σῶματα ἔκαναν δημόσιες διαμαρτυρίες κ' οἱ ἀνταποκριτὲς τοῦ Τύπου, ποὺ μέχρι τότε ἦταν ἐχθρικοὶ πρὸς τὴ Δημοκρατία, ἐνώθησαν μαζί τους. «Στὴν διάρκειά αὐτῶν τῶν ἡμερῶν, ἡ Μαδρίτη εἶχε γίνῃ μιὰ μαρτυρικὴ πόλη, ξεχασμένη ἀπὸ τὸν κόσμον ποὺ αὐτονομαζόταν δημοκρατικὸς καὶ χριστιανικὸς».¹⁴

Μ' ἓναν προφητικὸ τρόπο οἱ δημοσιογράφοι συνέλαβαν τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν τῶν βομβαρδισμῶν.

Ὁ Ντ. Μπάκλεϋ, ἓνας ἄγγλος δημοσιογράφος, ἔγραψε: «Εἶναι πιθανὸ μέσα σὲ πέντε χρόνια τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου νὰ ὑποβληθοῦν κι αὐτὰ στὸν βομβαρδισμό, τὸν ὁποῖο ὑπέστη ἡ Μαδρίτη στὰ 1936, γιὰτὶ ὄλα πληρώνονται σ' αὐτὸ τὸν κόσμο». Ὁ Σέζαρ Φάλκον προφήτεψε: «Τὸ Λονδίνο, τὸ Παρίσι καὶ οἱ Βρυξέλες πρέπει νὰ δοῦνε στὰ σπιτία πὺ καταστράφηκαν στὴ Μαδρίτη, στὶς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ πὺ κατακρεουργήθηκαν... τὸ δικὸ τους μέλλον ὅταν ὁ φασισμὸς τοὺς ἐπιτεθεῖ». Καὶ ὁ ἀνταποκριτὴς τῆς Παρί Σουάρ: «Ἄλλοίμονο, γριὰ Εὐρώπη! Πὺ εἶσαι πάντα τόσο ἀπασχολημένη μὲ τὰ μικρὰ παιχνίδια καὶ τίς σοβαρὲς σου ἰντριγκες. Μακάρι, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ θεοῦ, νὰ μὴ σὲ σοκάρει ὄλο αὐτὸ τὸ αἷμα!».15

Οἱ φασίστες ἐξαπόλυσαν μιὰ δεῦτερη ἐπίθεση πὺ συνοδευόταν ἀπὸ τὸ φρικτὸ θόρυθο τῶν κανονιῶν καὶ τῶν βομβῶν, πὺ ἔκοβαν στὰ δυὸ τὰ σπιτία. Τρεῖς φάλαγγες ἀπὸ τίς δυνάμεις τοῦ Φράνκο διέσχισαν τὸ Μανζανάρες πάνω σὲ αὐτοσχέδιες γέφυρες. Ὁ Στρατηγὸς Βαρέλα τοὺς εἶχε διατάζει νὰ καταλάβουν τὴ Μαδρίτη, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν κατάληψη τῆς Πανεπιστημιούπολης. Τὸ θέατρο τῶν ἐπιχειρήσεων κάλυπτε τὸ ἄσυλο Σαιντ Κριστίν, τὸ Νόσοκομεῖο, τὸ Ἴδρυμα ντέλ Ἄμορ, τὸ Σπίτι τοῦ Βελάσκοεζ, τὸ Κολλέγιο Φιλοσοφίας καὶ Γραμμάτων, τὴν Μονκλόα, τὸ Παλασέτ. Γιὰ νὰ πετύχει αὐτοὺς τοὺς στόχους ὁ Βαρέλα εἶχε στίς διαταγὲς του ἀρκετὰ στρατεύματα καὶ τάνκς. Οἱ πολιτοφύλακες σταματοῦσαν τὰ τάνκς μὲ βόμβες καὶ δυναμίτη, πολὲς φορὲς θυσιάζοντας τὴν ἴδια τους τὴ ζωὴ. Μερικοὶ πολεμιστὲς πανικοβλήθηκαν. Ὁ Συναγματοάρχης Μινέντζα, πὺ ἦταν ὑπεύθυνος γιὰ τὴν ἀμυνα τοῦ Νοσοκομείου, διέταξε ὑποχώρηση, ἐπιτρέποντας μ' αὐτὸν τὸν τρόπο στὸν ἐχθρὸ νὰ καταλάβει τὸ κτίριον. Ὅμως, οἱ πολιτοφύλακες πὺ ἔτρεχαν πρὸς τὴν πλατεία Μονκλόα συνάντησαν κι ἄλλους συντρόφους πὺ ξαναζωντάνεψαν τὸ θάρρος τους. Ἄναδιοργανώθηκαν καὶ ἀντεπιτέθηκαν.

Ὁ Λουίτζι Λόγκο κομμισσάριος τῆς 12 Διεθοῦς Ταξιαρχίας, διηγεῖται γιὰ τὴν μάχη αὐτῆς τῆς μέρας: «Κάθε παράθυρο, κάθε γωνιὰ κτιρίου ὅπου θὰ μπορούσε νὰ εἶναι κρυμμένος ἓνας φασίστας γα-

ζωνόταν με σφαίρες. Οί έθελοντές μας άνοιγαν τόν δρόμο με χειροβομβίδες. Οί άντρες του Τάγματος «Παρισινή Κομμούνα» κατέλαβαν τό Κολλέγιο φιλοσοφίας και Γραμμάτων. Άμέσως μία σημαία που ύψώθηκε στό κτίριο δείχνει στους πολυβολητές μας ότι είναι δικό μας. Τό Κολλέγιο Έπιστημών πέφτει κι αυτό στα χέρια μας. Τό καταλαμβάνει ό Ντουρρούτι. Ή μάχη δυναμώνει. Οί Άστουριανοί με τούς δυναμιστές τους πραγματοποιούν θαύματα ήρωισμού στό σπίτι του Βελάσκουεζ. Ό διοικητής τους είναι νεκρός και δέν καταφέρνουν νά φτάσουν στό στόχο τους. Παρά τίς προσπάθειές τους, οι πτέρυγες του Νοσοκομείου και του Σπιτιού του Βελάσκουεζ είναι άκόμπ στα χέρια του έχθρου. Είναι άδύνατο νά περάσουν ανάμεσά τους χωρίς νά πέσουν νεκροί με τό πρώτο βήμα. Οί πυροβολισμοί συνεχίζονται από τό ένα καταφύγιο στό άλλο και άκόμπ και από τά δέντρα, όπου μερικές φορές οι έλεύθεροι σκοπευτές που κρύβονται εκεί, πέφτουν κάτω χτυπημένοι από μία σφαίρα».16.

«Τό κολλέγιο Έπιστημών είχε καταληφθεί με έφοδο, από τόν Ντουρρούτι που όδηγοΐσε τούς άντρες του. Τό κτίριο τό προστάτευαν σάκκοι με χώμα και τό υπεράσπιζαν πολυβόλα. Έπιτέθηκαν με χειροβομβίδες στή γραμμή τών πολυβολητών. Οί άντρες όρμησαν στό έσωτερικό του κτιρίου. Πολεμοΰσαν σώμα με σώμα στό χώλ, στα σκαλιά, στα κελλάρια. Ή μάχη κράτησε αρκετή ώρα, μέχρι που οι Διεθνείς ένώθηκαν με τούς άντρες του Ντουρρούτι. Μετά ή μάχη τέλειωσε».17 Οί Διεθνείς και οι άντρες του Ντουρρούτι αδερφώθηκαν: «Δέν ύπάρχει πιό ελκρινές συναίσθημα άπ' αυτό που γεννιέται μέσα στον άληθινό κίνδυνο» έγραψε ό Μίρά. «Με τί άθώοτητα ανταλλάσσανε δώρα, αντικείμενα, γιά νάχουν ό καθένας μία ανάμνηση από τόν άλλον μετά άπ' αυτή τή τραγική νύχτα, όταν όλοι σκέφτονταν, όχι χωρίς λόγο, ότι είχαν ξαναγεννηθεί».

Τό πρωί τής 18, οι έφεδρείες άρχισαν νά άντικαταστούν τούς άντρες τής 11ης και τής 12ης Διεθνούς Ταξιαρχίας. Κ' οι άλλες μονάδες τών Ίσπανικών μικτών ταξιαρχιών πήραν κι αυτές ένισχύσεις ή άντικαταστάθηκαν. Μόνο οι δυνάμεις του Ντουρρούτι συνέχιζαν τή μάχη, αλλά αυτή ή κατάσταση

δέν μπορούσε νά συνεχιστεί περισσότερο. Πράγματι, οί άντρες είχαν αρχίσει νά πολεμάνε από τή νύχτα τής 15 πρός 16 Νοέμβρη και από τότε δέν μπόρεσαν ούτε τά μάτια τους νά κλείσουν. Τσαλαβουτούσαν μέσα στή λάσπη, και δέν είχαν τίποτε ζεστό νά φανε. Τό στράτευμα είχε μειωθεί στους 700 άντρες και μόνο τό ένστικτο τής αυτοσυντήρησης τούς κρατούσε δρθιους. 'Ο Ντουρρούτι είπε στόν Λιμπέρτο Ρουάγκ ότι θά προσπαθοῦσε νά πάρει μερικούς πιό ξεκούραστους αγωνιστές γιά νά αντικαταστήσει τούς πιό έξαντλημένους πολεμιστές. Έχοντας αὐτή τήν σκέψη στό μυαλό του, πῆγε στό στρατώνα Μιγκουέλ Άντζελ και συνάντησε τόν Άριέλ, τόν ἀνταποκριτή τής Σολινταριντάτ 'Ομπρέρα στήν Μαδρίτη. 'Ο Άριέλ τόν ρώτησε νά του πεί τίς έντυπώσεις του: «'Η μάχη θά εἶναι σκληρή, πολύ σκληρή» ἀπάντησε ό Ντουρρούτι, «ἀλλά δέν θά μποῦν στή Μαδρίτη. Οί σύντροφοι μάχονται σάν λιοντάρια. Πολέμησαν σ' ὅλες τίς φάσεις τής μάχης, ἀλλά εἴχαμε μεγάλες ἀπώλειες. 'Ο Γιόλντι και ό Μανζάνα εἶναι πληγωμένοι. Πρέπει νά συζητήσουμε πώς θ' αντικαταστήσουμε αὐτούς τούς συντρόφους γιά νά συνεχίσουμε τή μάχη». «Χωρίς νά χάσω καιρό» έγγραψε ό Άριέλ, «πῆγα στήν Άμυντική Έπιτροπή και ἐπανελάβα στόν Έντουάρντο Βάλ ὅ,τι μοῦ είχε πεί ό Ντουρρούτι. Μαθαίνοντας τήν κατάσταση ἤρθε μαζί μου στόν στρατώνα Μιγκουέλ Άντζελ. 'Ο Ντουρρούτι ἐπανελάβε αὐτά πού μοῦ είχε πεί: πρέπει νά ἀναδιοργανωθοῦν οί δυνάμεις, νά ξεκουραστοῦν οί άντρες πού εἶναι ἐξαντλημένοι και ν' αντικατασταθοῦν οί νεκροί και οί τραυματίες. 'Ο Έντουάρντο Βάλ ἔδωσε ὁδηγίες ἀπό τό τηλέφωνο γιά τήν ἀντικατάσταση τῶν ἀνδρῶν τοῦ Ντουρρούτι. Ένας σύντροφος ἀπό τή Μαδρίτη θά αντικαταστοῦσε τό Γιόλντι πού είχε μπει στό νοσοκομεῖο κι ό Μανζάνα θά προσπαθοῦσε νά μείνει στό πόστο του παρὰ τό τραῦμα του, ἐπειδὴ ἤξερε πόσο χρήσιμος ἦταν στόν Ντουρρούτι.¹⁸

'Ο Έντουάρντο Βάλ ἐξήγησε στό Ντουρρούτι ὅτι ἦταν δύσκολο νά θροῦν ἀντικαταστάτες, γιατί δέν ὑπῆρχαν ἐφεδρείες. Έτσι, ό Ντουρρούτι βρέθηκε ἀντιμέτωπος μ' ἓνα πρόβλημα συνειδήσεως: νά πάρει ἀπό τό μέτωπο τούς άντρες του, κάτι πού θά ἔ-

κανε κακό στο ήθικό των πολεμιστών ή να συνεχίσει τη μάχη με τους εξαντλημένους άντρες του. Έπρεπε το πρόβλημα να λυθεί άμεσα και ο Ντουρρούτι άποφάσισε να το θέσει στο έπιτελείο του Μιάχα. Μόλις ήταν έτοιμος να φύγει, έφτασε στο στρατώνα Μιγκουέλ Άντζελ ο Λιμπέρτο Ρουάγκ, φέροντας νέα από το μέτωπο. Ο Χοσέ Μίρα είχε τραυματιστεί και οι άλλοι ζητούσαν ν' αντικατασταθούν.

Ο Λιμπέρτο Ρουάγκ, που ήταν 22 χρονών, είχε κιόλας πάρει μέρος στην εξέγερση του 1933 και άπο τότε βρισκόταν πάντα στη πρώτη γραμμή της μάχης. Ο Ντουρρούτι τον ρώτησε που ήταν οι φασίστες. Ο Ρουάγκ ζαφνιάστηκε: «Μά, ξέρεις πολύ καλά. Πολεμάμε στη Μονκλόα». Ο Ντουρρούτι το παραδέχτηκε: «Πράγματι, το ελαιτήριο του τραίνου άπ' την Πουέρτα Ντέλ Σόλ κάνει μόνο 15 σεντίμος. Λιμπέρτο, νομίζεις ότι κάτω από τέτοιες συνθήκες μπορούμε να σκεπτόμαστε να μάς αντικαταστήσουν; Πέστα έξω άπ' τα δόντια στους συντρόφους. Πές τους την άλήθεια: δέν υπάρχουν στρατεύματα για να τους αντικαταστήσουν. Πρέπει να κρατήσουν, να κρατήσουν γερά. Βρίσκομαι κι εγώ στην ίδια κατάσταση μ' έσένα. Ήμουν μαζί σου σήμερα το πρωί στη Μονκλόα και το θράδυ θά είμαι με τον Μίρα. Πέστα όλ' αυτά στους συντρόφους, κι άν το τραύμα σου δέν είναι σοβαρό, κράτα Λιμπέρτο».¹⁹

Άφου έφυγε ο Λιμπέρτο, ο Ντουρρούτι είπε στον Μόρα ότι θά πήγαινε στο Ύπουργείο Πολέμου να ζητήσει ένισχύσεις, γιατί ή αντικατάσταση των άντρών ήταν άπαραίτητη. Την ώρα που έφυγε, ο Μόρα του είπε ότι ή σύντροφός του, ή Έμιλιέν, τον ζητούσε στο τηλέφωνο. Πήρε το άκουστικό νευρικά και είπε: «Τι συμβαίνει;» πολύ ψυχρά για την γυναίκα που άγωνιούσε στη Βαρκελώνη. «Ναι, είμαι καλά. Με συγχωρείς, αλλά πρέπει να φύγω, είμαι καλά. Συγγνώμη, αλλά πρέπει να φύγω, διάζομαι». Έβαλε το άκουστικό στη θέση του και βλέποντας την έκπληξη στο πρόσωπο του Μόρα είπε: «Τι περιμένεις, στον πόλεμο γίνεται κανείς τσακάλι».²⁰

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Ντ. Α. Ντέ Σαντιγιάν, γράμμα στο συγγραφέα. Σ' αυτό το γρόμμα ο Σαντιγιάν αιμπερραίνει: «Όταν αυτές οι δυνάμεις έφτασαν στη Μαδρίτη χωρίστηκαν σε όμοδες, κάθε μία ανάλογα με την πολιτική της ιδεολογία. Ο Ντουρρούτι έμεινε μόνος του μαζί με τους άντρες του από το μέτωπο της Αραγωνίας, περίπου 1.500. Μαύ μιλησε τη νύχτα μαζί έφτασε στη Μαδρίτη, περίπου στις δυο ή τρεις το πρωί: «Χέε' τα όπλα σου... στείλε μου μερικές χειροβομβίδες». Αυτά τα όπλα ήταν τα σκαυπίδια που είχαν αγοράσει οι Ρώσοι, κανείς δεν ήξερε από πού, και ήταν άχρηστα.

2. Ο Συνδικαλιστικός Άγώνας, 19 Νοέμβρη 1937, Παρίσι. Άρθρο του Ζάν Ντυπό.

3. Μέχρι τώρα η ήμερομηνία της επέμβασης των Διεθνών Ταξιαρχιών στη Μαδρίτη έχει αναφερθεί λαθρέμνα Ο Βιτσέντε Ρόχο από θιβλία του A S I F U E D E L A D E F E N S A D E M A D R I D, σελ. 86, διορθώνει το κομμάτι, στο όποιο ο Χιού Τόμας στο έργο του Η Ιστορία του Ισπανικού εμφύλιου πολέμου, σελ. 268 - 270, δηλώνει ότι -στις 8 Νοέμβρη ο Στρατηγός Κλέμπερ ανάλαβε τη διοίκηση των δημοκρατικών δυνάμεων στο Πανεπιστήμια και στην Κάζα ντέ Κόμπα... γιατί η ταξιαρχία χωρίστηκε έτσι ώστε κάθε μέλας να πολεμάει δίπλα σε τέσσερεις Ισπανούς για να διατηραούν το ήθικό τους και να δίνει μοθήματα σταύς πειοματάρδες παλιτοφύλακες πώς να πυροβολούν σωστό». Ο Ρόχο όπαντάει: «Μιά τέτοια λαμπρή ιδέα τακτικής μπορεί να τη φαντάστηκαν και να την όνεπτυξαν μερικοί Εύηνια δημοσιογράφοι, Ξένοι ή Ισπανοί, α' ένο τροπέζι κανενός καφενείου στη Μαδρίτη. Άλλά δεν έχει σημασία τί λένε το θιβλία γι' αυτό το γεγονός, ή όληήμε είναι ότι ούτή τη μέρα ο Κλέμπερ και οι άντρες του όπλως λιόζονταν σε κάποιο χωριό στην καιλόδα του Τάγου ή του Ταχάουα, και θρίακονταν πολύ μακριά για ν' άκούσαν ταύς ήχους της μόχης» Ο Βιτσέντε Ρόχο ταπαθετεί την ήμερομηνία στην όποια έλαβον μέρος στη μόχη ή 11η Διεθνής Ταξιαρχία (ό Κλέμπερ) μεταξύ 10 και 11 Νοέμβρη 1936.

4. Βιτσέντε Ρόχο, έργ Άν.

5. Στο H I S T O R I A Y V I D A, Νο 31, Οκτώβρης 1970. Μαδρίτη, ο Χοσέ Μανουέλ Μορτινεζ Μπάντε μιλώντας για την επέμβαση της Φάλαγγος του Ντουρρούτι στη Μαδρίτη, όναφέρει ούτή τη διαταγή που ύπάρχει στα όρχεία του Τμήματος της Στρωτιωτικής Ιστορίας της Μαδρίτης Άλλά στο νόμμερα 35 της ίδιας έφημερίδας, σε όπόντηση στο Μορτινεζ Μπάντε, ένας όναγνώστης, ο Φρανθίσκο Χιντόλγκο Μαντέρα, που Ισχυρίζεται ότι ήταν ένας από ταύς έπαγγελματίες όξισωατικούς στην Φάλαγγα «Λιμπεράτ - Λοπέζ Τιέντα», γράφει: «Η Φάλαγγα «Λιμπεράτ - Λοπέζ Τιέντα» ποτέ δεν είχε όναρχουσινδικαλιστές στις γραμμές της και ποτέ δεν ήταν κό'ω όπό τις διαταγές, όμορες ή προσωπικές, του Ντουρρούτι» Πιή κάτω δηλώνει: «Καθώς λέει πολύ σωστά ο Σενιόρ Μορτινεζ Μπάντε, ή Φόλαγγα Λιμπεράτ - Λοπέζ Τιέντα πήρε διαταγή (όπό την Α'ιμντική Χοίοντα που πρέδρας της ήταν ο Στρατηγός Μιόχα) να ταπαθετηθεί κάτω όπό τις διαταγές του Ντουρρούτι. Άλλά ούτή ή διαταγή ποτέ δεν εκτελέστηκε. Η Φάλαγγα Λιμπεράτ - Λοπέζ Τιέντα δεν

ήταν πατέ κάτω από τις διαταγές του Ντουρρούτι». Και έξηγε τους λόγους: «Όταν πέθανε ο λαχαγός Λαπέζ Τιέντα στις 2 Νοέμβρη, όντικαταστάθηκε όπό κόποιαν «Νέγκους» άγωνιστή του PCUC (μαρξιστή). Αύτός ό έπαναμαζόμενας Νέγκους ήθελε να ύπαοαχτεί στις διαταγές του Ντουρρούτι. Άκόμη, οι έπαγγελματιες ήγέτες δέν ήταν πρόθυμοι να ύπακαύσασιν α' έναν άρχηγό Πολιταφυλακής. Και τελικά έγινε καθαρό και σαφές ότι ούτε ό κομμισαάριος ούτε τό μαρξιστικό μέρος της Φόλαγας ήθελε να ύπαοαχτεί στις διαταγές ένός όναρχικού, όπως ό Ντουρρούτι άλ' αυτό είχαν οάν άπατέλεσμα να μήν εκτελεσεί ή διαταγή».

“Αν τανύσαμε Ιδιαίτερα αύτή τή σημείωση, είναι γιατί άπ' αύτή τήν παρεξηγήση προκύψανε πολλές όντιφάσεις. Η πρώτη ήταν ότι ή Φόλαग्γα Λιμπερτότ - Λαπέζ Τιέντα πήγε ατή μόχη στις 13 Νοέμβρη και ή Φόλαग्γα του Ντουρρούτι τό πρωί της 15 Νοέμβρη. Στις 14 ό έχβρός κατέλαθε τό έδραφας καντά στό Μανζάναρες και τό άπόγευμα στις 15 διάαχισε τό πατόμι και κατέλαθε τή Σχαλή Άρχιτεκτανικής, όκριβώς στόν ταμέσ παύ έλεγχε ή Φόλαग्γα Λιμπερτότ - Λαπέζ Τιέντα. Τό αυμπέρασμα ήταν ότι «αί όναρχικοί πού τρόηηκαν αέ φυγή μπροστά στήν προέλαση του έχβρού, επιτρέπαντάς του έτσι να διασχαίσι τό Μανζάναρες, ήταν οι άναρχικοί της Λαπέζ Τιέντα και όχι αύται πού έφτασαν με τό Ντουρρούτι όπό τό μέτωπο της Άραγωνίας».

Μετά τόν θόνατα του Ντουρρούτι, τό αυνομοσοπνδιακό δργανα, ή C.N.T., έγραψε: «Στό Πονεπισιότιμιο είχε άνοτεθεί σέ μία φόλαग्γα Μορξιστών όπό τήν Καταλωνία να έμπαδίσασιν τό πέρασμα του έχβρού. Άλλ' αύτά τό στρατεύματα τρόηηκαν σέ φυγή και ό στρατός των στασιαστών πέρασε, καταλομβάνοντας τό κτίρια παύ ήταν πραγματικά φρούρια, μεταξύ αυτών και τήν Νασοκομειακή Κλινική».

Κανεις όπό τους μετέπειτα Ιστορικούς δέν θυμήθηκε αύτή τήν παράγραφο όπό τόν τύπο και όλοι τους ανέχίζαν να λένε για «τόν τρόπο παύ προκάλεσαν οι δυνάμεις του Ντουρρούτι».

Σήμερα, μετά όπό περισσότερα όπό τριάντα χρόνια, ό μάρτυρας Φρανθίσκο Χιντάλγκο Εκκαθαρίζει τό πράγματα με τή μαρτυρία πού όναφέραμε

6 Βιθέντε Ρόχο, Έργ. Άν Άναφέρει κι αύτός αύτά τό γεγονός.

7 Βιθέντε Ρόχο, Έργ. Άν

8. Μόλις οι ύπαυργοί της Συνομοσοπνδιας έφτασαν στή Βαλένταια, γύρισαν άμέσως στή Μαδρίτη όπου και παρέμειναν στή διάρκεια των πρώτων ήμερών της παλιορκίας της.

9. Θιπριάνο Μέρα, Ά ν α μ ν ή σ ε ι ς ά π' τ ό ν Π ό λ ε μ α, όνέκδοτα έργο, πού βρισκεται κατατεθειμένο στό Ίνστιταύτο Κοινωνικής Ιστορίας στό Άμστερνταμ Ό συγγραφέας μες έπέτρειψε να τό συμβουλευτούμε. Αύτή ή πρραφυγή ήταν παλύ χρήσιμη γιατί περιέχει σημαντικές πληροφορίες για τίς δραστηριότητες του Ντουρρούτι στις 19 Νοέμβρη.

10. Πέρασαν χρόνια μέχρι να μπορούσαμε να μάθοιμε πώς όκριβώς έγινε αύτή ή επιχείρηση. Ό Ντουρρούτι δέν ήξερε τί πάτε γι' αύτό Σήμερα, χάρη στις πληροφορίες παύ μες έδωσε ό Στρατηγός Ράχα, έβρούμε μερικούς όπό τούς λόγους πού άπέτυχε αύτή ή έπιθεση. Στις 28 Νοέμβρη, ο' ένα έμπιστευτικό έγγραφο πού έστειλε ό Ράχα στόν Στρατηγό Μιάχα, του ζητούσε να διώξει όπό τή θέση του τό Στρατηγό Κλέμπερ. Έκτάς των άλλων

λων λόγων, ὁ Ρόχα δήλωσε καὶ τὸν παρακάτω: ὄντας ἐπικεφαλῆς τῶν δυνάμεων παύ ἐπρόκειτο νὰ καταλάβουν τὴν Γκαρραμπίτα - μιὰ ἐπιχειρήσιμη παύ προετοιμάστηκε μὲ τὴ συμφωνία δλων τῶν ὀρχηγῶν τῆς φάλαγγας — ματαίωσε τὸ ἀχέδια ἰαχυριζόμενος ὅτι δὲν εἶχε ὀρκετούς ὄντρες (πρόγραμμα παύ δὲν εἶναι βέβαια, ἀφοῦ τὴν ἐπόμενη μέρα μπόρεσε νὰ ἀνασυντάξει Ἐανά δύο ἀπὸ τὰ τάγματά του)· ὀργότερα ἔβαλε σὲ κίνδυνον τὴν ἐξέλιξη τῆς ἐπιχειρήσεως ἀναβάλλοντας τὴν ἐπίθεσιν γιὰ τίς 10, ἐνῶ εἶχε ἐτοιμασθεῖ γιὰ τίς 8. Καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὀχρήστευσε τελείως τὴν προετοιμασία τοῦ πυροβολικαῦ». Βιθέντε Ρόχα, Ἔργ. Ἄν., σελ. 234.

11. Ἐξηγώντας τὴ μόχη αὐτῆς τῆς μέρας, ὁ Ρόχα εἶπε ὅτι «ὄπως μαθεύτηκε ὀργότερα ὁ ἐχθρὸς πῆρε ἐνιαχύσεις ὀπὸ τὰ θουνά καὶ τὰ μετόπισθεν. Καὶ γιὰ τὸ ἐνιαχύσει τὴν ἐπίθεσιν ταυ στὴν Κάζα ντὲ Κάμπα εἶχε προσθέσει τὴν φάλαγγα 2, πού τὴν εἶχε ἀποσπᾶσει ὀπὸ τὴν Καραμπαναέλ, αἱς φάλαγγες 1 καὶ 3. Οἱ στασιαστές εἶχαν συγκεντρώσει τὴν μεγαλύτερὴ ταυ δύναμη σ' ἓνα πολὺ στενὸ μέτωπο καὶ ἐπίσης στάθηκαν τυχεροὶ στὸ νὰ προκαλέσουν πανικὸ ἀε μιὰ ὀπὸ τίς αὐτοαχέδιες μονάδες μας. Αὐτὴ ἡ μονάδα πού ὑποχωροῦσε μὲ ὀταξία ἐπηράσε κι ἄλλες μονάδες, κι ἔτσι ὁ ἐχθρὸς μπόρεσε νὰ μπει στὸ Πανεπιστήμιον καὶ νὰ καταλάβει ὀρκετὰ κτίρια. Ἐφτασε μέχρι τὴν Νοσοκομειακὴ Κλινικὴ, τὸν πὸ πρῶτον μὲνα τομέα», ἐργ. ὀν., σελ. 89.

12. «Αῦριον τῆ 16ῆ Νοέμβρη τὴν αὐγὴ, ἡ φάλαγγα τοῦ Νταυρραῦτι, ὀφῆνοντας τὸ Ἄουλο Σαίντ Κριατίν, θὰ κάνει μιὰ ὀναγνώριση στὸ Πανεπιστήμιον πρὸς τὴν κατεύθυνση τοῦ Στάδίου γιὰ νὰ ἀπωθῆσει πίσω ατὴν ἄλλη μεριά τοῦ παταμοῦ τὰ ἐχθρικά στοιχεία πού ἔχουν φτάσει σὲ αὐτὴ τὴν περιοχή. Ἡ 11ῆ Διεθνῆς Ταξιαρχία (ὁ Κλέμπερ) θὸ ὑποστηρίξει τὸ Νταυρραῦτι ἀπὸ τὰ δεξιά καὶ ἡ φάλαγγα Λοπεζ Τιέντα ὀπὸ τ' ἄριστερά». Αὐτὴ ἡ διαταγὴ μπόρει νὰ θρεθεῖ στὸ βιβλίον ταῦ Χοσὲ Μαρτίνεζ Μπάντε, L A M A R C H A S O B R E M A D R I D, σελ. 139.

14. Βιθέντε Ρόχα, ἐργ. ὀν.

15. Βλ. τίς ἐφημερίδες ἐκείνης τῆς περιόδου.

16. Λαυίτζι Λόνκο, Οἱ Διεθνεῖς Ταξιαρχίαι
α τ ἡ ν Ἰ σ π α ν ἰ α

17. Χασὲ Μίρα, ἐργ. Ἄν

18. Ἄριέλ, Σ τ ἡ μ ν ἡ μ η τ ο ὕ Νταυρραῦτι,
(μπροσῶρον).

19. Μαρτυρία τοῦ Λιμπέρτο Ρουάγκ στὸν συγγραφέα.

20. Μ. Μπουενακόζα, C A H I E R S C I T E S

15. «'Ο Ντουρρούτι είναι Νεκρός»

Στό 'Υπουργείο Πολέμου, ό Στρατηγός Μιάχα άναγνώρισε τά δικαιολογημένα παράπονα του Ντουρρούτι, αλλά του άπάντησε ότι δέν μπορούσε νά κάνει τίποτε γιά τήν άντικατάσταση τών άνιγρών του προτου τελειώσει ή επίχειρηση έναντίον τής Νοσοκομειακής Κλινικής. θά γινόταν τήν άλλη μέρα, στις 19 Νοέμβρη. 'Ο Ντουρρούτι ύπενθύμισε στό Στρατηγό ότι είχε χάσει 1.400 άντρες και του έμεναν μόνο 400. Αύτη ή κατάσταση δέν βοηθούσε τό ήθικό τών πολεμιστών, όσο γενναίοι κι άν ήταν. 'Ο Στρατηγός Μιάχα δέν μπόρεσε παρά νά συμφωνήσει αλλά του είπε ότι θά προσέθετε μερικά στρατεύματα σ' αύτά του Ντουρρούτι, πού θά κρατούσαν τό θάρος τής επίθεσης στη Νοσοκομειακή Κλινική.

Βγαίνοντας έξω από τό 'Υπουργείο, ό Ντουρρούτι έπεσε πάνω στον Κολτσώφ, τόν όποίο δέν είχε ξαναδεί μετά από τή συζήτηση πού είχαν στην 'Αραγωνία. 'Ο Κολτσώφ τόν χαιρέτησε και του ζήτησε «νά μιλήσουν λίγο γιά τά γεγονότα στην 'Ισπανία». 'Ο Ντουρρούτι του άπάντησε ότι δέν είχε καιρό γιατί είχε νά κάνει πολλά στό Στρατηγείο. Χώρισαν αλλά ό Ντουρρούτι στράφηκε πρός τά πίσω και του είπε: «Βλέπεις, ούτε μέ σκότωσαν ούτε έγίνα Μπλοσεβίκος».1

Στό στρατώνα Μιγκουέλ 'Αντζελ βρήκε ένα μήνυμα από τόν Χοσέ Μίρα: «'Η κατάσταση μας είναι άπελπιστική' προσπάθησε μέ κάθε τρόπο νά μάς βγάλεις από δω. Είχαμε και συνεχίζουμε νάχουμε πολλές άπώλειες. 'Εκτός αυτού, ούτε τρώμε ούτε κοιμόμαστε. Σωματικά, λοιπόν, έχουμε νικηθεί. Χαιρετισμούς, Μίρα». 'Ο Ντουρρούτι άπάντησε σ' αύτό τό μήνυμα μ' ένα άλλο: «Σύντροφε Μίρα, καταλαβαίνω τή φυσική σου έξάντληση γιατί είμαι κι έγώ τό ίδιο έξαντλημένος, αλλά τί νά κάνουμε, φίλοι μου, ό πόλεμος είναι σκληρός και συνεπώς πρέπει νά μείνετε στις θέσεις σας μέχρι νά οās άντικαταστήσουν. Χαιρετισμούς, Ντουρρούτι».2 'Εκείνη τή νύχτα ό Ντουρρούτι, μοίρασε τόν χρόνο του ανάμεσα στό 'Υπουργείο Πολέμου και στην 'Αμυντική 'Επιτροπή τής CNT, δέν μπορούσε νά κρατήσει τήν ύπόσχεσή του και νά ένωθεί μέ τό Μίρα στό μέτωπο. Μα-

ζι με τόν Έντουάρντο Βάλ μελετούσε την αναδιοργάνωση της πολιτοφυλακής, και τὸ πῶς νὰ κρατήσουν ἐφεδρείες, ὅπως ἔκαναν οἱ ἄλλες ὀμάδες κι ἰδιαίτερα οἱ Διεθνεῖς. (Ταξιαρχίες).

Ὁ Μέρα τὸν περίμενε στὸ Μιγκουέλ Ἄντζελ. Τοῦ τόνισε ὅτι τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα θὰ ἐπέβαλε ἀνοικτὰ τὴν πολιτικὴ του και ὅτι ἦταν ἀπαραίτητο νὰ προχωρήσουν μὲ ὅλες τὶς δυνάμεις τῆς Συνομοσπονδίας ἐνωμένες. Ἐχοντας αὐτὴ τὴ σκέψη στὸ μυαλό τους οἱ ἀγωνιστὲς τῆς Μαδρίτης εἶχαν καλέσει μιὰ ὀλομέλεια γιὰ τὶς 19 Νοέμβρη. Ὁ Μέρα τοῦ εἶπε ἀκόμη ὅτι κατὰ τὴ γνώμη τῶν συντρόφων ὁ Ντουρρούτι ἦταν ὁ ἀνθρώπος πού πρότειναν οἱ περισσότεροί γιὰ ν' ἀντιπροσωπεύσει ὅλες τὶς συνομοσπονδιακὲς πολιτοφυλακὲς στὴ Μαδρίτη. Ὁ Ντουρρούτι συμφώνησε γιὰ τὴν ἐνοποίηση τῶν συνομοσπονδιακῶν δυνάμεων. Ὅσο γιὰ τὴν ἀντιπροσώπηση, προτιμοῦσε νὰ σταλεῖ μιὰ Ἐπιτροπὴ Πολέμου παρὰ ἕνας μόνον ἀντιπρόσωπος. Εἶπε ἀκόμη ὅτι μόλις σταθεροποιούνταν τὸ μέτωπο τῆς Μαδρίτης, θὰ ξαναγύριζε στὴν Ἄραγωνία, γιατί ἡ παρουσία του ἐκεῖ ἦταν πολὺ πιὸ σημαντικὴ ἀπ' ὅτι στὴ Μαδρίτη. Ὅσο γιὰ τὴν ἐπιχείρηση ἐναντίον τῆς Νοσοκομειακῆς Κλινικῆς πού θὰ γινόταν τὸ ἄλλο πρῶτ, ἀποφασισαν νὰ συναντηθοῦν στὸ στρατῶνα Ρείνα Βικτόρια τῆς Γκουάρντια θιβίλ, γιατί ἀπὸ τὸν πύργο αὐτοῦ τοῦ κτιρίου θὰ μπορούσαν νὰ ἔχουν μιὰ συνολικὴ εἰκόνα τῆς κατάστασης.

Ἡ μέρα ἄρχισε μὲ μιὰ καταρρακτώδη βροχὴ. Οἱ ἄντρες τσαλαβουτοῦσαν μέσ' στὰ νερὰ και ἔκανε κρῦο. Πρὶν ἀνεβοῦν πάνω στὸν πύργο, ὁ Ντουρρούτι ἔδωσε διαταγὲς στὸ Γιόλντι, πού εἶχε συνέλθει ἀπὸ τὸ τραῦμα του και θὰ κατεύθυνε τὶς ἐπιχειρήσεις. Τὶς δυνάμεις πού θὰ ἔκαναν τὴν ἐπίθεση στὴ Νοσοκομειακὴ Κλινικὴ, τὶς ἀποτελοῦσαν τέσσερις λόχοι πού ἦταν κάτω ἀπὸ τὶς διαταγὲς ἐπαγγελματιῶν ἀξιωματικῶν. Αὐτοὶ οἱ ἄντρες εἶχαν σταλεῖ ἀπὸ τὸ Ἐπιτελεῖο τοῦ Μιάχα και ἀπὸ τὴν Ἀμυντικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς CNT.

Ἡ ἐπίθεση ἄρχισε καλὰ ἀλλὰ ἐγινε ἕνα λάθος, γιατί δὲν κατέλαβαν τὰ κελλάρια, ὅπως τοὺς εἶχε πεῖ ὁ Ντουρρούτι. Τὰ στρατεύματα σκορπίστηκαν στὰ πάνω πατώματα, και αὐτὸ ἔκανε τὴν μάχη πιὸ

δύσκολη καθώς οι επιτιθέμενοι είχαν χάσει την επαφή μεταξύ τους. Αυτό ήταν το νόημα ενός ανανοινωθέντος, που πήρε ο Ντουρρούτι στις 8 το πρωί. Ο Ντουρρούτι ζήτησε από έναν λοχαγό να πάει και να βοηθήσει αυτούς που είχαν αποκλειστεί μέσα στο κτίριο.

Γυρίζοντας στον πύργο, έσκυψε για να δει καλύτερα τι γινότανε στο Νοσοκομείο. Τότε μια σφαίρα έξοστρακίστηκε στο τοίχο, λίγα μόλις εκατοστά απ' το κεφάλι του. «Χτυπάνε πολύ κοντά, θιπριάνο!» είπε ο Ντουρρούτι, εξακολουθώντας να στέκεται στην ίδια θέση. Ο Μανζάνα ήρθε για να επιθεθαιώσει αυτό που έλεγε το σημείωμα. Έπίσης τον πληροφόρησε ότι δυο λόχοι παίζανε κορώνα - γράμματα για το ποιός θα έκανε την πρώτη επίθεση. Ο Ντουρρούτι έξοργίστηκε. Κατέθηκε τις σκάλες και είπε στον λοχαγό ότι δεν τραβούσαν κλήρο στη φάλαγγα του Ντουρρούτι. Είπε στους πολιτοφύλακες οδέν είχαν καιρό για χάσιμο και ότι έτσι κι αλλιώς θα πήγαιναν και οι δυο λόχοι στη μάχη και κάτω απ' αυτές τις συνθήκες ήταν καλύτερα να πάνε πρώτοι παρά αργότερα.

Πρός το απόγευμα αποκαταστάθηκε ξανά η επαφή μεταξύ των πολεμιστών που βρίσκονταν στο Ισόγειο της Νοσοκομειακής Κλινικής και κεινων που πολεμούσαν στα άλλα πατώματα και νέες ένισχύσεις, που τις υποστήριζαν οι Διεθνείς, που είχαν μπει κι αυτές στην μάχη, είχαν μπλοκάρει τα κελάρια. Ο Γιόλντι πληροφόρησε τον Ντουρρούτι ότι αυτή τη φορά η επίχειρηση είχε αρχίσει κα'ά. Ήταν 12.30 στις 19 Νοέμβρη. Κάτω από τον πύργο ο Μέρα και ο Ντουρρούτι χωρίστηκαν, αφού κανόνισαν μια συνάντηση για τις 3 το απόγευμα.³

Στη 1 το απόγευμα, ο Ντουρρούτι και ο Γιόλντι έφτασαν στο στρατώνα Μιγκουέλ Αντζελ. Ο Ντουρρούτι πήρε ένα κομμάτι ψωμι και, όρθιος, υπαγόρευσε τη διαταγή αντικατάστασης του Μίρα, που έπρεπε να την υπογράψει και ο Στρατηνός Μιάχα: «Πρός τον σύντροφο Μίρα: Έπειδή ο Έπουργός Πολέμου αποφάσισε να αντικαταστήσει το προσωπικό της φάλαγγας που βρίσκεται στην πρώτη γραμμή, φρόντισε να υποχωρήσουν σήμερα οι δυνάμεις σου

ἀπὸ τὶς θέσεις πού κρατᾶνε καὶ νὰ πᾶνε στὸ στρατώνα τῆς ὁδοῦ Γκρανάντα 33. Γιὰ νὰ γίνῃ αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ἐξηγήσεις στὸν ὑπεύθυνο ἡγέτη τοῦ τομέα σου ὅτι πρέπει νὰ διαλέξῃ τὶς δυνάμεις πού θ' ἀντικαταστήσουν τὶς δικές σου στὸ Κολλέγιο Φιλοσοφίας καὶ Γραμμάτων καθὼς καὶ στὸ Ἄσυλο Σαιντ Κριστίν. Αὐριο, πρὶν τὶς 12 τὸ μεσημέρι, θὰ μοῦ δώσεις μιὰ ἀναφορὰ ὅτι αὐτὴ ἡ διαταγὴ ἐκτελέστηκε. Μαδρίτη, 19 Νοέμβρη, 1936. Ὑπογραφή Μπ. Ντουρρούτι - (Ἐγκρίθηκε) - Στρατηγὸς Μιάχα».4

Δὲν πρόλαβε καλά - καλά νὰ ὑπογράψῃ τὸ ἔγγραφο, ὅταν ἔφτασε ὁ Μπονίλλα, πού τὸν εἶχε στείλῃ ὁ Λιμπέρτο Ρουάγκ, γιὰ νὰ πληροφορήσῃ τὸ Ντουρρούτι ὅτι αὐτοὶ πού εἶχαν καταλάβῃ τὴ Νοσοκομειακὴ Κλινικὴ ἐπρόκειτο νὰ τὴν ἐγκαταλείψουν.5 Ἀνήσυχος ὁ Ντουρρούτι, ζήτησε ἀπὸ τὸν σφεῆρα του, τὸν Τζούλιο Γκρέιβ, νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ αὐτοκίνητο γιὰ νὰ φύγουν ἀμέσως γιὰ τὴ Νοσοκομειακὴ Κλινικὴ. Ὁ Μανζάνα τὸν συμβούλεψε νὰ μείνῃ στὸ στρατώνα, μιὰ κι ἔπρεπε νὰ πάρῃ μέρος σὲ μιὰ συγκέντρωση τῶν ἀγωνιστῶν πού θὰ γινόταν τὸ ἀπόγευμα. Ἄλλὰ ὁ Ντουρρούτι ἀπάντησε ὅτι «εἶναι ζήτημα μισῆς ὥρας μόνο καὶ ὅτι, ἂν πράγματι ἐτοιμαζόταν μιὰ ὑποχώρηση, ἡ παρουσία του ἐκεῖ θὰ ἦταν χρήσιμη».5

Ὁ Ντουρρούτι κάθισε δίπλα στὸν σφεῆρα του. Αὐτὸς πῆρε ξανά τὸ δρόμο πού εἶχαν ἀκολουθήσει προηγουμένως: «Πήγαμε στὴν Πλατεία Κουάτρο Καμίνος. Ἀπὸ κεῖ πήγαμε στὴ Λεωφόρο Πάμπλο Ἰγκλεσίας (τὴν τωρινὴ Λεωφόρο Βασίλισσας Βικτώριας) ὅσο πιὸ γρήγορα μπορούσαμε. Πέρασαμε μερικὰ ξενοδοχεῖα πού βρίσκονται στὸ τέλος αὐτῆς τῆς Λεωφόρου καὶ στρίψαμε δεξιά. Φτάνοντας σ' ἓνα μεγάλο δρόμο, εἶδαμε μιὰ ὁμάδα πολιτοφυλάκων πού ἔρχονταν πρὸς τὸ μέρος μας. Ὁ Ντουρρούτι νόμισε ὅτι ἦταν τίποτα νεαροὶ πού ἔφευγαν ἀπὸ τὸ μέτωπο. Αὐτὴ ἡ περιοχὴ εἶχε καταστραφῆ τελείως ἀπὸ τὶς σφαῖρες πού ἔρχονταν ἀπὸ τὴν Νοσοκομειακὴ Κλινικὴ, πού στὴ διάρκεια αὐτῶν τῶν ἡμερῶν εἶχαν καταλάβῃ οἱ Μαροκινοί, πού κυριαρχοῦσαν στὰ περὶχωρα. Ὁ Ντουρρούτι μοῦ εἶπε νὰ σταματήσω τὸ αὐτοκίνητο, κι ἐγὼ τὸ παρκάρισα σὲ μιὰ γωνιά πού οχημάτιζαν αὐτὰ τὰ μικρὰ ξενοδοχεῖα, γιὰ προφύ-

λαξπ. Ὁ Ντουρρούτι θγήκε ἔξω ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο καὶ προχώρησε πρὸς τοὺς πολιτοφύλακες. Τοὺς ρώτησε ποῦ πήγαιναν. Καθὼς αὐτοὶ δὲν ἤξεραν τι νὰ τοῦ ποῦνε, τοὺς διέταξε νὰ γυρίσουν πίσω στὸ μέτωπο.

«Οἱ πολιτοφύλακες ὑπάκουσαν καὶ ὁ Ντουρρούτι γύρισε στὸ αὐτοκίνητο. Ἡ βροχὴ ἀπὸ τὶς σφαίρες ἔγινε πιὸ πυκνή. Ἀπὸ τὸν τεράστιο κόκκινο θόλο τῆς Νοσοκομειακῆς Κλινικῆς, οἱ Μαροκινοὶ καὶ ἡ Γκουάρντια θιβίλ πυροβολοῦσαν ἀσταμάτητα. Φτάνοντας στὴν πόρτα τοῦ αὐτοκινήτου, ὁ Ντουρρούτι παραπάτησε· μιὰ σφαῖρα τὸν εἶχε βρεῖ στὸ στήθος. Ὁ Μανζάνα κι ἐγὼ θγήκαμε γρήγορα ἔξω ἀπὸ τ' αὐτοκίνητο καὶ τὸν μεταφέραμε μέσα χωρὶς νὰ κάνουμε καιρὸ. Γύρισα τὸ αὐτοκίνητο πρὸς τὴν ἀντίθετη μεριά, μανουβράροντας ὅσο μπορούσα πιὸ γρήγορα καὶ κατευθυνθήκαμε πρὸς τὸ νοσοκομεῖο τῶν Καταλάνων ἀγωνιστῶν τῆς Μαδρίτης».⁷

Ὁ Τζούλιο Γκρέιβ ὑπολογίζει ὅτι ἔκανε εἰκοσι λεπτὰ γιὰ νὰ φτάσει ἀπὸ τὸν τόπο τοῦ ἀτυχήματος στὸ ξενοδοχεῖο Ρίτζ. Συνεπῶς, πρέπει νὰ ἦτανε γύρω στὶς 2.35 τὸ μεσημέρι ὅταν ὁ Ντουρρούτι μεταφέρθηκε στὸ χειρουργεῖο, ὅπου ἔμεινε μέχρι τὶς 5 τὸ ἀπόγευμα. Μετά, τὸν μετέφεραν ἀπὸ τὸ χειρουργεῖο σ' ἓνα δωμάτιο στὸν πρῶτο δροφο. Οἱ γιατροὶ Σάνταμαρία, Φρέιλ, Μόνχε καὶ Μπάοτος, ἀφοῦ μελέτησαν τὴ φύση τοῦ τραύματος ἀποφάσισαν νὰ μὴν τὸν χειρουργήσουν. Τὸ τραῦμα ἦταν θανάσιμο. Ἄργότερα ἡ διάγνωση ἦταν: «Ὁ θάνατος προῆλθε ἀπὸ αἱμορραγία στὸν ὑπεζωκὸτα». Ἡ σφαῖρα εἶχε σφηνωθεί στὴν περιοχὴ τῆς καρδιάς. Οἱ γιατροὶ ἔκαναν μιὰ ἔκθεση στὴν ὁποία ἔγραψαν τὴν φύση τοῦ τραύματος καὶ τὴν πορεία τῆς σφαίρας, ἀλλὰ δὲν ἀνέφεραν τὸ διαμέτρημα τῆς σφαίρας, ἀφοῦ δὲν τὴν εἶχαν ἀφαιρέσει καὶ δὲν ἔγινε καμιὰ αὐτοψία.

Ὁ Ντουρρούτι διατήρησε τὶς αἰσθήσεις του μέχρι τὰ μεσάνυχτα. Μετά ἔπεσε σὲ κώμα καὶ θρισκόταν στὰ πρόθυρα τοῦ θανάτου μέχρι τὶς 20 Νοέμβρη τοῦ 1936 στὶς 6 τὸ πρωί, τὴν ὥρα ποῦ πέθανε. Ὁ Ντουρρούτι εἶχε ζήσει 40 χρόνια καὶ 129 μέρες. Τέσσερις μῆνες νωρίτερα, ὁ Ἀσκάζο εἶχε πεθάνει κάτω ἀπὸ παρόμοιες συνθήκες σὲ ἡλικία 35 χρονῶν.

Μὲ τὸν θάνατο αὐτῶν τῶν δυὸ ἀντρῶν, ἐκλείσει ἓνα πολὺ συγκλονιστικὸ κεφάλαιο τοῦ Ἰσπανικοῦ ἀναρχισμοῦ.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Μισέλ Κολταῶφ, Ἔργ. Ἄν.
2. Χοσὲ Μίρα, Ἔργ. Ἄν.
3. Θιπριάνο Μέρα, ἔργ. ἀν.
4. Χοσὲ Μίρο, Ἔργ. Ἄν.
5. Λιμπέρτο Ρουάγκ, ζωντονὴ μαρτυρία.
6. Θιπριάνο Μέρα, ζωντανὴ μαρτυρία.
7. Προφορικὴ ἀναφορὰ τοῦ Τζούλιο Γκρέιβ, τοῦ σωφὲρ τοῦ Ντουρρούτι, στὸν Ἄριέλ ὁ τελευταῖος τὸ ἀναφέρει στὴ μνηροσοῦρα ποὺ ἀνοφέραμε ἤδη.

16. Ἡ Κηδεία ἐνὸς Αἰρετικοῦ

Ἡ συγκέντρωση τῶν ἀγωνιστῶν καὶ τῶν ἐπιτροπῶν εἶχε ἀρχίσει ἐδῶ καὶ δυὸ ὥρες, ὅταν ὁ Βάλ ἀνακοίνωσε τὰ νέα, ὅτι ὁ Ντουρρούτι εἶχε πληγωθεὶ θανάσιμα. Συμφώνησαν νὰ κρατήσουν μυστικὴ τὴν πληροφορία καὶ νὰ περιμένουν γιὰ πιὸ ἀκριβεῖς λεπτομέρειες. Ὁ Θιπριάνο Μέρα διατάχθηκε νὰ πάει ἀμέσως στὴ Βαλέντοια γιὰ νὰ τὸ πεί στὴ Φεντέρικα Μοντοένυ, στὸν Γκαρθία Ὀλιβέρ καὶ στὸ Μαριάνο Βασκέζ.¹

Ὁ Ντουρρούτι εἶχε πεθάνει στὶς 6 τὸ πρωὶ τῆς 20 Νοέμβρη. Τὰ νέα εἶχαν διαρεύσει, γιὰτὶ ἀρχισαν νὰ φτάνουν στὸ Περιφερειακὸ Στρατηγεῖο τῆς CNT ἀντιπροσωπείες ἀπὸ πολιτικὰ κόμματα καὶ συνδικάτα γιὰ νὰ δώσουν τὰ συλλυπητήριά τους. Ἦρθε καὶ ὁ Στρατηγὸς Μιάχα καὶ ἓνας μάρτυρας, ποῦ δὲν ἦταν ἀναρχικός, εἶπε ὅτι ὁ Μιάχα δὲν μποροῦσε νὰ συγκρατήσει τὰ δάκρυά του καὶ ὅτι ἀνθικρύζοντας τὸ νεκρὸ ἀντρα εἶπε: «Ἦταν θαρραλὸς!»² Ἡ CNT ἀντιπροσωπεύονταν ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴ Ὑποεπιτροπὴ καὶ τὴν Περιφερειακὴ Ἐπιτροπὴ, ποῦ δεχόταν τοὺς ἐπισκέπτες. Τὸ πῶμα, τυλιγμένο σ' ἓνα σεντόνι, ἦταν ζαπλωμένο σ' ἓνα ράντζο, μὲ τὸ κεφάλι πάνω σ' ἓνα μαξιλάρι. Στὶς 8 τὸ πρωὶ ἦρθε ὁ γλύπτης Βικτοριάνο Μάχο μαζί μὲ ἄλλους καλλιτέχνες ἀπὸ τὴν Συμμαχία Διανοοῦμενων γιὰ νὰ φτιάξει μιὰ νεκρική μάσκα. Τὸ σῶμα ζεντύθηκε γιὰ νὰ γίνεῖ αὐτὴ ἡ δουλειὰ καὶ παρέμεινε τελείως γυμνὸ. Τὸ κεφάλι μὲ τὰ μάτια κλειστά, ἀναπαύοταν στὴν μιὰ μεριά τοῦ μαξιλαριῦ, ἐνῶ μιὰ σταγόνα αἵματος εἶχε πῆξει στὴ γωνιὰ τῶν χειλιῶν του. Στὸ ἀριστερὸ μέρος τοῦ στήθους διακρίνονταν τὸ θανατηφόρο χτύπημα.³

Ὁ Θιπριάνο Μέρα ἔφτασε στὴ Βαλέντοια οχτὼν τὴν ἴδια ὥρα ποῦ ὁ Ντουρρούτι ἀρχισε νὰ παλεύει μὲ τὸ θάνατο. Πῆγε στὸ Ξενοδοχεῖο Μετροπόλ, ὅπου ἔμεναν ὁ Μαριάνο Βασκέζ, ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ κα' ἡ Φεντέρικα Μοντοένυ. Τὰ νέα τοὺς ἀφισαν κατάπληκτους. Ἡ Φεντέρικα ἔπαθε νευρική κρίση καὶ ἀρχισε νὰ κλαίει. Ὁ Γκαρθία Ὀλιβέρ ἀρχισε νὰ ὀρίζει, μόνον ὁ Μαριάνο Βασκέζ μπόρεσε νὰ κρατήσει τὴν ψυχραιμία του. Ζήτησε ἀπὸ τὸν Μέρα νὰ γυρίσει ἀμέσως πίσω στὴ Μαδρίτη γιὰ νὰ πεί στὸν

Γιόλντι και στὸν Μανζάνα νὰ ἀναδιοργανώσουν τὴ φάλαγγα μέχρι νὰ φτάσει ὁ Ρικάρντο Σάντς, γιατί δὲν ἦταν δυνατὸ ἡ φάλαγγα νὰ ἐγκατέλειπε τὴ Μαδρίτη.⁴

Στις 9 τὸ βράδυ, στὶς 20 Νοέμβρη, ὁ Ρικάρντο Σάντς ξεκίνησε γιὰ τὴ Μαδρίτη. Ἄλλὰ αὐτὴ τὴν ὥρα οὔτε οἱ ἄνθρωποι οὔτε οἱ ἐφημερίδες στὴ Μαδρίτη καὶ στὴ Βαρκελώνη, οὔτε κανένας στὸν κόσμο ἤξερε τὰ νέα. Ὁ συγγραφέας Καμίνσκι, πού ἐτοίμαζε ἕνα βιβλίο γιὰ τὴν ἐπανάσταση στὴ Βαρκελώνη ἀναφέρει: «Μοῦ ἐπιβεβαίωσαν τὸ θάνατό του τὴν νύκτα στὶς 20 Νοέμβρη, ἀλλὰ ὁ Τύπος δὲν δημοσίευσε τὰ νέα μέχρι τὶς 21, γιατί οἱ ἀρχές φοβόντουσαν ἀντίποινα ἀπὸ τοὺς ἄντρες τῆς CNT)... «Δὲν μπορούσα νὰ συγκρατήσω τὴν ἐπιθυμία πού ἐνοιωθε νὰ μοιραστῶ τὸ μυοτικὸ μέ μερικοὺς ἐμπιστοὺς ἀνθρώπους. Ὅλοι τους, ἀκόμη κι αὐτοὶ πού δὲν συμπαθοῦσαν τοὺς ἀναρχικοὺς, κλώμιασαν καὶ στὰ πρόσωπά τους ἐθλεπες τὴν ἀπελπισία».⁵ Αὐτὴ ἡ «κλωμάδα ἀγωνίας» ὀφείλονταν στὸν φόβο γιὰ τὶς συνέπειες πού θὰ εἶχε ὁ θάνατός του.

Τὸ νὰ παραδεχτοῦν ὅτι ὁ Ντουρρούτι ἦταν νεκρὸς φαινόταν δύσκολο ἀν' ὅχι ἀδύνατο. Naί, ὁ Μαρτανέτ τὸ εἶχε πεῖ καθαρά: «Ὁ Ντουρρούτι δὲν ἦταν Θεός, ἦταν ἕνας θνητὸς καὶ στὸν πόλεμο δὲν πεθαίνουν μόνον οἱ στρατιῶτες ἀλλὰ καὶ οἱ ἀρχηγοί». Τίποτε δὲν φαινόταν περισσότερο λογικὸ ἀπ' αὐτό. Μὰ ὁ Ντουρρούτι πρὶν λίγες μέρες εἶχε μιλήσει ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο, καὶ μὲ τὴν φθορὰ τῆς ἐπανάστασης καὶ τὴν αὐξημένη δύναμη τῶν κομμουνιστῶν, ὁ θάνατός του φαινόταν ζαφνικὰ ἀδιανόητος. Ἀκόμη καὶ ὁ Ἐντουάρντο Βάλ ἀρνιόταν νὰ τὸ παραδεχτεῖ καὶ ρώτησε τὸν Μανζάνα μήπως ἦταν κι αὐτὸ κανένας ἀπὸ τοὺς ἐλιγμοὺς τῶν κομμουνιστῶν. Ἦδη εἶχε ἀρχίσει νὰ πλάθεται ἕνας θρύλος ἐνὸς παράξενου θάνατου γύρω ἀπὸ τὸ σῶμα. Καὶ ὁ μῦθος τοῦ Ντουρρούτι, οὐμβολοῦ μιᾶς τεράστιας πολιτικῆς δύναμης, ἀρχισε γιὰ ἕναν ἄνθρωπο πού εἶχε ταυτιστεῖ μὲ τὴ μοῖρα του.

Τὸ σῶμα τοῦ Ντουρρούτι μεταφέρθηκε στὸ ἀρχηγεῖο τῆς Ἐθνικῆς Ὑπο-ἐπιτροπῆς τῆς CNT, ὅπου θὰ διοργανώνονταν μιὰ ἐνοπλὴ ὁλονυκτία. Μιὰ ἑμεῖς-δα πολιτοφυλάκων σχημάτισε μιὰ ἐνοπλὴ συνοδεία

στο όνομα της φάλαγγας. Τα προσωπικά του αντικείμενα είχαν συγκεντρωθεί για να δοθούν στη σύντροφό του. Ήταν μόνο μια μικρή, παλιά τσάντα. Τι θα μπορούσε να έχει μέσα; Την άνοιξαν και τη βρήκαν σχεδόν άδεια. Υπήρχαν λίγα παλιά εσώρουχα, μια ζυριστική μηχανή και ένα μικρό σημειωματάριο με την καταχώρηση: «Νοέμβρης 15: Ζήτησα από την Ύπο-επιτροπή της CNT ένα δάνειο εκατό πεσέτες για προσωπικά έξοδα». Αυτές ήταν όλες οι αποσκευές του.⁶

Στις 21 Νοέμβρη μια πομπή αυτοκινήτων άφηνε τη Μαδρίτη για να πάει στη Βαλέντσια, ακολουθώντας το θαγόνη μέσα στο οποίο ήταν το σώμα. Ή πρώτη στάση έγινε στην Ταραγκόν' μετά η συνοδεία συνέχισε για το Λεβάντε' ο Ντουρρούτι άφηνε την περιοχή της Καστίλλης, για να μπει στην περιφέρεια της Μεσογείου, όπου ο γαλάζιος ουρανός μπλεκόταν με τη γη που τη σκέπαζαν πορτοκαλιές. Όταν έφτασαν στην Τσίβα ο κόσμος δε μπορούσε πια να συγκρατηθεί. Περικύκλωσαν τη συνοδεία κι έπνιζαν με λουλούδια το φέρετρο. Οι άνθρωποι δεν έκλαιγαν, αλλά έβλεπες τα χείλη τους που έτρεμαν και τα χέρια τους που ήταν σφιγμένα σε γροθιές. Το ίδιο έγινε και ο' όλα τα χωριά, αλλά όταν έφτασαν στη Βαλέντσια έγινε ένα καθολικό ζέσπασμα. Και πριν φτάσει η πομπή στο άρχηγείο της CNT άρχισε να προχωράει σιγά. Άλλα οι ώρες περνούσαν καθώς η κηδεία είχε οριστεί για την Κυριακή, 22 Νοέμβρη, στις δέκα το πρωί στη Βαρκελώνη.

Ή πομπή έφτασε στη Βαρκελώνη πριν απ' τα μεσάνυχτα. Από χωριό σε χωριό, παρά την περασμένη ώρα και τη βροχή, εργάτες και αγρότες περιμεναν να συνοδεύσουν την πομπή και να πάρουν μέρος στην τελετή που θα γινόταν την άλλη μέρα. Ένα τεράστιο πλήθος είχε πλημμυρίσει την περιοχή γύρω από το άρχηγείο των CNT - FAI. Ή είσοδος της Κάζα CNT - FAI είχε γίνει ένα πύρινο παρεκκλήσι, στολισμένο στο μαύρο και το κόκκινο. Κάμποσοι άντρες της φάλαγγας που είχαν έρθει από τη Μαδρίτη μαζί με την πομπή, μετέφεραν το Ντουρρούτι μέσα στο κτίριο. Υπήρχαν τόσοι πολλοί άνθρωποι που δεν μπορούσαν να προχωρήσουν και οι φρουροί αναγκάστηκαν να σπρώξουν προς τα

πίσω τόν κόσμο πού περίμενε. Τό καπάκι τού φέρε-
τρου αφαιρέθηκε και φάνηκε ὁ Ντουρρούτι κάτω ἀ-
πό τὸ γυαλί, σκεπασμένος μ' ἓνα σεντόνι και μ' ἓ-
να ἄσπρο κάλυμμα γύρω ἀπὸ τὸ κεφάλι του.

Ἡ χέρα του, ἡ Ἐμιλιέν, και οἱ πιὸ στενοὶ του
φίλοι, στέκονταν γύρω ἀπὸ τὸ σῶμα. Τὰ ἔθνικὰ και
τὰ τοπικὰ σώματα τῆς CNT και τῆς FAI ἀντιπροσωπεύ-
ονταν ἀπὸ τοὺς Γενικοὺς Γραμματεῖς τους, τὸν Μα-
ριάνο Βασκέζ και τὸν Γκερμινάλ ντέ Σούζα. Ἡ
ἀντιεξουσιαστικὴ νεολαία εἶχε στείλει ὡς ἀντιπρο-
σώπους τὴν Περιφερειακὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Καταλωνί-
ας και μιὰ ἀντιπροσωπεῖα ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Χερ-
σονήσου τῆς FIJL.

«Τὸ ἄλλο πρωὶ ἐγίνε' ἡ κηδεῖα. Μποροῦσε κα-
νεὶς νὰ δεῖ ὅτι ἡ σφαῖρα πού χτύπησε τὸ Ντουρρού-
τι εἶχε διαπεράσει τὴν καρδιά ὅλης τῆς Βαρκελώ-
νης. Ὑπολογίστηκε ὅτι ἓνας στοὺς τέσσερις ἢ πέν-
τε κατοίκους ἀκολουθοῦσε τὸ φέρετρο, χωρὶς νὰ ὑ-
πολογίσουμε τίς μάζες πού ἦταν στοὺς δρόμους,
στὰ παράθυρα, στὶς στέγες, ἀκόμη και πάνω στὰ
δέντρα τῆς Ράμπλας. Τὰ κόμματα και τὰ συνδικά-
τα κάθε εἶδους εἶχαν συγκεντρώσει τὰ μέλη τους
και οἱ σημαῖες ὅλων τῶν ἀντιφασιστικῶν ὀργανώσε-
ων κυματίζαν πίσω ἀπὸ τίς σημαῖες τῶν ἀναρχικῶν,
πάνω ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀνθρωποθάλασσα. Ἦταν ἓνα θέ-
μα ἐπιθλητικὸ, μεγαλοπρεπὲς και περίεργο. Για-
τί κανεὶς δὲν καθοδηγοῦσε τὸ πλῆθος, δὲν ὑπῆρχε
τάξη ἢ ὀργάνωση. Τίποτε δὲν λειτουργοῦσε και τὸ
χάος ἦταν ἀπερίγραπτο.

»Ἡ κηδεῖα εἶχε κανονιστεῖ γιὰ τίς 10 ἡ ὥρα.
Ἀπὸ τίς 9 κιάλας ἦταν ἀδύνατο νὰ φτάσεις στὸ κτί-
ριο τῆς Περιφερειακῆς Ἀναρχικῆς Ἐπιτροπῆς. Κα-
νεὶς δὲν σκέφτηκε ν' ἀνοίξει δρόμο γιὰ τὴν πομπή.
Ἀπὸ κάθε μεριά ἔφταναν θάρδιες τῶν ἐργοστασί-
ων, συναντιόνταν, ἀνακατεῦονταν και μπλοκάριζαν
τὸ δρόμο. Στὸ κέντρο, τὸ ἀπόσπασμα ἵππικοῦ και τὰ
αὐτοκίνητα πού θὰ προχωροῦσαν μπροστὰ ἀπ' τὸ
φέρετρο εἶχαν μπλοκαριστεῖ. Παντοῦ ὑπῆρχαν στα-
ματημένα αὐτοκίνητα γεμάτα στεφάνια, πού δὲν
μποροῦσαν οὔτε νὰ προχωρήσουν, οὔτε νὰ κάνουν
πίσω. Οὔτε οἱ ὑπουργοὶ δὲν μπόρεσαν νὰ φτάσουν
στὸ φέρετρο.

»Στὶς δέκα και μισὴ ὁ Ντουρρούτι, σκεπασμέ-

νος με μιὰ κόκκινη και μαύρη σημαία, έφευγε από τὸ κτίριο τῶν ἀναρχικῶν, πάνω στοὺς ὤμους τῶν πολιτοφυλάκων τῆς φάλαγγός του. Οἱ μάζες ὕψωσαν τίς γροθιές τους γιὰ τὸν τελευταῖο χαιρετισμό. Τραγουδοῦσαν τὸ ἀναρχικὸ τραγούδι, 'Ὁ Γιδὸς τοῦ Λαοῦ. Ἦταν μιὰ συγκινητικὴ στιγμή. 'Αλλὰ ἀπὸ ἓνα λάθος εἶχαν προκληθεῖ δυὸ ὀρχῆστρες' ἢ μιὰ ἔπαιζε σιγά, ἢ ἄλλη πολὺ δυνατὰ και δὲν μπορούσαν νὰ κρατήσουν τὸν ἴδιο ρυθμό. Οἱ μοτοσυκλέτες ἔκαναν θόρυβο, τὰ αὐτοκίνητα χτυποῦσαν τίς κόρνες τους, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν πολιτοφυλάκων ἔδιναν συνθήματα με τίς σφυρίχτρες και οἱ ἄντρες πού κουβαλοῦσαν τὸ φέρετρο δὲν μπορούσαν νὰ κινηθοῦν. Δὲν ἦταν δυνατό νὰ σχηματιστεῖ μιὰ πομπή. Οἱ ὀρχῆστρες ἔπαιζαν ζανά και ζανά τὸ ἴδιο τραγούδι' ἔπαιζαν χωρὶς νὰ δίνουν προσοχὴ ἢ μιὰ σπὴν ἄλλη και οἱ ἦχοι μπλέκονταν σὲ μιὰ μουσικὴ χωρὶς μελωδία. Οἱ γροθιές παρέμεναν ὑψωμένες. Τελικά, ἢ μουσικὴ και οἱ χαιρετισμοὶ σταμάτησαν. Τότε, τὸ μόνο πού ἀκουγόταν ἦταν ὁ θόρυβος τοῦ πλήθους. Στὴ μέση αὐτοῦ τοῦ πλήθους ὁ Ντουρρουτί ἀναπαύοταν πάνω στοὺς ὤμους τῶν συντρόφων του.

»Πέρασε τουλάχιστο μιὰ ὥρα μέχρι ν' ἀνοίξει ὁ δρόμος και ν' ἀρχίσει νὰ προχωρεῖ πάλι ἢ πομπή. Τῆς πῆρε ἀρκετὲς ὥρες μέχρι νὰ φτάσει σπὴν Πλάζα ντὲ Καταλόνια, πού ἦταν μόνο λίγες ἑκατοντάδες μέτρα πιὸ πέρα. Ἡ συνοδεία ἔφαχνε νὰ θρεῖ μιὰ διέξοδο, κάθε ἄντρας γιὰ τὸν ἑαυτό του. Οἱ μουσικοὶ, πού εἶχαν διακορπιστεῖ, προσπαθοῦσαν νὰ ἐνθωοῦν ζανά. Τὰ αὐτοκίνητα πού εἶχαν σταματήσει ἀντίστροφα, ἔκαναν ὀπισθεν. Τὰ αὐτοκίνητα με τὰ στεφάνια λοξοδρομοῦσαν προσπαθώντας νὰ πάρουν τὴ θέση τους, δὲν εἶχε σημασία πού, σπὴν πομπή, και ὄλοι φώναζαν και οὐρλιαζαν.

» Ὅχι, δὲν ἦταν μιὰ βασιλικὴ κηδεῖα, ἦταν μιὰ λαϊκὴ κηδεῖα. Τίποτε δὲ γινόταν με τάξη, τὰ πάντα γίνονταν ἀθόρμητα, ἐπιτόπου. Ἦταν μιὰ ἀναρχικὴ κηδεῖα, αὐτὸ ἦταν ἢ μαγεία τῆς! Ἄν και μερικὲς φορὲς παράξενη, παρέμενε πάντα μεγαλοπρεπής, με ἓνα παράξενο και πένθιμο μεγαλεῖο.

»Οἱ ἐπικήδειοι λόγοι ἐκφωνήθηκαν μπροστὰ στὸ ὄγαλμα τῷ Χριστόφορου Κολόμβου, ὄχι μακριὰ ἀπὸ τὸ σημεῖο ὅπου στίς 19 Ἰούλη, ὁ Ἄσκαζο,

ὁ φίλος τοῦ πεθαμένου, εἶχε πολεμήσει καὶ εἶχε βρεῖ τὸ θάνατο δίπλα στὸ σύντροφό του. Ὁ Ὀλιβιέρ, ὁ μόνος ἀπὸ τοὺς τρεῖς συντρόφους ποῦ εἶχε ἀπομείνει ζωντανός, μίλησε ὡς φίλος, ὡς ἀναρχικός καὶ ὡς Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης τῆς Ἰσπανικῆς Δημοκρατίας. "Σ' αὐτὲς τὶς ὥρες τῆς δυστυχίας", εἶπε, "ἡ κυβέρνησις τῆς Ἐπανάστασις ἐκδηλώνει μὲ συγκίνηση τὸ σεβασμὸ τῆς στὸ Ντουρρούτι καὶ σ' ἄλλους αὐτοὺς ποῦ πέθαναν σ' αὐτὸ τὸν ἀγῶνα ἐναντία στὸ φασισμό. Μέσω τῆς συντρόφου του τιμᾶει ἄλλες αὐτὲς τὶς γυναῖκες ποῦ κλαίει γιὰ τὸ χαμὸ ἐνὸς ἀγαπημένου. Μὲ τὸ παιδί τοῦ Ντουρρούτι, χαιρετᾶει ἅλ' αὐτὰ τὰ παιδιά ποῦ ἔχασαν ἕναν πατέρα. Χαιρετᾶμε ἄλλους αὐτοὺς ποῦ πολεμῶνε στὸ μετωπο καὶ θὰ συνεχίσουμε μέχρι τὴν τελικὴ νίκη". Μετὰ μίλησε ὁ Ρώσος Πρέσβυς καὶ τέλειωσε τὴν προσφώνησή του στὰ καταλάνικα, φωνάζοντας ἑθνατος στὸ φασισμό!". Ὁ Πρόεδρος τῆς Τζενεραλιτάτ, ὁ Κομπανύς, μίλησε τελευταίος. Ὑντροφοί, εἶπε καὶ μετὰ φώναξε: Ἐμπρός! Ἐμπρός!".

»Εἶχε κανονιστεῖ νὰ διαλυθεῖ ἡ πομπὴ μετὰ τοὺς λόγους καὶ νὰ συνοδεύουσι τὴ νεκροφόρα στὸ νεκροταφεῖο μόνο λίγοι φίλοι. Ἄλλὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ ἀκολουθήσουσι τὸ πρόγραμμα ποῦ εἶχε γίνῃ ἀπὸ πρῖν. Οἱ μάζες δὲν ἔφυγαν, ἦταν ἤδη στὸ νεκροταφεῖο, εἶχαν κλείσει τὸ δρόμο ὡς τὸ νεκροταφεῖο. Ἦταν πάρα πολὺ δύσκολο νὰ φτάσεις ὡς ἐκεῖ, γιὰτὶ ἄλλα τὰ μονοπάτια τοῦ νεκροταφείου ἦταν ἤδη ἀδιάβατα ἀπ' τὶς χιλιάδες τὰ στεφάνια.

»Ἐπεφτε ἡ νύχτα. Ἄρχισε πάλι νὰ θρέχει. Πολὺ γρήγορα τὸ νερὸ ἀρχισε νὰ πέφτει σὰ χείμαρρος καὶ τὸ νεκροταφεῖο μεταβλήθηκε σὲ μιὰ θάλασσα λάσπης, ὅπου ἔπλεαν τὰ λουλούδια. Τὴν τελευταία στιγμή ἀποφασίστηκε νὰ ἀναβάλλουσι τὴν ταφὴ καὶ αὐτοὶ ποῦ κουβαλοῦσαν τὸ φέρετρο ἔκαναν μεταβολὴ μπροστὰ στὸν τάφο καὶ μετέφεραν τὸ φορτίο τους στὸ νεκροθάλαμο.

»Πέρασε μιὰ μέρα μέχρι νὰ θάψουσι τὸ Ντουρρούτι. Τελικά, θὰ ἀναπαύουσι μέσα στὸ μαυσωλεῖο ποῦ θὰ κτιζόταν γι' αὐτὸν καὶ γιὰ τὸν Ἀσκάζο. Ἐ ἀποτελοῦσε ἕνα τόπο προσκυνήματος γιὰ ἕνα λαὸ ποῦ θλίβεται γιὰ τοὺς ἥρωές του χωρὶς νὰ κλαίει ἀπὸ πάνω τους καὶ τοὺς τιμᾶει χωρὶς ἐκείνη τὴ συ-

ναιοθηματικότητα που ονομάζουμε οίκτο».⁷

Αυτή η προλεταριακή εκδήλωση, ή συνοδεία του οώματος του Ντουρρούτι, παραμένει η πιό σπουδαία εργατική εκδήλωση στην Ιστορία του προλεταριάτου, μαζί με την κηδεία του Λένιν. Περισσότερο από μισό εκατομμύριο άνθρωποι παρακολούθησαν την κηδεία, αλλά το μεγαλείο του γεγονότος δεν στηρίζεται στη φυσική παρουσία αυτού του πλήθους αλλά στο βαθύ συναίσθημα που γέννησε σ' ολόκληρη την επαναστατική περιφέρεια της Ισπανίας και ο Καμίνσκι το έχει περιγράψει αυτό πολύ καλά.

Νά τί έγραφε ή «Ρούτα», τó δργανο τής άνπειξουσιαστικής νεολαίας: «Ντουρρούτι, ó πολεμιστής που ποτέ δέν ζέχασε τó έργοστάσιο, ó άντρας που ήταν ύπεύθυνος για τή φάλαγγα, που μισούσε τίς τιμές και τά άξιώματα και ήταν ένα ακλόνητο παράδειγμα για τήν άντιεξουσιαστική νεολαία». Και ή «Φρέντε Λιμπερτάριο», τó δργανο τής Καταλάνικης Πολιτοφυλακής, άνέφερε μιά άπό τίς φράσεις του: «Έμπρός για τήν επανάσταση», προσθέτοντας, «θά μάς άξιίζει ή περιφρόνηση του προδότη, άν δέν εκπληρώσουμε τó καθήκον μας». Ό Τύπος σέ άλλα άντι-φασιστικά κόμματα λάτρεψε τούς ήρωές τούς, αλλά οί άναρχικοί, όρκισμένοι έχθροί αυτής τής ήρωολατρείας έγραφαν στή «Σολινταριντάτ Όμπρέρα»: «Κάθε άλλη δργάνωση εκτός τής CNT θά τόν είχε άναγνωρίσει ως θεό». Και ή «Τιέρα ι Λιμπερτάτ», δργανο τής FAI, έγραψε: «Η πόλη και ó άντρας άναζήτησαν ó ένας τόν άλλον, θρήκαν ó ένας τόν άλλον και ήταν άντάξιοι ó ένας του άλλου». Τó «Ελ Φρέντε», δργανο τής φάλαγγας του Ντουρρούτι, με ήμερομηνία 25 Νοέμβρη 1936 άπό τήν Πίνα ντέ Έμπρο άνακεφαλαιώνει μ' αυτό τόν τρόπο: «Η Ιστορία και ó θρύλος θά είναι οί καλύτεροι έκφραστές του». Και πράγματι, μόλις διαδόθηκε τó νέο για τó θάνατο του Ντουρρούτι, άρχισε ó θρύλος. Τριανταπέντε χρόνια πέρασαν κι άκόμη είναι ζωντανός. Η λαϊκή φαντασία δέν θρήκε τó τέλος του άντάξιο του Ιστορικού του άναστήματος. Κι όπως συνέβηκε και σ' άλλες στιγμές τής περιπετειώδους ζωής του, πλάστηκε ένα άλλο τέλος που ταίριαζε σ' έναν άντρα, που με τή ζωή του

έδωσε οάρκα οτίς έλπιδες τόων πολλών άνθρώπων.

Χιλιάδες γράμματα και τηλεγραφήματα που προέρχονταν απ' όλο τον κόσμο, έφταναν οτίς Έπιτροπές τής CNT και τής FAI. Όλες οί Έσπανικές πολιτικές προσωπικότητες, οί εκπρόσωποι και οί άρχηγοί των Έσπανικών ή των διεθνών φαλαγγών έδωσαν τά συλλυπητήριά τους. Άντρες τής Έπαναστατικής Άριστερās, όπως ο Άντρέ Νιν και ο Μαρσέ Πιθέρ, τόνισαν τήν τρομερή άπώλεια που σήμαινε γιά τήν έπανάσταση ο θάνατος του Ντουρρουτί. Δεκάδες Έσπανών και ζένων συγγραφέων έκφράσανε τή λύπη τους. Άνάμεσά τους, ο Πιέρ Σίζε περιόρασε καλύτερα τo τεράστιο κενό που άφηνε ο Ντουρρουτί: «Ποιός θα είναι άρκετά δυνατός, άρκετά άξιος γιά ν' αναλάβει τo τεράστιο θάρος τής κληρονομιάς του Ντουρρουτί;».8

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

- 1 Άναμνήσεις του Μέρα
- 2 Χουλιάν Ζουγκαζαγκοίτια. Γκουέρα ι θικιζι το ύντες ντέ λός έσπανιόλες. Τόμος 1, σελ. 215 SQ
- 3 Αριέλ, έργ άν
- 4 Θιπριάνο Μέρα, έργ άν
- 5 Η Έ Καμινάκι, Σ έ ντέ Μπαρτοελόν, σελ 57
- 6 Άριελ, έργ άν
- 7 Η Έ Καμινάκι, έργ. άν, σελ 62 SQ Ό συγγραφέας πήρε μέρος ο αυτή τήν έκδήλωση όλλα προτιμάει νά δώσει τήν άνοφορά του Καμινάκι πάνω στήν όποία στηρίζεται.
- 8 20 Νοέμβρη, φυλλάδιο που έκδόθηκε από τή CNT τό 1937 στή Βαρκελώνη Γιά τήν ταφή βλ. τίς έφημερίδες τής περιόδου, Ιδιαίτερο τή Σολιντοριντάτ Όμπρέρα και τήν Λά Βανγκουάρντιο

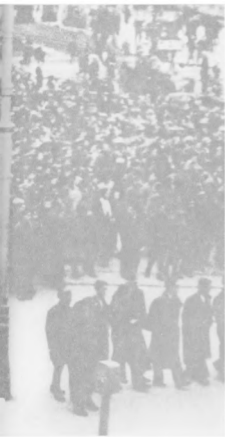

IMPACTO

al héroe del Pueblo

ΝΤΟΥΡΡΟΥΤΙ

**“Η κοινωνική επανάσταση
στην Ισπανία”.
1896 - 1936**

“Το βιβλίο του Παζ για τον Ντουρρούτι, σε αντίθεση με το δικό μου έργο (Το Σύντομο Καλοκαίρι της Αναρχίας), είναι υψηλών επιστημονικών απαιτήσεων, τις οποίες άλλωστε εκπληρώνει...” γράφει ο Χ. Μ. Εισενσμπέργκερ, επισημαίνοντας έτσι τη σπουδαιότητα του παρόντος βιβλίου, διότι όντως αυτό δεν πραγματεύεται μόνο την ιστορία ενός ανθρώπου αλλά και μιας εποχής καθώς και της ίδιας της Ισπανικής Επανάστασης.

Κατά την διάρκεια 40 ολόκληρων χρόνων αγώνων, εξορίας, φυλακίσεων, παρανομίας, απεργιών και εξέγερσης, ο Μπουεναβεντούρα Ντουρρούτι, ο θρυλικός Ισπανός επαναστάτης, έζησε πολλές ζωές και όταν πέθανε, εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι τον συνόδευσαν στην τελευταία του κατοικία, διότι υπήρξε ένας ασυμβίβαστος αναρχικός, ο οποίος υπεράσπιζε και βίωνε την πεποίθησή του ότι η Επανάσταση και η Ελευθερία είναι αδιαχώριστες.